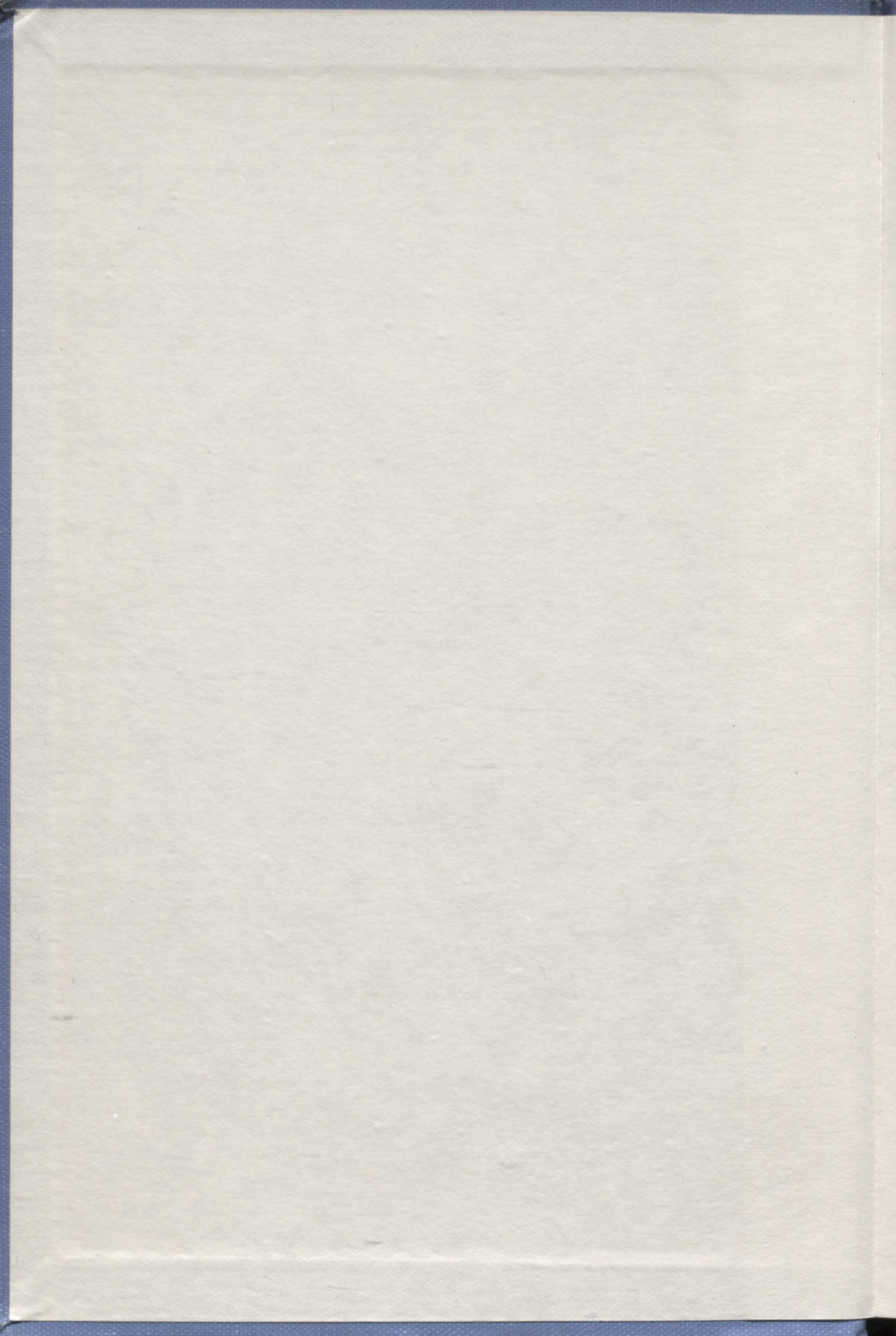

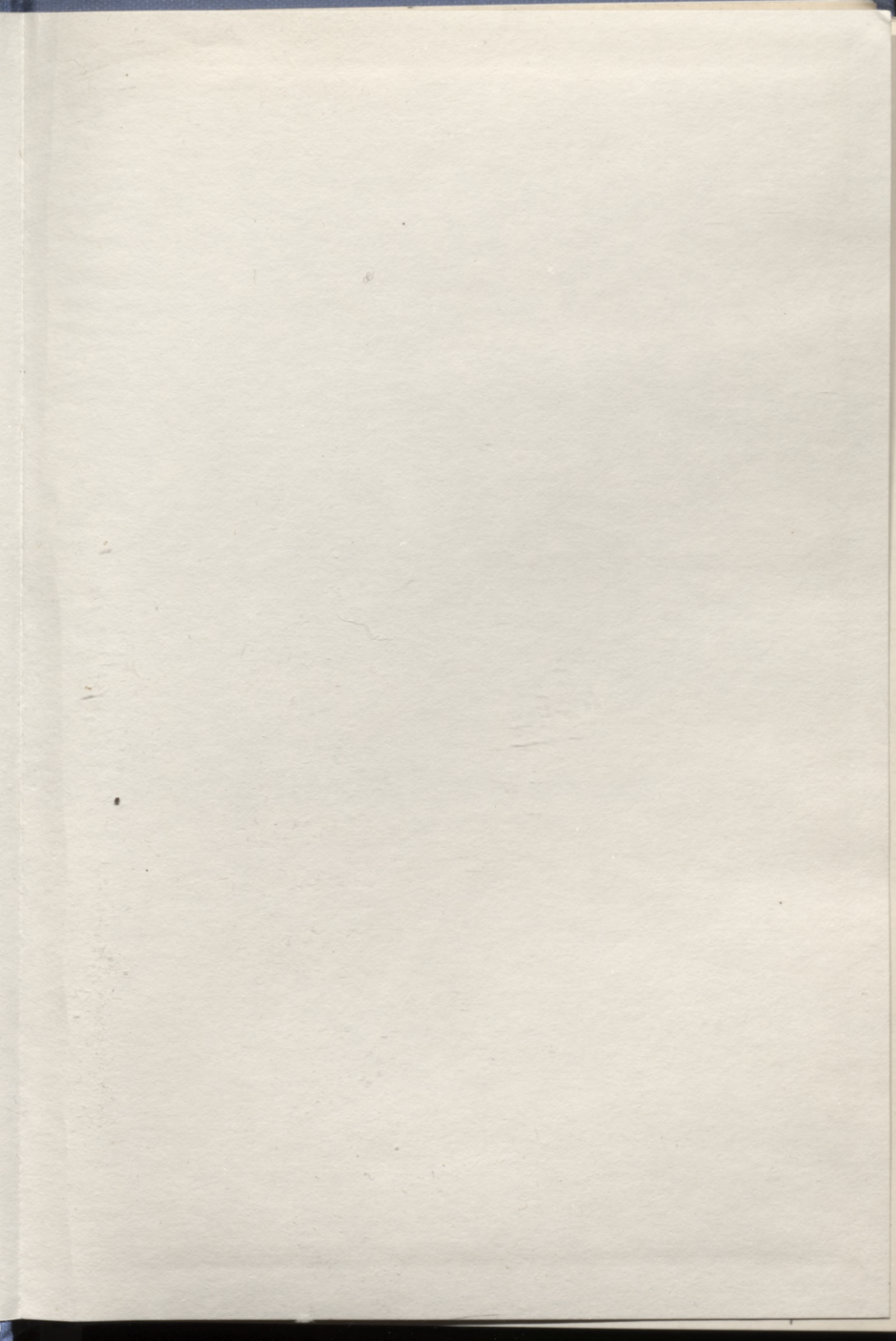
90-4
L-620
XIX

ARCHIVS

DEVINPADMINĀIS SĒJUMS

MCMLXXIX

B, L

Ludmilla Meilerte

AINAVA

L $\frac{90-4}{620}$

dubl. /
7

ARCHĪVS

RAKSTI PAR LATVISKĀM PROBLĒMĀM

REDAKTORS EDGARS DUNSDORFS

XIX
TEĀTRIS

Izdevēji: Pasaules brīvo latviešu apvienība
un Kārļa Zariņa fonds
MELBURNĀ 1979

122

©
Copyright: Archīvs, 1979
3 Dickens St., Elwood, Vic. 3184
Australia.

National Library of Australia card number and ISBN

0 9595896 3 5

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or utilized in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage and retrieval system, without permission in writing from the Publisher.

LE

SAVĪTIAS VALSTIS
BIBLIOTEKA

91-11-493

0303018616

Printed by IMPRESS PRINTING PTY. LTD. Dandenong, Vic. 3175

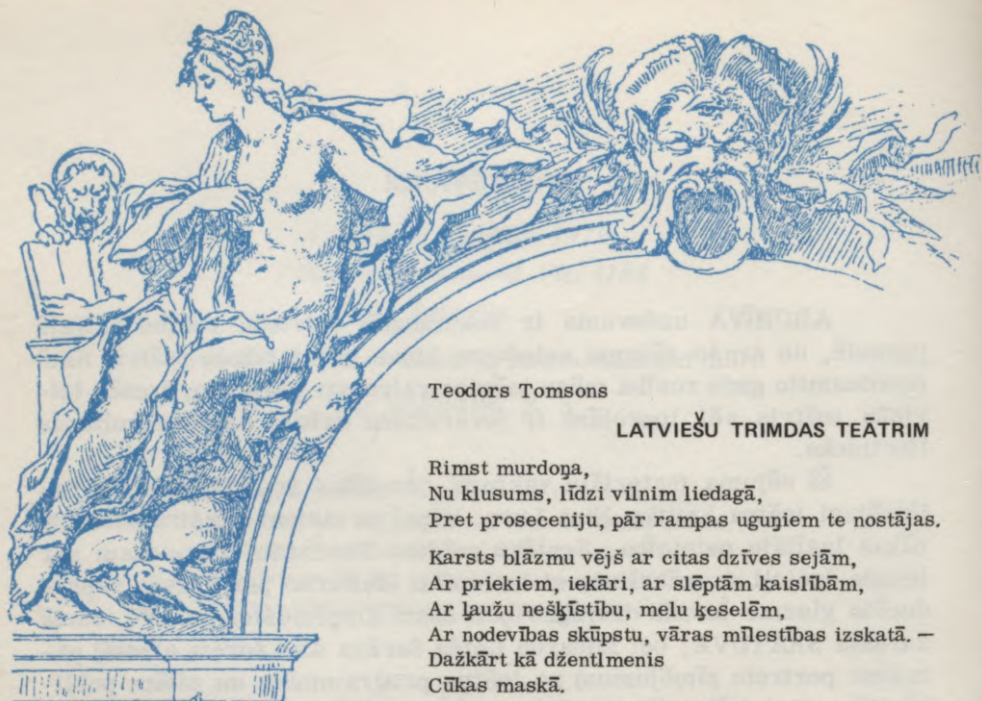
PRIEKŠVĀRDI

ARCHĪVA uzdevums ir dokumentēt latviešu rosību brīvajā pasaulē, un ar šo sējumu sniedzam ziņas par latviešu teātri. Kaut četrdesmito gadu rosība mūsu teātros vairs nav pārspēta, tomēr latviešu teātris vēl joprojām ir ievērojams dzīvās latviešu kultūras liecinieks.

Šī sējuma materiālu vākšanā, jau sākot ar 1974. gadu, ir palīdzējusi teātra kritiķe Ķina Luce. Viņai un visiem līdzstrādniekiem nākas lasītāju pateicība. Sevišķs paldies Teodoram Tomsonam par ievada dzejoli un māksliniecei Ludmillai Meilertei par krāsās reproducēto gleznu. Ievada dzejola viņeti esam aizņēmušies no ASV izdotā žurnāla SKATUVE, bet Eduarda Keiša šaržus (kas šoreiz aizstāj parastos portretu zīmējumus) no teātru programmām un citām publikācijām. Pateicība nākas arī daudzajiem — kā zināmiem, tā arī nezināmiem fotografiem par ARCHĪVAM atsūtītajiem skatuves uzņēmumiem.

Kā visus iepriekšējos sējumus, arī šo veltījam brīvajai nākotnes Latvijai un gaidām dienu, kad no Latvijas skatuvēm atkal atskanēs brīvi runātais vārds.

Redaktors

Teodors Tomsons

LATVIEŠU TRIMDAS TEĀTRIM

Rimst mardoņa,
Nu klusums, līdzi vilnim liedagā,
Pret proseceniju, pār rampas uguņiem te nostājas.

Karsts blāzmu vējš ar citas dzīves sejām,
Ar priekiem, iekāri, ar slēptām kaislībām,
Ar ļaužu nešķīstību, melu ķeselēm,
Ar nodevības skūpstu, vāras mīlestības izskatā. —
Dažkārt kā džentlmenis
Cūkas maskā.

Karsts blāzmu vējš kā katarse, kā spoks
No rampas uguņiem te pretī paceļas,
Karsts nebūtības vējš.

— Ej nunnerijā, Ofelij, — ej klosterī!

Tērpts zīda parūkās vai skrandu ķesās,
Ar sejā cirstu zvēra grimasi,
Ar sejā cirstu ķēma skumību,
Ar sejā cirstu pūļa asinskāri,
Kā Laiku grāmatās sen, sen jau ierakstīts
Par trakiem ķēņiņiem, un mīlniekiem, un nelgām.

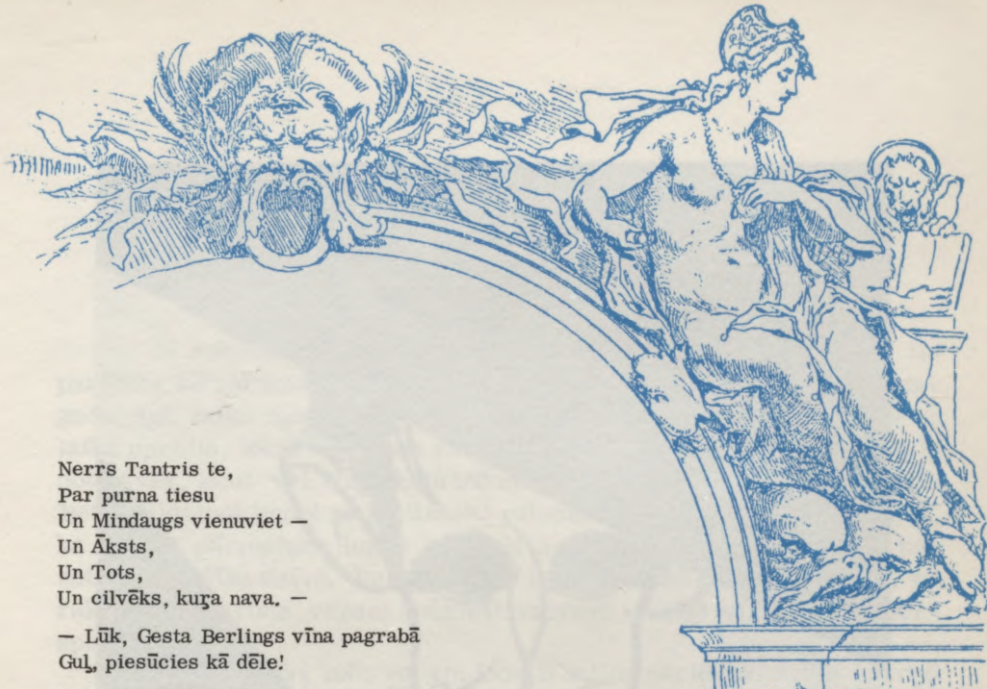
— Lai slavēts lopu meitas Dulcinejas skaistums!

Visš viņa rokās dots, dots aktierim tāds māls,
Kā mīcīt, pārmīcīt un pastāvēt.

Var Hamlets cinisks kļūt,
Pat arogants,

Tas augstdzimtibām dažkārt piedienas;
Tik Kristīnei, tā teikt, ar Edgaru vien kopā jāpaliek —
Tāds Blaumanis, lūk, Ugunī, ar latvju dzīves ziņu.

Nerrs Tantris te,
Par purna tiesu
Un Mindaugs vienuviet —
Un Āksts,
Un Tots,
Un cilvēks, kuŗa nava. —

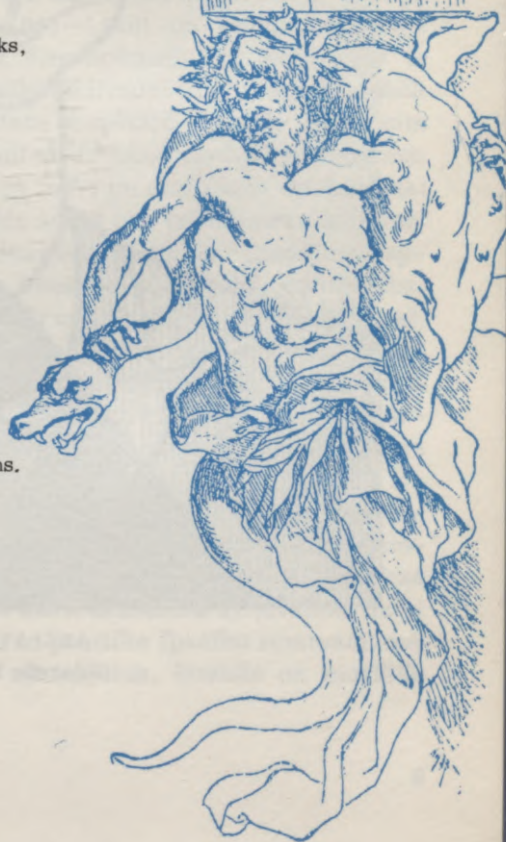
— Lūk, Gesta Berlings vīna pagrabā
Gul, piesūcies kā dēle!

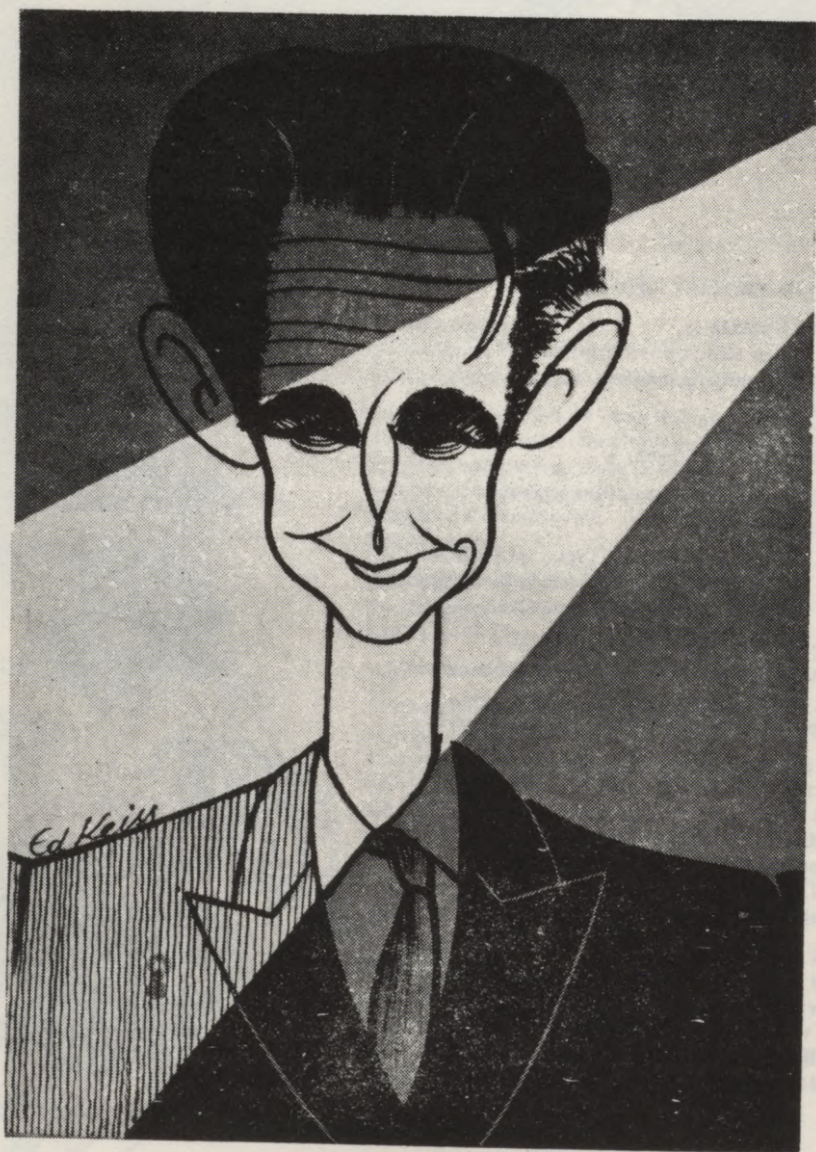
Vai gaisma tumsībā, vai Dievu mijkrēslis,
Vai četru spārnu serafima saudzēts upurtrauks,
Vai nešķīsts māneklis še priekšā rēgojas?

Kuŗš pieminēt gan spētu visus tos
Kas šēkspīru, kas Raini dzīvos veidolos
Tā, svešā ikdienā, vēl latvju mēlē teic.
Kuŗš spētu vārdos sarindot te visus tos?

Ar ņarbu lišķībām (vecs skatuvnieku lāsts)
Kā runcis apvēlies,
Vai kaunā nogrimis, vai nozākāts —
Tāds, savās sāpēs, savās mokās greizs,
Pret skaudru skatītāju redzes leņķi
— Lūk, —
Skumīgs pasmaida un paklanās.

Lai sveicināts!
Lai sveicināts ik viens,
Ik viens, kaut sīkākais, pat sīkākais — ik viens.
No visiem jums, pat sīkākais.
— Ik viens. —
Lai sveicināts!

ANŠLAVS EGLĪTIS
(Eduarda Keiša šaržs)

ANŠLAVS EGLĪTIS — RAKSTNIEKS LAIKU MAIŅĀ

Juris Valters

Šī raksta nolūks ir īsumā apskatīt Anšlava Eglīša lugas, lai parādītu, kā rakstnieks mainās savā darbības laikā. Trīsdesmit četrus gadus ilgā laika sprīdī Eglītis ir sarakstījis 16 lugu. Lugu skaits un laika sprīdis, kādā šīs lugas radušās, mudina uzskatīt, ka maiņas ir notikušas, kaut vai tikai nobrieduma un tehniskās gatavības ziņā. Bet, salīdzinot lugas ar atbilstošu rakstnieka dzīves posmu, atklājas, ka spējas pārmaiņas lugās ir cieši saistītas ar apvērsumiem, kas notikuši Eglīša dzīvē. Pamatojoties uz šīm attieksmēm, jāatzīst, ka rakstnieka darbus varam mēģināt izprast vienīgi viņa dzīves perspektīvā.

Eglīša dzīvi mēs varam iedalīt trijos periodos: dzīve Latvijā (1906—1944), bēgļa posms Vācijā (1944—1950) un emigranta dzīve Savienotajās valstīs (no 1950. g. līdz šim laikam). Šis iedalījums ir tiešs rezultāts tam, ka Eglītis, līdzīgi kā daudzi viņa tautieši, labāk izvēlējas trimdu nekā dzīvi komunistu okupētajā Latvijā. Sekas tam ir, ka pēc 1944. gada viņa lugās dominē trimdas motīvs. Sprotams, Eglītis nav vienīgais rakstnieks, kuŗa dzīvi un domāšanu ietekmējusi trimda. Divdesmito gadsimteni mēdz saukt par trimdinieku gadsimteni. Trimdai, kuŗas rezultāts ir dusmas, rūgtums, zaudējuma apziņa un identitātes krīze, ir milzīga ietekme uz moderno sabiedrību. Šī ietekme ir sabiedrību ārkārtīgi pārmainījusi un pat to apdraud. Piemērs nav tālu jāmeklē: Vidējos austrumos Palestīnas trimdinieki ir iesaistīti sīvā cīņā ar ļaudīm, kas vēsturē iemantojuši nosaukumu „mūžīgie trimdinieki”. Trimda ir ietekmējusi Bertolda Brechta darbus, Vladimira Nabokova attieksmes pret dzīvi un radījusi pārmaiņas Tomasa Manna filozofijā, minot tikai dažus.

Atšķirība Eglīša un iepriekš minēto starpā ir tā, ka viņa uzskati un filozofija ir ievērojami šaurāka un noteiktāka. Nepieņemams kādu universālu uzskatu, rakstnieks kā nacionālists un tāds, kas ņem vielu no tiešās apkārtnes, vērš savu uzmanību uz latviešu dzīvi un likteņiem. Latvietis viņam ir visu to pozitīvo īpašību iemiesojums, kas latvieti izceļ citu starpā; viņa mantojums, ētiskās un morālās

vērtības un patriotisms. Rezultātā latvietis tiecas būt galvenais raksturs viņa lugās. Pat tādā lugā kā „Kazanovas mētelis”, kurā Venēcijas mīlnieks ielaužas vācu aristokratijā, kas 18. gadsimtenī valdīja Latvijā, latviete (Anna) ir tēlota pārāka par dižciltīgajiem, kas izrādās sekli, kārīgi un glēvi. Šī iemesla dēļ nemēģināšu apskatīt, kā mainās raksturi Eglīša lugās. Gan vecie pazūd un parādās jauni, bet tie tikai reprezentē aspektus un elementus no visa veselā, kas nekad nemainās. Līdzīgi nemainās arī Eglīša attieksmes pret latvieti. Latvieši viņam ir mīļi ar visām tām īpašībām, kas tos par tādiem padara. Bet tieši šī pieķeršanās latvietim ir tā, kas maina viņa uzskatus un noskaņojumu, redzot trimdas latviešu dzīvi un spēkus, kas draud to izpostīt. Tāpēc Eglīša uzskatu un noskaņojuma maiņas tematos, valodā un stilistisko elementu lietošanā, ko turpmāk apskatīšu.

Kritisku rakstu par Anšlava Eglīša darbiem trimdā ir ļoti maz. Eglītis, gan dažkārt visai runīgs par savu dzīvi, sniedz ļoti maz ieskata par sevi kā mākslinieku. Nedaudzie norādījumi, ko viņš mums par sevi dod, ir vai nu vispārīgi, vai noslēpumaini. Tāpēc galvenais pamats tālākai apcerei būs viņa lugas pašas, skatītas rakstnieka mainīgās apkārtnes perspektīvā.

Anšlava Eglīša lugas ir šādas (iekavās gadaskaitlis, kad tās sarakstītas): Kosma konfirmācija (1943), Par purna tiesu (1944), Labāki cilvēki (1945), Kazanovas mētelis (1947), Galma gleznotājs (1948), Sandra (1954), Pēc kaut kā cēla, nezināma (1960), Omartija kundze (1961), Cilvēks grib spēlēt (1963), Ferdinands un Sibila (1964), Jolanta Durbe (1967), Bezkaunīgie veči (1970), Māris un Baiba (1971), Leo (1972), Lūdzu ienāciet, sēr! (1973) un Kas dārzā, kas dārzā (1977).

Saprotams, ka sīka katras lugas analīze pārsniegtu šī apcerējuma apjomu. Tāpēc esmu izvēlējis „Ferdinandu un Sibilu” kā centrālo darbu, ar kuru salīdzināšu un kontrastēšu pārējās izvēlētās lugas. „Ferdinanda un Sibilas” izvēle nav patvaļīga. Tā ir ne tikai Eglīša labākā luga, bet tās temu sinteze, valodas kontrasti un stilistisko elementu attīstība padara to par robežlugu. Pārējās lugas, ko apskatīšu tuvāk, ir: „Kosma konfirmācija”, „Labāki cilvēki”, „Kazanovas mētelis”, „Sandra”, „Pēc kaut kā cēla, nezināma”, „Cilvēks grib spēlēt”, „Lūdzu ienāciet, sēr!” un „Leo”.

Eglīša darbi un to maiņas sakņojas cilvēkā, viņa būtībā, dzīvē un apkārtībā. Tāpēc, lai varētu diskutēt par autora darbiem un to

maiņām, vispirms veltīsim uzmanību viņa dzīvei un mainīgajai apkārtnei.

Eglīša sasniegumi ir milzīgi. Apmēram pus gadsimteņa posmā viņš ir sarakstījis 17 romānu, 16 lugu, 12 stāstu un noveļu krājumu, trīs dzejoļu krājumus un vairākus simtus apskatu un apcerējumu. Viņš ir bijis reportieris, redaktors un kritiķis. Kā tulkotājs viņš latviskojis Edgara Po, Ohenri un dažu citu angļu dzejnieku darbus. Kā gleznotājs viņš ilustrējis savus un vairāku citu autoru darbus. Otrā pasaules kara sākumā viņš bija kļuvis par vispopulārāko jaunās paaudzes rakstnieku Latvijā un pēc kara trimdā baudīja slavu un popularitāti, kuŗas rezultātā viņš ir viens no nedaudzajiem latviešu rakstniekiem, kas gūst iztiku no literārā un mākslas darba. Tas nav mazs sasniegums, ņemot vērā, ka viņa lasītāji un vērtētāji nāk no kopskaitā apmēram 150.000 trimdas latviešu, kas izkaisīti pa visu rietumu pasauli.

Par spīti viņa popularitātei un panākumiem, par viņa darbiem ir vērojami ļoti atšķirīgi uzskati. Kritisku rakstu ir maz, un tas pats mazums bieži vien nav objektīvs un ir pat pretrunīgs. No vienas puses Eglītis ir saņēmis neierobežotus slavinājumus, piemēram: „Anšlavs Eglītis, mūsdienu latviešu rakstnieku kalna galotne un mūsu lielā cerība”.¹ No otras puses, daži kritiķi ir atturīgāki. Piemēram, Ivars Ivasks, apskatot baltiešu trimdas literātūru, piemin Eglīti tikai vienu reizi, pie tam diezgan negatīvā kontekstā: „Varētu likties loģiski, ka trimdinieku lugu rakstnieki uztvertu emigrantu dzīves groteskā un sāpīgās pretrunas ne heroiskā, bet drīzāk absurdā veidā, tā ar rietumu absurdā teātra valodu parādot baltiešu kļūmīgo stāvokli. Lai kā, ne latviešu drāmatiķi Mārtiņš Zīverts un Anšlavs Eglītis, ne igauņu Bernards Kangro un Ilmārs Kilvets nekad pietiekami nešķīras no konvencionālā teātra, lai aizsniegtu šo mērķi.”²

Cits piemērs: Juris Silenieks, moderno valodu profesors Karnegi Mellona universitātē, analizē Eglīša „Ferdinanda un Sibilas” spilgtākos momentus, bet ne mirkli nepakavējas pie lugas autora paša. Apzīmējot lugu par „pašapzinīgas lugas” piemēru, Silenieks noslēdz savu plašo, aprakstošo posmu, atzīmējot, ka „luga ir mūžīgo mīlētāju legendas parodija, ironiska liecība par cilvēku emocijām un aktuāls, visai kodīgs liecinājums par Amerikas latviešiem”.³

Teātra mākslas profesors Kalifornijas štāta kolledžā Losandželosā, Māris Ubāns savā studiju darbā par latviešu komēdijas

attīstību sniedz sīkāku analīzi ar pozitīvu rezultātu: „Eglītis ir izkopta stila un formas meistars. Rakstīšana viņam ir salīdzinājums un kontrastējums, un viņš to veic ar dzirkstošu rotalību. Šķiet, viņu vairāk interesē sabiedrība un dzīves apstākļi nekā reālistiski un psiholoģiski īstenībai atbilstošu individu tēlojumi. Viņš ir moderns un reālistisks savā sniegumā, bet nekur nenolaižas pesimistiskā naturālismā, kas parasti sastopams modernajā rakstniecībā. . . Komēdija Eglītim sagādā aistētisku prieku ar tās balamutību, asprātību, sarežģījumiem. Viņš prot izgudrot interesantus raksturus un situācijas, un noklausīties viņa dialogu tirādes ir tiešām prieks.”⁴

Jāpatur vērā, ka Ubāns savu spriedumu pamato uz divām agrīnām Eglīša lugām: „Kosma konfirmāciju” un „Kazanovas mēteļi”, neievērojot vēlākās lugas, kas šādā analizē tik viegli neieklautos. Pretrunas vieglāk saprotamas, ja iegaumējam, ka savus izšķērdīgos slavinājumus Zirnītis un Rozentāle pamato uz Eglīša prozas darbiem, kamēr Ivasks savu tikko jaužamo atzinību — uz viņa drāmatiskajiem darbiem.

Atšķirība vērojama arī publikas spriedumos par autoru. Strādājot gar savu magistra darbu, man bija izdevība runāt ar daudziem, kam Eglītis un viņa darbi bija kaut kādā ziņā pazīstami. Uzskati un vērtējumi bija ļoti atšķirīgi. Dažiem šķita, ka Eglītis kā romānu rakstnieks daudz pārāks par drāmatīķi. Citi līdzīgi Ivaram Ivaskam vērtēja drāmatiskos darbus augstāk par dailprōzu. Daži domāja, ka viņa Latvijā rakstītie agrīnie darbi un arī pat Vācijas laikā sacerētie labāki nekā vēlākie, Savienotajās valstīs rakstītie. Dažos gadījumos ļaudīm, kas savā laikā atzinuši rakstnieka agrīnos darbus par interesantiem, tagad tie liekas garlaicīgi un vienmuļi. Kamēr dažiem Eglīša humors šķiet asprātīgs un viņa satīra ļoti trāpīga, citiem tā liekas sarkastiska un pat apvainojoša.

Pret rakstnieku vispār konstatējama attieksme, ko varētu apzīmēt par labsirdīgu nevērību — analogiska tai, kāda ir ģimenē pret vecu, dārgu draugu, kuŗa nākšana un iešana, un ekscentriskums tik pazīstams, ka neizraisa neko vairāk kā paviršu piezīmi. Pēc 50 gadu literārās darbības lielai daļai mūsu publikas Eglītis, šķiet, ir kļuvis „mūsu Anšlavs” jeb „vecāis, labais Anšlavs”. Galvenais cēlonis šai parādībai ir Eglīša feļetonista jeb vieglas aktuālas satīras rakstnieka reputācija. Savā pirmajā novelu krājumā MAESTRO un pirmajā ro-

mānā LĪGAVU MEDNIEKI viņš devis aprīnojami trāpīgas pazīstamu sabiedrisku darbinieku un mākslinieku parodijas un karikatūras. Lai gan, redzēdams, kādu sensāciju šie darbi radījuši, Eglītis apņēmās turpmāk nepemt reālas personas par pamatu saviem raksturiem,⁵ reputācija tomēr ir palikusi. Trīsdesmit gadu pēc MAESTRO iznākšanas Helēna Hofmane, runājot par lugu „Ferdinands un Sibila”, konstatē: „Lasot Anšlava Eglīša darbus, mēs bieži esam tik aizņemti, sevi un paziņas meklējot tur noraksturotajos tēlos, ka esam atstājuši neievērotus — un nesaprustus — Anšlava Eglīša jauniešus”.⁶

Lasītājiem koncentrējoties uz virspusīgiem elementiem, kā arī kritikas nevērības dēļ, pret Eglīti palikuši neievēroti trīs viņa darbu aspekti. Pirmkārt tas, ka Eglītis kā sociāls komentātors ir radījis daudz darbu, kas noder kā literāra chronika par vētraino un ar straujām maiņām bagāto 20. gadsimteņa posmu cilvēces vēsturē. Otrkārt, ka šī chronika ir pavediens, kas vieno tagadni ar pagātņi. Treškārt, ka, atspoguļojot milzīgās ekonomiskās, sociālās un politiskās pārmaiņas pagājušajos 40 vai 50 gados, Eglīša darbi sagādā lielisku bazi studijām par to, kā mākslinieks mainās atkarā no šīm pārmaiņām.

Nekur šīs maiņas neatklājas labāk kā Eglīša lugās. Ar stilu un pieeju drāmā viņš ir atradis dzīvot spējīgāku mediju nekā daiļprōzā. Lai gan lugas reprezentē relatīvi mazu daļu no viņa rakstiem, tās tomēr pirmām kārtām izmantotas eksperimentiem un jauninājumiem. Analizējot lugas, kas sāktas rakstīt dzimtenē — neatkarīgajā Latvijā, turpinātas rakstīt pēckaŗa Vācijā un pēc tam Savienotajās valstīs, rodas jautājums par vietas nozīmi rakstnieka darbos konstatējamās maiņās. Vai pie šīm maiņām nonākts ar apzinīgu eksperimentēšanu un ieceri aizsniegt vienmēr mainīgo publiku, vai arī tās ir radušās, drāmatiskim pašam mainoties atkarā no jaunās vides ekonomiskā, politiskā vai sociālā ziņā? Lai atrastu atbildi, īsumā izsekosim Eglīša biografijai, kurai dati iegūti enciklopēdijās un daļēji Eglīša paša rakstos.

Anšlavs Eglītis piedzimis 1906. gada 14. oktobrī Rīgā. Varam teikt, ka viņš bija predestinēts mākslinieka un literāta karjērai. Viņa abi vecāki bija labi pazīstamas literāras un intelektuālas personības: Viktors Eglītis — dzejnieks, rakstnieks, baudījis klasisko izglītību; Marija Eglīte — literātūras skolotāja un tulkotāja. Eglīšu māja bija

mākslinieku un rakstnieku sastapšanās vieta, un Eglīša paša atmiņās par savu bērnību viņš saka, ka tā bijusi pilna ar grāmatām, mūziku un viņa vecāku draugiem.⁷

Pirmā pasaules kara sākumā, bēgļu laikā Eglīšu ģimene nonāca Maskavā, kur abi vecāki mācīja kādā privātā grūti audzināmo bērnu skolā. Gadu vēlāk Viktors Eglītis apmeklēja Rīgu, bet kara notikumu dēļ nevarēja atgriezties atpakaļ uz Maskavu. Atradusi darbu rūpniecības pilsētā Sormovā, Nižņijnovgorodas tuvumā, Marija Eglīte ar bērniem pārcēlās turp. Te Anšlavs sāka mācīties gleznošanu. Pēc Brestļitovskas mierlīguma 1917. gadā ģimene apvienojās un atgriezās Latvijā. Eglīši vispirms apmetās Alūksnē, bet vēlāk pārcēlās atpakaļ uz Rīgu. Pirmos Latvijas neatkarības gadus Anšlavs Eglītis atceras kā brīnišķīgu cerību un cildena optimisma pilnus, kas skāra katru cilvēku un katru lietu.⁸

Šais gados Eglītis pabeidza savu formālo izglītību, piedalījās sportā un studēja glezniecību Valdemāra Tones studijā,⁹ 1925. gadā viņš slimo plaušu dēļ studijas pārtrauca. Ārstējoties Šveicē, Eglītis nāca saskarē ar Rietumeiropas kultūrālo dzīvi un domu pasauli. Viņš piekopa kalnos kāpšanu ar tādu entuziasmu, kas pusinvalidam īstēni par labu nenāca. Te viņš, franču šacha meistara Andrē Šerona apmācīts, kļuva arī par šacha ekspertu.

1926. gadā Eglītis atgriezās Latvijā un nākamajos trijos gados uzlaboja savu veselību viņa tēvam Latvijas agrārreformā piešķirtajā lauku īpašumā. Uzspiestā vientulība un ilgstošā slimība, kā arī mātes nāve drīz pēc viņa atgriešanās no Šveices Eglīti ārkārtīgi nomāca. Nespēdams gleznot, viņš pievērsās dzejošanai. Viņa pirmais publicētais darbs — poēma „Lords”, kā Eglītis vēlāk atzinās, bija „dzīvi apnikuša cilvēka prātošana”.¹⁰

Nākamajos desmit gados Eglītis mācījās Latvijas mākslas akadēmijā, darbojās par mākslas kritiķi un recenzentu un piekopa rakstīšanu ar „neievērojamiem rezultātiem”. Tad 1936. gadā viņš uzrakstīja romānu „Maestro”, kas sagādāja viņam publikas uzmanību un dažā ziņā noteica lasītāju turpmāko attieksmi pret viņa darbiem. Eglītis ir aprakstījis apstākļus, kas noveda pie „Maestro” rašanās un tā sekām: „Gadījās, ka vienu vasaru pie mums uz laukiem apmetās kāds plaši pazīstams mākslinieks ar ģimeni un dažiem paziņām. Šis cilvēks bija trakākais fantasts, kādu jebkad esmu redzējis. Taisni

plīsdams no enerģijas un dzīves spara, viņš visu, ko darīja, pārvērtā varoņteiksmā... Es mēģināju aprakstīt šo vīru un atdarināt viņa neatdarināmās runas. Es strādāju cītīgi, bet man neizdevās notvert ne mazu daļu no modeļa krāsainības. Kaut gan jaunais cepums Maestro neko nepārspēja iepriekšējos, riskēju to atkal nest uz [mēnešrakstu] Daugavu... Efekts bija diezgan stiprs. Mans modelis šausmīgi pārskaitās, bārās redakcijā, meklēja mani visās malās, lai pār-mācītu... Pagāja labs laiks, kamēr es izlīgu ar savu modeli, jo viņš beidzot atzina, ka nekas ļauns nav noticis un mans gabals drīzāk veicinājis viņa populāritāti nekā tai kaitējis. Tomēr, es labi apzinājos savu kļūdu. Biju pārāk kopējis dabu un tā piešķīris savam darbam neizlīdzināta fragmenta veidu. Turpmāk nekad vairs neesmu aprakstījis kādu vienu noteiktu cilvēku... Taču maniem labajiem nodomiem neviens vairs negribēja ticēt. Lasītāji mūžīgi meklēja „aprakstītos”.¹¹

Eglīša pirmais romāns LĪGAVU MEDNIEKI iznāca 1938. gadā turpinājumos žurnālā ATPŪTA. Tas bija satiriska aina no Rīgas akadēmiskās pasaules, sevišķi par studentu korporācijām un to rituāliem. Romāna virsraksts pauž jauno latviešu mēģinājumus apprecēt turīgo pilsoņu meitas, lai iekļūtu „augstākā sabiedrībā”. Sekojošās domstarpības bija lielākas nekā pēc „Maestro”. Rīgas krogos un kafējnīcās notika cīņas Eglīša ienaidnieku un cienītāju starpā, izaicinājumi uz duēļiem, ierosināja arī boikotēt žurnālu ATPŪTU, lai piespiestu to pārtraukt romāna iespiešanu. Tikai korporācijās pārsvarā esošās vēsākās galvas aizkavēja karstgalvjus fiziski izrēķināties ar Eglīti. Bija pat nesekmīgs mēģinājums panākt, lai valdība viņu izraida. Lieki teikt, ka Eglītis kļuva plaši pazīstams.

1943. gadā, vācu okupācijas laikā Latvijas teātriem trūka politiski pieļaujama lugu. Nacionālā teātra direktors Jūlijs Roze jautāja Eglītim, vai viņš nebūtu ieinteresēts rakstīt lugas. Pēdējais sākumā bija atturīgs, bet pēc Rozes piecu minūšu pārskata par lugu rakstīšanas principiem, viņš bija Rozes daiļrunības tā aizrauts, ka jutās „notvēris drāmas zilo putnu aiz astes”.¹² Parasti lēns un apdomīgs, šoreiz Eglītis steidzās tūlīt mājup un nedēļas laikā pārrakstīja kādu no savām novelēm drāmatiskā formā. Rezultātā viņam bija jādzird direktora Rozes un režisora Osvalda Uršteina iznīcinātāja kritika. Atzinis, ka viņš nepieder pie tiem svētajiem, kuŗu darbi top „spontāni”,

Eglītis atgriezās pie savas agrākās, apdomīgās darba kārtības. Rezultātā radās viņa pirmā luga „Kosma konfirmācija”.

Sabrūkot vācu austrumu fronti, 1944. gadā Eglītis ar savu sievu Veroniku Janelšņu (agrāko studiju laika kollēgu Latvijas mākslas akadēmijā) pievienojās bēgļu straumei uz rietumiem. Pirmā apstāšanās vieta bija Berlīne, kur sabiedroto lidmašīnu uzbrukuma laikā viņi pazaudēja gandrīz visu, kas viņiem piederēja. Kara beigās, 1945. gadā Eglīši pārcēlās dzīvot uz Dienvidvācijas pilsētiņu Teilfingenu. Tur viņi palika, līdz kamēr 1950. gadā emigrēja uz Savienotajām valstīm. Pēc pirmajiem 18 mēnešiem Oregonā Eglīši pārcēlās uz Dienvidkaliforniju, kur mitinās vēl šobrīd. Strādādams vispirms kā noliktavas strādnieks, tad grāmatveikalā, Eglītis jo drīz aptvēra dilemmu, ar kādu jāsastopas māksliniekam svešā zemē. Piespiests strādāt, lai sagādātu dzīves iztiku, mākslinieks jo drīz sāk zaudēt degsmi, kas nepieciešama radošam darbam. Vērodams, kā citi mākslinieki eksistences spaidos sevi pazaudē, Eglītis mēģināja no šī likteņa izbēgt. Akreditējies Holivudas preses korpusā, rakstīdams un gleznodams viņš ar vērā ņemamu sievas palīdzību atbrīvojās no dieniskā darba sloga un varēja turpmāk nodoties tikai literārai un mākslinieka karjērai.

Anšlavs Eglītis vienmēr ir mēģinājis palikt objektīvs attieksmē pret savu apkārtni un nepazaudēt reālītātes perspektīvu. Bet viņa objektivitāte nav aizmiglojusi skatu uz eksistences un laimes untumiem, kas bieži nosaka dzīves gaitu. „Pašportretu” serijā Eglītis centās ietvert savu dzīvi, un varbūt tas visvairāk norāda uz viņa dzīves perspektīvu. „Pāri kaimiņa treknajiem banānu un avokādo kokiem, pāri firziņu dārziem, jūdzi pusotras lejup, aiz pilsētiņas blāvo Klusais okeans. Es esmu pieradis pie šīs ainavas un parasti to nemaz neredzu, bet reizēm man gadās it kā atmosties no sapņa, kā, piemēram, patlaban. Es atceros, ka ir tieši pirmais janvāris, ziemas vidus; es paskatos uz savām basajām, sandalēs ieautajām kājām, uz kalna nogāzi, kas apaudzēta ar sārtām ģerānijām, kurām patiesībā vieta ir puķupodos, siltā istabā. Un piepeši visa apkārtnē man liekas ērmīgi sveša un neticama, un es brīnos par dzīves dīvainībām, kas mani, kārtīgu ziemelnieku un rīdzinieku, atspēlējušas pašā pasaules malā, Kalifornijā.”¹³

Ap neatkarības iegūšanas laiku Latvija bija pirmām kārtām laucinieku zeme. Cauri nebrīvības gadsimtejiem latvieši kopa un saglabāja savu senču mītoloģiju un tradīcijas, kas sakņojās dabas un zemes mīlestībā. Tautas atmodas laikā, 19. gadsimtenī rakstnieki izmantoja šo mītoloģiju un tradīcijas, lai atmodinātu tautas nacionālo lepnumu. Vēlāk, pirms neatkarības iegūšanas rakstnieki, līdzīgi lielajam dzejniekam Rainim un viņa sievai Aspazijai, izmantoja savās lugās mītoloģiju un tās episkos varoņus kā aicinājumu uz revolūciju, kamēr citi, it sevišķi R. Blaumanis, uzskatīja zemnieku ētiku un morāli par nacionāla rakstura pamatu.

Arī pirmajos neatkarības gados nacionālisms palika galvenais. Lai gan Latvijas teātri savā repertuārā uzņēma Šekspīra, Moljēra, Goldoni, Pirandello, Ibsena, Strindberga un Šōva darbus, un bija arī pamatīgi pētījumi par ekspresionismu un naturālismu, Raiņa, Aspazijas, Blaumaņa un Brigaderes (kas vairākkārt izmantojusi tautas pasaku vielu) lugas palika arī šai laikā teātru repertuāra mugurkauls. Vienīgie izņēmumi bija Jānis Akurāters ar savu romantisko tendenci un Andrejs Upītis, kas savās reālistiskajās un naturālistiskajās lugās iztirzā strādnieku šķiras problēmas.

Trīsdesmitajos gados latviešu dzīvē sāk pieaugt pilsētu nozīme. Pēdējās vācu un krievu valdošās šķiras atliekas ir izzudušas; to vietā izauguši latviešu vidējie un augstākie slāņi, kā arī intelektuāļi, profesionāļi un mākslinieki. Sekas bija, ka literātūrā mainījās temas: zemnieku dzīves tēlojumu vietā stājās pilsētas dzīves problēmu iztirzājumi. Anšlavu Eglīti uzskata par vienu no šīs kustības vadītājiem: „Visizcilākais jaunās paaudzes reprezentants ir Anšlavs Eglītis, kurš stāstos, novelēs un romānos rādīta dzīve augsti civilizētos centros, pilsētas salonos, bulvāru spožumā, viņa varoņi saistīti ar mākslinieku, „zelta jaunatnes” un turīgo ļaužu pasauli.”¹⁴

Galvenais elements šai Eglīša pasaulē ir stabilitāte, un, lai gan Eglītis tādās lugās kā „Kosma konfirmācija” un „Par purna tiesu” smejas un izzobo šīs sabiedrības izturēšanos un ekscentriskumu, tur maz vērojama vēlēšanās to labot. Pēdējās lugas (Par purna tiesu) beigās sabiedrība paliek būtiski neskarta, un tās varonis, par spīti konfliktiem, paliek ar šo sabiedrību harmonijā. Smieklī ir viegli, noskaņojums optimistisks, un satiristam ir izklaidētāja loma.

Otrais pasaules karš sagrāva latviešu sociālo struktūru, un sabiedrība, kas izveidojās bēgļu noietnēs no trimdiniekiem, bija milzīgi atšķirīga no tās, kas bija pirms kara Latvijā. Banķiežiem, skolotājiem, lauksaimniekiem, strādniekiem, māksliniekiem, tirgotājiem, fabrikantiem un ierēdņiem bija kopējas intereses — palikt dzīviem. Bet, kad sāka izveidoties sabiedriskas vienības un trimdas sabiedrībai radās viegla virskārta, atklājās problēmas par tautas un kultūras saglabāšanu.

Jau pašā sākumā kā trimdas mākslinieks Anšlavs Eglītis apsver problēmu, kā kultūrālā un nacionālā identitāte trimdā saglabājama. Lugā „Labāki cilvēki” viņš rāda farsā latviešu bēgļu grupu vācu bēgļu noietnē īsi pirms Otrā pasaules kara beigām. Tur ir bijušais fabrikas īpašnieks un viņa ģimene, inženieris, bijušais konditorejas īpašnieks, lauksaimnieks un skolotāja — vecmeita. Daži ierašanās tikai ar to, kas mugurā, un ar atmiņām, bet citi centušies paņemt līdzi visus savus īpašumus, kas tiem šķiet svarīgāki nekā draudzība un kopība ar pārējiem līdzgaitniekiem. Ar viskomiskāko lugas raksturu Sociņu, mantkārīgo un patmīlīgo konditorejas īpašnieku, un viņa sievasmāti Madi Eglītis mums atklāj savus uzskatus par to, kas vajadzīgs, lai pārdzīvotu trimdu. „Un tie esot latvieši!” nošņācas Sociņš un Made vienmēr, kad viņi jūt, ka citi nerespektē viņu vēlēšanās un iegribas. Šim teikumam, kas bēgļu auditorijai liekas jocīgs, ir nopietns apakšteksts: pastāvēšana trimdā atkarājas no pamatīgas un noteiktas zināšanas, kas latvietis ir un ko nozīmē būt latvietim.

Atbilde uz jautājumu: kas latvietis ir? atrodamā zemnieku ētikā un morālē, kas gadsimteņiem ir bijušas pamatprincips, lai latvieši pastāvētu. Pievēršanās šim vērtību jautājumam „Labākos cilvēkos” norāda, ka lugas rakstītājā ir notikusi liela pārmaiņa. Rīgas sociālais satirists sāk pagaist, un parādās trimdas morālais satirists. Satirisko uzsvērumu maiņu pavada attieksmju maiņa. Trimdas lugās attīstās divas atšķirīgas un pretīšķīgas strāvas. Novienas puses emigrantus lēni un nenovēršami asimilē svešās zemes apkārtnē, kas nozīmē to vērtību izpostīšanu un pazaudēšanu, kuŗas rakstnieks uzskata par svarīgām. Šai izpostīšanai un pazaudēšanai viņš uzbrūk. No otras puses — tie, kas cieši turas pie savas dzimtās zemes vērtībām un atmiņām par to, lēnām atsvešinās no savas apkārtnes, un, ja šī atsvešināšanās aizgājusi par tālu, rezultātā notiek individa garīgs un

pat fizisks sabrukums. Šais izvēles ceļos uz iznikšanu Eglītim kā māksliniekam (var uzskatīt, ka arī kā personai) ir jāsastopas ar dilemmu. Pretēji daudziem citiem satiristiem (piemēram, Džonatanam Sviftam) Eglītis ir reālists, kas nevar noliegt tagadnē esošo. Kā viņa pašportrets norāda, viņš ir informēts par savu pašreizējo vidi un, apsvērdams apstākļus, viņš neatraujas no tās. Lai kā — reālistam ir jānonāk konfliktā ar tām divām strāvām, kurās viņš saskata. Pakļauties reālītai nozīmē asimilēties, tas ir, pazaudēt vērtības, un morālists to nevar akceptēt. No otras puses — uzturēt vērtības, ko morālists kopj un lolo, nozīmē reālītaes atraidīšanu, un to reālists savukārt nevar akceptēt. Šī cīņa reālista un morālista starpā ir tā, ko mākslinieks šķietami nekad nav spējīgs atrisināt. Tikai „Ferdinandā un Sibilā” ir mēģinājums gūt atrisinājumu, bet, lai gan šķiet, ka reālists uzvar, uzvara nav galīga, un cīņa turpinās.

Šis konflikts starp reālistu un morālistu un nespēja atrast kompromisu starp divām destruktīvām strāvām piesātina Eglīša darbus ar vienmēr dziļāku pesimismu. Šis fakts rāda lielo pārmaiņu rakstniekā. No optimistiskā un asprātīgā Latvijas pilsētas dzīves vērotāja, kur dominēja stabilitāte un harmonija, viņš ir kļuvis par irōnisku un rūgtu tādas pasaules vērotāju, kas atvērusi viņam nepārejāmu bezdibeni. Parallēli notikušajai pārmaiņai no optimisma uz pesimismu ir notikusi maiņa no komēdijas uz satīru un irōniju. Šī kustība aptuveni tuvojas literārajai kosmoloģijai, ko attīstījis Nortrops Fraijs (Northrop Frye),¹⁵ ar vienu svarīgu izņēmumu. Fraijs zīmē literāro kustību no komēdijas („pavasara mīts”) caur romanci („vasaras mīts”) un tragēdiju („rudens mīts”) uz irōniju un satīru („ziemas mīts”). Pēc tam cikls atgriežas uz komēdiju. Runājot par Eglīti, kustība ir apgriezta. Trimdas apvērsums ir kārtību izjaucis, un pavasaris, neizziedēdams vasarā, ir ietinies irōnijas un satīras ziemā.

Ar „Ferdinandu un Sibilu” Eglītis ir uzrakstījis lugu, kas uzskatāma par izņēmumu Ivāra Ivaska iepriekš minētajā apgalvojumā, ka Eglītis nav pietiekami pametis konvencionālo teātri, lai uzrakstītu absurdu lugu, kurā skaidri parādītu (atspoguļotu) trimdas pretrunas un groteskumu.¹⁶ Lai gan luga nav absurda, groteskais un pretrunas ir skaidri parādītas.

Lugā maz intrigu un tiešas drāmatiskās darbības. Konflikti izraisās no raksturu kontrasta, kas parādās, kad raksturi nāk viens ar otru saskarē un atklāj savas attieksmes. Patiesībā luga šķiet vairāk kā scenārijs, kurā raksturi un tas, ko viņi reprezentē, ir nolikti sevišķās attieksmēs, lai parādītu stāvokli.

Pamata attieksmes ir mūžīgā trijstūņa variācija: Ferdinands mīl Lelli un ienīst Sibilu; Sibila mīl Ferdinandu un ienīst Lelli; Lelle mīl Ferdinandu un, kaut gan neienīst, tomēr apskauž Sibilu. Periferijā Hilmans sagādā tiešu kontrastu Sibilai un Lellei un netiešu — Ferdinandam. Groteskumu šais attieksmēs rada fakts, ka Lelle ir šķietami nedzīva lieta. Lelle ir pagātnes un tās vērtību personificējums jeb simbols. Viņa ir veca, ļoti veca. Sibila domā, ja Lelle būtu dzīva, „viņa izskatītos šausmīgi krunkaina”.¹⁷ Tam, ka viņa radusies Vīnē, ir parallēla doma, ka nacionālisma un liberālisma idejas, kas gāja pāri Eiropai 19. gadsimtenī un kuŗu kultūrālā galvaspilsēta bija Vīne, deva iedvesmi latviešu tautas atmodai un sekojošai neatkarībai. Viņa arī reprezentē trimdas kultūru, kas līdzīgi kā Lelle tika Vācijā noārdīta un tikai vēlāk stabilākos apstākļos atkal atjaunota, gan tikai kā bāla, nobružāta ēna no tās, kas reiz bijusi. Lelle ir atmiņa par Rīgu, par Daugavu, par kamanu zvaniņiem sniega aplātājās ielās.

Sibila ir Lelles pretstats. Kaut gan viņu nevaram uzskatīt par personifikāciju, tā reprezentē tagadni mūsdienu uztverē tikpat daudz kā Lelle pagātni. Viņas pasaulē ir dienas aktuālītātes: populārās mākslas cienītāju psiholoģija, ātra novecošanās, momentānas triviālītātes (poga, salms), komunikācijas un sevis izteikšanas problēmas, nespēja izšķirties, svārstīgums, rūpes, „kā iegūt savu zēnu”, un īss uzmanības sprīdis. Pretstatā Lelles nekustībai Sibilas dzīve ir pastāvīga kustība — viņa vienmēr skubina Ferdinandu: „Ej!” vai „Dari!” Atšķirīgi no Lelles, kas ir vēsture, Sibilai vēstures nav. Viņa to var iztēloties tikai iedomās, piemēram, kad Ferdinands runā par Mariju Antuaneti: „Sibila: Tu teici, ka viņai nocirta galvu. Un tu to redzēji, ka viņai nocirta galvu? Skaties manī, Ferdinand! Vai tev liekas, ka arī man varētu nocirst galvu? (Domīgi.) Galvu.”¹⁸

Vai atkal, kad Ferdinands jautā, vai viņa zina, kas ir Lāčplēsis: „Sibila: Lāčplēsis? Lāčplēsis? (Purina galvu.) Nē, to gan es nezinu. (Atcerēdamās) O, Lāčplēsis!? Kā ne, es zinu gan! Mana vecā

māsa Ilze deklamēja par kaut kādu Lāčplēsi latviešu festivālā. Vai tu domā to Lāčplēsi? — Ferdinands: To Lāčplēsi. — Sibila: O, to es zinu! Es noteikti zināju. (Mēģina atcerēties. Klusu skaita pie sevis.) Kā ne, es zinu. (Deklamē patētiski.) Tev, Lāčplēsi, Sibila palīgā ies! — Ferdinands: Spīdola! — Sibila: Nu labi, Spīdola. Vai nav vien-alga — viena meitene vai otra?"¹⁹

Tā kā viņa simbolizē tagadni, Sibila nevar aptvert un saprast pagātņi. Pretēji Hilmanam un Ferdinandam viņa Lelli redz kā vecu, neglītu, nobružātu lietu, ko vajadzētu nomainīt ar kaut ko jaunu un modernu.

Konflikts Lelles un Sibilas, t.i., pagātnes un tagadnes, starpā skaidri redzams Ferdinanda raksturā. Viņš ir otrās paaudzes trimdas jaunietis, kas svārstās, nespējot izšķirties starp divām pretējām vērtībām. No vienas puses, viņš nav varējis saprast vecākus. „Viņi runāja latviski, es angliski”, viņš stāsta Lellei. Bet Sibila, kas prezentē tagadni un kuŗas dēļ viņš pametis vecākus, arī viņu nesaprot. Šī tukšuma rezultātā Ferdinands ir radījis pats savu dīvainu pagātņi. Viņš iztēlojas sevi kopā ar Mariju Antuaneti, šo skaisto pagātnes simbolu, kuŗas nāve iezīmēja jaunas sociālās kārtības sākumu. Kopā ar viņu viņš ēd „popkornu” uz Versaļas pils kāpnēm, sviež „niķelus” un „daimus” ķēniņa Ludviķa fontānā no Rokfellera centra jumta. Sava vectēva lauku mājās Latvijā viņš atiebjas Dantonam un Robespijēram par netaisnību, ko tie nodarījuši Marijai Antuanetei, kamēr viņa tai pašā laikā sēd klētspriekšā un dzeļ kokakolu, un pēc tam dalās ar cigareti. Šai pēdējā epizodā Ferdinands izspēlē savu Lāčplēša teiksmas versiju. Šī nesaderīgā simbolu amalgama: Ferdinands — Lāčplēsis, kokakola — klēts, Marija Antuanete — Spīdola, Dantons un Robespijērs — Melnais bruņinieks, uzvarētāja apbalvojums — cigarete, mums rāda Ferdinanda konfūzo mēģinājumu atrast korrelāciju starp pagātņi, kuŗu viņš nepazīst, un tagadni.

Sibila šos mēģinājumus nevar saprast: „Sibila: ... Kā jūs skatāties uz notikumiem, Hilmana kungs, ... kas ir apmēram pusotra gadusimteņa veci? — Hilmanis: Es uz viņiem skatos kā uz izbijušiem notikumiem. — Sibila: Nu, redziet, vai vērts par tiem lauzīt galvu? ... Bet Ferdinands tā nedomā.”²⁰

Lellei turpretim Ferdinanda meklējumi ir ļoti skaidri. Viņa ir kļuvusi dzīva, jo Ferdinands, meklējot atbildes un daļumu, ir

vēlējies, lai viņa kļūtu dzīva. Viņa stāsta Ferdinandam par pagātnes burvīgumu un skaistumu, par mūziku, par sniega apklātajām ielām un kamanu zvaniņiem. Ferdinands ir skeptisks, bet viņa acīs Lelle kļūst tik skaista, ka viņš grib atraidīt Sibilu un nopirkt Lelli, lai to paturētu sev. Bet Lelle zina labāk. Viņa zina, ka tā ir nedzīva lieta, kas nevar sacensties ar tagadnes vitālītāti, nedz arī tajā eksistēt. Viņa var kļūt dzīva tikai uz īsu brīdi, ja kāds — līdzīgi Ferdinandam — vēlas viņu redzēt. Momentā, kad Lelle draud kļūt reāla un izkāpj no loga, tā tiek apturēta — ierodas Sibila. Pagātne tagadnes priekšā nevar pastāvēt. Līdzīgi arī tagadne nevar dzīvot pagātnē. Ferdinands var dzirdēt mūziku, bet arī viņš nevar dzirdēt zvaniņus sniega apklātajās Rīgas ielās — tie ir daļa no pagātnes, kuŗu viņš nevar padarīt reālu vai tajā dzīvot. Līdzīgi kā Lelle nevar izkāpt no loga, Ferdinands nevar iekāpt tajā. Negribīgi pēc tam, kad viņš ir skatījis pagātni un tās jēgu, Ferdinands ir spiests to atzīt un atgriežas pie Sibilas.

Paliēk jautājums: kādas būs turpmākās attieksmes ar Lelli — pagātni, kad viņš dzīvos ar Sibilu — tagadni? Lugā rādītas divas iespējas. Pirmo reprezentē Hilmans — Lelles īpašnieks. Viņš pārstāv tos trimdiniekus, kas paņēmuši līdz savu kultūru, līdzīgi kā Hilmans savu Lelli, un kas to uztur salabotu, labā ārējā formā, apģērbj to un lepojas ar tās izskatu (šeit var būt analogija ar lellēm tautastērpos latviešu māju grāmatplauktos un uz palodzēm). Bet, līdzīgi kā Hilmans neredz vairs Lelles skaistumu un nedzird tās mūziku, bet tur to tikai sentimentālu atmiņu un utilitāru vērtību dēļ, tā arī daudzi trimdinieki pieķeras pie sava mantojuma ārējās formas, neiedomājoties, kas aiz tās slēpjas. Vai pat ļaunāk — viņi mēģina tam piešķirt svešu jēgu un interpretāciju, kas tam ir jāatrainda, līdzīgi kā Lelle aizmet drēbes, kas viņai nepatīk un kas aizēno viņas skaistumu.

„Lelle: Arī es esmu pašmīlīga un ķildīga. Hilmana kungs man vakar uzģērba neglītu tērpu. Es to nosviedu. Viņš ģērba atkal, un es to atkal nosviedu. Es gribēju tev patikt, Ferdinand. Es esmu niķīga un pašmīlīga lieta.”²¹

Lelle ļoti labi apzinās, ka Ferdinands varētu kļūt par vienu no tiem, kas, reiz to ieguvuši, varētu pārstāt redzēt viņas skaistumu un dzirdēt viņas mūziku un tad apjaustu tikai tās ārējo formu vai arī mēģinātu tai uztipt lietas, kas tai nepiederas. Kad Ferdinands izsaka

vēlēšanos viņu nopirkt, tā brīdina: „Nesteidzies, Ferdinand. Es tepat būšu. Es tepat stāvēšu, varbūt vēl daudzus gadus.”²²

Hilmans arī sevi ir izolējis. Viņš apmierinās ar to, ka dzīvo ar Lelli, runājas ar savu sievu un vada savu veikalu: „Sibila: Kad jūs sagājāties ar savu Hermelīni, vai jūs filozofējāt arī? Un par kādiem tematiem? — Hilmanis: O, jā, par naudu, par veikaliem. Par drēbēm.”²³ Hilmana prāgmatiskā pieeja pie dzīves neļauj viņam saskatīt garīgo. Vēl ļaunāk — tā nepieļauj nekādu saskari ar trimdas jaunatni, nedz interesē par to. Viņš ir vecā paaudze, kam laiks apstāties kaut kur pagātnē un kas nevar saskaņoties ar tagadni, kur laiks iet uz priekšu. Šī iemesla dēļ viņš nevar saprast Sibilas un Ferdinanda problēmas, nedz arī sevišķi par tām interesēties. Viņa universā tās neeksistē.

Otra iespēja ir namzinis. Jaunībā viņš bijis līdzīgs Ferdinandam — stāvējis pie skatloga Rīgā, smējies un priecājies par Lelles burvību. Bet Vācijā viņš vairs to nav spējis pazīt, un tagad trimdā viņš to pat neredz. Viņš nav vairs spējīgs palūkoties augšup un redzēt to, kas kādreiz bija skaists. Viņš iet gar logu, skatīdamies uz ielu, uzlasīdams cigarešu galus. Viņš pārstāv tos, kas paguruši cīņā par dienišķo iztiku un materiālām vērtībām, aizmirsuši savu mantojumu un pazaudējuši savu jaunības fantaziju. Bet, kad Ferdinands izsaka savu rūgtumu par namzini, Lelle viņu aptur: „Tu esi paštaisns, Ferdinand. Viņš ir tikai noguris.”²⁴

Šai Lelles teikumā ir divi norādījumi: viņa brīdina Ferdinandu, ka eventuāli arī viņš, pazudis tagadnē, var kļūt līdzīgs namzinim un nebūt vairs spējīgs to redzēt. Bet, otrkārt, Lelle namzini nenosoda. Teiktajā ir tikai simpatijas, saprašana un varbūt mīlestība. Trimdas ceļš nav bijis viegls: „Viņš ir tikai noguris”.

Lai kā, ir vēl trešā iespēja. Ir izredzes, ka Ferdinands nāks atpakaļ. Beigās Lelle mudina Ferdinandu, lai viņš iet ar Sibilu: „Ej, Ferdinand. Es tepat būšu. Es tepat stāvēšu. Varbūt vēl daudzus, daudzus gadus. Pie manis tu vari vienmēr atgriezties. Es tevi gaidīšu. Sibila tevi negaidīs. Sibila aizies ar Polu. Es esmu lieta. Es varu gaidīt. Ilgi.”²⁵

Ferdinandam ir jāiet ar Sibilu — tagadni nevar noliegt. Bet tik ilgi, kamēr viņš gribēs nākt atpakaļ un redzēt, pagātne kļūs kādu brīdi dzīva un varbūt dos viņā tagadējai dzīvei jēgu. Izšķiršanos par to, vai

viņš nāks atpakaļ vai ne, Eglītis atstāj lugas skatītājiem. Ja nu jautājums par Ferdinandā nākotni paliek neatbildēts, tad tas ir tāpēc, ka Eglītis kā mākslinieks ir nonācis pie optimisma un pesimisma līdzsvara Ferdinandā. Eglīša agrākās lugas, lai gan satiriskas, būtībā bija optimistiskas. Vēlākajās lugās, pēc „Ferdinanda un Sibilas”, rakstnieka noskaņojums mainās, jo viņš vēro pasliktināšanos trimdas apstākļos.

Aprakstīdams trimdas apstākļus „Ferdinandā un Sibilā”, Eglītis skar temas par izolāciju, atsvešināšanos, identitātes meklēšanu, cīņu starp izšķiršanos par materiālām un garīgām vērtībām un paaudžu plaisu. Kaut arī viņa agrākajās lugās ir bijuši mājienu uz vienu vai otru no tām, trimdas izraisītā zaudējuma apziņa un tās rezultātā konflikts starp pagātni un tagadni ir padarījis tās asākas un vairāk izteiktas.

Savā pirmajā lugā „Kosma konfirmācija” Eglītis attīsta identitātes un pastāvēšanas, kā arī paaudžu cīņas temas. Grupa jaunu mūziķu, mūzikas institūta absolventu, ir bez darba. Viņu tiekšanos uz priekšu aizsprosto valdošā vecā hierarchija un tai pakļāvīgie kritiķi. Jauns vijolnieks žēlojas, ka viņa bijušais skolotājs — noteicēja persona mūziķu aprindās — atteicies dot zāli viņa koncertam. Ierosinājums noīrēt koncerta telpas pašam tiek uzņemts ar zināmu cinismu: „Pelūde: Kam tad? Tukšai zālei? Un kas rakstīs kritikas? — Cimurs un Junkulis. Tie tikai skatās, kādu seju rādīs Rājums. Bet Rājums saviebjas un saka: , Pelūde? — Paga, paga — Pelūde. Ak jā, tāds vijolnieciņš, aizvingad ar mokām beidza. Nav tur, kungi, ko pūlēties. Drusciņ jau čīgā, bet dabas dāvanu pamaz.’ — Ģirts: Tā jau ir tā nelaime, Rājums sirdīgi vēro, vai tikai kāds no jaunajiem nesāk cilāt galvu bez viņa ziņas un, pasarg’ Dievs, neaizsteidzas viņam kaut kur priekšā. Bet kaut kas mums tomēr jāizgudro.”²⁶

Jaunie mūziķi organizē paši savu orķestri un gūst panākumus, spītējot kavēkļiem, ko radījis Rājums, kritiķi, sabiedrība un apsēstie fanātiķi kā Kēvietis — divpadsmit simfoniju cikla komponētājs, no kuŗa skandārba ņemts lugas nosaukums. Cīņa par identitāti un pastāvēšanu tomēr nav atsevišķu individu, bet mākslinieku kopēja cīņa, un šai relatīvi mierīgajā cīņā norisinās paaudžu maiņa stabilā sabiedrībā.

„Labākos cilvēkos” situācija ir mainījusies. Eksistencei un tās prasībām trimdā ir radusies jauna nozīme, un Eglītis izmanto baraku dzīvi, lai to pārbaudītu. Darbības centrā ir fabrikants Bākurs un fabrikas galvenais inženieris Līcups. Pirms Latvijas atstāšanas viņi vienojušies, ka Līcups nomontēs un nosūtīs svarīgākās mašīnas, bet Bākurs paņems līdz Līcupa personiskās mantas. Steigā Bākurs ir atstājis nepaņemtas Līcupa mantas un tagad sajūt sirdsapziņas pārmetumus. Kad izrādās, ka Līcups ir ieradies ar visu savu personisko mantu, Bākurs spriež, ka Līcups ir lauzis norunu: atgriezies, lai paņemtu savas lietas, un atstājis mašīnas. Bākurs sāk mocīt Līcupu ar pārmetumiem. Līdzīgi Līcups, kas tomēr ir mašīnas nomontējis un nosūtījis, padara Bākura dzīvi nepatīkamu, norādot uz savu mantu vērtību, kuŗas Bākuram vajadzēja paņemt līdz. Visam tam pa starpu vēl Bauskas smalkmaiznieks Sociņš ar saviem mantu kalniem un stāstiem par savu bagātību Latvijā, par to, cik liela bijusi viņa māja un kādas vērtības viņš apracis savā dārzā (viņš nesacīšot noteikti, kur, aiz bailēm, ka kāds varētu atgriezties atpakaļ un izrakt), un par to, ka te visi esot gatavi viņu aplaupīt. Starp vecās paaudzes zūdiņšanos par savām mantām risinās jauno dumpis. Bākura meita Elvīne, aizkarta vispirms par to, ka tēvs pametis Līcupa mantas, un vēlāk par to, ka viņš moka savu draugu, izšķīgas aiziet:

„Es netiesāju. Es esmu ar mieru tevi pat saprast, bet smoku nost šajā gaisā, kur to vien dzird, to vien runā kā — manta, manta, manta, atvedis, pazaudējis, ieguvis.”²⁷

Pēdīgi Līcups pats aicina izbeigt šo trakumu: „Robert. Mums ir par daudz līdzī. Mēs pārāk daudz noņemamies ar mantu. Cilvēka vērtību taču necel tas, kas viņam ir, bet gan tas, kas ir viņš pats. Kad Jūlijas jaunkundze atvēra savu somu, mēs smīnējām par viņas pudeli, bet viņa ir izvēlējusies labāko daļu. Viņa ir paņēmusi līdz savu pagātni. Un tā ir daudz vērtīgāka par spirta pudelēm, aužamām mašīnām un vācu markām. Tā ir vienīgā lieta, ko vērts un ko vajaga ņemt līdzī. Vienīgi tie, kas glabās svētu savu pagātni, spēs izciest pārbaudījuma laikus un atkal sagaidīs nākotni. Jaunu dzīvi mēs neuzcelsim ar niekiem, kas mūsu somās, bet ar ticību, kas mūsu sirdīs. Kalns vēl nav ne pusē pārkāpts. Robert, cinīsimies tālāk roku rokā, dalīdamies ar visu, kā veciem draugiem pieklājas. Sociņš aizgāja meklēt labākus cilvēkus. Robert? Klūsim mēs paši labāki cilvēki!”²⁸

Pretēji nekā Ferdinands un viņa vecāki un Sibila ar Hilmanu šeit paaudzes ir vienotas un saskaņā. Viņi noraida materiālismu, un ir atkarīgi no pagātnes, kas dod viņiem identitāti, lai pastāvētu. Lai gan ceļš var būt grūts, tik ilgi, kamēr viņi apzināsies, kas viņi ir, tie var raudzīties nākotnē ar drosmi un optimismu. Bet tā kā trimda ir bijusi tik īsa, un spiediens, lai glābtu savu dzīvību, tik liels, bēgļi pašlaik vēl savu zaudējumu neapzinās. Tas notiks tikai ar laiku. Tādā kārtā līnija „Vienīgi tie, kas glabās svētu savu pagātņi, spēs izciest pārbaudījuma laikus un atkal sagaidīs nākotni” un Jūlijas jaunkundzes zeltņa pudele liek nojaust Hilmanu un Lelli nākotnē, kad laiks būs pavairojis zaudējuma apziņu.

Tāpat zaudējuma apziņa, kas dod identitāti, ir rādīta „Kazanovas mētelī”. Anna, vēlēdamās zināt, kāpēc Kazanova ir tik nemierīgs, jautā viņam, kāpēc viņš neatgriežas uz Venēciju. Kazanovas atbilde vēstī par Jāni Gravu lugā „Pēc kaut kā cēla, nezināma” un Ferdinandu. „Kazanova: Anna, es nevaru turp atgriezties. Tur mani gaida svina jumtu cietums, no kuŗa es izbēgu. Ceļš uz dzimteni man ir slēgts. Tāpēc es drāžos no zemes zemē, no pilsētas uz pilsētu, tāpēc man vienmēr slāpst pārmaiņu un dēku. Daudzās vietās man ir klājies labi. Bet nekur es nespēju kavēties ilgi. Arī šeit, Jelgavā, es to nespēju. Mieru un ikdienu — to es vairs nevaru panest.”²⁹ Dzimtenes zaudējums un nespēja tur atgriezties ir padarījusi Kazanovu par svešinieku visur, lai viņš ietu, kur iedams. Tā dēļ, kas viņš ir, viņš paliek izolēts.

1960. gadā Eglītis sarakstīja lugu „Pēc kaut kā cēla, nezināma”. Laiki ir mainījušies. Bēgļu nometņu laiks ir pagājis, un ļaudis apmetušies jaunā apkārtnē. Nepieciešamības domāt par to, kā paglābt dzīvību, kas radīja savstarpējās saites „Labākos cilvēkos”, vairs nav, un laiks ir radījis lielu distanci starp trimdu tagad un pagātnē. Šī distance uzsver zaudējuma jēgu, kā to izteica Kazanova. Jānis Grava ir atmiņu apsēsts par skaistu meiteni, ko viņš Latvijā sastapis burvumākšlinieku izrādē. Dzirdējis, ka viņa ir Savienotajās valstīs, viņš izkārto, ka var izceļot ar ģimeni uz Ameriku. Katru gadu viņš kopā ar ģimeni pārceļas uz citu pilsētu un savā atvaļinājuma laikā ceļo apkārt pa zemi, meklēdams šo meiteni. Kādā dienā viņš to sastop mazā Kalifornijas pilsētiņā un ir pārsteigts. Skaistās, kairās meitenes vietā viņš redz cinisku, vidēja vecuma moteļa īpašnieci, kas

viņam izstāsta, ka tā bieži mēģinājusi savaldzināt visus jaunos vīriešus pilsētiņās, kur viņas trupa spēlējusi, ar gandarījumu izbaudot viņu kaislīgos lūgumus pēc mīlestības. Juzdama, kādu triecienu ar to Gravam sagādājusi, viņa mēģina šo sitienu mīkstināt, piedāvājot viņam kāda sava moteļa pārvaldnieka vietu un algu par 10 centiem stundā augstāku nekā pārējiem. Sieva un draugs skubina šo lielisko piedāvājumu pieņemt, Grava to dusmīgi noraida:

„Vai tu domā, ka es tāpēc esmu divdesmit piecus gadus meklējis visskaistāko sievieti pasaulē, lai kaut kāda miesta vecene man pieliktu desmit centus pie algas?! Nē, mīļie! Tā Brauna kundze, ko es pazīstu, nedzīvo šinī nožēlojamā pilsētiņā! Viņa dzīvo citur! Varbūt pat gluži citā, neaizsniedzamā dimensijā. Par spīti visam, es viņu redzu senajā, žilbinošajā spožumā! Es viņu redzu daiļu, cēlu un piemīlīgu, un viņa ir nesalīdzināmi dzīvāka un reālāka par visām vecīgajām viesnīcniecēm! Un es nekad nemitēšos viņu meklēt!”³⁰

Atsakoties atzīt Džonsona kundzes reālītāti, Grava izvēlas sekot savai divdesmit piecu gadu ilgajai ilūzijai un tā noraida tagadni, lai atrastu attaisnojumu savai pagājušajai dzīvei. Rezultātā viņš kļūst izolēts un atsvešināts no savas apkārtnes, kas piejauc viņa optimismam pesimisma krāsu.

Lugā „Pēc kaut kā cēla, nezināma” ir Ferdinanda un Sibilas prototipi. Grava savā meklēšanā ir kā Ferdinands, izņemot to, ka pēdējais mēģina iedzīvināt pagātni tagadnē, kamēr Grava dzīvo pagātnē. Gravas sieva Sofija savā ciņā ar vīra apsēstību ir paralēla Sibilai. Gravas iztēle par „kaut ko cēlu, nezināmu” ir personificēta Lellē, kamēr Gravas draugs Kaspars, kas ērti un omulīgi iedzīvojies moteļa pārziņa amatā, un Džonsona kundze atbilst attiecīgi Hilmanam un namzinim.

Līdz „Ferdinandam un Sibilai” Eglīša noskaņojums bija lielāko tiesu optimistisks vai vismaz neitrāls. Lugā „Lūdzu ienāciet, sēr!” noskaņojums vēršas negatīvā virzienā. Centrālais raksturs Roderiks Turaidis ir uzcēlis sev ilūziju pasauli. Viņš sakās esam rakstnieks, intelektuālis un objektīvs dzīves vērotājs, bet ir nespējīgs reaģēt uz norisēm, kas ap viņu notiek. Tādējādi, kad viņa sievas vecs draugs ierodas viņu mājā, viņš atsakās atzīties, ka abu starpā varētu būt kāda afēra. Bet, kad viņam, vienam pašam mājās esot, ir garš

monologs, stāstot iedomātam policistam, tajā atklājas, ka viņš ļoti labi apzinās notiekošo, bet nav spējīgs ar to cīnīties:

„Šis Dancis Basenieks patiesībā ir jauks, nekam nederīgs cilvēks. Nevarīgs, taupāms, aizstāvams, un Pērse, mana sieva, viņu žēlo un lutina. Ko es varu iebilst pret šādu stāvokli? Kā jums liekas, sēr, kā man vajadzētu izturēties, lai es nezaudētu savu cienījamo, laikmetiska cilvēka stāju? Patiesībā šāds stāvoklis uzliek neērtu pienākumu. Ja es būtu neapzinīgs cilvēciņš, kā šis paklīdušais, jaukais manas sievas draugs, es varētu bez sevišķas gudrošanas ļauties pirmajam impulsam un nelauzīt lieki galvu. Es varētu, piemēram, izraidīt šo klaidoni no savas mājas. Es varētu likt Pērsei izšķirties par mani vai par klaidoni. Es varētu uzstādīt simtiem parasto, banālo jautājumu, ko tādos gadījumos lieto vienkārši, neizsmalcināti ļaudis. Izlādēt savas dusmas un nepatiku. Bet tas ir nožēlojami, bezgaumīgi un nolietoti. Man ir jāatrod cits veids.”³¹

Tālāk savā sarunā Roderiks izliekas, it kā viņam būtu liels noguldījums Kopenhāgenas bankā un it kā viņš būtu uzcēlis sev māju. Nākamajā elpasvilcienā viņš atzīstas savam draugam, ka tāda noguldījuma bankā nav, ka viņa sievastēvs ir pārcēlis māju tur, kur tā tagad ir, un ka viņš nav uzrakstījis pat ne rindas. Izrādās, ka viņš nav spējīgs noteikti rīkoties un ka viņa dzīve ir celta uz pašapmānīšanos, ilūzijām un fantaziju, bet savā gaŗajā monologā, uzrunājot „policistu”, Roderiks beidzot izšķiras:

„Sēr, man patlaban ienāca prātā gluži aušīga doma. Vai jūs nevarētu mani aizvest uz lidlauku? Uz starptautisko lidlauku. Jums taču tas iznāk gandrīz pa ceļam. — Varat? — Nu, tas ir jauki! Pateicos! Ja man laimējas notvert kārtējo lidmašīnu, tad ap pusnakti es esmu jau Kopenhāgenā. . . Vai tas nav fantastiski? — Jūs varbūt domājat, ka arī šis ir acumirkļa impulss? Ne gluži. Impulss tas ir, bet ne tik acumirkliīgs. Tas ienāca prātā jau vakar. Un, varbūt, pat vēl drusku agrāk. — Es tikai paķeršu savu somu un mēteli. (Prom. Pēc mirkļa uznāk ar somu un mēteli uz rokas.) Tā, es esmu gatavs! Varam braukt. Es savu somu turēju sasaiņotu katram gadījumam. Redziet, cik tas ir ērti: var paķert un doties pasaulē. — Tur paliek mans pārbūvētais nams. Mani uzlabojumi. Manas speciālās prasības. Varbūt es vēl kādreiz šeit atgriezīšos. Varbūt arī ne. (Iet lēnām, apkārt skatīdamies, pāri pagalamam.) O, vienu acumirkli, sēr! Es

vēlos, lai viss šeit paliktu labā kārtībā. (Pabīda vāļas uz vienu, otru pusi, iztaisno saules sargu. Atkāpjas, noskatās, vēl šo to pārbīda. Vēro, galvu piešķiebis. Pēkšņi paskatās pulkstenī.) O, ir jau vēls! Mēs vēl nokavēsīm lidmašīnu. Tagad gan jāsteidzas, sēr! Lūdzu, sēr! (Lauj iedomātajam draugam iet pa priekšu. Aiziet caur vārtiem. Skatuve satumst.)”³²

Šis nobeigums līdz ar Roderika garā monologa izrādīšanas problēmu ir iemesli, kāpēc „Lūdzu ienāciet, sēr!” ir vienīgā neizrādītā Eglīša luga. Kas īstenībā notiek? Lugas gaitā mēs dabūjam zināt, ka Roderika māja ir nošķirtā kalna nogāzē un ka Pērse ar Danci paņem automašīnu. Tomēr Roderiks iziet ārā ar iedomāto draugu un iesēstas iedomātajā automašīnā. Pievēršoties šim jautājumam, jāievēro divi lietas. Pirmkārt, ka Roderika izšķiršanās aiziet ir viņa pirmā reāli noteiktā rīcība, runājot ar policistu. Otrkārt, viņš atgriežas uz Kopenhāgeni, t.i., uz pagātņi. Bet tas nevar notikt. Ferdinands nevar iekāpt logā, un Jānis Grava nevar atrast pagātnes mirgojošo skaistumu. Atgriezies uz pagātņi nozīmē atrauties no tagadnes, kas garīgi ir ārprāts, fiziski — nāve. Tā vienīgais secinājums var būt, ka Roderiks, aiziedams ilūzijā no savas mājas, vai nu nonāk pilnīgā ārprātā, vai izdara pašnāvību. Ja tā ir patiesība, tad Eglītis savā trimdas apstākļu vīzijā apstiprina Tomasa Volfa atzinumu par saviem meklējumiem pēc pagātnes: „Jūs nevarat vēlreiz aiziet mājās”.

Izsekojot konfliktam starp pagātņi un tagadņi, realitāti un ilūziju, vērojams, ka, individiem kļūstot arvien vairāk un vairāk izolētiem, Eglīša uzmanības degpunkts mainās no ārējā uz iekšējo. Ferdinands redz Lelli un dzird mūziku, kamēr citi redz tikai nedzīvu lietu vai drēbju kaudzi. Luga „Lūdzu ienāciet, sēr!” Roderiks atvelkas sevī, lai izbēgtu no pasaules, ar kuŗu viņš nezina, kā cīnīties.

Luga „Leo” Eglītis piepilda cilvēka atraušanos sevī un viņa paša metamorfōzi ar pesimismu un irōniju. Ar Leo, sociologu, kas apņēmis izpētīt, kā padarīt nelaimīgu cilvēku laimīgu, Eglītis izzoboto, kas propagandē zemāko instinktu brīvu izpaušanos, tos, kuŗus izsmalcinātā pārgudrība padarījusi nespējīgus iedzilnāties un izjust emocijas, kas visam laupījuši augstāku garīgu nozīmi, atstājot seksu un netīrumus par vienīgo sarunu priekšmetu, tāpat tos, kas ar neatlaidīgu prātošanu par nelaimi ir cilvēkam atņēmuši prieka pasauli.

Leo negrib, lai viņam būtu kāda daļa ar tiem. Kad pelēkie un nožēlojamie „bezvārda raksturi” gatavojas viņu izsviest (3. ainā), viņš ie-bilst: „Nepūlieties! Es iešu pats! (Sakravā papīrus, paņem rakstām-mašīnu un pieceļas iešanai. Cilvēki atgriežas savās vietās un sa-stingst. Leo iet.) Netupiet pārāk ilgi uz vietas, lēdijas un džentlmeņi. Izkustieties! Šad tad. Izstaipiet notirpušos locekļus! (Pacel pret pub-liku roku un uzsmaida. Aiziet.)”³³

Lugās vērojamai kustībai — no plašāka apjoma sabiedrības portretējuma caur individa atsvešināšanos uz Leo izolāciju — šķiet, ir parallēle Anšlava Eglīša dzīvē. Pēdējos gados viņš ir kļuvis būtiski vientuļnieks. Reti parādās publikā un atsakās dot informāciju par savu dzīvi. Eglītis pat atsacījās ierasties Kultūras fonda aktā, kurā bija paredzēts viņam izsniegt godalgu par romānu PIECAS DIENAS.

Eglīša darbu stiprā puse ir viņa valoda. Viņš ir modernās latviešu valodas meistars, un viņa izkoptais stāstītāja stils viegli pakļaujas tulkošanai. Vītauts Kalve apraksta viņa agrīnos darbus: „Rakstnieku [Ērika Adamsona un Anšlava Eglīša] valoda ir konkrēta. Viņi bieži lieto priekšmetu un aprakstu virknējumus, ko atdzīvina teikumu ritmiskais plūdums un pretstatu grupējums tā, lai panāktu intensitātes kāpinājumu. Drāmatisko darbu personu runā ir pasvītrotas un uzsvērtas sociālā slāņa, nodarbošanās vai citu apstākļu radītās īpatnības. . .”³⁴

Lai panāktu komisku efektu, Eglītis bieži kontrasta dēļ lieto neparastus vārdus. Tas it sevišķi vērojams pēdējā laika darbos, kur ļoti bieži lietotas amerikāņu idiomas. Tulkotājam tas rada ievēroja-mas grūtības. Vārdus to aizstāšanai grūti atrast. Piemēram, „Fer-dinandā un Sibilā” Sibila saka, ka viņai jāiet uz „mazbērniņu dušu”, ko Ferdinands nesaprot. Tad Sibila paskaidro, ka viņa domā „baby shower”. Latviešos tas rada stipru atsvešināšanās efektu, kas norāda arī uz nespēju pilnīgi asimilēties svešā kultūrā. Bet tulkojumā šis efekts nav panākams, jo tulkotājam jālieto vārds „shower” abos ga-dījumos.

Eglītis bieži lieto garus vietu un cilvēku uzskaitījumus un ap-rakstus, kuŗos uzsvērts ritms vai kādas skaņas atkārtojums. Divus ļoti labus piemērus atrodam „Kosma konfirmācijā”. Viens no tiem: pilsētas administrātors ir atnācis, lai pasacītu Rājumam, ka rūpēs par viņa veselību, kā arī, lai viņam dotu laiku jaunrades darbam un

mācīšanai, pilsētas valde ir izšķīrusies atbrīvot viņu no visiem tiem pienākumiem, kas varētu kavēt viņa pedagoga un radošā mākslinieka darbu. Šie amati ir: „...pilsētas mūzikas veicināšanas biedrības priekšnieks, aprīņa ragu mūzikas inspektors, pūtēju pašpalīdzības kooperatīva valdes priekšsēdis, mūziķu pašapdrošināšanās kases direktors, mākslinieku kluba prezidents, festivālu biedrības mūzikālais konsultants, nošu izdevniecības referents, mūzikas žurnāla „Dziesmu Dievs” virsredaktors un laikraksta „Masu balss” mūzikas nodaļas vadītājs”.³⁵

Un Kēvietis, trakais komponists, izskaidro mūziķiem, kā viņa neizspēlējamā „Kosma simfonija” jāspēlē: „Nu tad viegli jau nav! Ja iznāk saraušanās, tad sapumpē viņus balonos, ar milzīgiem putekļu sūcējiem sasūc cisternās, kaut kā jau beidzot saprotas. Un tad pēdīgi — viss kosms ir izpētīts. Augstākā atziņa atrasta. Un tā ir Dzīvesprieks! Pēdējā — „Konfirmācijas simfonija” ir viena vienīga kolosāli grandioza pērkondimdoša orātorija, dižkantāte, lielhimna radībai un dzīvespriekam — nepārtraukts tutti, forte fortissimo, presto prestissimo, vivace, allegro, krescendo, disperato con fuoco, con bravura!!!”³⁶

Otrs paņēmieni, ko Eglītis valodā lieto, ir personu vārdi. Bieži personas vārds dod personas raksturojumu vai arī personas vārda skaņa norāda uz personas īpašībām. Tā, piemēram, frančuraga spēlētājs „Kosma konfirmācijā” ir Zemribo. Nometot „o”, pagarinot „i” un pieliekot zilbei „zem” sieviešu dzimtes galotni „e”, dabūjam „zeme rīb”. Vārds „Hilman” — tulkojums no latviešu „Kalniņš”, ir lietots, lai panāktu atsvešināšanas efektu, un rāda auditorijai pārmaiņas cilvēkā. Lugā „Leo”, lietojot personu apzīmēšanai tikai burtus un numurus, autors atņem personām katru personības pazīmi un pasvīturo tukšumu Leo pasaulē. Diemžēl, lai gan Eglīša valoda ir viņa stiprā puse, tās prōzas rakstniekam piemītošā stāstošā struktūra vājina viņa lugas, sevišķi tās, kas ir prōzas darbu drāmatizējumi („Kosma konfirmācija”, „Bezkaunīgie veči”, „Pēc kaut kā cēla, nezināma”, „Lūdzu ienāciet, sēr!”). Viņam ir tendence par ideju vai konfliktu labāk diskutēt nekā atklāt to ar drāmatisku darbību. Tas dažkārt padara viņa lugas statiskas un formā neizlīdzinātas.

Stila struktūra, vārdu izvēle un ritms Eglītim mainās atkarībā no noskaņojuma un temas rakstura. Attiecīgās vietās viņa teksts kļūst

īsāks un vairāk aprauts. Piemēram, kontrastu mēs redzam, salīdzinot Sibilas un Lelles runu. Sibilas runa ir asa un aprauta: „Tu par daudz domā, Ferdinand! Tu domā par niekiem. Nevajadzīgiem, nenozīmīgiem niekiem. Domā par mani, Sibilu! Es esmu tava Sibila. Tava Sibila. Izrunā manu vārdu, lūdzu. Es gribu dzirdēt, kā tu to izrunā. Nu teic: Sibila, Sibila, Sibila! Lūdzu, Ferdinand, lūdzu!”³⁷ ... Nē, Ferdinand. Es neteicu. Kā tu vari apgalvot, ka es teicu, ja es neesmu teikusi? Labi. Tu gribi, lai es eju ar Polu. Es iešu. Es to darīšu tevis dēļ, Ferdinand. Kāpēc es lai neizeju ar Polu, ja tu to tieši vēlies?”³⁸

Turpretī Lelle runā plūstošos teikumos, izteicot maigumu un mieru. Labākais piemērs ir viņas garā „Rīgas” runa. Šis atšķirības stilā uzsver kontrastu un konfliktu Sibilas un Lelles, tagadnes un pagātnes starpā.

Teikumiem saīsinoties, rodas primitīvo cilvēku neartikulētās skaņas un pukšķēšana, kam pretstatā Leo garie pārsapņēdumi un izskaidrojumi. Neko daudz labāki nav pelēko cilvēku komunikācijas mēģinājumi:

„C1: Šis trauks,
 Šī forma,
 Šī telpa.

Bez telpa.

Bez forma.

Bez trauks.

Punkts.”³⁹

Mēdz teikt, ka traģēdijas modernajos laikos nav iespējamas, jo modernajā valodā nav iespējas tās izteikt. Lai gan Eglīša valoda uz šādū augstumu nekad nav pretendējusi, maiņas tajā norāda uz cilvēka identitātes zaudēšanu un atsvešināšanos, kas padara viņus nespējīgus izteikt kaut ko vairāk nekā tikai elementārās vēlēšanās un iegrības. Valoda un māksla ir kultūras cietokšņi, un valodas izpostīšana ir kultūras izpostīšana. Eglītim, vērojot trimdā kultūras disintegrāciju, atsvešināšanos un asimilāciju, pastiprinās viņa paša atsvešināšanās, un viņa valoda kļūst īsāka, vairāk saskaldīta un mazāk izteikta.

Viena no redzamākām maiņām Eglīša lugās ir maiņa to struktūrā. Viņa pirmās lugas ir garas, ar lielu personu un ainu skaitu.

Piemēram, „Kosma konfirmācijā” ir 3 cēlieni un 6 skati, „Kazanova mēteli” 5 cēlieni un 65 franču scēnas. Trimdā lugas kļūst īsākas, sevišķi tās, kas jau rakstītas kā skatuves darbi. „Sandra”, „Cilvēks grib spēlēt”, „Lūdzu ienāciet, sēr!”, „Ferdinands un Sibila” un „Leo” īstenībā ir paplašināti viencēlieni, iedalīti divos līdz piecos skatos. Arī personu skaits mazāks. Tas izskaidrojams ar Eglīša ieskatījumu, ka liels personu skaits nav parocīgs mazām amatieru trupām, kā arī ar viņa koncentrēšanos uz individu problēmām un vienu būtisku tematu lugā. Arī iekšējās maiņas ir acīm redzamas. Agrīnās lugas ir rakstītas reālistiski, attiecinot tās uz noteiktu laiku un vietu. Darbības plūdums atbilst schēmai: ekspozīcija — darbības kāpinājums — kulminācija — darbības atslābums — atrisinājums. Kā valoda, tā šī schēma un reālistiskā pieeja atbilst Eglīša tēlotajai sabiedrībai un tās stabilitātei.

Pirmās maiņas iekšējā formā parādās „Sandrā”. Divi latvieši, kas darbojas Berlīnē kā rietumu valstu spiegi, uzzina, ka viņu agrākais draugs Latvijā brīvības laikā, bet tagadējais NKVD spiegs ir nodurts. Lugai turpinoties, vainīgā meklēšana pastiprinās. Izrādās, ka Sandra ir nogalinājusi NKVD agentu, jo viņš, izmantodams agrāko paziņanos un draudus pret Sandras tēvu, piespiedis viņu dot informāciju par spiegu organizāciju. Pēdīgi agents draudējis to izstāstīt viņas vīram. Kad radio ziņo par progresu nogalinātāja meklēšanā, saspīlējums pieaug. Bet, kad kāds klauvē pie durvīm, Sandra izdara pašnāvību. Izrādās tomēr, ka nācējs ir tikai nama īpašnieks. Sandras vīram Valteram stāvot neizpratnē, radio ziņo, ka meklēšanu izbeidz.

Luga ir tuva ekspresionismam un ir studija par bailēm un perspektīvas zaudēšanu nenoteiktos apstākļos. Lugas darbībai virzoties uz priekšu, periodiskie radio ziņojumi un telefona sarunas kāpina saspīlējumu un arvien vairāk un vairāk atklāj personu iekšējo esmi. Patiesi, personas šķiet itin kā lelles, piesietas pie auklām, kuŗas rausta radio, un telpa it kā būris, no kuŗa neviens nevar izbēgt.

Līdz „Ferdinandam un Sibilai” pārmaiņu maz. Uz tām norāda biežāka episko elementu un amerikāņu idiomu lietošana. „Ferdinandā un Sibilā” Eglītis bieži lieto episkus elementus, lai parādītu cīņu pagātnes un tagadnes starpā. Pretrunīgus iedomu tēlus autors lieto, lai demonstrētu atsvešināšanos (Sibila — Lelle, kokakola — klēts) un

lai skatītāji varētu ieraudzīt un saprast šo atsvešināšanos. Dažādu vērtību atzinēji ir Hilmanis un Sibila: „Hilmanis: Stāvēdama logā, jūs pakalposit pati sev. Visi šīs ielas zēni varēs jūs novērot un aprīnot. — Sibila: Par piecdesmit centiem es nevaru stāvēt. — Hilmanis: Kad es sāku strādāt par drēbnieka mācekli, meistars man maksāja tikai piecpadsmit santimus stundā.”⁴⁰

Kontrastējot Latvijas monētu santimu ar amerikāņu piecdesmit centiem, autors atklāj skatītājiem atšķirību starp pagātņi un tagadni. Šī luga neprasa reālistisku izrādi. Laiks un vieta ir nesvarīgi — pat Hilmana pulkstenis ir apstājies. Patiesi, lugu, šķiet, vairāk reprezentē sapņu balets ceturtnās ainās sākumā.

Šī nereālitate turpinās lugā „Lūdzu ienāciet, sēr!” Lai gan Eglītis dod noteiktas apkārtnes aprakstu, spēlē tas nav vajadzīgs. Lugas norise ir no tāda cilvēka perspektīvas, kas ir izolēts no savas apkārtnes. Viņa saruna reālajā pasaulē ar sievu Pērsi un Danci asi kontrastē ar viņa iekšējo reālītāti, kad viņš sarunājas ar „policistu”. Šķiet, trūkums lugā ir monologa nepārtrauktā, stāstošā forma. Kontrasts starp nereālo un reālo neparādās tik labi, kā tas būtu, ja monologs būtu saskaldīts.

Lugā „Leo” Eglītis pievēršas absurdam tēlojumam ar tā nihilisma temām, komunikācijas trūkumu un atsvešināšanos. Spēle notiek „laborātorijā”. Šķiet, viegla līdzība ar Jonesko un Beketa darbiem, līdz kamēr konstatējam, ka Eglītis mežonīgi asi parodē cilvēku neatlaidīgo pieķeršanos negatīvajam. Eglīša cilvēks nav ārpus universa kārtības, viņš ir zaudējis kārtību sevī pašā. Dialogs un komunikācija nav vairs iespējama. Luga ir tīri demonstrējoša: Leo referē auditorijai tā, it kā lugas rakstnieks mēģinātu skatītājiem pārtulkot neizteiksmīgo, anonīmo cilvēku skaņas un vārdus. Konstatējis visa tā veltīgumu, viņš atstāj skatuvi.

Savas ilgās karjēras laikā Eglītis vēroja daudz maiņu savā un savu ļaužu pasaulē. Viņš redzēja, kā trimda izpostīja dzīvi, ko viņš reiz aprakstīja kā sapņu un optimisma pilnu, un aizstāja to ar dzīvi svešā apkārtņē, kur ikdienas prasības apdraudēja lietas, ko viņš mīlēja: latvieti un to, kas latvieti reprezentē. Tāpat kā mainījās viņa ļaudis un to apstākļi, mainījās arī Eglītis kā persona un mākslinieks. Šīs maiņas skaidri atspoguļojas viņa lugās. Homogēno Rīgas sabiedrību lēni un noteikti aizstāj atsvešinātais trimdas indivīds. Skaidrā

un noteiktā valoda pazūd to murmināšanā, kas nav vairs spējīgi komunicēt ar savu apkārtni un sevis apliecināšanu vērsuši identitātes meklēšanā. Cīņa rakstniekā pašā starp morālistu un reālistu ir piešķīrusi viņa lugām augoša pesimisma noskaņojumu.

Bet pats par sevi maiņas fakts ir pozitīvs. Trimdas teātris bija nokļuvis inercē, kas tuva paralizei: trūka lugu, ierīču, aktieru un režisoru, bet par visām lietām — skatītāju. No vienas puses, vecākā paaudze ir piekērusies pagātnes priekšstatiem, kas ar katru dienu kļūst bālāki un sāpīgāki. No otras puses — jaunākā paaudze, kam pagātne nepazīstama, nespēj to saistīt ar tagadni. Tomēr Eglītis mums ir parādījis, ka trimdas maiņas var ne tikai atspoguļoties trimdas apstākļu maiņās, bet, līdzīgi kā tas ir ar Ferdinandu, teātris ar maiņām pieejā un interpretācijā var padarīt pagātnei dzīvu un dot jēgu tagadnei.

VĒRES

¹ Edmunds Zirnītis, „Anšlavs Eglītis”, TREJI VĀRTI 4 (1967), 37. lpp. Sk. arī: Magdalēna Rozentāle, „Latvijas likteņi Anšlava Eglīša darbos”, DAUGAVAS VANAGU MĒNEŠRAKSTS 5 (1971), 41. lpp.

² Ivar Ivask, „Baltic literatures in exile: Balance of a quarter century”, JOURNAL OF BALTIC STUDIES III, 1 (1972), 9. lpp.

³ Juris Silenieks, „A decade of Latvian dramatic literature” — referāts, nolasīts pirmajā Baltijas studiju konferencē Merilendas universitātē 1969. gadā. Sk. arī: FIRST CONFERENCE ON BALTIC STUDIES, Summary of Proceedings, ed. Ivar Ivask (Tacoma 1969), 78. lpp.

⁴ Māris Ubāns, „Latvian comedy: Development...”, JOURNAL OF BALTIC STUDIES III, 3/4 (1972), 195. un 196. lpp.

⁵ Anšlavs Eglītis, „Mana dzīve”, red. Pēteris Ērmanis un Arturs Plaudis, TRIMDAS RAKSTNIEKI III (1947), 93. lpp.

⁶ Helēna Hofmane, „Pāri kontinentam”, TILTS 60/61 (1964), 56. lpp.

⁷ Eglītis, op. cit., 84. lpp. ⁸ Ibid., 88. lpp.

⁹ 1892. gadā dzimušais Valdemārs Tone bija viens no prominentākajiem latviešu gleznotājiem. Miris 1958. gadā Londonā. Anšlavs Eglītis ir sarakstījis sava bijušā skolotāja monografiju.

¹⁰ Eglītis, op. cit., 90. lpp. ¹¹ Ibid., 92—93. lpp. ¹² Ibid., 95. lpp.

¹³ Anšlavs Eglītis, „Pašportreti”, red. Teodors Zeltiņš, PAŠPORTRETI (1965), 97. lpp.

¹⁴ Jānis Rudzītis, „Literature and drama”, ed. Edgars Andersons, CROSS ROAD COUNTRY — LATVIA (1953), 264. lpp.

¹⁵ Northrop Frye, ANATOMY OF CRITICISM (Princeton 1957).

¹⁶ Ivask, op. cit.

¹⁷ Anšlavs Eglītis, „Ferdinands un Sibila”, LŪDZU IENĀCIET, SĒR! I (1974), 225. lpp.

¹⁸ Ibid., 216. lpp.

¹⁹ Ibid., 241. lpp.

²⁰ Ibid., 227. lpp.

²¹ Ibid., 231. lpp.

²² Ibid., 233. lpp.

²³ Ibid., 229. lpp.

²⁴ Ibid., 236. lpp.

²⁵ Ibid., 241. lpp.

²⁶ Anšlavs Eglītis, „Kosma konfirmācija”, ibid. II (1974), 285. lpp.

²⁷ Anšlavs Eglītis, „Labāki cilvēki”, ibid. II, 207. lpp.

²⁸ Ibid., 219. lpp. [Sal.: Jānis Rudzītis, RAKSTI (1977), 279. lpp. Red.]

²⁹ Anšlavs Eglītis, „Kazanovas mētelis”, ibid. II, 168—169. lpp.

³⁰ Anšlavs Eglītis, „Pēc kaut kā cēla, nezināma”, ibid. I, 367. lpp.

³¹ Anšlavs Eglītis, „Lūdzu ienāciet, sēr!”, ibid. I, 39. lpp.

³² Ibid., 40. lpp.

³³ Anšlavs Eglītis, „Leo”, ibid. I, 64. lpp.

³⁴ Jānis Andrupis and Vītauts Kalve, LATVIAN LITERATURE (Stockholm 1954), 178—179. lpp.

³⁵ „Kosma konfirmācija”, 348. lpp.

³⁶ Ibid., 339. lpp.

³⁷ „Ferdinands un Sibila”, 215. lpp.

³⁸ Ibid., 221. lpp.

³⁹ „Leo”, 61. lpp.

⁴⁰ „Ferdinands un Sibila”, 238. lpp.

TEĀTRĀ SĀKUMI LATVIJĀ

Edgars Dunsdorfs

Pirmā izrāde Rīgā 1205/1206. gada ziemā

Latīņu valodā sarakstītājā, t.s., Indriķa chronikā, stāstot par 1205. gada ziemu, ir aprakstīta pirmā teātra izrāde Rīgā. Latviskā tulkojumā teksts ir šāds:

„Par lielo spēli, kas notika Rīgā. Tai pašā [1205. gada] ziemā vidū Rīgas uzveda ļoti skaistu praviešu spēli, lai pagāni no redzētā mācītos kristīgās ticības pirmos sākumus. Spēles saturu tulks ļoti rūpīgi izskaidroja klāt esošajiem — kā jaunatgrieztajiem, tā pagāniem. Bet, kad Gideona bruņotie vīri cīnījās ar filistiešiem, pagāni sāka bēgt, baidīdamies, ka viņus nogalinās. Viņus tad uzmanīgi atsaucā atpakaļ. Tā uz neilgu laiku baznīca bija klusa un atpūtās mierā. Bet šī spēle bija arī it kā nākotnes priekšspēle un pravietoījums, jo spēlē bija kari — Dāvida, Gideona, Hēroda; bija arī Vecās un Jaunās derības mācība. Tiesām, pagāni bija jāatgriež ar ļoti daudziem sekojošiem kariem un jāskolo Vecās un Jaunās derības mācībā, lai viņi nāktu pie īstā miera nesēja un gūtu mūžīgu dzīvošanu.”¹

Kas bija šī spēle, tas agrākajā INDRIĶA LIVONIJAS CHRONIKAS interpolētajā izdevumā² paskaidrots ar teikumu: „... ludus prophetarum... quem Latini comoediam vocant...” (praviešu spēle... ko latīņi sauc par komēdiju...). Šeit termins „komēdija” lietots līdzīgā nozīmē kā Dante (1265—1321) nosauca savu slaveno darbu COMMEDIA, ko vēlāk nosauca par DIEVĪŠĶO KOMĒDLJU.

Kristīgajā pasaulē šādas spēles ar bībeles vielu viduslaikos bija ļoti parastas.³ Līdz mūsu dienām tādas vēl notiek ik desmito gadu Oberammergavas ciemā Bavārijas Alpos (12 jūdzes uz ziemeļaustrumiem no Partenkirchenas). Šo spēļu sākums gan nav viduslaikos, bet tās notiek kopš Trīsdesmitgadu kara 17. gadsimtenī.

Viduslaiku spēļu sākumi saskatāmi Lieldienu svinībās baznīcās. Tajās jautājumu: „Quem queritis?” (Ko jūs meklējat?) pakāpeniski pārstrādāja drāmā, izveidojot šo eņģeļu jautājumu dialogā starp eņģeļiem, abām Marijām un citām sievietēm, kas Lieldienu rītā nāca pie Jēzus kapa. Kā eņģeļus, tā sievietes tēloja priesteri, un tas tad

ir kristīgās drāmas sākums. Varētu pat teikt: operas sākums, jo sarunu arī dziedāja divi kori — engeļu koris un sieviešu koris.

Ar 12. gadsimteni spēles no baznīcas pārcēla uz pilsētu laukumiem un ielām. Spēļu tematiku paplašināja no Lieldienu stāsta tropiem uz citiem bibelē tēlotiem notikumiem. Pakāpeniski izveidojās vairāki spēļu tipi — praviešu spēles, pastarās tiesas spēles un brīnumdarītāju spēles. Dialogi un dziesmas šais spēlēs bija baznīcas (latīņu) valodā, un tos paskaidroja tautas valodā. Tā tas bija arī 1205. gadā Rīgā uzvestajā praviešu spēlē, ko klāt esošajiem izskaidroja tulks. INDRIĶA LIVONIJAS CHRONIKAS autors notikumus Livonijā, sākot ar 1205. gadu, attēlo pēc paša pieredzes,⁴ un ir iespējams, ka viņš pats bija chronikā minētais tulks. Ir puslīdz droši, ka praviešu spēle Rīgā notika latīņu valodā. Francijā gan ap 1140. gadu šais spēlēs bija sākušies iestarpinājumi tautas valodā, bet Vācijā spēles tautas valodā sākās tikai ap 1300. gadu.⁵

Kādā tautas valodā Rīgas spēli tulkoja, nav nosakāms. Varētu domāt, ka to tulkoja lībiski, bet tā varētu arī būt bijusi latviešu valoda vai varbūt abas.

No Indriķa teiktā izriet, ka praviešu spēle būs notikusi brīvā dabā kādā Rīgas laukumā. Rīgas pilsēta toreiz aptvēra rajonu, ko ziemeļaustrumos norobežoja Rīdzenes upe un dienvidos Grēcinieku iela. No Grēcinieku ielas pulksteņrādītāja virzienā Rīgu norobežoja Kungu iela, Rīgas tirguslaukums (pie kuŗa vēlāk uzcēla Rīgas rātsnamu), Zirgu iela un robežas turpinājums tālāk līdz Rīdzenes upei. Kuŗā laukumā notika 1205. gada izrāde, nav nosakāms — vai tas bija Pēterļa baznīcas būvlaukums, laukums starp vēlāko Jāņa un Juŗa baznīcu vai laukums starp Kalķu, Skārņu un Monētu ielu. Iespējams, ka vēl nepilnīgi apbūvētajā Rīgā spēle varēja notikt arī kādā citā piemērotā laukumā, kā tas teikts chronikā: „vidū Rīgas”.

No Indriķa īsā apraksta redzams, ka uzvedums bija praviešu spēle, kas sākās ar skatiem no Vecās derības un beidzās ar Jauno derību, jo notikumos pieminēts arī Hērods. Pārsteidz, ka Indriķis raksta par Gideona cīņām ar filistiešiem, ar kuŗām spēle sākusies. No Vecās derības Sogu grāmatas 6—8. nodaļas redzams, ka Gideons cīnījās ar midaniešiem, ne filistiešiem. Ar pēdējiem gan cīnījās Indriķa minētais Dāvids (sk. I Samuēla grāmatas 17. nodaļā par Dāvida cīņām ar Goliātu un tālāk par Israēla un Jūdas cīņu ar filistiešiem).

Varbūt Indriķis kļūdījies un Gideona vietā domājis Simsonu un viņa cīņu ar filistiešiem (sk. Soģu grāmatas 13—16. nodaļu)? Tādā gadījumā Rīgas 1205. gada izrāde būtu priekštece slavenajai Sensensa (Camille Saint-Saëns 1835—1921) operai „Samsons un Delila”. Šo operu pirmo reizi izrādīja Veimārā, Vācijā 1877. gadā, bet Francijā to tās bibeliskā satura dēļ aizliedza uzvest līdz pat 1892. gadam.⁶

Pēc tā, ka Indriķa aprakstītajā spēlē darbojās arī Hērods, varētu domāt, ka uzvedums bija Ziemsvētku praviešu spēle. Spēle būs sākusies ar pravietojumiem no Vecās derības par Mesijas atnākšanu un beigusies ar Kristus piedzimšanas skatiem un bēgšanu uz Ēģipti, kad Hērods (saukts Hērods Lielais) lika nokaut visus Betlēmē dzimušos bērņus. Cik reāls bijis tēlojums, redzams pēc apraksta, ka, pirmo cīņas skatu redzot, skatītāji sākuši bēgt. Kaut gan Indriķim ir tendence „pagānus” tēlot ļoti naīvus (sk., piemēram, *chronikas I, 6* posmu, kur aprakstīts, ka zemgaļi gribējuši ar kuģu tauvām ievilkt jauncelto Ikšķiles mūra pili Daugavā), tomēr ir ļoti iespējams, ka spēles skatītāji varēja iedomāties, ka viņiem uzbruks. Visiem bija atmiņā tikai pirms pieciem gadiem 1200. gadā notikusī viltība, kad bīskaps Alberts saaicināja zemes dižciltīgos uz dzīrēm un tad tos ieslēdza dzīrunamā, pieprasot trīsdesmit dižciltīgo zēnu par ķīlniekiem, kurus tad aizveda uz Vāciju.

Inscenētā 1205. gada praviešu spēle Rīgā bija tiešām, kā Indriķis raksta, nākošo notikumu priekšspēle un pravietojums. To inscenēja didaktiskos nolūkos, lai, kā *chronists* raksta, iepazīstinātu jaunkristītos un pagānus ar jauno ticību, kam vajadzēja stāties agrākās ticības vietā. Tam, ka šo spēli sauca arī par komēdiju, pamatā nebija tik daudz paraža baznīcas spēlēs iestarpināt arī komiskos elementus, bet gan vairāk tas, ka spēlei vajadzēja beigties ar laimīgu noslēgumu. Viduslaiku dzeju ar laimīgām beigām parasti sauca par komēdiju. Ja tiešām 1205. gadā Rīgas praviešu spēle notika Ziemsvētkos, tad šādas laimīgas beigas bija Kristus piedzimšana un izdevusies bēgšana uz Ēģipti. Komiskais elements šādās baznīcas spēlēs parasti ienāca ar velnu tēlojumiem. Kamēr spēles varoņi skatuvē pārvietojās cēli un svinīgi, tikmēr velni lēkāja un skraidīja, tā radot komisku iespaidu. Tāpat arī ļaunie tēli spēlē pārvietojās dejas solī.

Skatītājiem — lībiešiem un latviešiem — arī pašiem nebija sveši uzvedumi Ziemsvētkos, jo vēlākajām budēļu gājienu tradīcijām

ir ļoti senas saknes pagātnē. Var tādēļ domāt, ka latīņu sarīkotos „budēļus” lībieši un latvieši noskatījās ar lielu interesi.

Pirmā Latvijā sacerētā luga

Kur un kad sacerēta 1205. gadā Rīgā uzvestā spēle, tas mums nav zināms. Tikai trīs simti gadu vēlāk Rīgā sacerēta originālluga, arī ar bībelisku tematu. Šo lugu uzskata par vienu no ievērojamākiem 16. gadsimteņa pasaules literatūras darbiem, katrā ziņā par visievērojamāko šī gadsimteņa vācu literāro darbu. Tā sarakstīta sakšu dialektā. Lugas autors ir Burkards Valdiss (piedzimis laikā starp 1490. un 1495. gadu, miris ap 1556. gadu). Viņa dzīvesgājums ir tik dēkains un drāmatisks, ka izklausās pēc skatuvei piemērotas drāmas.

Valdiss ieradās Rīgā kā ceļojošais alvaslējēju amata zellis (t.s., „vanderzellis”).⁷ Nezināmos apstākļos viņš 1522. gadā iestājās Rīgas archibīskapa dienestā un kļuva par franciskāņu ubagotāju ordeņa mūku. Šos mūkus pēc viņu tērpa sauca par pelēkajiem mūkiem. Rīgā tai laikā arvien straujāk izplatījās reformācija.⁸ Archibīskapa Jaspera Lindes koadjutors Johans fon Blankenfelds 1523. gadā nosūtīja delegāciju uz aizjūru pie ķeizara un pie pāvesta ar sūdzībām pret reformācijas atbalstītājiem. Šai delegācijā ietilpa trīs franciskāņu mūki — Antonijs Bomhovers, Augustīns Ulfelds un Burkards Valdiss. Tas, ka Valdiss jau gadu pēc ierašanās Rīgā bija kļuvis tik ievērojams, lai viņu izraudzītu svarīgajai delegācijai, jau pats par sevi daudz ko izsaka. Delegācijai neizdevās ķeizaru Vācijā satikt, jo viņš atradās Spānijā, bet delegāti dabūja ķeizara vietnieka mandātu, kas pavēlēja reformāciju apspiest. To viņi nosūtīja uz Rīgu un paši devās uz Itāliju pie pāvesta Klementa VII. Saprotams, arī pāvests iedeva delegācijai rakstu, kurā draudēja ar baznīcas lāstu, ja rīdzinieki neatgriezīsies katoļu baznīcas klēpī un neatteiksies no ķecerības.

Atpakalceļā uz Latviju delegācija iegriezās Nirnbergā, Vācijā. Tur notika reichstāga sanāksme, un delegācija vēlējās saņemt apstiprinājumu turpceļā no ķeizara vietnieka saņemtajam mandātam. Savā Romas apmeklējumā un sevišķi, sastopoties ar pāvesta legātu Kampegži (Campeggi) Nirnbergā, Valdisam bija radies ļoti slikts ieskaits par pāvesta kūrīju un augstāko katoļu amatpersonu dzīvesveidu.

Uz Latviju nosūtītais delegācijas ziņojums bija nācis zināms rīdziniekiem, un, 1524. g. 10. jūnijā delegācijai atgriežoties Rīgā, to

sagaidīja liels, naidīgi noskaņots pūlis. Ulfelds bija nokāpis no kuģa jau Daugavgrīvā, bet Bomhoveru un Valdisu apcietināja un, pūļa zaimu pavadītus, iemeta cietumā. Pēc savas pieredzes ceļojumā Valdiss šeit Rīgas cietumā nolēma akceptēt reformāciju, atteikties no katoļticības un izstāties no franciskāņu ordeņa. Pārdomās par šo liktenīgo soli viņš sacerēja lugu ar nosaukumu „De parabell vam verlorn Szohn” — t. i., līdzību par pazudušo dēlu.

Šī līdzība no Lūkas evaņģelija 15. nodaļas (11—32. pants) bija ļoti iemīļots temats luterāņu svētrunām un arī dzejniekiem ar luterisku noskaņojumu, jo tā pauda reformācijas kustības pamatdomu, ka ticīgais kristietis var iegūt pestīšanu tikai ar Dieva žēlastību pēc grēku nožēlošanas. Dzejniekiem šī līdzība deva lielisku vielu, tēlojot pazudušā dēla izvirtību un postu. Valdisa lugu iespieda un izrādīja 1527. gadā. Iekāms to apskatām sīkāk, pakāvēsimies pie dzejnieka Valdisa tālākā likteņa.

Pēc pāriešanas luteriskā konfesijā Valdisu atbrīvoja no cietuma, kamēr Bomhovers palika cietumā veselu gadu. Valdiss atkal uzsāka savu alvaslējēja amatu, un viņa ražojumi (kam bija Valdisa zīme — mūks) ieguva lielu populāritāti, tā ka viņam, veikala lietas kārtojot, iznāca daudz ceļot. Viņš turpināja nodarboties arī ar rakstniecību. Rīgas rāte pie viņa bieži griezās pēc padomiem, sevišķi naudas lietās, kas, pastāvot sugasnaudas iekārtai, kad zemē cirkulēja visas pasaules monētas, vienmēr prasīja speciālista atsaukmi. Arī ordeņa mestrs reizēm griezās pie Valdisa pēc padoma naudas kalšanas jautājumos.⁹ Bija jau dzirdamas valodas, ka Valdisu ievēlēs par Rīgas rātskungu.

Šai spožajai karjērai svītru pārvilka kāds romantisks sarežģījums Valdisa dzīvē — atkal labs temats drāmatiskam rakstniekam. Viņš apprecēja Karaļauču atraitni Barbaru Šulti. Tā bija ne vien iestīgusi parādos, bet arī ar apšaubāmu tikumu un pēc dabas īsta Ksantipe. Attieksmes starp laulātajiem beidzot tik ļoti saspīlējās, ka pēc desmit gadiem Valdiss viņu atstāja, un Barbara griezās pie tiesas ar sūdzībām. Burkards, kā toreiz parasts, atbildēja ar pretsūdzību. Par viņa ievēlēšanu rātē vairs nebija, ko domāt.

Pa to laiku politiskā situācija arvien vairāk saspīlējās. Cīnījās četri parti — ordeņa mestrs, archibīskaps, Rīgas pilsēta un bruņniecība. Cīņa notika gan vārdiem, gan arī ar ieročiem. Vārdu cīņās

aktīvi piedalījās arī rakstnieks Valdiss. Vēl vairāk, viņš aktīvi iedzīvēs arī intrigās, un rezultātā ordenis viņu 1536. gadā apcietināja, kad viņš veikala lietās bija Bauskā.

Pēc tā laika paražām, Valdisu spīdzināja, lai viņš atzītos viņam inkriminētajos noziegumos. Pēc divi gadiem viņu nogādāja Cēsīs ordeņa galvenajā rezidencē, un spīdzināšanu turpināja. Tikai, turpinot rakstīt dzeju, Valdiss gūst garīgo spēku, lai varētu pārciest fiziskās mokas. No Cēsīm viņam kaut kā izdodas padot ziņu par savu likteni saviem četriem brāļiem Hesenē. Tie griežas pēc palīdzības pie Hesenē grāfa Filipa, un tas savukārt griežas ar rakstu pie ordeņa mestra. Tikai pēc gada ordeņa kanceleja nosūta atbildi grāfam Filipam. Tajā teikts, ka Valdiss nav apcietināts savas konfesijas dēļ, bet gan tādēļ, ka viņš sazvērējies un dumpojies pret ordeni. Nesagaidījuši atbildi, Valdisa četri brāļi 1538. gadā ceļo uz Rīgu, lai glābtu savu brāli. Viņiem tikai apsola, ka Burkardu Valdisu vairs nespīdzinās, ka atbrīvojot viņu nevar, bet ka viņu nodos kārtējai tiesai.

Grāfs Filips atkal raksta ordeņa mestram, bet arī šim rakstam nav panākumu. Burkarda brāļi tad 1540. gadā dodas otrreiz uz Rīgu un lūdz Rīgas rātes palīdzību. Kopā ar viņa brāļiem rāte beidzot panāk, ka Burkardu atbrīvo. Reizē ar to izšķiras arī viņa tiesas process ar Barbaru — abu prāvas izbeidz, neapmierinot ne vienas, ne otras puses prasības.

Burkards Valdiss steidzas atstāt Latviju, kur viņš piedzīvojis tik daudz likstu. Vispirms viņš atgriežas dzimtenē, lai atkoptos no pārdzīvotā, bet 1541. gadā viņš dodas uz Vitenbergu, lai studētu teoloģiju. Viņa skolotājs ir Mārtiņš Luters.

Vācijā norisinās ticības kari, un Valdiss tajos piedalās ar saviem rakstiem — sacer skrejlapas, fabulas, dzejojumus ar vēstures temām. 1544. gadā viņš iegūst mācītāja vietu dzimtajā Hesenē un apprecas otrreiz — kā jau parasts, ar kāda mācītāja atraitni. Viņiem piedzimst meita. Vēlāk viņa znots kļūst Valdisa pēcnācējs mācītāja amatā.

Darbodamies par mācītāju, Valdiss 1548. gadā publicē kopējā krājumā jau agrāk publicētās fabulas, pievienojot arī jaunas, ar nosaukumu ESOPUS. Šis 400 fabulu krājums kļūst par visvairāk pieprasīto grāmatu Vācijā un pamudina citus dzejniekus arī publicēt fabulu krājumus ar to pašu nosaukumu. Šais fabulās Valdiss piemin

arī latviešu zemniekus.¹⁰ 1552.gadā Valdiss atdzejo vāciski psalmus, ko iespiež tai pašā gadā, datējot ar 1553. gadu. Dažu krājumā uzņemto garīgo dziesmu tekstus Valdiss bija sacerējis jau Latvijas cietumos. Viņam vēl ir citi darbi, bet tos pieminēt nav šī apcerējuma uzdevums.

Pievērsīsimies tagad viņa sacerētajam drāmatisķiskajam darbam par pazudušo dēlu. Jau minēju, kādēļ tieši šis Lūkas evaņģelija stāsts guva tik lielu populāritāti reformācijas sākumā protestantos. Francijā, Itālijā, Holandē un Flandrijā bija radies ļoti daudz rakstnieku darbu par pazudušo dēlu gan tautas valodā, gan latīniski. Visi tie sevišķi sulīgi attēlo pazudušā dēla grēcīgo dzīvi. Valdiss no šiem rakstniekiem aizņemas daudz ideju, bet viņu tāpat valdzina dēla atgriešanās.

Lugas uzbūve ir parastā, kāda bija modē 16. gadsimtenī. Darbību komentē persona, ko sauc par „aktieri”. Valdisa lugā tas ir luterāņu mācītājs, un šis komentārs tur aizņem apmēram trešdaļu teksta.

Aktieris vispirms uzrunā klausītājus. Tad publikā pieceļas kāds bērns un saka: „Uzklausiet Jēzus Kristus evaņģeliju Lūkas piecpadmitajā nodaļā: „Kādam cilvēkam bija divi dēli. . .””.

Lugas pirmajā daļā tad rādīts pretstats starp tēvu, dievbijīgo dēlu un pazudušo dēlu. Pēc tam attēlota pazudušā dēla netikumiskā un izlaidīgā dzīve. Ir izteikta atziņa, ka Valdiss labi pazinis romiešu komēdijas un vācu Vastlāvju spēles, jo viņš labi izmantojis attiecīgo tehniku.¹¹

Drāmas otrā daļā ne vien pazudušo dēlu uzņem tēva mājās atpakaļ, bet aktieris arī no savas puses panāk, ka atklātā nama turētājs, kuŗa viesis pazudušais dēls bija, atgriežas uz šaurā ceļa.

Noslēgumā atkal kontrastēti abi dēli. Pazudušais dēls ir īstais svētais, bet vecākais dēls, kas iestājies kādā katoļu mūku ordenī, ir paštaisns un tukšā lielībā cildina savu mūka dzīvi.

Drāmu izrādīja Rīgā 1527. gada 17. februārī, un tēlotājos bija Rīgas skolnieki un namnieki. Polītiskie apstākļi bija labvēlīgi, jo archibīskaps Blankenfelds bija ārzemēs. Rīgas rātei tādēļ no archibīskapa puses nebija gaidāmi nekādi šķēršļi šīs pret katoļu dogmām vērstās lugas uzvedumam. Drāma ir sarakstīta lejasvācu valodā, kas

tad bija galvenā valoda Rīgā. To prata arī Rīgas latvieši, tādēļ jādomā, ka uzvedumā ne vien piedalījās Rīgas latviešu skolu skolnieki, bet tā skatītājos bija arī latvieši.

Par to, kur uzvedums notika, ir domstarpības. Pēc vienas versijas, tas būs noticis Rīgas tirguslaukumā pie rātsnama. Pēc otras versijas, uzvedums noticis Pēterļa baznīcā. Lugas noslēgumā teikts, ka tā izrādīta „kristīgās draudzes priekšā šeit Rīgā”, kas varbūt apstiprina otrās versijas ticamību.¹² Šo otro versiju tagad uzskata par vairāk ticamo.¹³

Ja tā būtu, tad neapšaubāmi arī latvieši piedalījās kā tēlotāji uzvedumā. Lieta tā, ka Rīgas sālsnesēju amatam bija ciešas saites ar Pēterļa baznīcu. Pirms reformācijas Rīgas sālsnesējiem Pēterļa baznīcā bija altāris. Pēc reformācijas Jēkabs Celle no sālsnesēju gildes kopā ar diviem rātes locekļiem un pa divi locekļiem no Lielās un Mazās gildes bija viens no 1524. gadā dibinātās palīdzības kases pārvaldes locekļiem. Ir fakts, ka latviešu sālsnesēju amats dedzīgi atbalstīja jauno konfesiju, un tādēļ vien ir ticams, ka viņi piedalījās šai luteriskajā demonstrācijā, gan kā tēlotāji „Pazudušā dēla” uzvedumā, gan arī kā skatītāji.

Saprotams, šai konjektūrai tiešu dokumentāru pierādījumu nav. Pēdas pa šiem gadsimteņiem ir aizputinātas, un, piemēram, no tai pašā gadā, kad notika izrāde (1527) iespiestās Burkarda Valdisa lugas PAZUDUŠAIS DĒLS ir saglabāties tikai viens pats eksemplārs.

Pirmā pašu latviešu rīkotā izrāde

Bibliofils Jānis Misiņš (1862—1945) izdevumā DAILES TEĀTRIS, 6. sezona 1925./1926 (Rīgā 1925) un pēc tam žurnālā AKTIERIS (1928), 1. un 2. numurā publicēja rakstu „Latviešu teātra izrāde priekš simts gadiem”.¹⁴

Apcerējumā Misiņš starp citu raksta: „Latviešu Literāriskās biedrības manuskriptu krājumā atrodas Šillera „Laupītāju” tulkojums. Jau priekš apmēram simts gadiem to kāds līdz šim nezināms latvietis tulkojis, un viņa vadībā arī uzvests. Rokraksts labi uzturējies. Latv. Literāriskai biedrībai to nodevis 1835. gadā Daugavgrīvas un Carnikavas mācītājs Ad. Albanus, kurš uz vāka uzrakstījis šādu paskaidrojumu: „Ein Lette von Geburt, erzogen auf dem Hofe eines hiesigen Edelmanns, hatte, als er einmal mit seinem Herrn eine Reise

nach einer Stadt gemacht, dort „die Räuber“ gesehen. Er wurde von diesem Stücke so sehr ergriffen, dass er es sogleich nach seiner Rückkehr ins Lettische übersetzte, und in einer Scheune mit andern Bauerknaben aufführte, er selbst den Carl Moor gebend. Er war ungefähr 17 Jahr alt, als er diese Übersetzung begann. Unterzeichneter hörte, etwa nach 10 Jahren, davon, und bat ihn, jetzt ein Glied der Dünamündschen Gemeinde, um das Manuskript. Nach vielem Zureden schenkt er es nun der Lettisch-litter. Gesellschaft, jedoch mit der Bitte, dass sein Name nicht genannt werde. Er hat in St. Petersburg das Tischler-Handwerk erlernt, schreibt sehr richtig deutsch und lettisch und genießt allgemeine Achtung. Die Korrektur, die er, ehe er die Übersetzung aus seinen Händen geben wollte, vorzunehmen gedacht, verbat ich mir.' 1835. Ad. Albanus, Past. zu Dünam. u. Zarn."

Tulkojumā: Kāds latvietis, kas uzaudzis kāda šejienes dižciltīgā muižā, reiz, ceļodams ar savu kungu uz kādu pilsētu, bija tur redzējis „Laupītāju” izrādi. Šī luga viņu tā bija ietekmējusi, ka tūlīt pēc atgriešanās mājup viņš to pārtulkoja latviski un ar citiem zemnieku zēniem izrādīja kādā šķūnī, pats tēlodams Kārli Mōru. Tulkojumu sākot, viņš bija ap 17 gadu vecs. Šo rindu rakstītājs par to dzirdēja pēc apmēram 10 gadiem un lūdza no viņa, tagadējā Daugavgrīvas draudzes locekļa, tulkojuma manuskriptu. Pēc ilgas pierunāšanas viņš to tagad dāvina Latviešu literārajai biedrībai, bet ar lūgumu neminēt viņa vārdu. Viņš Sv. Pēterpilī iemācījies galdnieka amatu, ļoti pareizi raksta vāciski un latviski un ir iemantojis vispārēju cieņu. Nepielāvu viņam tulkojumu korrigēt, ko viņš vēlējās darīt, pirms aizdod to projām. 1835. Ad. Albans, mācītājs Daugavgrīvā un Carnikavā.

Misiņš turpina: „No šī paskaidrojuma, kas uzrakstīts kādus 10 gadus pēc minētās „Laupītāju” izrādes, redzams, ka šī izrāde notikusi ap 1825. gadu, tas ir priekš simts gadiem”. Pēc tam Misiņš publicēja latviskā tulkojuma fragmentu no Šillera LAUPĪTĀJU pirmā un pēdējā skata, pēc tam komentārā piezīmējot, ka Šillera luga sajūsminājusi ne vien Vācijas, bet arī latviešu jaunatni. Kas ir bijis tulkotājs, to Misiņš neesot varējis noskaidrot.

Latviešu literāro biedrību 1824. gadā dibināja Kurzemes un Vidzemes vācu mācītāji Augusta Bīlenšteina (1826—1907) vadībā, kas

bija biedrības priekšnieks trīsdesmit gadu. Biedrība pastāvēja līdz 1940. gadam, kad to likvidēja sakarā ar vāciešu „repatriāciju”.¹⁵

Turpinot pētījumus par eventuālo Šillera „Laupītāju” latviskā tulkojuma autoru, Misiņš nolobīja manuskripta vāka iekšpusei pielīmēto priekšlapu un par iznākumu raksta: „Šās grāmatas pirmā lapa (priekšlapa) bij pielīmēta pie vāka un tai virsū uzlīmēta nākošā lapa ar mācītāja Albanus paskaidrojumu. Meklēdams, vai kur neatradīsies ierakstīts tulkotāja vārds, atlobīju šās lapas no vāka. Uz pirmās lapas, kā redzams, ir ierakstīts John Gottlb (Gottlieb) Silla-Miķiht. Šim Silla-Miķihtim ne-esmu vēl pēdu sadzinis. Vai to varētu uzskatīt par tulkotāju to arī vēl nevar teikt. Misiņš.” 1960. gadā V. Austrums rakstā „Fridri[c]ha Šillera dramaturģijas gaitas Latvijā” (TEĀTRIS UN DZĪVE IV, Rīgā 1960, 414. lpp.) raksta, ka, salīdzinot vārdus „John Gottlb. . . Silla-Miķiht” ar LAUPĪTĀJU tulkojuma rokrakstu, jāatzīstot, ka rokraksts atšķiras, un no tā secina, ka Silamiķītis nevarētu būt bijis lugas tulkotājs.¹⁶ Saprotais, šāds secinājums nav pamatots, jo tulkotāja vārdu varēja uzrakstīt cita persona, un arī manuskriptu varēja pārrakstīt atkal cita persona, nevis pats tulkotājs.

Misiņa rakstu komentātors F. Rancāns atzīmē, ka lugas tulkojuma manuskripts rakstīts uz papīra, kam ūdenszīmē redzams skaitlis 1817. No tā viņš pareizi secina, ka manuskripts nebūs sacerēts pirms 1817. gada.

Mācītājs Ādolfs Albans (Albanus), kas 1835. gadā Latviešu literārajai biedrībai dāvāja Šillera lugas tulkojuma manuskriptu, dzīvoja no 1798. līdz 1856. gadam. Viņš bija piedzimis Rīgā kā paidagoga un garīdznieka Augusta Albana dēls un 1828. gadā kļuva par Daugavgrīvas un Carnikavas draudzes mācītāju. Šis gads tad ir agrākais, kad mācītājs Ādolfs Albans varēja uzzināt par (kā viņš raksta) desmit gadus agrāk iesākto tulkojumu — tas tad būtu 1818. gadā. Vēlākais gads, kad tulkojums būtu iesākts, varētu būt desmit gadus, pirms manuskripts nonāca mācītāja un literārās biedrības ziņā — 1825. gads. Šo pēdējo gadu arī tad nu Jānis Misiņš uzskatīja par tulkošanas gadu un par to ievietoja attiecīgu aprakstu krājumā DAILES TEĀTRIS 1925 /1926 ar nosaukumu „Latviešu teātra izrāde priekš simts gadiem”.

Arī par to, kad notikusi tulkotās lugas izrāde, negūstam citus norādījumus nekā par tulkošanas laiku — t. i., laika posmā no 1818.

līdz 1825. gadam. Tāpat par to, kur izrāde varēja notikt, vienīgais norādījums ir Albana atzīme, ka tulkojuma autors uzaudzis „kāda šejienes dižciltīgā muižā”. Tā kā Daugavgrīvā bija tikai krogamuižas, vienīgā „šejienes” muiža varētu būt Carnikava. No 1802. līdz 1818. gadam Carnikavu turēja kā ķīlu kollēģijas asesors barons Frīdrihs fon Mengdens, kam 1818. g. 20. augustā muižu piešķīra īpašumā.¹⁷ No teiktā izriet, ka lugas izrāde varēja notikt Carnikavā. Izpētiot sīkāk barona Frīdriha Mengdena dzīvi, varētu šo hipotezi vai nu apstiprināt, vai noraidīt.

Vēl viena iespēja būtu meklēt datus par Džonu Gotlību Silamiķīti, kaut arī Misiņš raksta, ka nav varējis viņam sadzīt pēdas. Mēs nezinām, kur un kādā veidā Misiņš ir meklējis datus par Silamiķīti. Vai viņš, piemēram, ir izskatījis Krievijas sestās un septītās ļaužu revīzijas sarakstus? Sestā revīzija notika saskaņā ar valdības 1811. g. 18. maija rīkojumu, bet septītā revīzija pēc 1815. gada 20. jūnija rīkojuma.¹⁸ Vai Misiņš ir izskatījis baznīcgrāmatas? Šie avoti būtu izskatāmi, lai uzzinātu kaut ko sīkāk par Silamiķīti, kas varētu būt Šillera „Laupītāju” tulkotājs, kaut arī rokraksts atšķiras. Katrā ziņā, Silamiķīša priekšvārdi rada pārdomas. „Džons” (John) ir parastā muižas kalpotājiem pēc angļu parauga kunga dotā palama. Priekšvārds „Gotlībs” arī nav attiecīgajā laikmetā parasts latviešu zemnieku vārds. Arī tas norāda uz muižas kalpotāju. Abi Silamiķīša priekšvārdi norāda, ka viņš tiešām ir „kāds latvietis, kas uzaudzis šejienes dižciltīgā muižā”. Vai tieši viņš un nevis kāds cits muižas kalpotājs ir tulkojis Šillera „Laupītājus”, to pēc tagad trimdā pieejamiem avotiem nevar noskaidrot. Turpretim Latvijā dzīvojošiem darbiniekiem šai ziņā ir daudz lielākas iespējas. Viņus vienīgi kavē aizspriedums, ka Džons Gotlībs Silamiķītis nevar būt lugas tulkotājs tādēļ, ka lugas manuskripts rakstīts ar citādu rokrakstu nekā manuskripta priekšlapā rakstītie vārdi. Kā jau norādīts, rokraksta atšķirība šai gadījumā nav nozīmīga, un, kā Misiņš rakstīja, Silamiķītim vēl jādzen pēdas.

Uzvārds „Silamiķītis” varētu būt arī mājvārds. Septiņpadsmitajā gadsimtenī Carnikavā 1682. gada kadastrā ir tikai mājvārds „Sillekallais”,¹⁹ bet 1922. gada Endzelīna mājvārdu sarakstos ir „Silzemnieki” Ādažu pagastā, kas abi ir tuvi meklētajam vārdam, bet nav ar to identiski.

Jānis Sarma savā rakstā „Fridrichs fon Šillers 1759—1805”, AUSRĀLĀJAS LATVIEŠA LITERĀRAIS PIELIKUMS (1955. g. 29. okt.), min, ka Šillera luga „Laupītāji” spēlēta Ādažu muižas šķūnī un ka tulkotājs un Kārļa Mōra lomas tēlotājs bijis muižas galdnieks. Tātad mums ir divas, gan topografiski visai tuvas, versijas, kur meklēt lugas tulkotāju un pirmo galvenā lugas varoņa tēlotāju. Tomēr tas vēl nav viss.

Citu versiju šai jautājumā izvirzījusi okupētās Latvijas pētniecība. 1965. gadā Aleksejs Apīnis savā kandidāta darbā „Latviešu antifeodālā rokraksta literatūra” par Šillera lugas „Laupītāji” tulko-tāju min Jāni Peitānu, kas dzīvojis no 1801. līdz 1859. gadam.²⁰ Peitāns esot kalpojis Dikļu kungam G. F. fon Tīzenhauzenam, un izrāde esot notikusi Dikļu muižā. Par izrādes laiku Apīnis uzskata 1818. gadu, bet saka, ka tā varētu būt notikusi arī kādā vēlākā gadā. Spriežot pēc tā, ka Dikļos esot konstatējami uzvārdi, kas ir „Laupītāju” personāžā, Apīnis min personas, kas tēlojušas atsevišķas lomas „Laupītājos”. Par to Apīnis rakstījis žurnālā ZVAIGZNE.²¹

Dikļu muižu aprinķa tiesnesis Georgs Johans fon Tīzenhauzens 1814. g. 15. janvārī testamentā novēlēja savam dēlam — piesēdētājam Georgam Fabianam fon Tīzenhauzenam.²² Jāsaka, ka arī par Georgu Johanu Tīzenhauzenu tāpat kā par Frīdrihu Mengdenu būtu jāizpētī, vai un kad Tīzenhauzens ceļoja uz „kādu pilsētu”. Ka šī pilsēta būtu bijusi Rīga, kur Vācu teātrī 1817. gadā izrādīja Šillera „Laupītājus”, kā domā Apīnis, par to var šaubīties, jo, pēc Albana teksta spriežot, varētu domāt, ka ceļojums bija uz ārzemēm, nevis tikai uz tuvo Rīgu.

Kamēr „John Gottlieb Silla-Miķkiht” ir neapšaubāmi muižas kalpotāja vārds, un Silamiķīti kā mājvārdu nevar konstatēt, tikmēr Peitāns ir noteikti Dikļu mājvārds.²³ Endzelīns to ierindojis vecajā Dikļu pagastā (Dikļu pagastā bez šī „vecā Dikļu pagasta” vēl ir „budenbrocieši” un „senākais Maz-Brenguļu” pagasts). Kāds sakars varētu būt Dikļu Peitāniem ar Dikļu muižas kalpotāju Jāni Peitānu, vēl būtu jāskaidro. Tāpat vēl būtu jāskaidro, kā lugas tulkojuma manuskriptā gadījies ieraksts „Silla-Miķkiht”. Citiem vārdiem, Šillera „Laupītāju” latviskais tulkojums un to uzvedums vēl prasa turpmākus pētījumus. Jānožēlo, ka Apīņa zinātniskais darbs (par spīti tā boļševistiskajam virsrakstam) ir palicis rokrakstā, un publicēts tikai

populārais raksts žurnālā ZVAIGZNE. Turpmākie pētījumi būtu jā-sāk ar Apīņa kandidāta darba kritiku.

Pirmā latviešu originālluga

Mācītājs Kārlis Elverfelds (Elverfeldt, 1756—1819) 1804. gadā publicēja darbu ar nosaukumu LĪGSMĪBAS GRĀMATA. Grāmatai ti-tulu dod tajā ievadam ievietotais Šillera „Liksmības dziesmas” (Lied an die Freude) latviskais tulkojums. Grāmatā ir mīklas un rotaļas, bet mūs sevišķi interesē tur ievietotās lugas. Divas no tām ir vācu rakstnieka Augusta Kocebū (Kotzebue) lugu tulkojumi, bet trešā ir Elverfelda sacerētā pirmā latviešu originālluga ar nosaukumu „Tā dzimšanas diena”. Luga ir viencēliens sešos skatos jeb, kā Elver-felds raksta, „rādīšanās” (ap to pašu laiku vēl nezināmais Šillera „Laupītāju” tulkotājs skatus nosauca par „notikumiem”). Par šīm lugām Elverfelds savā grāmatā raksta: „Sarakstīšu tad jums šeit divi no tādām skatāmām spēlēm, ko es no tā gudrā un godā pieminamā cienīgā kunga Koccebue vāciskā valodā rakstītām skatāmām spēlēm jums, mīlie latvieši, par ielīgsmošanu, jūsu valodā esmu pārtulko-jis, un pielikšu tad vēl trešo, ko es pats esmu sadomājis”. (Citēts pēc J. Asara — sk. nākošo vēri.)

Lugas simtgadu jubilejā literātūras kritiķis Jānis Asars rak-stīja: „Ja virsrakstam vajadzētu apzīmēt saturu, tad tā būtu jāsauc: ‚Baku potēšana’. Jo visa lieta lugā grozās ap to, vai bakas jāpotē vai ne? Viena otrai pretim stāv divu māju ģimenes, un šīs ģimenes ir par baku potēšanu dažādās domās. Indriķis un Anna liek savam dē-lēnam potēt bakas, turpretim Grieta pie saviem bērniem to negrib darīt, un jo vairāk viņu pret tādiem ‚niekiem’ uzkūda vecmāte Babe. Tad nu notiek, ka Grietai divi bērni nomirst ar bakām, bet Indriķim dēliņš paliek vesels. Un Grieta un Babe mācās atzīt, ka baku potē-šana ir gan derīga.”²⁴

Par lugu Jānis Asars izsaka šādu spriedumu: „Mākslas vēr-tības ‚Dzimšanas dienai’ ir visai maz, un kā drāmatisks ražojums tā ir pavisam diletantiska... Visās sešās ‚rādīšanās’ viņā ir tikai dialogi par baku potēšanu un par bērnu miršanu, vienīgo notikumu, kas nolikts cēlienu starpā. Paši dialogi ir pasmagi, satura daudz valodas kļūdu... Par tā laika zemnieku dzīvi no šīs ludziņas gandrīz nekā nedabū redzēt...”

Kritiķis Jānis Asars atzīst vienīgi vecās Babes tēlu, jo tādu tipu, kas pretojas jaunievedumiem, dzīvē vienmēr sastopam. Vienīgi īstās Babes nav tik viegli pārliecināmas, kā tas notiek šai lugā. Apcerējuma noslēgumā Asars spriež, ka „latviešu pirmiem darbiniekiem teātris bija pasvešs: tiem pārpilnam pietika darba ar saimniecisko un vispārīgi intelektuālo kultūru. Un pirmie īsti latviskie dzejnieki, kā Auseklis un Pumpurs, pieslēgās tai dzejai, kas tautas dzejai bija tuvāk rada: lirikai un eposam. Drāma un īsti oriģināldrāma — ir bijusi un palikusi mūsu rakstniecības pastarīte.” Šī 1904. gadā izteiktā sprieduma pēdējā daļa ir pārsteidzīga. Ja arī Asars ignorē daudzās Ādolfā Alunāna lugas, tad Aspazijas „Vaidelotes” pirmizrāde jau bija notikusi 1894. gadā. Tai pašā gadā izrādīja Aspazijas „Zaudētās tiesības”, kas savilpoja sabiedrību daudz lielākā mērā nekā tai pašā laikā izrādītais H. Zudermana „Gods” ar līdzīgu sižetu. Pēc savas ievirzes Jānis Asars tās nebūtu varējis ignorēt, kaut Blaumaņa komēdijas, 1903. gada „Indrānus” un 1904. gada „Ugunī” viņš bargi nokritizēja.

Ir izteiktas šaubas par to, vai Elverfelda luga „Tā dzimšanas diena” jebkad izrādīta. Tomēr Andrejs Johansons savā autoritātīvajā grāmatā LATVIEŠU LITERĀTŪRA raksta, ka izrāde notikusi Apriķu muižas klētī 1804. g. 15. decembrī.²⁵

Jādomā, ka Johansona sprieduma pamatā ir aktiera Kārļa Brīvnieka raksts JAUNĀKAJĀS ZINĀS (1932. g. 106. numurā). Brīvnieks raksta: „To man stāstīja kāds godājams vectēvs”. Par šo Brīvnieka rakstu Kārlis Kundziņš spriež: „Ir pilnīgi iespējams, ka šāda izrāde Apriķu mācītājmuižā tiešām notikusi. Tomēr to uzskatīt par drošu faktu uz šā nostāsta pamata vien nevaram. Tas ir nostāsts, kā neskaitāmi citi. Pat godājamā vectēva vārdu, vecumu un dzīves vietu neuzzinām, tāpat nav pateikts, kad un kur Brīvnieks to dzirdējis. Pārāk ilgs ir starplaiks starp 1804. gadu un Brīvnieka rakstu 1932. gadā, lai nemostos šaubas par nostāsta atbilstību īstenībai.”²⁶ Jānozēlo, ka Kundziņš nav papūlējis šo jautājumu noskaidrot archīvu studijās.

Dažas ziņas par lugas autoru Elverfeldu. Viņa dzimta 17. gadsimta vidū iecēloja Kurzemē no Osnabrikas. Elverfeldi vairākas paaudzes pirms Kārļa Gotharda un arī pēc viņa darbojās par mācītājiem. Mūs interesējošās lugas autors studēja Getingenā 1774—1776. g.

Pēc tam viņš divi gadus bija mājskolotājs Lielaucē mācītāja Martini ģimenē un turpmākos divi gadus dižciltīgā Deršava ģimenē, 1780. gadā viņš kļuva par mācītāju Apriķos un no 1783. gada arī Salienes draudzē. No 1817. gada viņš bija Piltenes bībeles sabiedrības direktors, no 1818. gada Grobiņas iecirkņa prāvests. Viņa biogrāfijā, no kurās šī informācija iegūta, sevišķi uzsvērtas viņa pūles veicināt potēšanu pret bakām, viņa interese par filozofiju un rūpes par lugu sagādi latviešu valodā.²⁷ Mūs var arī interesēt, ka Elverfelds visādi veicināja Indriķa Hartmaņa (1783—1828) literāros centienus. Indriķis Hartmanis bija slimojis ar bakām un piecu gadu vecumā zaudējis redzi. Latviešu literātūrā viņš pazīstams ar Neredzīgā Indriķa vārdu. Elverfelds 1806. gadā izdeva viņa dzejas. Ir ļoti iespējams, ka Indriķa Hartmaņa redzes zaudēšana Elverfeldu ierosināja propagandēt potēšanu pret bakām un sarakstīt pirmo latviešu oriģināllugu.

Ja kritiķi un literātūrvēsturnieki pārmet Elverfeldam mākslai svešo didaktiku, tad tagadējās Latvijas lugu rakstniecībā tieši didaktika ir visvairāk cildinātā lieta. Piemēram, vai katrā Latvijas teātra almanachā, ko ik gadus izdod Latvijas PSR teātra biedrība ar nosaukumu TEĀTRIS UN DZĪVE, ir prasība pēc didaktiskām lugām: „Padomju cilvēku dzīve, mūsdienu izvirzītās problēmas ir katra padomju teātra darba pamats”.²⁸ „Tas [Stendes teātris] cīnās par jauno komunistisko sadzīves normu ieviešanu dzīvē, par jauno tradīciju popularizēšanu un nostiprināšanu”.²⁹ „Aizvadītajā sezonā redzētajās lugās varbūt par maz izveidotu pozitīvo varoņu, taču ir noteikti centieni tādus radīt”.³⁰ „Kritizējot atsevišķas jaunrades kļūmes un normaldus, partija norādīja komunisma celtniecības laikmeta mākslas uzdevumus, idejiskas skaidrības un principialitātes ceļu”.³¹ LKP CK izdevniecības publikācijā MĀKSLA (1977. g.) 4. nr. (45. lpp.) apcerējumā par „tautas teātriem” lasām cildinātājus vārdus par Daugavpils tautas teātri, jo „Tieši šeit pēdējos gados izveidojusies pilsētas partijas, komjaunatnes komitejas, kā arī izpildkomitejas sadarbība ar teātri”.³² Tā okupētajā Latvijā teātris ir atgriezies pirmās latviešu oriģināllugas sliedēs, kaut liekas, ka pēdējos gados ir iestājusies reakcija pret šo archaisko didaktisko pieeju.

Pirmais zināmais latviešu tautības aktieris

DIENAS LAPAS 1891. g. 88. numurā ar parakstu „-i-” ievietots šāds ziņojums: „Kāds vecs jelgavnieks manim apgalvoja, ka viņš

reizi redzējis izrādām Jelgavas teātrī — tas varēja būt 1849. gadā — kādu pilnīgu Karija (jeb Kariusas) latviešu valodā sacerētu lugu, kuŗu izrādījušas kādas četras personas”.

Sniedzot šo informāciju, Kundziņš raksta, ka Karijs bijis vācietis, un, lai šo tezi apstiprinātu, norāda, ka vācieši lugās bieži iepinuši teicienus latviski, lai latviešus izsmietu.³³ Iepīt kādu teicienu lugā ir viena lieta, bet sacerēt visu lugu latviski un to izrādīt ir pavisam cita lieta. Elverfelds savu latviešu origināllugu un vācu lugu tulkojumus nesacerēja, lai latviešus izsmietu.

Ka Karijs bijis vācietis, ir kails apgalvojums bez jebkāda pierādījuma. Šī apcerējuma autors ir pārliecināts, ka Karijs bija latvietis. Pirmkārt, to liecina negatīvais konstatējums, ka Karija biogrāfija nav uzņemta 927 lpp. biežajā izdevumā DEUTSCHBALTI-SCHES BIOGRAPHISCHES LEXIKON 1710—1960, kas izdots 1970. gadā. Saprotams, tā var būt arī nejaušība vai arī Karijs varbūt nebija tik ievērojams, lai iekļūtu leksikonā.

Pozitīvais pierādījums, ka Karijs bija latvietis, ir šāds. Oto Bernštēģera vācu valodā ar roku rakstītajā Saldus chronikā ir aprakstīta Saldus dibināšana 1856. gadā.³⁴ Nākošajā (1857.) gadā Saldus miestā ar valdības atļauju iekārtots nedēļas tirgus. Pirmo reizi tirgus noticis trešdien, 17. decembrī, kad mastā uzvilks tirgus karogs. Par to chronikas autors raksta: „1857. den 17. December auf Erlaubnis höheren Ortes wurde der erste Wochenmarkt abgehalten (am Mittwoch), dabei eine Marktfahne aufgepflanzt und hielt der Schauspieler Herr Karius eine Rede”. Tulkojumā: „1857. gada 17. decembrī ar augstākās priekšniecības atļauju notika pirmais nedēļas tirgus (trešdienā), pie kam pacēla tirgus karogu, un aktieris Karija kungs teica runu”. Runu tirgus atklāšanas ceremonijā Karijs neapšaubāmi teicis latviešu valodā. Saldū tad bija tikai astoņi nami, kuŗu iedzīvotāji bija vācieši, bet tirdzinieki, kas sabrauca no plašās apkārtnes, bija latviešu zemnieki.

Chronistam Bernštēģeram ir raksturīga tendence latviešus saukt par kungiem. Tā 1872. gadā, aprakstot koncertu, ērgelnieks O. Šepskis un mūzikas skolotājs Bētiņš saukti par kungiem, krievu skolas skolotājs (1886. g.) ir D. Upenieka kungs, grāmattirgotājs (1889. g.) ir Stepermaņa kungs un taml. Turpretim vācieši ne vienmēr saukti par kungiem. Piemēram, Marienfelds (1857. g.), Helmans (arī

1857. g., bet 1868. gadā: Helmana kungs). Tāpat par kungu nav dēvēts pirmais žīds, kam bija atļauts apmesties Saldus muižā (bet ne Saldus miestā) — I. Izaksons (1867. g.).

Pēc teiktā ir pamats Kariju uzskatīt par latvieti. Tādā gadījumā viņš būtu pirmais mums zināmais profesionālais latviešu tautības aktieris, kas turklāt Jelgavā ir uzvedis paša sacerētu lugu, kuŗas nosaukums tagad, diemžēl, nav zināms. Izsekot viņa mūžam ir nākotnes pētniecības uzdevums. Tas iespējams tikai Latvijā, kur ir piesniedzami visi avoti, un cerams, ka šo pētniecību nekavēs aizspriedums, ka Karijs bijis vācietis.

Citas gadījuma rakstura pirmās latviešu izrādes

Kādā Kurzemes muižā ap 1830. gadu sarīkota latviešu teātra izrāde, uzvedot nezināma autora jokulugu „Concursus creditorum”.³⁵ Nākošā fragmentārā ziņa attiecas uz Valtaiķiem, kur, svinot mācītāja Traugota Efraima Frīdriha Katerfelda (Katterfeld) 50 gadu amata jubileju, izrādīta latviešu luga. LATVIEŠU AVĪZES par šo jubileju starp citu rakstīja, ka abās dienās (1841. g. 13. un 14. augustā) baznīckunga muižā bija „dažādas lustēšanas” un beidzamā dienā latviešiem vēl „latviešu kumēdija”.³⁶

Bez šīm precīzi datējamām agrajām teātra izrādēm 19. gadsimteņa piecdesmitajos gados noticis daudz izrāžu Latvijas laukos, sevišķi Kurzemē, Zemgalē un Vidzemē. Teātra vēsturnieks Arturs Bērziņš raksta, ka „pār tām jau pārklājies aizmirstības plīvurs”. Bērziņš izskaidro rosību teātra frontē ar koŗu dziedāšanas attīstību: „Daudzbalsīgā koŗa dziedāšana jau bija tautā pamodinājusi intensīvu pašdarbību. [...] Koŗa dziedāšanai dabīgi tūliņ sekoja teātris, priekšlasījumi, bagātāki grāmatu krājumi.”³⁷ Latviešu teātris tā kopš piecdesmitajiem gadiem sāka attīstīties vispirms laukos un tikai tad pilsētās un miestos, kur kultūrālo gaisotni noteica nevis latvieši, bet vācieši.

Žūpu Bērtulis

Viljama Šēkspīra (1564—1616) komēdiju „The Taming of the Shrew” (kas bija kāda agrāka angļu autora lugas plagiāts, uzrakstīts laikā no 1590. līdz 1597. gadam) savukārt plagiēja norvēģu rakstnieks Ludvigs Holbergs (1684—1754) 1724. gadā sacerētajā komēdijā „Jeppe paa Bjerget eller den förwandlede bonde”. Aleksandrs Johans Stenders

(saukts Jaunais Stenders, 1744—1819) atkal savukārt plagiēja Holberga darbu. Ar nosaukumu LUSTESSPĒLE NO ZEMNIEKA, KAS PAR MUIŽNIEKU TAPE PĀRVĒRSTS to 1790. gadā izdeva Johana Frīdriha Stefenhāgena (1744—1812) apgāds Jelgavā. Līdz ar to tā ir pati pirmā latviešu valodā iespiestā luga. 1867. gadā Stefenhāgena apgāds šo lugu izdeva otrā, pārļabotā izdevumā ar nosaukumu ŽŪPU BĒRTULIS. Labojumus izdarīja lugu tulkotājs un recenzents Kārlis Bertrams.³⁸ Pēc tam 1908. gadā „Melnais Alksnis” (pseudonims) lugu no jauna pārļaboja, un 1911. gadā to izdeva H. Alunāna apgāds.

Šī luga vēl ievērojama tāpēc, ka to uzskata par pirmo, ar ko sākušās rēgulāras latviešu teātra izrādes Rīgā. Izrādi 1868. g. 2. (14.) jūnijā sarīkoja teātrinieku pulciņš pie „Latviskās palīdzības biedrības priekš trūkumu ciedzamiem igauniem”. Šī biedrība bija Rīgas latviešu biedrības priekštece, un pēdējā tad arī vēlāk pārņēma teātra izrāžu rīkošanu Rīgā.

Luga „Žūpu Bērtulis” tik bieži raksturota, ka būtu lieki šeit teikto atkārtot. Var tikai aizrādīt uz Jāņa Sarmas plašo rakstu „Latviešu drāmas un teātra pirmie gadu desmiti” ARCHĪVA III sējuma 73—96. lpp., sevišķi uz posmu 76—77. lpp., un Sofijas Eglītes (Sapietes) rakstu „Latviešu teātra 100 gadu loks” AUSTRĀLĻJAS LATVIETĪ (1968. g. 7. jūn. un sek. numuros).

No iepriekš teiktā redzams, ka nav nekāda pamata šo izrādi uzskatīt par pirmo latviešu teātra izrādi. Šis gods vairāk pienākas, ja ne Elverfelda lugai „Tā dzimšanas diena”, tad Šillera „Laupītājiem”. Ir arī jākonstatē, ka „Žūpu Bērtuli” nebūt neizrādīja pirmo reizi tikai 1868. gadā Rīgā. Latviešu literārās biedrības 1867. gada protokolā minēts, ka „Žūpu Bērtulis” jau kādreiz agrāk esot izrādīts Jelgavas teātrī.³⁹

No šī viedokļa nebija īsti vietā, ka Sidnejas latviešu teātris 1968. gadā uzveda Melnā Alksņa tulkoto Ludviga Holberga lugu „Jeppe paa Berget” Jaunā Stendera lugas „Žūpu Bērtuļa” simtgades piemiņas izrādē. Melnā Alksņa tulkojumā ir pieci cēlieņi, bet Jaunā Stendera lokālīzējumā tikai trīs cēlieņi. Abās lugās darbojas arī citāds personu skaits, un lugu saturs atšķiras. Citiem vārdiem, tās ir divas dažādas lugas — simtgades jubilejas izrādei būtu bijis vairāk atbilstošs, gan satura ziņā daudz nevērtīgāks, Stendera lokālīzējums.

Aleksandra Johana Stendera lugas „Žūpu Bērtuļa” vienīgā vēsturiskā nozīme ir, ka tā ir pirmā latviešu valodā iespiestā luga, bet tā nav pirmā latviski uzvestā luga, kuŗas izrādei būtu jāsvin simtgade.

Ādolfs Alunāns

Ādolfu Alunānu (1848—1912) pamatoti dēvē par latviešu teātra tēvu. Arturs Bērziņš savā monografijā par Ādolfu Alunānu latviešu teātrī raksta: „Pie tādiem [mūsu tautas atmodas darbiniekiem,] neaizmirstamiem latviešu aistētiskās kultūras pamatu licējiem pieder Ādolfs Alunāns, latviešu teātra pirmais vadonis, pirmais profesionālais aktieris, pirmais izcilais izrādāmo oriģināllugu autors, pirmais lietpratīgs režisors, skatuves mākslas teorētiķis, izveicīgs publicists un asmēlīgs satirisku feļetonu sacerētājs”.⁴⁰

Tāpat kā nevar akceptēt teikto, ka Ādolfs Alunāns bija pirmais profesionālais aktieris, nav arī pamata par pirmo latvieša sarakstīto oriģināllugu uzskatīt Ādolfu Alunāna 1867. gadā uzrakstīto un 1869. gadā izrādīto viencēlienu „Pašu audzināts”. Pēc Alunāna paša liecības, sarakstīt latviešu oriģināllugu viņu bija ierosinājis kāds Ernesta Dīnsberga (1816—1902) drāmatizētais vācu stāsts, ko 1862. gadā izdeva Stefenhāgena apgāds ar nosaukumu SKAISTĀKAIS DEGONS. Joku spēle 5 cēlienos. Savās atmiņās Ādolfs Alunāns raksta: „Patiesībā Dīnsberga tēvs — lai gan nezinot — bija tas kalējs, es tā karstā, neapstrādājamā dzelzs, viņa darbs mani locīja un formēja pēc vajadzības”.⁴¹

Šai pirmajai Alunāna oriģināllugai sekoja vēl vairākas, kas visas ieguva lielu populāritāti un kuŗas plaši izrādīja ne vien Rīgā, bet arī daudzos provinces teātros. Jau 1871. gadā laikraksts BALTIJAS VĒSTNESIS ziņo par vienpadsmit recenzijām, kas avīzei piesūtītas par lauku teātru izrādēm. Visbiežāk izrādīta Alunāna „Pašu audzināts”.⁴²

Alunāna lugas vēl bija populāras mūsu gadsimtenī priekš Pirmā pasaules kuŗa, kad jau bija notikusi šķelšanās latviešu sabiedrībā. Tā literātūrkritiķis Hermanis Asars 1912. gadā raksta: „Kā pirmās minamas Ādolfu Alunāna lugas [...] viņu lugu daudzuma dēļ. Bet no šī daudzuma nav daudz prieka. Ļoti jau var būt, ka kāda Alunāna luga piedzīvo kādreiz pat savu 1000-to izrādi un nebūt nav vajadzīgs

noliegt, ka tās vēl vienmēr tiek visvairāk izrādītas, bet tas pierāda tikai to, cik zema vēl ir mūsu biedrību vadītāju garša un izglītība.”⁴³

Vēl vairāk — Alunāna lugas spēlē vēl joprojām mūsu trimdas teātri. Tā Ņujorkā 1955. gadā uzvesti „Seši mazi bundzenieki”, 1956. gadā tā pati luga Melburnā un 1959. gadā Milvoki; 1957. gadā Klīvlendā „Visi mani radi raud”. 1968. gadā Alunāna lugas spēlētas divās vietās ASV — Minesotā „Kas tie tādi, kas dziedāja” un Indianapolisā „Pašu audzināts”; 1977. gadā Melburnā izrādīja „Kas tie tādi, kas dziedāja”. Kritika par šīm lugām pēc tam vienmēr bijusi līdzīga tai, ko 1912. gadā izteica Hermanis Asars, bet ar visu to, tās turpina spēlēt.⁴⁴

Pirmās pastāvīgās skatuves

Kopš viduslaikiem reliģiska satura teātra izrādes notika baznīcās vai pilsētu laukumos. Renesanses ietekmē sākās laicīgo lugu izrādes. Tās atrada patvērumu skolās, kur vēl pēc laicīgo izrāžu sākšanās notika arī reliģiska satura uzvedumi. Skolu izrādes rīkoja pedagogiskos nolūkos. Piemēram, Rīgas domskolā teātra izrādes konstatējamas jau 16. gadsimteņa sākumā, un skolas drāma tur plaukst līdz 18. gadsimteņa beigām.

Laicīgā teātra izrādes gan dižciltīgajiem, gan pilsoņiem parasti notiek pagaidu telpās — visbiežāk tukšās noliktavās. Piemēram, Rīgā 1711. gadā no Vācijas atbraukušie aktieři sarīko teātra izrādi kādā Jāņa baznīcas noliktavā, un šo izrādi noskatās arī Krievijas cars Pēteris, kas tikai iepriekšējā gadā bija Rīgu iekarojis.⁴⁵

Kad Johans Zigmunds 1742. gadā saņem carienes Elizabetes privilēģiju rīkot teātra izrādes, viņš Rīgā irē telpas Bīskapa kalnā pie Miesnieku vārtiem. Tās ir ļoti trūcīgas, bet aktieři telpas pakāpeniski izveido un uzlabo.⁴⁶

1768. gadā Rīgas teātris iegūst labākas telpas Parādes laukumā — ārpus cietokšņa valņiem, vēlākās Vingrotāju ielas rajonā.⁴⁷ Šīs telpas teātrim bija palīdzējis iegūt teātra mecēnāts, slepenpadoņnieks Oto fon Fītinghofs (1722—1792).⁴⁸ Fītinghofs beidzot bija arī tas, kas Rīgā uzcēla pirmo pastāvīgo teātra ēku Lielajā Kēniņu ielā 4. To būvēja ievērojamais arhitekts Kristofs Hāberlands, un ēka bija pabeigta 1782. gadā.⁴⁹

Tāpat kā Rīgā, arī Jelgavā un Liepājā teātris vispirms mitinājās pagaidu telpās. Jelgavā izrādes rīkoja skolās — kā protestantu,

tā jezuitu. Pilsoniskā teātra izrādes notika Stallu laukuma manēžā, 50 Pirmās pastāvīgās telpas hercoga galma teātrim iekārto Pēteris Bīrons. Vispirms pagaidu telpas teātrim bija ierādītas hercoga oranžerijā — lielā koka ēkā netālu no vācu baznīcas pie Driksas upes. Tur teātris darbojās līdz 1792. gadam. Pēc tam galma teātra telpas iekārtoja Jelgavas pilī.⁵¹ Namnieku teātrim Jelgavā 1788. gadā uzcēla pastāvīgu teātra ēku, uz kuriem tas pārcēlās no Stallu laukuma.⁵²

Liepājā dažādas pagaidu teātra telpas minētas vispirms 1757. gadā. 1772. gadā izrādes notiek „B. Štobes kunga spēķerī”. Tikai 1784. gadā Liepāja iegūst pastāvīgu teātra ēku, ko avotos sauc par komēdiju namu.⁵³

Tādā veidā 18. gadsimtenī trīs nozīmīgie centri Latvijā iegūst savu pastāvīgo mūzas templi. Latviešu teātri pie pastāvīgas skatuves tiek tikai nākošajā gadsimtenī. Pirmās izrādes Rīgā rīko Vingrotāju biedrības namā, bet tad Rīgas latviešu biedrība uzceļ savu namu ar pastāvīgu skatuvi. 1902. gadā Latviešu amatnieku palīdzības biedrība uzceļ namu, kur sāk darboties Jaunais latviešu teātris. Šī teātra namam bija ievērojama loma 1905. gada revolūcionārajā kustībā, un, kad pēc revolūcijas iestājās reakcija, tas attiecīgi cieta. 1908. gadā nodega Rīgas latviešu biedrības nams, un tās teātri ar Interimteātra nosaukumu pārcēla uz pārbūvētu cirkus ēku. Darbību atjaunoja arī krievu valdības slēgtais Jaunais teātris agrākajās telpās.⁵⁴ Latvijas patstāvības laikā agrākā Jaunā teātra namā, Lāčplēša ielā 25, darbojās Dailes teātris. Okupētajā Latvijā agrāko Latviešu biedrības namu ir pārņēmis krievu virsnieku klubs. Šādā veidā latviešu teātra atrašanās gan pagaidu, gan pastāvīgās telpās atspoguļo ne vien teātra vēsturi, bet arī zemes un tautas vēsturi. Viens no ievērojamākiem Latvijas vēstures notikumiem risinājās vēlākajā Nacionālā teātrī, kad tur 1918. gada 18. novembrī proklamēja Latvijas valsts neatkarību.

Latvijas lauku teātru telpu jautājums kārtojās īpatnējā veidā. Jau samērā agri Vecpiebalgas teātrim uzbūvēja zāli ar vietām tūkstotim skatītāju. Citi lauku teātri rīkoja izrādes šķūņos, skolās vai pagastnamos. Kad Kurzemes skolu vadība liedza telpas skolās un arī Vidzemē radās šķēršļi, gan ne tieši aizlieguma veidā kā Kurzemē un Zemgalē, tad teātra izrādes rīkoja pagastnamos improvizētā skatuvē. Krievu valdība 1890. gadā noliedza rīkot izrādes pagastnamos. Tas bija viens no pārkrievošanas politikas izraisītajiem spaidiem. Iznākums

tomēr bija pavisam cits, nekā cerēja krievu birokrātija — visās malās pacēlās biedrību nami ar sarīkojumu zālēm un skatuvēm. Priekš Pirmā pasaules kara Latvijas laukos bija ap 500 šādu biedrību namu.⁵⁵

Teātra vēsturnieks Arturs Bērziņš par šiem Latvijas lauku teātriem raksta: „Mūsu lauku teātris ir sevišķs teātra veids, kāda nav nevienai lielai kultūras tautai. Tādi neprofesionāli lauku teātri kā mūsējie vēl sastopami tikai Igaunijā, pa daļai Somijā, bet citur vairs nekur. Visur tur funkcionē tikai profesionālās trupas — un ne jau tās labākās — kas laiku pa laikam apbraukā provinci, rīkojot teātra izrādes nomales lauku iedzīvotājiem.”⁵⁶ Lai nu kāds saka, ka vēsture neatkārtojas — arī mūsu trimdā tagad darbojas šādi neprofesionāli teātri ar tādu pašu sajūsmu kā Latvijas laukos priekš simt gadiem.

VĒRES

¹ Tulkots no: Heinrici, CHRONICON LIVONIAE (Würzburg 1959) IX 14 (44. lpp.). J. Kripēna latviskais tulkojums — sk.: INDRIKA LIVONIJAS CHRONIKA (1936. g. izdevums, pārspiests ASV 1973. g.), 40. lpp. — nedaudz atšķiras no šeit sniegtā tulkojuma. Svarīgākā atšķirība ir, ka Kripēns teikumu „Ubi autem armati Gedeonis cum Phylisteis pugnabant, . . .” tulko: „Bet kad apbruņoti Ģideons ar filistiešiem cīnījās. . .”, kas neapšaubāmi ir kļūda.

² SCRIPTORES RERUM LIVONICARUM I (Rīga 1853), 92. lpp.

³ Eduard Hartl, DAS DRAMA DES MITTELALTERS I (Leipzig 1937).

⁴ Albert Bauer, „Einleitung”, Heinrici CHRONICON LIVONIAE, xx lpp.

⁵ Hartl, op. cit., 22. un 84. lpp.

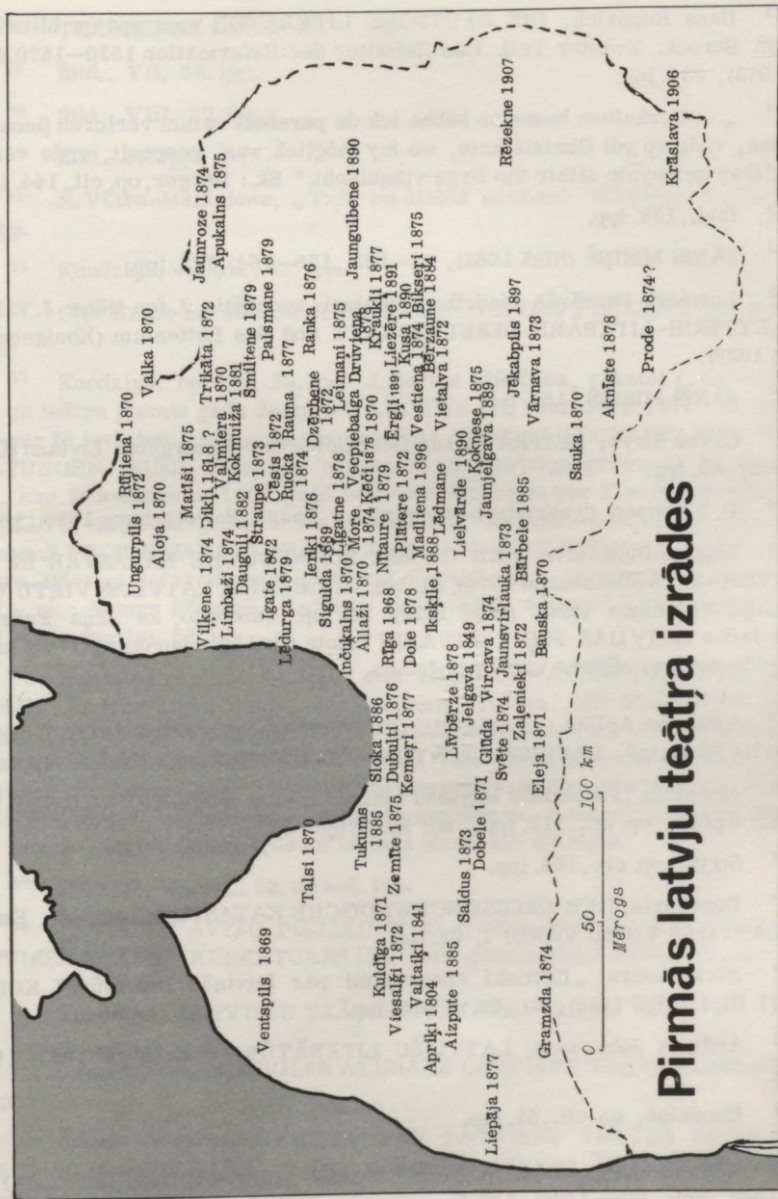
⁶ Komentārus par filistiešiem sk.: James Hastings, revised by Frederick C. Grant & H. H. Rowley, DICTIONARY OF THE BIBLE (Edinburgh 1963), šķirklī „Philistines”.

⁷ Burkarda Valdisa (Burkard Waldis) biogrāfija pēc Bergera: Arnold E. Berger, DIE SCHAUBÜHNE IM DIENSTE DER REFORMATION (Leipzig 1935).

⁸ Sīkāk: E. Dunsdorfs un A. Spekke, LATVIJAS VĒSTURE 1500—1600, 83. un sek. lpp.: „Reformācija Rīgā un Livonijā”.

⁹ Sk.: Dunsdorfs un Spekke, op. cit., 534. lpp., kur dots Valdisa atsauksmes kritisks novērtējums.

¹⁰ Sk. ibid., 409. un sek. lpp., kur sniegti daži paraugi no darbiem, kuŗos minēti latviešu zemnieki.

¹¹ Hans Rupprich, DIE DEUTSCHE LITERATUR vom späten Mittelalter bis zum Barock. Zweiter Teil. Das Zeitalter der Reformation 1520—1570 (München 1973), 336. lpp.

¹² „... Derhaluen bewogen hebbe ick de parabell vamm verloren þone vorenamen, vnde vp ydt Chrislickste, wo my möglick was, gespeelt, vnde vor der Christliken gemeynthe allhir tho Ryga vthgelecht.” Sk.: Berger, op. cit., 144. lpp.

¹³ Ibid., 133. lpp.

¹⁴ JĀNIS MISIŅŠ (Rīgā 1962), 99—103., 158—164., 173. lpp.

¹⁵ Latviešu literārās biedrības vēsturi apcerējis J. fon Hēns: J. v. Hehn, DIE LETTISCH-LITERÄRE GESELLSCHAFT und das Lettentum (Königsberg u. Berlin 1938).

¹⁶ JĀNIS MISIŅŠ, 160. lpp.

¹⁷ C. von Stryk, BEITRÄGE zur Geschichte der Rittergüter Livland (Dresden 1885), 69. lpp.

¹⁸ P. I. Keppen, O narodnyh perepisjah v Rossii (S. Peterburg 1889), 16. lpp.

¹⁹ Edgars Dunsdorfs, DER GROSSE SCHWEDISCHE KATASTER IN LIVLAND 1681—1710 (Melbourne 1974), 34. lpp. J. Endzelīns, LATVIJAS VIETU VĀRDI, 1. daļa. Vidzemes vārdi (Rīgā 1922), 35. lpp. Jānožēlo, ka Jāņa Endzelīna lielais darbs LATVIJAS PSR VIETVĀRDI izdots tikai līdz burtam „O” un ka pēc 1961. gada neviens sējums vairs nav izdots.

²⁰ Aleksejs Apīnis, LATVIEŠU GRĀMATNIECĪBA (Rīgā 1977), 113. lpp., un: Kārlis Kundziņš, LATVIEŠU TEĀTRA VĒSTURE I (Rīgā 1968), 53. lpp.

²¹ A. Apīnis, „Pa pirmās latviešu teātra izrādes pēdām”, ZVAIGZNE (1965); šeit pēc: Apīnis, op. cit., 113. lpp., un: Kundziņš, op. cit., 54. lpp.

²² Stryk, op. cit., 146. lpp.

²³ Dunsdorfs, DER GROSSE SCHWEDISCHE KATASTER, 136. lpp., Endzelīns, LATVIJAS VIETU VĀRDI I, 91. lpp.

²⁴ Jānis Asars, „Kritiski apcerējumi par latviešu literātūru”, KOPOTI RAKSTI III, 1 (Rīgā 1910), 61., 66. un sek. lpp.

²⁵ Andrejs Johansons, LATVIEŠU LITERĀTŪRA (Stokholmā 1953—1954), 49. lpp.

²⁶ Kundziņš, op. cit., 51. lpp.

²⁷ Wilhelm Lenz, DEUTSCHBALTISCHES BIOGRAPHISCHES LEXIKON 1710—1960 (Köln, Wien 1970), 187. lpp.

- 28 TEĀTRIS UN DZĪVE VI, 7. lpp.
- 29 Ibid., VII, 39. lpp.
- 30 Ibid., VIII, 26. lpp.
- 31 Ibid., 27. lpp.
- 32 N. Vētra-Muižniece, „Trīs no lielās saimes”, MĀKSLA 4 (76), 1977, 45. lpp.
- 33 Kundziņš, op. cit., 52. lpp.
- 34 Otto Ernst Bernsteger, KURZE CHRONIK DES FLEKEN FRAUENBURG, 4. lpp.
- 35 Kundziņš, op. cit., 52. lpp. J. Sarma kļūdījies, rakstot („Latviešu drāmas un teātra pirmie gadu desmiti”, ARCHĪVS III, 1962, 1972, 1975, 74. lpp.), ka ziņa par to ievietota 1830. gadā vācu nedēļas izdevumā WÖCHENTLICHE UNTERHALTUNGEN. Kļūda radusies, pārņemot no Kundziņa grāmatas 51. lpp. pirmo vēri, kas ir atsauce uz 1805. gadā ievietoto recenziju par Elverfelda LĪGSMĪBAS GRĀMATU. Ziņa par „Concursus creditorum” ievietota 1830. gada periodiskajā izdevumā PROVINZIALBLATT FÜR KUR-, LIV- UND ESTHLAND 2. numurā. Pēc Artura Bērziņa informācijas, tā bijusi Kocebū luga, un uzvedums noticis 1829. gadā — sk.: Arturs Bērziņš, „Latvijas lauku teātra sākumi”, LAIKS (mēnešraksts) 24 (1948. g. marts), 53. lpp.
- 36 Kundziņš (op. cit., 51. lpp.) citē LATVIEŠU AVĪŽU 1841. g. 38. numuru. Jānožēlo, ka Kundziņam nebija piesniedzama brošūra DIE 50JÄHRIGE JUBELFEIER TRAUGOTTS KATTERFELDS in Neuhausen 13. VIII 1841. Iespējams, ka tur atrodamas sīkākas ziņas par šo izrādi. Mācītājam Katerfeldam bija arī citas intereses par latviešiem. Lai veicinātu latviešu saimniecisko labklājību, viņš propagandēja toreiz maz piekopto kartupeļu audzēšanu. Interesējoties par botaniku, viņš ievada Latvijā rabarberus un ieviesa Kurzemē akācijas.
- 37 Bērziņš, op. cit., 53. un sek. lpp.
- 38 LATVIEŠU AVĪŽU PIELIKUMS 41 (1871); šeit pēc K. Kundziņa darba LATVIEŠU TEĀTRA REPERTUARS līdz 1940. gadam (Rīgā 1955), 12. lpp.
- 39 Kundziņš, LATVIEŠU TEĀTRA VĒSTURE, 52. lpp.
- 40 Arturs Bērziņš, ĀDOLFS ALUNĀNS LATVIEŠU TEĀTRĪ (Londonā 1954), 7. lpp.
- 41 Ādolfs Alunāns, ATMIŅAS PAR LATVIEŠU TEĀTRA IZCEĻŠANOS. Tulk. V. Alunāna (Rīgā 1924), 7. lpp. Citēts pēc Bērziņa ĀDOLFS ALUNĀNS..., 27. lpp.

42 J. Sarma, „Latviešu drāmas un teātra pirmie gadu desmiti”, 83. lpp.

43 H. Asars, „Teātru izrādes mūsu biedrībās”, VĀRDS I (1912), 248. lpp.

44 Piemēram, pēc Melburnas „Sešu mazu bundzenieku” uzveduma Māra Kalniete rakstīja: „...Nesamazinot Alunāna diženo nozīmību mūsu teātra un drāmatiskās literatūras vēsturē, ir tomēr jāatzīst, ka Alunānam gaņajā laika posmā līdz šodienai ir palikusi vairs tikai tīri vēsturiska vērtība. Tā laika aktuālās asprātības [...] vairs nespēj aizraut ne šodienas aktierus, ne skatītājus.” Sk.: Voldemārs Dulmanis (red.), LATVIEŠU KULTŪRAS DIENAS AUSTRĀLIJĀ (1971), 61. lpp. Šī apcerējuma autora draugi nevarēja saprast lielo interesi, ar kādu viņš 1977. gadā Melburnā noskatījās „Kas tie tādi, kas dziedāja” izrādi. Viņi nezināja, ka šī interese saistījās ar Māras Kalnietes minēto lugas vēsturisko vērtību. Kad 1889. gadā Saldū nodibinājās latviešu biedrība, pirmā luga, ko tā 1889. g. 10. aprīlī (pēc vecā stila) uzveda, bija tieši šī Alunāna luga, un autoram kā saldniekam bija interese par lugu, kas izrādīta dzimtajā pilsētā daudz gadus pirms viņa dzimšanas. 1977. gadā Austrālijā izrādīja pat divas Alunāna lugas — otra bija Pertā uzvestā „Visi mani radi raud”.

45 Andrejs Johansons, LATVIJAS KULTŪRAS VĒSTURE 1710—1800 (Stokholmā 1975), 505. lpp.

46 Ibid., 507. lpp.

47 Ibid., 509. lpp.

48 Par Fītinghofu (Otto Hermann von Vietinghoff-Scheel) sk. *ibid.*, 509. lpp.; E. Dunsdorfs, LATVIJAS VĒSTURE 1710—1800 (Stokholmā 1973), 629. lpp., „Johans Gotfrīds Zeume”, ARCHĪVS VI, 108. lpp. un „Bēthovena latviskā daina”, ARCHĪVS XVIII, 58. lpp.

49 Sīkāk par šī teātra iekārtu un uzvedumiem tajā sk.: Johansons, LATVIJAS KULTŪRAS VĒSTURE, 510. un sek. lpp.

50 Ibid., 524. lpp.

51 Ibid., 520. lpp.

52 Ibid., 525. lpp.

53 Ibid., 528. lpp.

54 Sīkāk sk.: A. Švābe, LATVIJAS VĒSTURE 1800—1914 (Stokholmā 1958), 712. un sek. lpp.

55 Bērziņš, „Latvijas lauku teātra sākumi”, LAIKS 26 (1948. g. maijs), 78. lpp.

56 Ibid., 77. lpp. Šeit pievienotā karte par pirmajām teātra izrādēm lielā mērā balstās uz Artura Bērziņa iepriekš minētā raksta datiem. Savādā kārtā Kārļa Kundziņa dati (sk. viņa citētajai grāmatai pievienotā pielikuma 347—378. lpp.) ir nepilnīgāki par Bērziņa datiem. Varētu gan sagaidīt pretējo — ka dati grāmatā, kas sarakstīta Latvijā ar pretenciōzo nosaukumu LATVIEŠU TEĀTRA VĒSTURE, būs pilnīgāki nekā trimdas autora rakstā.

MŪSU TEĀTRĀ UN DRĀMAS VEIDOŠANĀS

Nina Luce

LATVIJAS PATSTĀVĪBAS LAIKS

Pēc smagiem pārdzīvojumiem Pirmajā pasaules karā arī Latvijā, tāpat kā pārējā Eiropā, ļaudis glābās fantazijas pasaulē, un strauji uzplauka teātris. Radās ekspresionistiskais teātris, kas nāca ar lielām pārmaiņām lugu inscenējumā, ar lielu skatuves dekoratīvo elementu līdzdalību izrādēs.

Īsti ekspresionistisks veidojās bijušais Jaunais Rīgas teātris, kas tagad saucās Dailes teātris. Bijušais Interimteātris ieguva Nacionālā teātra nosaukumu, tur nozīmīgākais bija drāmatika darbs, un tur veidoja izrādes reālpсихолоģiskā garā.

Neatkarīgās Latvijas laikā mūsu teātri iepazīstināja skatītājus ar tādiem klasiku darbiem kā: Sofokla „Kēniņš Oidips”, Aristofana „Lisistrata”, Kalderona de la Barkas „Zalamejas tiesnesis” un „Dzīves sapnis”. Lope de Vegas „Seviļas zvaigzne” atrāva mūs no ikdienas materiālisma un parādīja, ka ir iespējams cīnīties par sapni, var uzpurēties citu labā, paciest pazemojumu un izsmieklu, jo tādi pārdrošnieki veic lielus darbus. Teātri neaizmirsā arī Goldoni („Plāpīgās sievas”, „Meli”, „Viesnīciece” uc.). Lai atceramies nemirstīgo Moljēru — „Tartifu”, „Iedomu slimnieku”, „Skapēna nedarbus” uc. Viens no visvairāk spēlētajiem klasiķiem sākuma gados bija Šillers („Mīla un viltus”, „Don Karloss”, „Marija Stjuarte”, „Vilhelms Tells” uc.).

Kad 1928. gadā Dailes teātri izrādīja Šillera „Vilhelmu Tellu”, skatītāji to uzņēma diezgan vēsi. Sak’, izrāde lieliska, spēlē labi, bet Šillera idejas novecojušās. Kad mēs bijām savu brīvību zaudējuši un Mērbekas teātris braukāja pa visām Vācijas nometnēm ar „Vilhelma Tella” izrādi, vai katra skatītāja acīs pavidēja asaras. Tā esot bijusi pati labākā izrāde, ko latviešu teātris jebkad sniedzis, teica toreiz režisors Jānis Zariņš. Kas to izvērtā par labāko izrādi? Tā bija aktieru un skatītāju neredzamā mijiedirbe. Tas bija tāpēc, ka uz skatuves atspoguļojās tās sajūtas, tās domas, ko sevī nesa katrs bēglis diendienā — brīvības ilgas!

Turpretim 1928. gadā mums brīvība bija pati par sevi saprotama lieta. Toreiz mūs vairāk interesēja saimnieciskā labklājība. Tas pats notika ar Raiņa simboliskajām lugām, kas atspoguļoja skatītāju domas un jūtas pirms Pirmā pasaules kara un kam toreiz bija tik spontāna latviešu teātra apmeklētāja atsauce. Vēlāk, Latvijas patstāvības laikā Raini noskatījās mierīgāk, priecājās par valodu, aktieņu spēli, inscenējumu. Lugas ideja? Tā bija kļuvusi maznozīmīga. Toties tagad trimdas latviešos Raiņa patriotiskās lugas atkal īsti atdzīvojušās.

Kad Dailes teātris atzīmēja savu desmito darbības gadu, varēja konstatēt, ka tas bija izrādījis šādas Šēkspīra lugas: „Venēcijas tirgotājs”, „Sapnis vasaras naktī”, „Romeo un Jūlija”, „Divpadsmitā nakts”, „Otello”, „Vētra”, „Karalis Līrs”, „Jautrās vindzoriets”, „Hamlets”, „Ziemas pasacīņa”, „Jūlijs Cēzars”, „Spītnieces precības”, „Makbets”, „Dots pret dotu” un „Jums pa prātam”.

Bez jau minētajiem klasiķiem mūsu teātri vienmēr pievērsušies lielajiem ziemeļniekiem. Ziemeļzemju burvība mūs ir saistījusi atkal un atkal no jauna. 1889. gadā Rīgas latviešu teātris izrādīja pirmo Ibsena lugu „Sabiedrības pilāri”. Vēlāk sekoja: „Ziemeļu varoņi”, „Troņa tīkotāji”, „Pērs Gints”, „Helgolandes varoņi”, „Mežapīle”, „Spoki”, „Heda Gablere”, „Jaunatnes savienība”, „Tautas naidnieks” un „Džons Gabriels Borkmanis”. No Zelmas Lagerlevas darbiem redzējām „Portugales ķeizaru”, „Gēstu Berlingu” un „Purvenieka meitu”. Bez tam izrādīja Jalmara Bergmana „Mazpilsētas tirannu”, bet no igauņu lugām A. Kivi „Kāzu braucieni”, H. Raudsepa „Mikumerdi” un citas.

Ibsens bija pirmais, kas drāmā aizkāra dvēseles dzīvi. Vēlāk to turpināja Strindbergs, Hauptmans, Vedekinds un Meterlinks, kuru visu darbi spēlēti Latvijas skatuvēs. No britu autoriem ļoti iecienīts bija Oskars Vaids — „Lēdijas Vindermiras vēdeklis”, „Salome”, „Ideāls vīrs” un „Nenožīmīga sieviete”. Arī Viljams Mōms bija pārstāvēts vismaz ar divām komēdijām: „Lēdija Tomsone” un „Atjautīgā sieviete”.

Pēc Pirmā pasaules kara Rietumeiropā radās drāmatīki, kas ar lugas palīdzību gribēja labot pasauli. Drāmai esot jānāca morāle un jāvada cilvēks. Viens no lielākajiem morālistiem bija Bernards Šōvs, kas vērsās pret novecojušām sabiedrības normām. Viņš pa

daļai turpināja Ibsena atziņu, ka cilvēki nav kolektīvs, bet indivīdi. Tikai brīvs un neatkarīgs indivīds var reprezentēt cilvēku. No šī lielā ciniskā kōmiķa darbiem uz mūsu skatuvēm varēja skatīt „Lielo Katrīnu”, „Kandidu”, „Svēto Žannu”, „Sievietes varu”, „Sātana apustuli” un „Pārāk patiesi, lai būtu skaisti”. Savā pēdējā lugā Šōvs brīdina cilvēkus no bojā ejas. Viņa darbos skumjas iet roku rokā ar dzēlīgu satīru un paradoksālu filozofiju.

Otrs pasaules labotājs — Bertis Brechts gūst ievērību divdesmitajos gados Vācijā. Viņš savās lugās ne tikai morālīzē, bet atrod jaunu pieeju pie teātra — tas ir, tā saucamais, episkais teātris. Tur skatītājs izrādi vēro un vērtē, bet inscenējums necenšas skatītāju izrādē ieraut — gluži otrādi, ar dažādu teātrālu efektu palīdzību skatītāju no tās atbīda, atstājot viņu kā vērotāju un vērtētāju. Episkajā teātrī cilvēks ir pētījams priekšmets, kamēr drāmātikajā teātrī cilvēks ir pazīstama būtne. Drāmātikais teātris cenšas atraisīt skatītāja jūtas, episkais — prātu.

Mūsu skatītājus episkais teātris neaizrāva. Brechta „Trīsgrašu opera” bija skatāma Dailes teātrī tai pašā 1928. gadā, kad to izrādīja Berlīnē. Latvieti izrāde saistīja maz.

Episkā teātra virzienā pa daļai darbojās Strādnieku teātris Rīgā (1926—1934. g.). Tur spēlēja vairumu revolūcionāro lugu ar izteiktu cīņas momentu un romantizētu Padomju savienības dzīvi un ļaudīm. Lasot šodien minētā teātra repertuāru, jābrīnās, cik naīvi vai dziļi demokrāti esam bijuši, ļaudami vienam no galvaspilsētas teātriem gandrīz vai agitēt pret pastāvošo iekārtu. Izrādītas šādas lugas: V. Katajeva „Ripka kvadrātūra” un „Steidzies, laiks!”, V. Kiršona „Sliedes dun”, J. Grota „Sveiki brīvā Latvija!”, A. Upīša „1905” un taml.

Tagad mazliet par tik bieži dzirdētiem izteicieniem, ka mūsu teātri bijuši palikuši stipri atpakaļ, salīdzinot ar Rietumeiropu. 1921. gadā čehu autors Čapeks saraksta drāmu „Cilvēku bojā eja”, kur rādīts, kā tehnika iznīcina cilvēku. Arī Čapeks līdzīgi Brechtam un Šōvam grib labot pasauli. Jau 1922. gadā luga skatāma Dailes teātrī. Itāliešu drāmātiķis Pirandello 1921. gadā saraksta ļoti modernu lugu jau ar (absurdā) abstraktā teātra iezīmēm „Seši raksturi meklē autoru”. Dailes teātris lugu izrāda jau 1925. gadā, Romēna Rolāna 1925. gadā sarakstītā drāma „Mīlas un nāves spēle” pēc gada skatāma

Dailes teātri ar Mariju Leiko galvenajā lomā. Bet Vedekinda „Zemes garu”, ko Nacionālais teātris izrādīja 1923. gadā, Londonā aizliedza pat vēl 1963. gadā pārāk izceltā sekša dēļ.

1930. gadā amerikāņa Sidnija Kingslija drāmu „Cilvēki baltās drānās” uz Amerikas skatuvēm varēja skatīt 1933. gadā, bet Rīgas Nacionālajā teātri 1934. gadā. Kārļa Cukmeijera „Kopernikas kapteinis” sarakstīts 1931. gadā, kad to ar lieliem panākumiem izrāda Maksa Reinharda teātris Berlīnē. Vēl tai pašā gadā luga redzama arī Nacionālajā teātri. Izrādē noskatās arī pats autors un režisors Reinharda. Ar minētiem piemēriem vēlējos parādīt, ka mēs velti pārmetam mūsu teātriem atpakaļpalicību. Tādas nav! Grūti būs atrast teātrus ar tik plašu svešautiešu lugu repertuāru kā latviešiem. Tiesa, mēs nepazinām ne Koktō, ne Žirodū, Prīstliju, Ratigenu vai Eliotu. Daļa minēto autoru parādījās tikai trīsdesmito gadu beigās vai četrdesmito gadu sākumā.

Trīsdesmitajos gados gan atskanēja brēciens par tumšo un vecmodīgo Rīgas teātru repertuāru, jo ārzemēs viss virpuļojot pavisam citādās krāsās. Ar tām ārzemēm tā tas gluži nebija, jo arī tur valdīja saimnieciskā krīze. 1930. gada sezonu Vīnes Burgteātris atklāja ar Šēkspīra „Dots pret dotu”, ar ko Nacionālais teātris bija atklājis iepriekšējo sezonu. Jozefšates teātris Vīnē atklāja sezonu ar Molnāra komēdiju un Bernarda Šōva „Svēto Žannu”, kas Rīgā bija redzēta jau 1925. gadā.

Odeona teātris Parīzē spēlēja Sardū komēdiju „Madame Sans Gēne”, bet Amsterdamā, Stokholmā un Frankfurtē, tāpat kā pie mums, spēlēja Molnāru, Bāru un Fodoru. Neesmu minējusi visus lugu tulkojumus, kas izrādīti mūsu teātros, bet tikai dažus, lai gūtu ieskatu, kā veidojies latviešu teātris blakus pašu autoru darbiem.

Trīsdesmito gadu sākuma pasaules saimnieciskā krīze nepagāja secen arī mūsu zemei. Teātriem bija smagi jācīnās par pastāvēšanu. Iekārtoja palētinātās tautasizrādes un pievērsa lielāku uzmanību skatītāju gaumei. Amerikā tais gados kļuva populāras operetes. Tas pats notika arī pie mums. Dailes teātrim sava trenētā ansambļa dēļ tas bija iespējams. Turpretim neiedomājama būtu operete Nacionālā teātra skatuvē. Pēdējais bija spiests meklēt citu atrisinājumu. Pirmkārt pievērsa uzmanību vieglāka satura komēdijām, pilnām asprātību, erētisku divdomību un džeza ritmu. Otrkārt radās „zvaigžņu”

kults, kad viesizrādēs piedalījās Annija Simsone, Marija Leiko un Lilija Štengele. Vairāk iecienītie autori bija Molnārs, Bārs, Fodors un citi.

Vienīgais mūsu teātru klupšanas akmens krīzes gados bija Zonberga drāmatizējumi, no kuriem netikām valā un par ko Pēteris Ērmanis saka: „Kur Zonberģis liek roku klāt, tur labs neiznāk, jo viņš ir totāls diletants” (SEJAS UN SAPŅI, 311. lpp.). Trīsdesmito gadu vidū mūsu teātri pēc iespējas spēlēja latviešu autoru darbus ar tendenci uz pozitīvismu, bet četrdesmito gadu sākumā pār mums jau valdīja svešas varas.

(Amerikas latviešu teātra Vašingtonas ansambļa 1971. gadā izdotajai grāmatai OSVALDS URŠTEINS pievienotais Uršteina lomu un režiju saraksts sniedz mazu ieskatu par Nacionālajā teātri spēlētajām latviešu un tulkotajām lugām, kurās piedalījies Osvalds Uršteins. Sk. arī: „Nacionālais teātris” un „Dailes teātris”, red. A. Švābe, LATVJU ENCIKLOPĒDIJA, Stokholmā 1950—1954. Red.)

TRIMDĀ

Tāpat kā Pirmais, arī Otrais pasaules karš pārtrauca mūsu teātru darbību. Pēc pirmā tā atjaunojās atbrīvotajā Latvijā, pēc otrā — darbinieki izklīda.

Daļa skatuves mākslinieku palika okupētajā Latvijā, daļa nonāca Vācijas bēgļu nometnēs, kurās, kara troksnim apklustot, gandrīz vai katrā nodibinājās amatiešu ansamblī. Vācijā profesionālie aktieři pulcējās visvairāk divos teātros — Mērbekas un Eslingenas, sniedzami labas izrādes, vairumā gan veco, jau pārbaudīto repertuāru, kas blakus toreiz bagātajam grāmatu klāstam kļuva visai latviešu bēgļu saimei par garīgā spēka avotu.

Latviešu teātris trimdā turpināja darboties no tās vietas, kur teātris neatkarīgajā Latvijā bija apstājies. Bēgļu teātris Vācijā jau 1945. gadā spēlēja Prīstlija lugu „Inspektors nāk”. Vēlāk Austrālijas latviešu teātris (Melburnā) sniedza tā paša autora „Bīstamo pagriezīenu”, kā arī Ratigena „Dziļo, zilo jūru”, bet Sidnejas latviešu teātris iepazīstināja skatītājus ar Anuju, Koktō, Žirodū, Kamī, Kopitu, Beketu, Jonesko un citiem jauniem autoriem.

Pēc pieciem Vācijas nometnēs nodzīvotiem gadiem latvieši izklīda jaunajās patvēruma zemēs, lai spēlētu atkal teātri Anglijā,

Zviedrijā, Austrālijā, Kanādā un Amerikā. Pēdējā vēl joprojām darbojas ap divdesmit ansambļu, bet Vācijā un Anglijā pastāvīgu ansambļu vairs nav, tie veidojas tikai kādas lugas iestudēšanai dziesmu svētku izrāžu vajadzībām. Toties apvienotais Zivertā un Daugavas vanagu teātris, kas tagad saucas par Daugavas vanagu ansambli, Stokholmā vēl vienmēr spēj sniegt samērā regulāras izrādes, ar kurām tas pat viesojas Vācijā.

Šai apcerē nav tvertas dažādos sabiedriskos sarīkojumos ietilpstošās draudžu, Daugavas vanagu un vanadžu, skautu, gaidu, sestdienas skolu un tamlīdzīgas izrādes, bet apskatīti tikai tie ansambļi, kas spēj sniegt samērā regulāras izrādes. Tā ir rūgta patiesība, ka to klūst aizvien mazāk.

Visaktīvāk vēl joprojām darbojas teātri Austrālijā, jo sevišķi Sidnejas latviešu teātris, sniegdams vismaz trīs izrādes gadā un vienu jauniešu ansambļa izrādi, ko iestudē parasti kāda Sidnejas teātra aktiera vai režisora vadībā.

Salīdzinot Amerikas un Austrālijas latviešu teātru repertuāru un atskaitot vienīgi Sanfrancisko Mazo teātri, kas repertuāra ziņā pielīdzināms Austrālijas latviešu teātriem, jāatzīst, ka repertuārs ir ļoti atšķirīgs.

1963. gadā literāte Valda Dreimane Amerikas latviešu apvienības KULTŪRAS BIROJA BIŪLETENĀ (8. nr., 105. lpp.) un laikrakstā LATVIJA AMERIKĀ jautāja: „Kādēļ mūsu teātri vēl neredz jaunās iezīmes, kas jau labi sen parādījās mūsu dzejā, vēlāk glezniecībā, pat mūsu prozā? Kādēļ mums trūkst svaigu, laikmetīgu origināllugu, ir neatbildams jautājums. Uzmācas doma, ka tieši teātri ir vai tragiska paralēle starp tagadējiem uzvedumiem Rīgā un šeit. [...] Teātra mākslas attīstība [...] latviešu skatuvei visumā aiziet garām kā tur, tā te. Mēs tikpat labi varētu atrasties pagājušā gadsimtā. Kur mums ir uzvests kāds Anujs (Anouilh), Dürrenmatts [sic! Red.], Eliots, Žirodū (Giraudoux), Frišs, Brechts, Millers, nemaz nerunājot par Beketu (Beckett), Jonesko (Ionesco) jeb [sic! Red.] Kopitu?”

Gandrīz visu minēto autoru darbi ir izrādīti Austrālijas latviešu teātros, bet jo sevišķi Sidnejā.

Cits viedoklis ir Amerikas latviešu teātra Ņujorkas, Bostonas un Vašingtonas ansamblim, kā redzams Rasmus Vītolas (Birzgaļes) vēstulē (sk. 161. lpp.). Viņa raksta, ka šie teātri vienojušies pēc

iespējas izrādīt tikai latviešu autorus, jo modernistus un klasiskus latvieši var noskatīties amerikāņu teātros.

Tiesa, arī Austrālijā šāda iespēja pastāv, bet, cik ir mūsu tautiešu, kas to izmanto? Nezinu, kā tas ir Amerikā, bet Austrālijā gaužām maz. Vairumā tos apmeklē tie, kas ar teātri ciešāk saistīti: aktieři, režisori, dekorātori un kritiķi. Tautas lielais vairums pasaka: mums pilnīgi pietiek ar to, ko redzam latviešu teātra skatuvē. Tāpēc mūsu trimdas teātri Austrālijā seko skatuves mākslai citu tautu un zemju teātros, un tas bez tulkojumiem nav iespējams, jo arī lielo tautu teātri šodien apmainās gan autoriem, aktieřiem, gan pat veseļiem anasambļiem.

Amerikā cittautu, jo sevišķi moderno autoru, darbu tulkojumus spēlē vienīgi Sanfrancisko Mazais teātris. Austrālijas latviešu teātri iestudē klasiskus — Goldoni, Moljēru, Šekspīru — ne tikai skatītāju priekam, bet arī aktieřu dēļ, delartiskā spēles stila dēļ.

Kāpēc mēs Austrālijā reizi gadā izrādām satīru? Sidnejā tas ir „Kaleidoskops”, ko agrāk pārmaiņus sarakstīja Spodris Klauverts un Uldis Siliņš, bet pēdējos gados Lija Veikina un Anita Apele, bet Melburnā, kas arī pārgēmusi šo tradīciju, tā saucamo, „Zobgali” raksta Erna Lēmane un Baiba Muzikante (Metuzāle). Tiesa, publikai patīk pasmieties par mūsu sabiedrisko darbinieku kļūmēm, kā arī par pašu izdarībām. Bet šādai izrādei — revījai ir liela nozīme aktieřu tehnikas apgūšanā. Nevaram sagaidīt no amatieřiem, kam skatuve ir patapas nodarbība, lai tie vēl apmeklētu kādas plastikas stundas, lai gan mums Sidnejā ir bijušas arī tās. Toties „Kaleidoskopā” aktierim ir ne tikai jārunā un jātēlo, bet arī jādzied un jādejo. Aktieris mūcās labāk pārvaldīt savu ķermeni, kas viņam ļauj izrādēs kustēties brīvāk. Līdz ar to spēle kļūst vairāk atraisīta.

Ja mēs spēlētu tikai mūsu pašu autorus, jo sevišķi vecos, iecienītos klasiskus, jaunatnei mūsu teātris varētu likties vecmodīgs. Bez tam, kā lai mūsu teātra apmeklētājs izprastu mūsu pašu modernistus — Mārtiņu Zīvertu, Richardu Rīdzinieku, Ernu Lēmani uc.?

Arī veclatviešu teātri Amerikā, sākot ar 1893. gadu, izrādīja Alunānu, Vulfu, Brigaderi, Raini, Jaunsudrabiņu, Aspaziju, brāļus Kaudzītes un Deglavu. Vairumā tās bija lugas, kuŗu izrādes skatītāji apmeklēja ne sava garīgā apvārsņa paplašināšanai, bet laika kavēklī, jo parasti pēc izrādes sekoja sarīkojums ar deju. Diemžēl, šī kaite

sākusies līdz ar mūsu teātra pirmajām izrādēm, un no tās mums grūti atbrīvoties vēl joprojām.

Toreiz izrādīja lugas, ko veclatvieši pazina pirms 1905. gada. Par to, ko spēlēja neatkarīgās Latvijas teātri, viņi neinteresējās. Kādas sekas bija šai veclatviešu repertuāra šaurībai, lasām O. Akmentiņa rakstā (CEĻA ZĪMES 1954. g., 19. nr., 240. lpp.): „... teātris arvien bijis iecienīts un kopts arī emigrantu saimē. Bet līdz ar aktieņu novecošanos pamazam grimst arī teātris, un veclatviešiem, kaut arī viņi vēl šobrīd ar sirmām galvām spēlē teātri, dzīve ir aizgājusi priekšā. Nav arī vairs publikas, jo viņu bērni valodas neprāšanas dēļ nav vairs spējīgi sekot izrādēm. Amerikas veclatviešu teātra mīļotājiem nav vairs kontakta ar tagadējo latviešu teātri Amerikā, kas izskaidrojams ar pretešķībām politiskos uzskatos.”

Ko nozīmē jēdziens: dzīve ir aizgājusi priekšā? Tie ir skaudri vārdi, jo taisni drāma ir visciešāk saistīta ar sava laikmeta cilvēkiem, viņu dzīvi un garīgo pulsējumu. Ar ko tad atšķiras mūsdienu un iepriekšējo gadsimteņu drāma? Par raksturīgāko jāmin lugas saturs un stila dažādība līdz ar pilnīgu lugas uzbūves brīvību.

Saturā politiskās problēmas mainās ar salonkomēdijām, vēsturiskiem tematiem, mazā cilvēka ikdienu, bet reālais mainās ar sierreālo. Spēlējams tikai mūsu vecos klasiskus, latviešu trimdas teātris nespēj atspoguļot divdesmitā gadsimteņa otrās puses garīgo pulsējumu. Vai arī mūsu teātriem tad nedraudēs jau minētais, ka „dzīve aizies priekšā”?

Salīdzinot mūsu trimdas teātri un tā apmeklētāju ar veclatviešu teātri, mūsu labā ir šādi apstākļi: 1) Pašreizējie vecākās paaudzes režisori, aktieři un skatītāji, dzīvodami neatkarīgajā Latvijā, bija gan skatītāji, gan arī paši darbojās turienes teātros. 2) Mūsu inteligences līmenis ir caurmērā augstāks nekā tas bija latviešu emigrantiem ap 1905. gadu. 3) Daļa mūsu jaunatnes izglītojusies sēdienes skolās, Divreizdivi kursus Amerikā vai jaunatnes kursus Austrālijā, Anglijā un Zviedrijā, kā arī Minsteres ģimnazijā un Rietummičiganas latviešu valodas studijās uc., saprot tik daudz latviski, ka pagaidām, ja vēlas, spēj sekot latviešu valodā runājošam aktierim.

Nemot to vērā, varētu likties, ka mūsu teātriem nekāda apklūšana nedraudētu. Un tomēr arī mūsu teātra nākotne ir apdraudēta.

Izsekojot man piesūtītajos datos trimdas teātru darbībai, esmu konstatējusi, ka vairums ansambļu, sevišķi Amerikā, pēdējā gadu desmitā cīnās ar grūtībām, lai sniegtu vienu izrādi gadā, kamēr agrāk ik gadus bija trīs un pat vairāki inscenējumi.

Tikai 1966. gadā dibinātais Sanfrancisko Mazais teātris vēl joprojām spēj iestudēt divas izrādes gadā, tāpat arī DV ansamblis Stokholmā. Samērā labi darbojas Indianapolisas ansamblis ar vienu līdz trim izrādēm gadā. Līdzīgi izrādes sniedz Grandrepidsas teātris un DV teātris Kanādā. Visiem pārējiem Amerikas ansambļiem ir bezizrāžu gadi. Sarakstoties ar Rasmu Vītolu, esmu noskaidrojusi iemeslus, kāpēc izrādes nav katru gadu (sk. 161. lpp.).

Bostonas, Ņujorkas, Vašingtonas un Losandželosas ansamblim, kā arī Palisadu drāmatiskajai kopai un, droši vien, arī citiem Amerikas latviešu teātriem ir iespēja ar izrādēm viesoties vairākos latviešu centros. Ieskatoties Bostonas ansambļa Zīverta lugas „Rīga dimd” izrāžu programmā, redzams, ka viņi lugu spēlējuši vienpadsmit latviešu centros. Palisadu drāmatiskā kopa ar izrādi „Cilvēks grib spēlēt” apceļojusi trīsdesmit centrus. Salīdzinot ar latviešu teātru darbību Austrālijā, jāatzīst, ka mums šādas iespējas neeksistē, jo nebūt nav tik daudz latviešu centru. Kādreiz mūsu ansambļi viesojās ar izrādēm viens pie otra biežāk, tagad tas vairs notiek visai reti, atskaitot rotējošos teātru festivālus, kad skatītājs dabū redzēt citpilsētnieku sniegumu.

Amerikas latviešu teātru viesizrādēm ir savas priekšrocības, bet arī savi trūkumi. Labumi — ansamblis dabū lugā īsti iespēlēties, kas ļoti ceļ inscenējuma kvalitāti. Mīnusi — brauksana līdz ar izrādes atsvaidzināšanu, kā to raksta Rasma Vītola, paņem tik daudz laika, ka ansamblis, viesizrādēs nebraucot, droši vien, spētu iestudēt vairāk nekā tikai vienu lugu gadā. Bez tam, vai tāds viesizrāžu rīkotājs ansamblis, kas veselu gadu strādā gar vienu vien inscenējumu, nekaitē savai mākslinieciskajai attīstībai?

No Amerikas latviešu ansambļiem, kā jau minēts, Austrālijas latviešu teātriem vistuvākais repertuāra ziņā ir Sanfrancisko Mazais teātris, kur režisors Laimonis Siliņš atļaujas spēlēt modernistu lugas, ieskaitot Anšlava Eglīša „Leo”.

Turpretim pārējie latviešu teātri modernistiem gandrīz nav pieskārušies. Šai sakarā Rasma Vītola raksta: „Mēs irējam dārgas

profesionālas skatuves un pustukšu zāli vienkārši nevaram atļauties". Kaut mums Austrālijā visiem ansambļiem ir sava skatuve, arī tā maksā naudu, un modernās lugas bieži nes zaudējumus, bet mūsu ansamblī tos piecieš.

Manuprāt Amerikas latviešu teātri savus skatītājus nav mēģinājuši iepazīstināt ar laikmetisko drāmu tāpēc, ka tā nav interesējusi režisorus pašus.

Varbūt šai atšķirīgajā latviešu teātru attīstībā Austrālijā un Amerikā sava nozīme ir apstāklim, ka Amerikā darbojas samērā daudz neatkarīgās Latvijas laika ievērojamo aktieņu un režisoru. Austrālijā mums tādu tikpat kā nebija. Cik esmu manījusi, lasot kritikas par Amerikas latviešu teātru izrādēm, šis apstāklis aizvien atzīmēts kā ļoti nozīmīgs. Protams, amata prasme nepieciešama katrā arodā. Laimīgs, kam tā ir!

Bet, ja nu ir amatieņu aktieři un režisori, kam nav profesionālās izglītības vai arī tā ir tikai pa daļai, bet kas nu jau divdesmit piecus gadus spēlē un vada režiju, kā tas notiek Austrālijā, un, ja tad mēs no viņiem nevarētu nekad sagaidīt izrādi profesionālā līmenī, tad tādiem ļaudīm nebūtu vērts savu dārgo laiku uz skatuves velti šķiest. Arī mūsu lielajos teātros neatkarīgajā Latvijā bija gan labi, gan vāji aktieři, gan spējīgi, gan mazāk spējīgi režisori. Man jāatzīst, cik bijis izdevības redzēt, ka mūsdienās — pēc trīsdesmit trimdas gadiem — nav starpības starp neatkarīgās Latvijas laika profesionāļu un trimdas amatieņu sniegumu, jo arī mūsu profesionālajam aktierim vai režisoram darbs latviešu skatuvē ir tikai patapas nodarbe.

Kā ieinteresēt mūsu konvencionālo skatītāju par moderno drāmu? Un vai tas būtu nepieciešami?

Rasma Vītola domā, ka tas nav vajadzīgs, turpretim man šķiet, ka tas ir ļoti nepieciešami, lai nenonāktu tai pašā traģiskajā stāvoklī kā veclatviešu teātris. Šai sakarā Rasma Vītola raksta: „Cik spriežu no rakstiem par Austrālijas latviešu skatītājiem, arī tie ir par šiem eksperimentiem ļoti dalītās domās”. Tā ir patiesība, tā tas tiešām arī ir. Un tomēr mēs turpinām eksperimentēt, lai mūsu teātris trimdā dzīvotu.

Visjaunākie eksperimenti Austrālijas latviešu teātros ir jauno režisoru (zem trīsdesmit gadiem) vadībā. Juris Rozītis, kas pašlaik uzturas Stokholmā un ar turienes jauniešiem iestudēja 4. pasaules

latviešu jauniešu kongresam S. Beketa „Godo gaidot”, 1976. gadā ar Melburnas jauniešiem sagatavoja inscenējumu „Varbūtības”, ar ko viesojās vairākās Eiropas pilsētās.

Juņa Rozīša inscenējuma mērķis bija skatīt pasauli vizuāli. Jaunais režisors sekoja Jonesko pēdās, atzīdams, ka pārdzīvojums un mīms ir galvenie izteiksmes līdzekļi, ne valoda. Bet Juņa Rozīša teātris nav piecdesmito gadu absurda teātris. Režisors nav arī gluži nejauši „nokritis no debesīm”, jo līdzīgu meklētāja ceļu drāmā jau gājis poļu režisors Ježijs Grotovskis, kas apgalvo, ka teātris esot aktiera atdzimšana, atbrīvojot savu dzīvi no visa liekā, no visādiem sārņiem un visa „aktieriskā”.

Ja Grotovskis saviem aktieriem bija izvēlējis izvilumus no bībeles, tad Juris Rozītis izvēlas gan latviešu tautas teiku un pasaku motīvus, gan paša sarakstītas pasakas. Tā bija ļoti vēlama doma — pievērsties tautas pasaku un teiku motīviem, no kurām „Žūpu Bērtuļa” vietā būtu vajadzējis izaukt latviešu teātra tradīcijām, ja mēs toreiz nebūtu atradušies svešas tautas garīgajā ietekmē.

Otrs teātra jaunums bija 17. Austrālijas latviešu jaunatnes dienām 1978. gadā Egila Ķipstes sagatavotais dzejas inscenējums. Dzejas inscenējumā režisoram ir daudz nozīmīgāks uzdevums nekā režisējot kāda drāmatika darbu, jo viņš kļūst līdzautors, tuvodamies dirigenta uzdevumam orķestrī, kas darbā spēj ielikt vairāk personiskā pārdzīvojuma. Izraugot dzejas skandētājus, režisors tiem piešķir attiecīgos skatuves tēlus, kurus tad iekļauj scēniskā (skatuviskā) formā un, papildinādams ar telpu dekorējumu, nozīmīgiem skaņu un gaismas efektiem, veido izrādi.

Režisors Egils Ķipste bija izvēlējis Latvijā dzīvojošo dzejnieku darbus, kas raksturotu cilvēka esamību, viņa tieksmes un ilgas, bet arī viņa tragisko situāciju, kas ir izstumtības sekas — cilvēka vientuļību.

1975. gadā AUSTRĀLIJAS LATVIEŠA 26. sept. numurā atstāstītais režisora Pēterā Elsiņa teiktais: „Būtu pienācis laiks beigt ignorēt okupētajā Latvijā sarakstītos skatuves darbus. Ne visi tie ir pieņemami mūsu skatuvēm un skatītājiem rietumu pasaulē. Tikpat nepareizi tomēr būtu arī apgalvot, ka absolūti viss ir nepieņemams.”

Vēl tai pašā gadā Austrālijas latviešu teātris (Melburnā) izrādīja Harija Gulbja 1958. gadā sarakstīto lugu „Vilkābele”. Diemžēl,

tas bija šī drāmatika pirmais skatuves darbs, un Māra Kalniete savā kritikā AUSTRĀLIJAS LATVIETĪ to atzina par neizdevušos. Arī izrādes apmeklētājus ne izraudzītais autors, ne pati luga nesatrauca. Laikrakstā neparādījās neviena lasītāja vēstule, nesekoja arī pārrunas par mums tik aktuālo jautājumu — izrādīt vai neizrādīt okupētās Latvijas autoru darbus? Tikpat maz ievērības ieguva tā paša gada Sidnejas latviešu jaunatnes ansambļa Miervalža Birzes lugas „Kalmāru konservi” iestudējums (režisore Ilona Sauka). Toties pēc Gunāra Priedes lugas „Zilā” izrādes Sidnejas latviešu teātrī ar režisoru Imantu Sveili sekoja gan debašu vakars, gan lasītāju vēstules laikrakstā par un pret okupētās dzimtenes autoriem. Visumā uzvarēja doma, ka mums ar viņiem būtu jāiepazīstas.

Arī Sanfrancisko Mazais teātris Laimoņa Siliņa režijā iestudējis Harija Gulbja lugu „Kamīnā klusu dzied vējš”. Ar šo iestudējumu teātris viesojās ne tikai latviešu centros Amerikā un Kanādā, bet arī Rīgā.

GĒTEBORGAS DRĀMAS KOPAS MĒĢINĀJUMS 1957. GADĀ
Jāņa Jaunsudrabiņa lugai „Jo plīks, jo traks”

LATVIEŠU SARĪKOJUMI

Jānis Lazdiņš

Līdzīga nosaukuma apcerējums bija jau iespiests ARCHĪVA XII sējumā Arvīda Plukša apstrādājumā. Tajā bija apskatīti sarīkojumi, kas notikuši viena gada laikā — no 1970. g. 1. maija līdz 1971. g. 30. aprīlim. Tagad, pēc sešu gadu atstarpes ir atkal savāktas ziņas par viena gada sarīkojumiem — no 1976. g. 1. maija līdz 1977. g. 30. aprīlim. Šo darbu mērķis ir dokumentēt reālītāti, ka latviešu tautas zars ārpus Latvijas, dzīvodams kopš 1944. gada dažādās valstīs un svešu tautu vidū, ir dzīvs vēl pēc 27, resp. 33 gadiem. Sarīkojumos skan tautas valoda, paužas latviskā apziņa un griba dzīvot. Nacionālos spēkus parasti ietekmē trimdas ilgums. Tālab pēdējo sešu gadu posms dod iespēju aptuveni just mūsu trimdas zara dzīvības spēka pulsējumu: vai tas turas līmeniski, slīd lejup vai tiecas uz augšu?

Ziņas par sarīkojumiem vāktas Melburnas latviešu biedrības bibliotēkā no laikrakstiem: LAIKS, LATVIJA AMERIKĀ, LATVIJA, LONDONAS AVĪZE un AUSTRĀLIJAS LATVIETIS. Ziņu vākšanā čakli piedalījās Pēteris Dubaus, par ko viņam pienākas sevišķa pateicība.

Savāktās ziņas, diemžēl, nav absolūti precīzas: ir iespējams, ka lielo attālumu vai citu iemeslu dēļ daži mazāko centru atklātie sarīkojumi nav publicēti laikrakstos. Bez tam nemaz nav skaitīti organizāciju slēgtie sarīkojumi, piemēram, akadēmisko organizāciju, Daugavas vanagu un citu biedrību sarīkojumi savējiem bez ieejas maksas (biedru vakari, ģimeņu vakari uc.). Nav skaitīti arī draudžu dievkalpojumi, kaut arī tie reizēm kuplināti ar labu solistu vai ģeģa priekšnesumiem un sekojošu kafijas galdu draudzes sarīkojumu zālē.

Sarīkojumi pēc satura un norises klasificēti 10 grupās atbilstoši iedalījumam ARCHĪVA XII sējuma rakstā. Latviešu tradicionālajos sarīkojumos bieži vien savijas mākslinieciskais devums ar saviesīgu izpriecu, piemēram, koncerts, kam seko balle, vai referāts ar mūzikāliem priekšnesumiem un sekojošu deju. Tā ir sena latviešu iedaba, jo Latvijā laukos un mazpilsētās katrā biedrības celtnē, arī pagastu namos, ikvienos svētkos bija sarīkojums: teātra izrāde ar sekojošu balli un pilnu bufeti. Tā arī trimdas latviešiem pēc garīgās

baudas un atziņu rosinājumiem sarīkojuma pirmajā daļā patik piecīga atpūta dejā, rotalā un dziesmā. Rīkotāji, protams, allaž tur rūpi par izsalkuma un slāpju remdēšanu. Kaut šādus sarīkojumus beidzam pacilāti, taču kļūstam nopietni brīdī, kad jāizšķir, kurā no mūsu iedalījuma grupām tos ieskaitīt. Kā lai nemaldīgi nosaka, kas sarīkojumā ir bijis galvenais: referāts, koncerts vai balle? Pēc galvenās daļas pazīmēm tad sarīkojums reģistrēts tikai vienā no šīm grupām. Tā daudzi referāti, mazāka apmēra koncerti un deju vakari, kas ietilpst citos sarīkojumos, nav atzīmēti savā atsevišķajā ailē. Pārskats neietver sarīkojumus, ko nav rīkojuši tikai latvieši vien, piemēram, 5. Baltijas studiju konferenci Kolumbijas universitātē ar 100 lekcijām un 5 grupu diskusijām un citus tamlīdzīgus sarīkojumus. Tātad tabulās lasāmie skaitļi mums visu rāda samazinātos apmēros.

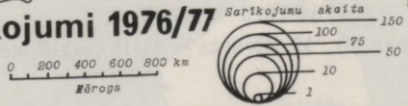
Sarīkojumi tabulās iedalīti šādās desmit grupās: 1) Referāti. 2) Atceres un piemiņas sarīkojumi, piemēram, Latvijas universitātes dibināšanas atceres sarīkojums, Latviešu legionā piemiņas sarīkojums, aizvesto atceres, Draudzīgā aicinājuma atcere un taml. 3) Gadskārtējie sarīkojumi. Šeit ietilpst Latvijas valsts gadskārtas — 18. novembra — sarīkojumi, Ģimenes diena, Jāņi, Ziemsvētki, Lieldienas un organizāciju gadāsvētki. 4) Koncerti un mūzikāli priekšnesumi. 5) Balles un deju vakari. 6) Teātra izrādes un citi priekšnesumi, piemēram, baleta un tautasdeju priekšnesumi. Par teātra izrādēm sniegts atsevišķs pārskats, minot izrādītās lugas. 7) Izstādes. 8) Sagaitas, kongresi, kursi; te ieskaitītas arī bērnu nometnes un skautu un gaidu nometnes, bet bērnu svētki skaitīti nākošā grupā. 9) Dažāda rakstura sarīkojumi — filmu izrādes, bazāri, draudzības vakari, literāri vakari (izņemot tos, kurus lasīti referāti — tie ieskaitīti pirmajā grupā), tējas vakari un tamlīdzīgi sarīkojumi. 10) Sporta sarīkojumi, ja sacensību dalībnieki ir bijuši latvieši un skatītāji maksājuši ieejas maksu.

Dati sniegti pa atsevišķām valstīm (latviešu mītnes zemēm) tādā pašā kārtībā kā ARCHĪVA XII sējumā, lai būtu ērtāk salīdzināmi. Sarīkojumu centri tabulās grupēti alfabēta kārtībā.

Uzskatāmā veidā sarīkojumi parādīti kartē, un sarīkojumu kopskaits atsevišķās zemēs attēlots diagrammā, salīdzinot 1970-71. gadu ar 1976-77. gadu.

Latviešu sarīkojumi 1976/77

TEĀTRU REPERTUĀRS (iekavās izrāžu skaits)

Teātru repertuārā ietilpst visas attiecīgajā valstī izrādītās lugas, arī viesizrādes, ar kurām ciemojušies citas valsts teātri. Piemēram, Jura Roziša „Varbūtības” ir Austrālijas „Mālu ansambļa” uzvedums, un ansamblis to izrādījis arī Anglijā, Vācijā un Zviedrijā, kur luga arī ieskaitīta repertuārā, resp. izrādīto lugu sarakstā. Pievienotā karte rāda vietas, kur notikušas teātra izrādes 1976-77. gadā.

ASV 1976-77. gadā

A. Brigaderes — Maija un Paija (5), E. Vulfa — Tapiņa atgriešanās (4), J. Jaunsudrabiņa — Latvieši (3), M. Zīverta — Divkauja (3), E. Aistara — Goda diena (2), A. Brigaderes — Sprīdītis (2), Anšl. Eglīša — Jolanta Durbe (2), E. Vulfa — Līnis murdā (2), E. Zālītes — Maldu Mildas sapņojums (2), M. Zīverta — Cilvēks grib dzīvot (2), E. Adamsona — Nagla, Tomāts un Plūmīte (1), G. Alchimoviča — Velna dīdītāji (1), R. Birzgaļa — Tēvu zeme (1), R. Blaumaņa (M. Teteres) — Brīnumzāļīte (1), R. Blaumaņa — Skroderdienas Silmačos (1), R. Blaumaņa — Trīnes grēki (1), K. Brīvnieka — Tēvs jau atļāva (1), E. Caunes — Mīlas automats (1), G. Griezes — Tautieša Zupēna atmoda (1), A. Grīna — Kalēja līgava (1), A. Rubeņa — Es uzkāpu kalniņā (1), V. Singajevskas uc. — Pauks un Šmauks (1), Rutku tēva — Intelīgentas meitas (1), J. Širmaņa — Meža skola (1), J. Viesiena — Jānis Reiters (1), M. Zīverta — Trijstūris ? (1), nezināma autora — Dziediet, visi circeņiši (1).

Austrālijā 1976-77. gadā

A. Lindgrēnas — Brālītis un Karlsons, kas dzīvo uz jumta (4), J. Roziša — Varbūtības (4), R. Blaumaņa — Indrāni (3), R. Blaumaņa — No saldenās pudeles (3), A. Brigaderes — Maija un Paija (2), D. Hjuītas — Saldumi un ziedi Monikai (2), S. Klauverta — Kaleidoskops 1977 (2), J. Lejiņa — Nebrauc tik dikti (2), H. Mišiga — Rīga, mana Rīga (2), B. Muzikantes — Zobgalis 1977 (2), G. Priedes — Zilā (2), T. Ratigena — Lidija (2), L. Veikinas — Kaleidoskops 1976 (2), M. Zīverta — Sievasmāte (2), Ž. Anuja — Antigone (1), A. Brigaderes — Lolītas brīnumputns (1), A. Brigaderes — Princese Gundega un karalis Brusubārda (1), Ž. Feifera — Rāpojošais Arnoldiņš (1), P. Gruznas — Dzimtas apvienība (1), V. Sauleskalna — Kā zaķi pīrāgus sargāja (1), L. Tīcmanes (Auzānes) — Uz Ameriku (1).

Kanādā 1976-77. gadā

E. Zālītes — Maldu Mildas sapņojums (6), A. Richteres — Pelēkās pils mantinieki (4), V. Richtera — Pīlēns (3), E. Aistara — Goda diena (1), A. Alunāna — Seši mazi bundzenieki (1), A. Kiršas — Riekstiņu mājas problēma (1), A. Kiršas — Veca mīlestība nerūs (1), R. Muižnieces — Rudens balle mežā (1), L. Tīcmanes — SOS (1), J. Viesiena — Jānis Reiters (1), M. Zīverta — Cilvēks grib dzīvot (1).

Anglijā 1976-77. gadā

J. Rozīša — Varbūtības (3), M. Zīverta — Meli meklē meli (2).

Vācijā 1976-77. gadā

J. Rozīša — Varbūtības (5), Anšl. Eglīša — Pēc kaut kā cēla, nezināma (1).

Zviedrijā 1976-77. gadā

J. Rozīša — Varbūtības (4), M. Zīverta — Zaļā krūze (2), J. Viesiena — Jānis Reiters (1).

LATVIEŠU TEĀTRĀ IZRĀDES 1976 - 1977.G.

SARĪKOJUMI 1976-77. GADĀ ATSEVIŠKĀS ZEMĒS

ASV

Sarīkojumu vieta	Referāti	Atceres	Gadskārtējie sarīkojumi	Koncerti un muzikāli priekšnesumi	Balles un deju vakari	Teātra izrādes un citi priekšnesumi	Izstādes	Sagaitas kongresi, kursi	Dažādi	Sporta sarīkojumi	Kopā
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	Σ
Annarbora	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Andovera	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Bafalo	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
Berivila	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Bostona	14	4	4	16	5	3	4	2	10	-	62
Bukskauntija	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2
Čikāga	10	10	2	15	2	6	9	3	17	-	74
Demoina	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	4
Denvera	-	1	2	2	-	-	-	-	2	-	7
Detroitā	1	6	3	3	5	1	2	-	6	-	27
Džemaika	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Elizabete	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Filadelfija	-	2	3	13	-	-	5	4	-	-	27
Fortlī	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Garezers	1	1	-	9	-	2	-	3	5	-	21
Grandrepidsa	15	7	-	8	4	6	2	3	13	-	58
Indianapolisa	3	5	1	7	2	1	2	1	6	1	29
Irvingtona	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Juniona	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Kalamazū	11	5	1	17	6	6	3	1	13	-	63
Klīvlenda	13	8	3	15	1	6	5	-	9	-	60
Kolumbusa	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Konektikuta	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Kvēkertauna	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Kvēkertauna *	-	-	-	4	-	1	2	-	2	-	9
Lānsinga	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2
Lenkastera	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	4
Linkolna	1	2	1	4	-	1	1	-	2	-	12
Losandželosa	10	4	1	7	1	5	3	1	4	-	36
Lūvīla	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Madisona	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Miami	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2
Mančestra	1	-	1	1	1	-	-	-	5	-	9

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	Kopā
Melvila	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3
Milvoki	3	5	1	23	2	2	6	-	6	-	48
Mineapolisa	19	4	-	-	-	-	-	-	-	-	23
Minesota	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
Netika (Masačūs.)	-	-	-	9	1	7	4	3	4	-	28
Ņudžersija **	-	1	4	7	3	2	3	-	1	-	21
Ņujorka	44	12	5	26	10	6	19	10	28	2	162
Olbani (Albānija)	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	4
Ūmaha	-	-	-	2	-	-	1	-	1	-	4
Ūšengrova	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Pitsburga	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Pokipsi	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	4
Portlenda	-	-	-	4	-	-	-	-	2	-	6
Prērivjū	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Ročestera	-	1	1	2	-	-	1	-	3	-	8
Sagino	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Sandjego	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Sanfrancisko	1	-	-	5	-	3	-	1	-	-	10
Sautbruka	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Sentpītersberga	2	-	1	-	5	2	-	-	2	-	12
Sietla	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	5
Sirakūzas	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	3
Skenektadi	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Stokbridža	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Takoma	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	3
Tolīdo	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Topanga	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Vandavega	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Vašingtona	-	-	1	3	-	-	2	-	-	-	6
Vilimantika	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	4
Vilmingtona	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
Vudēla	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Kopā	155	83	52	225	49	67	80	33	150	3	897

*Beverīna **Priedaine

Austrālijā

Adelaide	4	6	1	6	5	9	2	1	4	-	38
Balarata	1	-	1	3	-	-	1	-	-	-	6
Brisbena	5	2	1	7	1	5	1	-	3	-	25
Džīlonga	3	1	-	-	2	-	-	-	-	-	6

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	Kopā
Kanbera	1	-	-	3	1	3	1	2	-	-	11
Melburna	13	7	1	12	14	19	1	3	11	1	82
Perta	-	1	1	4	2	4	1	-	1	-	14
Sidneja	8	4	1	3	17	21	8	-	3	-	65

Kopā 35 21 6 38 42 61 15 6 22 1 247

Kanādā

Dandalka	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Hamiltona	1	-	1	3	5	2	1	-	1	-	14
Kičenera	1	-	-	4	1	-	-	-	-	-	6
Londona	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Montreala	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	3
Niagara	25	6	5	1	-	1	-	2	-	-	40
Otava	-	-	1	-	1	1	2	-	1	-	6
Sentkaterinsa	-	-	1	1	3	1	-	-	2	-	8
Šelberna	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Toronto	-	6	5	29	27	39	14	15	18	1	154
Vankuvera	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Vinipega	1	2	1	1	1	-	-	-	2	-	8

Kopā 28 16 15 39 40 46 17 18 24 1 244

Anglijā

Almelijs	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	3
Bedforda	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Birmingema	-	1	-	-	2	-	-	-	1	-	4
Boltona	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Bredforda	-	3	1	3	2	1	-	-	1	-	11
Halifaksa	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
Kōrbi	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3
Koventri	-	1	-	1	4	2	-	-	2	-	10
Lestera	-	-	-	1	1	-	-	-	3	-	5
Līdsa	1	4	1	-	-	1	-	-	-	-	7
Londona	1	1	-	4	4	7	1	1	3	-	22
Mančestra	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	3
Menfilda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Notingema	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Ročdēla	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Rofanta	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	3
Stokpōrta	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	Kopā
Volstona	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Vulverhemptona	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Kopā	4	13	6	13	17	12	1	4	13	1	84

Vācijā

Aues ciems	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	3
Bekhofa	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Bensberga	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Bilefelde	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Eslingena	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Frankfurte	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Goslāra	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Hamburga	2	1	-	-	1	2	-	-	1	-	7
Hanovera	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Heidelberga	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Kaizerslauterna	1	1	1	1	2	-	-	-	2	-	8
Krēfelde	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Ķelne	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2
Lībeka	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Manheima	1	1	1	-	2	1	-	-	1	-	7
Memmingena	1	-	1	-	3	-	-	-	1	-	6
Mēnchengladbacha	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Minchene	3	-	1	-	-	2	-	2	-	-	8
Minstere	2	-	1	1	1	3	1	2	-	-	11
Neištate	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Nirnberga	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	3
Oldenburga	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2
Ulma	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vesthofena	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Vircburga	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Kopā	13	6	11	5	10	10	1	7	10	-	73

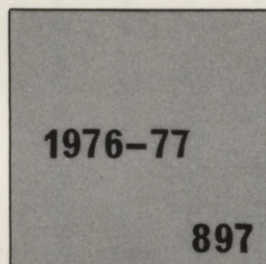
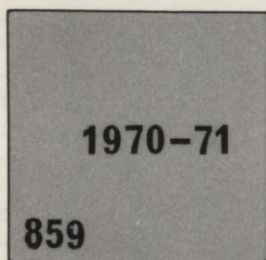
Zviedrijā

Burosa	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2
Eskilstūna	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	3
Gēteborga	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	4
Halstahammara	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Lādvika	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Lunda	4	-	1	1	-	2	-	-	-	-	8

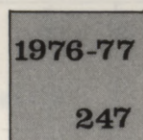
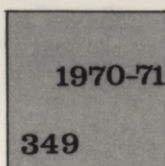
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	Kopā
Norčepinga	2	-	1	1	-	1	-	-	1	-	6
Stokholma	6	1	2	2	2	7	2	2	1	-	25
Upsala	1	-	1	1	-	1	-	1	-	-	5
Vesterosa	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	3
Kopā	15	2	9	7	2	12	4	5	2	-	58

Venecuēlā

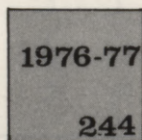
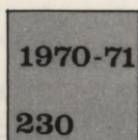
Divreizdivi nom.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

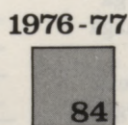
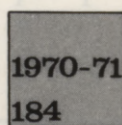
ASV

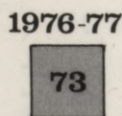
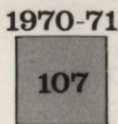
◀ Austrālīja

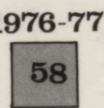
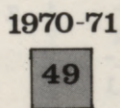
Kanāda

Anglija

Vācija

Zviedrija

SARĪKOJUMU SKAITA SALĪDZINĀJUMS 1970/1971 un 1976/1977

RĪGAS TEĀTRĪ

RĪGAS TEĀTRĪ PATSTĀVĪBAS LAIKĀ*

Bernhards Lamejs

Teātra mākslai Rīgā bija veltīts lielāks skaits skatuves mākslas tempļu. Bez latviešiem pašiem arī katrai nacionālai minoritātei bija savas Tespisa ķeraras, par kurām tā rūpējās, pareizi atzīstot, ka skatuves valodai ir vislielākā nozīme valodas izkopšanā un audzināšanā. Skatuves dēļi nebija atšķirīgi, bet pasaule, ko šie dēļi nozīmēja, katram bija citāda!

Kā ārējā ietērpā, tā arī mākslas mērķu ziņā reprezentatīvs bija valsts Nacionālais teātris. Tur uzveda darbus, sākot no klasiskām drāmām, līdz pat modernām sadzīves lugām. Šī teātra stilu iezīmēja solidas realistiskas tradīcijas. Ierosmes ziņā bagātāka bija otra latviešu skatuve — Dailes teātris. Tas bija privāts teātra uzņēmums, ko vadīja apdāvinātais un drošsirdīgais režisors E. Smilgītis. Viņa mākslu bija ierosinājis Staņislavska un Tairova „atraisītais teātris”, bet viņš bija veidojies patstāvīgi un oriģināli. Viņam bija daudz ideju, un viņš gāja jaunus ceļus. Mīmikai un runai viņš pievienoja deju, choreografiju un zināmā mērā atļāva improvizēt. Skatuves notikumus viņš atraisīja līdz elementāram līmenim. Smilgīta inscenējumus skatītāji pārdzīvoja kā īstu teātri vaibstu un kustību mākslas ziņā.

Kā piemēru teiktajam varētu minēt Šekspīra lugas „Liela brēka, maza vilna” inscenējumu. Irōniskā komēdija tagad saucās „Milestība uz drednautu”, un notikumi risinājās uz karakuģa klāja ar bruģatorņiem un lielgabaliem. Benedikta un Beatričes vārducīņu laikā gaisos jautri plīvoja karodziņi. Matroži un matrozes vingroja augšā takelāžā modernāko deju taktī. Pirms katra cēliena veikli kuģazēni ar putekļu slotām nodzenāja puteklus masīvajam lielgabalam skatuves centrā. Citiem vārdiem, viss „bezballīgais” mūžīgajā komēdijā par milestību un greizsirdību pārvērtās par uzjautrinātāju parādību.

Vācu tautas grupai pirmajos gados pēc Pirmā pasaules kara bija jāiztieki bez pašu skatuves. Tikai, kad par Vācijas sūtni Rīgā ieradās Dr. Kesters (Köster), nodibinājās „Vācu teātris”. To financēja vācu tautības Latvijas pilsoņi, vāciski

* Fragments tulkots no B. Lameja brošūras: Bernhard Lamey, DER KATZENKÖNIG VON RIGA und andere Erinnerungen eines Auslandskorrespondenten (Hannover-Döhren 1977), 141—144. lpp. Tās autors, Bernhards Lamejs (dz. 1894. gadā), bija vācu žurnālists, laikraksta VOSSISCHE ZEITUNG pastāvīgais korespondents Baltijas valstīs. Viņš ieradās Rīgā 1920. gadā, bija iemācījies latviski un, kad Hitlera režīms laikrakstu VOSSISCHE ZEITUNG likvidēja, izdeva Rīgā laikrakstu BALTISCHE KORRESPONDENZ un strādāja Rīgas radiofonā ārzemēm adresētajos raidījumos. Par spīti savai demokratiskajai pārliecībai, viņš 1939. gadā repatriējās uz Vāciju.

orientētie žīdu augšējie slāņi un — ne pēdējā vietā — Berlīne. Ir apbrīnojami, kā mazais ansamblis tik grūtos apstākļos telpu un personāla prasību ziņā tomēr varēja dot izsvērtus un teicamus sasniegumus. Ievērojamu atbalstu šim vācu skatuves mākslas priekšpostenim deva Berlīnes redzamāko aktieru, piemēram, Hedvigas Vangelas (Hedwig Wangel), Eižena Klepfera (Eugen Klöpfer) uc., viesizrādes. Lielākais sasniegums bija, kad Makss Reinhards (kā zināms, savas laulības šķiršanas lietā) ieradās Rīgā un Vācu teātri inscenēja Goldoni „Divu kungu kalpu” ar Hermani Timigu (Thimig) galvenajā lomā.

Krieviem bija pilnvērtīgs teātra nams. Tas bija agrākais Rīgas latviešu biedrības nams, celts ar visas tautas ziedojumiem kā nacionāls kultūras centrs tad, kad latviešu tauta emancipējās un spītēja varmācīgajai rusifikācijai. Tagad šis nams bija atvēlēts „Krievu drāmai”. [Lamejs maldās, rakstot, ka viss Rīgas latviešu biedrības nams bija nodots „Krievu drāmai”.] Jāpiemin kāds notikums tā mākslinieciskās nozīmes dēļ. Tas bija ievērojamā krievu aktiera Chmaras, kas jau ilgāku laiku dzīvoja emigrācijā, viesizrāde. Chmara man nebija svešs, biju viņu Vācijā redzējis tēlojam kādā otrās šķiras, laikam amerikāņu, filmā Jēzus ciešanu stāstā Pestītāju. Jāatzīstas, ka tēlojums bija ļoti nopietns un patiesi izjūts — daudz par labu šai visumā nevērtīgajai filmai. Tagad Rīgā viņš tēloja Fedju Tolstoja lugā „Dzīvais mironis”. Tā ir lieliska loma, un viņš to krieviem raksturīgā veidā izspēlēja visos sīkumos, tomēr jo pilnīgi un pārliecināti. Krievi kā drāmā, tā filmā līdz pat mūsdienām ir izcili meistari epizodos, apstākļu tēlojumos, skatuves gleznā, mazāk darbībā vai vielas dinamiskā veidojumā.

Ar Chmaras viesizrādi saistījās maza sensācija. Parketa pirmajā rindā sēdēja viņa sieva, kā skatītāji sačukstējās. Tā nebija neviena cita kā Asta Nīl-sena, mēmās filmas lielā dīva, pirmā, kas uzskatīja filmu par mākslas izpausmes līdzekli un pacēla to augstā mākslinieciskā līmenī. Es sēdēju netālu no viņas un viņu diskrēti novēroju. Man iespiedusies atmiņā viņas nopietnība un atrašanās it kā citā pasaulē, un varēju novērot viņas ne visai skaisto, bet neparasti izteiksmīgo seju.

CIEMOŠANĀS RIGĀ

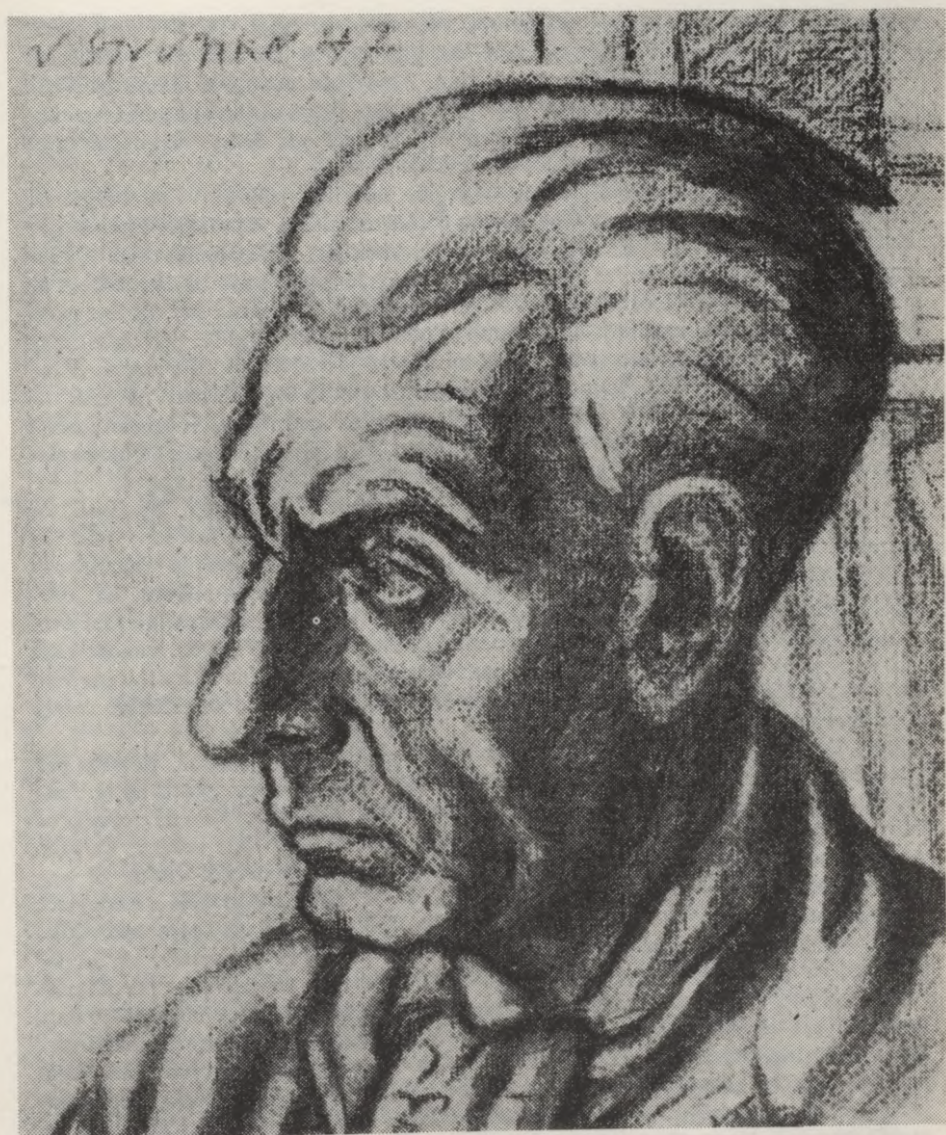
Mārtiņš Zīverts

Mārtiņš Zīverts 1965. gadā 3. iespaidumā publicētās traģēdijas „Vara” autora piezīmēs raksta, ka luga bijusi Dailes teātra pēdējais inscenējums tā patstāvīgās attīstības posmā. Pēdējā izrādē 1944. g. 2. septembrī, kad pie Ķekavas jau dunēja kaujas, lugas fināla sauciens „Tatāri nāk!” saplūdis ar īstenību.

Dīdzesmit piecus gadus vēlāk Mārtiņš Zīverts apmeklēja Latviju, un tālākajās rindās ir viņa uzrakstītie iespaidi pēc apmeklējuma.

Red.

Jūs vēlaties, lai uzrakstu savus iespaidus par Rīgas teātriem, kur vēl nesen noskatījos labu duci izrāžu. Ja tagad to daru, tad ne visai labprāt. Jo tur „viņā pusē”, kā zināt, stingri turas pie jaunās dialektikas viedokļa: „Mana

MĀRTIŅŠ ZĪVERTS
(Niklāva Strunkes zīmējums)

patiesība balta, tava — melna". To prieku viņiem nevar liegt. Bet arī „šai pusē” ļoti daudzi to pieņemusi par jaunu bausību: „Ja viņi tā, tad mēs arī!” Netikumi ir lipīgi un mulķība jo sevišķi. No dažiem Amerikas onkuļiem esmu saņēmis laipnus norādījumus, kas un kā man būtu jāsaka par mūsu dzimtās zemes apstākļiem. Bet tādā gadījumā man vajadzētu melot, sevišķi par mūsu teātri — un to es nevaru. Tāpēc šo vēstuli ņemiet par labu, kāda tā ir.

Naktī uz 2. septembri pārbraucām pār Latvijas robežu — no Valgas uz Valku. Es braucu līdz savai sievai Ilzei. Citādi man būtu vajadzējis maksāt par viesnīcu lielu naudu, jo Rīgā man nav neviena tuvinieka, kur piemesties. 2. septembri pieminu tāpēc, ka tai dienā pagāja tieši 25 gadi, kopš Dailes teātris ar manas „Varas” izrādi pielika punktu 25 gadu darbības posmam. Bet šoreiz, naktī pamodies, pamanīju, ka Ilze, nometusies guļamvagona kijas galā, pavilkusi loga aizkaru sānis, skatās laukā. Nekā daudz tur nevarēja redzēt, jo bija nakts. (Pre-tējā kojā saldi dusēja kāds krievu džentlmenš.) Tikai ap Siguldu nāca gaisma, un es redzēju, ka mūsu zemes mūžīgajā vaigā nekas nav mainījies. — Rīgas stacijā mūs sagaidīja pulciņš sirsniņu teātra draugu. Bet man tūlīt acis iedūrās uzraksts: „Vyhoda net” — Izejas nav. Vai to pašu arī Dante nebija kaut kur lasījis?

Stacijā nevajadzēja ilgi uzkavēties. Ārpusē parādījās Rīga, tāda pati, kā bija „toreiz”. Bet, cik pilsēta pazīstama, tik tās teātri pārvērtušies — līdz nepazīšanai. Baidījos, ka tur vēl joprojām spokosies nesenā nelaika Ochlopkova gars. (1940. gadā O. ieradās Rīgā ar veselu komisiju, lai mums mācītu, kā „rīktīgi jāspēlē teātris”. Toreiz, piemēram, Nacionālajā teātrī nodibinājās īsta stachanoviešu komanda tehnisko darbu racionālizēšanai — kā visātrāk štancēt koku lapas — desmit tūkstošos! — un kā tās visērtāk pielipināt butaforisko koku zariem. Jo skatuvē visam vajadzēja būt „kā īstenībā”. Toreiz par šo bērnišķīgo rotaļu mēs laipni smaidījām.)

Bet šodien? No tā visa latviešu teātrī vairs nav ne smakas. Sevišķi par jaunajiem iestudējumiem var sacīt, ka gleznotājs dekorātors no skatuves ir „pazdīts”, tagadējais scēnografs ir drīzāk arhitekts, kas skatuves iekārtojumu ne vairs glezno, bet gan konstruē. Un konstrukcija veidota ar tādu nolūku, ka tajā, ne mazāko sikumu nemainot, var nospēlēt lugu ar 20 un vairāk ainām. Šī tendence pazīstama arī Rietumeiropas teātros, te tā mēdz būt gribēti „moderna”, bet rīdzinieku veikums vērtējams jo augstāk tāpēc, ka tur skatītājs dekoratīvo konstrukciju vairs nemaz nepamana, viņš seko tikai izrādes norisei. Un šo paņēmienu lieto ne tikai moderno lugu izrādēs. To redzēju arī Dostojevskas „Idiota” drāmatizējumā: skatuvī norobežo augsts metāliskš pusloks, posmu augšējā daļa caurumota, aizkulišu prožektorī dod brīnišķīgu gaismasspēli; katra posma apakšējā daļā viegli veramas durvis (ap 10), tā ka pussekundē tukšā skatuve pēkšņi parādās cilvēku pārpildīta (režisors un arī drāmatizētājs Pētersons te apbrīnojami veikli iedzīvinājis seno grieķu teātra koŗa ideju). Varētu vaicāt — vai tas vietā? Nezinu. Varu tikai teikt, ka šī izrāde bija viena no vislabākajām, kādas vispār jebkad esmu redzējis. Ja Smilģis bija jūtu cilvēks, tad viņa pēcnieks Pētersons ir vēsi racionāls plānotājs. Bet arī tā var. (Mūsu draugi Rīgas teātros

saglabājuši arī savu humora maņu. Tā, piemēram, dailinieki stāstīja: Par „Idiotu” iznāca meģģēšanās: kurš teātris to rādīs? Protams, tas, kuram vairāk idiotu. Mēs uzvarējām.)

Otrs pārsteigums: latviešu teātris tagad dzīvo pats saviem spēkiem. Vieniņi Komjaunatnes teātris un Opera dabū piemaksas, citi teātri nesapem ne plika graša. Tomēr iztiek. Un iztiktū vēl labāk, ja pašu nopelnīto naudu varētu izlietot pēc savām vajadzībām. Bet nevar. Jo tur viss nosacīts „vissavienības mērogā”, sākot ar zivju cenām, beidzot ar teātra premjērām un armijas generāļiem. — Kāpēc jums tik milzīgs mākslinieciskais un tehniskais personāls? — vaicāju. Daži raustīja plecus: zināms, ka varētu iztikt ar pusi, darbs būtu sekmīgāks, bet... „vissavienības noteikumi”. Tagad daži iestudējumi parādās pat četros sastāvos, cilvēki jānodarbina. Bet iestudējuma kvalitāte cieš. Aktieŗu algas nepavisam nav lielas: pašiem pirmajiem spēkiem tās nepārsniedz 270 rubļu. Tāpēc aktieŗi lūko citādi piepelņīties — radiofōnā un filmā. Sevišķi pēdējā tagad ir latviešu teātra lāsts. Teātra vadība negrib (un arī nevar) liegt aktieŗiem piepelņīties „ārpusē”. Un tad bieži vien notiek tā, ka galvenās lomas tēlotājs pašreiz nodarbināts filmā, un teātrim jāmeklē aizstājējs no ārpuses. Absurda situācija, bet ar to jāsamierinās. Ja stati būtu reducēti uz pusi, tad arī aktieŗiem varētu maksāt lielākas algas. Senāk, „buržuju laikos” katrs teātris atlāvās savu orķestri, kas dažās izrādēs nepieciešams „noskaņas radišanai”. Tagad teātriem orķestri aizliegti. Bija skumji Dailes teātri klausīties un skatīties, kā „Lai top!” izrādē mūzikas konsultants un apdāvinātais komponists L.Kalniņš sēdēja pie pults un diriģēja... magnetofōna lenti! Bet arī tas „vissavienības noteikumos” paredzēts...

Mēs te „šai pusē” mēdzam domāt, ka latviešu teātris mūsdienās kļuvis par partijas propagandas ruporu. Bet tā gluži nav. Rīgas lielie latviešu teātri tagad sagatavo 6—8 lugas gadā. Propagandas nolūkiem var uzspiest, lielākais, divas: publika neiet tās skatīties, bet teātriem vajadzīgās budžeta summas tomēr jāsapelnī. Un tāpēc jāpielauj izrādes, kas partijai nav gluži patīkamas, bet ir vajadzīgas.

Man prieks konstatēt, ka latviešu teātris dzīvo. Autoru nav daudz, bet pēdējā laikā radušies daži tiešām labi. Biju lasījis Gulbja „Ugunīgo kļavu”. No priecājos. Bet Rīgā redzēju divas citas viņa lugas. Žēl — ar katru viņš šļūca zemāk un zemāk. Bet tur gadījies viens cits no putnu sugas — liepājnieks P.Putniņš. Redzēju viņa otro lugu „Kā dalīt Zelta dievieti” — lieliska! Tikai baidos, cik tālu viņš varēs iet: G.Priede, kas visus šos gadus bija „pirmais”, jau noņemts no strīpas. Pēc „Trīspadsmitās” viņš uzrakstījis arī četrpadsmito un — smagi kritis. Teātra komisijā luga pieņemta, arī „litfondam”, kas ir īstā cenzūra, laimīgi tikusi cauri, lugas izrādei jau sākušies mēģinājumi, un tad uzreiz — stop! Kāds lielvezīrs dabūjis eksemplāru, izlasījis un nelabi iekliedzies — bet tas taču rakstīts par mums! Nākamā dienā visas Priedes lugas aizliegtas, tās vispār nemaz nav bijušas. Pēc „Trīspadsmitās” metiem nupat bija nobeigta filma „Četri balti krekli”, kur „runa nav par krekliem, bet gan par sirdsapziņām”. Aizliegta!

Gribēju to paklusām noskatīties, bet filminieki teica — nevarēs vis. Kā redzams, „austrumu frontē bez pārmaiņām”. Jābrīnās, ka tādos apstākļos latviešu mākslas darbinieki var vispār kaut ko paveikt.

Īsā programmas rakstīgā nevar pateikt ne simto daļu no tā, kas būtu sakāms. Vēl tikai vienu sīkumu: Ierados (citādi nevarēja) arī Minhauzena 201. izrādē. To vēl sagatavojis Smilģis. Viņš negribējis atkārtoties, tāpēc iestudējumā diezgan daudz samākslotu un aktierim neizdevīgu mizanscēnu. Pēc izrādes man vajadzēja iet uz skatuves. Kad pagriezos pret publiku, es galīgi apjuku. Nupat bija beigusies komēdijas izrāde, bet viņi tur pārpildītājā zālē visi stāvēja kājās, un ļoti daudzi spieda mutautīgus pie deguna. Ko citu varēju darīt, kā mēmi noliekt galvu. Tas nozīmēja: paldies, draugi, par visu — jo mēs laikam vairs ne-redzēsīmies — nekad. Un viņi to saprata. . .

MANA PIEREDZE RIGĀ

Juris Rozītis

Rīgā redzēju četras izrādes — vienu Dailes teātrī, vienu Drāmas (Nacionālajā) teātrī, vienu Jaunatnes teātrī un vienu viesizrādi no Valmieras. Neredzēju Liepājas teātri! Šai sakarā mazs anekdots no dzīves — kā Kronbergs saka: „Tas Rozītis nu gan ir tāds. Aizbrauc uz Rīgu un taisa prastus jokus! Pieprasa atļauju braukt uz Liepāju.” Nata bija sazvanījiesies ar Kroderi* — viņš ļoti aizņemts, patlaban drāmatizējis Dostojevskas „Noziegumu un sodu” un to iestudē. Viņš teica, ka viņam laikam neiznāktu brauciens uz Rīgu, bet, ja gadītos, ka es tieku uz Liepāju, es varētu noskatīties mēģinājumus.

Nu, joka pēc iesniedzu lūgumu. Intūrista darbiniece tā drusku pārsteigta teica, ka man būtu jāiesniedz rakstveida lūgums. Tad steidzīgi piebilda: „Nu, speciāla formulāra mums šai lietai nav (!!) autora izsaucēji, bet tāpat uz papīra uzrakstiet”. Nākamā dienā aizgāju pēc atbildes pie kāda Intūrista šefa, kas man deva mutvārdu atbildi, runājot ar smagu krievu akcentu. Viņam bija ļoti izteiksmīga runāšanas īpatnība — katra jautājuma galā viņš piekabināja vārdus: „... ja tas nav noslēpums”. (Turpmākais lasāms skalji ar smagu krievu akcentu.)

„Es nesaprotu, kāpēc Jūs īsti gribat uz to Liepāju braukt, ja tas nav noslēpums?” Te piebilde izklausās pieņemama. Turpretim, kad vēlāk viņš man prasīja: „Kādas teātra izrādes Jūs esat Rīgā redzējis, ja tas nav noslēpums?”, tas jau izklausījās jocīgāk.

Iedomājieties, man par lielu pārsteigumu, atļauju man nepiešķīra. Motīvācija šāda (kas atkal lasāma ar krievu akcentu): „Ja jau būtu svarīgāks iemesls, Jūs jau saprotat, tad būtu cita lieta, bet braukt satīkties ar režisoru!... Mums te Rīgā tik daudz teātrinieku. Jūs varat ar tiem satīkties!”

„Es jau esmu dažus saticis, bet Liepājā man būtu izdevība noskatīties mēģinājumu. . .”

* Olgerts Kroders, dzimis 1921. gadā, režisors Valsts Liepājas teātrī. J. Rozītim 1977. gadā apmeklējot Rīgu, Kroders tātad bija 56 gadus vecs.

„Bet viņiem tie mēģinājumi notiek vakaros, un Jūs gribat braukt pa dienu”.

„Nē, Kroders teica, ka mēģinājumi notiek pa dienu”.

„Jā, bet ko tad Jūs darīsīt? Sēdēsīt un skatīsīties mēģinājumu, ja tas nav noslēpums? Tas Jums būs tik garlaicīgi. Labāk tepat Rīgā satīkīties ar teātrinīekiem. Mums jau te teātrinīeku tik daudz. Ko tur braukt uz Liepāju? Jūs jau saprotat.”

Un kad viņš man visu tik mīlīgi (visu laiku pieklājīgi smaidīdams) izskaidroja, tad atbildēju, ka saprotu, un pasmaidīju. Mēs vēl drusku petērzejām, un tad aizgāju.

Kronbergs atstāsta līdzīgu gadījumu. Viņš Rīgā runājis ar kultūras sakaru komiteju. Tie viņam prasījuši, vai ir kaut kas, ko viņš gribētu redzēt vai darīt. Viņš atbildējis, ka viņa ģimene no Liepājas. Viņš labprāt apskatītu Liepāju. Visa komiteja sākusī smīties — domājuši, ka viņš joko. Viņš tad arī sācis smīties — par to, ka viņi domā, ka viņš joko. Tā viņi visi sirsnīgi izsmējušies un runājuši tālāk par citām lietām.

Izrāde, kurū redzēju Dailes teātrī: „Īsa pamācība mīlēšanā”, salikta no Blaumaņa skečiem un anekdotiem. Ar Raimonda Paula mūziku. Bija ļoti interesanti inscenēta. Pats rakstītais gabals pilnīgi neturējās kopā, vietām izstiepts, vietām nevajadzīgi epizodi, bet visumā ļoti jautrs gabals. Visa izrāde atgādināja karikatūras uz apsveikumu kartītēm, kur tautumeita un tautudēls dumjās pozēs. Tikai, kamēr uz kartītēm ir viens pāris, skatuvē bija 30 tēlotāju. Un katrā stūrī bija kāda interesanta detaļa. Tātad tāda milzīgi sarežģīta karikatūra.

Pamata sižets — puisis braukā no sētas uz sētu, meklē sev īsto līgavu. Veco sievu koris un vecovīru koris katrs savā skatuves pusē savā starpā strīdās un dod mīlētājiem padomus. Piemēram, vienā skatā mīlētāji saķērušies un lēni liecas viens otram tuvāk un tuvāk. Abi koņi lielā sasprindzinājumā gaida — tūlīt būs buča. . . būs. . . būs. Bet pēkšņi puisis atraujas — nē, viņš tomēr nevarot. Tad visi veči saskrien ap puisī, viņu kūdot un pamācot. Nu atkal abi ķeras pie bučošanās. Tas pats — tikai šoreiz meitene atraujas. Tad visas sievas saskrien viņu pamācīt, un tā joprojām.

Izrādes bija turpinājušās jau ilgu laiku, un aktieģi bija manāmi apnikuši. Bija interesanti, kad aktieģi vietām sāka improvizēt, piemēram, apceļot kādu skatītāju, kas, pirmajā rindā sēdot, bija aizsnaudies.

Paula mūzika man ļoti imponēja. Biju šīs dziesmas jau dzirdējis platē, bet te uz skatuves tās izrādē labi iederējās. Tikai, diemžēl, pavadījuma mūzika bija iespēlēta lentē, un dziedātāģi reizēm tai tikai pavīrši dziedāja līdz, neieturot tempu. Dzīvi mūziķi būtu izrādi stipri uzlabojuši.

Nākošo redzēju Valmieras teātra izrādi — Gunāra Priedes „Zilo”. Reģiju vadģja Māra Ķīmele, Lalģtas Muižnieces pusmāsa. Ar viņu sarunāju nākamā dienā satģkģties. Satģku arī dekorģtoru. Ļoti respektģju šo uzvedumu. Par lugu pašu nesmu simtprocentģģi sajģusminģģts. Bet tā ir interesanta.

Ķīmele bija lugā atradusi tādu apakšstrģvojumu, tādu vibrģciju, tādu sasprindzinģjumu. Piemēram — visa skatuves grģda bija slģpa, un lģdz ar to aktieģju

staigāšana bija tāda nedroša, saspīlēta, lai gan pēc sižeta viņi uzvedās, it kā staigātu pa pavisam normālu grīdu. Dekorācijas bija imponantas. Aktieŗi gan nespēja pilnīgi realizēt režisores domu. Tomēr bija labi. Galvenās lomas tēlotājs bija ļoti labs — jauns puisis, Oļģerta Krodera skolnieks. Kroders viņu esot paņēmis kādai izrādei, lai gan viņš nekad nav bijis teātra skolā.

Tad es redzēju Jaunatnes teātrī „Pīteru Penu”. Bija paredzēts „Zelta zirgs”, kas esot ļoti interesanta izrāde, bet Saulcerīte bija saaukstējusies, un izrādi atcēla. Žēl. Tieši to nedēļu, kad biju Rīgā, viņi arī nespēlēja „Spēlē, spēlmani!”, ko sastādījis Ziedonis un Pētersons no Čaka dzejas.

Drāmas teātrī redzēju kāda poļu autora lugu īsti klasiskā stilā par Šopēnu un Žoržu Sandu. Neapguvu redzēt nevienu filmu, apmeklēt cirku, operu (tur to nedēļ uzveda tikai krievu operas), leļļu teātri, kuŗus visus būtu gribējis apskatīt. Tik daudz, ko redzēt — tik maz laika.

LIEPĀJAS TEĀTRIS: FJODORA DOSTOJEVSKA „NOZIEGUMS UN SODS”

TEĀTRU DIENAS UN FESTIVĀLI

TEĀTRU DIENAS AMERIKĀ

Inta Purva

Nozīmīgākais gads Ziemeļamerikas latviešu teātru dzīvē, liekas, būs bijis 1965. Šai gadā Čikāgā pirmoreiz sanāca kopā latviešu teātru darbinieki no ASV un Kanādas. Šai sanāksmē izveidojās draudzība un sadarbība izkliedēto teātru starpā, un tur lika pamatus Latviešu teātru apvienībai Ziemeļamerikā. DV teātra Kanādā ierosmē nolēma 1966. gadā rīkot pirmās latviešu teātru dienas Torontō, Kanādā, rīkošanas vadību uzticot Intai Purvai. Teātru dienu mērķis ir vispārējā skatuves darba rosināšana un uzvedumu kvalitātes celšana, kā arī teātra darbinieku izglītošana un audzināšana. Šai nolūkā blakus izrādēm izstrādāta plaša programma, ietverot teātra darba skates, referātus un demonstrējumus dažāda veida skatuves ievirzē, kā arī debates savstarpējai pieredzes apmaiņai.

Lai radītu saistību starp atsevišķām teātru dienām, ASV un Kanādas Daugavas vanagu organizācija dāvājusi ceļojošo balvu, kas nosaukta Alunāna vārdā. Šo balvu piešķir īpaša vērtēšanas komisija mākslinieciski labākajai izrādei teātru dienās. Balvu darinājis tēlnieks Augusts Kopmanis, materiālam lietota bronza, veidojumā ietverot teātra simboliku ar latviskiem elementiem. Balvas pamatnē paredzēta vieta sudraba plāksnītei ar norādi, kam un kad balva piešķirta. Nav šaubu, ka nākotnē šī Alunāna ceļojošā balva būs interesants liecinieks par mūsu trimdas teātru darbību un vērtīgs ieguvums latviešu teātra vēstures krātuvei.

Pirmo teātru dienu norisē ietilpa interesanta teātra materiālu izstāde Vijas un Valža Vares izkārtojumā, aptverot ne tikai iespiestos arhīvu materiālus, bet arī mākslinieciski darinātas kostīmu un dekorāciju skices un modeļus. Referātos un debatēs apskatīti temati: „Vai aktierim vajadzīga spēles teorija?” un „Režisors — audzinātājs vai kuģa kapteinis?” Notika arī diapozitīvu un filmu izrādes par skatuves darbu. Šais teātru dienās piedalījās trīs teātri: Čikāgas teātra kopa ar A. Kaiņa „Diagnōzi” Artura Gaiņa režijā, Milvōki DV teātris ar A. Brigaderes „Lolitas brīnumputnu” Millijas Valteres (Einbergas) režijā un DV teātris Kanādā ar A. Brigaderes „Raudupieti” Dzintara Pūpēža režijā. Vērtētāji (Alma Mača, Osvalds Uršteins un Pēteris Ozols) Alunāna ceļojošo balvu piešķīra DV teātrim Kanādā.

Otrās teātru dienas notika Čikāgā 1968. gadā. Rīcības komitejas administratīvo darbu vada Viktors Viksniņš Čikāgā, bet programmas vadītāja ir Inta Purva no Toronto. Šoreiz piedalās četri teātri. Čikāgas latviešu biedrības teātra kopa Valfrīda Streipa režijā izrāda Viljama Mōma „Svēto liesmu”, Sanfrancisko Mazais teātris Laimoņa Siliņa režijā Mārtiņa Zīverta „Tvanu”, Mineapolisas DV teātris Andra Valdmaņa režijā Mārtiņa Zīverta „Naudu” un DV teātris Kanādā Dzintara Pūpēža režijā Aļģirda Landsberga „Piecus stabus tirguslau-

kumā". Vērtēšanas komisijā darbojas Millija Valtere, Dr. Raimunds Miesnieks un Dr. Alfrēds Straumanis. Alunāna ceļojošo balvu piešķir Sanfrancisko Mazajam teātrim. DV teātris Kanādā iegūst Latviešu biedrību sadarbības centra dāvāto naudasbalvu (\$ 200) par tehniski labāko izrādi.

Referātos un debatēs apskata šādus tematus: „Latviešu teātra kustības panākumi un grūtības svešumā”, „Latviešu teātra pagātne, tagadne un nākotne”, „Modernās drāmas un teātra meistari”, „Rīgas latviešu biedrība un teātra kustības liktenis 100 gados”. Bez tam vēl filmās un debatēs iepazīstas ar teātra darbu. Otrās teātru dienas izvērtās par plašu sarīkojumu.

Trešās latviešu teātru dienas Ziemeļamerikā notika Torontō no 1973.gada 22. līdz 24. novembrim. Rīcības komiteju vadīja Inta Purva. DV teātris Kanādā uzveda Moljēra komēdiju „Tartifs” Alfrēda Straumaņa režijā ar Valža Vares dekorācijām, Indianapolisas drāmatisks ansamblis Georga Alchimoviča lugu „Viļņi” Vigo Burģa režijā ar Roberta Vanaga dekorācijām, Toronto teātris Mārtiņa Zīverta „Tīreļpurvu” (režisors Dzintars Pūpēdis, dekorātors Guntis Sukse) un Sanfrancisko Mazais teātris Jana Hartoga komēdiju „Debesgulta” Brigitas Siliņas tulkojumā (režisors Laimonis Siliņš, dekorātors Raimonds Slaidiņš). Izrādes vērtēja Reinis Birzgalis, Ingrida Viksna un Māris Ubāns. Alunāna balvu saņēma DV teātris Kanādā un \$ 200 naudasbalvu Sanfrancisko Mazais teātris.

Teātru dienu laikā notika A. Rubega, R. Birzgaļa, L. Siliņa, A. Straumaņa un M. Ubāna priekšlasījums un R. Birzgaļa vadītais seminārs.

Ceturtais teātru dienas pirmo reizi notiek ASV rietumu krastā, Sanfranciskō no 1974. g. 28. līdz 30. novembrim. Rīcības komiteju vada Gvido Augusts. Sanfrancisko Mazais teātris Laimoņa Siliņa režijā rāda Mārtiņa Zīverta „Kaļostro Vilcē”. Sietlas drāmatiskā kopa izvēlējusies četrus viencēlienus (no tiem trīs Viktora Pūpola tulkojumā): Augusta Strindberga „Komtese Jūlija”, Alises Gerstenbergas „Divas sejas”, Džona Reči „Mamma, kāda viņa kļuva — bet ne tāda, kāda viņa bija” un Roberta Patrika „Camera obscura” (režisors Ivars Miķelsons). Kopas dalībniece Bernadete Rezevska iegūst \$ 100 balvu par jaunietes izcilām sekmēm teātra darbā. Toronto teātris sniedz Kārļa Vitlingera „Vai zināt piena ceļu?” iestudējumu Valdemāra Pukāta režijā. Šī izrāde saņem Alunāna ceļojošo balvu.

Laimonis Siliņš un Māris Ubāns iepazīstina dalībniekus ar teātri praksē, Austris Rungis vada režisoru un jauniešu domu izmaiņu. Notiek arī referāti: „Silueti un pretmeti” (Zigurds Ritmanis), „Režisora un aktiera sadarbība lugas iestudēšanā” (Māris Ubāns), „Kopta skatuves valoda” (Emma Kalniņa), „Lugu tulkotāju galvenās problēmas” (Nikolajs Lapkašs) un „Žanri un stili teātra uzvedumā” (Arturs Rubenis). Bez tam teātru dienu ietvaros notiek mākslas izstāde „Latviešu zīmējumi 1970—1974” un Z. Ritmaņa savākto latviešu teātra vēstures materiālu izstāde. Vērtēšanas komisijā šoreiz darbojas piecas personas: Elvīra Kociņa, Zigurds Ritmanis, Arturs Rubenis, Māris Ubāns un Emma Kalniņa.

Piektās teātru dienas notika Mineapolisā no 1975. g. 27. līdz 29. novembrim. Programmas vadītājs bija Edgars Inde. Piedalījās Sanfrancisko Mazais teātris, izrādot Anšlava Eglīša „Leo” Laimoņa Siliņa režijā ar Raimonda Staprāna dekorācijām. Daugavas vanagu teātris Kanādā uzveda Jāņa Viesiena „Jāni Reiteru” (režisors Gunārs Vērenieks, dekorātors Valdis Vare). Klīvlendas Daugavas vanagu teātra kopa sniedza Artura Rubeņa pasaku „Dūrīte Maskalijas galmā” autora režijā ar Sandras Raņķes dekorācijām. Alunāna ceļojošo balvu saņēma Daugavas vanagu teātris Kanādā.

Teātru dienu laikā bija arī priekšlasījumi, referējot A. Straumanim, L. Siliņam, G. Vēreniekam un M. Ubānam. Pārrunas pēc A. Straumaņa referāta vadīja Inta Purva. Kaut teātru dienu laikā plosījās sniegavētra, visi sarīkojumi bija labi apmeklēti.

Par sesto teātru dienu notikuma vietu izraudzīja Klīvlendu, kur no 1978. g. 24. līdz 26. novembrim notika trīs izrādes. Daugavas vanagu teātra Kanādā uzvedums — Nīla Saimona „Trīs dienas Plazas viesnīcā” Ingridas Vīksnas tulkojumā un Gunāra Vērenieka režijā ieguva Alunāna ceļojošo balvu. Grandrepidsas teātra kopa izrādīja Margas Teteres drāmatizēto Rūdolda Blaumaņa „Brīnumzāli” Nikolaja Šubiņa režijā. Šim iestudējumam piešķīra, tā saucamo, tautas balvu — māla krūzi. Vēl piedalījās Čikāgas Mazais ansamblis ar trim viencēlieniem: Eduarda Vulfa „Līni murdā”, Annas Brigaderes „Čaukstenēm” un Mārtiņa Ziverta „Sievasmāti”.

Teātra darbinieki un interesenti arī pavadīja divi dienas intensīvās debātes un lekcijās. Režisoru pārrunas vadīja Juris Valters, aktieņu pieredzes apmaiņu un tehnikas vingrinājumus Dr. Andris Šedriks. Par Anšlavu Eglīti kā latviešu drāmas rakstnieku referēja J. Valters, par aktieņa darba problēmām G. Vērenieks, latviešu drāmu svešumā Georgs Alchimovičs, Aspazijas drāmu Astrīda Stānke (Barbina) un kultūras politiku un teātra nākotni Inta Purva. Rīcības komitejas priekšsēdis bija Edvīns Auzenbergs, un programmu pārzināja Arturs Rubenis. Vērtēšanas komisijas locekļi bija: Juris Valters, Jānis Kalnietis un Andris Šedriks.

Sesto teātru dienu atbalsis izcēlās spraigas debātes latviešu presē par to, vai teātru dienās vēlams spēlēt tikai latviešu autoru darbus. Šai jautājumā teātru darbinieku domas izteikti atšķīrās un ne vienu reizi vien izraisījušas problēmas. Nav ne mazāko šaubu, ka pirmajā vietā katra latviešu teātra pienākums būtu uzvest lugas, kas celtu latvisko pašapziņu. Bet vai, uzskatot to par vienīgo mērķi, mēs nenokaujam teātra būtību un dažkārt nepanākam pilnīgi pretējo? Šī ir problēma, kas patlaban aktuāla Ziemeļamerikas kontinentā. Tās atrisinājumu rādīs nākotne.

Gadu gājumā teātru dienās izveidojušās zināmas tradīcijas. Tā pēc katras izrādes spēlētāji satiekas, tā saucamajās, apkūlibās — draudzīgās pārrunās par tikko redzēto. Teātru dienu nobeigumā arvien ir draudzības vakars, kurā paziņo vērtētāju lēmumu un pasniedz Alunāna ceļojošo balvu. Tāpat teātru dienu laikā

notiek teātru apvienības valdes sēdes un, ja notikušas vēlēšanas, valdes amatu sadale, debates par turpmāko darbību un nākošo teātra dienu vietas izvēle.

Septiņās teātru dienas atkal paredzētas Torontō 1979. gada maijā. Administrācija uzticēta Valdim Martinsonam, bet programma Intai Purvai. Ar plašu izstādi, ko sakārto Vija un Valdis Vare, nolemts atzīmēt latviešu teātra 30 gadu darbošanos Kanādā.

Pārskatu par Ziemeļamerikas teātru dienām nobeigšu ar vārdiem, ko teicu ceturto teātru dienu atklāšanā: „No visa labā teātra mākslā, ko ņemam līdž no vakardienas, šodien jāceļ tilts uz rītdienu. Ja gribam pastāvēt, jādzīvo līdž savam laikmetam. Šodien mūsu teātris saistīts ar latvju tautas likteņiem ciešāk nekā jebkad. Šo domu liksim pamatā visam mūsu teātra darbam.”

AUSTRĀLĪJAS LATVIEŠU TEĀTRU FESTIVĀLI

Nina Luce

1961. gadā Austrālijas latviešu teātru ansamblī pulcējās Sidnejā savā pirmajā festivālā, kas līdzi mūsu kultūras dienām izvērtās gadskārtējos sarīkojumos. Tajos piedalās trīs līdž pieci ansamblī. Visos līdžšinējos 18 festivālos ir spēlējis Adelaides latviešu teātra ansamblis, Austrālijas latviešu teātris (Melburnā) un Sidnejas latviešu teātris.

Tikai tie, kam bijusi tuvāka saskare ar kādu no latviešu teātriem Austrālijā, sapratīs, cik lielu piepūli prasījuši ikgadējie festivāli, kaut arī tiešo organizēšanas darba slodzi rotācijas kārtībā veicis Adelaides latviešu teātra ansamblis, Austrālijas latviešu teātris Melburnā un Sidnejas latviešu teātris, izņemot 18. festivālu, kas pirmo reizi notika Pertā. Tas nozīmēja, ka festivāla dalībniekiem no pārējām valstīm bija jāmēro līdž 4000 km. Tas arī nozīmēja, ka lielā attāluma dēļ ansamblī bija spiesti izvēlēties lugas ar iespējami mazāku tēlotāju skaitu.

Nezināmu iemeslu dēļ festivāli nekad nav notikuši Brisbenā, kas tomēr ar savu mazo latviešu skaitu ir ieslēgusies gadskārtējo kultūras dienu rīkošanā — kultūras dienas pēc kārtas notiek visās Austrālijas valstīs, atskaitot Tasmāniju. Arī kā aktīvs dalībnieks brisbeniešu Daugavas vanagu teātra ansamblis pēdējo reizi redzēts 1969. gadā. Ar 1971. gadu festivālos vairs nepiedalās Melburnas latviešu teātris, bet 1975. gadā pēdējo reizi redzējām Adelaides latviešu drāmas studiju, mūsu teātra nākotnes cerību, jo vairums tās dalībnieku bija jaunieši. Tātad no iespējamiem septiņiem ansambļiem festivālos piedalās tikai trīs, retumis četri. Vispār festivālos sāk apdzist tā sajūsma — kā dalībniekos, tā skatītājos — kāda bija sākuma gados. Arī AUSTRĀLĪJAS LATVIETĪ par ikgadējo festivālu vairs tik daudz neraksta, un pirmās lapas vietā tam veltīta pēdējā.

Mazliet vairāk krāsainības, šķiet, bija 18. teātru festivālam, jo tas pirmo reizi notika Pertā. Ja nu Pertas latviešu drāmatiskā kopa varētu piedalīties arī nākošajos festivālos, varbūt tas ienestu atkal vairāk „festivāla pacilātības”.

Pulcējoties uz izrādēm, mūsu teātru darbiniekiem gan nav bijis jāšķērso okeani, kā to mūsdienās mēdz darīt lielie Eiropas vai Amerikas teātri. Arī šeit tomēr jānobrauc lieli attālumi, kas saistīts ne tikai ar materiāliem izdevumiem, bet arī ar katra „maizesdarba” traucējumu — mūsu trimdas teātri jau visi ir tikai amatiešu ansambļi, kas teātrim ziedo savu brīvo laiku. Ar nožēlu jāatzīst bēdīgā patiesība: jo ilgāk mēs dzīvojam svešajā zemē, jo vairāk tā paņem arī mūsu patapas brīžus. Režisoriem tāpēc rodas aizvien lielākas grūtības, sastādot ansambli. Jo sevišķi tas attiecas uz jaunās paaudzes tēlotājiem.

Visizdevīgākā situācijā aizvien atrodas teātris, kas festivālu rīko, jo pirmkārt tam nekur nav jābrauc, un otrkārt mēģinājumi var noritēt pašmāju skatuvē, kādas nu jau ir katram ansamblim, atskaitot Brisbenu. Ansambļi sabrauc festivālos, lai reizi gadā apmainītos ar pieredzi par veikto un gūtu jaunu ierosmi veicamam.

Interesanti pasekot, ko teātra apmeklētājs gūst festivālos. Tāpat kā trimdas sākuma gados teātris vēl vienmēr spēj saistīt vairāk apmeklētāju nekā jebkurš cits mūsu kultūrai vēltītais sarīkojums. Kur slēpjas teātra lielais pievilcības spēks? Vai tā būtu skatuvē redzamā dzīves ilūzija? Vai arī tas ir reālā teātra nopelns, kas skatītāju pieradināja ieprojiēt skatuves tēlu pārdzīvojumos savus pārdzīvojumus? Varbūt pats svarīgākais ir drāmā nepieciešamais cīņas moments, kas mūs vilina un satrauc? Aktieris skatuvē aizvien par kaut ko cīnās. Par reliģiju, godu, mīlestību, brīvību, varu vai mantu, kas viss virza gan atsevišķa cilvēka, gan veselas tautas, pat visas cilvēces, dzīvi. Tātad teātri skatītājs redz pasaules virzītāju spēku sadursmi. Kaut arī šie spēki savā varā mainās — cilvēks ar saviem priekiem, bēdām un ilgām paliek nemainīgs. Lai būtu, kā būdams, teātris ar savu vispusīgo mākslas sniegumu mūs pievelk un sugestē.

Latviešu sabiedrībai Austrālijā tāpēc teātru festivāls kļuvis par neaizstājamu pasākumu. Lai paceltu izrāžu kvalitāti, sākot ar septīto festivālu, oficiāli piešķīra „oskarus” (Austrālijā dzīvojoša latviešu keramiķa darinātas figūras, kuŗas nosauca par „pajām”). Pēc vairākkārtējām pārmaiņām apbalvošanā, sākot ar 1973. gadu, balvas paredzētas labākai galvenās lomas tēlotājai vai tēlotājam, divu labāko (sieviešu un vīriešu) palīgloму tēlotājiem, par labāko režiju un labākajam ansamblim. Pēdējais saņem Latviešu apvienības Austrālijā un Jaunzēlandē kultūras fonda naudasbalvu (\$ 100).

Izrādes vērtē rīkotāju ik gadus sastādīta komisija pēc sarežģītas punktu sistēmas. Bez tam tēlotājs, jaunāks par 25 gadiem, par labāko sniegumu saņem Induļa Niča balvu. Ar godalgošanu iegūta ansambļu nopietnāka sagatavošanās festivālam, kas nenoliedzami ir ļoti svarīgi. Panākta arī daudz dzīvāka interese izrāžu apmeklētājos, kas nav mazāk nozīmīgi.

Tomēr nav labuma bez ļaunuma, un tā tas ir arī ar „pajām”. Ansambļu starpā vērojama tāda maza dzišanās pēc godalgām, kas vilina izvēlēties lugas ar iespējami mazu tēlotāju skaitu. Tā var sastādīt ansambli no labākajiem aktieŗiem, kas palīdz festivālā uzvarēt, jo tādās lugās izrādes smagumu iznes katrs atsevišķs tēlotājs, piemēram: Beketa „Gods gaidot”, Anuja „Antigonē”, Zīverta

„Lielo grēcinieku ielā”, Ratigena „Lidijā”, Kārklīņa „Jaunās asinīs” uc. Diemžēl, tās neveicina ansambļa kā vienības augšanu, ko gan spēj lielo inscenējumu lugas ar 20 vai vairāk tēlotājiem, piemēram, Anuja „Cīrulis”, Raiņa „Spēlēju, dancoju”, Šēkspīra „Jautrās vindzoriētes” vai Blaumaņa „Skroderdienas Silmačos”, kur izrādes veiksmē vairāk atkarājas no režisora. Lielu ansambli mūsu apstākļos nav iespējams sastādīt tikai no spēcīgākiem tēlotājiem vien, jāņem palīgā arī jaunatne, un gadās, ka dažs atrodas uz skatuves pirmo reizi. Tas, protams, mazina ansambļa izredzes festivālā uzvarēt.

To pašu „paiju” dēļ dalībniekiem ir kārdinājums izraudzīties publikai patīkamus autorus. Tā atkal festivāls zaudē daļu no savas pamatjēgas. Nevis censties pēc publikas aplausiem ir festivāla nolūks, bet gan likt skatītājiem reizēm mainīt savus konvencionālos uzskatus, likt tiem atzīt mākslas radīto nereālo pasauli, atzīt mākslas radīto īstenību.

Pēc pirmā festivāla, kad nelaimīgas sagādīšanās dēļ visi teātri piedalījās ar lugu tulkojumiem, rīkotāji nolēma, ka vismaz teātrim, kuŗa mīlmē festivāls notiek, noteikti jāsniedz latviešu drāmatika darbs. Citādi, trimdai ieilgstot, mēs varētu kļūt vairs tikai latviski runājošs, ne latviešu teātris. Astotajā festivālā, atzīmējot latviešu teātra simtgadi, pat visi četri ansambļi bija izvēlējušies latviešu autoru darbus.

Ar oriģināllugu trūkumu mums jācinās gluži tāpat kā jebkuŗai citai tautai. Tāpēc teātriem bieži jāizlīdzas ar lugu tulkojumiem. Arī tam ir savas labās puses. Pirmkārt, līdzīgi lielajiem pasaules teātriem, sniedzam saviem skatītājiem klasiskus, kas ir un paliek visam modernās drāmas pamats. Otrkārt, spēlējot modernistus, mūsu vidū izaug lugu tulkotāji: Lūcija Kalniņa, Lija Veikina, Miervaldis Bumbieris uc. Bez tam modernajās lugās mēs redzam tieši mūsdienu pasaules virzītāju spēku sadursmi un tā apliecinām, ka esam sava laikmeta bērni.

Astoppadsmiit teātru festivālos izrādītas 66 lugas, no kuŗām 37 ir latviešu drāmatiku darbi un 29 tulkojumi. Liela dažādība bijusi arī stila ziņā. Svarīgs aizvien palicis pamatnosacījums, ka izrādei jābūt formā tvertam darbam, jo forma nosaka izrādes vērtību. Dekoratoru sniegums 66 redzētajās izrādēs ir bijis ļoti dažāds — no vistīrākā realisma līdz abstraktai ilūzijai, no spožākā greznuma līdz pieticīgai vienkāršībai, fragmentārām dekorācijām.

Ja pirmos gadus ansambļi savas festivāla izrādes uzticēja tikai veciem, jau vairākkārt pārbaudītiem režisoriem, tad pēdējā laikā manāms viens otrs jauns festivāla izrādes iestudētājs. Latviešu apvienība Austrālijā un Jaunzēlandē teātra vadību visus gadus uzticējusi Sidnejas teātra ilggadīgajam valdes priekšsēdim un režisoram Imantam Sveilim, kas ir arī viens no festivāla idejiskiem ierosinātājiem.

Par nozīmīgāko gribētos atzīmēt I. Sveiļa rīcību, organizējot 14. teātru festivālu un atļaujot ansambļiem piedalīties festivālā tikai ar Austrālijas latviešu drāmatiku darbiem. Rezultāti pārsteidza. Izrādījās, ka katram ansamblim bija savs lugu rakstnieks: Adelaides latviešu teātra ansamblim Miervaldis Bumbieris ar lugu „Mans krustiēvs”, Adelaides latviešu drāmas studijai Mērija Dulpīņa ar

lugu „Kam pieder šis galvaskauss?“, Austrālijas latviešu teātrim Melburnā Erna Lēmane ar „Solterru“, bet Sidnejas latviešu teātrim Uldis Siliņš ar „Pilsoņa Avota lietu“. Lielākais ieguvums bija, ka visas lugas bija spēlējamās, visām bija savs skatuves nervs, bet Kultūras fonda balvu (\$ 100) dalīja Erna Lēmane ar Uldi Siliņu. Atliek vēlēties, lai teātra daļas vadītājs Sveilis ļautu biežāk festivālā piedalīties tikai ar pašmāju autoru darbiem. Kā pieredze to apliecināja, tas veicinātu mūsu lugu rakstniecību varbūt vairāk nekā Amerikas latviešu teātru apvienības rīkotās lugu sacensības, kurās lugas vērtē literāti un tāpēc gadās, ka godalgotie darbi nevienam režisoru nespēj ieinteresēt.

Šo apceri noslēdzot, gribas atzīmēt, ka mēs, trimdinieki, esam divdabji. Tas nozīmē, ka ar vienu savas būtnes daļu mēs cenšamies piekļūt pēc iespējas tīrai drāmas mākslai, bet ar otru mēs kalpojam mūsu nacionāli politiskajam uzdevumam. Varētu pat debatēt, kurš uzdevums nozīmīgāks. Teātra māksla attīstīsies arī bez mums. To mēs, Austrālijā dzīvojošie, varam skatīties austrāliešu teātros, Amerikā — amerikāņu, Vācijā — vāciešu utt., bet latviešu nacionālpolitisko uzdevumu spēj veikt tikai latvieši paši. Tomēr vienlaicīgi mēs nedrīkstam aizmirst savu piederību pie rietumu kultūras tautām, kas liek sekot citu zemju teātriem, lai pēc iespējas tiem tuvinātos. No sacītā izriet, ka mums nepieciešama tīrās teātra mākslas un nacionālpolitisko centieni mijiedirbe, lai latviešu teātris trimdā un līdz ar to skatītājs augtu un veidotos.

Balvu ieguvēji Austrālijas latviešu teātru festivālos

Festivālos balvas (pajās) ieguvuši šādi aktieģi un režisori (skaitlis aiz vārda rāda iegūto pajū skaitu par spēli, skaitlis iekavās — pajū skaitu par režiju): Kārlis Ābeltiņš 3, Mirdza Ansule 3, Ilga Bērziņa 2, Dace Blūma 1, Māra Bormane 1, Indulis Bumbieris 4, Miervaldis Bumbieris (3), Pēteris Elsiņš 2 (2), Ingrida Erdmane 2, Juris Freijs 1, Edgars Gešmanis 1, Vijulis Graudiņš 1, Gustavs Grauds 4, Jānis Grauds 1, Kārlis Gulbergs 3 (1), Henrijs Gelsens 1, Lūcija Kalniņa 3 (1), Andra Kīna 1, Irēne Klausa 1, Gunārs Klauss 3, Edvīns Kuks 1, Guna Kūlniece 1 (2), Jānis Kauķis 2, Egils Kipste 2, Indulis Lapa 2, Erna Lēmane 1, Imants Lēmanis 1, Valda Līce 1, Zelma Liepa 2, Elga Medne 1, Imants Mežaks 1, Indulis Nīcis † 2, Juris Nīts 1, Linda Ozere 1, Valija Pone 3, Māra Rudzīte 1, Alma Saiva 1, Uldis Siliņš 1, Imants Sveilis (1), Anita Valjškova 1, Lija Veikina 6 (1), Astra Veisberga 2, Lita Zemgale 1.

Labākā ansambļa godu festivālā izpelnījies Sidnejas latviešu teātris (1965, 1966, 1968, 1969, 1971, 1972, 1975, 1977, 1978), Austrālijas latviešu teātris (1967, 1970, 1974) un Adelaides latviešu teātra ansamblis (1973, 1976).

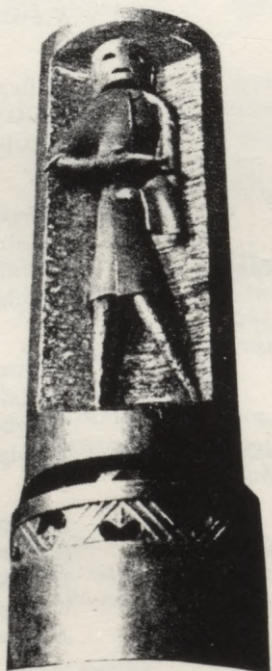
Austrālijas latviešu teātru festivālu repertuārs

Teātru ansamblī apzīmēti ar šādiem saīsinājumiem: ALDS = Adelaides latviešu drāmas studija; ALT = Austrālijas latviešu teātris (Melburnā); ALTA = Adelaides latviešu teātra ansamblis; BDVDK = Brisbenas Daugavas vanagu drāmatiskā kopa; MLT = Melburnas latviešu teātris; PLDK = Pertas latviešu drāmatiskā kopa; SLT = Sidnejas latviešu teātris.

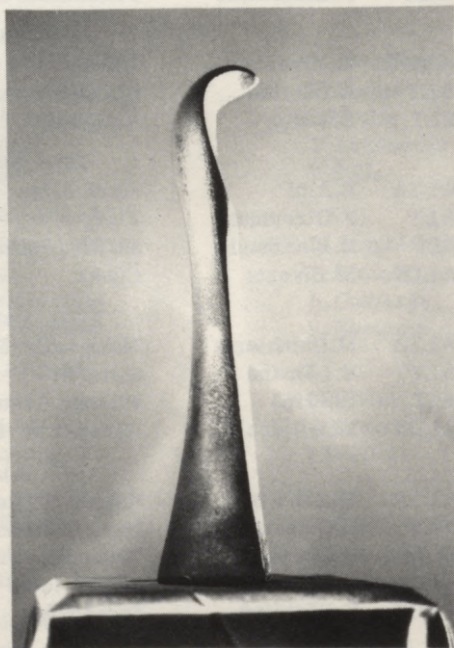
Autors		Luga	Režisors
1961 Sidnejā			
ALTA	Z. Lagerleva	Gēsta Berlings	B. Blicava
ALT	N. Kauards	Viss paliek jūsu ziņā	P. Elsiņš
SLT	Ž. Anujs	Cīrulis	I. Sveilis
BDVDK	V. Mōms	Svētā liesma	T. Lundbergs
1962 Sidnejā			
ALTA	A. Kasella	Nāve atvaļinājumā	M. Bumbieris
ALT	M. Ašārs	Tupenis	G. Grauds
SLT	Anšl. Eglītis	Omartija kundze	K. Gulbergs
BDVDK	T. Zeltiņš	Deguns	A. Ozols
1963 Adelaidē			
ALTA	M. Zīverts	Minhauzena precības	Z. Svenne
ALT	H. Viljamss uc.	Nerēgulārais darbības vārds „mīlēt”	P. Elsiņš
SLT	M. Zīverts	Kā zaglis naktī	K. Gulbergs
1964 Sidnejā			
ALTA	U. Betī	Karaliene un dumpinieki	M. Bumbieris
ALT	M. Zīverts	Kurrpurrū	P. Elsiņš
SLT	V. Šēkspīrs	Divpadsmitā nakts	I. Sveilis
BDVDK	A. Dziļums	Uz milža pleca	T. Lundbergs
MLT	A. Voitkus	Zīmes smiltīs	V. Štāls
1965 Melburnā			
ALTA	Ž. Koktō	Ērglim ir divas galvas	M. Bumbieris
ALT	M. Zīverts	Durnā merga	P. Elsiņš
SLT	V. Šēkspīrs	Jautrās vindzorietais	K. Gulbergs
MLT	H. Krūmiņš	Maestro no Rucavas	V. Ekmanis
1966 Adelaidē			
ALTA	M. Zīverts	Nauda	H. Elvigs
ALT	K. Vitlingers	Vai zināt piena ceļu?	G. Grauds
SLT	Rainis	Spēlējju, dancoju	I. Sveilis
1967 Sidnejā			
ALTA	J. Onīls	Mīla zem viksnām	V. Dulpiņš
ALT	V. Kārklipš	Jaunas asinis	L. Kalniņa
SLT	M. Zīverts	Kaļostro Vilcē	K. Gulbergs
1968 Melburnā			
ALTA	Anšl. Eglītis	Jolanta Durbe	V. Dulpiņš
ALT	R. Blaumanis	Skroderdienas Silmačos	G. Klauss
SLT	M. Zīverts	Meli meklē meli	K. Gulbergs
BDVDK	J. Viesiens	Viņa pēdējā griba	A. Ozols

Autors		Luga	Režisors
1969 Adelaidē			
ALTA	M. Zīverts	Cilvēks grib dzīvot	V. Dulpiņš
ALT	L. Kjarelli	Maska un seja	G. Grauds
SLT	V. Hōls uc.	Melīgais Bilijs	L. Veikina
BDVDK	B. Manhofs	Pūce un kaķītis	T. Lundbergs
1970 Sidnejā			
ALTA	K. Goldoni	Divu kungu kalps	V. Dulpiņš
ALT	G. Grieze	Te runā Stariņš	G. Kūlniece
SLT	M. Zīverts	Āksts	H. Dukure
1971 Melburnā			
ALTA	M. Frišs	Pilsonis un dedzinātāji	M. Bumbieris
ALT	M. Zīverts	Totems	G. Grauds
SLT	S. Bekets	Godo gaidot	K. Gulbergs
MLT	R. Blaumanis	Pazudušais dēls	V. Štāls
1972 Adelaidē			
ALTA	M. Zīverts	Fiasko	M. Bumbieris
ALT	A. Dželiko	Klavieres vai gulta	G. Kūlniece un G. Grauds
SLT	Ž. Anujs	Antigone	K. Gulbergs
1973 Sidnejā			
ALTA	E. Albī	Mazā Alise	M. Bumbieris
ALT	F. Direnmats	Fizikī	L. Kalniņa
SLT	R. Blaumanis	Skroderdienas Silmačos	K. Gulbergs
ALDS	M. Zīverts	Čūska	V. Dulpiņš
1974 Melburnā			
ALTA	M. Bumbieris	Mans krusttēvs	M. Bumbieris
ALT	E. Lēmane	Solterra	P. Elsiņš
SLT	U. Siliņš	Pilsonga Avota lieta	L. Veikina
ALDS	M. Dulpiņa	Kam pieder šis galvaskauss?	V. Dulpiņš
1975 Adelaidē			
ALTA	M. Zīverts	Kaļostro Vilcē	M. Bumbieris
ALT	G. Grieze	Bez siltām vakariņām	G. Kūlniece
SLT	L. Gerše	Taurenītis grib lidot	L. Veikina
ALDS	M. Zīverts	Pēdējā laiva	V. Dulpiņš
PLDK	V. Kārklis	Sarkanvīns	J. Bernšteins
1976 Sidnejā			
ALTA	T. Ratigens	Lidija	M. Bumbieris
ALT	R. Blaumanis	Indrāni	P. Elsiņš
SLT	A. Lundgrēna	Brālītis un Karlsons...	A. Apele

	Autors	Luga	Režisors
		1977 Adelaidē	
ALTA	Anšl. Eglītis	Galma gleznotājs	M. Bumbieris
ALT	E. Aistars	Goda diena	G. Klauss
SLT	N. Kauards	Kritušie eņģeļi	L. Sveilis
		1978 Pertā	
ALTA	N. Saimons	Trīs dienas Plazas viesnīcā	M. Bumbieris
ALT	E. Albī	Amerikāņu sapnis	G. Kūlniece
SLT	M. Zīverts	Lielo grēcinieku iela	K. Gulbergs
PLDK	L. Fodors	Gatavības apliecība	A. Zīle

ĀDOLFA ALUNĀNA CEĻOJOŠĀ BALVA
Ziemeļamerikas latviešu teātriem

Austrālijas latviešu teātru balva
PAIJA

SĀKSIM AR ABC

Laimonis Siliņš

Kā dzīvē, tā arī uz skatuves daudziem ir tieksme lietas sarežģīt, ar nepatiku skatīties uz ikdienu, dzīvojot pavirši, it kā īstā dzīve sāktos tikai nākotnē. Tie nevar atzīt, ka ikdienas dzīves „sikumi” patiesībā jau ir īstā dzīve — vērtā pilnvērtīgai dzīvošanai. Ar vairumu aktieru tas ir tāpat, it sevišķi laikā, kad tie strādā gar kādu jaunu lomu, resp. tēlu, lai kļūtu par šī tēla iemiesojumu. Lomas sagatavošanas darbs, sevišķi mājās, tiem liekas garlaicīgs un nevajadzīgs. Daudz vieglāk un patīkamāk taču ir dzīvot nākotnē, sapņot par pirmizrādi, aplausiem, ziediem, labām kritikām — justies kā īstam, radošam māksliniekam. Kāds gan, piemēram, teksta iemācīšanās procesam sakars ar īstu, radošu mākslu? Improvizācija taču ir daudz patiesāka nekā neklūdīgi norunāts autora teksts, un bez tam vienmēr taču vēl ir suflieri...

Nesen Rīgā, Drāmas teātrī skatoties lugu „Sauls un zemes vārdā”, priecājos par galvenā varoņa patieso, atbrīvoto un vienkāršo spēli līdz pēdējā cēliena sākumam. Tad aktiera monologā varēja ievērot tikko manāmu teksta sašķobīšanos. No šī brīža pieminētās pozitīvās īpašības it kā pazuda; sāka dominēt nevajadzīgs skaļums, patoss un nervozitāte. Kaut vai maza teksta nezināšana bija izsitusi aktieri no patiesā tēla un skatītāju no skatīšanās prieka. Un šajā izrādē bija suflieris... Pieminētais gadījums un daudzi citi, kurus var piedzīvot kā profesionālos, tā arī amatieru teātros, pierāda, ka aktierim pilnīga teksta pārzināšana ir pirmā un svarīgākā nepieciešamība.

Kā to panākt interesantā un mākslinieciski radošā veidā?

Katram ir sava metode, un visas, atskaitot mehānisku teksta iekalšanu, ir labas, ja tās sasniedz iecerēto mērķi. Pareizi tekstu mācoties, aktieris padara trīs ceturtdaļas no lomas sagatavošanas darba. Šis darbs lielāko tiesu jādara mājās, jo vienmēr jāpatur prātā, ka mēģinājumi nav domāti teksta mācīšanās procesam, bet gan padarītā darba rezultātu pārbaudei, jaunu ideju iegūšanai un atsevišķu aktieru spēles veida saliedēšanai vienā ansamblī.

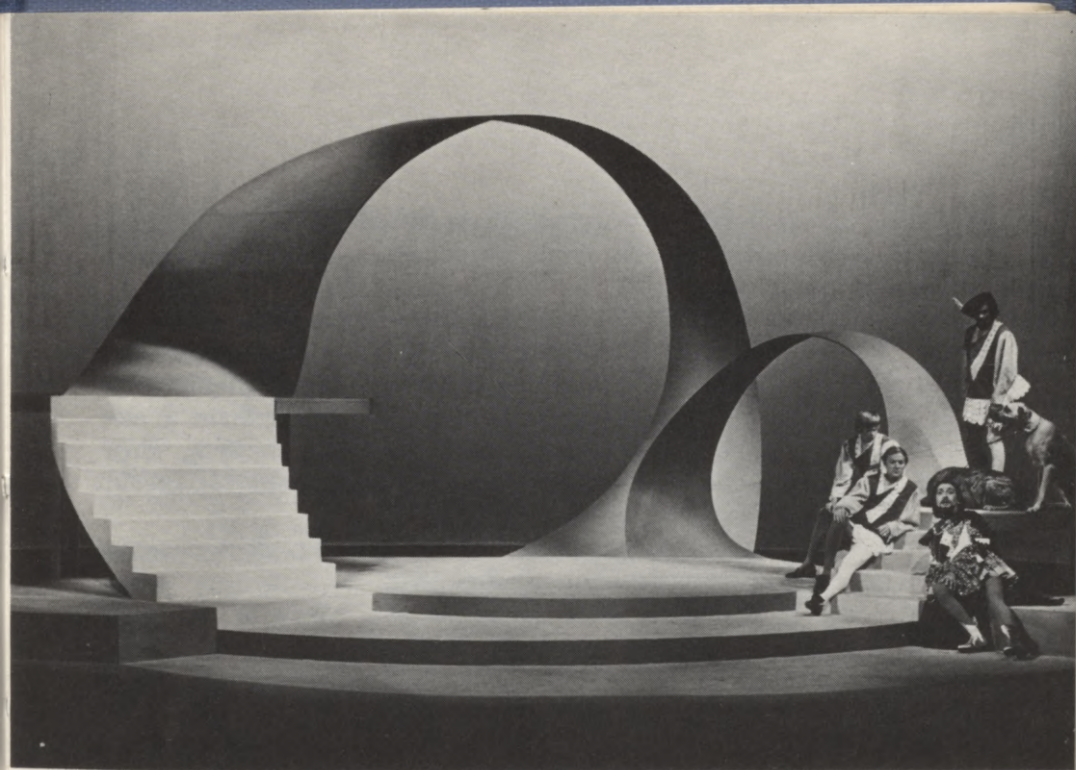
Mana metode un ieteikumi: Vispirms luga jāizlasa vairākas reizes, un tikai tad var sākt strādāt gar lomu, atkārtoti to lasot skaļā balsī, bet, cik vienkārši vien iespējams, sākumā galveno vērību vel-tījot pieturas zīmēm, kas nosaka intonāciju un ne tikvien palīdz atri-sināt radošo tēlu, bet arī piešķir tēlam nesamākslotu runasveidu.

Mūsu valodā ir šādi intonācijas veidi: Stāstošā intonācija — punkts un kommats. Punkts rāda kādas domas nobeigumu, bet kom-mats palīdz šo domu izprast. — Eksplozīvā intonācija — izsaucamā zīme. Tā norāda uz teikuma svarīgumu. — Jautātāja intonācija — jau-tājuma zīme. Jautātājs grib noskaidrot ko nezināmu. Aktieris šo in-tonāciju bieži neizmanto vai arī visādi samoca, kaut gan tā visvairāk salauž runas vienmuļību. — Nepabeigtā intonācija — daudzpunkti. Kāda doma pārtrūkst pusteikumā vai pusvārdā. Ar šo intonāciju, kas latviešu lugu rakstniekiem tik ļoti mīla (piemēram, Harijs Gulbis savā lugā „Kamīnā klusi dzied vējš” to lieto 182 reizes) ir ļoti jāuz-manās, jo nekas tik ļoti nesamākslo runasveidu kā daudzpunkti.

Pieminētie intonācijas veidi, lietoti ar noteiktību un tīrību, ra-da interesantu runasveidu un piešķir tekstam autora izvēlētu ritmu.

Tā kā aktieris vienā laikā ir instruments un šī instrumenta lietotājs, tad svarīgi, ka tekstu mācās skaļi, tādējādi trenējot balsi un mēli. Pēdējā bieži vien vainīga, ja izruna ir slikta; nenostādīta balss savukārt vainīga, ja rodas aizsmakums un runa ir klusa. Ja normālu aktiera balsi no čukstēšanas līdz kliegšanai sadalītu skālā no viena līdz desmit, tad ideālais skaļums ir pieci, seši un septiņi. Šai skālas posmā ne tikai skatītājs spēj aktieri labi dzirdēt, bet tajā ir arī pietiekami daudz variāciju ticamības robežās; bez tam tiek arī uzturēts augsts enerģijas līmenis. Lēts triks ir lēkāt no divi uz as-toņi, kā daudzi aktieři to mēdz darīt — no čuksta uz kliegšanu.

Vēlākā teksta mācīšanās posmā iepriekš minētajām lietām jāpievieno režisora dotā fiziskā darbība un situācijas. Teksts jāma-cās kopā ar kustībām. Jāsaprot, ka katrai sajūtai, darbībai un situā-cijai ir savs sākums, vidus un beigas un ka ir pārejas starp nobei-gumu un sākumu, kuŗas bieži vien ir interesantākas nekā teksts. Rādīt tikai rezultātus bez sākuma un beigām ir parasts grēks, no kā jāizvairās. Neievērojot to, aktieris parāda savu nevarību vai arī

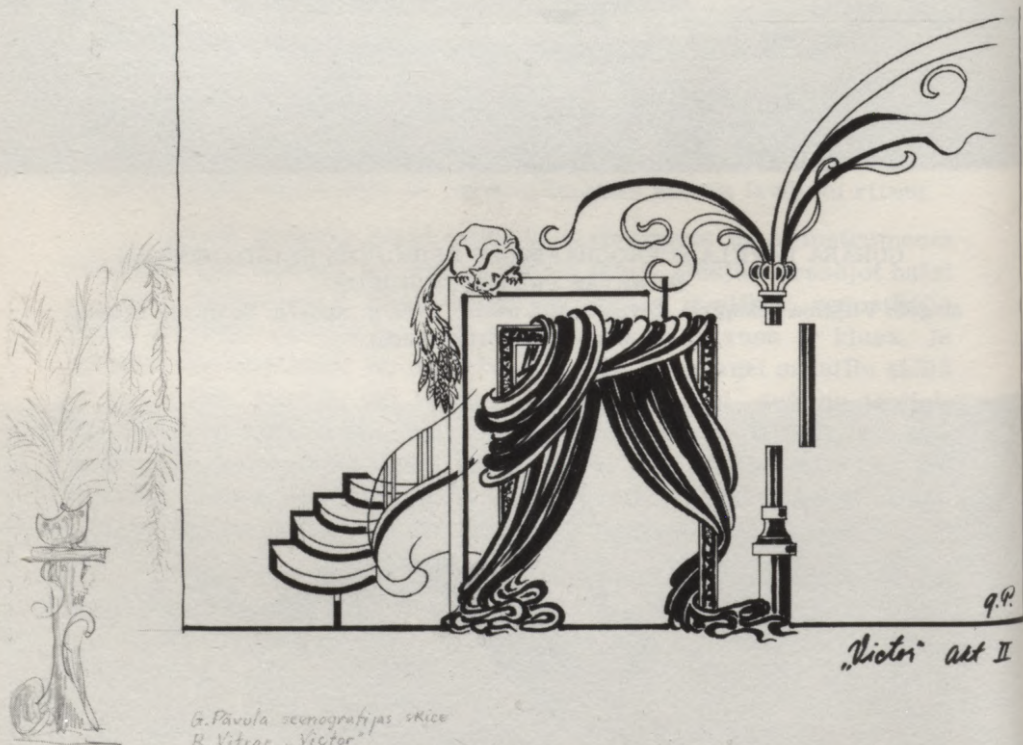
GUNĀRA PĀVULA SCĒNOGRAFIKAIS VEIDOJUMS HELSINGBORGAS
PILSETAS TEĀTRĪ, ZVIEDRIJĀ
(augšā: Viljama Šēkspīra „Divpadsmitā nakts”, 1971. g., apakšā: Semjuela Beketa
„Godo gaidot” 1969. gadā)

pagājušo laiku spēlesveidu. Vissvarīgākais šai posmā ir rast atbildes uz trim jautājumiem: kas es esmu, ko es gribu un kādas ir manas attieksmes pret citiem?

Saprotams, aktierim līdz pirmizrādei ir veicams vēl daudz citu darbu, bet tie ietilpst šai vienā ceturtdaļā darba, kas atšķir labu mākslinieku no izcila. Jau no laika gala teātris ir bieži pielīdzināts svētnīcai. Ir ļaudis, kas vēl joprojām tā domā, bet aktieris to nedrīkst darīt. Teātris nav svētnīca, un skatuve nav altāris, kuŗa priekšā jānoliec galva un jānoņem cepure un kur, pielūdzot Dievu, iecerētais piepildās.

Uz skatuves kāpjot, ir jāuzvelk darba drēbes un jābūt gatavam grūtam un ilgam darbam, naidam un mīlestībai.

G. Pāvula scenogrāfijas skice
R. Vitrac „Victor”
Helsinkiborgas pikētas teātri, 1975. g.

GUNĀRA PĀVULA SCĒNOGRAFIŠKA SKICE R. VITRACA LUGAI „VIKTORS”

TALIJAS UN MELPOMENAS KALPĪBĀ

DAUGAVAS VANAGU TEĀTRĀ KOPA

Egils Kalme

Kopa sāka darbību Pomerānijas frontes apmācību laukumā 1944. gada rudenī, kad Daugavas vanagu organizācija vēl nebija radīta. Tolaik lietainais rudens ieilga. Jo dienas drēgnāka migla cēlās no Sominas ezera, ietīdama celmalas bērzus, kas ikvienam bija atgādinājuši dzimteni. Tāpat aizmiglojās cerības par mājām, jo ik dienas pienāca drūmākas ziņas no dzimtenes.

Nepilnīgi apgērbtus, pusbadā panikušus jauniešus nervozā steigā trieca mācībās no tumsas līdz tumsai. Pēc mācībām kaŗavīri izlijuši, nosaluši un izsalkuši atgriezās savos tumšajos šķūņos, jo necīgās karbida devas apgaismošanai labi, ja pietika nedēļas sākumam. Daudzi, īpaši tie, kas bija nākuši no skolas sola, bija tuvu fiziskam un garīgam sabrukumam. Bija nepieciešams kaut ko darīt, lai garajos vakaros kaut uz brīdi viņus izvestu no tumšajām novietnēm un tikpat tumšajām postītājām domām.

Bija kaŗavīri, kas jau agrāk spēlējuši teātri, bet nebija piemērota teksta, kur tēlotāji būtu tikai vīrieši kaŗavīru tērpos. Tur sacerēju lugu „Zelts”, kas piemērota mazai skatuvei un amatieŗu iespējām. Kamēr rakstīju trešo ainu, pirmās jau iestudēja Voldemārs Kārklis, Mēģinājumi notika aukstā telpā, ko vāji apgaismoja kūpoša taucene, pie kuŗas sēdēja suflieris.

Izrādes zāle bija pārpildīta. Gadījās, ka kaŗavīri izsita logiem rūtis, lai iekļūtu telpā, jo tā bija palikusi vienīgā izrāde un, diemžēl, daudziem arī pēdējā — pēc septītās izrādes sākās kaujas, kuŗās krita daudzi aktieŗi un skatītāji.

Gadu vēlāk liktenis vēl joprojām nežēloja ciešanas tiem 12 tūkstošiem latviešu kaŗavīru, kas vēl bija palikuši dzīvi. Daudzi bija zaudējuši veselību, ap 700 bija kuŗa invalidi. Grūti apjēgt, kādu dzilū iekšēju tragēdiju pārdzīvoja Zedelgemas baraku pilsētas iemītnieki.

Tur „Zeltu” iestudēja agronoms Alfons Banders. Viņam, īpaši dziesmu iestudēšanā, palīdzēja diriģents Roberts Balodis. Grūti nācās sameklēt ne vien papīru teksta pārrakstīšanai, bet arī telpas mēģinājumiem. Vēl grūtāk bija sameklēt materiālus dekorācijām. Melno krāsu jaucām no sodrējiem, balto — no ambulances pulvera, bet okerus berzām no ķieģeļiem. Ar šiem skopajiem toņiem mākslinieks Roberts Bērziņš uzbūra visai piemērotu skatuves ainu. 1945. gada 23. novembrī uz pirmo izrādi ielūdzām tikai invalidus. Zedelgemā „Zelts” piedzīvoja 18 izrādes. Tur vēl iestudējām Hugo Krūmiņa „Vecpuišus”, kas piedzīvoja 4 izrādes.

Bez jau pieminātā režisora un dekorātoru Zedelgemas teātra kopā vēl darbojās: Edgars Ābele, Tālvāldis Alksnis, Niklāvs Aparnieks, Andis Cers, Kārlis Čikulis, Visvaldis Jansons, Arvīds Kalupnieks, Alfrēds Krēsliņš, Arvīds Ķepselis, Jānis Martinelli, Ēriks Mauriņš, Kārlis Puķītis un Augusts Vanags.

1946. gadā no gūsta atlaistos 4000 kara vrakus novietoja vientuļajā Grōsenbrodes no metnē pie Baltijas jūras. Vīri sēdēja uz lāviņām, stundām ilgi raudzīdamies vienā punktā. Bijām fiziski un garīgi sašķobījušies. Tā bija nomaļa vieta, tālu no citām bēgļu no metnēm. Pirmajos mēnešos tautieši mūs neapciemoja. Pamazām sākām rīkoties, lai palīdzētu paši sev. Pārbūvējām kādu tukšu baraku, lai tā noderētu sarīkojumiem. Izbūvējām skatuvi un solus. 26. aprīlī notika pirmā aktieģu sanāksme, kuģā lugu reģiju uzņē mās Augusts Vanags. Viņš iestudēja manu viencēlienu „Ielas mūzikants”, kas piedzīvoja sešas izrādes. Vēlreiz iestudēja „Zeltu”, ko izrādīja septiņas reizes.

Kad Grōsenbrodes no metnē ievācās dažas latviešu ģimenes, radās iespēja sameklēt arī sieviešu lomu tēlotājas, un tad iestudējām arī citas lugas. Uzvedām K. Freimaņa komēdiju „Viss kārtībā” (viena izrāde), R. Blaumaņa „No saldenās pudeles” (4 izrādes) un „Sestdienas vakaru” (viena izrāde), M. Zīverta „Cilvēks grib dzīvot” (trīs izrādes) un manu trīscēlienu lugu „Tikšanās” (8 izrādes).

Manā kopā nebija neviena profesionāla aktieģa, bet daudzi dalībnieki jau Latvijā bija spēlējuši teātri. Grōsenbrodes kopai visas dekorācijas gleznoju patš. Reģiju vēlāk pārņēma Kārlis Vanags, kam bija liela pieredze un prakse. Kopas aktieģi ar laiku tā iespēlējās, ka zināja tekstu no galvas. Viņu izruna un kustības bija brīvas un dabiskas. Ar izrādēm viesojāmies arī citās latviešu no metnēs: Eitīnā, Švarcenbekā, Neištatē, Ekernferdē, Kīlē, Gēsthachtā un Špakenbergā.

1949. gadā bijušos latviešu leģionārus pārceļa uz Eitīnu, un kopa izbeidza darbību. Bez jau pieminētajiem režisoriem kopā darbojās arī Georgs Bergs, Mirdza Biezā, Ādols Brasla, Austrā Kulmane, Jānis Luberts, Jānis Liepiņš, Jānis Mūrnieks, Arturs Sproģis, Jānis Strauts, Vitalijs Svētulis, Anna Šķendere, Jānis Zellis, Edgars Zekunde un Ansis Zemgailis.

DAŽĀDU TAUTU TEĀTRĀ APVIENĪBA*

Inta Purva

Dažādu tautu teātra apvienība (National Multicultural Theatre Association, L'Association du Théâtre Multicultural) radās ar Kanādas valdības labvēlību dažādo tautu kultūras saglabāšanai. Apzinoties vecu veco patiesību, ka vienībā ir spēks, 1970. gadā sešu nāciju teātra pārstāvji sanāca kopā uz pārrunām, kuģu rezultātā radusies organizācija tagad tālu pārsniedz ierosinātāju pieticīgos nodomus. Astoģu gadu laikā izveidojušās nodaļas visās Kanādas provincēs ar spēcīģu nacionālu vadību, kas savas spējas pierādījusi jau četru teātra festivālu sarīkošanā visas Kanādas mērogā. Pēc tam, kad 1977. gadā likvidēja organizāciju „Theatre Canada”, kas aptvēra amatieģu teātrus visā Kanādā, Dažādo tautu teātra apvienībai ir vadītājas vieta visas zemes mērogā. Tagad arī angļiski runājošie amatieģu teātri (angļu, skotu, īru) iekļauti apvienībā.

* Šis nosaukums lietots neizdevīgā latviskoģuma „Daudzkultūru teātra apvienība” vietā. Red.

Viens no šī lielā pasākuma izveidotājiem kopš pirmās dienas ir Daugavas vanagu teātris Kanādā, ko pārstāv Inta Purva. Šis teātris arī piedalījies visos starptautiskajos festivālos, 1972. gadā izrādot M. Zīverta „Čūsku” E. Kalniņas režijā, 1973. gadā Moljēra „Tartifu” A. Straumaņa režijā, 1974. gadā G. Griezes „Te runā Stariņš” G. Vērenieka režijā, 1975. gadā J. Viesiena „Jāni Reiteru” arī G. Vērenieka režijā, 1976. gadā E. Zālītes „Maldu Mildas sapņojumu” tāpat G. Vērenieka režijā un 1977. gadā N. Saimona „Trīs dienas Plazas viesnīcā” tā paša režijā. 1974. gadā pirmo reizi plašākas publikas priekšā stājās jaundibinātais Latviešu studentu teātris, izrādot angļu valodā M. Zīverta „Tvanu” čehu režisora A. Tolana režijā. Šī izrāde guva īpašu ievērību ārpus latviešu sabiedrības kā pirmais mēģinājums iepazīstināt plašāku skatītāju saimi ar latviešu drāmu angļu valodā. 1975. gadā Latviešu studentu teātris izvēlējās lietuviešu autora A. Landsberģa „Piecus stabus tirguslaukumā” lugas politiskā satura dēļ. Šo lugu iestudēja Dz. Pūpēža režijā. Latviešu studentu teātrī visus ar uzvedumu saistītos darbus, izņemot režiju, veic jaunieši paši. Tāpat teātra administrācija ir jauno teātra darbinieku rokās. Teātri vada Raimonds Rūtītis un Imants Purvs. Pēdējais darbojas arī Dažādo tautu teātra apvienības Ontario provinces valdē un Kanādas (nacionālajā) valdē.

Patlaban pie Ontario Dažādo tautu teātra apvienības, kas ir visas šīs kustības veidotāja, pieder pāri par 40 dažādu teātra vienību. No tām izlase (apmēram desmit) piedalās ikgadējā festivālā provinces apmērā. * Bez festivāla apvienība rīko katru gadu teātra kursus, kur par lektoriem darbojas Kanādas labākie mācībspēki teātra laukā. Tāpat katru gadu notiek lugu sacensības visas zemes apjomā. 1978. gadā bija paredzēta īpaša bērnu lugu sacensība par daudzveidīgās kultūras domu vidusskolām. Par šo sacensību ļoti atzinīgi izsacījušies gan skolu darbinieki, gan valdības darba vadlīniju plānotāji, jo šādā veidā jauniešus ievada Kanādas patiesajā daudzveidīgās kultūras ikdienā. Ontario apvienībai pieder mazs autobuss, kas stipri samazina izdevumus sakarā ar viesizrādēm. Arī Daugavas vanagu teātris bieži apciemojis lielākos latviešu centrus šai kontinentā, izmantojot šo parocīgo transportlīdzekli. Bez tam apvienība pasākumi vēl daudz citus sīkākus pakalpojumus teātriem. Tā iespējama dekorāciju, rekvizītu un kostīmu apmaiņa teātru starpā, kas dažkārt izrādījušies īsti parocīga, īpaši, ja vajadzīga kāda specifiska uniforma vai laikmetīgs kostīms. Līdzīgi pasākumi, kaut mazākā mērā, organizēti arī citās provincēs. Ontario Dažādo tautu teātra apvienību beidzamos četrus gadus vada Inta Purva.

* Sestajā festivālā no 1977. gada 29. oktobra līdz 11. decembrim izrādīja lugas šādās valodās: angļu valodā 5, armeņu 1, čehu 2, igauņu 2, italiešu 2, latviešu 1, leišu 2, serbu 1, somu 1, ukraiņu 2 un ungāru 1. Kopā piedalījās 20 teātri ar 20 lugu. Katra tautība spēlēja savā valodā, izņemot židus un latviešu studentu teātri, kas spēlēja angļiski, un vienu ukraiņu teātri, kas spēlēja ukraiņiski un arī angļiski. Katra tautība spēlēja arī savas tautas autoru lugas, izņemot otru latviešu teātri, kas arī latviešu valodā spēlēja tulkotu lugu. Red.

BALTIJAS DRĀMAS STUDĻU CENTRS AMERIKĀ
Alfrēds Straumanis

Drāma un teātris kā divas integrāli saistītas mākslas formas jau no pašiem to pirmsākumiem ir atspoguļojušas tās tautas dzīvi, kultūru, filozofiju, kā arī ekonomiskās un politiskās maiņas tautas attīstības ceļā, kuŗas drāmatiski drāmu rakstījuši un kuŗas aktieŗi to iedzīvinājuši skatītāju priekšā skatuvē. Tādēļ varam teikt, ka teātris ir reālītātes spogulis, kuŗā iespējams vērot gan zināmas nācījas pagātņi, gan tagadni. Un, kaut zinām, ka lugu raksturi ir dzimuši drāmatika fantazijā vai arī sintezēti pēc vairākām dzīvē novērotām personām, kas atdzimst aktieŗa darba rezultātā uz skatuves, tajos tomēr ir kaut kas no īstās pasaules, un tie rada skatītājā ticamu ilūziju. Šīs ilūzijas ticamība būs stiprāka, ja skatītājs pats būs attiecīgās tautas loceklis, jo tad viņam būs iespējams identificēties ar spēles pasauli gan emocionāli, gan intelektuāli. Skatītājs, kas prot tikai valodu, kuŗā skatuves tēli runā, bet kam nav nepieciešamās zināšanas skatuvē attēlotās tautas un vides vēsturē, kultūras tradīcijās, pasaules uzskatā un politiskajā nosliecē, spēs identificēties emocionāli tikai par tik, cik to atļauj universālā kvalitāte un jēdzieni drāmatiskajā darbībā un tēlu attieksmēs. Līdzīgi tas ir ar drāmām, kas tulkotas no vienas valodas otrā. Nav sevišķu grūtību pārtulkot dialogu tā, lai tas palīdzētu saprast drāmatisko norisi, tēlu mērķus un konfliktus kā šo mērķu rezultātus un pat dotu zināmu priekšstatu par tēlu raksturojumiem. Bet „saprast” vēl nenozīmē „just līdz”. Šī līdzjušana jeb empatija konvencionālā drāmā ir nepieciešama, lai teātra izrāde būtu pilnvērtīgs mākslasdarbs.

Tomēr drāma tās ilgajā mūžā uz skatuves ne vienmēr bijusi tikai aistētisks pārdzīvojums skatītājiem. Ļoti bieži tā izpildījusi citas funkcijas, to starpā gan kā skatītāju izklaidētāja, kā ierocis propagandas laukā, gan arī kā izglītošanas palīglīdzeklis. Šais gadījumos iejušanās bieži paliek otrā vietā; pietiek, ja šo drāmu izprot un novērtē intelektuāli. Tas nenozīmē, ka iejušanos pilnīgi izslēdz, jo pareizā aistētiskā attieksmē pret jebkuŗu mākslasdarbu tā lielākā vai mazākā mērā skatītājā radīsies.

Ir skumja patiesība, ka pēc ceturtdaļas gadsimta latviešiem, igauņiem un lietuviešiem Amerikas savienotajās valstīs vēl vienmēr bijis jāskaidro turieniešiem, kas esam un no kurienes nākam. Apsverot, ka arī drāmu var lietot informēšanai, Baltijas drāmas studiju centra idejas pamatā bija nodoms ieinteresēt angļiski runājošās tautas triju Baltijas tautu vēsturē, tradīcijās, kultūrā, demogrāfijā un to pašreizējā politiskajā situācijā. Māksla vienmēr ir ietekmējusi cilvēci vairāk nekā citi dzīves aspekti. Tā kā teātra māksla ir visu mākslu sinteze, varam uzskatīt, ka ar teātri ir iespējams ietekmēt mūsu patvēruma zemju iedzīvotājus, ja ne tieši just mums līdz, tad vismaz gūt informāciju par mūsu likteni.

Šī mērķa sasniegšanai bija nepieciešami lugu tulkojumi. Tādi jau bija sākuši parādīties šī gadsimta sešdesmitajos gados, un dažus no tiem pat izrādīja

amerikāņu skatuvēs Ņujorkā. To starpā minama igauņu autora Rummo luga „Pelnušķite”, lietuvieša Landsberga „Pieci stabi tirguslaukumā” un Ziverta „Rūda”. Vairāki pirmās paaudzes baltiešu imigranti, turpinot izglītību amerikāņu augstskolās, tulkoja lugas savu maģistra darbu vajadzībām, sniedzot arī attiecīgo analīzi. Dažos gadījumos lugas tulkojuši ļaudis, kas jau imigrācijas sākumā angļu valodu prata pietiekami labi. Šais gadījumos var argumentēt tikai par tulkojamo lugu izvēli — tās tulkoja sentimentālu atmiņu dēļ, jo lugu izrādes bija iejūsminājušas tulkotāju kā jaunietai dzimtenē.

Tulkojamo lugu izvēle nav vienkārša — ne vienmēr drīkst izvēlēties lugas, kas, pēc mūsu domām, ir vērtīgas. Amerikāņu publikai ir citāda gaume, un tai trūkst priekšzināšanu Baltijas tautu vēsturē un pasaules uzskatos. Bieži vien par lugām, kas mūsu lasītājā vai skatītājā izraisīs asaras, amerikāņu skatītājs pasmiesies. Un kaut gan amerikāņu teātri vienmēr meklē jaunas lugas, pat labām oriģināllugām ceļš uz šīm skatuvēm ir grūts. Tulkotajām mazu tautu lugām tas ir gandrīz neiespējams, ja tās neatbilst pašreizējām tendencēm un ja nav pazīšanās ar amerikāņu producentiem un režisoriem.

Ceļš uz amerikāņu skatītāju vai vismaz lasītāju tomēr ir iespējams. Ja baltiešu drāmu uzskata par mācīblīdzekli un tās tulkojumu kopā ar analītiskām un informatīvām apcerēm piedāvā vidusskolās un universitātēs, tad var gadīties, ka daža luga radīs interesi un to izrādīs uz skatuves. Svarīgākais šeit ir apcere, kas analizē lugu iespējami objektīvi un no amerikāņu viedokļa, neuzspiežot tradicionālo baltiešu aistētikas normu. Ir novērots, ka objektīva informācija, kas dod nepieciešamās priekšzināšanas par mākslasdarbu un tā rašanos, spēj radīt vajadzīgo aistētisko attieksmi, kas savukārt ierosinās emocionālo iejušanos, kā arī atvieglos intelektuālo novērtēšanu.

Ne mazāka nozīme ir tulkojuma kvalitātei. Lai to sasniegtu, nepietiek tikai ar labu angļu valodas zināšanu vien. Drāmatiskam dialogam ne vienmēr jābūt gramatiski pareizam, bet tam jābūt idiomatiskam. Tikai tad tas spēs lasītājā vai skatītājā radīt pareizos veidolus. Un šie veidoli ne vienmēr būs vienādi oriģinālā un tulkojumā. Jāpārzina arī skatītāja spējas šos veidolus uztvert un izprast. Tulkotājs, kas audzis tikai vienveidīgā kultūrā, kaut gan pārzinādams angļu valodu, bieži sastapsies ar jēdzieniem, kas tam šķitīs nepārnēsami otrā valodā. Tādēļ, lai sasniegtu iespējami augstu tulkojuma kvalitāti, vajadzīgi tulkotāji, kas auguši divpusīgā kultūrā. Tādi meklējami to iecerotāju starpā, kas Amerikā ieradās pamatskolas vai vidusskolas sākuma vecumā. Jauno apstākļu un vides dēļ viņi bija cieši saistīti ar ģimeni un ar tās kultūras pasauli, paņēmu līdz no dzimtenes, bet bija spiesti lēnām iejusties patvēruma zemes kultūrā un to pieņemt.

Lai iegūtu pietiekami augstas kvalitātes tulkojumus, pašu tulkošanu nedrīkst uzskatīt par brīvlaika darbu. Tāpat par tādu nevar uzskatīt pētījumus par lugām, to rakstniekiem, vēsturisko, ekonomisko un politisko vidi, folkloru un citiem aspektiem, kas ietverti tulkotajās lugās. Šie pētījumi ir nepieciešami apceru rakstīšanai, un to rakstīšana arī nav darbs, ko var padarīt, un pie tam

labi, vakara stundās pēc parastā dienas darba. Viss tas norāda, ka, lai ar drāmas palīdzību amerikāņus par mums informētu, ir vajadzīgi līdzekļi.

Baltiešu sabiedrība vāc līdzekļus visādām vajadzībām, bet tās gandrīz visas ir iekšējas vajadzības. Atbalstu skolām, kur māca tēvu valodu, piemēram, varētu minēt kā šādu vajadzību pozitīvu paraugu. Turpretim par atbalstu akmens pieminekļu būvei iespējami tālākos pasaules stūros varētu būt dažādās domās. Līdzekļu vākšanai radīti dažādi fondi, bet tikai retais no tiem ir ar mieru izsniegt atbalstu darbībai, kas nenotiek kādā no Baltijas tautu valodām vai ko tieši nekontrolē pašu baltiešu sabiedrības vadītājas personas.

Lai Baltijas drāmas studiju centrs varētu iepazīstināt angļiski runājošos ar Baltijas tautām, bija nepieciešami darbinieki, kas tulkotu lugas, izdarītu pētījumus un rakstītu apceres un kas šos materiālus publicētu gan amerikāņu žurnālos, gan grāmatās. Bija nepieciešama arī vieta, kur šo centru ierīkot — vislabāk kādas universitātes atbaltstā. Un, galvenais, bija nepieciešama finansiāla bāze, lai iecerēto varētu realizēt.

Kaut gan atsevišķos gadījumos visās trijās Baltijas iecelotāju grupās jau pirms sešdesmitajiem gadiem dažas personas bija sākušas interesēties par savas tautas populārizēšanu patvēruma zemē ar tulkotas drāmas palīdzību, darbam trūka nepieciešamās organizācijas. Tikai 1973. gadā dažādu labvēlīgu notikumu un apstākļu mijiedarbē paātrināja centra idejas piepildīšanos. Šie apstākļi un notikumi bija šādi.

1972. gada beigās šo rindu rakstītājs saņēma piedāvājumu mācīt teātra mākslu Dienvidilinojas universitātes teātra fakultātē. Pie šīs fakultātes pastāvēja Padomju Krievijas un Austrumeiropas studiju centrs profesora Herberta Māršala vadībā. Tomēr tur nenodarbojās ar trim Baltijas valstīm. Atsevišķos gadījumos šai fakultātē filozofijas doktora gradu bija ieguvuši studenti, kas ar labiem panākumiem bija tulkojuši lugas no mazāk pazīstamām valodām, tās analizējuši savās disertācijās un iestudējuši fakultātes skatuvēs. Interviju laikā par veicamo darbu apsvēra jautājumu par iespēju radīt atsevišķu Baltijas teātra darba projektu. Teātra fakultāte un universitātes administrācija bija labvēlīgi noskaņota šādam pasākumam, sevišķi tādēļ, ka Iļinojas stātā dzīvo liels skaits lietuviešu un latviešu imigrantu pēcteču.

Baltiešu studiju apvienībā (AABS) jau labu laiku bija domāts par iespējām paplašināt pētījumus par Baltijas telpu, izvērsot to par pētījumu objektu starp zinātniekiem amerikāņu universitātēs. Apvienības konferencēs bija radusies grupa baltiešu zinātnieku un teātra profesionāļu, kas gribēja sākt lugu tulkošanu un to analizēšanu angļiski, lai tā ar mūsu drāmatisko literātūru iepazīstinātu plašāku publiku. No šīs grupas nāca pirmie tulkotāji, esejistu un padomdevēju jaunajam Baltijas drāmas projektam.

Dienvidilinojas universitāte bija ar mieru arī atbalstīt jauno projektu finansiāli, ja vien šī projekta vadītājs spētu pierādīt, ka ir interese par šai centrā izdarāmiem pētījumiem un to rezultātiem ārpus universitātes, īpaši baltiešu iecelotāju starpā, no kuŗu jaunākās paaudzes varētu nākt studenti. Par jauno

projektu informēja lielākās baltiešu organizācijas Amerikā — gan, rakstot tām tieši, gan ar baltiešu preses starpniecību — un lūdzot atbalstīt šo centru finančiāli un morāli. Atsaucība bija minimāla, bet tomēr pietiekama, lai pārliecinātu universitātes vadību, ka vēlamā interese ir.

Pie universitātes nodibināja Baltiešu teātra fondu, kurā pieņem no nodokļiem atbrīvotus ziedojumus. Šos ziedojumus izlieto baltiešu drāmas studiju atbalstam, sevišķi studentu stipendijām un lugu izrāžu budžeta papildinājumiem. Mazākās stipendijas pašreiz ir 380 dolāru mēnesī, pie kam studentus, kas šīs stipendijas saņem, universitāte atbrīvo no mācību naudas maksas apmēram 1800 dolāru apmērā par akadēmisko gadu.

Centra pirmo piecu gadu pastāvēšanas laikā individuāli ziedotāji un organizācijas, no kurām būtu pieminami Daugavas vanagi, Lietuviešu fonds un Igaunų rietumkrasta klubs, iemaksājuši Baltiešu teātra fondā pāri par pieci tūkstoši dolāru. Līdz šim visa iemaksātā nauda ir tūlīt izlietota. Teātra fakultātes vadītājs ik gadus sastāda budžetu šīs naudas izlietošanai, un to apstiprina universitātes prezidents. Ja fondā nauda ir izsikusi, universitāte baltiešu studentiem piešķir neatmaksājamas stipendijas līdz ar mācību naudas atlaidi, lai viņi varētu nobeigt iesāktās studijas. Fonds nav aktīvi un rēgulāri lūdzis iemaksāt ziedojumus, jo naudu tas saņēmis no citiem avotiem. Tomēr, tā kā minētais fonds rotē, un iemaksas tajā palīdz saņemt naudu no citiem avotiem, iemaksas tajā var izdarīt katrā laikā, rakstot čekus uz Baltiešu teātra fonda vārda (Baltic Theatre Fund, c/o Southern Illinois University Foundation, Carbondale, IL 62901).

Svarīgāka par līdzekļiem tomēr bija baltiešu studentu interese studēt drāmu un teātra mākslu. Jau, sākot ar 1973. gada rudeni, studijas doktora gradam uzsāka Andrejs Šedriks, kam 1974. gadā pievienojās Juris Valters no latviešiem un Jāns Kūse (Jaan Kuuse) no igauņiem, kā arī Egle Jodvalka (Eglē Juodvalkaite) no lietuviešiem. 1977. gada janvārī studijas sāka lietuviete Kristīna Sabale (Kristina Sabalytė). Andrejs Šedriks jau ir ieguvis doktora gradu (Ph.D.) teātrī par disertāciju „Antiņa rakstura metamorfoze latviešu drāmā: 1909—1973” (The metamorphosis of the Antiņš' character in Latvian drama: 1909—1973) un strādā Vičitā Kanzasas stāta mākslas padomes darbā par rezidējošo drāmas direktoru; Juris Valters ir ieguvis maģistra gradu teātra mākslā par darbu: „Anšlavs Eglītis: mākslinieks, kas mainās” (Anšlavs Eglītis: a changing artist). Kristīna Sabale ieguva maģistra gradu teātra mākslā 1978. gada augustā. Ar 1979. gada janvāri studijas, lai iegūtu doktora gradu, sāk Austrālijas latviete Aina Vāvere.

Minēto studentu uzņemšana universitātē un atbalsts augstāko gradu iegūšanai, protams, ir saistīts ar viņu tēvu valodas zināšanām. Šīs valodas kā pētījumu palīgīdzekli Dienvidilinojas universitāte atzīst tāpat kā tradicionālās „lielās” valodas.

Svarīgs apstāklis, kas palīdzējis uzturēt centru jau piecus gadus, ir vispārējā interese par tautiskā mantojuma apzināšanu Amerikā. Jau pirms centra dibināšanas šo rindu autoram radās iespējas piedalīties organizācijās un sa-

nāksmēs, kurās ierosināja radīt likumu, kas atbalstītu daudzās tautiskās grupas Amerikā to kultūras vērtību apzināšanā un uzturēšanā.

Tautiskā mantojuma (Ethnic Heritage) studiju atbalstītāju likumu Amerikas savienoto valstu kongress pieņēma jau 1972. gadā, bet tikai 1974. gada rudenī to iedzīvināja ar naudas piešķirumu. No pirmajā gājienā iesniegtajiem 1060 naudas pieprasījumiem dažādiem tautiskiem projektiem tikai 42 saņēma atbalstu. To vidū bija arī Baltijas drāmas centrs, kas saņēma \$ 19.000 sešu baltiešu lugu tulkošanai, uz tām bazētu mācīblīdzekļu sagatavošanai un vienas lugas izrādei. Dienvidilinojas universitāte pievienoja šai summai \$ 4000 projekta vadītāja mācīšanas slodzes pamazināšanai.

Ar šo pabalstu varēja atbalstīt četrus pirmos baltiešu drāmas studentus, piešķirot stipendijas, kā arī sasaukt pirmo Baltijas drāmas studiju konferenci. Par šo konferenci laikrakstā LAIKĀ (1974. g. 9. okt.) bija sniegts samērā plašs apraksts. Konferences rezultātā pieteicās baltiešu drāmatīki, kas bija ieinteresēti savu lugu tulkojumos, kā arī pāri par divdesmit tulkotāju. No latviešiem Anšlavs Eglītis un Hugo Krūmiņš piesūtīja savu lugu tulkojumus, un lugas tulkot pieteicās Margrieta Ēdele, Agnese Kukaine, Ilze Raudsepa, Astrīda Stānke (Stahnke, dz. Barbina), Brigita Stefena (Steffen, dz. Matisone), Brigita Siliņa, Andrejs Šedriks, Juris Valters, Juris Silenieks un Māris Ubāns.

Pirmo piecu gadu laikā jau pārtulkots pāri par sešdesmit baltiešu lugu. To starpā latvieši pārstāvēti ar Brigaderes, Blaumaņa, Aspazijas, Raiņa, Anšl. Eglīša un Zīverta lugām (sk. tulkoto lugu sarakstu raksta beigās). Pirmā baltiešu lugu antoloģija CONFRONTATIONS WITH TYRANNY (Prospect Heights, Waveland Press) iznāca 1977. gadā. Bija paredzēts, ka otra grāmata THE GOLDEN STEED, kurā ievietota Raiņa luga „Zelta zirgs” un Brigaderes „Maija un Paija”, iznāks 1978. gadā tai pašā apgādā.

Konferences dalībnieki 1974. gadā nolēma lugu tulkojumus publicēt grāmatās, izvēloties lugas, kas iztirzā līdzīgas temas. Tādā veidā atsevišķās grāmatas varētu bez literatūras un drāmas speciālistiem ieinteresēt arī citu nozaļu zinātniekus un studentus. Šo interesi cer vairot ar speciālistu rakstiem, kas ievada katru ievietoto lugu. Tā pirmās grāmatas tema bija tirānija — ne tikai politiska, bet arī cita veida. Otrā grāmatā uzņemtas lugas izmanto folkloras motīvus, un ievadus rakstīt uzaicināja folkloras speciālistus. Tā drāma palīdz iepazīstināt angļiski runājošos ar baltiešu tautasdziesmām, pasakām, tradīcijām un ticējumiem. Nākošās grāmatās paredzēts ievietot lugas, kas runātu par baltiešu imigrantu centieniem iedzīvoties jaunajā vidē, par trimdas ietekmi uz cilvēku psiholoģiju, par legendāriem baltiešu varoņiem, par tautas garamantu ētiskajām vērtībām audzināšanā, kā arī par ideoloģiskām domstarpībām vienas tautas piederīgajos.

Baltijas drāmas studiju centra archīvā pirmo piecu gadu laikā savākti pāri par pieci simti oriģināllugu un pētījumu avotu (bibliografija, teātru un drāmas vēsture un oriģināldokumenti). Lai archīvu papildinātu, materiālus apmaina

ar citām krātuvēm, piemēram, ar Kentas universitātes baltiešu bibliotēku, Ir arī cerības iegūt jaunus materiālus no baltiešiem brīvajā pasaulē.

Līdz šim Karbondēlā izrādītas trīs baltiešu lugas angļiski: Aļģirda Landsberga „Pieci stabi tirguslaukumā” (ar ievērojamā latviešu dekorātora Pēterļa Rožlapas skatuves iekārtu, režiju vadot Alfrēdam Straumanim, tēlotājos piedaloties Andrejam Šedrikam, inspicējot Jurim Valteram), igauna Borisa Kabūra „Robota Ropsa piedzīvojumi” (luga bērniem) un lietuvieša Antana Škemas „Ataraksija”. Abas pēdējās lugas iestudēja amerikāņu virsrežisori, un pēdējās lugas izrādes notika ievērojamā lietuviešu režisora Jona Juraša (kas kā disidents bija atstājis Lietuvu) viesošanās laikā Dienvidilinojas universitātē. Alfrēda Straumaņa tulkoto Mārtiņa Zīverta „Tvanu” izrādīja Toronto latviešu studentu teātris dažādo tautu kultūras festivāla ietvaros Kanādā. Tā kā par pirmo tulkoto lugu antoloģiju Amerikā parādījusās labas atsauksmes, ir cerības, ka vismaz universitāšu un pilsētu teātri uzņems dažas no tām savā repertuārā.

Sekmīgi un laikā nobeigtais pirmais ASV federālās valdības atbalstītais projekts par baltiešu drāmu atvērta durvis jaunam darbam. Centra dalībniekus uzaicināja lasīt referātus dažādās konferencēs, piemēram, starptautiskajā slavu konferencē Banfā, Kanādā, kurā bija ieradušies zinātnieki no visas pasaules, ieskaitot Padomju Krieviju, tāpat arī Amerikas universitātēs, kas pētī Austrumeiropas telpu, un dažādu nebaltiešu grupu un organizāciju sanāksmēs. Centra vadītāju pat ielūdza prezidenta Forda Baltajā namā uz konferenci, kas apsvēra tautību jautājumu amerikāņu izglītības sistēmā. Viņu arī uzaicināja par konsultantu vairākās nacionālās organizācijās un federālās aģentūrās. Šī darbība ne tikai palīdzēja populārizēt baltiešu kultūru amerikāņu intelīgencē, bet ļāva dziļāk ieskatīties iespējās atrast jaunus avotus Baltijas drāmas studiju centra finansiālās bāzes paplašināšanai.

Lai pienācīgi sagatavotos minēto avotu izmantošanai, centrs kopā ar tā padomdevējiem — baltiešu zinātniekiem — pieprasīja sēklasnaudu no Dienvidilinojas universitātes pētījumu fonda. Ap \$ 4000 lielo piešķirumu izmantoja daļēji studentu pabalstīšanai, cēla izdevumu segšanai un biroja izdevumiem. Rezultātā radās modelis baltiešu drāmas bibliografijai. Šo modeli iesniedza novērtēšanai Nacionālajam humānitāro zinātņu fondam Vašingtonā (National Endowment for the Humanities), kas pieejams tikai ievērojamākiem humānitāro zinātņu pētniekiem. Fonds modeli atzina par vērtīgu un piešķīra \$ 60.495 baltiešu drāmas rokasgrāmatas un bibliografijas sarakstīšanai. Šī summa bija izlietojama divu gadu laikā, sākot ar 1977. g. 1. jūniju. Dienvidilinojas universitāte tai vēl pievienoja tuvu pie 17.000 dolāru kā centra vadītāja darba algu, ko viņš nenopelnīja, mācot teātra fakultātē, lai varētu veikt bibliografijas sastādīšanai nepieciešamos pētījumus.

Baltiešu drāmas rokasgrāmatā un bibliografijā angļu valodā ietilpst īsi visu triju Baltijas tautu drāmas attīstības pārskati no tās pirmsākumiem līdz pat pēdējiem gadiem, ietverot ziņas gan par laiku pirms Baltijas valstu patstāvības, neatkarīgajām republikām, tagadējām republikām un par baltiešiem brīvajā pasaulē, kā arī citā trimdas laikā un vietā. Visas lugas, kas rakstītas oriģinālā

īgaupu, latviešu un leišu valodā — ja tās ir vai nu publicētas grāmatās, vai izrādītas uz skatuves — grāmatā ievietos ar attiecīgām piezīmēm, pēc iespējas sīkām bibliografiskām ziņām un īsāku vai garāku saturā atstāstījumu. Rokasgrāmatā būs arī ievērojamāko drāmatiku dzīves apraksti — no katras tautības apmēram divdesmit. Tāpat būs minētas arī visas līdz šim tulkotās lugas angļu valodā, un, lai palīdzētu ieinteresētiem pētniekiem, ar kōdiem būs norādītas lugu atrašanās vietas amerikāņu vai centrālizētās baltiešu krātuvēs. Jāpiezīmē, ka, piemēram, Ņujorkas pilsētas publiskajā bibliotēkā vien atrodams vairāk par četri simti latviešu lugu. Arī Kongresa bibliotēkā Vašingtonā atrodams daudz baltiešu lugu, un to krājumi pastāvīgi aug, jo no padomju baltiešu republikām šī bibliotēka apmaiņas ceļā saņem gandrīz visas kopš Otrā pasaules kara iespīestās lugas. Tur atrodami arī pirmspadomju laika baltiešu drāmatiku kopotie raksti, kā arī pa retai Amerikā, Austrālijā un Zviedrijā izdotai lugai.

Rokasgrāmatai paredz pievienot arī vispārēju bibliografiju par angļu valodā izdotām grāmatām un rakstiem periodikā attieksmē uz Baltijas telpu un tautām. Speciāla bibliografija rādīs grāmatas un rakstus oriģinālvalodās par baltiešu teātri un drāmu.

Kaut gan Baltijas drāmas studiju centram jau ir jauni plāni nākošo piecu gadu darbībai, par tiem runāt būtu pārāgri. Pēc centra radītāju un darbinieku domām, vispirms būtu jāizplata jau sagatavotie materiāli angļiski runājošo tautu skolās un pilsētu bibliotēkās. Un šeit palīdzīgi varētu būt visi baltieši, Katrā vidusskolā, kurā mācās baltiešu izcelsmes jaunieši, sevišķi Amerikas savienotajās valstīs, var pieprasīt, lai vismaz vienu nedēļu no skolas gada vienā vai otrā klasē mācītu par baltiešiem. Daudzi stāti ir pat pieņemusi tautisko studiju likumus. Ja baltieši — skolēnu vecāki vai jaunieši paši — varēs norādīt uz mācībīlīdzekļiem, piemēram, iepriekš minētajām drāmas antoloģijām angļu valodā, tad iemeslu to nedarīt būs grūti atrast.

Katrā mazākā vai lielākā pilsētas bibliotēkā attiecīgās pašvaldības iedzīvotājiem ir tiesības pieprasīt, lai tajā ievietotu zināmas grāmatas lasīšanai. Lai to izdarītu, pietiek ar vienu bibliotēkas apmeklējumu, bieži vien pat tikai ar tālruna zvanu.

Amerikāņu zinātnieki un studenti, kas iepazīnušies ar tulkotajām baltiešu lugām, atzīst, ka tās ir interesantas un labi informē par baltiešu tautām. Protais, latvietīm lasīt latviešu lugas angļiski nebūtu nekādas nozīmes. Tomēr, ja latvietis, neprazdams ne igauniski, ne lietuviski, gribētu iepazīties ar savu tuvāko kaimiņu kultūras vērtībām, lasot šo tautu lugas angļiski, viņam tas būtu iespējams.

Baltieši savās trimdas gaitās ar visādiem līdzekļiem ir centušies informēt angļiski runātājas tautas par sevi un savu likteni. Kā šī raksta sākumā norādīts, drāma var būt viens no labākajiem līdzekļiem šādas informācijas izplatīšanai. Bieži vien, ejot ciemos pie saviem patvēruma zemju draugiem, nezinām, ko nest ciemkukulim. Grāmata, ko saņemējs varēs izlasīt savā valodā, nav sliktāks ciemkukulis par rozēm vai pudeli konjaka.

Atskatoties atpakaļ uz pirmo piecu gadu darbību, Baltijas drāmas studiju centra dalībnieki ar sasniegto un padarīto ir apmierināti. Sasniegtais ir panākts ar minimāliem baltiešu pašu naudas izdevumiem. 5000 dolāru ieguldījums, pavirši lēšot, ir ienesis ap 100.000 dolāru naudā, neskaitot apmēram desmit akadēmisko gadu mācībnaudas atlaidi baltiešu studentiem (\$ 18.000). Bet centra darbinieku apmierinātība nav mērījama dolāros. Viņi tic, ka dara derīgu darbu, kā rezultātā baltiešiem nebūs jāklīst pa pasauli neviena nepazītiem, un viņi cer, ka baltiešu sabiedrība novērtēs padarīto un palīdzēs izplatīt darbinieku sagatavotos materiālus pa visu pasauli.

Pielikums

Lugas angļu valodā, kas pieejamas Baltijas drāmas studiju centra archīvā

Autors	Luga	Tulkotājs
Aspazija	Atriebēja	Astrīda Stānke
"	^a Sidraba šķidrants	"
"	Zaļa līgava	"
Blaumanis	^a Pazudušais dēls	Andrejs Šedriks
"	^a Sestdienas vakars	Alfrēds Straumanis
Brigadere	^b Maija un Paija	Ilze Raudsepa
"	^c Sprīdītis	Margrieta Ēdele
Anšl. Eglītis	Kazanovas mētelis	Rita Liepa, Brigita Silīņa
"	^a Ferdinands un Sibila	Juris Valters
"	Leo	A.Šedriks, A. Straumanis, J. Valters
"	Sandra	Māris Ubāns
"	Māris un Baiba	Juris Valters
"	Lūdzu ienāciet, sēr!	"
Hugo Krūmiņš	Maestro no Rucavas	Hugo Krūmiņš
Jānis Muncis	Nāves ēnā	Jānis Muncis
Gunārs Priede	^b Zilā	Andrejs Šedriks
Rainis	^{bc} Zelta zirgs	Astrīda Stānke
"	Indulis un Ārija	Alise Kukaine, A. Straumanis
"	^b Jāzeps un viņa brāļi	Grēsa Raisa (Grace Rhys)
Alfr. Straumanis	Tagad ir citādi	Brigita Stefena
Zīverts	^c Tvans	Alfrēds Straumanis
"	Kāds, kurā nav	Māris Ubāns
"	^b Āksts	Lūcija Bērziņa
"	Kurrpurrū	Juris Silenieks
"	^{bc} Rūda	Alfrēds Straumanis
"	Pēdējā laiva	Juris Valters

Ar ^a apzīmētas lugas, kas pievienotas maģistru darbiem un atrodamas Amerikas universitāšu bibliotēkās, ar ^b — lugas, kas izdotas grāmatās, ar ^c — lugas, kas izrādītas angļu valodā.

TEĀTRIS ASV UN KANĀDĀ

Arturs Rubenis

Veclatviešu teātris

Latviešu teātris Ziemeļamerikā pastāv jau 85 gadus, bet tā vēsture vēl rakstāma, ja tikai laiks neiznīcinās liecību pēdas. Kā to liecina O. Akmentiņš kādā savā rakstā, pirmā zināmā latviešu teātra izrāde šai kontinentā notikusi 1893. gadā Bostonā ar „Vecā pilskunga” uzvedumu. Lugu izrādīja Bostonas latviešu biedrības teātris ar Jāņa Kugas dekorācijām.

„Veclatviešu” teātra kopas darbojās ne vien Bostonā, Ņujorkā, Čikāgā un Filadelfijā, bet arī Sanfranciskō, izrādot gandrīz vai visas tai laikā pieejamās latviešu un arī tulkotās lugas. Bostonas „veclatviešu” teātris vēl ir dzīvs divdesmitā gadsimta piecdesmitajos gados, kad Amerikā iebrauc „jaunlatvieši”.

Mūs var interesēt, ka arī veclatviešu teātriniekus jau, sākot ar pirmajām izrādēm, nodarbināja teātra darba kvalitātes uzlabošana. Šai nolūkā rīkojalekcijas un nodarbības, izdeva pat grāmatas.

Jauni dibinājumi

Kad piecdesmito gadu sākumā jauniecelotāju latviešu vilnis sasniedz Ameriku, nodibinās Amerikas latviešu teātris, izveidojot Bostonas un Ņujorkas, vēlāk arī Vašingtonas ansambli. Dažus gadus vēlāk tiem pievienojas arī Ceļojošais ansamblis. Ar to ir nodoms radīt profesionālu ceļojošu teātra vienību, kas spētu sagatavot un ceļojot sniegt mākslinieciski vērtīgas izrādes. Strādājot citā maizesdarbā, nebija iespējams izveidot iespējami sekmīgāku teātra kustību šai kontinentā. Atļausos pat norādīt, ka šai laikā nemaz nebija vēlēšanās radīt kādu konkurenci, iesaistot jaunākās audzes spēlētājus, tāpēc par mērķtiecīgu teātrinieku audzināšanu Ziemeļamerikā īsti nemaz nevaram runāt. Bija vēlēšanās atkārtot jau vecajā kontinentā sniegto, rādot klasiskos latviešu autoru darbus. Laimīgā kārtā jaunākajai paaudzei latviešu klasiķis arvien ir jaunatklājums, tāpēc varam runāt par latviešu skatītāja diezgan apzinīgu cienāšanu ar Blaumani, Raini, Zīvertu un citiem autoriem.

Jau tūlīt piecdesmitajos gados latviešu skatītāji dalījās. Vecās paaudzes ļaudis, vēlēdamies kavēties pagātnē, izrādēs svētlaimīgi pievēruši acis, sildījās Rīgas izrāžu spožumā un mākslinieku dievināšanā. Toreizējā jaunā paaudze, nekā nezīnālama par Rīgas jaukumiem, pamazām sāka prasīt pēc starptautiskāka reperuāra, sekošanas laika garam. Kamēr ALT Bostonas ansamblis pilnīgi norobežojās no tulkojumiem, Ņujorkas ansambļa pūrā ir pa kādam tulkojumam. Kaut arī šo ansambļu sastāvā parādījās pa kādam jaunākam tēlotājam, tad apzinīga jauno teātrinieku audzināšana sākās tikai ar Kārļa Veica studijas izveidošanos pie Daugavas vanagu apvienības Bostonā. To nodēvē par DV latviešu jaunatnes teātri — studiju. Šeit jau 1951. gada martā divi duči jaunu latviešu sāk teātra nodarbības — mācīties, kā „spēlēt” teātri.

Tā kā neizdevās nostiprināt profesionālu teātri, daudz kas palika pašplūsmā, un šīs pašplūsmas rezultātā visās latviešu kolonijās dzima un mira dažādas teātra kopas, kur vairāk vai mazāk pieredzējušu teātrinieku vadībā sākās teātra darbs.

Pašdarbnieku teātra kopas radās no Bostonas līdz Sanfrancisko. Kopas dibinājās Čikāgā, Detroitā, Grandrepidsā, Milvōkī, Indianapolisā, Klīvlendā, Miņneapolisā, Demoinā, Linkolnā, Losandželosā, Vīlimentikā, Vilmingtonā, Filadelfijā, Priedainē, Denverā, Sietlā, Kalamazū un citur. Kāds ducis no tām vēl pastāv — ar mainīgu sastāvu un mainīgiem panākumiem. Tās izrādījušas gan latviešu, gan cittautu autoru lugas.

Dažām teātra kopām, piemēram, Milvōkī, bija laime sākt darbu vairāku profesionālu aktieņu vadībā. Citur, piemēram, Klīvlendā, tās dibināja amatieři — teātra entuziasti, mēģinot paši, kā varēdami, atrast piemērotu formu saviem uzvedumiem. Radās arī daži jaunāki teātra entuziasti, kas sāka mācīties amerikāņu teātra skolās, piemēram, Māris Ubāns, Nikolajs Lapkašs uc. Daži no viņiem paguva iesaistīties amerikāņu teātra darbā kā profesionāļi, piemēram, M. Ubāns un Alfrēds Straumanis, bet tas arī nozīmēja, ka viņi praktiski nekā nevarēja līdzēt latviešu amatieņu ansambļiem.

Šeit svešumā daudz runāts par latviešu teātra vajadzību, tāpat par tā mākslas snieguma un līmeņa celšanu. Lai latvietis garīgi dzīvotu svešumā, šeit Amerikā un Kanādā viņam teātra izrāde nepieciešama. Pāris stundu izrādes laikā viņam ir iespēja dzīvot latvisku dzīvi. Šis mērķis attaisno pašdarbnieku teātra kopu eksistenci, bet tai pašā laikā nedrīkstam sacīt: „Kā māku, tā maunu”.

Audzinašanas darbs

Lai latviešu teātra izrādes attaisnotos un piepildītu savu misiju, apzinīgi vajadzēja izvērst teātra audzināšanas darbu. Šai audzināšanai jānorisinās dažādā līmenī, dažādam vecumam piemērotā formā. Tāpat, kā tas ir citur, arī latviešu teātriniekam jau piecdesmito gadu sākumā vajadzēja apzinīgi plānot un izvērst teātra darbu, iesaistot jaunās paaudzes darbiniekus, audzinot darba darītājus un audzinot skatītājus. Darbinieku un skatītāju audzināšana jāsāk no apakšas. Kā vēlāk atklājies, teātra nodarbības ir izvērtušās par iespaidīgu latviešu valodas apgūšanas palīglīdzekli. Tāpēc teātra darbam vajadzēja sākties latviešu skolās, kur ar uzvedumu palīdzību mērķtiecīgi paplašinātu latviešu valodas zināšanu līmeni, mācot jauniešiem vārdu krājumu, praktisku gramatikas lietošanu un teikumu uzbūves izjūtu, tai pašā laikā atmodinot interesi skatīties teātra uzvedumus un tajos piedalīties.

Praksē teātra izrādes kā audzināšanas palīglīdzekļi izmantoja ļoti reti. Tikai Toronto vidusskola un Klīvlendas draudzesskola izveidoja gadskārtējā uzveduma tradīciju. Praksē pierādījies, ka spēlētājiem ir plašāks vārdu krājums, stabilākas latviešu valodas zināšanas, viņi saprot, kas notiek uz skatuves citos teātra uzvedumos, un tāpēc labprāt nāk skatīties izrādes. Apzinīgi iesaistīti, viņi paši labprāt piedalās teātra darbā.

Latviešos ir populārs uzskats, ka teātri spēlēt var kuŗš katrs, ka nekāda skola nav vajadzīga, viss ir dabiska talanta radīts, un latvieši ir ievērojama teātra mīļotāju un spēlētāju tauta. Šo pēdējo gudrību esam smēlušies no Michaila Čehova kādreiz Rīgā sacītajiem pieklājības komplimentiem par latviešu lielo teātra mīlestību un aktieru talantu. Ka latvieši „mīlētu” teātri, ir pasacīgas, ko jaucam ar patiku izjust bohēmiskās uzdzīves gaisotni un vēlēšanos sabiedrībā paspīdēt.

Profesionāla latviešu teātra, ja tādu gribam, ņemot visus apstākļus vērā, pieminēt, eksistence Amerikā izbeidzās sešdesmito gadu beigās. Tas bija sniedzis ievērojamu devumu latviskajai kultūrai, Cerams, ka par to kāds uzrakstīs objektīvu vērtējumu.

Disciplīnas trūkums

Tagadējie spēlētāji, gan nerunājot par Amerikas latviešu teātra ansambļiem, sirgst ar tehnisku nepilnību un, galvenais, disciplīnas trūkumu. Disciplīnas trūkums parādās neatbildīgā runāšanā par to, cik paša spēlētā loma lieliska, cik lielisks pašu uzvedums un cik diletantiski visi pārējie teātrinieki un teātra ansambļi.

Disciplīnas trūkums parādās attieksmē pret darbu: arī teātra tehniskais personāls jāiesaista ansamblī, un nedrīkstētu būt plaša starp aktieriem un skatuves strādniekiem.

Disciplīnas trūkums parādās, ja teātrinieki neatzīst par vajadzīgu mācīties, iepazīties ar teātra literātūru, lietot teātra rokasgrāmatas un, visbeidzot, lasīt lugas. Disciplīnas trūkums ir tur, kur darba paņēmieni pārsprīšanas vietā nodarbojas ar „politiku”, kur ik brīvu brīdi nedomā skatuviski. Strādāt gar balss un ķermeņa tehniku ir elementāra prasība teātrinieku audzināšanā. Vēl nozīmīgāka ir aktiera personības veidošana.

Mūsu teātriniekos jāieaudzina apziņa, ka mēģinājumi ir tikai daļa no darba procesa. Tajā jāvingrina balss, ķermenis, jāzina darba soļi, lomu izveidojot, lai ar minimālu enerģijas patēriņu iegūtu maksimālo rezultātu, talanta robežās veidojot skatuves tēlu. Liekas, ka parasti apmierinās, iemācoties tekstu un situāciju. Rakstura iezīmēm, konfliktiem, sarežģījumiem, kāpinājumiem, noskaņām un ritma maiņām vajadzētu būt aktiera mākas viselementārākiem pamatiem, kuŗus katrs saprot.

Kritika

Mums vajadzīga kritika, kas audzina, kas neniekojas un neslavē draugus. Kritikai jāanalizē, kas izdevies, kas ne, kāpēc tas tā bijis un kā to, kas nav izdevies, labot. Tad mēs nekultu tukšus salmus par diletantiem profesionāļiem, neiedomātos sasnieguši mākslas kalngalus (kur tad tālāk kāpsi, būs vien jākāpi lejā!) un neaprunātu cits citu, nomelnojot iedomātus konkurentus.

Skatītāju loma

Audzināšanas darbā ir aizmirsta tā teātra daļa, kas aptver aktiera satikšanos ar skatītāju un māku paturēt skatītāju uzveduma perspektīvā. Aplamas

ir izrādes ar tūkstošiem skatītāju, ja teātra vienībai nav pieredzes, kā satikties ar skatītāju. Šādas izrādes vietā lielāku svētību dotu lielāks skaits izrāžu ar simt skatītājiem katrā. Kāpēc? Šīs izrādes dotu iesācējam pieredzi, kā spēlēt lomu desmit reizes un paturēt lomas perspektīvu visās izrādēs. Audzināšanai nekalpo teātru dienu izrāžu steiga; vienkāršām viesizrādēm ir lielāka nozīme nekā sacensību uzvedumiem, kas nav salīdzināmi. Kādam vajadzētu prast analizēt izrāžu līmeni, gatavību, žanru un stilu, lai teātru dienu „sacensības” pilnībā kalpotu ansambļu audzināšanai.

Kāda daļa no visām šīm gudrībām — par disciplīnu, aktieģu spēju līmeni un pakāpi un teātra zināšanu mākas apgūšanu — jāpārnes arī skatītājos. Fakts, ka skatītāju domas par lugu izvēli izteikti dalās, pierāda, cik patiesībā mūsu skatītājs nesagatavots teātra izrāžu baudīšanai. Vairums katru izrādi uzņem ar iepriekš sagatavotām mērauklām, neļaujot tai iedarboties uz skatītāju brīvi, bez aizspriedumiem, lai varētu izvērtēt redzētā idejas un spēles sniegumu. Latviešu skatītājam visvairāk iemīlotais teiciens ir „Tā, kā Rīgā”. Neatkarīgi no tā, kā uz skatuves spēlē, viņš visu redz pagātnes mirzumā. Vidējā un jaunā paaudze, kam šīs „Rīgas redzēšanas” trūkst, uzvedumā meklē lokālās vides atspulgu un problēmas. Tāpēc pēdējos gados atkal esam atgriezušies pie skaudrajām domstarpībām par to, vai uzvedumos rādāmi tulkojumi.

Normālos apstākļos no audzināšanas viedokļa katrai tautai zināma daļa sava teātra darba jāvēlī citu tautu garīgo vērtību parādei, lai paši augtu un audzinātu skatītāju. Svešumā, kur, piemēram, amerikāņu autorus var visus skatīt caurmērā gatavākā uzvedumā šejieniēšu skatuvēs, šī ir izšķērdība, kas atstāj novārtā mūsu drāmas klasiskos un jaunrades darbus. Šī izšķērdība neattaisnojas. Vienpusējas kultūras apmaiņas laikmetā saduramies arī ar aplamo uzskatu, ka Latvijā radītās drāmatiskās vērtības svešumā būtu ignorējamas, nebūtu skatuvē rādāmas, ka tās nepieder pie trimdas latviešu audzināšanas.

Lai latviešu teātris svešumā varētu pastāvēt vismaz vēl vienu desmitgadi vai ilgāk, pienācis laiks domāt par teātrinieku audzināšanas vajadzību. Jāmāca skatuviski domāt ne tikai paši teātrinieki, bet arī skatītājs, lai roku rokā aktieģi izaudzinātu paši sevi, ja ne gluži par māksliniekiem, tad vismaz par tādiem, kas saprot teātra mākslu gan no spēlētāju, gan skatītāju viedokļa. Tikai pēc tam varēsim sākt runāt par mākslas vērtībām un latviešu teātra skolu svešumā.

Latviešu teātru apvienība

Teātra darbinieki ASV un Kanādā mēģina rast kopēju sadarbības centru jau 1959. gadā, kad Oto Krolla vadībā notiek sanāksme Čikāgā, taču šī ideja neīstenojas.

Nākamais organizēšanās mēģinājums ir Čikāgā 1965. gadā, kad 10. janvārī notiek teātrinieku sanāksme. Piedalās 16 darbinieki no Vašingtonas, Kalamazū, Grandrepidsas, Toronto, Milvoki un Čikāgas. Rakstveida ierosinājumus piesūtījuši režisori Osvalds Uršteins un Ansis Tipāns un teātra pārstāvji no Mineapolisas un Losandželosas. Sanāksmi vada Arturs Gaiķis. Tajā pārrunā lugu trūkumu,

ciešākas sadarbības veidošanu teātra kopu starpā un skatuves darbinieku audzināšanu. Režisors O. Uršteins ierosinājis veidot aktieņu seminārus pēc Divreizdivi vai sešu nedēļas nogaļu kursu parauga. Šai sanāksmē torontieši ierosina rīkot teātru festivālus pēc Austrālijas parauga.

Otra līdzīga sanāksme notiek atkal Čikāgā 1965. g. 9. un 10. oktobrī, piedaloties 21 teātra darbiniekam no Milvoki, Kalamazū, Čikāgas, Klīvlendas, Toronto un Grandrepidsas. Rakstveidā dalību pieteic Bostonas Jaunais teātris. Sanāksmes vadībā ievēlē Richardu Spuri un Arturu Rubeni. Kopu pārstāvji ziņo par darbu teātra kopās un sagatavotajiem uzvedumiem. Pēc ziņojumiem noskārstams, ka trūkst piemērotu lugu uzvedumiem, būtu vēlama režisoru apmaiņa vai viesošānās, trūkst piemērotu aktieņu sekmīgam darbam.

Kad grandrepidsieši ierosina organizēt teātru centru, A. Rubenis pēc pārrunām dod konkrētas vadlīnijas apvienības dibināšanai. Šos ierosinājumus pārrunā un nodod visām teātra vienībām apspriest un pieņemt. Izrauga pagaidu valdi, kurā ievēlē R. Spuri par priekšnieku un A. Rubeni, Intu Purvu, Richardu Rolli un Maiju Roziņu. Pārrunas skar visu teātra darbalauku — kursu organizēšanu, lugu apzināšanu, teātra materiālu krāšanu, sadarbības veidošanu un darba plānošanu visa kontinenta apjomā. Nolemj rīkot teātru dienas, pirmās paredzot Torontō 1966. gadā.

Pagaidu valdes pirmā sēde notiek 1965. g. 4. decembrī Kalamazū. Piedalās A. Rubenis, R. Rollis un M. Roziņa; teātra izrāžu dēļ nav varējusi ierasties I. Purva, bet R. Spuris ar rakstu paziņo, ka personisku apstākļu dēļ nevar tālāk veikt priekšnieka pienākumus. Valde sadala amatus, priekšnieka uzdevumus uzņemoties A. Rubenim. Priekšnieka vietniece ir I. Purva, sekretāre M. Roziņa, biedrzinis un kasieris R. Rollis. Šai pagaidu valdes sēdē plāno tālāko darbu. Nolemj sazināties ar Amerikas latviešu apvienības kultūras biroja teātra sekciju, lai saskaņotu darbu, izdot apkārtrakstu, izveidot četras apvienības nozares — teātra vēstures, lugu, teātra kursu un izdevumu. Pārrunā arī pirmo teātra dienu rīkošanu.

Aizvadītajā darbības posmā līdz 1978. gadam valdes vēlēšanas notikušas astoņas reizes. Apvienību vadīja A. Rubenis (1965—1971), I. Purva (1972—1977) un Edgars Inde (no 1978). Valdē ievēlēti: A. Rubenis (7 reizes), I. Purva (7), Herberts Misiņš (6), M. Roziņa (4), E. Inde (4), R. Rollis (3), Skaidrīte Pūpēde (2), R. Spuris (2), E. Andersone (Bergmane) 1, Rūdolfs Purvs (1), Ruta Jostsone (3), Gunnārs Grieze (2), Ilga Freija (1), Aleksandra Gēriņa (3), Ernests Jurševskis (1), Georgs Alchimovičs (1) un Liene Martinsone (1). Lielo attālumu dēļ valdes sēdes notiek ar ilgāka laika atstarpēm. Tās notikušas: Kalamazū (1965), Klīvlendā (1966, 1967, 1968, 1969), Grandrepidsā (1966, 1970), Čikāgā (1966, 1967, 1968 divreiz, 1978), Torontō (1967, 1970, 1976), Garžerā (1975, 1977), Mineapolisā (1965) un Milvokī (1977).

Apvienības mērķis ir latviešu teātra kustības veicināšana, darba plānošana un saskaņošana un jaunrade Ziemeļamerikas kontinentā. Lai to panāktu, rīkojami teātra darbinieku kursi un sanāksmes, teātra uzvedumi un teātru dienas,

vācami vēstures materiāli par latviešu teātra darbu svešumā un apgādājama teātra literatūra.

Sakaru uzturēšanai, darba dokumentēšanai un informācijai par teātra darbu apvienība līdz 1978. gadam izdevusi pavisam 38 numurus APKĀRTRAKSTA ar mainīgu lappušu skaitu un iznākšanas biežumu. Piemēram, 1967. gadā iznākuši 9 numuri, 1966. g. pieci, 1968. g. četri, 1969., 1970., 1974., 1977. g. pa trim, 1971., 1972., 1978. g. pa divi, 1973., 1975. g. pa vienam, 1976. g. neviens. Vairāki numuri izdoti apvienoti. Apkārtraksts sniedzis ziņas par teātra kopu uzvedumiem, valdes un apvienības darbu un pasākumiem, kā arī jaunām lugām.

Lai rastu iespējas izplatīt teātru dienās nolasītos referātus un panākt arī plašāku domu izmaiņu par teātra darba problēmām, apvienība izdeva rakstu krājumu SKATUVI. Pavisam izdoti pieci numuri, pie kam pēdējais ir sesto teātra dienu rīcības komitejas izdevums (sk. 137. lpp.).

SKATUVES redakcija sāka arī lugu pavairošanu, izdodot lietuviešu rakstnieka Antana Rūka „Četrus ceļniekus” par apvienības līdzekļiem. Mazā noietā dēļ lugas turpmāk pavairotas par privātiem līdzekļiem. Pavairotas šādas lugas: Emīla Skujenieka „Robinsons” (1969), Eduarda Vulfa „Līnis murdā” (1970), Ulza Siliņa „Didzis un sargeņģelis” (1970), Artura Rubeņa trioloģija „Abrenes gals” (1971), Lidijas Tīcmanes (Auzānes) „Mēs prasām brīvību” (1971) un Pēterā Dūma „Kaķīša dzirnavas” (1972).

Līdzekļu gūšanai apvienība 1969. gadā rīkoja mantu loteriju, ko vadīja Ruta Jostsone no Čikāgas. Tāpat arī līdzekļu sagādei izdeva A. Rubeņa PIEZĪMES AKTIEĀRAM GRAMATIKAI kā SKATUVES pielikumu. Gaŗezera vidusskolas vajadzībām A. Rubenis apvienības uzdevumā sagatavoja īsu LATVIEŠU TEĀTRA UN DRĀMAS VĒSTURI, kā arī IEVADU RUNAS MĀKĀS. Šos izdevumus izdalīja skolniekiem par brīvu.

Sākumā teātra kopas apmainījās ar to rīcībā esošo lugu sarakstiem, kā arī sazinājās ar Daugavas vanagu lugu krātuves pārzini Valentīnu Lambergu Bostonā. Būtu paralēlisms veidot jaunu lugu krātuvi, tāpēc V. Lambergu aicināja darboties par lugu nozares vadītāju arī apvienībā. Apvienība iecerējusi visu latviešu lugu mikrofilmēšanu, darot tās pieejamas vairākās bibliotēkās. Šis projekts īstenosies, ja būs vajadzīgie līdzekļi.

Daudz runāts par teātra darbu, aktieŗu apmācīšanu un uzvedumu līmeŗa celšanu, plānota teātra kursu nozare, daļēji šīs nepieciešamās nodarbības ietilpinot teātru dienās un sanāksmēs. 1977. gada rudenī apvienībā izveidoja kursu nozari. Tās mākslinieciskais vadītājs ir profesors Māris Ubāns un administrātores Aleksandra Gēriņa. Pirmajosursos, kas notika Gaŗezērā, par lektoriem darbojās arī J. Mintiks, E. Tauriņa, M. Valtere, G. Alchimovičs uc. Otrie kursi notika 1978. gada augustā, un tur bez minētajiem piedalījās arī režisors Osvalds Uršteins. Trešie kursi paredzēti 1979. gadā Gaŗezērā M. Ubāna vadībā.

Nozīmīga bijusi teātru dienu rīkošana. Tās rīko apvienība, sarunājot praktiskā darba veicējus dažādās latviešu kolonijās. Jau notikušas sešas šādas teātru dienas: Torontō 1966., Čikāgā 1968., Torontō 1973., Sanfranciskō 1974.,

Mineapolisā 1975. un Klīvlendā 1977. gadā. Septītās teātru dienas paredzētas atkal Torontō 1979. gada pavasarī (sīkāk sk. 93. lpp.).

Par teātru dienu vērtību un nozīmi visi ir pozitīvās domās, bet par žūrijas komisijas piešķirtām godalgām domas gandrīz vienmēr bijušas dalītas. No audzināšanas viedokļa būtu vēlami objektīvāki vērtējumi vai vismaz iespēja uzvedumus pārrunāt darba seminārā, lai mācītos no kļūdām un lai izvairītos no vīzdegunībām.

Tā Latviešu teātra apvienība Ziemeļamerikā, darbodamās jau trīspadsmit gadus, centusies rosināt teātra vienību darbu, mudinot ne tikai sagatavot izrādes, bet arī celt darba līmeni un apmainīties izrādēm. Ja ne viss plānotais ir īstenojies, pieredzes apmaiņa ir ievērojami rosināta, tā stiprinot teātra uzvedumu sagatavošanu.

Apvienības biedri ir teātra kopas un teātri, kā arī individuāli godabiedri; dalībnieku sastāvs ir bijis ļoti mainīgs, jo daudzas teātra kopas darbu pārtrauc un atkal atjauno. Līdz šim kopējā darbā piedalījušās: Čikāgas teātra kopa, Milvoki DV teātra kopa, DV teātris Minesotā, Kanādas DV teātris, Toronto teātris, Klīvlendas DV teātra kopa, Indianapolisas teātra kopa, Kalamazū teātra kopa, Sietlas teātra kopa, Mazais teātris Sanfranciskō un Grandrepidsas latviešu biedrības teātra kopa.

Par apvienības mērķu veicināšanu un rosīgu darbību teātra laukā ar pateicības rakstiem apbalvoti: Arturs Rubenis, DV teātris Minesotā, Jēkabs Vērenieks un Roberts Vanags. Par apvienības godabiedri ievēlēta agrākā priekšiece Inta Purva.

Apvienības valdē darbojas: Edgars Inde (priekšnieks), Ernests Jurševskis, Arturs Rubenis (priekšnieka vietnieks un sekretārs), Aleksandra Gēriņa (sekretāre) un Georgs Alchimovičs (kasieris), revīzijas komisijā: Millija Valtere, Māra Antēna un Ilga Strazdiņa.

TRIMDAS TEĀTRA PROBLĒMAS

Arno Teivens

Blakus dziedāšanai košos teātra spēlēšana arvien ir pulcējusi visvairāk latviešu sabiedriski kultūrālajā rosībā. Bez profesionāliem teātriem teātra mīļotāji amatieři ir iestudējuši lugas un spēlējuši teātri dažādos laikmetos un dažādās vietās. Sākot jau ar pirmajiem latviešu sabiedriskajiem pasākumiem, šie teātra ansambļi pulcējuši lielāko dalībnieku skaitu, tā ka pamatoti varam runāt par latviešu teātra tradīcijām. Pārvarot dažādas grūtības, šīs tradīcijas koptas arī trimdā. Līdz šim tās veidojušās pašplūsmā, atsevišķu cilvēku vai lokālo organizāciju ierosmē. Ņemot vērā latviešu teātra lomu audzināšanā, kā arī tā idejisko un sabiedrisko nozīmi tieši trimdā, rodas dažas pārdomas par tā turpinājumu.

Sastāvs

Līdzšinējo rosīgo vecās paaudzes teātra darbinieku skaits arvien vairāk samazinās. Lai teātra grupas darbību turpinātu, būtu svarīgi iegūt vairāk papildinājuma no jaunaudzes. Latvijā savā laikā interesi par teātri jauniešos veicināja jau skolas. Tā kā trimdā to bieži vien nav, nozīmīgs uzdevums šai virzienā būtu dažādajām trimdas jaunatnes organizācijām. Biežāk lasāms par tautasdeju kopu dibināšanu, reti, ka organizētos kāda teātra grupa. Iebildumi, ka jauniešiem ir grūtības ar latviešu valodu, atspēkojami, norādot uz valodas apgūšanas un izkopšanas iespējām, ja jauniešos rastos interese par teātra spēli.

Izglītošana

Centrālo kultūras organizāciju nozīmīgākais uzdevums (varbūt kultūras fondu vadībā) būtu atbalstīt jaunu teātra darbinieku izglītošanu, rīkojot kursus, kur mācīties režiju, inscenēšanu, grimēšanos un taml. Tādi kursi ir bijuši Amerikā, bet tas ir par maz. Teātra kursi vēlami dažādās vietās un zemēs. Lielo attālumu un latviešu izklaides dēļ varbūt varētu izveidot kompetentu instruktoru sastāvu, kurī izbrauktu uz atsevišķām vietām un palīdzētu izveidot jaunas teātra grupas vai veicinātu jau pastāvošo grupu darbu.*

Repertuārs

Teātra spēlēšana trimdā nav tikai pašmērķis. Nav aizmirstama teātra mākslas kultūrālā nozīme, uzvestās lugas paustā doma. Nereti teātra izrādes notiek sakarā ar kādām latviešu svinībām vai atceri. Tad nav vienalga, kāds ir lugas saturs, nevar, piemēram, spēlēt burlesku nopietnā sagaitā. Turpretim ar atbilstošu uzvedumu var kāpināt sarikojuma nozīmi, dodot sapulcētajiem dzilu pārdzīvojumu.

Kur atrast vēlamo lugu, ko būtu iespējams izrādīt? Teātra kopām tas parasti ir bijis grūts jautājums. Daugavas vanagu lugu bibliotēkā (sk. 127. lpp.) ir krietns skaits Latvijas patstāvības laikā iespiesto lugu eksemplāru, dažas arī trimdā izdotās vai sarakstītās. Ir arī piesniedzams šo lugu saraksts. Vecāks, vairāk piedzīvojis režisors var orientēties agrāko laiku lugu sarakstā, mazāk jau spriest par jaundarbiem, bet ko lugas nosaukums vien var līdzēt jaunajiem iesācējiem? Lugu sarakstu būtu vēlams izdot no jauna, to izveidojot vairāk pārskatāmu, papildinājumus iestrādājot pamatsarakstā. Būtu arī vēlams sarakstu papildināt ar norādi par lugas saturu un personām.

Lūgums būtu arī ikvienam lugu krātuvi vēl papildināt un nodot tai tādu lugu eksemplārus, kādu tur vēl nebūtu — gan tagad trimdā sarakstītās, gan agrāk iespiestās vai citādi pavairotās lugas. Tāpat būtu lūgums rakstniekiem turpināt sacerēt jaunus drāmatiskos darbus un kultūras organizācijām — biežāk rīkot drāmatisko darbu godalgošanu. Joprojām ir maz lugu par nopietnām trimdas dzīves problēmām.

Ietērps

Trimdas teātra kopu iestudējumi visumā piedzīvo vienu līdz divas izrādes, reti kad vairāk, ar dažiem desmitiem vai — retākos gadījumos — simtiem

apmeklētāju. Tas arī nosaka lugas izvēli un līdzekļus inscenējumam. Vairuma gadījumos tādēļ izrāde jāsatavot ar vismazākajiem izdevumiem, un parasti nevar atļauties uzvest vēsturiskās vai etnogrāfiska rakstura latviešu lugas, kas prasa atbilstošus kostīmus tēlotājiem. Dažādās zemēs, sevišķi svētku izrādēm, ir arī sagatavoti un uzvesti šādi inscenējumi ar skaistiem tērpiem un citām rekvizītēm, nereti, uzveduma dalībniekiem personiski palīdzot tos iegādāties. Pāris izrādēm. Un pēc tam? Kur paliek šie speciāli gatavotie un pēc izrādēm vairs nelietotie tērpi? Vai tad nebūtu iespējams nodibināt kādu latviešu teātra tērpu krātuvi, kur nodotu speciāli gatavotos raksturīgos kostīmus, ko turpmāk neparedz izlietot, un no kuŗas tad tos varētu nomāt teātra kopu izrādēm citās vietās? Šāda tērpu iznomāšanas krātuve varētu palīdzēt teātra kopām un pat ierosināt tās ķerties arī pie tādu lugu iestudēšanas, kas kostīmu gatavošanas izdevumu dēļ citādi nebūtu iespējama. Tādas krātuves jau pastāv mītnes zemju teātriem (piemērs minēts 109. lpp.), bet mūsu vajadzībām ir nepieciešamas vismaz divas speciālas krātuves — Ziemeļamerikā un Austrālijā.

*Nododot šo ARCHĪVA sējumu spiestuvē, laikrakstos lasāms, ka ALA kultūras fonds nolēmis piešķirt līdzekļus ceļojoša režisora algošanai.

PIRMĀ BALTIEŠU TEĀTRA KONFERENCE KĀRBONDĒLĀ, ASV 1974. GADĀ
(no kreisās: Mardi Valgemē, Juris Silenieks, Aļģirds Landsbergis, Egle Jodvalka, Alfrēds Straumanis, Juris Valters, Rimvīds Šilbajoris, Georgs Kurmans, Andrejs Šedriks; sk. 114. lpp.)

DRĀMATISKĀ LITERĀTŪRA

LUGU KRĀTUVE Valentīna Lamberga

Daugavas vanagu latviešu teātra krātuve Bostonā (turpmāk: DV LTK) ir lielākā latviešu un latviski tulkoto cittautu autoru lugu krātuve. Tā vāc un krāj pirmām kārtām latviešu drāmatiku darbus, pakalpo latviešu teātrim lugu sagādē un uzkrāj visus ar latviešu teātri saistītus materiālus un kultūrvēsturiskus dokumentus — izrāžu programmas, fotoattēlus, teātru periodiskos izdevumus, priekšlasījumu tekstus, grāmatas par teātri un teātra personībām un taml.

DV LTK pamatā ir Bostonas veclatviešu teātru krātās lugas. DV apvienība Bostonā, pērkot veclatviešu namu 1956. gadā, savā īpašumā ieguva arī plašo bibliotēku. Lielā skaita dēļ lugas sakārtoja atsevišķā nodaļā — Latviešu teātra krātuvē. Tās izveidotājs un pirmais pārzinis bija režisors Arturs Rubenis. Ar 1958. gadu krātuvī pārzina Valentīna Lamberga (Vasiļevska).

Vairums lugu ir Latvijas patstāvības laika izdevumi: Valtera un Rapas, J. Rozes, A. Gulbja un citu apgādu publikācijas. Nākošā grupa ir no 1900. līdz 1918. gadam gan Latvijā, gan Krievijā iespiestie darbi (sevišķi Gulbja apgādā Pēterpilī 1911—1912. g.), un mazākā daļa — pirms 1900. gada iespiestās lugas. Latviešu trimdas izdevumu vairums, diemžēl, ir tikai rotātora teknikā vai mašīnrakstā pavairoti eksemplāri. Atsevišķā archīvā glabājas Latvijas teātru programmas, latviešu autoru lugas, kas izdotas Latvijā tagad un agrākos gados Krievijā, resp. Padomju savienībā (Prometeja un citu apgādu izdevumi).

1977. g. 31. decembrī DV LTK bija 1047 lugas 2426 eksemplāros. No tām 710 lugas (1600 eksemplāri) ir 238 latviešu autoru darbi un 337 lugas (826 eksemplāri) 196 cittautu autoru darbi.

DV LTK aizdod lugas visiem latviešu teātriem, drāmatiskajām kopām un atsevišķiem interesentiem brīvajā pasaulē. Divdesmit gados izsūtītas kopā 1624 lugas: uz ASV 1152, Kanādu 239, Austrāliju 81, Angliju 54, Zviedriju 45, Vāciju 44, Jaunzēlandi un citurieni 9 lugas. Tai pašā laikā krātuvē savāktas (ziedotas un pirktas) 197 jaunas lugas 333 eksemplāros, ieskaitot jaundarbus.

Krātuves materiālus izmanto arī LATVIEŠU TRIMDAS IZDEVUMU BIBLIOGRAFIJAS redaktors Dr. Benjamiņš Jēgers, Baltiešu teātra darba pētniecības grupa Dienvidilinojas universitātē (Baltic Drama, Department of Theatre, Southern Illinois University at Carbondale) Dr. A. Straumaņa vadībā un atsevišķi latviešu teātra kustības pētnieki.

Daugavas vanagu organizācijas atbalstā pavairoti DV LTK lugu saraksti un noteikumi, kuros izsūta visiem interesentiem (ziedojums \$ 2 par eksemplāru). Par katru lugu rakstītas šādas ziņas: lugas veids, cēlienu, dekorāciju un lomu skaits un izdošanas gads, ja tas zināms. Krātuves vajadzībām izgatavots arī

katalogs, kurā par katru lugu atrodams vēl papildu ziņas: izdošanas gads, vieta, izdevējs, pavairošanas veids (iespiesta, rotātorā tehniskā, mašīnrakstā); ja luga ziedota, arī ziedotāja vārds, dzīvesvieta, ziedošanas gads un citas ziņas.

Krātuves paplašināšana veicināma ar lielāku sabiedrības atbalstu. Ir zināms, ka daža latviešu autora luga vēl joprojām atrodas tautiešu mājās, starp grāmatām, kas paņemtas līdz no dzimtenes. Dažkārt pat vienīgais eksemplārs brīvajā pasaulē! Būtu ļoti vēlams šādas lugas ziedot teātra krātuvei vai vismaz nodot tās pārrakstīšanai. Šo darbu samērā īsā laikā veic krātuves pārzine. Interesenti lūgti sazināties ar krātuves pārzini Valentīnu Lambergu (adrese: 67 Randolph Street, Canton, MA 02021, USA).

TIRANNIJAS LĀSTS

Nina Luce

Dzīvodami neatkarīgajā Latvijā, mēs visai maz ko zinājām par saviem kaimiņiem — igauņiem un lietuviešiem, jo toreiz nevarēja vienoties par kopējo valodu. Lai cik dīvaini tas izklausītos, trimda mūs ir satuvinājusi. Pa daļai tas tāpēc, ka jūtamies viena likteņa skarti, pa daļai — ka radusies iespēja sarunāties patvēruma zemju valodā.

Jo sevišķi tuvināšanos baltiešu starpā veicinājuši viņu jaunākās paaudzes akadēmiski izglītotie locekļi pēc Baltijas studiju veicināšanas apvienības nodibināšanās ASV. Profesors Valters Nollendorfs, viesojoties Austrālijā, mēģināja to iedzīvināt arī pie mums. Baltiešu savstarpējo interesi sekmējis arī Dienvidilinojas universitātes Karbondēlas (Carbondale) teātra fakultātes drāmas profesors Alfrēds Straumanis. Studentu vajadzībām viņš rediģējis baltiešu lugu antoloģiju *CONFRONTATIONS WITH TYRANNY* (Aci pret aci ar tiranniju), *Six Baltic Plays*, ed. Alfrēds Straumanis (Waveland Press Inc, Prospect Heights, Ill., USA 1977), 363 lpp. Tajā ietilpst sešu autoru lugas angļu tulkojumā — pa divi no katras tautas, pie kam trīs autori dzīvo brīvajā pasaulē, trīs — okupētajā dzimtenē.

Ievadrakstā Straumanis iepazīstina lasītājus ar baltiešu tautu izcelsmi un tradīcijām. Lai spētu izsekot, kā baltiešu grupa iekļāvusies jaunajos dzīves apstākļos, ir jāsaprot iemesls, kādēļ daļa igauņu, latviešu un lietuviešu atstājusi savu dzimto zemi un atsākusi jaunu dzīvi Amerikas savienotajās valstīs. (Tas pats attiecināms arī uz citām patvēruma zemēm. N. L.)

Ticēdams, ka drāma visspilgtāk atspoguļo kādas tautas situāciju pasaules tautu vidū, Straumanis uz minēto jautājumu cenšas atbildēt ar drāmas palīdzību. Skaudra, bet, diemžēl, patiesa ir Straumaņa atziņa, ka dzimtā valoda patvērumā zemēs pazūd ar trešo paaudzi, bet paliek tradīcijas, kas sakņojas mītoloģijā, teikās, tautasdziesmās un sakāmvārdos. Tātad tradīcijas guļ cilvēkā kaut kur dziļāk par valodu. Un drāma ir taisni tā mākslas daļa, kas spēj sevī ietvert kādas tautas tradīcijas. Tāpēc *CONFRONTATIONS WITH TYRANNY* nav tikai drāmas

studēntu mācībīdzeklis, bet izmantojama arī kā mūsu idejiskās cīņas ierocis. Tuvākai iepazīstināšanai ar katru lugu un autoru kalpo ļoti labs ievadraksts, ko sarakstījuši profesori: Rimvīds (Rimvydas) Šilbajoris, Juris Silenieks un Mardi Valgemē (Valgemæ).

Ja nu redaktors Straumanis savā ievadrakstā atzīst baltiešus (igauņus, latviešus un lietuviešus) par zināmu vienību, tad būtu interesanti pasekot, kas kopīgs visiem sešiem drāmas rakstniekiem, kuŗu darbi ievietoti antoloģijā.

Straumanis uzsver, ka baltiešu izceļošanas iemesls, kā ap 1905. gadu, tā pēc Otrā pasaules kara, bija bailes no varmācības, no tirannijas, bailes zaudēt savu fizisko un garīgo brīvību. Tāpēc arī visās sešās lugās jūtams jo stingrs kopsaucējs — autoru sacelšanās pret tiranniju, pret indivīda brīvības laupīšanu. Tā izpaužas aicinājumā cīnīties par cilvēka fizisko un garīgo brīvību. Kopēja ir arī eksistenciālistu filozofijas ietekme, ko pauž konstatējums, cik grūti ir būt cilvēkam un ka sirdsapziņa ir viena no nozīmīgākām mūsu laikmeta problēmām.

Šai sakarā gribas vilkt paralēles ar francūzi Albertu Kamī (Camus), kas 1957. gadā ieguva Nobela prēmiju par nozīmīgāko darbu, kuŗā tas ar asi redzīgu nopietnību apgaismojis taisni sirdsapziņas problēmas mūsu laikmetā. Kamī cīnījās, lai vairotu cilvēkā brīvību un līdz ar to arī atbildību. Nekādā ziņā nedrīkstētu šo brīvību samazināt vai iznīcināt. Par šo cilvēka iekšējo un ārējo brīvību cīnās visi seši drāmatiski antoloģijā iekļautajos darbos.

Formā darbi pieskaitāmi pie, tā saucamās, absurdās jeb abstraktās drāmas, kas parādījās brīvajā pasaulē piecdesmitajos gados un kur reālais bieži mijas ar abstrakto. Reāla ir autora dotā situācija, abstrakta lugas darbības izraisītā problēma.

Kā pirmā ievietota 1924. gadā dzimušā, brīvajā pasaulē dzīvojošā lietuvieša Alģirda Landsberģa (Algirdas Landsbergis) luga „Pieci stabi tirguslaukumā”. Luga tulkota arī latviski (to tulkojis Zariņš Jānis un izdevis Treju vārtu apgāds 1967. gadā ar nosaukumu PIECI STABI). Tā izrādīta arī DV Kanādas latviešu teātrī. Luga sarakstīta 1958. gadā un tver Lietuvu pēc Otrā pasaules kara, krievu okupācijai nostiprinoties un partizānu cīņām par Lietuvas brīvību aplūkotot. Šīs cīņas bija ilgušas turpat astoņus gadus, prasīdamas lielus cilvēku upurus un nopostīdamas pilsētas un ciemus. Pati traģiskākā ir autora piezīme, ka vislielāko vilšanās partizāniem sagādāja rietumi, nesniedzami gaidīto palīdzību. Jo nozīmīga ir tālākā drāmas izraisītā situācija. Pats partizānu vadonis Antans, zinādamas, ka cīņa ir velta, tomēr nolemj cīnīties līdz galam, līdz savai bojāejai. Turpretim viņa līgava Aldōna, kas strādā pie lokālā izmeklētāja par sekretāri, grib glābt ne tikai Antanu, bet arī visas tautas dzīvību. Tādēļ viņa mēģina iekļauties jaunajos dzīves apstākļos. Aldōna ir ar mieru daudz ko pieciest, lai tikai izdzīvotu, kas tautai pašreiz, pēc viņas atzinuma, ir pats nozīmīgākais. Kam taisnība? Tā ir problēma, kas skar visas trīs baltiešu tautas, un varbūt tikai vēsturnieki nākotnē varēs konstatēt, kam bijusi taisnība.

Lugā, dažādām idejām krustojoties, reālais mijas ar abstrakto. Līdzīgi franču drāmatikim Anujam (Anouilh) Landsbergis savu atziņu paušanai izvēlējies komentatoru, kas ar savām idejām sniedzas nākotnē un ir sadzirdams pāri laikiem un attālumiem.

Vēl tragiskāka, savā nežēlībā vēl vairāk atkailināta ir otra lietuvieša — Antana Škemas (Antanas Škēma — dz. 1911. gadā, miris autosadursmē ASV) luga „Atmošanās”. Škēma ir vēl abstraktāks nekā Landsbergis, un šeit jau eksisten-
ciālistu atziņa, ka universu pārvalda absurdi likumi, izpaužas visā savā kailumā. Arī cilvēka ticība Dievam ir apdraudēta, jo, ja ir Dievs, kā mēs ticam, un, ja viņš ir labs, kā mēs ceram, tad Dievam vajadzētu cilvēku zemes virsū mīlēt. Tai vietā cilvēks tiek iznīcināts un ieģrūsts neizbēgamā tukšumā. Tāpēc Dievs tam kļuvis nesaprotams, jo tā klātieciņa jūtama tikai ciešanās un iznīcībā. Sekās cilvēkā norisinās sadursme starp ticību Dievam un Dieva noliegšanu. Viņš nespēj vairs Dievam ticēt, jo viņa ciešanas bijušas pārāk smagas. Vai gan cilvēka iznīcināšana notiktu bez Dieva ziņas? Un te mēs saduramies ar Škēmas paradoksu, kas arī ir ļoti līdzīgs eksisten-
ciālistu uzskatiem, jo kaut kur tomēr, visām ciešanās un sāpēm par spīti, cilvēkā paglābusies dziļa cilvēcība.

Varas pārstāvis Pijs runā par savu objektivitāti, kuŗas, kā izrādās, viņam nebūt nav, bet tai vietā gan ir dziļi noslēpusies žēlastība. Aiz žēlastības viņš nošauj draugu Kazi, pat neuzzinājis viņa noslēpumu, kas īstenībā bija Pija uzdevums. Kad ir nonāvēta drauga sieva, Pijs atskārsts, ka viņam nebūt nav bijušas tiesības abus nogalināt. Izmisis viņš dedzīgi lūdz Dievu, sekodams priesterļa vārdiem, jo arī pēdējais būs Pija upuris, pirms viņš iznīcinās pats sevi. Škēmas skatuves tēliem piemīt kaut kas bezpersonisks, ārpus sava laikmeta. Un kaut arī tie katrs pārstāv citus ieskatus, viņi tomēr spēj sarunāties patvērušās cilvēcības dēļ.

Aplūkojot drāmu simboliski, jāatzīst, ka izraisītais konflikts varētu norisināties katrā no mums, jo tas ir ļoti personisks. Tā varoņi — Elēna un Kazis — cīnīdamies par zaudētu lietu, kļūst idejiski tomēr uzvarētāji.

No antoloģijā ievietotajām lugām Zīverta „Rūda” ir visvecākā, sarakstīta jau 1954. gadā. Tas jo nozīmīgi, ja ievēro lugas lielo līdzību ar Direnmata „Fizikāliem”, kas sarakstīti tikai 1960. gadā. Pirmsākums abu šo drāmatiku pasaules uzskatam meklējams 1937. gadā sarakstītajā Bertolda Brechta lugā „Galilejs”, kur autors jautā: „Vai zinātni iespējams apturēt?”

Divdesmit gadu vēlāk kā Zīvertu, tā Direnmatu māc doma: „Ko zinātnieks lai dara ar patiesību, kas apdraud dzīvību?” Abu drāmatiku varoņi cīnās ar nepazīnīgo pūli, jo, ja zinātnieku atklājumi nonāktu pūļa rokās, tie varētu izraisīt nepārredzamas sekas. Tā kā mēs dzīvojam pūļa diktētā laikmetā, indivīds labprātīgi glābjas nervu slimnīcā, jo, lai apklusinātu savu sirdsapziņu, cita ceļa tam nav. Labāk lai pasaule aizmirst viņu, nekā pati top iznīcināta. Diemžēl, zinātnieks savu atradumu izdzēst vairs nespēj. Zīverta profesors Kristofers, palikdams trakomājā, ne tikai mēģina novērst nelaimi, kā to dara arī Direnmata „Fizikāli”, bet Kristofers atklāj pūlim, kur slēpjas īstā laime — gara brīvībā!

No okupētās Latvijas autoriem Straumanis izvēlējies Gunāra Priedes lugu „Zilā”. Arī šeit reālais mijas ar abstrakto. Reāla ir sadzīves situācija, ar ko autors iepazīstina lasītāju vai skatītāju. Materiāli labi situētā inženiera ģimenē māte, dzīdamās pēc augstāka dzīves standarta un izpriecām, aizmirst savu dēlu Juri, kas kļūst mūsdienu pazudušais dēls, vadīdams dienas bez pienākumiem un intereses. Vienīgi ātrums viņu vēl spēj saistīt. Ātrāk braukt, ātrāk drāzties garām cilvēkiem un dzīvei — līdz katastrofai, ko Juris kā vienīgais no četriem braucējiem, gan smagi ievainots, tomēr pārdzīvo. Cīnīdamies par savu dzīvību, viņš pirmo reizi izprot jēgu vārdam „dzīve”. Jurī notiek garīgs lūzums un pamostas vainas apziņa: „Kā es vēl dzīvošu un kāpēc?”

Arī abi igauņu drāmatiski dzīvo okupētajā dzimtenē, apliecinādami ar saviem darbiem, ka septiņdesmito gadu drāma Igaunijā, tāpat kā Latvijā, saturā un formā pieslēžusies Rietumeiropas piecdesmito gadu abstraktajai drāmīai.

Paula Ērika Rummo (dz. 1942. gadā) luga „Rotaļa ar pelnrušķīti” (Tuhkatriinumäng) ir bagāta simboliem. Pirmkārt autors lugā tvēris cilvēka dzīves ritmu ar auglību, nāvi un augsāmcelsanos. Šo ritmu traucē tirannisms. Kaut princis ir likumīgs trojmantnieks, viņam nav varas, jo to pārņēmusi kroplā pavēlniece. Autors redz varmācību kā kroplību, kas ievietojama braucamos ratiņos. Princis ar pelnrušķītes kurpīti simboliski neatlaidīgi meklē galējo patiesību, ko neviens nevar atrast, jo tādas jau nebūt nav. Princis ne tikai meklē galējo patiesību, bet gaida februārī atkusni: „... Atkusnis, atkusnis, kur gan tas kavējas, tam taču reiz ir jānāk!” (271. lpp.). Arī pelnrušķīte, pelniem nobirusi, kaut ko gaida. Gluži kā Semjuela Beketa Godo gaidītājiem arī viņai nekad neapnīk gaidīt. Tas ir sava veida pasaules absurditātes pārdzīvojums ar veltīgu gaidīšanu, ar neesošas galīgās patiesības meklēšanu, ko ietvēris Igaunijā dzīvojošais drāmatīķis Pauls Ēriks Rummo.

Visgroteskākā (ar grotesko domāts komiskais ar tragisku noslieci) ir otra igauņa, Enna Vetemā (Enn Vetemaa, dz. 1936. gadā) luga „Iluminācija” (Iluminatsioonid), kas redz pasaules absurditāti tik pesimistiski, ka no tās iespējams izbēgt tikai ar eksploziju, ko radītu gaismaskermenis, kas neatlaidīgi palielinās. Bailēs no eksplozijas atklājas dažādie raksturi, bet autors irōnizē: „Ja patiesi mums draudētu briesmas, visa pasaule taču nāktu palīgā, jo mēs dzīvojam divdesmitajā gadsimtenī. Visi palīdzētu bīstamo objektu iznīcināt, bet tagad neviens nekā nedara.”

Vetemā meklē atbildi uz jautājumu, vai skatītājiem būtu jāpiedalās negēlības iznīcināšanā? Ja nu viņi to nedara, vai tie kļūst līdz vainīgi un tāpēc būtu tiesājami? Luga liek atcerēties Maksa Friša (Max Frisch) „Pilsoni un dedzinātājus” (Biedermann und die Brandstifter).

Simboliski sarkano gaismaskermeni, kas aizvien palielinās un draud eksplodēt, var pielīdzināt politiskai tirannijai, kas iznīcina lauzu masas.

Būtu lietderīgi dažādo baltiešu sarīkojumu rīkotājiem visās patvēruma zemēs iepazīties ar CONFRONTATIONS WITH TYRANNY, lai apnikušo runu vietā kādreiz izmantotu kādu no patiesi iespaidīgajām lugām.

MĀRTIŅA ZĪVERTA LUGAS
Aleksandrs Zariņš

Kādēļ lugas izdeva Austrālijā?

Kad 1955. gadā aicinājām Mārtiņu Zīvertu ciemoties Austrālijā, tālā kontinenta latvieši bija vairāk izolēti no pārējo trimdas latviešu saimes nekā tagad. Plašo okeanu pārvarēšanai ar kuģi vajadzēja daudz laika, un lidošana nebija pa kabatai pat turīgākajiem. Zīverta turneja radīja plašu atsaucību. AUSTRĀLĪJAS LATVIETĪ iespieda plašus Jāņa Rudzīša un Veltas Zantes rakstus par Zīvertu kā drāmatiķi un personu. Turneja 1957. gadā ritēja paredzētajā secībā. Autoram piedaloties, „Lielo grēcinieku ielu” un „Pēdējo laivu” spēlēja deviņās pilsētās. Zīverts vēl referēja par diviem tematiem: „Kā mēs redzam Latviju no zviedru krasta” un „Luga un izrāde”. Brīvi stāstīdams, viņš katrā pilsētā variēja attiecīgo tematu, un šie referāti ar sekojošām debatēm un jautājumiem Zīvertu visvairāk tuvināja Austrālijas latviešiem. Viņš nesludināja, neaicināja, nemācīja, bet parunājās.

Zīverta turneja izvērtās par svētkiem, un, šīs svētku sajūsmas vadīti, Sidnejas latvieši iedomājās izdot Mārtiņa Zīverta lugas, uzaicinot mani kā turnejas organizētāju uzņemties kārtot arī šo lielo pasākumu. Nebaidījās darba, bet jau Zīverta turneja mācīja, ka bez darba stundām vajadzīgi vēl līdzekļi un sabiedrības atsauce. Lai pasākumu veiktu, izveidojām lugu izdošanas komiteju, kurā bez manis darbojās tehniskais redaktors Mintauts Eglītis (nolēmām lugas iespiest viņa Salas spiestuvē) un mag. oec. Arvīds Bērziņš, kas uzņēmās kasiera un grāmatveža pienākumus. Komitejas sastāvs palika nemainīgs visus šos gadus. Komiteja darbojās pilnīgi neatkarīgi, kaut gan kase un grāmatvedība pakļauta Latviešu apvienības Austrālijā un Jaunzēlandē revīzijai un darbības pārskats jāiesniedz tās delegātu kopsanāksmei apstiprināšanai.

Oficiāli par Zīverta lugu izdošanas darba sākumu jāuzskata 1959. gada 12. jūnijs, kad Latviešu apvienības Austrālijā prezidijs mag. oec. Ādama Dukāta vadībā deva savu svētību un Kultūras fonds, ko vadīja Kārlis Nīcis, aizdeva 100 Austrālijas mārciņu. Kad bija rasta baze darba sākšanai, rakstīju autoram. Jau agrāk viņš bija apsolījis dot lugu manuskriptus iespiešanai, bet tagad bija jāvienojas par sistēmātisku darbu.

Īpatnējā secība

Mārtiņš Zīverts sākumā domāja (1959. g. 23. jūn. vēstule), ka neprāts būtu mazāks, ja jau nu vispār nepieciešams, lugu izdošanu sākt ar visjaunāko — „Raķeti”, kam sekotu „Fiasko”, un tā, ja izrādītos iespējams, iet atpakaļ līdz sākumam. Zīverts rakstīja: „Tā kā patlaban serijā ir 22 lugas, un turpmāk vēl vairākas nāktu klāt, tad spiestuvei būtu nodrošināts darbs vismaz 30 gadiem. Šai dēļ es labprāt pievienotos, jo tad būtu vajadzība lugām izstrādāt galīgo redakciju, citādi tās visas paliktu pusratā.”

Pāris nedēļas vēlāk (11. jūl.) Zīverts rakstīja: „Lugas, man liekas, vajadzētu numurēt chronoloģiskā kārtībā. Tā pirmajai būtu 34. Iznākšanas kārtība

nebūtu svarīga. Katras lugas galīgā redakcija man neprasītu vairāk kā nedēļu laika, atskaitot kādu pāri, kas jāraksta pilnīgi no jauna. Lugu saraksts izskatītos šāds: 1—5) nav, 6) Čūska, 7—11) nav, 12) Tīreļpurvs, 13) Kolka, 14) Āksts, 15) Partizāni, 16) Melngalvi — nav, 17) Cilvēks grib dzīvot, 18) Ķīnas vāze, 19) Minhauzena precības, 20) Nauda — nav, 21) Vara, 22) Karātavu komēdija, 23) Rakte, 24) Trīs skeči, 25) Kāds, kuŗa nav, 26) Zaļā krūze, 27) Tvans, 28) Cenzūra, 29) Meli meklē meli, 30) Lielā Grēcinieku iela, 31) Rūda, 32) Smilšu torņis, 33) Pēdējā laiva, 34) Raķete, 35) Fiasko."

Lugas ar numuriem 1 līdz 5 un 7 līdz 11 Zīverts negrib pieminēt. Jānis Rudzītis Zviedrijā zināja rakstīt, ka Zīverts tās iznīcinājis, bet Rudzītim esot trīs no šīm lugām. Nezināmās lugas atklāja Alfrēds Straumanis rakstu krājumā MĀRTIŅA ZĪVERTA PASAULĒ, bet Straumaņa lugu numerācija nesaskan ar autora doto (sk. viņa saraksta 12. un 13. lugu). Straumanis min šādu secību: 1) Katakombas, 2) Lietuvēns, 3) Hasana harems, 4) Cilvēks bez galvas, 5) Nafta, 7) Cephalocereus senilis, 8) Kalni, 9) Kroplī, 10) Zelta zeme, 11) Jaunā demokrātija, 12) Pavēste, 13) Galvu augšā.

No Straumaņa minētajām lugām esam iespieduši tikai „Naftu”, pārējo vienpadsmit lugu manuskriptus nesapņēmām. Pārskatot Zīverta atsūtīto lugu sarakstu, redzam, ka neesam izdevuši „Kolku” un „Partizānus”, jo nesapņēmām šo lugu manuskriptus. Toties iespīestas vēlāk sarakstītās: „Kā zaglis naktī”, „Kurrurrū”, „Durnā merga”, „Kaļostro Vilcē”, „Rīga dimd” un „Totems”. Šo lugu sākotnējā sarakstā nebija.

Zīverts domāja, ka vispirms vajadzētu redzēt lugu pirmo burtnīcu gatavu, tad zinātu, kā lugas kopot (1959. g. 26. aug. vēstule). Pēc „Raktes” iznākšanas viņš rakstīja (1959. g. 9. dec.): „Ar nākamā lugu neieteicu steigties. Ja šai nesānāks vajadzīgais noņēmēju skaits, metīsim plinti krūmos. Zaudējumi arī nebūs pārāk lieli, bet turpmāk tie var pieaugt. Vajadzēs diezgan knauzerīgi pakalkulēt.” Vēlāk (1962. g. 15. janv. vēstule): „Varbūt ir labi kombinēt pārmaiņus lielākās lugas ar mazākām, lai izdevumi izlīdzinātos”.

Sākuma posmā plaši sarakstījos ar Jāni Rudzīti Upsalā, prasot padomus un palīdzību. Viņam nepatika, ka nebūs ievērots chronoloģiskais princips (1959. g. 27. jūl. vēstule): „Atzišos, ka sāksana no otra gala nav simpatiska, bet var būt iemesli, kāpēc tas tiek darīts, bez tam — ne mana cūka, ne mana druva”. Pēc tam (16. aug. vēstule): „Stāvoklis tāds, ka līdzinās plūstošām smiltīm”.

Praktiski izkārtojās tā, ka lugu izdošanas secību noteica autors, jo varējām iespīest tikai atsūtītos manuskriptus. Dažreiz manuskripti bija jāgaida, jo (Zīverta 1965. g. 5. sept. vēstule): „Eksemplāri kaut kur nosūtīti un aizmirsti, jo spēlmaņi nekad neatminas, ka aizdotais eksemplārs jāsūta atpakaļ”. Dažreiz manuskripti aizkavējās, jo autors līdz pēdējam mirklīm tos laboja. Pāris lugām bija jālabo spīestuves salikums, jo gaisapasta vēstulē pienāca lugas nobeiguma jauna versija. Tā tas notika, saliekot „Fiasko” un „Totemu”. Tāpat autors laboja un papildināja agrāk iespīestās lugas, bet dažas pilnīgi pārstrādāja, piemēram, „Rakti”.

Laiku pa laikam vēstulēs Zīverts strupi pameta kādu teikumu, kuŗā pastāstīja par iecerētajiem darbiem. Daudzi iecerējumi reālizēti, bet citēšu dažus teikumus, kuŗos minētās ieceres nav īstenotas, piemēram (1960. g. 17. aug. vēstule): „Domāju rakstīt kriminālkomēdiju *Odze azotē*. Doma būtu laba, bet sanāk daudz ļaužu.” — (1963. g. 10. janv.) „Man padomā kāds prāvāks skečs *Pānika miljonu klubā*.” — (1964. g. 5. jūn.) „Dabūju jaunu sižetu, kas mani pašu ļoti interesē — tas ir par leišmales zinātnieku fon Grotusu, kas savā laikā ieguva pasaules ievēribu, tad ilgi bija piemirsts, bet pēdējā laikā atkal ceļas augšā. Tas gabals sauksies *Vilki* (darbība noris leišu sādžipā, ko ziemas laikā aplenkuši vilki) vai arī *Nav nekā tumšāka par gaismu*, kā savu dzīvi raksturojis pats Grotuss.” — (1967. g. 15. maijā) „Šovasar domāju uzrakstīt kādu absurdu lugu *Nekā nav tumšāka par gaismu*. Jāsarauj, kamēr vēl var.”

Zīverts rakstīja: „Būtu labi jau sākumā padomāt par grafisko pusi. Visiem serijas numuriem vajadzētu paturēt vienu un to pašu salikumu, formātu, papīru, lai lugas vēlāk var apvienot sējumos. Tā paša iemesla dēļ tās nevajadzētu apgriezt.” Vēlākā vēstulē piebilda: „Lugu, ko lieto mēģinājumos, ir labi, ja var iebāzt kabatā. Ja remarkas liek petitā vai kursīvā, tad iekavas nav vajadzīgas. Lappuse ir pārskatāmāka, ja rindas ir saspīestas blīvi, bet viena replika no otras mazliet pavilkta nost. Papīru nevajadzētu spožu, bet matētu veržē, kas ir lētāks un labāk uzņem krāsu.” — (1959. g. 18. nov.) „Zīmējums prasīs kaut cik kārtīgu vāka papīru, bet, ja vākus domāts vēlāk raut nost, tad varētu iztikt ar gluži plānu provizorisku apvalku, kāds bija enciklopēdijas burtnīcām”.

Biju pārsteigts par Zīverta zināšanām tehniskā iekārtojuma laukā. Austrālijas ceļojuma laikā viņš stāstīja, ka kādreiz pats domājis izdot savas lugas. Grafīkis Džēmss Krīvs uzmeta pāris vāka zīmējuma skices, Mintauts Eglītis salika pāris teksta lappuses, un tās nosūtījām Zīvertam ieskatam. Iebildumu nebija. Gadu gaitā pierādījies, ka Zīverta padomi bijuši zelta vērti. Abonenti lugu seriju nosaukuši par tautas izdevumu vienkāršā iekārtojuma un lētuma dēļ. Desmit lugas var salikt vienkāršos vākos, un, ja vajadzīgi atsevišķi eksemplāri, tos var ērti izņemt un pēc izlasīšanas tikpat viegli novietot atpakaļ. Ja kāds abonents vēlas lugas sakārtot pēc sarakstīšanas laika vai satura, tās var pārcilāt, kā vēlas, atstājot vākos vai nododot grāmatietuvē.

Rakstu krājumam *MĀRTIŅA ZĪVERTA PASAULĒ* vāka zīmējumu gatavoja Gunārs Jurjāns un Zīverta foto Vilis Motmillers. Angļu valodas izdevumu *THE JESTER* un *THE ORE* apvalkiem izmantojām Vijas Erdmanes (*Spoges*) zīmējumu.

Lugu izdošanas financēšana

Aicinājumā pieteikties Mārtiņa Zīverta lugu abonentiem Latviešu apvienības Austrālijā kultūras fonds starp citu rakstīja: „Mēs bieži mēdzam runāt par latviešu kultūras saglabāšanu, jaunrades veicināšanu un kultūras politikas veidošanu. Austrālijas latviešu KF valde atzina, ka viens šāds kristalldzidrs paraugs un pienākums būtu Mārtiņa Zīverta lugu iespiešana. Zinādama, ka lugu izdošanā nevarēs ieinteresēt privātus izdevējus, jo tā saimnieciski neatmaksājas, KF valde

nolēma pati kārtot lugu izdošanu un darbu uzsākšanai atvēlēja 100 mārciņas. Kalkulācijas rāda, ka lugas regulāri un bez subsidijām varētu iznākt, ja brīvajā pasaulē pieteiktos 400 abonenti.

Sākumā necerējām dabūt šos 400 abonentus, toties rakstījām lūgumus pārrejo trimdas zemju latviešu centrālajām organizācijām nākt talkā. J. Rudzītis par mūsu vēstulēm rakstīja: „Esmu skeptiķis un neticu, ka sapemsit kaut cik reālu atbalstu no ALA un LNAK. Nastu vajadzēs nest Austrālijas latviešiem un abonentiem citās zemēs.” Rudzītis arī domāja, ka izdevumam nav jābūt greznam. Pietiek, ka tas ir glīts ar savu vienkāršumu. Uzzinājis, ka kalkulējam izdot 2—3 lugas gadā, resp. nobeigt pēc kādiem 15 gadiem, Rudzītis (1959. g. 16. sept. vēstulē) brīdināja, ka tas nozīmētu apstāšanos pusceļā.

M. Zīvertis rakstīja: „Naudas ievākšanas nolūkos varētu aicināt visas trupas, kas spēlējušas manas lugas, vienas izrādes kasi nosūtīt jums. Tā būtu diezgan taisnīga nodeva. Es domāju, ka vismaz puse spēlētāju no tās neatteiksies. Visvairāk būtu piesaistāmas Amerikas trupas, arī Anglijas. Derētu norādīt, ka izdevums vispirmā kārtā ir viņu interesēs.” Zīverta ierosinājumam nebija panākumu, toties teātrinieki ļoti aktīvi piedalījās abonentu vākšanā, piemēram ASV: J. Zaķis, J. Neimanis, P. Ozols, O. Uršteins, K. Baltpurviņš; Anglijā: J. Zariņš; Kanādā: S. Pūpēde; Austrālijā: J. Pārups Pertā. Abonentu vākšanu Zviedrijā uzņēmās J. Rudzītis. Pieteicās tuvu pie 600 abonentu, kas pārsniedza lielākā optimista cerības. Sākumā iespiedām 600 eksemplāros, vēlāk palielinājām līdz 650, tomēr arī tad vēlākos gados lugu pietrūka. Apgāds un apgāda pārstāvji izlidzējās, atpērkot atteikušos un mirušo abonentu eksemplārus.

Lugu izdošana pēdējos gados palēninājās. Ja no 1959. līdz 1966. gadam iznāca 15 lugas un ĀKSTS Lūcijas Bērziņas angļiskajā tulkojumā, tad pēdējo 15 lugu izdošanai vajadzēja gandrīz otrtik laika. Tas notika vecās saliekamās mašīnas (linotipa) dēļ. Pēdējās lugas un grāmatu MĀRTIŅA ZĪVERTA PASAULĒ salika lietuviešu „Mintis” spiestuve, bet arī tā nav no ātrajām pasūtīnājumu veicējām. Lugu izdošanas ieilgums radīja daudz problēmu. Pirmkārt, samazinājās abonentu skaits. Kaut arī pieteicās jauni abonenti, visvairāk ASV latviešu jaunieši, tomēr abonentu pamatsastāvs bija vecākās paaudzes tautieši, kuŗu rindas kļuva ar katru gadu retākas. Otrkārt, pēdējos gados pieauga papīra, iespiešanas un pasta sūtījumu cenas. Dažreiz papīrs un aploksnes nebija tirgū dabūjamas, un bija jāgaida. Pārstāvju aktivitātes dēļ maksu par lugām kārtoja labi, un lugu izdošanas komiteja ne vien atmaksāja Kultūras fonda aizdevumu, bet iekrāja arī nedienām, resp. pēdējo lugu izdošanas piemaksu segšanai.

Pāris vārdos gribu piebilst par autora honorāru, sevišķi pēc tam, kad DZIMTENES BALSS savā rakstā „Bēdīga bilance” bija mūsu lugu izdošanas darbu nomelnojusi, piezīmējot, ka mēs par autora honorāriem daudz nedomājot. Sākot lugu izdošanu, mēģinājām norunāt autora honorāra likmes. Zīverta atbildes raksturošu ar citātiem no divām vēstulēm. 1959. g. 18. nov. vēstulē: „Par manu honorāru nevar būt runas, jo lugas tik un tā ir uzrakstītas un arī turpmāk tās tiks

rakstītas, vienalga, vai tās kaut kur drukā un rāda, vai ne." 1960. g. 30. aprīļa vēstulē: „Nerunāriet par honorāru; tas mani kaitina, un dusmoties man aizliegts”.

Zīvertam uznāca sirds vājums. Ārsti sirds pūtināšanai minēja Vācijas kūrortus, bet tur dzīvot maksāja lielu naudu. Sākumā ienāca, kaut nerēgulāri, honorāri par izrādēm, visvairāk no ASV. Sūtīja Uršteins par „Fiasko”, Mariss Vētra Torontō noorganizēja vakaru un samaksāja „Pēdējās laivas” izrādes honorāru. Kad honorāra maksājumi izsika, piespiedām Zīvertu pieņemt lugu honorārus. Gan pirmo naudas pārvedumu viņš atsūtīja atpakaļ, vēlāk tomēr uzvarējām. Mēs autoram nodevām 10 % no izdoto lugu kopvērtības, ieskaitot arī par izdalītiem brīveksempļāriem.

Lasītājus varētu interesēt sekojošais Zīverta lugu izdošanas komitejas grāmatveža Arvīda Bērziņa izdarītais kopsavilkums par laiku no 1958. gada: Saņemts no abonentiem \$ 19.209. Izmaksas: lugu iespiešana \$ 14.320, pasts un sūtīšana \$ 2693, honorāri autoram \$ 2225, sludinājumi \$ 244. Kopā izdots \$ 19.482. Tātad kopsavilkuma rakstīšanas laikā 1978. gada novembrī izdots vairāk nekā saņemts \$ 273. Ir jāievēro, ka divdesmit gadu laikā, kopš lugas sāka izdot, dolāra vērtība ir ievērojami samazinājusies.

Recenzijas un atsauksmes

Reti parādījās izdoto lugu recenzijas, varbūt tādēļ, ka drāmatika darba vērtētājam jābūt ar speciālām zināšanām. Sākuma gados vairākas recenzijas uzrakstīja J. Rudzītis, bet tad apklusā. Ja pāršķirsta visus brīvās pasaules latviešu laikrakstus un žurnālus, tad recenzentu vidū vēl pavīd L. Bērziņas (Felsbergas), J. Vesēļa, G. Pļavkalna, G. Irbes, O. Liepiņa un Ņ. Luces vārds.

Literātūrvēsturnieki vairākas reizes uzteikuši lugām pievienotās autora piezīmes, kas iepazīstina ne vien ar bibliogrāfiskiem datiem, bet dod ieskatu arī autora radīšanas procesā un uzrakstītā vērtēšanā. Par šīm piezīmēm Gunārs Irbe laikrakstā LATVIJA AMERIKĀ (1968. g. 25. maijā) raksta: „Ļoti patīkams, interesants un kultūrvēsturiski nozīmīgs papildinājums ik lugas sējumā ir autora piezīmes par lugas sarakstīšanas laiku, pirmizrādēm, likteni ceļā pie publikas un skatuves māksliniekiem, kas pirmo reizi iedzīvinājuši Zīverta iecerētos skatuves tēlus”. Lasītāji visumā ir pakūtri savu domu atklājēji. Tie apmierinājušies ar pāris vēstulēm, lūdzot paātrināt „Minhauzena precību” un „Āksta” iespiešanu, vai arī dusmojušies par „Āksta” un „Rūdas” izdošanu angļiski, kā arī par lugu izdošanas lēno tempu vispār.

Kaut esam izdevuši, kā sākumā solījām, 30 lugu, seriju joprojām nevar uzskatīt par noslēgtu. Vēl nav iespēstas vairākas lugas, kuŗas autors būtu vēlējis iespiest, kaut vai „Kolkū”. Projektējam atlikušās lugas izdot atsevišķā sējumā ar plašu autora apceri par savu radīšanas procesu un latviešu drāmu. Šo nodomu varēsīm realizēt tikai ar autora aktīvu līdzdalību.

RAKSTI PAR TEĀTRI

Edgars Dunsdorfs

Žurnāli un rakstu krājumi

SKATUVE UN DZĪVE. Iznāca 13 numuri, ap 16 lappušu katrs, laikā no 1959.gada septembra līdz 1962.gada janvārim. Redaktors un izdevējs: Oto Krolls Čikāgā. Pēc aicinājuma lasītājiem, kas iespiests pirmajā numurā, redzams, ka žurnāla mērķis bija pulcināt teātriniekus vienkopus, lai viņi viens otram palīdzētu. Miglaini formulētais žurnāla mērķis arī atspoguļojas tā nesistēmiskajā saturā. Žurnālā ir gan apraksti par izrādēm, gan teorētiski raksti par teātri, atmiņas par aktieņiem, dzejoļi, pat padomi ārstniecībā! Arī ilustratīvais materiāls ir nejausības rezultāts. Rodas iespaids, ka redaktors saņemtos manuskriptus līcis kaudzē saņemšanas kārtībā un tādā pašā kārtībā tos arī iespiedis, pa starpām, lai aizpildītu telpu, ievieojot savus aforismus un sludinājumus.

Tas, ka žurnāls tādās apstākļos varēja pastāvēt un iznākt 13 numuros, liecina par teātrim veltīta žurnāla nepieciešamību.

SKATUVE. Ar rotātoru pavairotā žurnāla pirmais, nedatētais numurs iznāca 1967.gadā 74 lappušu apmērā ar humoram veltīto 4 lappušu pielikumu „Skatuves aizkulises”. Otrais, tāpat nedatētais, numurs iznāca 1969.gadā. Burtnīcā 86 lappuses. Trešā, 86 lappušu biezā burtnīca iznāca 1971.gadā. Pielikumā „Skatuves aizkulises” ar 6 lappusēm. Ceturtais sējums datēts ar 1977.gadu. Apmēri — 98 lappuses. Piektais sējums arī datēts ar 1977.gadu, un tajā, ieskaitot sludinājumus, ir 48 lappuses un bez tam vēl nepaginētas sarīkojumu programmas.

Pirmos četrus laidienus izdeva Latviešu teātru apvienība Ziemeļamerikā, bet piekto laidieni — Sesto [Ziemeļamerikas] teātru dienu rīcības komiteja. Visu laidieni redaktors bija Arturs Rubenis, bet piektajā burtnīcā sludinājumus uc. palīdzēja rediģēt vēl citi darbinieki.

Žurnāla uzdevums bija izteikts pirmā numura ievadā — tam bija jākalpo teātra darbam. Tādēļ žurnālā ievietoti raksti par aktieņa mākslu, spēles teoriju, teātra darba organizāciju un ierosinājumi teātra darba līmeņa celšanai. Apcerēs chronikas daļā sevišķa vērība veltīta ASV un Kanādā notikušajām teātru dienām, un tās arī greznotas ar uzvedumu attēliem.

Par spīti redaktora Artura Rubeņa lielajām pūlēm, kas atspoguļojas visos piecos žurnāla numuros, SKATUVE 1977.gadā izbeidza darbību. Nekrologs lasāms Latviešu teātru apvienības Ziemeļamerikā APKĀRTRAKSTA 38.numurā (1978.g.jūnijā): „SKATUVES turpmākā izdošana pagaidām pārtraukta, jo līdz šim izdevumi tikai daļēji segušies ar ienākumiem; pagaidām tikai nr. 5 [jālasa: 5.nr.] devis lielāku atlikumu”. Ir tiesām jānožēlo, ka vērtīgais un plašais teātrim veltītais izdevums nav mūsu teātriniekos un teātra mīļotājos radījis plašāku

atsaucību un ka tam bija gaitas jāizbeidz. Atliek tikai cerēt, ka pārtraukums, kā minēts augšējās rindās, ir tikai pagaidām un ka pēc kāda laika SKATUVE savas gaitas atkal atjaunos.

ARCHĪVS VII (1967). Raksti par zinātni un teātri.

Rakstu krājuma septītais sējums bija veltīts daļēji teātrim. Mārtiņš Zīverts rakstā „Latviešu trimdas teātris un autors” analizē cēloņus, kādēļ latviešu drāmā brīvajā pasaulē, salīdzinot ar citiem daiļliteratūras žanriem, manāms pagurums. Ņina Luce rakstā „Latviešu drāma trimdā bez Zīverta” raksturo drāmatiskos sacerējumus, kas trimdā izrādīti, ja neņem vērā Zīverta darbus. Raksta pielikumā divās lappusēs ciešā iespaidumā sniegts trimdas periodikā minēto lugu saraksts. Trešais ir Emīla Dēliņa raksts „Latviešu teātri vai teātra mūzeju?” Autors tajā aizstāv viedokli, ka, izvēloties lugu uzvedumam, jādod priekšroka labi pārtulkotai cittautiešu lugai, salīdzinot ar vāju latviešu lugu. Pielikumā ir saraksts par Sidnejā, Melburnā un Adelaidē latviešu teātros uzvestajām lugām.

ARCHĪVS XII (1972). Raksti par latviskām problēmām. Sabiedriskā rosība.

Edgara Dunsdorfa raksta ietvaros „Sabiedriskā rosība mūsu organizācijās” sniegts latviešu teātru, drāmatisko kopu un ansambļu saraksts, minot ansambļa nosaukumu, galvenā režisora vārdu un adresi 1970/1971. gadā Anglijā, ASV, Austrālijā, Kanādā, Vācijā un Zviedrijā.

Arvīda Plukša rakstā „Latviešu sarīkojumi” minētas tai pašā laikā un tais pašās zemēs izrādītās lugas, atzīmējot arī izrāžu skaitu. Kopā minēta 151 teātra izrāde.

Monografijas un aktieņu memuāri

Monografiju un memuāru literatūra par teātri un aktieņiem trimdā nav pārāk bagāta. Bez šai pārskatā minētajiem darbiem ir vēl publicētas atmiņas un monografijas par operdziedoņiem — piemēram, Marisa Vētras grāmatas, grāmata par Adeli Karpu (Pulciņu), Ādolfu Kaktiņu un Jāni Niedru, kas pārskatā neietilpst.

Arturs Bērziņš, ĀDOLFS ALUNĀNS LATVIEŠU TEĀTRĪ (Londonā 1954).

Monografija ievadam sniedz apskatu par pirmo teātra izrādi Rīgā un latviešu teātra pirmajiem soļiem, abas attiecīgās nodaļas veltījot „Žūpu Bērtuļa” izrādēm. Pēc tam Bērziņš iztirzā Alunāna dzimtas vēsturi un Ādolfu Alunāna bērnību. Seko apraksts par Alunāna skatuves darbību Rēveles vācu teātrī un vēlāk Rīgas latviešu teātrī, par šī teātra organizāciju un repertuāru. Aprakstīts Alunāna konflikts ar Rīgas latviešu teātri un viņa tālākās gaitas. Atsevišķas nodaļas veltītas Alunānam kā aktierim, režisoram un drāmatikim. Grāmatu noslēdz Alunāna rakstura tēlojums un pievienotā bibliogrāfija. Šī vērtīgā monografija

▲ NACIŅŅĀLAIS TEĀTRIS RĪGĀ

NACIŅŅĀLĀ OPERA ▼

aicināt aicina pētnieku aizpildīt robus un noskaidrot arī vēl daudzus neskaidros jautājumus. Bērziņš pats jau publicējis apceres ar norādījumu par to, ka „Žūpu Bērtuļa” izrādi Rīgā nekādi nevar raksturot par latviešu teātra pirmajiem soļiem.

Jānis Lejiņš, SPĒLMAŅU CILTS (1965). Kāda latviešu aktiera dzīve un skatuves pieredze.

Grāmatas saturā ir aktiera un režisora Jāņa Lejiņa autobiografiskie tēlojumi. Jānis Lejiņš piedzimis 1899. gadā Krustpilī. Viņš apraksta, kā Krustpilī sācijas viņa apzinātais un mērķtiecīgais dzīves ceļš un kā tur modusies viņa interese par teātri un glezniecību. Lejiņš tad tēlo savu pieredzi Rīgā, kur viņš ieradās 1918. gadā un tūlīt saņēma aicinājumu spēlēt Baumgartenu Šillera „Vilhelmā Tellā”. Polītiskie notikumi iejaucās arī Lejiņa aktiera karjērā. Lielinieku okupācijas laikā viņam bija jāizcieš parastā anketu manija ar sekojošo: „Pienāciet citreiz”.

Iznākumā Lejiņš iesaistījās Rīgas krievu drāmā. Tur viņš spēlēja vienu sezonu, būdams pretspēlētājs daudziem slaveniem krievu aktieņiem. Krievu teātrī viņš visumā jutās labi. Tomēr, kad nodibinājās Nacionālais teātris, viņš meklēja ceļus, lai tur iesaistītos. Tēlojums par apmeklējumu pie Nacionālā teātra direktora Alekša Mierlauka ir viena no Lejiņa grāmatas pērlēm. Nākošajā dienā viņš parakstīja līgumu un kļuva Nacionālā teātra aktieris. Tur viņš darbojās no 1919. līdz 1944. gadam, atskaitot divi atsevišķus gadus, kad viņš bija Liepājas teātra aktieris un vēlāk šī teātra direktors (kas gan grāmatā attēlots gaužām īsā nodalā).

Grāmatas lasītājs tālākajās lappusēs dzīvā tēlojumā iepazīstas ne vien ar Nacionālā teātra aktieņiem un režisoriem, bet arī ar slaveniem latviešu lugu rakstniekiem, gleznotājiem, mūziķiem un citiem garadzīves korifejiem. Slavenības un ne tik slavenie tēloti ar nepārspējamu Lejiņa humoru. Aprakstīti ne vien latvieši, bet arī ārzemju mākslinieki, kas viesojās Latvijā un ar kuņģiem Lejiņam nācās iepazīties.

Grāmatas pēdējā, īsā nodaļa saucas „Trimdā”. Tur tēlota Lejiņa darbība Eslingenas teātrī un ceļojumi viesizrādēs Vācijā. Varbūt kādreiz varēsīm sagaidīt turpinājumu Jāņa Lejiņa stāstam — par viņa pieredzi Amerikas savienotajās valstīs.

OSVALDS URŠTEINS (1971).

Atceroties Osvalda Uršteina četrdesmit gadu skatuves gaitas, viņa cienītāji izdeva bagātīgi ilustrētu grāmatu ar minēto nosaukumu. Sējumā ir Emmas Kalniņas (Znotiņas), Nikolaja Kalniņa un Rasmus Birzgaļa apcerējums. Pirmajā apcerē Kalniņa apraksta Uršteina Jelgavas posmu, iestāšanos Latvijas universitātes teoloģijas fakultātē un ierosinājumu mācīties Ernesta Feldmaņa teātra kursus. Attēlots jaunā aktiera karjēras sākums Nacionālajā teātrī, kā arī viņa izaugsme par mākslinieku.

Nikolajs Kalniņš savā apcerē tēlo Mērbekas teātri un Uršteina ierašanos šai „Mazās Latvijas” teātra metropolē. Rasma Birzgale savai apcerei devusi nosaukumu „Ar nākotnes vīziju”. Tas ir iejūtīgs atskats uz Uršteina divdesmit viena gada profesionāla aktiera darbību latviešu teātrī Amerikas savienoto valstu austrumu krastā.

Grāmatas noslēgumā ir Uršteina lomu un režiju saraksts — Nacionālajā teātrī (1930—1933), Nacionālajā operā (1933—1934), atkal Nacionālajā teātrī (1934—1940), Drāmas teātrī (1940—1941), Drāmatiskajā teātrī (1942—1944), Mērbekas latviešu teātrī (1945—1949), Amerikas latviešu teātra Ņujorkas ansablī (1950—1955) un tā paša teātra Vašingtonas ansablī (1960—1970). Šais teātru nosaukumos atspoguļojas Latvijas vēstures spožie un drūmie gadi, kā arī drūmajiem gadiem sekojošie gadi trimdā. Lomu un režiju sarakstā savukārt redzama Uršteina mākslinieciskā daudzpusība.

Annija Simsone, ATMIŅAS, ATMIŅAS... (1961). Mākslinieces mūža stāsts.

Grāmatas ievadu Simsone datējusi Torontō 1960. gada novembrī. Annijas Simsones (dz. 1890. g.) aktrises gaitas ievirzījās citā gultnē nekā pārējiem latviešu aktieriem. Viņa beidza vācu skolu, un, tā kā latviešu teātra kursu nebija, mācījās Rīgas vācu aktrises Izas Monnardas vadībā un pēc tam bija Roberta Taubes audzēkne. Laikā no 1909. līdz 1913. gadam Simsone spēlēja Rīgas latviešu teātros, bet, būdama nemierā ar sevi, devās uz Berlīni mācīties Emīla Reichera drāmas augstskolā. Tur viņu neuzņēma, motivējot, ka viņa nav iesācēja, un viņa izšķīrās mācīties privāti skolas direktora vadībā. Pēc dažiem mēnešiem Simsone saņēma aicinājumu no kādas Berlīnes teātra agentūras, ja viņu interesētu kļūt par aktrisi Ņujorkas vācu teātrī, ierasties uz pārbaudījumu. Saspēlē ar teātra direktoru Simsone pārbaudījumā spoži notēloja Grietiņas lomu, un viņu aicināja parakstīt līgumu uz divi gadiem.

Reizē ar Anniju Simsoni uz Ņujorku ceļoja citi jaunangazētie aktieri, starp tiem arī vīnietis Rūdolfis Aichers. Pēc sekmīgas rudens sezonas Simsone Ziemsvētkos ar viņu saderinājās. Ziemsvētkos Simsone arī pieredzēja lielu triumfu Gētes „Fausta” izrādē Grietiņas lomā. Nākošajā vasarā viņa kopā ar savu līgavaini brauca atvaļinājumā uz Eiropu. Rīgā abus saderinātos pārsteidza Pirmais pasaules karš. Aicheram neizdevās no Rīgas atgriezties dzimtenē Austrijā, un, braucot caur Maskavu, kā Krievijai naidīgas valsts pilsoni viņu internēja un nosūtīja uz Orenburgas guberņu. Arī Simsone Ņujorkas vietā devās uz Orenburgu. Tur abus pārsteidza revolūcija. Sākās rūpes un iespēju meklēšana, lai varētu atgriezties Latvijā. Tas izdevās 1919. g. aprīlī, kad Aicheri ar savu dēlu ieobrauca Rīgā.

Turpmākās skatuves gaitas Aicheri atsāka Augsburgā, Vācijā. Dēls bija atstāts vecmāmuļas audzināšanā Rīgā, kas Annijai sagādāja nemierīgu prātu. Kad Aichera māte mirst, jādodas uz Vīni. Rūdolfis Aichers tur dabū angazējumu, bet pēcķaņa apstākļos pēc aktrisēm nav pieprasījuma. Abus tomēr angazē uz trim

gadiem. Rūdofs Aichers gūst panākumus, bet Annija Simsone sevišķu vērbu neizpelnās. Simsone tāpēc ar lielu prieku pieņem Nacionālā teātra direktora Raiņa aicinājumu dot Rīgā viesizrādi. Viņa izvēlas Gerharda Hauptmana lugu „Roze Berdna”, kurā spēlē titullomu. Izrādei bija spoži panākumi. Atzinīga kritika parādījās pat JAUNĀKO ZIŅU pretinieku avīzēs (Annijas Simsones māsa Emīlija Benjamiņa bija JAUNĀKO ZIŅU līdzizdevēja). Toties pēc tūlīt sekojošās nākošās viesizrādes Annas Brigaderes „Ilgā”, Annijai Simsonei tēlojot titullomā, laikraksta pretinieki viņu pēla.

Arī Nacionālā teātra nākošais direktors Arturs Bērziņš aicināja Anniju Simsoni uz Rīgu viesizrādēs. Viņa spēlēja Šillera Luizi Milleri, Gētes „Faustā” Grietiņu, Strindberga „Reibonī” Henrieti, kā arī modernajās salonkomēdijās, ar tām viesojoties arī ārpus Rīgas. Vienīgā latviešu luga, kurā Annija Simsone viesojās Latvijā, bez Annas Brigaderes „Ilgas” bija Aspazijas „Ragana”, kurā viņa tēloja Liesmu. LATVJU ENCIKLOPĒDIJĀ minētais, ka viņa tēlojusi arī Blaumaņa Kristīni, tāpat neatbilst patiesībai. Pēdējā viesizrādē Rīgā Annija Simsone tēloja Cecīliju Gētes „Stellā”. Nelabvēlīgās kritikas sarūgtināta, viņa turpmāk atteicās viesoties Latvijā.

1925. gadā Simsonei piedzima otrais dēls Pēteris. Pēc divi gadiem aktrisi aicināja atpakaļ teātrī Bīlicā, kas no Austrijas bija iedalīta Polijas teritorijā. Darbu viņa atsāka ar lomu Molnāra lugā „Spēle pilī”. Nākošo sezonu Aichers parakstīja līgumu Breslavā, bet Simsone Reichenbergā — sešu stundu brauciena attālumā. Turpmākais abu angažējums bija Berlīnē režisora Piskatora inscenētā lugā. Piskators bija novātors, kas lugas gaitā iesaistīja publiku. Simsonei Piskatora jauninājumi nebija pieņemami, tādēļ viņa no piedāvātās lomas atteicās.

1931. gadā viesojoties Rīgā, Annija Simsone iepazīnās ar Maksu Reinhardu, kas tur bija ieradies, lai inscenētu „Sikspārni” (patiesībā, lai ievadītu savas laulības šķiršanu izslavētajā šķiršanās paradīzē Rīgā). Noskatījies Simsones viesizrādi un kādus viņam priekšā nospēlētus skatus vācu valodā, Reinhardš viņu aicināja aizbraukt uz Zalcburgu, kur viņš vadīja svētku spēles. Annija Simsone pieņēma angažementu Reinharda Vācu teātrī (Deutsches Theater) Berlīnē.

Hitleram nākot pie varas, Berlīnes teātra dzīvē notika lielas pārmaiņas. Skatuvē agrākie noteicēji bija žīdi, kas tagad devās uz citām zemēm — vispirms uz Austriju un, kad Austrija bija apdraudēta, uz Savienotajām valstīm. Aichers kā austrietis nebija apdraudēts, bet viņš un līdz ar viņu arī Annija Simsone aizgāja no teātra. Rūdofs Aichers kļuva JAUNĀKO ZIŅU ārzemju korespondents. Ar Annijas Simsones māsas un mātes nāvi un drīz pēc tam Antona Benjamiņa nāvi sākās Aicheru personiskā tragēdija kā priekšspēle Latvijas lielajai tragēdijai. Annijas Simsones māsu Emīliju Benjamiņu krievi deportēja. To Annija uzzināja tikai pēc tam, kad vācieši bija ieņēmuši Rīgu un Rūdofs Aichers kā ārzemju korespondents ieradies Rīgā. Karš skāra arī Berlīni, kad sākās sabiedroto uzlidojumi. Tas bija tikai sākums — tālākais nāca, kad krievi ieņēma Berlīni. Šī laika piedzīvojumu apraksts Annijas Simsones atmiņās pieder pie grāmatas drūmākajām lappusēm.

Sadalītājā Berlīnē Annija Simsone spiesta uzsākt jaunu karjēru — viņa atveŗ tulkojumu biroju. Pati viņa tulko krievu valodā, bet tulkojumiem franču un angļu valodā pieaicina citus darbiniekus. Interesants ir stāsts par pirmo Berlīnes krievu sektora komandantu Berzarinu un tīrasiņu zirgiem.

1946. gadā dēls Pēteris atgriežas no amerikāņu gūsta. Kad divi gadus vēlāk noskaidrojas, ka vecākais dēls Juris ar ģimeni dzīvo Grēvenē, Annija Simsone mēģina dabūt atļauju braukt uz angļu zonu. Ar lielām grūtībām viņa to iegūst, bet tikai īslaicīgam apciemojumam. Grāmatas turpinājumā Simsone attēlo savu pieredzi Berlīnē krievu blokādes laikā un sabiedroto veikto Berlīnes apgādi pa gaisu.

Pēc 20 gadu nodzīvošanas Berlīnē Aicheri to atstāja. Rūdolfs Aichers nomira Vīnē, un Simsone pārcēlās uz Kanādu pie vecākā dēla. Pēc daudzajiem gadiem Simsone atkal atjaunoja aktrises gaitas Čikāgas latviešu teātrī, spēlējot Alvingu Ibsena „Spokos”. Pēc tam viņa ar Čikāgas latviešu teātri dodas garākā turnejā, viesojoties arī Torontō un Ņujorkā, kur pirms 40 gadiem bija sākusi skatuves gaitas. Grāmata beidzas, autorei esot ceļa jūtīs uz Eiropu.

Paula Jēgere-Freimane, CILVEKS DOMĀ — DIEVS DARA (1963). Teātrāla autobiografija.

Grāmatas ievadā profesors Hironims Tichovskis raksta, ka latviešu teātra vēsturnieki nevarēs iztikt, nepārlasot Freimanes teātra kritikas un apceres. Šo spriedumu gribētos paplašināt citā virzienā — bez Freimanes grāmatas pārlesīšanas nevarēs uzrakstīt latviešu trimdas jaunāko laiku vēsturi. Ir tikai jāpierod pie autores egocentriskā stila, tad šai grāmatā var atklāt īstas pārles spriedumos un faktiskajā informācijā.

Grāmata sākas ar autores tēlojumu par viņas pieredzi drāmatiskajosursos un skatuvēs pirms Pirmā pasaules kara. Tālāk viņa apraksta, kā pakāpeniski kļuvusi par teātra kritiķi Latvijas patstāvības laikā. Seko apraksts par darbību trimdā — vispirms Vācijā, pēc tam ASV. Par Vācijas posmu tikai īsi raksturota autores darbība Baltijas universitātē — viņai nebija zināms, ka bija nepārvarami šķēršļi, lai pie universitātes pēc ASV parastā parauga nodibinātu arī drāmas fakultāti, aicinot Freimani par mācībspēku. Pēc Pinebergas posma Freimane darbojās par drāmaturgi Lībekas latviešu teātrī. Par šo teātri izteikts negatīvs spriedums (86. lpp.), minot šķelšanos aktieŗu saimē un nevienprātību mākslas jautājumos, ja tiem bija jāsadurās ar materiālajām interesēm.

No Vācijas Freimani izceļoja uz ASV. Tur Freimane atjaunoja teātra kritiķes darbību LAIKĀ. Viņa arī uzņēmās Kultūras fonda referentes pienākumus teātra jautājumos. Ir interesantas autores pārdomas par profesionālo un amatieŗu teātri un apsvērumi, vai samierināties ar to vājajiem sniegumiem. Viņas atziņa ir, ka pie latviešu teātra trimdā ir jāpieiet saudzīgi, kā jau pie slimnieka, tomēr, neviarties paust patiesību kritikā. Ļoti spilgtu ieskatu grāmatas lasītājs

gūst aprakstos par Amerikas latviešu teātra trim nozarēm — Bostonā, Ņujorkā un Vašingtonā, arī par to, kā radās un iznīka Teātra draugu biedrība, un par Jāņa Šāberta mēģinājumiem to atdzīvīnāt.

Nozīmīgas ir autorens pārdomas par bērnu un jauniešu teātri. Tās derētu pārlasīt ikvienam latviešu skolas vadītājam (154—158. lpp.). Grāmatas noslēgumā ir apceres par Ņujorkas amerikāņu teātriem. Šīs apceres varētu interesēt mūsu teātriniekus, kas propagandē moderno lugu uzņemšanu mūsu teātru repertuārā.

Felix [Fēlikss] Cielēns, THE LATVIAN DRAMA (Stockholm 1950).

Šo 32 lappušu biezo brošūru neparastā formātā (11 × 26 cm) izdeva latviešu PEN centrs. Pēc vēsturiskā apskata, kurā minētas arī dainas, aprakstīts pirmais pastāvīgais latviešu teātris Rīgā, sevišķi izceļot angļu autoru tulkojumu uzvedumus. Piemināts Alunāns, Blaumanis, Aspazija, Rainis. Atsevišķi apskatīts teātris Latvijas patstāvības laikā Rīgā un neatkarības laika drāmatiskā literatūra. Brošūras pēdējā nodaļa saucas „Latvijas drāmatiskās mākslas katastrofa”. Brošūra ir ilustrēta.

Jānis Muncis, JAUNAIS DAILES TEĀTRIS (1975).

Šai rotātorā tehnikā pavairotajai brošūrai divi daļas, kopā 100 lpp. Manuskriptu sagatavojusi Zuzanna Munce. 1952. gadā rakstītajā ievadā Jānis Muncis paskaidro, ka manuskripta nolūks ir apcerēt Latvijas neatkarības laikā radīto Dailes teātri, noskaidrot tā tapšanu, attīstību un „neapstrīdāmo iespaidu teātra kultūras izveidošanā Latvijā”.

Muncis (1886—1955) bija 1926. gadā beidzis Latvijas mākslas akadēmiju un līdz minētajam gadam darbojās Dailes teātrī par dekorātoru. Brošūrā aprakstīti Dailes teātra inscenējumi divdesmitajos gados. Citētas arī recenzijas. Ilustrācijās redzami afišu un dekorāciju metu attēli. 1926. gadā Muncis aizbrauca uz ASV, kur līdz 1932. gadam darbojās Losandželosā, beidzot arī kolledžu. Atgriezies Latvijā, viņš ir neapmierināts ar Dailes teātrī starplaikā notikušajām pārmaiņām. Viņš apraksta savus centienus celt teātra līmeni gan Dailes, gan Nacionālajā teātrī, kad šo centienu iznākumā palicis bez darba. Pēc tam, sākot ar 1934. gadu, viņu iesaista Ulmaņa laika brīvdabas inscenējumos.

Brošūras turpinājumā seko nodaļa „Teātra izrādes formas problēmas” (22—35. lpp.), „Teātra mākslas pagrimšanas iemesli vēsturiskā aspektā” (36—47. lpp.), „Literatūra un avoti” (48. lpp.), „Vārdu rādītājs” (i—iv lpp.) un „Jāņa Munča darbība skatuves mākslā” (v—x lpp.).

Otrā daļā 42 lappusēs apcerēta „Teātra izrādes kompozīcijas problēma”. Tekstā vēl ir pielikumi uz atsevišķām lapām.

Vilis Lapenieks, DULLĀ DAUKAS PIEZĪMES. Impresijas un ekspresijas (1977), 399 lpp. Ilustrēta.

Grāmatas nosaukums ir Sudrabu Edžus stāsta titula variants. 1908. gada 8. oktobrī dzimušais filmu režisors Vilis Lapenieks tajā ne vien apraksta savu dzīvi, bet arī prāto par svarīgām latviešu tagadējās trimdas problēmām. Pirms Lapenieks iesaistījās filmā, viņš bija sācis teātrinieka gaitas, un teātrī viņš atgriezās vairākkārt arī vēlāk. Tādēļ arī viņa autobiogrāfija iederas šai teātrinieku memuāru apskatā.

Viņa pirmā sastapšanās ar teātri bija Liezēres pagasta biedrības mājā. Turpinājums bija Rīgā vidusskolas drāmas pulciņā, ko vadīja Kristaps Linde, un tad profesionālos teātraursos. Grāmatā ir sniegta informācija kā par Zeltmaša, tā Feldmaņa teātra skolu. Vēl būdams teātra skolas audzēknis, Lapenieks iesaistās mecenāta Augusta Dombrovska Rīgas nomalē uzturētajā Ziemeļblāzmas teātrī Mīlgrāvī. Tur viņš satiekas ar vēlāko rakstnieku un vēl vēlāko komunistu politiķi Vili Lāci.

No Ziemeļblāzmas teātra Lapeniekam paveras ceļš uz Nacionālo teātri kopā ar citiem jauniešiem — Melbārdi, Graudiņu, Mitrēvicu. Grāmatā bargi kritizēta teātra vadība — direktors Arturs Bērziņš, pastāvīgais režisors Alfrēds Amtmanis (Briedītis) un arī Voldemārs Zonbergs, vēlākais Sauleskalns. Aprakstītas arī pēdējā izdarības ar Viļa Lāča lugu „Zvejnieka dēls”.

Lapenieks tēlo arī, kā pēc 1934. gada 15. maija apvērsuma Strādnieku teātri pārvērtā par ceļojošo Zemnieku drāmu ar Pēteri Ašaku priekšgalā, un pēc tam grāmatā vairākkārt atgriežas pie „ašakiādes” (pēc termina „panamas” parauga darināta vārda). Pats autors pārgāja par filmu nozares vadītāja Rusteiķa asistentu ministra Alfrēda Bērziņa vadītajā iestādē, no kuŗas izveidojās sabiedrisko lietu ministrija. Lai gūtu profesionāla filmu režisora stāvokli, Lapenieks mēģina doties uz Berlīni, lai tur studētu universitātē filmu fakultātē. Nedz ministrija, nedz Kultūras fonds viņa nodomus neatbalsta, un tikai ar Rīgas vācieša Engelharda atbalstu viņam izdodas savu nodomu realizēt. Lai sagādātu iztiku ģimenei, Lapenieks darbojas par vairāku Rīgas laikrakstu Berlīnes korespondentu.

Atgriezies Latvijā, Lapenieks kļūst par Darba kameras darbinieku, un viņu pieaicina arī sabiedrisko lietu ministrijas filmu nozare, kur 1939. gadā viņš ir režisors pirmajai Latvijas lielfilmā „Zvejnieka dēls”, uzrakstot filmas scenāriju pēc tā paša nosaukuma Viļa Lāča lugas. Grāmatā par to ir plašs tēlojums. Seko apraksts par pirmo krievu okupāciju un Lapenieka dēkaino braucienu uz Maskavu, lai dabūtu atļauju Rīgas filmas mākslas studijas dibināšanai. Nejauši satiekoties, Lapenieks tur iepazīstas ar bijušo rīdzinieku, slaveno krievu filmu režisoru Sergeju Eizenšteinu, un ar pēdējā palīdzību dabū atļauju organizēt Rīgas filmas studiju. Par tās vadītāju Lapenieks ieteic viņam tikai vārda pēc pazīstamo Albertu Jeksti, ar ko vēlāk rodas visādi, grāmatā plaši attēloti sarežģījumi.

Vienai okupācijai nomainot otru, Lapenieks turpināja darbu filmā. Grāmatā ir spilgti tēlots vācu okupācijas laiks, latviešu teātru liktenis un teātrinieku bezdarbs. Lai sagādātu aktieriem darbu, Lapenieks nodibina agrākās Darba kameras, tagad par Arodbiedrību centrālo savienību nosauktās iestādes, paspārnē Tautas teātri, kur viņš uzņemas direktora un mākslinieciskā vadītāja pienākumus. Teātris attīsta rosīgu darbību, veicot daudz iestudējumu.

Šai 1941. gadā dibinātajā teātrī bija 280 aktieři un tehniskais personāls. Rūpēs par teātra nākotni Lapenieks nodibināja pie Tautas teātra arī teātra studiju. Tālāk grāmatā aprakstīta Latviešu leģiona formēšana, otrreizējā krievu okupācija un došanās bēgļu gaitās.

Dodoties uz Vāciju, Lapenieks palīdz evakuēt vairākos vagonos „Rīgas filmas” inventāru. Lai šo mantu paglābtu, „Rīgas filma” kļūst par „Tīringas filmu”, bet, kad rietumu sabiedrotie Tīringenu atdod krieviem, filmas aparātūru evakuē uz Reinzemi. Drāmatisku aprakstu grāmatā netrūkst, bet starp tiem viens no iespaidīgākajiem ir, kā Lapenieks tiek projām no krievu ieņemtās Jēnas un kā krievu kareivji — automehāniķi palīdz salabot viņa automobili.

Paglābies Lapenieks apmetas Blombergā. Tur viņš palīdz pulcēties māksliniekiem, un arī slavu ieguvušais Mērbekas teātris pārceļas uz Blombergu. Atjauno arī „Rīgas filmas” darbību. Lapenieks pats kļūst par angļu okupācijas varas ieceltu Vācijas mežu izciršanas darbu vadītāju. „Rīgas filma” pārvēršas par „Baltfilmu” un uzņem ne vien dokumentāru filmu no bēgļu dzīves, bet arī Zīverta lugas „Kāds, kuŗa nav” izrādi.

Izbeidzoties angļu okupācijai, Lapenieks kopā ar savu bijušo priekšnieku noorganizē Ziemeļvēlsā būvplāksņu fabriku, kur darbojas vienu gadu (1951). Pēc tam viņš pārceļas caur Savienotajām valstīm uz Rietumindiju, kur miljonāra Volesa Grova uzdevumā Bahamas salu džungļos izbūvē peldvietu ar hoteliem, spēļunamiem un izpriecu lokāliem. Pēc gada tomēr Lapenieks seko savam vilinājumam pārcelties uz Holivudu. Grāmatā ir apraksts, kā Jekstes pārņemtā „Baltfilma” kļūva par „Atlantic Film”.

Lai orientētos Holivudā, Lapenieks iestājas darbā par virtuves strādnieku, pēc tam kļūst par fotografu un dabū arī kādus darbus mazajās Holivudas filmu sabiedrībās. Viņš ir arī lektors Losandželosas kolledžas filmu mākslas fakultātē.

Lapenieks atkal pievēršas latviešu teātrim. Losandželosas latviešu amatieru teātrī viņš inscenē vairākas lugas un, kādas Holivudas filmu sabiedrības uzdevumā braucot uz Eiropu, apmeklē arī Mārtiņu Zīvertu Stokholmā. Ievērojamus panākumus kā filmētājs Holivudā gūst viņa dēls, arī Vilis Lapenieks.

Grāmatas noslēgumā plaši prātojumi par Ameriku un Amerikas latviešu nepareizo rīcību Latvijas piecdesmit gadu piemiņas atzīmēšanā. Viņa kritika par Jekstes producēto 50 gadu piemiņas filmu (kas bija gatava tikai 1971. gadā) jaunajai ALA valdei ir zināma, un Lapenieku turpmāk uzaicina uzņemties filmu producēšanu. Filmas tomēr negūst publikas atsaucību un sagādā zaudējumus, kāpēc ALA no turpmāko dokumentārfilmu uzņemšanas atsakās.

Jūlijs Roze (laikmeta liecinieks), LATVIJAS RĪTAUSMĀ, SAULRIETĀ (Stokholmā 1978), 159 lpp., ilustrēta.

Pēc nodaļām: „Mājas mācība”, „Piektais gads”, „Pasaules lāpītāji”, „Alma Mater — Tērbatas universitāte”, „Varu maiņas” seko nodaļa „Nacionālais teātris”. Šai nodaļā Roze apraksta, kā Valkā Jāņa Akurātera ierosmē nodibinājās Latvijas pagaidu nacionālais teātris, kas patiesībā bija ceļojošs teātris. Kad 1918. gada sākumā vācieši okupēja Valku, Jūlijs Roze uzņēmās teātra drāmaturga pienākumus ar galveno uzdevumu panākt, lai vācu uzraudzības iestādes atļautu uzvest izraudzītās lugas. Pirms sarkanarmijas okupācijas Roze ieradās Rīgā, kur sabrauca arī aktieři, bet, sarkanarmijai iebraucot Rīgā, teātris izbeidza darbību.

Ar Latvijas pagaidu valdības gādību 1919. gadā noorganizējās Nacionālais teātris (jāpiezīmē, ka Rozes grāmatā nav datējumu), ko varētu atzīt par Valkas dibinājuma turpinājumu, bet pēc patikas arī par jaunu dibinājumu.

Ir interesantas Rozes pārdomas par aktieŗu mākslu un par Latvijas teātru dažādo stilu. 1937. gadā Roze divas sezonas darbojās par Nacionālā teātra drāmaturgu, kad direktora Artura Bērziņa vietā iecēla Jāni Grīnu. Rozem radās sarežģījumi sakarā ar sūdzībām izglītības ministrijai par teātra izraudzītajām lugām, un beidzot par Ērika Ādamsona lugas „Mālu Ansis” izrādīšanu viņu atlaida no amata, kaut gan lugu bija pasūtījis teātra direktors. Roze piezīmē: „Drāmaturga pienākumos, protams, neietilpa kriptogrammu meklēšana lugu virsrakstos, tomēr man par modrības trūkumu piedēvēja to, ka kriptogrammu, kas īstenībā nebija kriptogramma, nebiju pamanījis”.

Sekojošās grāmatas nodaļas ir „Latvijas saulriets” un „Īsais kurss” (viena no plašākajām nodaļām). Pēc tam seko nodaļa „Agonija”, kur Roze apraksta, kā viņš atkal atgriezies teātrī vācu okupācijas laikā. Bolševiku okupācijas laikā Nacionālais teātris bija pārdēvēts par Padomju Latvijas valsts teātri, tagad tas saucās par Rīgas drāmatisko teātri. Tur Roze darbojās par teātra vadītāju pēc Latvijas kultūras departamenta aicinājuma. Roze izsaka aizdomas, ka tam, ka viņu no teātra vadītāja amata atlaida, iemesls bijusi 17. novembrī Raiņa „Pūt, vējiņi!” izrādes laikā publikas dziedātā „Dievs, svētī Latviju”. Viņš palika teātrī par drāmaturgu un noorganizēja aktieŗu skolu. Par teātra vadītāju iecēla Jāni Zariņu.

Pēdējā Rozes sarakstītā nodaļa grāmatā saucas „Pajumtes meklēšana”, kurā tēlotas bēgļu gaitas. Saskaņā ar informāciju LATVJU ENCIKLOPĒDIJĀ Jūlijs Roze laikā no 1945. līdz 1949. gadam bijis drāmaturģs Mērbekas teātrī. To Roze savā grāmatā nepiemin. Par Mērbeku un Blombergu, kurp Mērbekas teātris pārcēlās, Roze tikai raksta: „Aktieŗi, kas deva savas pēdējās izrādes nometnēs, joprojām skaitīja mani savu ienākumu dalībniekos”. 1950. gadā (viens no nedaudzajiem datējumiem grāmatā) Roze ar sievu aizbrauca uz Ameriku. Ar impresijām Elbes grīvas krastos Rozes apraksts beidzas.

Pēteris Ērmanis, SMELDZĪGAIS SMAIDS. Atmiņas un sapņi (Stokholmā 1958), 326 lpp.

Grāmatas pēdējā nodaļa saucas „Sapnis par teātri. Kāda skatītāja personiskas iejūtas” (246—326. lpp.). Ērmanis apraksta daudz izrāžu, ko viņš noskatījies, sākot ar 1907. gadu Smiltēnē, kur viņš redzēja Rūdolfu Blaumani personīgi, un beidzot ar trimdas teātri Ingolštātē, Vācijā. Visvairāk telpas veltīts Nacionālajam un Dailes teātrim Rīgā, kurū izrādes Ērmanis cītīgi apmeklēja. Sniegts lugu, kā arī pazīstamo lugu autoru iejūtīgs raksturojums, nevaicoties arī no kritiskām piezīmēm. Izrādes aprakstītas chronoloģiski, lieku reizi apliecinot Ērmaņa fainomenālo atmiņu.

Anšlavs Eglītis un Zuzanna Munce, JĀNIS MUNCIS (1961).

Šīs grāmatas galvenā daļa ir Munča gleznoto portretu, Latvijas, Vācijas un ASV ainavu, kā arī lugu dekorāciju metu attēli. Daļa attēlu reproducēta krāsās, kas Upeskalna apgādam neapšaubāmi prasījis daudz pūļu.

Ievadā ir Anšlava Eglīša apcerējums par Jāni Munci — trīs lappuses angliiski un sešas latviski. Seko 10 lpp. Zuzannas Munces apcerējuma un pēc tā saraksts pa gadiem par Jāņa Munča dekorācijām un inscenējumiem: „Jāņa Munča darbība skatuves mākslā”.

MĀRTIŅA ZĪVERTA PASAULĒ. Rakstu krājums. Rediģējusi Rasma Birzgale (1974). 122 lpp. teksta, 16 lpp. attēlu pielikumā.

Rakstā „Zīverts uz skatuves” Osvalds Uršteins, balstoties uz vairāku autoritāšu spriedumiem, apcer režijas teoriju un pēc tam raksturo režisora un aktieņu pieeju pie Zīverta lugām. Nora Valtere apskata valodu un stilu Zīverta lugās, teikto ilustrējot ar citātiem. Alfrēda Straumaņa nodaļa saucas „Ieskats Zīverta lugu uzbūvē”. Autors rakstu sāk ar zināmo faktu, ka Zīverta lugai „Rūda” ir līdzība ar vēlāk sarakstīto Direnmata lugu „Fiziķi”, un turpinājumā sniedz ar vērēm pamatotu teorētisku apcerējumu virsraksta ietvaros. Seko redaktrises nodaļa: „Dažas iezīmes Zīverta pasaules skatījumā”. Tā ir Zīverta lugu analīze pieredzējušas režisores un aktrises skatījumā.

Krājuma pēdējais raksts ir Mārtiņa Zīverta apcere „Gaŗāmejoj”, kas sākas ar zīvertisku sentenci „Memuāri un autobiografijas ir visiemīlotākais melošanas veids”. Filozofēdams vairākas lappuses šādā garā, Zīverts sniedz par sevi biografiskus datus, sākot ar tiem, kādus izsludina Interpols, meklējot noziedznieku (piemēram: garums „bez korpēm”). Aprakstot savus piederīgos, Zīverts kļūst nopietns.

Kas Zīvertu pazīst tikai no skopajām enciklopēdijas ziņām, ar pārsteigumu lasīs, ka pirms iestāšanās Latvijas universitātē viņš sācis filozofijas studijas Romas universitātē. Palicis bez līdzekļiem, Zīverts dzīvoja Itālijā klaidoņa dzīvi, iepazīstoties ne vien ar Romas policiju, bet arī ar Kampaņas suņiem

(atceroties raksta sākumu, var piedot lasītājam par iedomu, ka tas ir patiesībā uzmetums jaunai lugai). Pēc enciklopēdijas arī zinām, ka no 1938. līdz 1940. gadam Zīverts bija Nacionālā teātra un pēc tam līdz 1944. gadam Dailes teātra drāmaturģs. Autobiografijā uzzinām, ka drāmaturģa galvenajā uzdevumā — lugu izvēlē — režisors un direktors drāmaturģu parasti pārbalso.

Zīverta pieredzei un drāmaturģa darba aprakstam baigajā gadā ir veltītas dažas lappuses, bet sekojošajam vācu okupācijas posmam viņš pieskaŗas tikai, aprakstot pieredzi frontes joslā. Tad seko „pēdējā laiva”, tēlojums par darbu viņam nesimpatiskajā Zviedrijā, viesošanās Austrālijā, atgriešanās un slimība Zviedrijā, ārstēšanās Vācijā, ciemi Latvijā. Savu 28 lappušu garo tēlojumu autors nosaucis par „telegrammu stila skici”. PAŠPORTRETOS (1965) Zīverts rakstīja, ka viņam nemaz neesot „laika atmiņas”. Modernā skola jau tagad arī vairs vēstures stundās neprasa gaduskaitļus, bet apmierinās, ja skolēns zina, kas ir noticis papriekšu un kas pēc tam. Zīverts šādu pārbaudi varētu izturēt. Grāmatas noslēgumā ir 49 Zīverta lugu saraksts. Desmit gadus iepriekš PAŠPORTRETOS Zīverts rakstīja, ka uzrakstīto lugu skaits jau iet piektajā desmitā.

MĀRTIŅA ZĪVERTA „VARA”

Amerikas latviešu teātra Bostonas ansamblī 1967. gadā

Anšlavs Eglītis, TREŠAIS ZVANS (1965). Skatuves strādnieka piezīmes.

Šī apcerējuma autora „labā roka”, izlasījusi manuskriptu, ievaicājās, vai tad nebija jāpiemin arī 1965. gadā publicētais Anšlava Eglīša darbs TREŠAIS ZVANS? Nācās padomāt, kā tas gadījies, ka nebiju to pamanījis. Biju vienmēr izlasījis visus Anšlava Eglīša darbus, tikko tie iznāca, bet šo nepazīnu. Un tad atcerējos — 1965. gadā Anšlavs Eglītis bija atteicis ARCHĪVA abonementu, tādēļ sašutumā nebiju viņa tai gadā izdotos darbus lasījis. Pēc tam biju samierinājies, atklājot Dunsdorfa formulēto likumu: „Rakstnieki lasa tikai pašu darbus, gan arī ne vienmēr”, par ko kādā fiktīvā intervijā LAIKĀ bija pazobojies Gunārs Janovskis. Atkal biju sācis lasīt Eglīša darbus, bet robs tomēr bija palicis. Tagad to vajadzēja aizpildīt, un, kaut ARCHĪVA XIX sējums bija jāsteidzina un īstenībā nebija vairs laika, sēdos pie pārrunājamās grāmatas lasīšanas.

TREŠAJĀ ZVANĀ attēlota Anšlava Eglīša pieredze, ceļojot pa Amerikas savienotajām valstīm un Kanādu ar savu skatuves ansambli un savu lugu „Cilvēks grib spēlēt” (1963. g.) un „Ferdinands un Sibila” (1964. g.) izrādēm. Par lugu „Cilvēks grib spēlēt” Ansis Tipāns savā ARCHĪVA redakcijai atsūtītajā biografijā raksta: „1963. gadā M. Zīverts man atsūtīja savu jauno lugu „Kurpurrū”. Biju jau labu laiku cilājis spārnus savākt jaunus latviešu aktierus, kas bija mācījušies Amerikas drāmas skolās, un ar viņiem dot profesionālas teātra izrādes visos šī kontinenta latviešu centros. Šo nodomu nācās pārtraukt, jo Anšlavs Eglītis nāca ar priekšlikumu — ceļot ar viņa jauno lugu „Cilvēks grib spēlēt”, man uzņemoties režiju un galveno lomu. Tā 1963. gada vasarā kā „Palisadu drāmatiskā kopa” apceļojām 30 latviešu centrus divarpus mēnešos: Anšlavs Eglītis — administrātors, Veronika Janelsiņa — dekorātore, aktieri: Maija Cukura, Spodra Zaļuma un Ansis Tipāns.” (Nezinātājiem te jāpaskaidro, ka Veronika Janelsiņa ir Eglīša, bet Spodra Zaļuma — Tipāna kundze.)

Ar savu parasto asā novērotāja skatu un anšlavisko humoru Anšlavs Eglītis tēlo turnejā piedzīvotās veiksmes un neveiksmes. To atstāstīt šai īsajā skicē nebūtu iespējams. Arī šīs apceres autors ir veicis garo ceļu no ASV rietumu piekrastes uz austrumiem, gan ne paša vadītajos spēkratos, bet „Kurta” sabiedrības autobusos (kādā savā darbā Anšlavs Eglītis „Kurtu” nosaucis par „Pelēko suni” — arī tik labam latviešu valodas pratējam kā Eglītim var gadīties pa kļūmi). Tā, lasot ceļojuma aprakstu, bija interesanti atsvaidzināt atmiņas un salīdzināt aprakstu ar paša pieredzi. Otra daļa, kas sevišķi imponēja, bija neskaitāmo pazīstamo un mazāk pazīstamo latviešu raksturojums, kurus Eglītis saticis šai ceļojumā. Vairums no pieminētajiem ir ARCHĪVA abonenti, un, ja ne personiski, tad vismaz vārda pēc pazīstami arī šo rindu rakstītājam. Ar skumjām jāpiezīmē, ka daudzu no viņiem nav vairs šai pasaulē. . .

Ja kāds teātrinieks vēl nebūtu lasījis šo Anšlava Eglīša grāmatu (kas gan maz ticams, jo nav tāda dunsdorfiska likuma, ka „teātrinieki neko nelasa, pat ne savu lomu tekstus”), tad ieteicams nokavēto panākt — Eglīša „skatuves strādnieka piezīmes” varētu palīdzēt novērst kļūmes, kas var gadīties katram režisoram un aktierim. Gan jāpiezīmē, ka „vēsture māca, ka no tās neko nemācāties”.

Techniskā literatūra

Reinis Birzgalis, GRIMĒŠANĀS PAMATMĀCĪBA (Čikāgā 1957).

113 lappušu biezo brošūru izdeva Oto Krolla apgāds, un tā izrādījās ļoti vajadzīga. Grāmatā ir pamācība aktieŗa sejas pārveidošanai ar grimu, sākot ar uzaciņ, aciņ, degunu, zobiem utt. Turpinājumā ir norādījumi kakla un roku grimēšanai, Ziemsvētku vecīša un rūķīša maskas, kā arī dzīvnieku masku veidošanai, vispārēji norādījumi un noslēgumā pamācība, kā atgrimēties.

Arturs Rubenis, PIEZĪMES AKTIEŗA GRAMATIKAI (Klīvlendā 1968).

Publikāciju izdeva Latviešu teāŗu apvienība Ziemeļamerikā kā žurnāla SKATUVES pielikumu. Ievadā deklarētais nolūks ir dot iesācējiem ieskatu aktieŗa darba problēmās. Bez tam autors vēlēties arī nostiprināt un vajadzības gadījumā radīt latviešu skatuves tehnisko terminoloģiju.

Grāmata pavairota rotāŗora teknikā un aptver 196 lappuses, neskaitot ievadu un satura rādītāju. Tā iedalīta trijās daļās: „Darba pamatelementi” (1—88. lpp.), „Darba gaita” (89—156. lpp.) un „Darba pienākumi” (157—174. lpp.). Noslēgumā ir bibliografija, režijas piezīmes un rādītāji.

Jau pārsķirstot vien, var redzēt, ka grāmata izrietējusi no prakses, kas apauglota ar teŗoriju, un ka tā domāta ne vien iesācējiem, kā teikts ievadā, bet arī aktieŗu amata pratējiem.

Teāŗu pārskati

LATVIEŗU OPERA UN TEĀŗTRIS OLDENBURGĀ (Nirnbergā 1946)

Brošūrā 52 + 4 lpp. (Pjetro Maskaŗi „Zemnieka goda” programma un 1 lappuse satura rādītāja). M. Vagulāna ievads. Raksti: „Mākslinieku mītne Oldenburgā”, „Sava skatuve”, „Instrumenti un noŗu materiāli”, „Mākslinieku saime” (biografijas ar fotoattēliem): Jānis Auniņš, Paula Brīvkalne (Spalviŗa, dz. Freiberga), Ligīta Caunīte, Ēvalds Dajevskis, Nikolajs Druvkalns, Pauls Fībigs, Niņa Fībīga (Hartmane), Jānis Kalējs, Viktors Kviesis, Bierands Kūņķis, Andrejs Lindbergs, Felicīta Kalēja (Maizīte), Lidija Mārsāka, Roberts Michelsons, Rūdolfs Miķelsons, Arnolds Obšteins, Helēne Pakule, Edgars Petrevics, Mirdza Piekalnīte, Boriss Piekalnītis, Voldemārs Pūce, Alma Skudra, Bruno Skulte, Voldemārs Skulte un Edīte Timermane. „Operas koris”, „Skatuves un citi darbinieki”, „Oldenburgas mākslinieku grupas sarīkojumi”, „Koncerti”, „Balets”, „Uzstāšanās citās mākslas iestādēs”, „Latvieŗu opera un teāŗtris”. Bruno Skulte: „Opera, Zemnieka gods”. Voldemārs Pūce, „Darba principi, inscenējot operu, Zemnieka gods”.

Par otro latvieŗu operu, kas darbojās Vircburgā 1947. un 1948. gadā, šādas publikācijas nav.

AUGSBURGAS HAUNŠTETENES LATVIEŠU TEĀTRIS (Augsburgā 1947).

Neliela formāta 38 lappušu bieza brošūra. Oto Krolla ievads, Andrejs Muiža: „Pārskats”. Biografijas ar fotoattēliem: Augusts Mitrevics, Lidiya Mitrevica (Liepiņa), Andrejs Muiža, Lonija Danga, Pēteris Kalniņš, Māra Antēna (Aula), Richards Rollis, Aina Girgensone, Raimonds Jansons, Irēne Švalbe, Vilhelms Ozols, Vera Krasta (Skrastiņa), Zigurds Beķeris, Velta Lāce, Ziedonis Upīte un Vera Rauda.

AUSTRĀLĻAS LATVIEŠU 10. TEĀTRU FESTIVĀLS SIDNEJĀ 1970.

20 lappuses teksta, 3 lappuses sludinājumu. Mārtiņa Zīverta un Anšlava Eglīša raksts, Osvalda Uršteina, Jāņa Sarmas, Kārļa Nīča un citu sveicieni. Izvilcumi no recenzijām par iepriekšējo divu festivālu lugām.

Jānis Sarma, „Melburnas latviešu operešu ansamblis”, ARCHĪVS XII (1972).

Raksta 18 lappusēs autors vispirms pieskaņās operetes attīstībai Latvijā līdz divdesmito gadu beigām un pēc tam apskata latviešu operetes veidošanos Melburnā, Austrālijā. Aprakstīti sešu operešu iestudējumi un izrādes no 1965. līdz 1971. gadam. Raksts ir ilustrēts.

AMERIKAS LATVIEŠU TEĀTRIS. BOSTONAS ANSAMBLIS 25 [gadi](1976).

Brošūrā 32 lappuses (no tām 6 lappuses sludinājumu). Attēli un programmu reprodukcijas ar datiem par izrāžu vietu, datumu un apmeklētāju skaitu. Reīņa Birzgaļa, Jāņa Lejiņa un Ērika Grīnberga raksts.

AUSTRĀLĻAS LATVIEŠU TEĀTRA 25 GADI.

40 lappušu biezā, nedatētā publikācija izdota 1978. gadā Melburnā. Attēlu sakopojums ar īsiem paskaidrojumiem tekstā. Gunas Kūlnieces ievads. Sastādījuši: Erna Lēmane, Pičs Lešinskis un Hugo Misiņš. Iekārtotājs Gunārs Jurjāns.

Augšējais pārskats sastādīts pēc materiāliem Melburnas latviešu biedrības bibliotēkā, kas krāj visus pavairotos darbus, ko latvieši izdod brīvajā pasaulē. Diemžēl, bibliotēkā trūka Artura Rubeņa LATVIEŠU TEĀTRA UN DRĀMAS VĒSTURE un tā paša autora IEVADS RUNAS MĀKĀS, kas tāpēc paliek neaparakstīti.

BEZ GRIMA
Teātrinieku vēstules

Šie ir izvilkumi no teātra darbinieku rakstītajām privātām vēstulēm, kas nebija domātas publicēšanai. Līdz ar to tie sniedz ieskatu mūsu teātra pasaulē bez grima (tagad jau ir modē doties skatuvē negrimētiem). Raksti, kas domāti publicēšanai, nekad nedos tik patiesu ieskatu mūsu teātra dzīvē kā šie publicēšanai neparedzētie izvilkumi. Kaut arī tie ir tikai īsi fragmenti, tie tomēr paveŗ nelielu ieskatu īstajā dzīvē aiz teātra aizkara. Citāti nedaudz laboti, pielāgojot ARCHĪVĀ lietotajai rakstībai.

Redaktors

Ērika Dargevica — Ņinai Lucei 1978. g. aprīlī

... Es vadu teātra izrādes Denverā kopš 1960. gada, bet tā kā mums šeit nav profesionāļu, tad es mūsu grupu neuzskatu par profesionālu teātri. Esmu pa šiem 18 gadiem izaudzinājusī dažus labus skatuves amatieŗus, un mūsu izrādes daŗkārt labi izdevušās, bet tās nav profesionālā līmenī, un tāpēc neuzskatu, ka [manu] Denveras grupu vajadzētu minēt kaut kādā trimdas teātra archīvā. Mana grupa, es uzsveru: mana, jo te spēlē teātri [arī] Daugavas vanagi (Almas Janumas vadībā), es negribētu, ka no Denveras būtu reprezentēta mana grupa, kaut gan es esmu vienīgā profesionālā aktrise. Daŗkārt tas varētu sarūgtināt tos citus cilvēkus, grupas utt., kas arī gandrīz vai reizi gadā dod kādu izrādi. Bez tam zināmā mērā jūtos vainīga it kā diletantisma kultivēšanā, jo kaut cik profesionālus teātrus mēs nevaram samaksāt lielā attāluma dēļ, kas šiem ansambļiem būtu jāmēro. Dzīvojam zemes vidienē, un tuvākais centrs no mums ir desmit stundu autobraucienā.

Ceļojošiem ansambļiem mēs neesam pa ceļam. Lai nu galīgi nepaliktu bez teātra izrādēm, mans, tā saucamais, ansamblis patlaban iestudē G. Griezes „Pilsoņa Zupēna atmodu”. Tomēr es negribētu, ka mūsu [grupa] ieietu trimdas teātra vēsturē kā teātris. Mēs reizēm uzvedam kādu lugu, kas mums liekas pa spēkam un bieži vien ir izdevusies pat vairāk nekā labi. Mēs nepretendējam ne uz ko — mēs negribam ieiet trimdas teātra archīvos kā teātris. Tas mēs neesam. Mēs esam maza vienība, kas pilda robu, jo, kā jau teicu, nevaram lielos trimdas teātrus samaksāt! Žēl. Esam Denverā apzināti ap 350 latvieŗu, vecos un bērņus ieskaitot. Kādreiz pie mums brauca daudzi trimdas teātri. Bija labi apmeklētas izrādes. Kāpēc viņi nebrauc tagad pie mums? Man ir viena atbilde — mūsu latvieŗu centrs ir mazs, un tādēļ neatmaksājas!

Kārlis Dziļleja — Spodrim Klauvertam. Stokholmā 1955. g. 12. maijā

... Ludziņa „Cīrulītis” savā laikā rakstīta, piemērojoties konkrētām Strādnieku teātra skatuves iespējām — grozāmai rīpai, kas atļauj mainīt ainas.

Trimdas apstākļos ainu tehnika vairs neder, kad jārikojas ar ļoti primitīvām skatuvēm. Bet sagāzt visu ludziņu, mainīt kompozīciju, ainu vietā pārkārtojot darbību viengabalainos cēlienos — tas nozīmētu izdomāt jaunu kompozīciju un rakstīt visu no jauna. To vienkārši tagad nevaru izdarīt — neatliek laika.

Nezinu, kādas ir jūsu Sidnejas latviešu teātra tehniskās iespējas, vai tas varētu tikt galā ar ainu maiņām. Bet es savā laikā Vācijā redzēju, kā, piemēram, Mērbekas teātris rīkojās ar „Vilhelmu Tellu”. Tāpat rīkojas šeit Zīverts. Drapērijās darbības vietu apzīmē ar dažiem dekoratīviem elementiem, un ar to pietiek. Varbūt arī jūs tā varat? Nezinu arī, vai jūsu rīcībā būs kādi pusaudži, kas vajadzīgi bērnu lomām. Galvenās lielo lomas ir „caurejošas” visām ainām (es pats tagad brīnos, cik labi to rakstot esmu izdomājis). „Laužu” grupas, bez šaubām, var reducēt līdz minimam.

Anšlavs Eglītis — Spodrim Klauvertam. Pasifikpalisedā, Kalifornijā 1969. g. 20. decembrī

Tā kā Jūs man esat atsūtījuši HN [Homo novus] drāmatizējumu (bez autora vārda), tad atbilde, jāpieņem, pienākas Jums. Ja nu kāds tik ļoti pūlējies, pārrakstot labu daļu no romāna dialogiem un tos sakārtojot ainās, tad uzstāties ar tādu bardzību kā aizliegumu liekas tā kā neērti. Bez tam, ja šo gabalu kāds vēlētos izrādīt Austrālijā, tad nezinu gan, kā tehniski un legāli es to varētu aizkavēt... Bet atļaušanai vai aizliegšanai arī būtu tikai „akadēmiska” nozīme. Manuprāt, neviens trimdas teātris nespēj uzvest lugu 26 ainās ar katreizēju dekorāciju maiņu un ap 50 personām. Pat Rīgas Dailis teātris, kas bija liels meistars daudzainu lugu rādīšanā, kļūtu domīgs. Atsevišķas ainas man tomēr liekas spēlējamās; katrā ziņā, labs režisors no tām varētu kaut ko iztaisīt. Sevišķi no sākuma, kad darbs rūpīgāks. Uz beigām ainas tiecas saraustīties un saskriet viena otrā.

Šādu puslīdz mehānisku romāna pārlikšanu ainās nereti lieto filma, kurai ir attiecīgas iespējas. Uz skatuves jārikojas citādi — kondensējot un vienkāršojot darbību un ierobežojot personāžu. Bet kā to izdarīt, tur man grūti dot padomu. Par nelaimi, romānā ir vairākas fabulas, resp. intrigas, kas viena otru virza un kuņas grūti tāpēc atdalīt, neapstādinot darbību. Varbūt vajadzētu apmierināties tikai ar kādu vienu epizodu? Ar kādas vienas personas vai pāris personu likteņiem? Grūti pateikt. Ne jau katrs romāns ērti padodas drāmatizēšanai.

Tas, ka Jūs trimdas apstākļos rēķināties ar mani kā ar romāna autoru, pierāda Jūsu godprātību, ko es attiecīgi novērtēju. Tāpēc man nav iebildumu. Bet es nepiešķiršu arī nekādu „ekskluzīvu tiesību”, kā to nereti dara, sadarbojoties ar drāmatizētāju. T.i., ja liegumiem vai atļaujām mūsu apstākļos vispār ir kāda nozīme, izņemot morālisko...

Redaktora piezīme: Litas Zemgales drāmatizēto Anšlava Eglīša „Homo novus” izrādīja Sidnejas latviešu teātris 1970. g. 5. oktobrī Kārļa Gulberga režijā un ar Ulža Ābolīņa dekorācijām.

Drāmatizētājas komentārus sk. AUSTRĀLIJAS LATVIEŠA 1970. g. 25. septembra numurā. Vai tur citētā autora vēstule būtu cita nekā šeit publicētā? Kārļa Freimaņa recenziju sk. turpat 1970. g. 13. novembra numurā.

Jānis Gulbītis (Viesiens) — Spodrim Klauvertam. Upsalā 1974. g. 23. jūlijā

... Patiesībā honorāru negaidu, bet kādu programmas lapiņu vai uzņēmumu labprāt saņem. Lasīju avīzē, ka Austrālijā pirms pāris gadiem bija rādījuši manu „Viņa pēdējā griba”. Patīkami jau, ka rāda, bet kādu mazu papīra gabaliņu atmiņai jau nu varēja atsūtīt. . .

Vakar mēģinājām visu dienu „Kaļostro Vilcē”. Šodien braukšu uz savu vasaras būdu un klapēšu jumtu. Man kā skolmeistaram vasara brīva — var daudz ko padarīt, pat ar biškopību nodarbojos. Vajadzētu rakstīt kādu lugu, bet idejas trūkst. Vispār vasarā nekad neuzrakstu. Tad jūsmoju par ziemeļu gaišām naktīm, vijgriežu smaržām un — atzišos: par tām pašām maigām bērzu birztaļiņām, kas te izkaisītas, tāpat kā manā Vidzemē, visos pakalnos. Romantiķis, nelabojams romantiķis, tajā pašā reizē vēlos būt saprātīgs un kritisks. . .

Jānis Gulbītis — Ninai Lucei. Upsalā, Zviedrijā 1978. g. 3. novembrī

... Mēģinu sastādīt runaskori lielajam DAUGAVAS uzvedumam Gotlandē. Lomām brauks Uršteina aktieri no Amerikas. Tiešām iznāks globāli svētki — arī teātra ziņā. Tur satiksies aktieri no Austrālijas, Amerikas un Eiropas. Vietējai publikai pašlaik sagatavojam Anšlava Eglīša „Jolantu Durbi” kādreiz domātās „Kas dārzā, kas dārzā” vietā, ko izkonkurēja Spodra stīķis „Trimda dimd”. Bijām sākuši Zīverta „Melngalvjus”, bet tad tos nolikām uz ledus — jutām, ka daži aiz svārku stūrja pievilkti spēki nespēj veikt savas lomas, vismaz ne tā, ka tās par naudu var cilvēkiem rādīt. . .

Lūcija Kalniņa — Spodrim Klauvertam. Melburnā 1962. g. 10. aprīlī

... Pirms dažām nedēļām biju Adelaidē ar savu poļu grupu, kuriem iestudēju [Bernarda Šova] „Arms and the Man”. Un Tev vajadzēja redzēt, kā gāja! Arī pirmizrādē un otrā izrādē šeit Melburnā. Man vairs nevar iestāstīt, ka Šovs nepatīk. Tā var būt vienīgi iestudētāja vaina. Katrā ziņā iestudēšu to arī mūsējiem. Bet tā kā mums tagad dalīti ansambļi un par financēm jāgādā pašiem, tad naudas sadzīšanai pašlaik sākšu „Gatavības aplieciņu”. Tā būs tautai pa prātam un neprasīs gandrīz nekādu izdevumu. Tā kā tur piedalīsies daudz „jauno”, tad tie, entuziasti būdami, visu sagādās paši. . .

Mums Melburnā rodas arvien vairāk režisoru. . . Man tāda sajūta, ka jātaisās no letiņiem prom. Drīz vairs nebūs daudz to ļaužu, kas netaisa vai nemāca taisīt tejateri. . .

Būs jāpāriet uz Preses kopu un literāriem vakariem, tāpat kā Lijai Gaiļītei. Bet mūsējie jau grib nevis Jonesko, bet Alunānu. Kamēr tiks līdz mūsu

laikam, paies gadi 50. Interesanti, ko Lija izdarīs ar „Krēsliem”. Kad izlasīju, nodomāju, cik labprāt tos uzvestu, bet ar ko?..

Lūcija Kalniņa — Spodrim Klauvertam. Melburnā 1964. g. 19. novembrī

... Lai rakstnieks būtu liels, tam jābūt Pasaules Pilsonim — labā nozīmē. Tematika jau būs vienmēr savas tautas lokā, tā jau tas visiem. Tas ir, pēc Staņislavska runājot, mazais koncentrācijas loks. Bet ir jau vēl vidējais un pēc tam lielais. Latvieši maisās pa mazo loku, nedroši taustoties, šad un tad pieskardamies vidējam, bet no lielā baidās...

Vilis Lapenieks — Ņinai Lucei. Losandželosā 1974. g. 5. maijā

... Kaut arī manā rīcībā nav pastāvīgas aktieņu trupas, es šad tad iestu-dēju diezgan lielus skatuves darbus ar katrai reizei speciāli sakomplektētu ansambli. Tā, piemēram, nesenajos rietumu krasta dziesmu svētkos vadīju režiju Zīverta „Minhauzena precībām”. Tēlotāji bija lielāko tiesu, tā saucamie, profesionālie aktieři: vecmeistars Jānis Lejiņš, Ansis Tipāns, dzejnieks Olafs Stumbrs, Lolita Lejiņa (Holivudā spēlē ar vārdu „Lolita Ball”), televīzijas aktrise Ilze Tauriņa, Rita Liedaga (spēlē un dejo amerikāņu skatuvēs) un, protams, arī laba tiesa Losandželas amatieņu, no kuriem viens otrs nav ne par matu sliktāks par, tā sauktajiem, profesionāļiem...

Knuts Lesiņš — Spodrim Klauvertam. Mineapolisā 1966. g. 12. oktobrī

... „Janku Mūzikantu” drāmatizēja režisors [Andris] Valdmanis, daudz man padoma neprasīdams. Lai nejauktu vietējai trupai „spēles prieku”, nepretojos uzvedumam, bet manuprāt Valdmaņa versija nav visai izdevusies, iekārtota tā, lai viņam pašam būtu daudzpusīga loma gleznotāja Saivāna personā (pats dziedāja un dejoja).

Esmu vairākkārt gatavojies drāmatizēt pats, bet vienmēr pietrūkst spara, tā ka neņemam solīt.

Ivars Lindbergs — Spodrim Klauvertam. Milvelijā, Kalifornijā 1968. g. 20. aprīlī

... Diezgan nopietni domāju par eksperimentēšanu ar... skandēto... dzejas tradīciju — resp. trubadūrs tirgus laukumā. „Lasīt neprātēju” rodas arvien vairāk. Būtu jāpadomā par jauniem formātiem un tieši teātrāli skatuvisko elementu.

Ņina Luce — Edgaram Dunsdorfam. Sidnejā 1978. g. 15. novembrī

Kā lai noskaidro īsbiografijās personu galvenās pazīmes [dzimšanas datumu un vietu] tagad? Cik ilgi vēl ir laika, tur jau vajadzīgs gads, jo Amerikā nav kartotēkas. Cik noskaidroju, Z. Ritmanis kaut ko līdzīgu sāk kārtot, bet ko tas līdz, jo ne Rasma Vītola, ne Lūcija Kalniņa uc. savus gadus neteiks.

Hugo Miķelsons — Ņinai Lucei. Donmilsā, Ontariō 1978. g. 18. jūnijā

Gribas izteikt personisko prieku par Austrālijas latviešu teātrinieku ro-sību, gan rakstot lugas, gan sagatavojot uzvedumus un tos arī izrādot. Domāju, ka problēmas, kas saistās ar teātra darbību, kā: ar idejām bagātu lugu trūkums, pašu darbinieku dažreizēja pavisā pieeja pie sava darba un daļējs fizisks nogu-rums — ir vispārējas, un tādēļ nebūtu pie tām, ko kavēties. Atliek tikai strādāt ar tiem talciniekiem, kas vēl sevi ziedo, un jācer, ka nākošais iestudējums būs labāks par iepriekšējo.

Dailonis Olmanis — Edgaram Dunsdorfam. Pertā, Austrālijā 1979. g. janvārī

Es, Olmanis, Dailonis Roberts — režisors, aktieris, scēnografs, drāma-turgs utt., piedzimu 5. maijā, 1924. gadā, Jaungulbenes pagastā, Madonas apriņķī, bet uzaugu Siguldā. Mana pirmā saskare ar teātri bija pirmskolā. Es tad jau mācēju lasīt (vecajā drukā), rakstīt un skaitīt un citādi biju gudrs puika. Uz Zie-massvētkiem mani ielika skolas teātra izrādē, rūķīša lomā. Skolotājs, režisors, mani bīdīja šurp un turp pa skatuvi, jo es tikai uz publiku vien skatījos.

Mana pirmā loma bija audzinātājs princesei Zeltītei. Lugas nosaukumu neatceros, bet pirmās rindas atceros vēl šodien: „Ranunculus acer, Primula ver-ris, Calta palustris — vai princese ziedlapiņas izskaitīja?” Un kad es no bikšu kabatas izvilku lielas kaula brilles un uzliku tās uz deguna, publika smējās, un es ar izbrīnu atkal skatījos publikā, un publika smējās vēl vairāk, un man tas pa-tika. Kopš tā laika teātris ir bijis mana laime un mana nelaime.

Zigurds Ritmanis — Ņinai Lucei. Portlendā, Oregonā 1978. g. 29. maijā

... Šajā zemē [ASV] nekad teātra lietas nav nokārtotas. Trupu ir daudz, bet nevar runāt par pastāvīgu ansambli, pat ne Uršteinam, jo pastāvīgs ansamblis dod arī rēgulāras izrādes. Te tā nav. Nav Uršteinam, ne Sanfrancisko Mazajam teātrim (starp citu Sanfrancisko Mazā teātra arī vairs nav, ir palikuši tikai abi Siliņi).

Otra lieta — publikācijas. Daudziem ansambļiem tās ir gadījuma rakstu-ra. Bieži programmu nav, bieži tās iespiestas bez datuma. LAIKS sevi lepnī deklarējis par politisku lapu. Daudz telpas [tas ierāda] politikai, ļoti maz kul-tūrai — pretēji Austrālijas laikrakstam. Bieži nemaz izrādi nepiemin, labi, ja nodaļā „No krasta līdz krastam” [ievieto] dažas rindiņas. Esmu [no teātriem] lūdzis programmas, tāpat eventuāli uzņēmumus — bez panākumiem. Kā tad lai zinātu [par] notikušo izrādi? Teātra biedrība jau ir, bet darbība ļoti pasīva.

Esmu rosinājis, lai būtu teātra vēstures krātuve — bez panākumiem. Ja šajā zemē kāds gribētu rakstīt par teātri un aktiežiem, tas nebūtu iespējams, jo materiāli ir izkliedēti. Kur zinātu [materiālus] meklēt? Bostonā sen vairs nav nekādas krātuves, nav tur latviešu centru, viss izsvaidīts privātās mājās.

Teātrā biedrība neko nedara arī šajā lietā. Kādreiz domāju, ka jums, Austrālijā, vajadzētu — līdzīgi Biezaiša [vadītajam] mūzikas arhīvam — nodibināt teātra vēstures krātuvi. Austrālija ir vienīgā zemē, kur vēl strādā pastāvīgi ansamblī..

Arturs Rubenis — Edgaram Dunsdorfam. Lēkvudā, Ohaiō 1978. g. 18. decembrī

Jūsu luga [„Marta” — iespiesta DAUGAVAS VANAGU MĒNEŠRAKSTĀ 1978] slīd dabiski, nav pārliecīgas sarunāšanās bez kāda nodoma. Jāsaka, ka dialogs gandrīz ir par skopu un ne visi raksturi dabū pilnīgu attīstījumu. Liekas, raksturi vairāk domā kā autors, t.i., gandrīz analitiskā zinātnieka veidā, atskaitot Martas radniecības.

Pa manam, skatuviski domāt nozīmē domāt raksturos, notikuma risinājumam ieejot zemtekstā. Lugai jāparāda neatliekama, mērķtiecīga darbība, kurai jānotiek taisni tagad. Šis „tagad” rada komplikācijas, kad sadurās divu vai vairāku raksturu nodomi un mērķi. Uz šādu sadarbību jādzēns viss.

Latviešu autori parasti nodarbojas ar plāpāšanu, jo lugas pazīme esot dialogs, vai ne? Šai ziņā Jums laimējies no tā grēka izmukt. Lugu varētu uzvest. Rakstniekam allaž labi palīdz dzirdēt savu lugu citu personu lasījumā..

Fricis Rutkis — Edgaram Dunsdorfam. Sietlā, ASV 1978. g. 16. augustā. *

Ar šo iesūtu ziņas par manām teātra gaitām. [Esmu dzimis] 1899. gada 10. septembrī Saldū. Sāku darboties teātrī 1915. gadā Rēvelē (Tallinā), kurp mani noveda bēgļu gaitas, pazīstamā režisora un aktiera Teodora Amtmaņa trupā. Piedalījos no sākuma „tautā”, bet vēlāk arī lomās. 1918. gadā atgriezos Saldū, kur vācu un boļševiku [okupācijas] laikā iestudēju dažas lugas.

Profesionāla aktiera gaitas sāku 1922. gadā Liepājas Jaunajā teātrī, kur vēl papildinājos Jāņa Zariņa vadītā studijā. Liepājas teātrī paliku līdz 1934. gadam, kad pārgāju uz Jelgavas teātri par aktieri un režisora palīgu, resp. inspicientu. 1936. gadā Jelgavas teātra vadība mani aicināja uzņemties administrātora pienākumus, paliekot arī par aktieri. Boļševiku valdīšanas laikā, kad par direktoru iecēla Ēvaldu Valteru, paliku vēl par viņa palīgu un aktieri.

Vāciešiem ienākot, uz laiku man bija jāuzņemas — līdz 1949. gada oktobrim — Jelgavas teātra vadība, bet pēc tam piedalījos izrādēs tikai kā aktieris. Izceļojot uz Vāciju, nonācu Kempenē un Augsburgā, kur iestudēju Blaumaņa „No saldenās pudeles” un spēlēju Tautskā lomu. Blaumaņa „Trīnes grēkos” biju Abrams un „Zaļos” Kārklīņu saimnieks. Jaunībā Liepājas teātrī biju spēlētājs daudzās Blaumaņa lugu lomās — „Saldenā pudelē” Mārtiņu, „Skroderdienās” Aleksī uc. Vēlākos gados Jelgavā spēlēju jau Dūdaru. Citas raksturīgākās lomas — Raiņa

* Friča Rutka un tāpat arī Kārļa Veica biogrāfija ievietota šai serijā, jo interesantā satura dēļ tās neiekļāvās īsbiogrāfijām paredzētajā shēmā.

lugā „Jāzepts un viņa brāļi” Sīmanis, Akurātera „Viesturā” Tautgodis, Raiņa „Zelta zirgā” Baltais tēvs un karalis, Šillera „Mīlā un viltū” prezidents, Blaumaņa „Ugunī” Frišvagars.

Ieceļojis ASV, no 1951. gada vadīju Sietlas drāmatiskās kopas izrādes. No iestudētajām lugām raksturīgākās: „No saldenās pudeles”, „Pūt, vējiņi”, „Jo pliks, jo traks”, „Jaunais gars”, „Priecīgais saimnieks”, „Bīstamais vecums”, „Gredzens” un vēl citas. Tāpat iestudētas ludziņas draudzes bazāram, biedrības sarīkojumiem un pēdējos gados pensionāru kopai.

1972. gadā Sietlā iestudēju Blaumaņa „Skroderdienas Silmačos”, un ar šo izrādi noslēdzās manas teātra gaitas, atzīmējot manu 50 gadu skatuves darbību.

Laimonis Siliņš — Ņinai Lucei. Losaltoshūsā, Kalifornijā 1978. g. 15. aprīlī

... Pēdējā laikā man ir bijis daudz jācīnās ar spiestuves problēmām, meitas veselību, „Kamīnā klusi dzied vējš” viesizrādēm, Jago lomas mācīšanos „Otello” vasaras izrādēm amerikāņu teātrī, pret mani un Brigitu vērštiem mīlestības un naida uzplūdumiem, kā arī citām labām un ne tik labām lietām.

„Kamīna...” programmas, biļetes, kā arī reklāmu plakāti tika drukāti Rīgā, un pie to tapšanas man nav nekādu nopelnu. Tāpat Rīgā tika gatavoti ielūgumi manai lekcijai par Amerikas teātru mūsdienu seju. Izrādi spēlējām bijušā Nacionālā teātra galvenajā zālē, un to, papildvietas ieskaitot, noskatījās vairāk nekā 1000 cilvēku. Izrāde bija reklamēta jau vairākas dienas pirms mūsu iebraukšanas. Ieejas biļetes esot pazudušas jau pirmajās stundās. Zinu, ka Dailes teātris viens pats ir pieprasījis un dabūjis 200 biļešu. Nezinu, cik to bija rezervēts pašam Drāmas teātrim, zinu tikai to, ka, ja mēs būtu spēlējuši vairākas nedēļas katru vakaru, arī tad visiem gribētājiem mūsu izrādi nebūtu bijis iespējams noskatīties...

Ansis Tipāns — Ņinai Lucei. Losandželosā 1978. g. 22. maijā

Jūsu vēstule bija pienākusi jau agrāk, bet izlasīju to tikai 20. maijā. Bijām izbraukuši garākā skrējienā pa Ziemeļkaliforniju, ierāvām svaigu gaisu. Varu Jums pievienoties. Tā tas ir: mūsu darbība trimdā sāk ritēt palēninātas filmas veidā...

Olija Trauciņa — Eduardam Silkalnam. Minsterē 1978. g. 24. novembrī

Ko lai saku par [Minsteres] skolēnu teātri? Sākām 1957. gadā ar R. Blaumaņa „Zagļiem”. Parasti izrāde notika Ziemsvētkos, pēdējā 1969. gadā. Katru gadu braucām pēc svētkiem uz Oldenburgu — tā tad divpadsmit reizes. „Zagļiem” dekorācijas zīmēja Ģ. Ārvaldis. Pēc tam E. Boronovska, visbeidzot P. Purmalis. Izrādītas tika: R. Blaumaņa „Zagli”, „No saldenās pudeles”, „Jaunais gars”, „Sestdienas vakars”, „Zelta kupris”, Brigaderes „Maija un Paija” (trīs skati, kuŗiem bija iespējams pagatavot dekorācijas), „Sprīdītis” (arī ne jau viss, bet lielākā

daļa), vēlākos gados A. Eglīša „Ferdinands un Sibila”, Zīverta „Durnā merga”. Ar divām pēdējām lugām apbraukājām gandrīz visas apkārtējās un tālākās latviešu mītnes. Bijām Kaizerslauternā, Manheimā, Mēnchengladbachā, Hamburgā, Lībekā.

Aktieři bija tikai skolēni, kas viņus visus vairs zina. Negodiniet mani, lūdzu, par režisori. Tā bija vienkārši strādāšana, nodarbība ar bērniem. Tas bija vienkāršs skolas teātris, un es bērnus apmācīju. . .

Roberts Vanags — Ņinai Lucei. Indianapolisā 1978. g. 27. augustā

. . . Visvairāk darbojos ar jauniešiem, lai mācītu latviešu valodu un par lauku sētu, jo tā ir īstais tautas šūpulis un ar tradīcijām bagāta. Kā pēdējo 1976. gadā sagatavoju jauniešiem L. Auzānes „SOS”. Kritika bija laba. Esam braukuši arī uz citām latviešu kolonijām. Gadu un slimās sirds dēļ tomēr atturos no tiešā darba, bet kā drāmaturģs vācu un lasu lugas, sevišķi no Bostonas DV lugu krātuves.

Aina Vāvere (rakstīšanas laikā: Neboisa) — Spodrim Klauvertam. Nanavadingā 1961. gada 17. septembrī

Jau kādu gadu te Melburnā esmu muti sausu izrunājusi, lai mūsu teātrinieki spēlēt īslugas; piedāvājos ir tulkot, ir rakstīt (man pašai tās patīk vislabāk), bet parastās atbildes bija: īslugas visiem svešas, ja spēlēt vairākas vienā vakarā, vakars saskaldīts (nezinu, kādēļ?) utt.

Kārlis Veics — ARCHĪVAM. Roksberī, ASV 1978. g. novembrī

Kārlis Veics, aktieris, režisors. Dzimis 1902. g. 21. aprīlī Rīgā. Aktieris un režisors Reinholda Veica un aktrises Zēlmas Veicas, dz. Freimanē, dēls. Mācījies Rīgā un Maskavā reālskolā. Laikam vienīgais, kam ģimenē ir tik daudz latviešu aktieru: Dace Akmentiņa, tēva māsiņa no tēvamātes puses; Teodors Podnieks, tēva brālēns no tēvatēva puses; Zēlma Veica (Freimane); Dārta Freimane (dz. Liepiņa), mātesmāte, soliste I latviešu dziesmu svētkos; Reinholds Veics; Kārlis Veics; Hermīne Veica, dz. Kope (Koppe).

Kārlis Veics, viens no dzīvajiem Apollo teātra aktieriem, triju gadu vecumā 1905. gadā uzstājies Alunāna lugā „Mūsu senči”, tēlojot mazo Imantu. Jābrīnās, ka „Mūsu senčus” teātra vēsturnieki tik maz piemin — [lugā] bija pirmie lielie latviešu aktieru panākumi Apollo teātrī pirms Raiņa „Uguns un nakts” Jaunajā teātrī. Otrā [Veica] loma: viens no Indriķa bērniem Hauptmana „Nogrimušajā zvanā” Apollo teātrī.

Pēc atgriešanās Latvijā 1918. gadā Smiltenē tēva vadībā piedalījies daudzās izrādēs. Rudenī pie Nacionālās operas režisora D. Arbeņina mācījies operas režiju. 1919—1920. g.: atbrīvošanas cīņās. No 1920 līdz 1944. gadam Dailes teātrī, izņemot 1933/1934. g. sezonu Strādnieku teātrī. Pārdarījis vairākus dramatiskos

kursos un skolās. Papildinājies skatuves mākslā Vācijā un Maskavā. Blakus E. Smiļģim sagatavojis daudz izrāžu: no 60 [lugām, kam vadījis] režiju, atzīmējamas: Zīverta „Āksts” un „Trakais Juris”, Anšl. Eglīša „Kosma simfonija”, Brigaderes „Maija un Paija”, Gogola „Revidents”, Binkas „Jaunaudze”, de Misē „Svečturis”, Hauptmana „Elga”, Liepājā „Vadonis Munte” un „Āksts”, Jelgavā Grilparcera „Sapnis — dzīve”.

Kā aktieris bijis raksturlomu tēlotājs. No 230 lomām izcilākās: Raiņa „Krauklīti” Svešzemnieks, Kaudzīšu „Mērnietu laikos” Prātnieks, Šēkspīra lugās Jago, Paroless, Indriķis V, Šillera „Don Karlosā” hercogs Alba; Zīverta Minhauzens, Āksts, Vainičas Dundurs, Igo Kvazimodo un Napoleons, Hauptmana „Elgā” grāfs Staršenskis.

Vācijā no 1945. līdz 1949. gadam kopā ar Jāni Lejiņu vadījis Eslingenas teātri. Izbeidzis aktiera gaitas 1949. gadā, Bostonā, Amerikā vadījis jaunatnes grupu, kam bija labi panākumi izrādēs: „Ceļā”, „Hārvejā”, „Svētki Skangalē”, „Lielo grēcinieku iela” un „Skaistākā diena”.

Latvijā 1938. gadā apbalvots ar Nopelni krustu. No 1938. līdz 1941. gadam bijis Rakstu un mākslas kameras teātra sekcijas vadītājs.

Rasma Vītola — Ņinai Lucei. Bostonā 1974. g. 10. maijā

... Sakopojot un pārskatot mūsu ansambļa vecumu, tīri nobijos. Mūsu septiņdesmitgadnieki Ance Rozīte un Jānis Lejiņš vēl arvien ir tik žirgti un darbīgi, ka par viņu vecumu parasti nedomājam. Streips gan nupat kļūst gausāks, bet arī viņš spēj daudz dot tīri pedagogiskā plāksnē. Ansambļa iestudējumos piedalās arī jaunāki ļaudis — ārpus ansambļa pamatsastāva. Bostona ir universitāšu pilsēta, kur allaž sarodas jauni, talantīgi latvieši, no kuriem daži izmantojami arī teātrī. Nelaipe tikai tā, ka pēc grada iegūšanas, t. i., pēc četriem vai pieciem gadiem viņi atkal aizbrauc. Tā, piemēram, Ilze Šedrika (viena no JAU-NĀS GAITAS redaktrisēm) kādus četrus gadus bija mūsu ansamblim liels ieguvums. Ar to es tikai gribu teikt, ka „vecenes” nespēlē „meiteņu” lomas, kā tas varētu izlikties, izlasot tikai sausus datus...

Rasma Vītola — Ņinai Lucei. Bostonā 1975. g. 25. janvārī

... Tagad par Jūsu jautājumiem attieksmē uz ALT [Amerikas latviešu teātra] Bostonas ansambļa darbību. Jūsu ievērotie „bezizrāžu” gadi patiesībā nav tik „tukši”, kā, no datumiem vien skatoties, varētu izlikties. Piemēram, nav izrādes 1955. gadā, t. i., nav pirmizrādes. Bet iepriekšējās lugas „Krauklīša” pirmizrāde ir 1954. gada novembra beigās. Tas nozīmē, ka viesizrādes ar šo lugu notikušas tikai pavasarī, sākot ar marta otro pusi, jo ziemas mēnešos vairs neuzdrošināmies izbraucienus plānot — sniegavētru dēļ. Mums bijuši baigi piedziņojumi: mašīnas paliek uz ceļa ieputinātas, satiksme uz 24 stundām paralizēta un taml. Ja nu starp pirmizrādi un viesizrādēm tik liela laika atstarpe, tad nepieciešami vēl uzsvaidzināšanas mēģinājumi.

Tālāk — viesizrāžu izbraucieni norisinās pa nedēļas nogalēm, t.i., laikā, kad parasti visvairāk mēģinām. Tas viss nozīmē, ka gar jaunās lugas iestudējumu strādāt 1955. gada pavasarī praktiski nav bijis iespējams. Darbs gar jauno lugu „Jūdasu” sācies 1955. gada rudenī. „Jūdass” bija liels inscenējums, un režisors bija spiests pieaicināt daudz izpalīgu no ārpuses. Lai daudzmaz saliedētu ansambli, bija nepieciešams liels skaits mēģinājumu, un pirmizrāde varēja notikt tikai 1956. gada pavasarī. Tā, redziet, 1955. gads izskatās tukšs, bet patiesībā bija ļoti aizņemts. Līdzīgā kārtā 1960. gads pagājis, iestudējot „Pūt, vējiņi” (pirmizrāde 1961. g. februārī), un 1972. gads, iestudējot „Minhauzenu” (pirmizrāde 1973. g. janvārī). 1968. gadā nebija īpašas izrādes, jo iestudējam uzvedumu izrādes gaŗumā Raiņa 100 gadu atcerei. . .

Pēc visa teiktā Jūs varbūt tomēr brīnīsities, kādēļ ansamblis veic tikai vienu uzvedumu gadā. Sākuma posmā jau bija vairāk, bet toreizējie iestudējumi iztika ar vecajiem profesionāļiem, kas 1) tika ar savu uzdevumu galā bez pedagogiskas palīdzības no ārpuses un 2) strādāja maizesdarbu rūpnīcā vai citur, kur pulksten piecos pēcpusdienā apzīmogoja kartīti un aizmirsā ikdienu. Mūsu jaunajai maiņai jau, pirmkārt, nepieciešams vairāk mēģinājumu. Otrkārt, tā strādā atbildīgākos darbos, ko nevar noiegt ar fabrikas svilpi. Daudzkārt jāstrādā vakaros — ne jau, lai „taisītu lielo rubli ar virsstundām”, bet vienkārši tādēļ, ka citādi nevar. Manam vīram, piemēram, jāiet uz visādām „kokteiļu partijām”, lai uzturētu sakarus un meklētu jaunus klientus.

Kāds cits no mūsu ansambļa locekļiem strādā nekustamo īpašumu pārdošanas birojā, un viņa darbalaiks ir tad, kad tas klientam ir izdevīgi, jo bieži tieši vakaros, kad klienti brīvi un var braukāt apkārt, apskatot mājas. Vēl citiem tēlotājiem jābūt vakara kursos universitātē. Tā nu mēģinājumu laika saskaņošana, sevišķi inscenējumos ar lielu personālu, ir problēma. Parasti iznāk mēģināt tikai nedēļas nogalēs, t.i., tikai divi reizes nedēļā. Tātad, ja iestudējam mazāku lugu (ar apmēram 30 mēģinājumiem), pāiet 15 nedēļas, tikai mēģinot. Ja ir lielāks personāls, mēģinājumu skaits ir vēl lielāks. Mūsu režisori — vecie Latvijas profesionāļi — tomēr ļoti skatās, lai iestudējums būtu pamatīgi izstrādāts, zemteksti izgaismoti, raksturi izveidoti, attieksmes atklātas, noskaņas un tempi līdzsvaroti. Lai to visu panāktu ar tiem, kas tikai svešumā sākuši savas skatuvēs gaitas, pāiet laiks! Ar izbrīnu lasu par izrādēm dažos citos latviešu pagastos, kur tēlotāji nav pat pārzinājuši tekstus. Pie mums tādas lietas nav pat iedomājamas! Mūsu režisori nebeidz skandināt: „Mums nav profesionāla teātra, bet mūsu pienākums ir sniegt profesionāli nostrādātas izrādes” . . .

Kāpēc nespēlējam cittautu drāmatikus? Visi trīs Amerikas latviešu teātra ansambļi — kā Ņujorkā, tā Bostonā un Vašingtonā — jau pašā darbības sākumā vienojās par principu izrādīt pēc iespējas tikai latviešu autorus, ko latviešu skatītājiem nav iespējams redzēt amerikāņu teātrī. Nezinu, cik lieli teātra cienītāji ir austrālieši, bet Bostonā tiešām ir desmitiem teātru un teātrīšu, kas sniedz gan modernistus, gan klasiskus, gan anglosakšu autoru darbus, gan cittautu tulkojumus. Tad vēl ik pa laikam izrādes sniedz universitāšu teātri vai atbrauc

cieminiņi — teātra ansamblī no Anglijas, Vācijas, Francijas un Šveices. Bez šaubām, izrādes ir dažādas kvalitātes. Redzot kādu vāju Albī vai Pintera iestudējumu, es vienmēr minstinos, vai mēs ar visiem saviem „trimdas apstākļiem” nevarētu to izdarīt labāk. Bet jāatzīstas, līdz šim esmu redzējusi tikai divas labas tulkojumu izrādes latviešu teātrī. Viena bija Onīla „Anna Kristī” un otra „Viesis” (autoru vairs neatceros), abas ALT Ņujorkas ansambla uzvedumā. Somerseta Mōma „Svētajā liesmā” pati spēlēju līdz, par to grūti spriest. Bet citas redzēto tulkojumu izrādes bijušas diezgan bēdīgā līmenī, un tādās reizēs man tomēr liekas, ka latviešu autors spēlmaņiem būtu tuvāks, labāk saprotams un līdz ar to sekmīgāk attēlojams.

Vēl paliek jautājums par latviešu skatītāju vēlmēm. Tādiem modernistiem kā Beketam un Jonesko ir diezgan ierobežots cienītāju pulks pat amerikāņu aprindās (un šeit es nerunāju par kritikas vispārējo atzinību, bet gan tieši par publiku, kas piepilda teātra zāli). Cik spriežu pēc rakstiem par Austrālijas latviešu skatītājiem, arī tie ir par šiem eksperimentiem ļoti dalītās domās. Austrālijas [latviešu] teātriniekiem tomēr tā priekšrocība, ka viņi spēlē paši savās telpās un nav tik atkarīgi no publikas pieplūduma. Mēs īrējam dārgas, profesionālas skatuves un pustukšas zāles vienkārši nevaram atļauties.

Mārtiņš Zīvertis — Miervaldim Bumbierim. Solnā, Zviedrijā 1963. g. 8. jūlijā

Jūsu sirsnīgo sveicienu saņēmu, kad no atvaļinājuma atgriezos mājās. Tūlīt arī pienāca vēstule ar daudzo draugu parakstiem. Un arī vērtīgo čeku. Paldies par to visu kopā. Nebiju cerējis, ka jūs pusē mani atcerēsies ar tik labu prātu. Šeit par to lugu esmu ticis tā sunīts, kā vēl nekad. Es domāju to „Zagli”. Turpretī „Minhauzens” jums sagādāja lielas materiālas grūtības. Es baidos, vai tas honorārs, ko man stsūtījāt, arī patiešām palika pāri. Lai nu kā, paldies par to. Bet draudzības ruļļa parakstītājiem, ko satiekat, lūdzu pateikties manā vārdā...

Ar veselību diezgan labi, kaut arī vairākus gadus esmu dzīvojis tikai no sviestmaizēm. Turpmāk, liekas, būs labāk. Esmu apprecējies, un sievai ir skaista pavārgrāmata. Ar septembri pārvāksos pie viņas (tas ir, pie sievas).

BRANDONA TOMASA „ČARLIJA KRUSTMĀTE” DAILES TEĀTRĪ RĪGĀ (no kreisās: Lūcija Kalniņa, Alberts Miķelsons, Benita Ozola, Jānis Veinalds)

Peekitais Nostikhumis.

119

Nakto: un spillsch Mesich.
weena wezza pufe satvittluji Pills widda.

Lee flepkawad (pality, repudiu wiffi:
femmē un Djud.)

Thaut un paktlicht, fäst un jagd,
Ar pee munis weens Pucka Dards.
Rihtu warr duht Wulge ap thaklu,
Pis led schodeen Poo James.

Ween' drihwa, skaiſta Dfihwid' munis
ween' Dfihwid' pilna Laimes
Das Mesich irr mulſu Kards kohlleht,
Das Mehned mulſu faule.

Schodeen mehō pōe Pafnikungens,
Das Rihtu mehō pee Müschmeckens
Kad parikt are munis nolikt warr
Par to lai Deews Kungs gahda.

Un Kad mehō Jawu Rihkilinu,
Ar wihnu is masgacim.

Das nedetocam mehō ne ho,
Irr ne par patlu Wulge.

Das waimanaitō ho mehō traufam
Tōhu Affinis un Brecmiba,

FRĪDRICHA FON ŠILLERA „LAUPĪTĀJU”

pirmā latviskā tulkojuma manuskripta lappuses faksimils (sk. 44. lpp.)

JAUNATNES UN SKOLU TEĀTRIS

TORONTO LATVIEŠU TAUTAS AUGSTSKOLAS SESTDIENAS ĢIMNAZIJAS DRĀMAS PULCIŅŠ 25 GADOS

Hugo Miķelsons

Papildinot kārtējās skolas mācības, pie ģimnazijas jau ar pirmajiem gadiem sāka darboties arī dažādas interešu grupas attiecīgu lietpratēju vadībā. Viena no tām bija Drāmas pulciņš. Sākuma gados to ar labiem panākumiem vadīja aktrise Milda Muižarāja (Bērziņa), bet kopš 1964. gada Hugo Miķelsons. Pulciņš sagatavo latviešu autoru lugas latviešu valodā. Avīžnieks Maksis Čulītis, apcerot Drāmas pulciņa darbību, to nodēvējis par jauno aktiešu skolu.

Par Drāmas pulciņa uzdevumu un pienākumiem, šķiet, visitrāpīgāk izteicies lugu autors Osvalds Liepa. Apcerē par Rūdolfa Blaumaņa „Trīnes grēku” izrādi viņš saka: „Kāpēc Toronto latviešu sestdienas ģimnazijas drāmatisks ansamblis izvēlējies, iestudējis un tagad izrāda „Trīnes grēkus”? Pa daļai to jau deklarējusi ģimnazijas un ansambļa vadība: 1) lai blakus parastajām mācību stundām dotu ģimnazistiem iespēju aktīvi piedalīties kādā no latviešu sabiedriski kultūrālajām nodarbībām, 2) lai koptu, vingrinātu un kuplinātu ģimnazistu latviešu valodu, tās izrunu, izjūtu un jēgu, un 3) lai rastu jaunus talantus trimdas teātrim.

Visos pastāvēšanas gados Drāmas pulciņš sagatavojis izrādēm šādas lugas: Rūdolfa Blaumaņa „Pamāti”, „Pazudušo dēlu”, „No saldēnās pudeles” un divreiz „Trīnes grēkus”, Annas Brigaderes „Maiju un Paiju” un „Lolitas brīnumputnu”, Eduarda Vulfa „Līni murdā”, Jūlija Pētersona „Ilgas”, Teodora Zeltiņa „Rīgas ģimnazistus” un „Vīna raugu”, Lidijas Tīcmanes „Atbalsis” un „Mēs prasmām brīvību”, Kaža Binkas „Jaunaudzi” (vienīgo nelatviešu autora lugu), Mārtiņa Zīverta „Cilvēks grib dzīvot” un „Ķīnas vāzi”, Valdemāra Kārklīņa „Sarkanvīnu” un Voldemāra Richtera „Pīlēnu” un „Nebēdniekus”. Pēdējos gados iestudētās lugas izrādītas ne tikai kārtējā Draudzīgā aicinājuma sarīkojumā Torontō, bet pulciņš viesojies ar izrādēm Hamiltonā, Londonā, Kičenerā, Otavā, Montrealā, Bafalō, Ročesterā, Bostonā, Ņujorkā, Vinipegā, Gaņzerā un Katskilos.

Ka latviešu valodas kopšana pulciņā bijusi sekmīga, rāda atsauksmes pēc izrādēm. Par Voldemāra Richtera komēdiju „Nebēdnieki” teātrā izrāžu vērtēja Emma Kalniņa saka: „Ja arī komēdija nav no viegli veicamiem uzdevumiem ne visai veiklā notikumu savirkņējuma dēļ, tēlotāji to glāba ar skolēnu izrādē reti redzētu vieglumu un, galvenais, vēl retāk sastopamu šai zemē dzimušo un augušo jauniešu latviešu valodas skaidrību. Tas piešķīra izrādei sekmes. Precību kāras meitas, dūšīgas sievas un puisi, visi bija gandrīz bez vienas nedzirdamas un nesaprotamas vārdu galotnes, tikpat kā bez vienas neizteiktas gaŗumzīmes. Viegli ritošā valoda arī padarīja komēdijā jūtamus trūkumus tikpat kā nemanāmus.” Par latviešu valodu Mārtiņa Zīverta lugā „Cilvēks grib dzīvot” rakstniece Indra Gubiņa saka: „Ir jau tiesa, svešajā zemē dzīvodami, mūsu jaunieši, arī

latviski runājot, lieto eksplozīvo T un P vai nevajadzīgi norauj galotnes, un dažām tā tas bija arī šajā izrādē, bet mēs priecājamies par jauniešu labo latviešu valodu, jo šī labā valoda ir tekstā, un to visi tēlotāji bija tiešām samācījušies”.

Drāmas pulciņš savā repertuārā uzņem vēstures ziņā nozīmīgas un ar idejām bagātas lugas. Par Blaumaņa „Trīnes grēkiem” Osvalds Liepa raksta: „Jāsaka, ka 70 gadu veca luga jauniem, Amerikas kontinentā dzimušiem tēlotājiem, liekas, bijusi ciets rieksts. Tas saprotams. Vēsturisku lugu, vēsturisku lomu un vēsturiskas vides tēlotājiem jāmacās ne tikai skatuves māksla — tiem jāmacās arī vēsture. Šī vēstures mācīšanās ir papildu pienākums. Tēlot tagadnes vidi, tagadnes raksturus, runāt tagadnes latviešu valodā būtu daudz vieglāk. To visu arī vieglāk būtu saprast pārējiem ģimnazistiem un jauniešiem — skatītājiem. Un varbūt dažā ziņā tā būtu sasniegts vairāk. Bet režisors nav meklējis vieglumu. Viņš licis saviem audzēkņiem strādāt. Un tie nav taupījušies. Cieto riekstu viņi pārķoduši. Gan visi kopā veco Blaumani un viņa tēloto vidi, gan katrs atsevišķi savu veidojamo raksturu, savu lomu. Izrāde liecināja, ka viņi to veikusi.” Bet par Kaža Binkas „Jaunaudzi” redaktors Alfrēds Vinčels, mēģinājumu noskatījies, izteicās: „Režisors Hugo Miķelsons norādīja, ka izrādei par vadmotīvu izraudzījies lugas nobeiguma vārdus: „Aug... aug skaista jaunaudze”. Un šīs pašas atziņas dēļ viņš lugu izvēlējies latviešu ģimnazijas izrādei.” „Jaunaudzes” izrādē redzēto Maksis Čulītis vērtē šādi: „,Smagi’ parasti ir vērot, ka padsmiģgadniekiem jānopūlas, tēlojot pieaugušus vai vecus cilvēkus, bet arī tas dažiem jaunajiem izdevās gluži pieņemami. Hugo Miķelsonam izdevās piepildīt savu ieceri un parādīt lugas beigu vārdos izteikto domu, ka ,mums aug jauna, skaista jaunaudze’. Tāda tiešām aug, un atkal tieši teātra plāksnē runājot, mūsu vecās paaudzes teātrinieki un režisori noteikti var mest un droši vien jau ir metuši skatienus uz dažu labu no jaunajiem tēlotājiem, kuŗos viņi cer saskatīt savu ,jaunaudzi’.”

Ka izrādes ir devušas reālus, saprotamus tēlus un tēlojumus, apliecina Indra Gubiņa pēc Mārtiņa Zīverta lugas „Cilvēks grib dzīvot” izrādes: „,Cilvēks grib dzīvot’ ir samērā smaga luga gan drāmatiskā, gan satura ziņā. Varēja domāt, ka ģimnazistiem šī luga būs ciets rieksts. Tomēr redzētais pierādīja, ka jaunieši, vadīti un mācīti, lugu patiesi izpratuši un spēja to parādīt tā, ka skatītāji viņiem ticēja un dzīvoja līdz. Protams — skolnieku izrādēs mēs nemeklējam to māksliniecisko sniegumu, ko sagaidām no pieaugušo izrādēm, tādēļ esam jo priecīgi šajās izrādēs saņemt ne tikai skolniecisku uzvedumu, bet krietni vairāk.” Par pašu izrādi izsakās kāds cits skatītājs: „Iepriecināja tēlotāju labā latviešu valodas prasme, kas tiešām bija izcila. Ja būtu tikai šis guvums vien, arī tad Drāmas pulciņš sevi attaisnotu. Tēlotājiem guvums bija arī pats Zīverta lugas dziļais saturs, kas tiem deva vairāk nekā kāda skatuvei sagatavota komēdija. Un arī skatītājs pārnesa kaut ko mājās no šīm izrādēm — atziņu, ka pasaule ir par plašu, lai to varētu iemilēt.” Un lugas „Mēs prasām brīvību” autore Lidija Tīcmane pēc savas lugas pirmizrādes: „Skolu jaunatnei un vispār jauniešiem rakstu ar prieku. Nevaru tomēr noliegt, ka uz pirmizrādi gāju ar bažām, jo zinu,

ka tēlotāji bez pieredzes var lugu sabojāt vai pat pilnīgi nogremdēt. Manuprāt, jaunieši bija tik labi iejutušies lomās un deva tik pārlicinošus tipu tēlojumus, ka šoreiz manas bažas izrādījās veltas."

Par Toronto latviešu gimnazijas drāmas pulciņa darbību gribas teikt: Dzīvodami tālu prom no savas tautas šūpuļa — Latvijas, tomēr varam secināt, ka mūsdienu jaunatne spēj saprast, just un izteikties savā tēvu tēvu valodā. Tādēļ rakstniekiem, dzejniekiem, skolotājiem un citiem sabiedriski kultūrāliem darbiniekiem, kam ir iespēja un vēlēšanās mūsu jaunatnei sagādāt iespēju izteikties, tas ir jādara. Ja būsīm stipri savā kultūras un valodas izpratnē un apzināsimies latviešu tautas seno, ar cīņām un panākumiem pilno pagātņi, varēsīm būt droši par latviešu tautas nākotni. Neņemot vērā dažādos „par” un „pret”, kā arī ideju dažādības, mums tomēr aug jauna, skaista audze, kas, pretišķībām izlīdzinoties, būs patriotiska, nacionāla un stipra.

MELBURNAS LATVIEŠU BIEDRĪBAS DAUGAVAS SKOLA

Gerhards Brēmanis

Melburnas latviešu biedrības Daugavas skola kopš 1952. gada Ziemsvētku eglītes sarīkojumos ir uzvedusi ludziņas skolēnu sniegunā. Visvairāk izrādītas Zigurda Bārdas ludziņas — skaitā piecas, kuņas autors veltījis Daugavas skolai. Melburnietis Laimonis Lauva ir devis četras ludziņas. Vēl uzvesti Mirdzas Timmas, Elzas Siliņas, Ulza Siliņa un citu autoru darbi. Režijā blakus skolotājiem piedalījušās arī aktrises ar Latvijas teātru kursu pieredzi — Herta Biseniece un nelaiķe Benita Rītiņa, kā arī trimdā izaugusi Austrālijas latviešu teātra aktrise Valda Rube. Šie skolēnu uzvedumi ir domāti pašu spēlētāju un mazo skatītāju priekam un nepretendē uz teātra izrādes standartu.

Jau citādi tas ir ar skolas absolventu uzvestajām Annas Brigaderes lugām — „Sprīdīti” un „Princesi Gundegu un karali Brusubārdū”, ko iestudēja aktieris un režisors Viliberts Štāls. „Sprīdītis” ir sagatavots divi reizes — 1967. gadā (divas izrādes aprīlī) un 1977. gadā (divas izrādes oktobrī). Protams, abiem iestudējumiem bija cits sastāvs. „Princese Gundega un karalis Brusubārda” uzvesta 1969. gadā (divas izrādes septembrī). Nopietnā darbā un daudzos mēģinājumos Viliberts Štāls bija panācis saliedētas izrādes ar jau atzīstamu standartu tēlojumus. Iespaidīgas bija arī Jāņa Laduzāna dekorācijas „Sprīdītim” 1967. gadā un Dzidras Kamergrauzes dekoratīvais ietērps „Princesei Gundegai un karalim Brusubārdam” un „Sprīdītim” 1977. gadā. Noskaņu mūziku izrādēm bija devis Gerhards Brēmanis.

Daļa jauniešu, kas šais izrādēs guva pirmo apzinīgo teātra pieredzi, turpina savas skatuves gaitas Austrālijas latviešu teātrī, Melburnas latviešu teātrī un Adelaides latviešu teātrī. Skatuves mākslu un ar to saistītu darbošanos par savu profesiju ir izvēlējušies vairāki Daugavas skolas absolventi. Juris Rozītis ir ieguvis bakalaura gradu (ļoti sekmīgi) teātra mākslā Flindersa universitātē

Adelaidē. Viņš organizējis latviešu jauniešu grupas un sagatavojis ar tām teātra izrādes Austrālijā un Eiropā. Brigita Stroda ieguvusi diplomu Viktorijas mākslas kolledžas drāmas fakultātē. Viņa ir aktīva Austrālijas latviešu teātrī un palīdz sagatavot Daugavas skolas uzvedumus. Jēkabs Zalkalns ir beidzis Austrālijas filmu un televīzijas institūtu un iesaistījies filmrūpniecībā.

LATVIEŠU APVIENĪBAS MINESŌTĀ JAUNATNES TEĀTRIS

Jānis Dimants

Redzot, cik svētīgs darbs bija veikts ar svētdienas skolas mazajiem uzvedumiem un ar kādu interesi bērni un jaunieši tajos piedalījās, radās doma nodibināt jaunatnes teātri, ko laipni savā gādībā ņēma Latviešu apvienība Minesotā.

Darbības sākšanai Jaunatnes teātris bija izvēlējis Edvīna Medņa triju cēlienu karnevāla lugu „Masku deja”. Spītējot dažādiem neparedzētiem šķēršļiem, to izdevās uzvest plašā amerikāņu teātra zālē 1958. g. 29. novembrī. Izrādē piedalījās 31 jaunieši un četri pieaugušie, kas jau agrāk bija darbojušies dažādos teātra ansambļos. Ar šo izrādi bija likts pamats Jaunatnes teātrim.

Lugas uzvedums bija daudzkrāsains, labā skatuviskā ietērpā ar attiecīgu apgaismojumu, dejām, dziesmām, skaistiem masku balles kostīmiem un mūziku. Dekorācijas bija darinājis Valdis Lānis un Alberts Pakalns, skatuves meistars un apgaismotājs bija Andrejs Dombrovskis un Alfrēds Bērziņš. Dziesmu tekstus ar attiecīgām melodijām bija sacerējis Andris Valdmanis. Skatītājiem un galvenais, arī pašiem jaunajiem dalībniekiem izrāde patika. Tas deva ierosmi turpmākam darbam.

Nākošais Jaunatnes teātra uzvedums 1960. g. 30. janvārī tais pašās telpās bija Annas Brigaderes „Lolitas brīnumputns”. 59 lomās piedalījās 44 jaunieši un četri pieaugušie. Lolitas brīnumputna atskaņas mūsu jaunajā audzē negribēja apklust, un, dziesmas burvības savaldzināti, rūķīši, tauriņi un citi „spīgulīši” vēlreiz vēlējās dejojot teātra apmeklētājiem. Pēc publikas vēlēšanās tad arī izrādi mēnesi vēlāk atkārtoja. „Lolitas brīnumputnu” abās izrādēs kopā noskatījās 675 personas. Šai lugai dekorācijas gatavoja V. Lānis un Jānis Skujiņš, skatuves meistari bija Kārlis Mizēns un Andrejs Dombrovskis ar palīgiem. Kostīmu gatavošanu vadīja Elizabete Lāne, apgaismotājs bija Alfrēds Bērziņš, mūzikas un deju konsultante Inta Sloka.

Savu spožāko izrādi Jaunatnes teātris sniedza 1960. g. 26. novembrī, uzvedot Raiņa „Spēlēju, dancoju”. Piedalījās tikai četri pieaugušie, kamēr pārējās 67 lomas bija jauniešu rokās. Lugas mūzikālo ietērpu deva komponists Valdemārs Ozoliņš. Dekorātors bija J. Skujiņš, skatuves meistars V. Lānis ar sešiem palīgiem, apgaismotājs — rutinētais A. Bērziņš. Par mūzikas konsultanti darbojās I. Sloka, kostīmus pārziņāja un gatavoja E. Lāne un A. Mizēna. Galvenās lomās spēlēja apdāvinātais Kārlis Ozols, Jānis Skujiņš, Gunārs Zvaners un Dace Bakūze. Līgavas māti tēloja Olga Švarca no vecās paaudzes un veco velnu — Tāivaldis

Rudzītis, Visās iepriekš minētajās lugās no vecās paaudzes piedalījās Leontīne Raesta, labi iekļaudamās jauniešu vidū. Visas šīs lugas inscenēja un to režiju vadīja Edgars Šulcs. Ļoti vērtīgu palīdzību sniedza vēstures maģistre M. Mīlenbacha — gan lugu inscenēšanas laikā, gan savos referātos iepazīstinot jauniešus ar attiecīgajiem rakstniekiem un viņu darbos simboliski izteiktajām idejām. Pēc Raiņa lugas izrādes gada laikā Jaunatnes teātrim radās 403 labvēļi, iemaksājot attiecīgo dalības maksu vai ziedojumu.

Daļa jauniešu iesaistījās nākošā teātra izrādē — Jāņa Akurātera komēdijā „Priecīgais saimnieks”, ko izrādīja 1961. g. 5. februārī. Režiju šai lugai vadīja Andris Valdmanis. 1962. g. 20. janvārī Jaunatnes teātris uzveda Margas Teteres drāmatizēto Blaumaņa „Brīnumzālīti”. Piedalījās trīs pieaugušie un 34 jaunieši. Galveno lomu tēloja Jānis Gagainis, inscenēja un režisēja E. Šulcs, dekorators un skatuves meistars bija A. Pakalns, deju un mūzikas konsultanti Harijs Saukants un I. Sloka.

Rūdolda Blaumaņa 100 gadu dzimšanas dienas atcerē 1963. gadā uzveda viņa lugu „Launais gars”. Režiju vadīja Jēkabs Vērenieks, skatuves meistars bija A. Pakalns, apgaismotājs A. Bērziņš, skaņumeistars (tāpat kā iepriekšējās izrādēs) Nikolajs Harmsons. Piedalījās deviņi pieaugušie un 14 jaunieši. Pēc šīs izrādes Jaunatnes teātrī iestājās atslābums, jo trūka vadītāja.

Starplaikā jaunieši uz savu roku iestudēja M. Zīverta „Kīnas vāzi”, režiju vadot teātra mākslas studentam Gunāram Brūvelim. Izrāde 1970. g. 23. maijā bija sagatavota ar lielu sirdsdedzi, un skatītāji to uzņēma ļoti atsaucīgi. Diemžēl, galvenajiem darbīgajiem jauniešiem izklīstot, teātra darbs atkal pārtrūka.

Jaunatnes teātris atkal uzsāka darbību ar A. Brigaderes „Hetēras mantojuma” izrādi 1975. g. 12. aprīlī E. Šulca režijā. Dekorators bija Juris Dulbe, skatuves meistars A. Dombrovskis, apgaismotājs — jaunietis Pēteris Nora. Atjaunoja arī Jaunatnes teātra labvēļu institūtu, kas deva iespēju darbu turpināt un pat izbūvēt piemērotu nojaucamu skatuvi Latviešu namā.

Nākošais Jaunatnes teātra lieluzvedums bija A. Brigaderes „Maija un Paija” 1976. gadā. Gadu vēlāk uzveda Aspazijas „Vaideloti” Edgara Šulca režijā, bet 1978. gadā divi lugas: Teodora Zeltiņa „Rīgas ģimnazistus” Baibas Olingerās (Robiņas) režijā ar Antras Pakalnas dekorācijām un Jāņa Akurātera pasakulugu „Šis un tas, it nekas”.

MINSTERES LATVIEŠU ĢIMNAZIJA Vīta Kristovska un Eduards Silkalns

Minsterē latviešu skola katru gadu Ziemsvētkos izrāda kādu lugu vai lugas fragmentu. Režiju vada latviešu valodas skolotāja — ilgus gadus tā bija Olija Trauciņa, tagad skolotāja ir Tamāra Sinka. Dekorācijas darinājuši skolēni un mākslas priekšmetu skolotāji — E. Boronovska, vēlāk Egons Herndorfs, pēc tam

P. Peičs. Tēlotājus šiem Ziemsvētku uzvedumiem sakomplektēja katrā gadījumā atsevišķi, jo pastāvīga drāmas ansambļa skolai nebija.

Bez Ziemsvētku uzveduma atsevišķos gadījumos notika arī citas izrādes. No tādām sevišķu vērtību izpelnījās skolas 25 gadu jubilejas laikā 1971. gadā uzvestā „Pūra talka” un „Mičošana (mārtošana)”. Uzveduma režiju vadīja skolotāja Vīta Kristovska, dejas iestudēja skolniece Silvija Pliedmane (tagad: Būmane). Par mūzikālo apdari gādāja skolnieks Pēteris Aldiņš, un galveno lomu dziedāja Vilnis Zaļkalns. Uzveduma pamatā bija Birutas Rubesas un Bruņa Rubesa realizētā ideja Divreizdivi nometnē ASV, ko Minsterē papildināja ar dziesmām un dejām. Ar šo uzvedumu skolēni, piedaloties arī Minsteres latviešu studentu apvienības biedriem, apceļoja vairākas vietas Vācijā. Nākošajā (1972.) gadā ar paplašinātu sastāvu uzvedumu izrādīja Anglijā — Londonā, Bredfordā un Līdsā. Pēc tam notika turneja uz Stokholmu Zviedrijā un 1973. gadā Viļņa Zaļkalna vadībā uz Ameriku. 1975. gadā Eiropas latviešu jaunatnes apvienības Vācijas un Skandināvijas nodaļas biedri, piedaloties gan tikai vienai Minsteres skolniecei, devās ar šo uzvedumu uz Austrāliju.

Minsterē dažus gadus notika Vācijas latviešu skolu skolēnu sagaita. 1976. gada sagaitai skolotāja Austra Tamuža ar Minsteres latviešu skolēniem iestudēja dažus Jaunsudrabiņa BALTĀS GRĀMATAS tēlojumus. 1977. gadā notika interesants eksperiments, vairāku skolu kopdarbībā sagatavojot Brigaderes „Sprīdīša” fragmentus. Ķelnes, Bekhofas un Minsteres skolas skolēni sagatavoja atsevišķus lugas posmus, veidojot izrādi.

Pilna garuma izrāde notika 1978. gada maijā, kad skolotājas Tamāras Sinkas režijā uzveda Rūdolda Blaumaņa „Pamāti” ar zīmēšanas skolotāja Pēterļa Purmaļa dekorācijām. 1978. g. 18. novembrī sadarbībā starp skolas direktoru Arturu Liepkalnu un no ASV ataicināto režisoru Reini Birzgali uzveda tēlojumu „Tēvu zeme”, piedaloties skolēniem, studentiem un citiem teātra mīļotājiem.

CITI SKOLU TEĀTRĀ UZVEDUMI

Austrālijā

Par Austrālijas latviešu vasaras vidusskolas teātra uzvedumiem informāciju sniedza skolas vadītāja Anna Ziedare. 1975. gadā Aldingas nometnē „Kursā”, Dienvidaustrālijā Baibas Muzikantes režijā uzvesta Zīverta luga „Divkauja”. Nākošajā gadā uzvests viens cēliens no Blaumaņa lugas „No saldenās pudeles” Gunas Kūlnieces režijā. 1977. gadā Ievas Takeres režijā Adelaides latviešu namā Tālavā izrādīta Zīverta „Sievasmāte”. Sekojošā gadā atkal atgriezās pie Blaumaņa, I. Takeres režijā uzvedot Austras Eichmanes drāmatizēto stāstu „Trakais Izaks”. Aktieři visos uzvedumos bija vasaras vidusskolas skolēni. Anna Ziedare raksta: „Visi mūsu teātra uzvedumi ir bijuši labi, jo skolēni bija talantīgi tēlotāji, un viņiem palīdzēja labi režisori. LAIKĀ lasīju recenzijas par Gaŗezera vasaras vidusskolas teātri ASV. Aktieři tur tekstus lasījuši no lapiņām! Tas mūsu skolā nekad nav bijis, un mūsu laiks ir taču uz pusi īsāks nekā viņiem.”

Anna Ziedare vada arī Melburnas latviešu vidusskolu, kas darbojas kā Viktorijas valdības subsidēta un atzīta latviešu valodas skola. Sākot ar 1973. gadu, šī skola ik gadus rīko kādu uzvedumu vai teātra izrādi. Izrādītas gan skolotāju, gan skolēnu pašu sacerētas ludziņas vai uzvedumi, kā arī rakstnieku lugas un stāstu drāmatizējumi. Piemēram, 1976. gadā izrādīts Zīverta „Durnās mergas” otrais cēliens Gunas Kūlnieces iestudējumā un 18. novembra sarīkojumā sniegti Ērikas Fricbergas sakārtotie Raiņa „Daugavas” fragmenti, 1978. gadā uzvests Gerharda Brēmaņa drāmatizētais Blaumaņa stāsts „Paradīzē”. Režisori bijuši: Anita Ārīte, Guna Kūlniece, Māra Bormane, Ērika Fricberga, Ieva Takere, Ivars Mirovics. Dekorātori: Rita Bikiņa, Raimonds Muške, Askolds Pētersons, Brigita Stroda, Valdis Leinasars un Aleksandrs Grimms.

Par Sidnejas latviešu skolām informāciju sniegusi Lidija Budule. Penant-hilsas skolā Sidneņā bijuši deviņi uzvedumi. Vienam no tiem režiju vadījis Kārlis Gulbergs, bet pārējiem skolas pārzine Milda Liepiņa. Izrādīto ludziņu autori: Arturs Skuja, Tonija Krūka, Milda Liepiņa, Valda Mōra, Marta Degaine, Ilona Leimane un Lita Zemgale.

Sidnejas latviešu biedrības Stratfīldas sestdienas skolā uzvedumi notikuši no 1964. līdz 1969. gadam Austras Gūtmanes, Juŗa Zemīŗa, Austras Eichmanes un Irīnas Sproges režijā ar Jāņa Svilāna, Jāņa Treimaņa un I. Sproges dekorācijām. Sidnejas latviešu biedrības Elzas Siliņas skolas gadskārtējos uzvedumos (1957—1969) režisori bijuši: Elza Siliņa, Mārtiņš Siliņš un Fomaida Silķēna, dekorātori: J. Svilāns, Anna Budule un Arvīds Silķēns. Abās skolās uzvesti drāmatizējumi un lugas, piemēram, Elzas Siliņas un Ulŗa Siliņa „Karalis Gardēdis” (1961. g.), Alberta Kronenberga „Sprungulmuiŗā gadatirgus” (1967. g.), Mirdzas Timmas „Sidraba egle” (1968. g.). Inscenējumi ievērojami ar lielo dalībnieku skaitu, dodot skatuves pieredzi prāvam skolnieku pulkam — piemēram, 1966. gadā uzvedumā Elzas Siliņas skolā piedalījās 42 skolnieki.

Sidnejas latviešu biedrības pamatskola rīkojusi uzvedumus, sākot ar 1970. gadu. Arī šais uzvedumos piedalījies lielāks skaits skolēnu. Režisori bijuši: A. Pīpe, K. Gulbergs, Vanda Treimane, F. Silķēna, Vīta Kristovska, dekorātori: J. Svilāns, Dagnija Zariņa, L. Treimane, Vija Erdmane (Spoŗe). Uzvestas Elgas Kores, Margaritas Stārstes, Austras Martinsones, Kārļa Dzilleŗas, Lidijas Tīcmanes, M. Timmas, V. Mōras, Valdemāra Sauleskalna, A. Klieŗmetes, Arvīda Brastiņa, R. Blaumaņa un citu autoru lugas un drāmatizējumi. Lielāko apmeklētāju skaitu pieredzēja uzvedums 23. Austrālijas latviešu kultūras dienu bērnurītā (1973. g.), kad kopā ar vidusskolas skolēniem izrādīja M. Timmas „Princesi un raibo sunīti”.

Sidnejas latviešu biedrības vidusskola uzvedusi Brigaderes „Lolitas brīnumputnu” trijos gados, ik gadus pa vienai ainai, bez tam U. Siliņa „Ganuzēnu un jodu”, kā arī Blaumaņa un Œirmaņa stāstu drāmatizējumus.

Adelaides latviešu pamatskola agrākos gados rīkoja liela stila teātra uzvedumus, izrādot parasti Brigaderes lugas. Piemēram, „Maija un Paija” uzvesta 1956. un 1957. gadā, „Lolitas brīnumputns” (ar 110 tēlotājiem) 1963. gadā un

„Sprīdītis” divreiz 1967. gadā. Režisore visām tām bija Irma Reinfelde, dekorātors Arnolds Ozols (Ozoliņš). Grupu kustības iestudēja Vera Zeicmane, „Sprīdīša” kostīmus zīmēja un daļēji gatavoja Ilga Bērziņa. Izrāžu un dekorāciju gatavošanā vairāk vai mazāk piedalījušies visi skolotāji, bērnu vecāki un skolas draugi.

Arī Pertas latviešu sestdienas skola teātra uzvedumu ziņā bijusi čakla. Izrādīts Brigaderes „Sprīdītis” (1964. un 1972. gadā), E. Kores drāmatizējums „Kaķīša dzirnaviņas” (pēc Skalbes pasakas „Kaķīša dzirnavas”), U. Siliņa „Didzis un sargeņģelis” un M. Timmas „Zelta atslēdziņa”.

Amerikas savienotajās valstīs

Par jaunatnes teātra izrādēm ASV, tāpat arī Anglijā, Dānijā, Kanādā, Vācijā un Zviedrijā ziņas iegūtas, ARCHĪVA līdzstrādniekiem (sk. 177. lpp.) izrakstot no laikrakstiem tur publicētos datus. Ziņas, protams, nav pilnīgas, tāpēc šeit teiktāis uzskatāms tikai par piemēru, liecinot par jaunatnes rosību skolu un jaunatnes teātra grupu izrādēs.

Savienotajās valstīs starp 74 teātriem varējām konstatēt desmit jaunatnes teātru. Bez šiem pastāvīgākajiem teātriem ir darbojušies arī īslaicīgāki jauniešu teātri. Tā Klīvlendas jaunieši 1953. gadā uzveda Hugo Krūmiņa lugu „Sāncensūs” V. Ūbelītes (Aigaras) vadībā, Milvoki sv. Jāņa draudzes jaunatnes kopa 1954. gadā Blaumaņa „Zaļus” (režisors Ēriks Leimanis) un Filadelfijas latviešu jaunatnes pulciņa teātra kopa V. Richtera „Trakos” F. Andermaņa režijā, bet 1955. gadā Eduarda Vulfa „Līni murdā”. Sekojošā gadā Ūmahas latviešu jaunatnes pulciņš Burtņieks inscenēja Raiņa „Daugavu”. Čikāgā Oto Krolls bija nodibinājis bērnu teātri, kas 1957. gadā izrādīja Kārļa Kežbera „Usmas zēnu dēkas” autora drāmatizējumā (režisore Ilze Šīmane, dekorātors Arnolds Šīmanis). Ziemeļkalifornijas latvju jaunatnes kopa 1958. gadā uzveda Zīverta „Divkauju”, un latviešu ev. lut. draudzes skola Filadelfijā izrādīja Mirdzas Timmas „Aizmirstītes valsti” A. Šķērstiņas vadībā.

Jaunatnes teātra pulciņu starpā lielu izturību izrādījis Klīvlendas gaidu un skautu drāmas pulciņš, kas, darbojoties no 1957. līdz 1974. gadam, izrādījis septiņas nozīmīgas lugas un lielāku skaitu ludziņu. Režisori bijuši: Nikolajs Lapkašs, Arturs Rubenis, Jānis Kalnietis, Liesma Ropa, Ausma Pirktiņa un citi. Dekorācijas gleznoja mākslinieki: Rūdolfs Āboliņš un Bernhards Sniedze, arī Sandra Raņķe.

Starp skolām ievērojamā vietā izvirzījies arī Klīvlendas apvienotās draudzes skolas teātris, kas sāka darbu 1954. gadā. Ar tiem pašiem režisoriem kā iepriekš minētajam pulciņam, piedaloties vēl Ritai Kaugurei, Zaijai Kēlerei un gleznotājai Maijai Gruzītei, tas izrādījis 16 lugu ar 19–60 tēlotājiem katrā, starp tām arī lietuviešu autora Antana Rūka no leišu valodas tulkotos „Četrus ceļiniekus”. Iespējams, ka ir arī vēl citas skolas ar tādiem pašiem panākumiem, bet atzīmes presē par tām ir skopas, un arī attiecīgi ziņojumi ARCHĪVU nesasniedza.

Pēc atzīmēm laikrakstos vēl konstatējams, ka Kalamazū lielgaidu un roveru drāmas kopa 1959. gadā uzveda Brandona Tomasa „Čārlija krustmāti” Ričarda Rolja vadībā ar Jāņa Rinkuša dekorācijām, Demoinas latviešu biedrības jaunatnes kopa Beverīna izrādīja E. Vulfa „Līni murdā”, Filadelfijas jaunatnes pulciņš — E. Krūmkalna „Suliko” L. Zandberga drāmatizējumā un L. Eglīša režijā, Linkolnas latviešu skola Brigaderes „Maiju un Paiju” Herberta Jesiferav vadībā un Sietlas latviešu jaunatnes kopa Brigaderes „Princesi Gundegu..” Alīdes Grīnbergas režijā.

Krolla kultūras biroja teātra studijas jaunatnes kopa Čikāgā 1960. gadā izrādīja Eduarda Ramata „Sniega karalieni” Verenas Strautnieces režijā ar Jāņa Rinkuša dekorācijām, dejas iestudējot Eiženam Mežulim, Kalamazū latviešu skola — Raiņa „Zelta zirgu” Šintes režijā ar Arža Vinklera dekorācijām, Ņujorkas skauti un gaidas — fragmentus no Skalbes „Kaķīša dzirnavām”, Raiņa „Zelta zirga” un Brigaderes „Princeses Gundegas..” T. Dukāta un Z. Gaujenieces režijā ar J. Bērziņa dekorācijām. 1961. gadā Ņujorkas latviešu ev. lut. draudzes jaunatnes pulciņš izrādīja Valdemāra Kārklīņa „Sarkanvīnu” Sandras Amatnieces (Sējas) vadībā, Vašingtonas jaunatnes pulciņš — E. Vulfa „Līni murdā” (režisors O. Uršteins, dekorātores Ilze Freivalde). 1962. gadā Indianapolisas latviešu skola uzveda Blaumaņa „Pamāti” M. Dakteres režijā ar R. Vanaga dekorācijām, 1963. gadā Linkolnas latviešu skola — Zīverta „Minhauzena precības”; režisors bija Bruno Krūms, dekorātors Ansis Cepure.

Ņujorkas latviešu ev. lut. draudzes skolas ķērās pie liela uzdevuma, 1965. gadā uzvedot Raiņa „Zelta zirgu” Ņinas Lagzdiņas (Melbārdes) režijā ar Andas Saliņas dekorācijām. 1968. gadā Čikāgas Krišjāņa Barona skola uzveda K. Kezbera „Ziemassvētkus zaķu mājā” Māras Antēnas vadībā ar Arnolda Šīmaņa dekorācijām. Denveras latviešu skola 1969. gadā inscenēja Margaritas Stārastes „Iedomīgo eglīti” R. Gulbes vadībā, un Ņujorkas draudzes Bronksas pamatskola uzveda Brigaderes „Maijas un Paijas” 4. cēlienu (režisore Ausma Ērgle, dekorātores Aija Lejiņa). To pašu lugu uzveda arī Pulkveža Kalpaka skola Milvōkī Millijas Valteres (Einbergas) vadībā. 1970. gadā Ņujorkas latviešu ev. lut. draudzes Salas skola izrādīja Brigaderes „Sprīdīti” Bertas Grāvītes vadībā un Bronksas skola „Princesi Gundegu..” A. Ērgles režijā, Pitsburgas baznīcas svētdienas skola 1971. gadā izrādīja Arvīda Brastiņa „Gailīti un vistīgu” Māras Bērziņas vadībā un Abavas gaidas un Tērvetes skauti — Brigaderes „Lolitas brīnumputnu”. Tai pašā gadā Sanfrancisko latviešu skola uzveda Gunāra Griezes „Bargo rūķi Klumpi” Ivara Lindberga režijā ar Raimonda Slaidiņa dekorācijām.

Nākošajā (1972.) gadā Ņujorkas Salas pamatskola uzveda dziesmuspēli „Pauks un Šmauks” ar Arvīda Žilinska mūziku (režisore B. Grāvīte, dekorātors Uģis Nīgals). Tai pašā gadā Mineapolisas svētdienas skola izrādīja „Ansīti un Grietiņu” Ievas Milleres vadībā ar Juņa Dulbes dekorācijām un 1973. gadā A. Drones „Leiputriju” (tā pati režisore un dekorātors). Vilmingtonas draudzes skolas absolventi 1973. gadā inscenēja Zīgurda Bārdas „Ziemassvētkus Silavā” M. Kramas un R. Zadziorskā vadībā ar Anitas Klimanskas un V. Klimanska dekorācijām.

1973. gadā Mineapolisas draudzesskola uzveda Raiņa „Daugavu” Edgara Indes režijā ar J. Dulbes dekorācijām. Šo pašu tēlojumu 1974. gadā uzveda Bostonas latviešu skola M. Asberga vadībā ar U. Puriņa dekorācijām. Pokipsi latviešu draudzesskola 1974. gadā uzveda Elzas Siliņas un Ulža Siliņa „Ziemsvētku nakti” ar K. Dravnieka dekorācijām, un I. Lindbergs inscenēja Ūklendas skolas teātra ansambli U. Siliņa „Didzi un sargengeli” ar A. Langmaņa un R. Slaidiņa dekorācijām. Andreja Jansona dziesmuspēli „Sarkangalvīti” uzveda Ņujorkas draudzes nometnē 1974. gadā. Režisore bija Edīte Zeile un M. Melne, dekorātors Jānis Annus. 1975. gadā Čikāgas Kr. Barona skola izrādīja Irmas Viksniņas „Ziemassvētku vakarā” (režisore M. Antēna, dekorātores Marta un Sarma Priedulāja). Detroitas gaidas un skauti 1976. gadā uzveda Brigaderes „Maiju un Paiju” Irmas Sīpolas un Friča Sīpola režijā ar Birutas Mednes un J. Ozola dekorācijām, un to pašu lugu izrādīja Losandželosas papildskola, kamēr Vašingtonas draudzesskola uzveda Brigaderes „Sprīdīti” A. Dubinskas un Maijas Leles vadībā ar Laimoņa Eglīša dekorācijām.

Vidusskolnieki Beverīnā 1977. gadā uzveda K. Brīvnieka „Tēvs jau atļāva” Karmenas Straumēnas vadībā. 1978. gadā Vilmingtonas skolēni izrādīja Nikolaja Kalniņa „Labāko dāvanu” M. Kramas uc. vadībā ar V. Klimanska dekorācijām, Čikāgas gaidas un skauti „Lācītis Pū ciemojas Čikāgā” (I. Stōksas režija, P. Zirņa dekorācijas), Mineapolisas skolēni Jāņa Akurātera „Šis un tas, it nekas” Skaidrītes Štolceres režijā ar J. Zvanera dekorācijām, Čikāgas Kr. Barona skola Brigaderes „Čaukstenes” A. Antēnas režijā un Linkolnas latviešu skola Brigaderes „Sprīdīti” H. Jesifera vadībā ar A. Cepures dekorācijām.

Anglijā

Galvenā latviešu organizācija Anglijā ir Daugavas vanagu fonds, kas rūpējas arī par latviešu jaunatnes nacionālo audzināšanu. Tāpēc, piemēram, DVF Birmingemas drāmas kopa, 1955. gadā uzvedot Brigaderes „Maiju un Paiju”, uzvedumā iesaistīja arī Lemingtonas un Koventri jaunatni. Tāpat kā citur, arī Anglijā skolās veltī uzmanību teātrim. Skolā radusies interese turpinās arī vēlāk, kā to rāda, piemēram, mūsu kopējā teātru sarakstā atrodamais Notingemas un apkārtnes jauniešu pulciņa teātra vārds.

Bredfordas latviešu papildskola gājusi pilnīgi jaunu ceļu, 1971. gadā sārīkojot leļļu teātra izrādi — uzveda Ērikas Vilipsones „Princesi Saulcerīti” au-tōres vadībā. Birmingemas skola tai pašā gadā izrādīja E. Kores drāmatizējumu „Kaķīša dzirnaviņas”. Līdsas skola 1976. gadā uzveda G. Griezes „Bargo rūķi Klumpi”.

Dānijā

Dānijā četrdesmitajos gados bija ļoti rosīga latviešu teātra dzīve, un tajā iesaistījās arī skolas. Tā 1946. gadā latviešu pamatskolas skolēni Kēgē uzveda Brigaderes „Maiju un Paiju” un „Sprīdīti” M. Švūkstas vadībā ar Gunāra Jurjāna

dekorācijām. Sāko ceļu skolas gāja tālāk, kaut arī vēlākos gados mazā skolēnu skaita dēļ lielie uzvedumi nebija iespējami. Piemēram, 1969. gadā latviešu skola Kopenhāgenā inscenēja uzvedumu „Dāņu rūķīši ciemā pie latviešiem”.

Kanādā

Iepriekš aprakstītais Toronto latviešu ģimnazijas drāmas pulciņš (sk.165. lpp.) nav vienīgais jaunatnes ansamblis Kanādā. Minot atkal tikai kā piemēru: 1953. gadā Toronto Rīgas skautu un gaidu vienība uzveda Alberta Ozola „Zaudēto atslēdziņu”, 1954. gadā Montrealas latviešu skola Irmas Grebzdzes drāmatizēto Skalbes pasaku „Kaķīša dzirnavas”, 1959. gadā drāmas kopa, kas saucās „Toronto jaunatnes teātris”, uzveda Birutas Senkēvičas un Fēliksa Lintiņa dziedmūspēli „Ūsiņa nakts” Jēkaba Vērenieka vadībā. 1969. gadā Sidrabenes bērnu un jauniešu teātris izrādīja Brigaderes „Princesi Gundegu un karali Brusubārdu” Ritas Gribustes režijā un P. Ancāna skatuves ietērpā. Montrealas jauniešu grupa Ačkups 1969. gadā uzveda „Dzintarjūras piekrasti” un 1970. gadā Juŗa Mazuŗa un Andŗa Gutmaŗa „Zem Laimas pulksteŗa” autoru režijā ar D. Tomsona un L. Dedeŗa dekorācijām. 1970. gadā Toronto latvieŗu biedrības sestdienas skolas teātris izrādīja Brigaderes „Sprīdīti” (reŗisore Judīte Vāgnere, dekorātores L. Klepere), 1971. gadā Montrealas latvieŗu skolas absolventi — E. Kores drāmatizējumu „Kaķīŗa dzirnaviņas” U. Ortmaŗa vadībā ar Gunŗa Sukseŗa dekorācijām. To paŗu ludŗiņu uzveda Sv. Jāŗa draudzes bērnu teātris 1972. gadā. 1973. gadā Toronto latvieŗu biedrības sestdienas skola izrādīja Austras Balkas „Debesu atslēgu” B. Kūŗas vadībā, Sv. Andreja draudzes sestdienas skola — Hugo Miķelsoņa „Rūķu nelaime” autora vadībā, 1974. gadā Toronto latvieŗu biedrības sestdienas skola — Austras Balkas „Kalējdēlu”, 1976. gadā Almas Richtereres „Pelēkās pils mantiņiekus” (reŗisores M. Ŷuze, A. Cēbere) un 1978. gadā Brigaderes „Maiju un Paiju” (reŗisores Irma Ŷeniņa un Maija Ŷuze). Montrealas latvieŗu skola 1976. gadā izrādīja V. Richtera „Pēteris pārveido pasauli” Kazimira Dekŗņa vadībā ar G. Hūņa dekorācijām.

Vācijā

Arī Vācijas mazās latvieŗu skolas rīko teāŗa izrādes. Tā Rozenheimas papildskola 1953. gadā izrādīja Blaumaŗa „Sestdienas vakaru” A. Ģeidāņa vadībā. 1955. gadā Lībekā Jaunekļu kristīgās savienības Mēzenes nodaŗas rīkotajā izrādē E. Bendrupes vadībā uzveda Valŗa Meŗezera „Eŗa un zaķa skrīŗanos”. Ludvigsfeldes novietnē Minchenē Jaunekļu kristīgās savienības bērnu grupa izrādīja Elzas Klaustiņas ludŗiņu „Meŗs runā”. 1969. gadā Eslingenas un Ludvigsburgas jaunieŗu teātris uzveda Blaumaŗa „Sestdienas vakaru” un nākoŗajā gadā Skalbes pasakas drāmatizējumu.

Zviedrijā

Hegerstenas latvieŗu papildskola 1952. gadā Līlijas Sprinŗes vadībā inscenēja Brigaderes „Maiju un Paiju”, kas izpelnījās skatītāju atzinību. Kristīgās

latviešu jaunatnes savienības sarīkojumā Stokholmā 1960. gadā uzveda E. Vulfa „Līni murdā” A. Blektes režijā ar A. Legzdiņa dekorācijām. 1972. gadā Gēteborgas papildskola izrādīja Helēnas Dārznieces „Dzintarjūžas dzelmē”.

Kā redzams, skolu un jaunatnes uzvedumos ir gan labi pazīstamas lugas, gan arī tādas, kas pieredzējušas tikai vienu vai nedaudz uzvedumu. Lugu krātuvei Bostonā būtu vēlams savākt šos mazāk pazīstamos skatuves darbus. Pierādīties, ka tādi ir pa spēkam skolu un jaunatnes teātriem, un, darot šīs ludziņas plašāk pieejamas, būs stiprināti pamati latviešu teātrim nākotnē.

Toronto latviešu tautas augstskolas sestdienas ģimnazijas drāmas pulciņš
1978. gadā (J. Līģera foto)

Attēlā pulciņa dalībnieki, sagatavojot Voldemāra Richtera komēdiju „Nebēdnieki” (no labās: ģimnazijas direktreise Vera Slavieša, tēlotāji ģimnazisti: Ieva Ose, Zinta Briede, Dace Veinberga, Aija Auziņa, Daina Vāgnere, Zaiga Pērkone un kostīmu un frizūru konsultante Velga Jansone; otrā rindā no labās: režisors Hugo Miķelsons, viņa palīgs Juris Brammanis, apgaismotājs Vītauts Kurzemnieks, tēlotāji ģimnazisti: Arnis Markitants, Jānis Tikiņš, Jānis Rudzītis, Ēriks Kleperis, Pauls Legzdiņš un Arnis Korolkēvics

TRIMDAS TEĀTRI

Tālāk ievietotās ziņas ir vākuši talcinieki kopš 1974.gada aprīļa, kad Nina Luce publicēja aicinājumu teātriem iesūtīt ziņas, atkārtojot šo aicinājumu 1978. gada jūnijā. Atsaucās 19 teātri, t.i., 6,4 % no 296 teātriem, ko izdevās apzināt. Pēc redaktora aicinājuma avīzēs ziņas atsūtīja vēl daži teātri. Vairums no tiem, kas neatsaucās, bija darbību izbeiguši, un, agrākajiem darbiniekiem par teātri vairs neinteresējoties, aicinājums tos nerasniedza. Par teātriem, kas neatsaucās, redakcijas talcinieki vāca ziņas no avīzēm un Vācijas nometņu biļeteniem. Bez redaktora paša šie talcinieki bija: Zigurds Bārda, Ziedone Caune, Jānis Lazdiņš un Elfrīdas Rimšānes vadībā lielgaidas: Anda un Anita Aleksejeva, Māra Baumann, Daina Drulle, Māra Pacere, Ruta Platace un Ingrīda Vīksne.

Šie talcinieki izskatīja Melburnas latviešu biedrības bibliotēkā glabātās avīzes un nometņu biļetenus. Tā kā pēdējos bibliotēkai izdevies savākt visai nepilnīgā skaitā, ziņas par teātriem, sevišķi trimdas sākuma posmā, ir visai trūcīgas. Arī no avīzēm ievāktās ziņas nevar pretendēt uz pilnību. Aizrādījumi par teātru izrādītājam lugām laikrakstos iespiesti sīkiem burtiem mazāk redzamā vietā, un ar visu savu centību talcinieki tos viegli varēja nepamanīt. Vīpiem tomēr nākas lasītāju pateicība, jo izšķirstīt avīžu sējumus ir ļoti vienmuļš un nogurdinošs darbs. Par Vācijas lielākajiem nometņu teātriem ziņas sniedza arī Voldemārs Dulmanis, par Lībekas latviešu teātri — režisors Pēteris Elsiņš, par Ģēteborgas teātriem — režisors Arno Teivens.

Ar laikrakstos publicētiem aicinājumiem ARCHĪVA redaktors lūdza teātriniekus iesūtīt savas īsbiogrāfijas. Tālāk iespiestais saraksts rāda, cik ir bijis to, kas atsaucās, salīdzinot ar daudzajiem, kuŗu vārdi gan bieži pieminēti avīzēs un biļetenos, bet par kuŗiem daudzreiz nebija iespējams noskaidrot pat priekšvārdu. Jānožēlo, ka šie savā laikā rosīgie latviešu skatuves darbinieki tā nonāk aizmirstībā. Jāņem vērā, ka bez pilna vārda un ziņām par dzimšanas datumu un vietu nākošajām paaudzēm nebūs iespējams personas identificēt.

Talcinieku un līdzstrādnieku savāktās ziņas redaktors sakārtojis tā, kā tās tagad publicētas. Pirmajā daļā iz ziņas par latviešu teātriem Anglijā, Austrālijā, Argentīnā, Austrijā, Beļģijā, Brazīlijā, Dānijā, Jaunzēlandē, Amerikas savienotajās valstīs, Kanādā, Vācijā un Zviedrijā. Katrā no šīm zemēm teātri sakārtoti aptuveni to atrašanās vietas alfabēta kārtībā un numurēti pēc kārtas (vēlākie iespraudumi apzīmēti ar alfabēta burtiem). Otrā daļā ir dati par apzināto teātru izrādītājam lugām. Trešajā daļā ir teātrinieku īsbiogrāfijas un to personu rādītājs, par kuŗām ziņas neizdevās iegūt.

SAĪSINĀJUMI

(sarakstā ietilpst tikai grūtāk atšifrējamie)

A = ARCHĪVS; AB = Bachelor of Arts; AL = AUSTRĀLLJAS LATVIETIS; ALA = Amerikas latviešu apvienība; b. = beidzis, beigusi; BA = Bachelor of Arts;

BArch = Bachelor of Architecture; BBA = Bachelor of Business Administration; BCE = Bachelor of Civil Engineering; BE = Bachelor of Engineering; BED = Bachelor of Education; BEE = Bachelor of Electrical Engineering; BFA = Bachelor of Fine Arts; BCom. = Bachelor of Commerce; BME = Bachelor of Mechanical Engineering; BS = Bachelor of Science; dek. = dekorātores, dekorātors; Dip. Ed. = Diploma in Education; Dipl. Ing. & Arch. = Diplomingenieur und Architekt; DSc = Doctor of Science; DVF = Daugavas vanagu fonds; fil. kand. = BA grads Zviedrijā; JKS = Jaunekļu kristīgā savienība; JSKS = Jauno sieviešu kristīgā savienība; K = konservātorija; LBL = Latviešu biedrība Lielbritānijā; LEP = Lidija Švābe (red.), LATVIJU ENCIKLOPĒDIJA. Papildinājumi (Stokholmā 1962); LG = Edgars Dunsdorfs (ed.), LATVIAN GRADUATES 1945—1975 (Melbourne 1978); LK = Latvijas konservātorija; LLB = Bachelor of Law; LMA = Latvijas mākslas akadēmija; LTAZ = Latviešu teātru apvienība Ziemeļamerikā; LU = Latvijas universitāte; MA = Master of Arts; MCD = Master of Civil Design; MCh = Master of Chemistry; MEd = Master in Education; MFA = Master of Fine Arts; MD = Doctor of Medicine; MME = Master of Mechanical Engineering; MS = Master of Science; rež. = režisore, režisors; sk. izr. = skolēnu izrādēs; U = universitāte.

TEĀTRI

Pēc teātra nosaukuma (kas reizēm pārveidots, minot pēc iespējas vispirms teātra atrašanās vietu) ar alfabēta burtiem apzīmēti dati šādā kārtībā: a) dibināšanas gads un darbības izbeigšanas gads, b) izrādīto lugu (pirmizrāžu) skaits pa gadiem, c) režisori (cipars aiz vārda norāda zināmo izrādīto lugu skaitu, kam vadīta režija), d) dekorātori (cipars aiz vārda norāda zināmo izrādīto lugu skaitu, kam gatavotas dekorācijas), e) pārējie dati, f) adrese.

Katram teātrim piešķirts savs numurs, lai to identificētu. Par teātriem nav uzskatītas draudžu un organizāciju daudzās nejaušās skatuves grupas, izņemot kādu atsevišķu gadījumu, kad izrādes atbildušas augstākam standartam.

Anglijā

A. Alsageras DVF nodaļas drāmatiskā kopa a) 1952 b) Lugas: 1952:1.

B. Berdingberi latviešu teātra kopa b) Luga: 1951:1 c) Rež.: J. Mednis d) Dek.: K. Bērziņš.

1. Birmingemas DVF nodaļas drāmatiskā kopa a) 1954—1959 b) Lugas: 1954: 3 viencēļieni, 1955, 1956, 1958, 1959: pa 1 c) A. Māleris 3 viencēļ., Jānis Miezītis 4.

2. Bitervelas drāmatiskās mākslas ansamblis a) 1948 b) Lugas: 1948:1.

3. Boltonas drāmatiskā kopa (LBL Boltonas nodaļas drāmatiskā sekcija, ar 1953: drāmatiskā kopa) a) 1948—1969 b) Lugas: 1948:1, 1949:2, 1950, 1952: pa 1, 1953:2, 1954, 1955, 1957, 1959, 1961, 1962, 1966, 1967, 1969: pa 1 c) Rež.: Georgs Bergs 3, Jānis Joksts 1, J. Zaķis 6 d) Dek.: Jēkabs Straupenieks 2, Igors Salziris 3

4. LBL Bredfordas drāmatiskā kopa. Bredfordā darbojās arī DVF nodaļas drāmatiskā kopa. Nav vienmēr iespējams droši atšķirt, kuŗa vienība rīkoja izrādes, bet no 1969. gada rīkotāja ir pēdējā a) 1948 b) Lugas: 1949:3, 1952, 1953 pa 1, 1954:2, 1955:1, 1957:2, 1959:1, 1960: (katrai organizācijai 1), 1962, 1964, 1966, 1967 pa 1, 1969:2, 1970, 1972, 1973, 1975, 1977 pa 1 c) Rež.: Georgs Bergs 12, Valdemārs Pūlis 1, Zelma Štūlmane 1, Fēlikss Lintiņš 1, R. Duncis 3, Roberts Zuļģis 2 d) Dek.: Alfrēds Kalniņš 1, Kārlis Geide 1.

Bredfordas DVF nodaļas drāmatiskā kopa — sk.: 4.

4a. Dārbi teātra grupa b) Lugas: 1951:4 viencēļieni c) Rež.: T. Muzikants.

5. Kōrbi drāmas kopa (arī: DVF Kōrbi nodaļas drāmas kopa) a) 1955—1970 b) Lugas: 1955, 1956, 1958, 1960—1965, 1968, 1970 pa 1 c) Rež.: Jānis Zariņš 1, A. Feldmanis 2, Jānis Joksts 2, Indulis Ozols 2, Elfrīda Sirmā 4, I. Krūmiņš 1 d) Dek.: A. Lēnmanis, Arturs Ludeks.

6. Kōrbi DVF nodaļas bibliotēkas drāmas kopa a) 1963 b) Lugas: 1963:1 c) Rež.: A. Feldmanis.

7. Koventri DVF nodaļas drāmas kopa a) 1959 b) Lugas: kopā 4 (1959—1960) c) Rež.: Konstantīns Salms—Salmiņš (Drūmais).

8. Lesteras DVF nodaļas drāmas kopa a) 1951 b) Lugas: 1951:2, 1953:1 c) Rež.: Valdemārs Pukāts.

9. Līdsas DVF nodaļas drāmas kopa a) 1965—1967 b) Lugas: 1965:1, 1967:2 c) Rež.: Roberts Zuļģis d) Dek.: I. Murovskis.

10. Līdsas DVF nodaļas vanadžu drāmas kopa a) 1960 b) Lugas: 1960:1.

11. Londonas DVF drāma a) 1950—1965 b) Lugas: 1950, 1951 pa 1, 1952, 1953 pa 3, 1955, 1956 pa 1, 1958:2, 1963, 1965 pa 1 c) Rež.: Jānis Zariņš 8, Arvīds Ābiks 2 d) Dek.: J. Akmets, Pēteris Krūmiņš.

12. Notingemas DVF nodaļas teātra kopa a) 1952 b) Lugas: 1952:2, 1955, 1957 pa 1 c) Rež.: R. Ūsāns—Erts 1.

13. Notingemas un apkārtnes jauniešu pulciņš a) 1968—1971 b) Lugas: 1968, 1971 pa 1 c) Rež.: Imants Balodis, Gunārs Janovskis.

14. Ročdēlas DVF nodaļas drāmas kopa a) 1953 b) Lugas: 1953:1.

14a. Silsdenas (Jorkšīrā) DVF nodaļas drāmatiskā kopa a) 1948 b) Lugas: 1948:2 c) Rež.: A. Kūlainis.

15. Stokpōrtas DVF nodaļas drāmas kopa a) 1954—1965 b) Lugas: 1954:1, 1955, 1956 pa 2, 1957:1, 1958:2, 1960:1, 1961:2, 1965:1 c) Rež.: R. Arnītis, P. Sotnieks, Līvija Vītoliņa, Georgs Bergs, Valdis Martinsons d) Dek.: J. Pīterāns, J. Plīts.

15a. Stōkontrentas (Stoke on Trent) DVF nodaļas drāmatiskā kopa a) 1952 b) Lugas: 1952:1.

16. Tornipitsas (Thorny Pits) un Vestvelsas DVF nodaļas drāmas kopa a) 1953 b) Lugas: 1953:2.

17. Vensfordas (Wansford, Northants) DVF nodaļas drāmas kopa a) 1953 b) Lugas: 1953:2 c) Rež.: Indulis Kažociņš d) Dek.: H. Leja.

18. Vestvelsas (Liepājas) DVF nodaļa a) 1953 b) Lugas: 1953:1, 1954:2.

19. Volverhemptonas (Wolverhampton, Staffs.) DVF nodaļas drāmas kopa a) 1959—1976 b) Lugas: 1959:1, 1962:2, 1964, 1967, 1971, 1975, 1976 pa 1 c) Rež.: Aleksis Vanags 1, Elvīra Zepa 5 d) Dek.: P. Plikšķis, Z. Roberts, Augusts Rīters, Indra Vilka.

20. Ziemeļanglijas latviešu drāmatiskā kopa a) 1954—1956 b) Lugas: 1954, 1956 pa 1 c) Rež.: Fēlikss Lintiņš d) Dek.: Alfrēds Kalniņš.

Austrālijā

21. Adelaides latviešu drāmas studija a) 1970—1976 b) Lugas: 1971—1974 pa 1, 1975:3, 1976:1 c) Rež.: Mērija Dulpiņa, Visvaldis Dulpiņš d) Dek.: G. Zvaigzne, Margonis Zaķis.

22. Adelaides latviešu teātra ansamblis a) 1951 b) Lugas: 1951:5, 1952, 1953 pa 4, 1954, 1955 pa 3, 1956:4, 1957:3, 1958:4, 1959, 1960—1962 pa 3, 1963, 1964 pa 4, 1965—1970 pa 3, 1971:2, 1972:3, 1973:1, 1974—1977 pa 2, 1978:1 c) Rež.: Mērija Dulpiņa, Visvaldis Dulpiņš, Žanis Dulpiņš, Zelma Svenne, Otīlija Skraстиņa, Vaira Plūme, Babete Blicava, Miervaldis Bumbieris, Kārlis Ābeltiņš, Henrijs Gelsens, Harijs Elvigs, Hermīne Valtere d) Dek.: Jēkabs Sedols, Arnolds Ozols (Ozoliņš), J. Zalamanis, Jānis Puika, Alfrēds Zandersons, Juris Dambergs, Brigita Kanta, Kristaps Dauzīs, Ilga Bērziņa, Daina Klučniece, O. Plancis, Ivars Jansons, Keja Kelija (Kelly), V. Damberga, Ilze Nīta, Irēne Krūmiņa e) Ansamblī caurmērā 45 dalībnieki.

23. Adelaides latviešu teātra ansambļa jaunatnes sekcija (1976. gadā: Adelaides jaunatnes teātris) a) 1958. g. 10. okt. b) Lugas: 1959, 1964—1967, 1969—1973, 1976 pa 1 c) Rež.: Zelma Svenne, Māra Sikсна 2, Ieva Mizinga 4, Zaiga Ābele 1, Alfrēds Straumanis 1, Māra Rozīte 2, Jānis Lindbergs 1, Indulis Bumbieris 1 d) Dek.: Arnolds Ozols (Ozoliņš) 1, Arnis Sikсна 1, Maija Kriķe 1, Juris Dambergs 1, Daina Klučniece 1, Brigita Stroda 1.

23a. Adelaides DV un vanadzū drāmatiskā kopa a) 1959 b) Lugas: 1959:1, (?):2, 1963, 1967, 1973, 1976 pa 1 c) Rež.: Vaira Plūme, Zelma Lielbeitiņa d) Dek.: Jēkabs Sedols.

24. Austrālijas latviešu teātris Melburnā a) 1953 b) Lugas: 1953, 1954 pa 3, 1955:4, 1956—1959 pa 2, 1960—1962 pa 3, 1963:2, 1964:1, 1965:2, 1966, 1967 pa 5, 1968:3, 1969:4, 1970:5, 1971, 1972 pa 2, 1973:4, 1974:1, 1975:3, 1976:1, 1977, 1978 pa 3 c) Rež.: Pēteris Elsiņš 31, Lūcija Kalniņa 10, Vilberts Štāls 2, Gunārs Klausss 10, Gustavs Grauds 10, Guna Kūlniece 10, Māra Kalniete 1, Ieva Takere 1 d) Dek.: Gunārs Jurjāns 19, Ojārs Bisenieks 14, Laimonis Lauva 9, Valdis Plato 2, Erna

Vilka 1, Gunardess Zilberts 1, Dagnija Misiņa 2, Normunds Buivids 5, Jānis Laduzāns 1, Aija Ozoliņa 3, Jānis Puika 9, Ilze Strautiņa 1, Brigīta Stroda 2 e) 1978. gadā pieci dalībnieki bija 10—20 g. veci, divpadsmit 21—30 g., septiņi 31—40 g. un deviņpadsmit vecāki par 40 gadiem.

25. Balaratas latviešu biedrības drāmas kopa (no 1958. gada kopā ar tautasdeju ansambli Ilgu) a) 1952—1959 b) Lugas: 1951:1, 1952, 1953 pa 2, 1958, 1959 pa 1 c) Rež.: A. Hartmane 2, A. Upmalis 3, Valdis Leists 1 d) Dek.: Zigfrīds Leitis 1, Jānis Sproģis 2, Ojārs Bisenieks 2.

26. Brisbenas tautasdeju kopa Senatne a) 1957—1966 b) Lugas: 1957:1, 1959:2, 1960:1 c) Rež.: Tāļivaldis Lundbergs d) Dek.: Māra Lāce, Andris Stenders.

27. Brisbenas DV nodaļas drāmātikā kopa a) 1954 b) Lugas: 1954—1957 pa 2, 1958:1, 1959:2, 1960, 1961 pa 1, 1962:5, 1963:3, 1964—1966 pa 2, 1967:1, 1968:2, 1969, 1970 pa 1 c) Rež.: Jānis Zolte 11, Arnolds Ozols 8, Olga Brutāne 1, Mirdza Ansule 3, Jānis Franks 2, Tāļivaldis Lundbergs 6 d) Dek.: Edvīns Strautmanis 6, Elmārs Krams 3, Oto Stenders 7, Jānis Akmenis 2, Teodors Krūmkalns 7, Andris Kariks 1, Māra Lāce 1, O. Sproģis 1, Tāļivaldis Lundbergs 2, A. Lācis 1.

28. Brisbenas DV nodaļas vanadzēs a) 1965—1972 b) Lugas: 1965, 1967, 1969, 1971, 1972 pa 1 c) Rež.: Rita Zālīte 2, Jānis Franks 1, Maiga Rube 2 d) Dek.: Juris Rubis 2, Ivars Mastiņš 2, Teodors Krūmkalns 1.

29. Brisbenas jauniešu teātris a) 1976 b) Lugas: 1976:1

30. Brisbenas latviešu biedrības teātra ansamblis a) 1951—1953 b) Lugas: 1951:3, 1952:2, 1953:1 c) Rež.: Laimonis Lauva 3, Olga Brutāne 1, P. Magins 2 d) Dek.: Oto Stenders, Velta Znotiņa 2.

31. Brisbenas latviešu teātris a) 1973 b) Lugas: 1973:1, 1974—1976 pa 2, 1977, 1978 pa 1 c) Rež.: Maiga Rube 7, Rita Zālīte 1 d) Dek.: Ivars Mastiņš 2, Andris Stenders 2, Lilija Rudzīte 1, Teodors Krūmkalns 1, Juris Rubis 1, Andris Kūla 1.

32. Džīlongas DV nodaļas teātra grupa a) 1963 b) Lugas: 1963, 1964, 1975 pa 1 c) Rež.: Edīte Vintere d) Dek.: Roberts Balodis.

33. Džīlongas DV nodaļas vanadžu sekcija a) 1962—1968 b) Lugas: 1962, 1963, 1967, 1968 pa 1.

34. Hobartas latviešu teātris a) 1955? b) Lugas: 1955:2?, 1956, 1957 pa 1 c) Rež.: Bruno Pečats d) Dek.: Ivars Pārums, Margonis Zaķis.

35. Kanberas ev. lut. latviešu draudzes teātra kopa a) 1960 b) Lugas: 1960:1.

36. Kanberas latviešu biedrības tautasdeju kopa Sprigulītis a) 1957—1958 b) Lugas: 1957, 1958 pa 1 c) Rež.: O. Vilks d) Dek.: V. Leitis.

37. Mālu ansamblis Melburnā a) 1976 b) Luga: 1976:1 c) Rež.: Juris Rozītis

38. Melburnas apvienotais latviešu teātris a) 1952, 1956, 1964 b) Lugas: b) 1952, 1956, 1964 pa 1 c) Rež.: Lūcija Kalniņa, Sigords Plakans, Vilberts Štāls d) Dek.: Ojārs Bisenieks, Laimonis Lauva, Gunardess Zilberts.

38a. Melburnas DV mazais teātris a) 1977 b) Lugas: 1977:2 c) Rež.: Lūcija Kalniņa d) Dek.: Brigita Stroda.

39. Melburnas dziesmu un drāmas ansamblis a) 1977 b) Operete: 1977:1 c) Rež.: Lūcija Kalniņa d) Dek.: Ojārs Bisenieks, Diriģents: Edmunds Smalkais.

40. Melburnas ev. lut. latviešu draudzes jauniešu pulciņa drāmatiskā sekcija a) 1956—1966 b) Lugas: 1956, 1960, 1963—1966 pa 1 c) Rež.: Jānis Berkāns 1, Jānis Ulms 1, Jūlijs Medenieks 1, Olgerts Gutmanis 2 d) Dek.: Valdis Plato 1, Normunds Buivids 1.

41. Melburnas latviešu biedrības drāmas ansamblis a) 1951—1953 (pēc tam iekļāvās Austrālijas latviešu teātrī) b) Lugas: 1951:1, 1952:5 c) Rež.: Lūcija Kalniņa 4, Jānis Birkmanis 2 d) Dek.: Voldemārs Brants 1, Ojārs Bisenieks 3.

42. Melburnas latviešu jaunatnes teātris a) 1957 b) Lugas: 1957, 1958, 1962, 1965—1968, 1970, 1972, 1974, 1975, 1977 pa 1 c) Rež.: Jānis Ulms 1, Olgerts Gutmanis 2, Lūcija Kalniņa 2, Guna Kūlniece 1, Agnis Rozītis 1, Pēteris Elsiņš 1, Māra Rozīte 1, Ieva Takere 1 d) Dek.: Juris Ceriņš 1, Dagnija Zariņa 1, Dagnija Misiņa 1, Maija Ķeire 1, Brigita Stroda 1.

43. Melburnas latviešu teātris a) 1949 b) Lugas: 1950:3, 1951—1954 pa 2, 1955:1, 1956:2, 1957—1960 pa 1, 1961:2, 1962:1, 1963:3, 1964, 1966—1968 pa 1, 1969, 1970 pa 2, 1971:1, 1972—1974 pa 2, 1975:1, 1976:2, 1977:1, 1978:2 c) Rež.: Valdis Leists 11, Sigords Plakans 6, Jānis Berkāns 5, Benita Rītiņa 1, Vilberts Štāls 13, Valdis Ekmanis 1, Jānis Balodis 2, Harijs Kārklis 6 d) Dek.: Voldemārs Brants 11, Kārlis Mednis 1, Jūlijs Priedītis 1, A. Pilskalne 1, Laimonis Lauva 9, Gunardess Zilberts 5, Oto Kampe 1, Ojārs Bisenieks 3, Māra Sātiņa 1, Jānis Laduzāns 3, Aija Ozoliņa 3, Dzidra Laksa (Kamergrauze) 5.

44. Melburnas operešu ansamblis a) 1960 b) Operetes: 1965, 1967—1975 pa 1 c) Rež.: Valdis Leists 1, Vilberts Štāls 3, Lūcija Kalniņa 7 d) Dek.: Ojārs Bisenieks 1, Laimonis Lauva 8, Gunardess Zilberts 1. Diriģenti: Edmunds Smalkais 4, Ernests Māršaus 1, Eduards Svarre 5

45. Ņukāslas DV nodaļas drāmatiskais ansamblis a) 1952 b) Lugas: 1952, 1953, 1954 pa 1, 1957:2, 1961:1 c) Rež.: V. Cinītis 1, Sallija Ķepīte 3, Imants Blukis 1 d) Dek.: G. Jaunalksnis, E. Pelle.

46. Olberi (Albury, NSW) latviešu drāmatiskā kopa a) 1951—1952 b) Lugas: 1951, 1952 pa 1 c) Rež.: Jānis Birkmanis.

47. Pertas latviešu drāmatiskā kopa a) 1950 b) Lugas: 1951:2, 1953, 1955, 1956 pa 3, 1957, 1958 pa 2, 1959:1, 1960:2, 1961:3, 1962, 1963 pa 2, 1964:1, 1965:2, 1966, 1967 pa 1, 1968—1974 pa 2, 1975:3, 1976—1978 pa 2 c) Rež.: Babete Blicava 5,

Arvīds Zīle 33, Jūlijs Bernšteins 4, Elga Kīsele 1, Dailonis Olmanis 5, Anna Lanskā 3, Anita Valīkova 3 d) Dek.: Verners Skābe 11, Adalberts Rudzītis 8, Vladimirs Pētersons 3, Ivars Lītvins 1, Augusts Kudeika 21, Dailonis Olmanis 9, Gunta Pārupe 1, Egils Pārupis 1, Andra Kīna 1.

48. Sidnejas drāmatiskā kopa a) 1949—1950 b) Lugas: 1949:1, 1950:2 c) Rež.: Arnolds Gutmanis 1, Vilberts Štāls 2 d) Dek.: Juris Dukurs.

49. Sidnejas latviešu teātris a) 1949 (dibināts pēc Sidnejas drāmatiskās kopas pirmās izrādes) b) Lugas: 1951:3, 1952, 1953 pa 2, 1954:3, 1955:8, 1956:3, 1957:6, 1958, 1959 pa 4, 1960:7, 1961:5, 1962, 1963 pa 8, 1964:10, 1965:8, 1966:9, 1967:7, 1968:8, 1969:7, 1970, 1971 pa 6, 1972:9, 1973:5, 1974:7, 1975, 1976 pa 6, 1977:4, 1978:3? c) Rež.: Vilberts Štāls 5, Pēteris Elsiņš 2, Lija Gailīte 7, Lita Zemgale 4, Mārtiņš Siliņš 7, Kārlis Gulbergs 61, Imants Sveilis 28, Mārtiņš Zīvertis 1, Uldis Siliņš 8, Jānis Saldums 1, Lija Veikina 10, Anita Apele 5, Kārlis Ābeltiņš 4, Dace Jansone 1, Spodris Klauverts 3, Jānis Svilāns 1, Hilda Dukure 1, Māra Eichmane 1, Ilona Sauka 2, Egils Kīpste 1, Jānis Kāukis 1 d) Dek.: Uldis Āboliņš 20, Džēmss Krīvs 18, Viktors Aleidzāns 14, Arnis Budļevskis 7, Jānis Čēčiņš 7, Imants Sveilis 3, Miķelis Ģenģeris 4, Arvīds Knope 4, Ojārs Bobets 1, Ilze Luce 1, Valdis Lucis 1, Aija Rutkovska 1, Māra Apele 2, Ingrīda Rēbauma 2, Vija Erdmane 18, Jānis Svilāns 25, Juris Dukurs 7, Lija Veikina 3, Andris Kariks 5, Gunārs Atgāzis 3, Herberts Sils 1, Niklāvs Strunke 1, Jāzeps Kasapcevs 1, Dace Jansone 1, Valters Dzelzkalējs 1, Imants Tīllers 1, Mārtiņš Gauja 1, P. Legzdiņš 1.

50. Volongongas teātra kopa a) 1970—1972 b) Lugas: 1970, 1972 pa 1.

Argentīnā

51. Argentīnas latviešu teātris (arī: Buenosairesas latviešu drāmatiskā kopa; Latvju savienības Argentīnā DV sekcija; Latīņamerikas latviešu teātris) a) 1948 b) Lugas: 1948, 1950, 1951, 1953 pa 1, 1957:2, 1958:1 c) Rež.: Lonija Vasariņa, Aleksandrs Bulis, Edgars Podiss (?) d) Dek.: Gvido Brūveris, S. Jansons.

Austrijā

52. Glāzenbachas latviešu nometnes teātris a) 1946 b) Lugas: 1946—1947 kopā 8 c) Rež.: Valdis Hermanis d) Dek.: R. Āboliņš.

53. Zalcburgas nometnes latviešu drāmas kopa a) 1948 b) Lugas: 1948:1 c) Rež.: V. Bermanis d) Dek.: R. Āboliņš.

Beļģijā

54. Beļģijas latviešu nacionālās komitejas teātra trupa a) 1954 b) Lugas: 1954:1 c) Rež.: Stāpislavs Jerumanis.

Brazīlijā

55. Brazīlijas DV Sanpaulo nodaļa a) 1954 b) Lugas: 1954:1 c) Režisore: Pone.

Dānijā

56. Fakseldepladsas (Fakse Ladeplads) latviešu noietnes teātris a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: Valdemārs Dambergs d) Dek.: Gunārs Jurjāns.

57. Dānijas latviešu teātris — 1945 darbojās Kobekā (Kobaek) un Fakseldepladsā, 1946 Kēgē (Køge), 1947—1949 Jonstrupā (Jonstrup) a) 1945—1949 b) Lugas: 1945:3, 1946:5, 1947:7, 1948:4, 1949:3, (?):6 c) Rež.: Jānis Berkāns, Laimonis Lauva, Pēteris Gals d) Dek.: Gunārs Jurjāns, Laimonis Lauva, Jānis Jēkabsons, Ojārs Jēgens, L. Stepe.

Jaunzēlandē

58. Kraistčērcas (Christchurch) drāmatiskā kopa a) 1957. g. 17. janvārī b) Lugas: 1957, 1962, 1964, 1966, 1968, 1969, 1971, 1975, 1977 pa 1 c) Rež.: Gunārs Klauss, Emīls Sūcis d) Dek.: Brigita Bērziņa.

59. Kraistčērcas latviešu literārā un drāmas kopa a) 1962 b) Lugas: 1962: 2, 1966, 1967 pa 1 c) Rež.: Vilma Gerve.

60. Ūklendas (Auckland) teātra kopa a) 1959 b) Lugas: 1959:1 c) Rež.: Anna Lindenberga.

Amerikas savienotajās valstīs

61. Amerikas latviešu teātra ceļojošais teātris (no 1956: Ceļojošais teātris, no 1960: Amerikas ceļojošais teātris) a) 1954—1958, 1960—1962 b) Lugas: 1954, 1956—1958, 1960 pa 1, 1962:2 c) Rež.: Jēkabs Zaķis 1, Kārlis Veics 3, Jānis Šāberts 3 d) Dek.: Frīdrihs Mīlts 1, Jānis Gailis 2, Ardis Vinklers 2, Anna Annus 1 e) 1956. gada turneja notika Līlijas Štengeles 45 gadu skatuves jubilejā.

62. Amerikas latviešu teātra Bostonas ansamblis a) 1950. g. sept. b) Lugas: 1951—1977 kopā 23 lugas 115 izrādēs 17 vietās ap 41.500 apmeklētājiem, bez tam 8 piemiņas uc. sarīkojumi (1951—1976), 1977 viesizrāde Londonā, Anglijā (1951:1, 1952—1954 pa 2, 1956—1959, 1961 pa 1, 1963:2, 1964, 1967, 1969, 1971, 1973, 1974, 1976—1978 pa 1) c) Rež.: Reinis Birzgalis, Rasma Vītola, Kārlis Veics, Ēriks Grīnbergs, Jānis Lejiņš, Valfrīds Streips, Vitolds Vītols, Ance Rozīte, Staņislavs Duļevskis, Gunārs Straumēns d) Dek.: Jānis Kuga, Alfrēds Karitons, Harijs Gricevičs, Ardis Vinklers, Jānis Lejiņš, Reinis Birzgalis, Maija Šlesere, Ēvalds Dajevskis e) Mākslinieciskajā personālā (neskaitot dekorātorus) 1974. gadā bija 17 personu, no tām viena 20—30 g. vecumā, viena 30—40. g., sešas 40—50 g., trīs 50—60 g., trīs 60—70 g. un trīs 70—80 g. Tehniskajā personālā bija 6, no tiem viens 40—50 g., divi 50—60 g. un trīs 60—70 g. vecumā f) Mrs Rasma Vītols, c/o Reinis Birzgalis: 161 Homer St., Newton Centre, MA 02159, USA.

63. Amerikas latviešu teātra Ņujorkas ansamblis (dibināts kā Ņujorkas latviešu teātris) a) 1949—1975 b) Lugas: 1950:2, 1951:1, 1952:2, 1953:3, 1954, 1955 pa 1, 1956:2, 1957—1959 pa 1, 1960—1967 un 1970—1974 sadarbojās ar Vašingtonas ansambli, 1968, 1969, 1975 pa 1 c) Rež. Osvalds Uršteins, Ņina Melbārde, Jēkabs Zaķis, Jānis Neimanis d) Dek.: Kārlis Šaumanis, Egils Hermanovskis, Atis Grunde, Ēvalds Dajevskis, Alfrēds Krūkliņš, Uģis Nīgals e) 1974. gadā ansablī 33 dalībnieki, vairums ar profesionālu izglītību, bijušie Latvijas Nacionālā teātra aktieři. Aktieři saņem atlīdzību no tūrā atlikuma.

64. Amerikas latviešu teātra Vašingtonas ansamblis (Kolumbijas apgabalā) a) 1959 b) Lugas: kopā 13, katrai lugai caurmērā 20 izrāžu (1960, 1961 pa 1, 1962: 3 viencēl., 1963, 1965, 1967, 1968, 1971—1975, 1977 pa 1 c) Rež.: Osvalds Uršteins, Jānis Neimanis 1 d) Dek.: Harijs Gricevičs, Ēvalds Dajevskis, Ilze Loksleja, Anna Hāgena, Laimonis Eglītis e) Turnejas visur ASV, ansamblis piedalījies Eiropas dziesmu svētkos, četras reizes saņēmis ALA kultūras fonda balvas. Ansablī 1974. gadā bija 17 dalībnieku un 10 no Ņujorkas ansambļa. Aktieři un trīs tehniskie darbinieki saņem atlīdzību.

65. Aiovas latviešu biedrības drāmatiskā kopa Demoinā a) 1954 b) Lugas: 1954:1, kopš 1964 kopā 7 c) Rež.: Andrejs Antiņš, E. Veisberga, Žanis Dimza d) Dek.: Voldemārs Dadzis.

66. Aiovas latviešu biedrības jaunatnes pulciņa Beverīnas drāmatiskā kopa a) 1956—1959 b) Lugas: 1956, 1959 pa 1 c) Rež.: Andrejs Antiņš, A. Bērziņš.

67. Baltimoras un apkārtnes latviešu teātra kopa a) 1951—1952 b) Lugas: 1951:1, 1952:2 c) Rež.: Jānis Bičolis.

68. DV latviešu jaunais teātris Bostonā (no 1951 līdz 1957: DV latviešu jaunatnes teātra drāmas studija) a) 1951. g. 29. martā b) Lugas: kopā 14 (1952:2, 1953—1955, 1957, 1959, 1961, 1963, 1965, 1970, 1974, 1976, 1978 pa 1 c) Rež.: Kārlis Veics 5, Valfrīds Streips 3, Reinis Birzgalis 1, Jānis Lejiņš 2, Gunārs Straumēns 1, Silvestrs Lambergs d) Dek.: Alfrēds Karitons 2, Pēteris Rožlapa 2, Gunārs Straumēns 2, Ardis Vinklers, Aivars Zandbergs e) Teātrī 25 dalībnieki. Pirmizrādes notikušas Bostonā, viesizrādes ASV: Ņujorkā, Olbenī, Vilimantikā, Mančesterā, Ņubransvikā un Filadelfijā; Kanādā: Montrealā un Torontō. Iizrādes ieskaņotas skaņulentē neredzīgajiem f) Silvestrs Lambergs, 67 Randolph St., Canton, MA 02021, USA.

68a. Bostonas teātra kopa (1974: Bostonas teātra ansamblis) a) 1968 b) Lugas: 1968, 1974 pa 1.

69. Kārļa Veica teātra ansamblis Bostonā a) 1959, 1962 b) Lugas: 1959, 1962 pa 1 c) Rež.: Kārlis Veics d) Dek.: Maira Dreimane.

70. Bukskauntijas (Kvēkertaunas) un apkārtnes latv. ev. lut. draudzes drāmatiskā kopa a) 1960—1963 b) Lugas: 1960:1, 1962:2, 1963:1 c) Rež.: A. Bergs.

71. Čikāgas latviešu teātris a) 1951—1961 b) Lugas: kopā 20 (1951—1953 pa 2, 1954:5, 1955—1956 pa 2, 1957:3, 1958, 1959, 1961 pa 1 c) Rež.: Valdis Hermanis, Kārlis Dzelde, Zinaīda Sparinska, Elmārs Upermanis, Māra Antēna d) Dek.: Jānis Strods, Arnolds Sildegs, Arnolds Šīmanis, Vītauts Šīmanis, Ojārs Šteiners, Voldemārs Ozoliņš, Laimonis Kļaviņš e) Dalībnieku skaits 53. Viesizrādes Milvokī, Grandrepidsā, Kalamazū, Detroitā, Indianapolisā, Klīvlendā, Kolumbusā, Elkhardā, Saginō, Linkolnā, Mineapolisā, Demoinā, Torontō uc. Pie teātra darbojās O.Krolla kultūras biroja jaunatnes teātra studija.

72. Čikāgas teātra kopa (no 1963 līdz 1968: Čikāgas latviešu biedrības teātris) a) 1963 b) Lugas: 1963:1, 1965:2, 1966, 1968, 1974, 1976 pa 1 c) Rež.: Jānis Šāberts 1, Ansis Tipāns 1, Elmārs Upermanis 1, Arturs Gaiķis 1, Valfrīds Streips 1, Māra Antēna 1, Richards Spuris d) Dek.: Jānis Rinkušs, Ojārs Jēgens 3, Arnolds Šīmanis, Lilita Spure f) Richards Spuris, 153 Forest Glen Rd, Wood Dale, IL 60191, USA.

73. Čikāgas latviešu teātra mazais ansamblis a) 1967 b) Lugas: kopā 15, katru uzvedumu atkārtojot 5—11 reizes c) Rež.: Māra Antēna 12, Zinaīda Sparinska 1 d) Dek.: V. Kalniņš 1 e) Ansablī četri aktieři ar 3—20 grupu skatu dalībniekiem f) Mrs M. Antēns, 5045 W. Newport Ave, Chicago, IL 60641, USA.

74. Čikāgas latviešu biedrības aktieři a) 1976 b) Lugas: 1976:1 c) Rež.: Māra Antēna d) Dek.: Oļģerts Čakars.

75. Iinojas pensionāru biedrības teātra kopa Čikāgā a) 1978 b) Lugas: 1978:4 c) Rež.: Valentīna Auguste.

76. Denveras latviešu (kluba) drāmatiskā kopa a) 1952 b) Lugas: 1953, 1954, (?), 1958—1961 pa 1, 1962:3, 1963, 1964, 1969 pa 1 c) Rež.: Jānis Krūmiņš 8, Ērika Dargevica 3, O. Ritums 1 d) Dek.: E. Igenbergs 3, V. Bergholds 1 f) Mrs E. Dargevics, 747 Birch St., Denver, CO 80220, USA.

77. Denveras DV apvienības teātra kopa a) 1971 b) Lugas: 1971:1 c) Režisore: Alma Januma.

78. Detroitas DV apvienības drāmatiskā kopa a) 1952—1964 b) Lugas: 1952:1, 1953:2, 1954:1, 1955:2, 1959, 1964 pa 1 c) Rež.: Vilis Eizāns 2, Milda Upīte 3 d) Dek.: Roberts Mazjānis 2, J. Bērziņš, Alfrēds Ūdenāns.

79. Filadelfijas brīvo latvju biedrības teātra trupa a) 1892—1965 b) Lugas: 1945:2, 1951:1, 1958:2, 1959—1965 pa 1 c) Rež.: E.Strēlis, F.Andersons, Aleksis Vilde 8 d) Dek.: Georgs Graudiņš.

80. Filadelfijas ev. lut. draudzes drāmas kopa a) 1951 b) Lugas: 1951:1 c) Rež.: Aleksis Vilde.

81. Filadelfijas DV apvienības teātra kopa a) 1955—1962 b) Lugas: 1955, 1957—1960, 1962 pa 1 c) Rež.: Aleksis Vilde, A. Mangulsons 3, F. Andersons d) Dek.: Laimonis Eglītis 2, Georgs Graudiņš 1.

82. Filadelfijas teātra kopa a) 1970. g. sept. b) Lugas: 1971—1973 kopā 3 c) Rež.: Vilis Gulbis d) Dek.: Arnolds Treibergs, Dace Marga e) 15—20 dalībnieki, caurmērā ap 20 gadus veci f) V. Gulbis, 3532 Carey Rd, Philadelphia, PA 19154, USA.
83. Fondulakas (Fond du Lac) aktieņu kopa a) 1951—1961 b) Lugas: pavisam 13 lugas un 3 uzvedumi c) Rež.: Alma Ozoliņa d) Dek.: J. Ozols, A. Augstkalns.
84. Grandrepidsas (Grand Rapids) latviešu biedrības teātra kopa a) 1951. gada 21. jūlijā b) Lugas: kopā 43 (1951:1, 1952, 1953 pa 3, 1954:1, 1955:3, 1956:1, 1957:2, 1958:3, 1959:6, 1961, 1963, 1964 pa 1, 1965:2, 1966, 1967 pa 1, 1968:2, 1969, 1971 pa 1, 1972—1974 pa 2, 1975, 1977, 1978 pa 1 c) Rež.: Arnolds Štams 18, Nikolajs Šubiņš 15, Elvīra Brūna 3, Marija Ozoliņa 2 d) Dek.: Ardis Vinklers 1, Arvīds Dāvidsons 1, Benno Tāivaldis 2, Anatols Meiers 3, Harijs Celms 4, Arvīds Lapsiņš 14 e) 30—40 dalībnieki. 1974. gadā divas personas jaunakas par 20 g., divas 20—30 g., viena 31—40 g. un 22 vecākas par 40 g. f) Ruta Puriņa, 941 Benjamin N. E., Grand Rapids, MI 49503, USA.
85. Grandrepidsas DV apvienības teātra kopa a) 1972 b) Lugas: 1972:1.
86. Gaņezera teātra kursi a) 1977 b) Lugas: 1977:5 c) Režisors: Māris Ubāns.
87. Indianapolisas latviešu drāmatiskais ansamblis a) 1950 b) Lugas: kopā 48 (1951, 1952 pa 1, 1953:3, 1954:1, 1955:2, 1956:3, 1957—1960 pa 2, 1961:3, 1962:4, 1963:3, 1964:2, 1965—1967 pa 1, 1968:2, 1969:1, 1970:2, 1971:1, 1972:2, 1973:3, 1975:2, 1978:1) c) Roberts Vanags 32, Ansis Veilands 2, Jānis Adamsons 8, Vigo Burģis 6 d) Dek.: Roberts Vanags 43, Vija Celmiņa 1, E. Auziņš 1 e) Ansambli 20—30 aktieņu (1974) f) Vigo Burģis, 9875 Westfield Blvd, Indianapolis, IN 46200, USA.
88. Kalamazū latviešu biedrības drāmatiskais ansamblis (no 1962: Kalamazū DV apvienības drāmas kopa, 1969: Kalamazū latviešu drāmatiskā kopa, 1972: Kalamazū teātra grupa) a) 1950 b) Lugas: 1958:2, 1960:1, 1962:2, 1963:1, 1967:2, 1969, 1972 pa 1 c) Rež.: Kārlis Baltpurviņš, Richards Rollis 6, A. Znatnāja 2, Helēna Sildega d) Dek.: Harijs Celms 4, Arnolds Sildegs.
89. Kalamazū latviešu jaunatnes kopas drāmas sekcija a) 1950 b) Lugas: 1953:3, 1956:2, 1957, 1959, 1960, 1962 pa 1 c) Rež.: Verners Rinkušs 1, Kārlis Baltpurviņš 4, Arturs Gaiķis 1 d) Dek.: Jānis Rinkušs 2, Arnolds Sildegs 1.
90. Klīvlendas Daugavas vanagu teātris a) 1952 b) Lugas: kopā 24 (1953:1, 1956:5, 1957—1959 pa 1, 1960:3, 1962—1965, 1968, 1973 pa 1, 1975:3, 1977:1, 1978:2 c) Rež.: Vilma Aigara 3, Jūlijs Borgs 2, Emīls Skujeniņš 2, Arturs Rubenis 17, d) Dek.: Jānis Ansons, Inta Miške, Bernhards Sniedze, Maija Gruzīte, Lilita Spure, Maija Strauta, Rūdolfs Āboliņš e) Teātrī kopskaitā 48 tēlotāji f) Arturs Rubenis, 1460 West Clifton Blvd, Lakewood, OH 44107, USA.

91. Klīvlendas latviešu biedrības teātra kopa a) 1954—1959 b) Lugas: kopā 7 (6 lugas un viens dzeju vakars): 1954, 1955 pa 2, 1956, 1959 pa 1 c) Rež.: Vilma Aigara, Emīls Skujenieks d) Dek.: Bernhards Sniedze.

92. Klīvlendas jaunatnes teātra kopa a) 1969—1971 b) Lugas: 6 latv. autoru viencēlieni (1969:3 izrādes, 1970:6, 1971:2) c) Rež.: Arturs Rubenis d) Dek.: Maija Gruzīte, Maija Strauta e) Teātrī bija 19 dalībnieki.

93. Kolorādospringsas latviešu biedrības drāmatiskā kopa a) 1951—1968 b) Lugas: 1951:2, 1952:1, 1954:3, 1955, 1956, 1958—1961, 1965, 1968 pa 1 c) Rež.: Olga Strausa 1, Alma Januma 7, Osvalds Sāpe 3, B. Zīle 2, Ērika Dargevica 1 d) Dek.: V. Zīle, Arvīds Žīgurs 3.

94. Kolorādo DV apvienības drāmas kopa a) 1973 b) Lugas: 1973:1 c) Režisore: Alma Januma.

95. Lenkasteras latviešu biedrības teātra trupa a) 1965—1974 b) Lugas: 1965, 1970 pa 1, 1974:2 c) Rež.: Alberts Rēķis d) Dek.: A. Gerklāvs.

96. Linkolnas drāmatiskā kopa a) 1951—1965, 1968 b) Lugas: 1951, 1953, 1958—1962, 1964, 1965, 1968 pa 1 c) Rež.: V. Krūmiņš, Voldemārs Richters 5, Bruno Krūmiņš, I. Daugule d) Dek.: Ansis Cepure 7, Aivars Ronis 1.

97. Linkolnas latviešu biedrības jaunatnes teātris a) 1951—1964 b) Lugas: 1951, 1953, 1959, 1964 pa 1 c) Rež.: A. Brempelis, Herberts Jesifers, Ansis Cepure.

98. Linkolnas evaņģeliski luteriskās draudzes teātris a) 1977 b) Lugas: 1977:1 c) Rež.: Herberts Jesifers d) Dek.: Ansis Cepure.

99. Longvjū drāmatiskā kopa a) 1962 b) Lugas: 1962:1.

100. Losandželosas latviešu amatieru teātris (arī: Losandželosas latviešu teātris) a) 1951—1969 b) Lugas: 1951:2, 1952, 1953 pa 1, 1954:2, 1956:1, 1958:2, 1959, 1961—1965, 1967, 1969 pa 1 c) Rež.: Mudīte Jurševica 1, Dāvids Agrums 1, J. Vācietis 1, Ansis Tipāns 2, Vilis Lapenieks 5, Vitolds Riķis 3, Andrejs Zinbergs 1, Lidiņa Mitrevica 2 d) Kazimīrs Laurs 2, Imants Tilgašs 3, Ernests Ābele 1, Veronika Janelsiņa 1, Māris Ubāns 1, Andrejs Zinbergs 1, A. Nukša 1.

101. Rietumkrasta latviešu teātris Losandželosā (Viļa Lapenieka teātris) a) 1963—1970 b) Lugas: 1963, 1964, 1970 pa 1 c) Rež.: Vilis Lapenieks.

102. Losandželosas ceļojošais teātris (arī: Anša Tipāna teātris) a) 1964—1973 b) Lugas: 1964:1, 1966:2, 1969, 1971—1973 pa 1 c) Rež.: Ansis Tipāns d) Dek.: Imants Tilgašs, Voldemārs Jurjaks e) Astonī dalībnieki 20—30 g. veci, trīs 31—40 g., seši vecāki par 40 g.

103. Dienvidkalifornijas jaunatnes pulciņa teātris Losandželosā a) 1959 b) Lugas: 1959:1 c) Rež.: Vitolds Riķis.

104. Mančesteras latviešu teātra trupa a) 1967 b) Lugas: 1967:1 c) Rež.: Oskars Grabeža.

MILVŌKI AKTIERU KOPAS IESTUDĒJUMI:
augšā: Noela Kauarda luga „Atstāju to jūsu ziņā” (1963. g.), apakšā: Artura
Voitkus „Jūdass” (1968. g.)

105. Milvōki DV apvienības teātra kopa a) 1951—1972 b) Lugas: kopā 17 (1951:1, 1952, 1953 pa 2, 1955—1959, 1962 pa 1, 1963:2, 1966, 1972 pa 1) c) Rež.: Millija Valtere 16, Voldemārs Krūmiņš 1 d) Dek.: Andrejs Eglītis 5, Valdis Grants 1, Herberts Zellis 4, Maija Gruzīte 1, Ilze Rūke 1 e) Astoņi aktieri (25—65 gadus veci), bez tam grupu skatu dalībnieki (statisti) f) Herberts Misiņš, 2154 North 42nd St., Milwaukee, WI 53208, USA.

106. Milvōki aktieņu kopas teātris (1956. gadā apvienojās ar Viskonsinas latviešu biedrības teātra ansambli) a) 1953—1976 b) Lugas: 1954—1956 pa 1, 1957, 1958 pa 2, 1960, 1961, 1963, 1965, 1968, 1970, 1976 pa 1 c) Rež.: Gustavs Amols 1, Pēteris Ozols 10, Voldemārs Krūmiņš 2, Ēriks Leimanis 1 d) Dek.: Akselis Erharts 1, Alberts Prande 1, Vilis Krastiņš 1, Andrejs Eglītis 2, Jānis Vilensons 1, Herberts Zellis 1, Āris Peniķis 1, Jānis Krišāns 1, Arnolds Šīmanis 1, Ilga Reke 1 e) 1962 saņemta ALA kultūras fonda atzinības balva.

107. Milvōki DV apvienības jaunatnes ansamblis a) 1951 b) Lugas: 1954 1955, 1958 pa 1 c) Rež.: Millija Valtere d) Dek.: Andrejs Eglītis.

108. Mineapolisas jaunatnes drāmas vienība a) 1958, 1976 b) Lugas: 1958: 2, 1976, 1977 pa 1 c) Rež.: Zīle Cukura, Reinis Miesnieks, Edgars Šulcs d) Dek.: Juris Dulbe.

109. Mineapolisas latviešu apvienības teātris (arī: drāmas kopa) a) 1952—1959 b) Lugas 1952, 1953 pa 1, 1954:3, 1956:1, 1957, 1959 pa 2 c) Rež.: Andris Valdmanis 2, Jēkabs Vērenieks 7 d) Dek.: Arturs Drone 1, Voldemārs Āboliņš 2, Jūlijs Jēgers 1, Alberts Pakalns 1.

110. Minesōtas DV apvienības teātris a) 1951 b) Lugas: kopā 23 lugas 42 izrādēs (1955:1, 1958, 1959 pa 3, 1960:2, 1961—1965, 1967 pa 1, 1968:2, 1969, 1972 pa 1, 1973:2, 1976, 1977 pa 1 c) Rež.: Jēkabs Vērenieks, Andris Valdmanis, Jānis Ādamsons, Aleksandrs Lapkoks, Elmārs Upermanis, Arvīds Drone, Edgars Šulcs, Edgars Inde, Andrejs Šedriks d) Dek.: Elmārs Priedītis, Voldemārs Āboliņš, Alberts Pakalns, Jānis Skujiņš, Antra Pakalna, Arvīds Drone, Juris Dulbe e) Teātrī 41 dalībnieks. 1960 saņemts ALA kultūras fonda atbalsts un 1967 godaraksts, 1968 DV ASV zemesvaldes godaraksts, 1975 Minesōtas stāta mākslas padomes atbalsts, 1977 gaidu centr. valdes diploms un LTAZ pateicības raksts. Teātris rīkojis Sanfrancisko Mazā teātra, Austrālijas latv. teātra, Sidnejas latv. teātra un Losandželosas ceļojošā teātra viesizrādes. f) Edgars Inde, 3740 S. 21st Ave, Minneapolis, MN 55407, USA.

111. Minesōtas latviešu apvienības jaunatnes teātris a) 1958 b) Lugas: 1958:1, 1960:2, 1961—1963, 1970, 1975—1977 pa 1, 1978:2 c) Rež.: Edgars Šulcs, Jēkabs Vērenieks, Gunārs Brūvelis d) Dek.: Valdis Lānis, Alberts Pakalns, Jānis Skujiņš, Juris Dulbe, Antra Pakalna e) Sk. 168. lpp. f) Jānis Dimants, Jr., 2330 Insbruck Parkway, Columbia Heights, MN 55421, USA.

112. Ņujorkas DV apvienības teātra kopa a) 1958 b) Lugas: 1958:1.

113. Nudžersijas latviešu biedrības drāmatiskā kopa a) 1952 b) Lugas: 1952:2, 1953:1, 1954:2, 1955, 1957, 1959—1965, 1967 pa 1, 1968:2, 1970, 1974 pa 1 c) Rež.: Silvāna Kadiķe 8, Jānis Neimanis 1, Jēkabs Zaķis 1, Tonija Kalve 1, Paulīne Dūmiņa 1, Rūdolfs Mucenieks 6, Pēteris Ozoliņš 2, Guna Ozoliņa 1 d) Dek.: Kārlis Dikerts 14, A. Ives 1, Andrejs Sebris 1, Alfrēds Krūkliņš 2.
114. Ūklendas (Oakland) drāmatiskā kopa Kalifornijā (arī: Ūklendas latviešu apvienības teātra trupa un: Latviešu teātris Ziemeļkalifornijā) a) 1950—1958 b) Lugas: 1951—1953 pa 1, 1954, 1956 pa 2, 1958:1.
115. Ōmahas latviešu biedrības teātra ansamblis a) 1961—1974 b) Lugas: kopā 9 (1961—1963 pa 1, 1964:2, 1965, 1967, 1968, 1974 pa 1) c) Rež.: Nikolajs Zariņš, Bernhards Austrums d) Dek.: Alfrēds Keruzis, Ojārs Zariņš e) 1975. gadā ansamblī bija 22 dalībnieki (viens jaunāks par 20 g., četri 21—30 g., astoņi 31—40 g., viens 41—50 g., trīs 51—60 g., četri 61—70 g. veci un viens vecāks par 70 g.).
116. Orendžas latviešu drāmas kopa a) 1965 b) Lugas: 1965:1 c) Rež.: Paulīne Dūmiņa d) Dek.: Ilga Baumanē.
117. Pacifika Palisadu drāmas kopa Kalifornijā a) 1963—1964 b) 2 lugas (apceļoja ap 30 latviešu centru) c) Rež.: Ansis Tipāns, Anslavs Eglītis d) Dek.: Veronika Janelsiņa e) Trīs līdz četri aktieři.
118. Portlendas (Oregonā) latviešu folkloras klubs a) 1958 b) Lugas: 1958:2.
- 118a. Portlendas drāmas kopa a) 1957 b) Lugas: 1957:1.
119. Ročesteras Daugavas vanagu apvienība a) 1954—1956 b) Lugas: 1954; 1956 pa 1 c) Rež.: J. Ozols, P. Brūveris.
120. Saginō (Saginaw) latviešu kluba teātra kopa a) 1952 b) Lugas: 1952:1.
121. Sanfrancisko DV apvienības drāmatiskā kopa (arī: Ziemeļkalifornijas DV teātris) a) 1958 b) Lugas: 1958, 1960—1964 pa 1, 1965:2, 1973:1 c) Rež.: Laimonis Siliņš 4, H. Reinvalds, Laimonis Stabulis 3 d) Dek.: Brigita Siliņa 1, Gunārs Galviņš 1, Gunārs Grieze 1, Anna Plūge 2, Arturs Langmanis 1.
122. Mazais teātris Sanfranciskō a) 1966 b) Lugas: 1966:1, 1967:3, 1968:1, 1969—1973 pa 2, 1974:3, 1975—1978 pa 1 c) Rež.: Gunārs Grieze 1, Ivars Lindbergs 3, Ingūna Pampe 1, Laimonis Siliņš 16 d) Dek.: Gvido Augusts, Raimonds Staprāns, Raimonds Slaidiņš, J. Dumpis, Maira Reinberga e) 1974. gadā viens dalībnieks teātrī jaunāks par 20 g., pieci 20—30 g., divi 31—40 g. veci un 10 vecāki par 40 gadiem. Ansamblis vairākkārt godalgots f) Laimonis Siliņš, 27693 Lupine Rd, Los Altos Hills, CA 94132, USA.
123. Sentpītersbergas (St. Petersburg) drāmas kopa a) 1970 b) Lugas: 1970:1 c) Rež.: V. Siliņa.
124. Sietlas latviešu teātra kopa (no 1960: Sietlas latviešu biedrības drāmatiskā kopa, no 1965: Sietlas latviešu aktieři, no 1974: Sietlas drāmatiskā kopa)

a) 1950 b) Lugas: 1950, 1951 pa 1, 1952:2, 1953—1957 pa 1, 1960, 1962 pa 2, 1964:1, 1965:3, 1968, 1969, 1972 pa 1, 1974:3 c) Rež.: Alīde Grīnberga 6, Fricis Rutkis 11, Kazimirs Upenieks 1, Ivars Miķelsons 3 d) Dek.: Raimonds Staprāns 3, Vītauts Racibarskis 7, J. Zommers 1, Anna Dārziņa 1, Uga Alberts 1, Pauls Dermanis 1, J. Bergmanis 1.

125. Sietlas draudzes un Latviešu biedrības Vašingtonas stātā drāmas kopa a) 1955 b) Lugas: sākot ar 1955, kopā 8 lugas c) Rež.: Olga Švarca 2, A. Līviņa 1, Alīde Grīnberga 3, P. Celms 1 d) Dek.: Kārlis Rekevics 1, Vītauts Racibarskis.

126. Sūfōlsas (Sioux Falls) latviešu biedrības drāmātikā kopa a) 1951 b) Lugas: 1951:3, 1953:2, 1954, 1956—1958 pa 1, 1959:2, (?):2, 1961, 1967 pa 1 c) Režisori: Pauls Kalniņš 8, Edgars Šulcs 1 d) Dek.: Indulis Tobias.

127. Takomas teātra kopa a) 1951 b) Lugas: 1951, 1971 pa 1 c) Rež.: Fricis Rutkis.

128. Takomas latviešu jaunatnes pulciņa drāmas kopa a) 1956 b) Lugas: 1956, 1958, 1961 pa 1 c) Rež.: Pauls Krastiņš 1, Fredis Kaufmanis 2; mūzik. vad. Ruta Delle d) Dek.: Laukere.

129. Vilimantikas latviešu drāmātikā kopa a) 1953 b) Lugas: 1953, 1954 pa 1, 1955, 1956 pa 2, 1957:3, 1958—1961 pa 2, 1962:1 c) Rež.: Augusts Mitrevics 17, Lidiņa Mitrevica 2 d) Dek.: Zenta Krone 1, Tālvāldis Sņiķeris 1.

130. Vilimantikas latviešu biedrības teātra trupa a) 1954 b) Lugas: 1954:1 c) Rež.: V. Roze.

131. Vilimantikas skatuves biedrība Silmači a) 1956 b) Lugas: 1956:1.

132. Vilingtonas un apkārtnes latviešu draudzes teātra kopa a) 1969. g. 23. aprīlī b) Lugas: 1970:1 (3 izrādes), 1971:1 (5 izr.), 1972:1 (4 izr.), 1973:1 (4 izr.), 1974:1, 1975:1 (5 izr.), 1976—1978 pa 1 c) Rež.: Uldis Kariņš d) Dek.: Rasma Jūrmala, Valdis Ivansons e) 8—15 tēlotāji. 1975. gadā viena dalībnieka vecums bija starp 20—30 g., triju 31—40 g., un pieci bija vecāki par 40 g. f) Mrs Dz. Baidiņš, 1104 Windon Dr., Wilmington, DE 19803, USA.

133. Viskonsinas latviešu biedrības teātra ansamblis a) 1951—1956, kad apvienojās ar Milvōki aktieŗu kopas teātri b) Lugas: 1951, 1952 pa 2, 1953:3, 1954—1956 pa 1 c) Rež.: Pēteris Ozols 8, Gustavs Amols 1 d) Dek.: Valdis Zeps 1, A. Eglītis 1, Vilis Krēsliņš 2.

134. Ziemeļpudžersijas latviešu jaunatnes pulciņa „Trīs zvaigznes” drāmas kopa a) 1952? b) Lugas: 1952?—1954?:3, 1955, 1956 pa 1 c) Rež.: Paulīne Dūmiņa d) Dek.: Mārtiņš Krūmiņš, Anna Auzere e) ALA kultūras fonda godalga 1955 par Raiņa lugas „Pūt, vējiņi!” izrādi.

Kanādā

135. Latviešu jaunatnes pulciņš Liesma Bamptonā a) 1956 b) Lugas: 1956:1 e) Trūkst informācijas par Bamptonas DV teātri ar režisoru Oskaru Zviedri.

136. Edmontonas latviešu teātris a) 1952 vai 1953 b) Lugas: 1952 vai 1953:1 c) Režisors: Knuts Lesiņš.

137. Hamiltonas DV nodaļas drāmas ansamblis a) 1951—1959 b) Lugas: 1952, 1953 pa 1, 1954:2, 1955, 1957 pa 1, 1958:2, (?):4 c) Rež.: Ernests Jurševskis 2, Lidija Lapsa 3, Boriss Zvaigzne 1, Valdemārs Pukāts 1 d) Dek.: Ilgvars Šteins 1, B.Silkovskis, Astrīde Robežgruntiece 1, Tālis Ķīļauka 1, Boriss Zvaigzne 1.

138. Kičeneras un Voterlū latviešu biedrības drāmas kopa a) 1952 b) Lugas: 1952, 1954, 1968 pa 1 c) Rež.: Kr. Spricenijs 2 d) Dek.: Vitolds Krustāna

139. Kičeneras un Voterlū DV nodaļas drāmatiskais ansamblis a) 1956 b) Lugas: 1956:1 c) Rež.: Kr. Spricenijs.

140. Kirklandlēkas (Kirkland Lake) latviešu kopas drāmatiskais ansamblis a) 1951 b) Lugas: 1951:1 c) Rež.: M. Tetere.

141. Londonas latviešu teātris (arī: DV Londonas nodaļas teātra trupa, no 1970: drāmas kopa) a) 1952 b) Lugas: 1952:2, 1953—1955, 1958 pa 1, 1961, 1962 pa 2, 1963:1, 1964:3, 1971, 1973 pa 1 c) Rež.: P. Zvagulis 2, V. Daugulis 1, T. Zandersons 4, Elfrīda Kukaine 2 d) Dek.: H. Rasmanis 5, Jānis Strauts 1.

142. Manitobas DV nodaļas drāmas sekcija a) 1958 b) Lugas: 1958:1, (?):4 c) Rež.: Teodors Minkevics d) Dek.: E. Dīriķis, A. Daumants.

143. Marisa Vētras teātris Kanādā (Torontō) a) 1957—1961 b) Lugas: 1957:3, 1961:1 c) Rež.: Mariss Vētra d) Dek.: Kārlis Langenfelds, Valdis Vare, Jānis Kravis.

144. Montrealas latviešu palīdzības biedrības teātris (no 1950: Montrealas latviešu teātris) a) 1949—1963 b) Lugas: 1949:2, 1950:1, 1952:2, 1953, 1955, 1957 pa 1, 1958:3, 1960, 1962, 1963 pa 1 c) Rež.: Irma Graudiņa 6, Alma Mača 1, Gunārs Vērenieks 4, Eižens Reveliņš 3, O. Krādziņš 1, E. Skrapsts 1 d) Dek.: Viktors Laiviņš 6, Bruno Ozoliņš 6, Velta Dzirne 2.

145. Niagarafōlsas (Niagara Falls) DV nodaļas drāmatiskā kopa a) 1954—1956 b) Lugas: 1954—1956 pa 1, (?):2 c) Rež.: J.Viķelis d) Dek.: P. Rungis.

146. Niagaras un Sentkaterinsas jaunatnes pulciņš Dzirkstele a) 1960 b) Lugas: 1960:1 c) Rež.: Aleksandrs Puķe d) Dek.: Juris Skalde.

147. Sentkaterinsas (St. Catherines) DV nodaļa a) ? b) Zināmas 3 izrādītas lugas, vanadžu uzvedumā 2 lugas.

148. Otavas latviešu ev.lut.draudzes dāmu komiteja a) 1953—1954 b) Lugas: 1953, 1954 pa 1 c) Rež.: R. Končus.

149. Sadberi (Sudbury) DV nodaļas drāmatiskā kopa a) 1953—1971 b) Lugas: 1953, 1954, 1967, 1971 pa 1 c) Rež.: Žanis Neimanis.

150. Kanādas latviešu klubs Torontō a) 1948 b) Lugas: 1948:3, 1949:1 c) Rež.: Alfrēds Spricenijs, Juris Dzeguze, A. Kļaviņš.

151. (Toronto) DV teātris Kanādā a) 1950 b) Lugas: 1950, 1952—1954 pa 2, 1955:4, 1956:2, 1957—1959 pa 1, 1960:4, 1962:1, 1963—1965 pa 2, 1966, 1968, 1969 pa 1, 1970, 1971 pa 2, 1972:1, 1973—1975 pa 2, 1976:1, 1977:2 c) Rež.: Valdis Skudra, Ādolfs Vilkančis, Oskars Zviedris, Elmārs Šķobe, Alma Mača, Fēlikss Lintiņš, Dzintars Pūpēdis, Emma Kalniņa, Ernests Jurševskis, Hugo Miķelsons, Boriss Zvaigzne, Inta Purva, Osvalds Liepa, Osvalds Uršteins, Reinis Birzgalis, Alfrēds Straumanis, Gunārs Vērenieks, Edgars Kraujiņš, d) Dek.: A. Rozenbergs, Arvīds Žīgurs, Kārlis Bērziņš, Eduards Dzenis, Pēteris Kārklis, Edgars Dambergis, Valdis Vare, Ilze Rūdolfa, Edgars Krūmiņš, Kārlis Pakrastiņš.

152. Toronto latviešu nacionālais teātris a) 1951—1959 b) Lugas: 1951:1, 1952:3, 1953, 1954 pa 1, 1955:4, 1957, 1958 pa 2, 1959:1 c) Rež.: Milda Muižarāja 15 d) Dek.: T. Sukurs 1, B. Vilnis 1, Pēteris Kārklis 2, Viktors Bričkus 1.

153. Toronto latviešu biedrības drāmatiskais ansamblis a) 1952—1969 b) Lugas: 1952:2, 1953:1, 1954—1957, 1959, 1960, 1962, 1965, 1969 pa 1 c) Rež.: Ādolfs Vilkančis 2, Oskars Zviedris 1, Voldemārs Pukāts 7, Emma Kalniņa 1, Boriss Zvaigzne 1, Juris Jurševskis 1 d) Dek.: Kārlis Langenfelds 2, J. Gribusts 1, Jānis Sukurs 1, Boriss Zvaigzne 1, Valdis Vare 4, Oto Grebže 1.

154. Toronto apvienotie teātri a) 1953, 1957, 1960, 1976 b) Lugas: 1953: 2, 1957, 1960, 1976 pa 1 c) Rež.: Milda Muižarāja, Voldemārs Pukāts, Emma Kalniņa, Osvalds Uršteins d) Dek.: Kārlis Bērziņš, Edgars Drūmiņš, Ēvalds Dajevskis.

155. (Toronto) latviešu drāmas ansamblis a) 1958 b) Lugas: 1958: 3, 1959:1 c) Rež.: Boriss Zvaigzne, Dzintars Pūpēdis d) Dek.: Boriss Zvaigzne.

156. (Toronto) DV teātra studija a) 1969 b) Lugas: 1969:3 c) Rež.: Alfrēds Straumanis d) Dek.: Valdis Vare.

157. Toronto teātris a) 1972 b) Lugas: 1972:1, 1973:2, 1974, 1975, 1978 pa 1 c) Rež.: Voldemārs Pukāts 3, Dzintars Pūpēdis 2 d) Mirjāma Bērziņa 1, Vilnis Brastiņš 3.

158. Toronto latviešu biedrības drāmatiskais ansamblis a) 1976 b) Lugas: 1976:2 c) Rež.: Lonija Vasariņa, Ernests Jurševskis d) Dek.: L. Klepere.

159. (Toronto) latviešu studentu teātris a) 1974 b) Lugas: 1974, 1975 pa 1 c) Rež.: Ādolfs Tomanis 1, Dzintars Pūpēdis 1 d) Dek.: Aleksis Kovariķis 1, Andris Hausmanis 1.

159a. Toronto tautasdeju kopa Diždancis a) 1948 b) Lugas: 1969:1 c) Mūzikālais vadītājs: Andrejs Jansons, choreografe: Valda Briede d) Dek.: Andrejs Briedis.

160. Vankuveras latviešu biedrības drāmatiskā kopa a) 1958—1967 b) Lugas: 1958, 1964, 1967 pa 1.

161. Vinipegas latviešu biedrības teātris a) 1949—1967, 1977 b) Lugas: 1949:2, 1956, 1957, 1961—1963, 1967, 1977 pa 1 c) Rež.: Juris Dzeguze 1, Lilija Dūna 2, Tālivaldis Sņiķeris 3, Zigrīda Kļaviņa 1 d) Dek.: Visvaldis Upenieks.

162. Vinipegas DV nodaļas drāmatiskā kopa a) 1952—1961 b) Lugas: 1952, 1954, 1956, 1958, 1961 pa 1 c) Rež.: Teodors Minkevics 5.

Vācijā

163. Altgarges latviešu nometnes JKS teātris a) 1946—1947 b) Lugas: 1946, 1947 pa 1 c) Rež.: H. Grants, Mārtiņš Siliņš.

163a. Alterfrādes lauksaimniecības skolas JKS drāmatiskā kopa a) 1947 b) Lugas: 1947:1 c) Rež.: A. Smalkais d) Dek.: Karitons (?).

164. Ambergas latviešu teātra trupa a) 1945 b) Lugas: 1945, 1946 pa 2 c) Rež.: Kārlis Veics d) Dek.: Jānis Lejiņš, Reinis Birzgalis.

165. Ansbachas latviešu drāmatiskā kopa a) 1946—1947 b) Lugas: 1946: 1, 1947 (daudz izrāžu) c) Rež.: Leimanis d) Dek.: Šmite.

166. Augsburgas latviešu teātris (arī: Haunštetenes teātris) a) 1945—1950 b) Lugas: 1945:1, 1946:5, 1947:2, 1948:7, 1949:5 c) Rež.: Augusts Mitrevics 8, Fricis Rutkis 1, Jānis Muncis 1, Lonija Muiža 3, Pēteris Kalniņš 1 d) Dek.: Fr. Eglītis, Richards Rollis.

167. Augustdorfas nometnes drāmas kopa a) 1950—1956 b) Lugas: 1950: 1, 1952:2, 1953—1956 pa 1 c) Rež.: Pēteris Ozols 1, Jānis Zariņš 1, Edgars Podiss 5, Lilija Šteplere 1, Marianna Zīle.

168. Vācijas latviešu teātris Augustdorfā a) 1952 b) Lugas: 1952:1 c) Režisore: Lilija Šteplere.

169. Badmergentheimas (Bad Mergentheim) nometnes drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: Milda Upīte, Valdis Leists.

170. Baireitas latviešu drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:2 c) Režisors: A. Pāvils.

171. Bernsenas (Börnßen) nometnes latviešu teātris a) 1946 b) Lugas: 1946:1.

172. Bīlefeldes latviešu teātris a) 1960—1961 b) Lugas: 1960, 1961 pa 1 c) Rež.: Marianna Zīle d) Dek.: Fredis Grants.

173. Bīlefeldes DV teātra kopa a) 1964 b) Lugas: 1964:1 c) Rež.: Lilija Šteplere.

174. Bingenas teātra kopa a) 1962 b) Lugas: 1962:1 c) Rež.: Valfrīds Bērziņš d) Dek.: Jēkabs Dankers.

175. Blombergas latviešu teātris a) 1945—1947 b) Lugas: 1945, 1946 pa 4 c) Rež.: Voldemārs Pūce 7, Vilis Lapenieks 1 d) Dek.: Voldemārs Brants 8.

176. Braunšveigas latviešu nometnes drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:2.

177. Darmštates latviešu teātra kopa a) 1946 b) Lugas: 1946, 1947 pa 2, 1948:1 c) Rež.: Sandra Amatniece d) Dek.: L. Kalniņš.

178. Dipenavas un Esernas (Hanoveras aprīņķī) Ventas nometne a) 1946
b) Lugas: 1946:3.
179. Eichštetes nometnes teātris a) 1946 b) Lugas: 1946:3 c) Režisors:
J.Vācietis.
180. Eitīnas nometnes latviešu amatieru drāmas kopa a) 1947 b) Lugas:
1947:5 c) Rež.: T. Zandersons, Aleksis Vilde d) Dek.: K. Rastuperko.
181. Eitīnas DV teātra kopa a) 1950 b) Lugas: 1950:1 c) Rež.: Eiženija
Tikmane d) Dek.: Arnolds Šīmanis.
- 181a. Elmshornas nometnes latviešu teātris a) 1946 b) Lugas: 1946:2
c) Režisors: Pēteris Ozols.
182. Erlangenas latviešu teātris a) 1947 b) Lugas: 1947:2.
183. Eslingenas latviešu operete a) 1947—1948 b) Operetes: 1947, 1948
pa 1 c) Rež.: Lija Gailīte, Ludolfs Liberts, koņmeistars J.Pulciņš, baletmeis-
tars Jānis Ērglis, diriģents: Aleksandrs Mellis d) Dek.: Ansis Treibergs, Lu-
dolfs Liberts e) Ansamblī 55 dalībnieki.
184. Eslingenas latviešu teātris a) Ambergā 1945, Eslingenā 1945—1950
b) Lugas: 1945:2, 1946:3, 1947:4, 1948:2, 1949:8 c) Rež.: Kārlis Veics 7, Jānis Le-
jiņš 9, Augusts Mitrevics 1, Lilija Štengele 1, Valfrīds Streips 1 d) Dek.: Jānis
Kuga 19 e) Bijusi pavisam 551 izrāde ar caurmērā 450 skatītājiem katrā.
185. Eversburgas latviešu invalidu drāmas kopa a) 1950 b) Lugas: 1950
1 c) Režisore: E. Hāznere.
186. Filzekas (Vilseck) nometnes drāmatisks ansamblis a) 1945 b) Lu-
gas: 1945:1 c) Rež.: P. Kalniņš.
- 186a. Fīrtas nometnes drāmas kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:2 c) Rež.:
A. Hartmane.
187. Fišbachas latviešu teātris a) 1946—1949 b) Lugas: 1946:3, 1947:2,
1948:5, 1949:2 c) Rež.: Gustavs Amols 5, Andris Valdmanis 1, Arnolds Štams 2,
Z. Ozoliņš 1, Kārlis Veics 1 d) Dek.: Jānis Šternbergs 1, Arnolds Sildegs 3.
188. Flensburgas latviešu teātris a) 1946 b) Lugas: 1946, 1949, 1950 pa 1
c) Rež.: A. Kopštāls 1.
189. Flensburgas Antverpes nometnes teātris a) 1947 b) Lugas: 1947:4.
190. Frīdrichsortas latviešu teātris (pie Kūles) a) 1946 b) Lugas: 1946:6
c) Rež.: Eiženija Tikmane.
191. Fronhofenas nometnes teātris (Vācijas franču zōnā) a) 1947 b) Lu-
gas: 1947:2.
192. Fuldas latviešu nometnes drāmatiskā kopa a) 1947 b) Lugas: 1947:4
c) Rež.: Katrīna Ulmane, Olģerts Parņickis d) Dek.: Roberts Mazjānis, Albīns
Bušmanis.
193. Gēsthachtas (Geesthacht) Saules nometnes teātris a) 1946 b) Lugas:
1946:1.

194. Giftenes nometnes literāri drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946, 1947 pa 1 c) Rež.: Vilberts Štāls.

195. Grēvenes nometnes teātris a) 1947 b) Lugas: 1947, 1948 pa 4 c) Režisori: Fēlikss Lintiņš 3, Pēteris Ozols 5 d) Dek.: Ojārs Bisenieks 3, Valdis Vare 3, Verners Krauklis.

196. Grōsenbrodes drāmatiskā kopa a) 1946—1949 b) Lugas: 1946:5, 1947:4 c) Rež.: Egils Kalme 2, Augusts Vanags 1, Kārlis Vanags 5 d) Dek.: Egils Kalme.

196a. Grōshābersdorfas nometnes teātris (pie Fīrtas) a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: A. Roziņš.

197. Halles latviešu nometnes drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: J. Ikstrums.

197a. Hallendorfas Straumēnu nometnes teātris a) 1947 b) Lugas: 1947:1.

198. Hamburgas DV nodaļas teātris a) 1955 b) Lugas: 1955, 1956, 1969 pa 1 c) Rež.: A. Nātriņa, Lilija Kluce, Māra Zaļaiskalna d) Dek.: D. Tomsons.

199. Altonas JKS nodaļas jaunatnes teātrī kopa Hamburgā a) 1954 b) Lugas: 1954:1 c) Rež.: R. Kalniņš.

200. Hamburgas Fišbachas latviešu nometnes teātris a) 1953:2, 1954:1 c) Rež.: Eizens Kalniņš.

201. Hamburgas latviešu biedrības drāmas ansamblis a) 1954—1964 b) Lugas: 1954, 1958, 1961, 1963 pa 1, 1964:2 c) Rež.: A. Nātriņa 1, Tekla Šrēdere 4, Lilija Kluce d) Dek.: D. Tomsons, Rūdolfs Bendrups, Ivars Alberts.

202. Hānavas JKS drāmatiskā kopa a) 1945—1948 b) Lugas: 1945:2, 1946:3, 1947:4, 1948:1 c) Rež.: Kr. Spricenieks 1, Benita Rītiņa 8 d) Dek.: Harijs Gričevičs 5, Bruno Ozoliņš 1.

203. Hanoveras nometnes teātris a) 1947 b) Lugas: 1947:2 c) Rež.: F. Videnieks d) Dek.: Haralds Grīns.

204. Ingolštates latviešu nometnes teātris a) 1946 b) Lugas: 1946, 1952 pa 3, 1953:2 c) Rež.: Jānis Neimanis 1, Teodors Grasis 2, Valfrīds Bērziņš 1.

205. Ingolštates JKS kultūrālās pašdarbības kopas teātrī trupa a) 1955 b) Lugas: 1955:2 c) Rež.: Valfrīds Bērziņš d) Dek.: T. Dišlers.

206. Insulas nometnes drāmatiskā kopa a) 1948 b) Lugas: 1948:1 c) Režisors: Kristaps Caune.

207. JKS Kaseles Bētenhauzenas nometnes latviešu teātris a) 1946—1948 b) Lugas: 1946:2, 1947:4, 1948:1 c) Rež.: Vilis Eizāns d) Dek.: Arvīds Mednis.

208. Kaizerslauternas latviešu teātris a) 1958 b) Lugas: 1958:1 c) Rež.: Valfrīds Bērziņš.

209. Kemptenes latviešu teātris a) 1946 b) Lugas: 1946:2 c) Rež.: Francis Rutkis.

- 209a. Kleinkecas latviešu noņemnes drāmatiskā sekcija a) 1945 b) Lugas: 1945:1.
210. Kāles latviešu noņemnes teātris a) 1945 b) Lugas: 1945:3, 1946:7, 1947:2, 1948:1 c) Rež.: Eiženija Tikmane.
- 210a. Lauingenas noņemnes latviešu teātra kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: K. Lieģis d) Dek.: Jūlijs Priedītis.
211. Lērtes Čerčila noņemnes drāmatiskā kopa a) 1947—1948 b) Lugas: 1947:2, 1948:1 c) Rež.: A. Jankovskis.
212. Lībekas latviešu teātris a) 1946—1949 b) Lugas: 1946:10, 1947:8, 1948:6, 1949:2 c) Rež.: Žanis Dulpiņš 1, Pēteris Elsiņš 17, Eižens Kalniņš 4, Elmārs Upermanis 1, Jānis Zariņš 2, Millija Einberga 1 d) Dek.: Atis Grunde 19, Jānis Jēgers 2, Jēkabs Sedols 1, Juris Soikāns 1, Frīdrihs Milts 3 e) Izrāžu kopskaitis bijis 413. Ziņas sniedzis režisors Pēteris Elsiņš.
213. Lingenas noņemnes teātris a) 1951 b) Lugas: 1951:1 c) Rež.: A. Herdels, P. Jakovics.
214. Manheimas (8252.) latviešu darbarotas drāmatiskā kopa a) 1954 b) Lugas: 1954:2 c) Rež.: Sandra Amatniece d) Dek.: A. Šteins 1, Verners Rantiņš 1.
215. Marktredivcas noņemnes latviešu teātris a) 1946—1947 b) Lugas: 1946:3, 1947:1 c) Rež.: M. Ercums d) Dek.: Jūlijs Matisons.
216. Matenbergas teātra trupa (pie Kaseles) a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: Elza Ģintere.
217. Memmingenas teātra kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:2, 1951:1, 1952?: 3, 1954:1, 1959:3, 1960—1963 pa 1 c) Rež.: Oskars Kalējs 1, Voldemārs Krūmiņš 2, A. Blaumanis 1, Ed. Ābele 3, A. Prinkalne 2 d) Dek.: Stefans Gečs 3, A. Piņķis 1.
218. Memmingenas DV drāmatiskā kopa a) 1952 b) Lugas: 1952:2, 1953—1956 pa 1 c) Rež.: M. Šalme, Oskars Kalējs 3, A. Kalēja 1, A. Prinkalne 1 d) Dekoriatori: Stefans Gečs, E. Tāls, A. Piņķis.
219. Mērbekas latviešu teātris (no 1948 Blombergā, no 1949 Augustdorfā) a) 1945—1950 b) Lugas: 1945:2, 1946:3, 1947, 1948 pa 2, 1949:5, 1950:2 c) Rež.: Jānis Zariņš 8, Osvalds Uršteins 7, Kārlis Dzeldē 1 d) Dek.: Ēvalds Dajevskis 16 e) Mākslinieciskajā personālā 33 personas (no tām 32 profesionāli aktieři); 22 tehniskie darbinieki. Teātris apceļoja kā angļu, tā amerikāņu zonu Vācijā.
220. Mercfeldes drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:1.
- 220a. Mildorfas (Bavārijā) latviešu noņemnes drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: T. Ritums.
221. Minchenes Freimaņa noņemnes teātra kopa a) 1947 b) 1947:3 lugas.
222. Minchenes Lohengrīna noņemnes teātris a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: Jānis Ģermanis d) Dek.: Arturs Sildegs.

223. Ludvigsfeldes JKS teātris Minchenē a) 1956 b) Lugas: 1956:2 c) Režisors: Teodors Grasis d) Dek.: Valfrīds Šmerliņš.

224. Minchenes Mozachas (Mosach) latviešu nometnes drāmatiskā kopa a) 1951 b) Lugas: 1951:3, 1952:1 c) Rež.: Anna Kofska.

225. Minsteres DV nodaļas teātra kopa a) 1967 b) Lugas: 1967:1 (kopā ar skolu), 1972—1976 pa 1 c) Rež.: Olija Trauciņa d) Dek.: Valdis Višķeris, Pēteris Purmalis e) Izrādes notikušas Minsterē, Mēchengladbachā, Ķelnē, Hamburgā, Lībekā, Kaizerslauternā, Oldenburgā, Etlingenā un Briselē. 1978. gadā 12 dalībnieki (viens jaunāks par 20 g., četri 21—30 g., viens 31—40 g. vecs un seši vecāki par 40 gadiem).

226. Mirvikas nometnes latviešu teātris a) 1945 b) Lugas: 1945:1.

227. Neinburgas (Neunburger Wald) latviešu drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:2 c) Rež.: Nikolajs Šubiņš d) Dek.: Ardis Vinklers.

228. Neietingenas (Neuöttingen) latviešu teātris a) 1946—1947 b) Lugas: 1946:3, 1947:2 c) Rež.: J. Krūmiņš d) Dek.: Anna Kofska.

229. Nirnbergas Valkas nometnes teātra kopa a) 1947—1949 b) Lugas: 1947:1, 1948:2, 1949:1 c) Rež.: Nikolajs Šubiņš d) Dek.: Ardis Vinklers.

230. Oldenburgas Mežotnes nometnes drāmas kopa a) 1947 b) 1947:1 luga.

231. Oldenburgas Tērvetes nometnes teātra kopa a) 1947 b) 1947:7 lugas.

232. Ūmštetes nometnes JKS un JSKS drāmas kopa Oldenburgā a) 1947—1950 b) Lugas: 1947:1, 1950:3.

233. Oldenburgas latviešu opera a) 1946 b) Operas: 1946:3 c) Rež.: Vol-demārs Pūce, Jēkabs Zaķis, Jūlijs Borgs; diriģents: Bruno Skulte, korķeistris: Bierants Kuņķis d) Dek.: Ēvalds Dajevskis, Alma Veniņa e) 45 dalībnieki, vācu orķestris; notikušas 10 izrādes.

234. Oldenburgas latviešu biedrības un DV nodaļas drāmas kopa a) 1956 b) Lugas: 1956:4.

235. Pinebergas teātra entuziasti a) 1953 b) Lugas: 1953:1 c) Režisore: Mērija Sakse.

236. Rēgenburgas amatieņu drāmatiskais ansamblis a) 1945 Filzekā (Vilseck), pārcelts uz Ambergu, atpakaļ uz Filzeku, pēc tam uz Rēgenburgu b) Lugas: 1945—1949:20 c) Rež.: Vilis Liepa, Pauls Kalniņš (zināmi tikai pēdējām lugām) d) Dek.: Margarita Biezaite (zināma tikai vienai lugai).

237. Rendsburgas nometnes drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: Elmārs Upermanis.

238. Rotenburgas nometnes drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: L. Zeps.

239. Špakenbergas nometnes drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:3
c) Rež.: Asja Kalniņa, Arvīds Balodis 2 d) Dek.: Mārtiņš Strovalds.
240. Švarcenbekas JKS nodaļas drāmatiskā kopa a) 1947 b) Lugas: 1947:
1 c) Rež.: Aleksis Vilde.
241. Švarchofenas latviešu nometnes teātris a) 1946 b) Lugas 1946:3
c) Rež.: Nikolajs Šubiņš d) Dek.: Ardis Vinklers.
- 241a. Veclaras (Wetzlar) nometnes teātris a) 1946 b) Lugas: 1946:1
c) Rež.: E. Kraule.
242. Vēdeles nometnes teātris a) 1946 b) Lugas: 1946:3 c) Rež.: Pēteris Ozols.
243. Vesthofenas (Westhofen) novietnes drāmatiskā kopa (arī: Ķelnes latviešu teātra trupa 1960) a) 1956—1964 b) Lugas: 1956, 1957, 1959—1962, 1964 pa
1 c) Rež.: Edgars Podiss d) Dek.: Valdis Āboliņš 1, Oskars Celms 1.
244. Vircburgas latviešu teātris a) 1945—1949 b) Lugas: 1945:2, 1946:3,
1947:7, 1948:2, 1949:3 c) Rež.: Lilija Salna 10, V. Rožkalns 1, P. Celms 1 d) Dek.:
Pēteris Rožlapa 1, Viktors Laiviņš 16.
245. Vircburgas latviešu jaunatnes teātris a) 1948 b) Lugas: 1948:1.
246. Vircburgas latviešu opera a) 1947—1948 b) Operas: 1947:1, 1948:2
c) Rež.: Marija Vedrinska, diriģenti: Fricis Libermanis, G. Hartmanis d) Dek.:
Osvalds Rožkalns, Viktors Laiviņš.
247. Vircburgas rietumu nometnes drāmatiskā kopa a) 1947 b) Lugas:
1947:2.
248. Vīsbādenes latviešu nometnes drāmas kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:
2 c) Rež.: Katrīna Ulmane, Sandra Sēja.
249. Volterdingenas JKS drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946, 1947
pa 5 c) Rež.: Žanis Dulpiņš, Valdis Dzintarnieks, Fēlikss Lintiņš d) Dek.: Ver-
ners Jankevics.
250. Vundzīdeles latviešu drāmatiskā kopa a) 1946 b) Lugas: 1946:1
c) Rež.: N. Aupmane.
251. Zārštetes nometnes teātris a) 1947 b) Lugas: 1947:1 c) Rež.: Vi-
liberts Štāls d) Dek.: Krasts, Zīle.
252. Zēdorfas nometnes teātris a) 1947 b) Lugas: 1947:7 c) Režisors:
J. Kaķis.
253. Zengvardenas JKS nodaļas drāmatiskais ansamblis a) 1949 b) Lu-
gas: 1949:1.
254. Minsteres latviešu ģimnazijas teātra studija a) 1957 b) Lugas: 1965
—1967, 1969, 1970 pa 1, 1971:2, 1973, 1974, 1976 pa 1, 1978:2 c) Rež.: Olija Trau-
ciņa, Vīta Kristovska, Tamāra Sinka, Juris Sils, Reinis Birzgalis, skolēni: Jānis
Kārklīņš, Tālis Būmanis, Ārvaldis Picka, Andojārs Rudzis e) Sk. arī 169. lpp.

Zviedrijā

255. Burosas (Borås) drāmatiskā kopa a) 1949—1951 b) Lugas: 1949:1, 1950:2, 1951:1 c) Rež.: Nora Kalnāja.
256. Burosas un Gēteborgas (Göteborg) teātra kopa a) 1975 b) Lugas: 1975, 1977 pa 1 c) Rež.: Nora Dzalbe d) Dek.: Eda Laiviņa f) Mrs N. Dzalbe, Västmannagatan 4, S - 502 64 Borås, Sweden.
257. Alfrēda Dziluma ģimenes teātris a) 1965 b) Lugas: 1965:2 c) Rež.: Irma Dziluma.
258. Flēnas (Flen) latviešu teātris a) 1945 b) Lugas: 1945:1 c) Režisors: Arnolds Pāvuls d) Dek.: Arnolds Pāvuls.
259. Gēteborgas drāmatiskā kopa a) 1951—1968 b) Lugas: 1952:2, 1953, 1954 pa 1, 1955, 1957, 1958 pa 2, 1959:1, 1960:2, 1966—1968 pa 1 c) Rež.: Arnolds Pāvuls 1, Herta Pempere 5, Marija Vintere 2, Arno Teivens 3, Herberts Jansons 2, R. Vārpiņa 1 d) Dek.: Juris Dulbe 13, Arno Teivens 1, Ira Majora 1.
260. Gēteborgas latviešu teātris a) 1954 b) Lugas: 1954:1, 1955:3 c) Režisors: Arnolds Pāvuls d) Dek.: Gunārs Pāvuls.
261. Kalmaras latviešu teātris a) 1948 b) Lugas: 1948:1.
262. Lundas (Lund) latviešu organizāciju teātra trupa a) 1946—1952 b) Lugas: 1946, 1948—1952 pa 1 c) Rež.: Jānis Zandersons 4, Jānis Gulbītis 2 d) Dek.: Alfrēds Ginters 6 e) Ansablī bija 12 personas: trīs jaunākas par 20 g., četras 21—30 g., četras 31—40 g. vecas un viena vecāka par 40 g.
263. Norčepingas (Norrköping) drāmatiskā kopa a) 1947 b) Lugas: 1947:1, 1957:2 c) Rež.: Alfrēds Vadzemnieks.
264. Anša Tipāna teātris Stokholmā a) 1946 b) Lugas: 1946:1 c) Rež.: Ansis Tipāns.
265. Mārtiņa Zīverta teātris Stokholmā a) 1947—1966 b) Lugas: 1947:6, 1948:4, 1949:1, 1950:4, 1951:2, 1952:3, 1953:2, 1954:4, 1962, 1963 pa 1 c) Rež.: Mārtiņš Zīverts, Jānis Ģermanis, J. Straume, Osvalds Murjāns, Jānis Zariņš, Andris Blekte, Ervīns Grīns d) Dek.: Niklāvs Strunke, Rūdolfs Kronbergs, J. Straume, Andrejs Legzdiņš.
266. Stokholmas drāmatiskā kopa a) 1950—1956 b) Lugas: 1950:2, 1956:1 Rež.: J. Straume d) Dek.: J. Straume.
267. Stokholmas latviešu teātra mīļotāju trupa a) 1957 b) Lugas: 1957:3 c) Rež.: Andris Blekte d) Dek.: Laris Strunke.
268. Komēdiantu trupa Stokholmā (1962: Stokholmas teātra entuziastu grupa) a) 1957—1962 b) Lugas: 1957:1, 1958:2, 1959, 1962 pa 1 c) Rež.: Osvalds Murjāns, no 1959 Andris Blekte d) Dek.: Rūdolfs Kronbergs, no 1959 Andrejs Legzdiņš.
269. Stokholmas JKS drāmatiskā kopa a) 1956 b) Lugas: 1956:1 c) Rež.: Ilona Kindāle.

270. Stokholmas Daugavas vanagu teātris a) 1966 b) Lugas: 1966, 1967 pa 1, 1968:2, 1969, 1970 pa 1, 1971:2, 1972—1977 pa 1, 1978:2 c) Rež.: Osvalds Murjāns 6, Elza Daugaviete 3, Mārtiņš Zīvertis 3, Ervīns Grīns 2, Jānis Gulbītis 2 d) Dek.: Rūdolfs Kronbergs 4, Gunārs Pāvuls 1, J. Ozoliņš 1, Elza Daugaviete 1, Andrejs Legzdiņš 1, Mārtiņš Strovalds 2 e) Katrā lugā 5—45 dalībnieki. 31 izrādē kopā 5618 skatītāji.

271. Stokholmas latviešu kamerteātris a) 1974 b) Lugas: 1974:2 c) Rež.: Mārtiņš Zīvertis, Osvalds Murjāns d) Dek.: Elza Daugaviete, Rūdolfs Kronbergs.

272. Stokholmas Mālu ansamblis a) 1978 b) Lugas: 1978:1 c) Rež.: Juris Rozītis.

273. Upsalas (Uppsala) latviešu teātris a) 1947 b) Lugas: 1947:2 c) Rež.: Jānis Veinbergs d) Dek.: Alfrēds Brūveris, Jānis Veinbergs.

274. Upsalas Daugavas vanagu teātris (dibināts kā Upsalas drāmatiskā kopa) a) 1948—1961 b) Lugas: 1948:2, 1949—1951 pa 1, 1952:2, 1953, 1954 pa 1, 1955:2, 1956:3, 1957—1959 pa 1, 1960:2, 1961:1 c) Rež.: Kārlis Lesiņš 1, Alfrēds Vadzemnieks 19 d) Dek.: Ēriks Šics, Āris Tidriķis.

275. Upsalas latviešu teātris (no 1957: Upsalas latviešu teātra amatierī) a) 1951—1957 b) Lugas: 1951—1953, 1955, 1957 pa 1 c) Rež.: Osvalds Murjāns 2, Jānis Veinbergs 2, Jānis Gulbītis 1 d) Dek.: Ēriks Šics.

276. Vesterosas (Västerås) JKS drāmatiskā kopa a) 1951 b) 1951:1 luga.

277. Arno Teivena teātris Gēteborgā (redakcijas piešķirtais nosaukums identifikācijai) a) 1949—1953 b) Lugas: 1949, 1951—1954 pa 1 c) Rež.: Arno Teivens. d) Dek.: Arno Teivens.

LUGAS

Lugām minēts autora uzvārds un vārds, dzimšanas un eventuāli miršanas datums — gads, svešautiešiem, kur varēja noskaidrot, vārds arī oriģinālrakstībā. Aiz lugas nosaukuma minēts tās sarakstīšanas, pirmizrādes vai publicēšanas gads, tulkojumiem iespēju robežās noskaidrots oriģinālnosaukums un tulcotāja vārds. Seko dati par to, kurā latviešu teātrī un kurā gadā luga izrādīta. Katrs teātris apzīmēts ar numuru, kāds tam dots iepriekšējā sarakstā.

Par lugām nav uzskatīti speciāli vienreizēji uzvedumi, kaut tie reizēm ir ievērojama apjoma ar prāvu dalībnieku skaitu.

Šifrs BJ ar attiecīgo ciparu norāda publicētās lugas aprakstu Benjamina Jēgera LATVIEŠU TRIMDAS IZDEVUMU BIBLIOGRAFIJĀ I—III (Stokholmā 1968—1977).

ĀBELE (VĪKELE), Ērika (1924) -Sēnīte Bērزلapīte- 25(1958)

ĀBELE, Kārlis (1896—1961) -Pazaudētā Ofelija- 4 cēl.: 22(1959), 84(1959)

- ABRAHAMS, Pauls (Paul Abraham 1892—1960) komp. -Havajas puķe- (Blume von Hawaii 1931) operete 3 cēl.: 44(1974)
- ĀDAMSONS, Ēriks (1907—1946) -Mālu Ansis- BJ 9: 42(1977), 122(1977), 151(1960)
 ----- -Nagla, Tomāts un Plūmīte- jaun. luga: sk. izr. Mineapolisā 1977
- AIGARS, Pēteris (Herberts Tērmanis 1904—1971) -Līgodama upe nesa- BJ 21, drāmat., sk.: A. Valdmanis.
- AISTARS (īstā v.: Anševics), Ernests (1899) -Goda diena- (autora drāmat.) kom. 6 ainās: 24(1977), 157(1975)
- AKURĀTERS, Jānis (1876—1937) -Lāča bērni- BJ 43, drāma 4 cēl.: 89(1956)
 ----- -Laupītājs- kom. 1 cēl.: 75(?), 115(1974)
 ----- -Mātes meita- kom. 1 cēl.: 75(?), 149(1971)
 ----- -Pieci vēji- 22(1970)
 ----- -Priecīgais saimnieks- BJ 45, kom. 4 cēl.: 3(1952), 5(1960), 12(1952), 22(1951), 38(1964), 43(1950), 47(1953), 57(1946), 78(1959), 88(1962), 91(1955), 111(1961), 133(1953), 151(1956), 181(1950), 190(1946), 210(1946), 212(1946), 244(1947), 254(1950), 274(1953)
 ----- -Šis un tas, it nekas- 111(1978)
- ALAINIS, Eduards (1889—1969) -Kur te taisnība?- kom.: 127(1971)
- ALANTS, Vītauts (Vytautas Alantas) -Grāmatvedības klūda- kom. 3 cēl., tulkojis Emīls Skujenieks: 3(1950), 55(1951), 100(1967), 126(1956), 129(1957), 144(1958), 218(1953)
- ALBĪ, Edvards (Edward Albee 1928) -Amerikāņu sapnis- (The American dream 1961): 24(1978)
 ----- -Mazā Alise- (Tiny Alice 1964) 3 cēl.: 22(1973)
 ----- -Smilšu kaste- (The sandbox 1959) 1 cēl., no angļu val. tulk. Lija Veikina: 49(1965, 1974)
 ----- -Stāsts par zvērudārzu- (Zoo story 1962) tulk. Ivars Lindbergs: 122(1968)
- ALCHIMOVĪČS, Georgs (1929) -Slepus, slepus, klusi, klusi- 87(1972)
 ----- -Velna dīdītāji- pasaka 3 cēl.: sk. izr. 1976
 ----- -Vīlji- 3 cēl.: 87(1973)
- ALUNĀNS, Ādolfs (1848—1912) -Kas tie tādi, kas dziedāja- 1888: 24(1977), 71(1953), 110(1968), 217(1961)
 ----- -Mucenieks un muceniece- 1872, dziesmuspēle 1 cēl.: 43(1959), 71(1958), Almas Melles un Aleksandra Meļļa mūzika), 79(1951), 83(1956), 118(1958), 125(?), 244(1947)
 ----- -Mūsu pokāls- 1890: 124(1962)
 ----- -Pašu audzināts- 1867, BJ 4229: 87(1968), 92(1970)
 ----- -Seši mazi bundzenieki- 1889, 4 cēl.: 38(1956), 63(1956), 105(1959), 151(1977), 268(1958)
 ----- Visi mani radi raud- 1891: 47(1977), 90(1957), 129(1956), 151(1955), 274(1956)
- ANDERSONE (VERLE), Ella (1908) -Atmiņu gājiens Ziemsvētku naktī- 105(1963).

- -Mājās pārnākšana- 105(1962)
- ANUJS, Žans (Jean Anouilh 1910) -Antigone- (Antigone 1944) tulk. Ilze Puķīte: 23(1964), 31(1976), 49(1972)
- -Cīrulis- (L'Alouette 1953) drāma 1 cēl., no franču val. tulk. Emīls Dēliņš: 49(1961)
- -Mēģinājums- (La repetition ou l'amour puni 1950) 5 cēl., no franču val. tulk. Emīls Dēliņš: 49(1963)
- -Satikšanās Sanlisā- (Le rendezvous de Senlis 1937): 49(1960)
- APELE, Anita, un Lija Veikina -Kaleidoskops 1973- humora revija: 49(1973)
- -Kaleidoskops 1978- 49(1978)
- APENE, Biruta -Kaleidoskops 1968-, sk.: S. Klauverts
- ARDRIJS, Roberts (Robert Ardrey 1908) -Pērkonraga bāka- (Thunder Rock 1939) drāma 3 cēl., tulk. Arturs Rubenis: 90(1959)
- ARNOLDI -Mīla pirmā acumirkļi-, dziesmuspēle: 175(1946)
- ARNOLDS, F., un E. Bachs -Spāniešu muša- kom. 3 cēl.: 43(1970), 182(1947)
- ARRABALS, Fernando (Fernando Arrabal 1932) -Fando un Lisa- (Fando et Lis 1958) 1 cēl., no angļu val. tulk. Lija Veikina: 49(1965)
- ARUMS, Kaldejs -Tracis zvejnieku ciemā-, dziesmuspēle: 88(1972), 102(1973)
- ASNIŅŠ, Ansis -Lētticīgie piegulnieki- 141(1963)
- ASPAZIJA (Elza Pliekšāne, dz. Rozenberga 1868-1943) -Boass un Rute 1925- BJ 4256(1): 270(1968)
- -Sidraba šķidrauts- 1905, BJ 4256(1): 68a(1968), 105(1972)
- -Vaidelote- 1894, BJ 4256(1): 111(1977)
- AŠĀRS, Marsels (Marcel Achard 1900) -Tupenis- (Patate 1957) kom. 3 cēl., tulk. Inārs Brēdrichs: 24(1962, 1974)
- AUZĀNE, Lidija - sk.: Vītoliņa un Tīemane
- AUZIŅA, Irma -Ziedu leja- 189(1947)
- AUZIŅA, Olga (1922) -Kur tu bijī vakarnakt?- 33(1962)
- -Precinieki- 32(1963)
- -Spēle- 23a(1967), 40(1966)
- BALKA (PĀVELKOPA), Austrā (1921) -Debesu atslēga- sk. izr. Torontō 1973
- -Kalējdēls- sk. izr. Torontō 1974
- BALKS, Jānis -Apburtais sils-, 3 cēl.: jaun. izr. Milvōkī? 1974
- BANGA, Tija (1882-1957) -Septiņas vecmeitas- kom. 3 cēl.: 23a(1959), 27(1959), 91(1959), 93(1961), 153(1959), 270(1978)
- BĀRDA, Zigurds (1916) -Baltastīte un taurenītis- 1971, 1 cēl.: sk. izr. Melburnā 1971
- -Saulstaru viesi- 1967, 1 cēl.: sk. izr. Melburnā 1967
- -Ziemassvētki Silavā 1966: sk. izr. Melburnā 1966, Vilmingtonā 1973
- BEKETS, Semjuels (Samuel Beckett 1906) -Godo gaidot- (En attendant Godot 1952, Waiting for Godot 1954) traģikom. 2 cēl., no franču val. tulk. Erna Ķikure (Dzelme, dz. Bērziņa): 49(1971), tulk. arī Juris Rozītis un Juris Kronbergs: 272(1978)

- -Tuksnesī- 49(1964)
- BENEŠS, Jara (Jara Beneš 1897) -Zaļā plavā-, dziesmuspēle: 57(1945,1948), 96(1959), 151(1974), 259(1955)
- BERGMANS, Jalmars (Hjalmar Fredrik Elgérus Bergman 1883-1931) -Nobela prēmija- (Swedenhielm 1923): 24(1954), 49(1953)
- BERTĒ, Heinrichs (Heinrich Bertè 1858-1924) -Trejmeitiņas- (Dreimäderlhaus 1916) operete 3 cēl. ar Franča Šuberta (Franz Schubert 1797-1828) dziesmām: 44(1965), 97(1964), 183(1948)
- BETI, Ugo (Ugo Betti 1892-1953) -Karaliene un dumpinieki- (La regina e gli insorte 1951): 22(1964)
- BINKA, Kazis (Kazys Binka) -Jaunaudze- drāma 3 cēl., tulk. A. Sprindžuka: 23(1959), 49(1960)
- BIRKMANIS, R. (Raits?1917-1975) -Konjunktūra- 166(1946)
- BIRKNERS, Roberts (Robert Bürkner 1887-1962) -Sarkangalvīte- (Rotkäppchen) pasaka 3 cēl., tulk. Tonija Kalve, arī Litas Zemgales pārveid.: 24(1955, 1966), 47(1960), 49(1954, 1965, 1972), 124(1951), 151(1954, 1964), 212(1947), 219(1946), 244(1949)
- BIRZE, Miervaldis (1921) -Kalmāru konservi- 49(1975)
- BLAITONA, Enida (Enid Blyton 1897) -Pauks un Šmauks- drāmat., sk.: V. Singajevska
- BLAUMANIS, Rūdolfis (1863-1908) -Brīnumzāliete- BJ 204(5) drāmat.: sk.: M. Tere
- -Indrāni- 1904, drāma 5 cēl., BJ 204(3), 206, 4327: 15a(1952), 22(1955), 24(1976), 49(1956), 64(1975), 79(1964), 106(1954), 113(1953), 152(1952), 212(1946), 228(1946), 231(1947), 236(1945-1949). P. Ļaugmins (Ļiaugminas) drāmu tulkojis arī lietuviski, un tā izrādīta Rāvensburgas lietuviešu nometnē 1948
- -Ļaunais gars- 1891, 3 cēl., BJ 204(9), 208: 3(1949), 11(1956), 19(1962), 22(1960), 25(1953), 43(1962), 47(1956), 49(1971), 52(1946), 58(1966), 89(1953), 93(1952), 97(1953), 105(1957), 111(1963), 113(1970), 124(1952), 151(1952), 170(1946), 179(1946), 181a(1946), 211(1947), 219(1948), 228(1947), 236(1945-1949), 244(1945), 249(1946), 259(1953), 262(1948), 274(1955)
- -No saldenās pudeles- 1900, kom. 4 cēl., BJ 204(8), 212: 3(1969), 4(1949), 11(1952, 1963), 14(1961), 19(1959), 22(1951, 1975), 24(1954), 27(1954), 43(1973), 47(1959), 49(1952, 1976), 57(1947), 58(1963), 62(1951, 1976), 63(1969), 78(1952), 81(1959), 86(1977), 88(1962), 113(1955), 115(1962), 124(1957), 127(1951), 133(1951), 144(1950), 148(1954), 161(1956), 164(1945), 166(1947), 167(1950), 171(1946), 181a(1946), 184(1945), 189(1947), 196(1946), 201(1961), 209a(1945), 210(1946), 219(1946), 229(1948), 236(1945-1949), 237(1946), 238(1946), 241(1946), 250(1946), 254(1969), 259(1952, 1966), 274(1960)
- -Pamāte- bērnu l. 3 cēl., BJ 204(10): 5(1962), 40(1956), 152(1959), 230(1947), 254(1978)

- -Paradīzē- BJ 204(5) drāmat., sk.: E. Kore, G. Brēmanis
- -Pazudušais dēls- 1893, 5 cēl., BJ 204(10), 215: A(1952), 11(1954), 22(1952), 27(1957), 34(1957), 43(1956, 1970), 49(1955), 52(1946, 1947), 57(1949), 62(1963), 76(?), 84(1956), 87(1964), 100(1956), 110(1960), 113(1965), 122(1973), 133(1956), 153(1954), 161(1962), 165(1946), 204(1953), 207(1947), 219(1945, 1949), 274(1959)
- -Pēc pirmā mītiņa- kom. 1 cēl., BJ 204(10): 4a(1951), 11(1958), 14a(1948), 15(1960), 16(1953), 26(1959), 31(1974), 41(1952), 45(1957), 48(1950), 49(1974), 54(1954), 57(1948), 59(1975), 64(1962), 68(1952), 84(1955), 87(1963), 88(1958), 92(1969), 93(1960), 95(1965, 1974), 99(1962), 115(1964), 118(1958), 128(1958), 129(1959), 144(1958), 145(?), 152(1955), 163a(1947), 164(1945), 166(1948), 180(1947), 186a(1946), 192(1947), 195(1947), 196(1946), 204(1952), 209(1946), 210(1946), 212(1947), 224(1951), 225(1972), 231(1947), 236(1945-1949), 241(1946), 256(1957), 269(1956), 274(1956)
- -Salna pavasarī- BJ 204(5), 218 drāmat., sk.: E. Kore
- -Sestdienas vakars- 1908, BJ 204(3): 11(1952), 18(1953), 34(1957), 42(1977), 51(1958), 57(1946), 62(1978), 72(1965), 75(?), 84(1955), 89(1959), 90(1956), 92(1971), 93(1954), 110(1967), 113(1952), 150(1948), 151(1963), 175(1946), 178(1946), 179(1946), 180(1947), 196(1947), 228(1946), 232(1950), 236(1945-1949), 274(1955)
- -Skroderdienas Silmačos- 1902, 3 cēl., BJ 204(9). 4127: 4(1951, 1967), 9(1967), 22(1952, 1967), 24(1968), 30(1951), 31(1975, 1976), 36(1958), 43(1953), 47(1951), 49(1955, 1972), 51(1957), 57(1947), 62(1956, 1977), 65(1964), 86(1977), 87(1955), 96(1960), 97(1951), 100(1958), 109(1959), 110(1958), 113(1960), 114(1952), 124(1972), 130(1954), 132(1970), 133(1952), 154(1953), 161(1977), 175(1946), 184(1946), 187(1946), 202(1945), 210(1946), 212(1946), 217(1946), 236(1945-1949), 241a(1946), 259(1959), 268(1957), 274(1948, 1952)
- -Trīnes grēki- 1897, kom. 4 cēl., BJ 204(8), 220, 4128: 5(1956), 11(1950), 12(1952), 22(1964), 24(1978), 25(1952), 36(1957), 40(1963), 43(1950), 47(1961), 49(1958, 1969), 52(1946), 57(1945), 63(1950), 64(1977), 84(1952), 87(1970), 90(1975), 93(1954), 96(1951), 98(1977), 100(1965), 105(1956), 110(1961), 113(1954), 115(1961), 132(1972), 137(?), 141(1952), 145(1955), 150(1949), 161(1949), 163(1946), 164(1946), 177(1947), 180(1947), 184(1948), 186a(1946), 188(1946), 194(1947), 195(1947), 198(1955), 202(1946), 210a(1946), 215(1946), 217(1946), 218(1952), 226(1945), 232(1947), 236(1945-1949), 242(1946), 247(1947), 249(1947), 251(1947), 255(1949), 259(1952), 262(1950), 263(1947), 268(1957), 273(1947), 276(1951)
- -Ugunī- 1906, drāma 5 cēl., BJ 204(9), 222: 19(1964), 22(1963), 24(1965), 27(1958), 49(1960), 64(1968), 86(1977), 105(1953), 106(1965), 144(1952), 153(1962), 190(1946), 203(1947), 204(1946), 207(1946), 210(1946), 212(1947), 222(1946), 270(1970)
- -Vīndezēs drīz būs kāzas- BJ 204(5) drāmat., sk.: E. Kore

Augšā: Raiņa „Zelta zirgs” (beigu aina) Melburnas latviešu teātrī (1954. g.),
apakšā: Rūdolfa Blaumaņa „Indrāni” Austrālijas latviešu teātrī Melburnā (1976. g.)

- -Zagli- 1890, kom. 2 cēl., BJ 204(8), 224: 3(1953), 5(1965), 6(1963), 13(1968), 14(1953), 17(1951), 35(1960), 41(1952), 45(1953), 46(1951), 49(1971), 57(?), 59(1966), 67(1951), 71(1954), 79(1959), 83(?), 84(1958), 87(1951), 89(1953), 109(1954), 114(1951), 119(1956), 132(1973), 136(1952), 140(1951), 145(1954), 146(1960), 166(1946), 167(1952), 170(1946), 175(1945), 176(1946), 189(1947), 194(1946), 197(1946), 197a(1947), 200(1954), 203(1947), 204(1946), 209(1946), 210(1946), 216(1946), 217(1959), 225(1973), 231(1947), 234(1973), 241(1946), 259(1954), 260(1954), 261(1948)
- -Zelta kupris- 1895, kom. 1 cēl., BJ 204(8): 5(1961), 11(1952), 15(1956), 16(1953), 48(1949), 100(1951), 144(1958), 145(?), 192(1947)

BLICAVA (RINGA), Babete (1919—1964) -Antons ķezā- 47(1951)

BRAČA (VĪTOLA), Irma (1886—1967) -Kad sitīs tā stunda- 3(1962)

BRASTIŅŠ, Arvīds (1893) -Gailītis un vistīpa- sk. izr. Pitsburgā 1971

----- -Saules meita- BJ 4336: 141(1971)

----- -Sidrabiņa lietīņš lija- sk. izr. Sidnejā 1977

----- -Ziemassvētki sabraukuši- 87(1956)

BRĒMANIS, Gerhards (1910) -Paradīzē-, Rūdolfa Blaumaņa stāsta drāmat. 1978: sk. izr. Melburnā 1978

BRIGADERE, Anna (1861—1933) -Čaukstenes- kom. 1 cēl., BJ 263: 10(1960), 15(1958), 23a(?), 28(1967), 45(1961), 57(1948?), 68a(1974), 70(1963), 71(1954), 73(1967, 1977), 78(1953), 79(1958), 83(1951), 84(1952), 87(1961), 92(1969), 93(1951), 105(1952), 118a(1957), 125(?), 126(1953), 141(1958), 166(1948), 260(1955)

----- -Hetēras mantojums- 1924, BJ 4342: 111(1975)

----- -Ilga- 1920: 66(1959), 100(1953), 102(1966), 264(1946)

----- -Kad sievas spēkojas- 1929, kom. 4 cēl.: 22(1960), 24(1961), 49(1964), 96(1962), 105(1953), 113(1964), 144(1951), 184(1949), 201(1958)

----- -Karaliene Jāna- 1932, teiku drāma 5 cēl.: 22(1961), 49(1976)

----- -Lielais loms- 5 cēl.: 52(1946), 129(1957), 161(1957), 202(1946)

----- -Lolitas brīnumputns- 1926, pasaku l. 3 cēl., BJ 277, 278: 43(1978), 49(1959), 105(1966), 111(1960)

----- -Maija un Paija- 1921, pasaku l. 7 tēloj., BJ 269, 277, 278: 1(1955), 33(1968), 43(1961, 1976), 49(1960, 1975), 63(1952), 107(1955), 108(1976), 111(1976), 125(1955), 236(1945—1949)

----- -Pie latviešu miljonāra- 106(1956), 187(1948), 210(1945), 239(1946), 262(1949)

----- -Princese Gundega un karalis Brusubārda- 1912, 4 cēl., BJ 270, 277, 278: 38(1952), 47(1976), 49(1968), 63(1975), 100(1954), 107(1958), 125(?), 134(1956), 151(1965), 154(1960)

----- -Raudupiete- 1914, drāma 5 cēl., BJ 271: 22(1970), 47(1962), 49(1963), 84(1968), 151(1966), 167(1955), 229(1949), 249(1946)

- -Sprīdītis- 1903, pasaku l. 7 tēloj., BJ 273—276: 22(1953), 33(1968), 49(1964), 87(1969), 93(1951), 107(1954), 108(1977), 152(1952), 175(1945), 178(1946), 199(1954), 212(1948), 215(1946), 225(1967), 231(1947), 254(1967), 275(1953), sk. izr. Klīvlendā 1962. Luga izrādīta arī angļiski Ināras Vailde-ras tulkojumā amerikāņu teātrī Viskonsinā 1969 (?)
- BRĪVNIEKS (FREIMANIS), Kārlis (1854—1934) -Māte jau atļāva-, arī: -Tēvs jau atļāva- kom. 2 cēl.: 73(1971), 74(1976), 115(1968), 149(1967)
- BUMBIERIS, Miervaldis (1921) -Es redzu sauli- 3 ainās: 22(1969)
- -Klaidonis- 5 ainās: 22(1968, 1974)
- -Laime bija tik tuvu- kom. 3 cēl.: 22(1975), 47(1977)
- -Mans krusttēvs- 3 cēl.: 22(1974)
- -Stamahits un es-, viencēl.: 23(1970)
- CAUKA, E. -Atvalīnājums Priežkalnā-, dziesmuspēle: 141(1961)
- CAUNE, Elmārs (1915) -Kaķītis grib zivi ķert- 88(1967)
- -Mīlas automats- kom. 1 cēl.: 76(1969)
- CELMS, Vidvuds -Vecdambja teika-, dziesmuspēle 3 cēl., Olgerta Kreišmaņa (1904) mūzika: 39(1977), 87(1968), 110(1958)
- CHORELLA, V. -Fabians atveŗ vārtus- 6 ainās, no zviedru val. tulkojis Fricis Dziesma (Forstmanis): 71(1954)
- ČECHOVS, Antons (Anton Pavlovič Čehov 1860—1904) -Bildinājums- (Svadība) 1 cēl., tulk. Imants Sveilis, arī: -Precinieki- (1964 izr.): 49(1955), 100(1964), 156(1969)
- -Jubileja- (Jubilej 1886) kom. 1 cēl.: 79(1945), 155(1958)
- -Lācis- (Medvedj) 1 cēl.: 1(1954), 156(1969)
- ČĒZA, Mērija (Mary Coyle Chase 1907) -Hārvijs- (Harvey 1945) kom. 3 cēl.: 68(1954)
- DĀBOLIŅŠ, V. -Mīcītes noslēpumainais aparāts- 73(?)
- -Nams sappu ielā- 73(?)
- DĀLGRENS, Fredriks (Fredrik August Dahlgren 1816—1895) -Vermlandieši- (Wermlänningare): 113(1961)
- DAMBERGS, Valdemārs (1886—1960) -Neticīgā Kolumbine- 1936: 56(1946), 267(1951)
- DĀRZNIECE (LINGE), Helēna (1890) -Dzintarjūŗas dzelmē- sk. izr. Gēteborgā 1972
- DEGAINE (īstā v. GRUZNA, dz. BRAMBERGA), Marta (1885—1950) -Daiņa sapnis- BJ 387: sk. izr. Sidnejā
- DEGLAVS, Augusts (1862—1922) -Vecais pilskungs- drāmat., sk.: E. Zālīte
- DEINS, K. -Granīts- 22(1958)
- DIRENMATS, Frīdrichs (Friedrich Dürrenmatt 1921) -Fizīķi- (Die Physiker 1962) kom. 2 cēl., no vācu val. tulk. Lūcija Kalniņa: 24(1973)
- -Meteors- (Der Meteor 1966), tulk. Emīls Dēliņš: 49(1967)
- DIŠLĒRE (VĪKSNA), Minna (1886—?) -Iegātnis- 4 cēl.: 243(1960)

- -Kraujēnu mantinieki-, sk.: -Studentes vasara-
 ----- -Ozolnieka meita- 4 cēl.: 81(1955), 167(1953), 187(1948), 217(1954),
 236(1945—1949), 274(1954)
 ----- -Studentes vasara- 1931, arī: -Kraujēnu mantinieki- 4 ainās: 43
 (1972), 108(1958)
- DRONE, A. -Leiputrija- sk. izr. Mineapolisā 1973
- DRŪMAIS (īstā v. : Konstantīns Salms-Salmiņš 1909—1961) -Blaumaņa varoņi kol-
 chozā, 1 cēl.: 7(1959), 15(1961), 27(1962), 141(1964), 217(1960), 243(1961),
 274(1961)
 ----- -Blaumaņa varoņi trimdā- 7(1953—1960), 15(1961)
 ----- -Pārraidījums no elles- 7(1953—1960)
 ----- -Zinātniskais eksperiments- 7(1953—1960)
- DULPIŅA, Mērija (1908) -Kam pieder galvaskauss?- 21(1974)
- DŪMIŅŠ, P. -Jāņu kalnā- 87(1953)
- DŪMS, Pēteris -Kaķīša dzirnavas- Kārļa Skalbes pasakas drāmat. pantos, 3 cēl.
 1973(?): sk. izr. 1973
- DZIŅLEJA, Kārlis (1891—1964) -Sapnis par dzimteni- sk. izr. Sidnejā 1972
- DZIŅUMS, Alfrēds (1907—1976) -Beigu sākums- traģikom. 3 cēl.: 121(1965),
 270(1969)
 ----- -Bernauera iela- 1 cēl.: 257(1965)
 ----- -Laila no Rīgas-, autora drāmat. 4 cēl., arī Andŗa Valdmaņa drā-
 mat., (sk.: A. Valdmanis): 79(1965), 270(1967)
 ----- -Rītausmā- 270(1973, 1977)
 ----- -Tvists un sudmalīņas- 257(1965)
 ----- -Uz milŗa pleca-, drāma 3 ainās, BJ 4465: 27(1964), 68(1965), 243
 (1964)
- DŽELIKO, Anna (Ann Jellico 1927) -Klavieres vai gulta- jeb -Rotaļa cetratā-
 (The Knack 1961): 24(1972)
- DŽŌNSS, Pōls (Paul Jones) -Apbalvojums- (Birthday honours) kom. 3 cēl., tulk.
 Kārlis Freimanis: 49(1959)
- DŽŌNSS, Sidnijs (Sydney Jones 1861—1946) komp. -Geiŗa- (The Geisha 1896)
 operete: 183(1947)
- EDAMS, P. (P. H. Adam), un C. Karters -Pelnrusķīte-, pasaku l. 6 ainās, no
 angļu val. tulk. Lija Veikina: 49(1966)
- EGLĪTIS, Anŗlavs (1906) -Bezkaunīgie veŗi- 1970, kom. 25 ainās: 24(1970), 64
 (1971, 1973), 122(1972)
 ----- -Cilvēks grib spēlēt- 1963, kom. 3 ainās: 49(1964), 117(1963)
 ----- -Cūka- 1950, BJ 532 stāstā drāmat.: 4(1975), 256(1957), 274(1956)
 ----- -Ferdinands un Sibila- 1964, fantast. spēle 4 ainās: 21(1973), 24
 (1967), 27(1966), 117(1964), 160(1967), 254(1966)
 ----- -Galma gleznotājs- 1948, maskuspēle 4 ainās: 22(1957, 1977), 62
 (1957), 106(1958), 122(1973), 184(1948)

- -Homo novus-, romāna drāmat., sk.: L. Zemgale
 ----- -Jolanta Durbe- 1967, autora drāmat. 4 cēl.: 22(1968), 64(1967), 122(1970), 132(1977)
 ----- -Kazanovas mētelis- 1947, kom. 5 ainās: 22(1955, 1957), 47(1964), 49(1958), 68(1963), 82(1972), 96(1964), 110(1965), 121(1965), 151(1957), 219(1947), 275(1951)
 ----- -Kosma konfirmācija- (arī: -Kosma simfonija-) 1943, kom. 3 cēl.: 49(1972), 87(1962), 110(1959)
 ----- -Labāki cilvēki- 1945, 3 ainās: 63(1953), 166(1946)
 ----- -Leo- 1972, 3 ainās: 122(1975)
 ----- -Māris un Baiba- 1971, skečs 4 ainās: 122(1971)
 ----- -Omartija kundze- 1961, autora drāmat., kom. 2 cēl.: 19(1971), 22(1965), 47(1972), 49(1962), 64(1961), 147(?)
 ----- -Par purna tiesu- 1944, kom. 5 ainās, BJ 531: 22(1963), 34(1955), 43(1948), 47(1962), 87(1957), 110(1959), 121(1960), 124(1964), 244(1945)
 ----- -Pēc kaut kā cēla, nezināma- 1960, 2 cēl.: 24(1962), 61(1960), 225(1976), 243(1962)
 ----- -Sandra- 1954, drāma 3 ainās: 49(1955, 1966), 63(1955), 93(1959); lugas angliško versiju -Through Brandenburg Gate- izrādījis amerikāņu Menlopārka teātris „Comedia” Paloaltō, Kalifornijā 1961 (no okt. līdz dec.)

EGLĪTIS, Valfrīds (1906) -Pauks un Šmauks-, sk.: V. Singajevska

ĒRMANIS, Pēteris (1893—1969)-Brakos- 1922: 88(1958), 204(1953)

EŠOTS, Vilis (1907) -Zelta migla-, Jāņu nakts teiksma 3 ainās, BJ 570: 87(1958)

FEIDO, Žoržs (Georges Feydeau 1862—1921) -Kad sievasmāte mirst- (Feu la mère de madame 1923), 1 cēl., tulk. Alfrēds Straumanis: 23(1972), 156(1969)

FEIFERS, Žils (Jules Feiffer 1929) -Rāpojošais Arnoldiņš- (Crawling Arnold 1961): 23(1976)

FODORS, L. -Gatavības apliecība-, 3 cēl., no ungāru val. tulk. Kārlis Freinbergs (1884—1967): 4(1959), 22(1959), 24(1967), 27(1955), 47(1956), 47(1978), 84(1954), 106(1955), 124(1955), 129(1954), 151(1960), 244(1948)

FOSTERE, Rōzmarija (Rosemary Foster), un Vorners Lō (Warner Law) -Šis nams ir pārdodams-, kom. 3 cēl., tulk. Laimonis Stabulis: 49(1973), 121(1963)

FREIMANIS, Dzintars? (1925—1978) -Nodevējs- 152(1955)

FREIMANIS, Kārlis -Viss kārtībā-, kom. 3 cēl.: 196(1947)

FREINS, Michaels -Mēs abi- 49(1975)

FRIŠS, Makss (Max Frisch 1911) -Pilsonis un dedzinātāji- (Biedermann und die Brandstifter 1953, 1958) 6 ainās: 22(1971)

GAILITS, Augusts (August Gailit 1891—1960) -Sabas ķēniņiene-, rom. -Toms Nīpernadijs- drāmat. 3 ainās: 1(1954)

- GALIŅŠ, Alberts (1899) -Drupas- 1947, drāma 3 cēl., BJ 626: 18(1954), 91(1955), 137(1955)
- GALLIKO, Pōls (Paul Gallico 1897) -Septiņas lelles- (Love of seven dolls): 23 (1965)
- GARŠĻA LORKA, Federiko (Federico Garsía Lorca 1899—1936) -Bernarda Albas māja- (La casa de Bernarda Alba 1936): 47(1975)
- GERKE, G. -Tēvocis ciemojas- 87(1970)
- GERSTENBERGA, Alise (Alice Gerstenberg) -Divas sejas-, tulk. Viktors Pūpols: 124(1974)
- GERŠE, Leonards (Leonard Gershe) -Taurenītis grib lidot- 1969 (arī: -Taurenītis lido-) kom. 2 cēl., tulk. Lija Veikina: 49(1975), 157(1978)
- GOGOLIS, Nikolajs (Nikolaj Vasiljevič Gogolj 1809—1852) -Precības- (Ženitība) kom. 3 cēl.: 5(1959)
- GOLDONI, Karlo (Carlo Goldoni 1707—1793) -Divu kungu kalps-, sk.: -Uzticīgais kalps-
 ----- -Plāpīgās sievas (I pettegolezzi delle donne 1753): 129(1958)
 ----- -Uzticīgais kalps-, arī: -Divu kungu kalps- (Il servitore di due padroni 1747) kom. 3 cēl.: 22(1970), 47(1957), 49(1956)
 ----- -Venēcijas dvīņi- (I due gemelli veneziani 1750): 21(1973)
 ----- -Viesnīciece- (La locandiera 1753): 49(1963)
- GOLSVERTIJS, Džons (John Galsworthy 1867—1933) -Džoja- (Joy 1907) 3 cēl., tulk. Kārlis Tālbergs (1908—1973): 43(1954), 202(1947)
- GORČAKOVŠ, N. -Gasparino- 244(1949)
- GRĀMATNIECE, Evelīne (1899) -Jaunsaimnieka līgava-, kom. 3 cēl.: 4(1949), 78(1954, 1964), 145(1956), 164(1946), 217(1959), 224(1952), 227(1946), 234(1956)
- GRASIS, Teodors -Dienās nebaltās- 172(1960)
 ----- -Pirmās bezdelīgas lido- 223(1956)
- GRAVA, Andrejs (Arturs Voitkus) -Jūdass- 1947, drāma, BJ 666: 43(1955), 62(1956), 106(1968)
- GRAVA, E. -Notikums Grunduļos- 43(1951, 1978)
- GREBZDE (tagad Rubene, dz. Priecīgā), Irma (1912) -Kaķīša dzirnavas-, Kārļa Skalbes pasakas drāmat.: sk. izr. Montrealā 1954
- GRĒVĪNŠ, Valdis (1895—1968) -Gēsta Berlings-, Zemas Lagerlevas rom. drāmatizējums: 22(1961)
- GRIEZE, Gunārs (1926) -Bargais rūķis Klumpis- 1971, pasaka 1 cēl.: 32(1975), 122(1972)
 ----- -Bez siltām vakariņām-, kom. 3 cēl.: 24(1975), 31(1977), 47(1976), 64(1974)
 ----- -Tautieša Zupēna atmoda-, kom. 3 cēl.: 110(1976)
 ----- -Te runā Stariņš- 1967, kom. 3 cēl.: 24(1970), 28(1972), 31(1973), 68(1970), 110(1972), 122(1968), 151(1974), 271(1974)
 ----- -Vēlreiz Krautštātē- 1970, kom. 3 cēl.: 43(1975), 84(1971), 121(1971)

- GRĪNS, Aleksandrs (īstā v. Jēkabs Grīns 1895—?) -Kalēja līgava- 1938, kom. 3 cēl.: 43(1961), 151(1975)
 ----- -Nameja gredzens- 151(1973)
 ----- -Zemes atjaunotāji-, BJ 712, 713 drāmat., sk.: Māra Zaļaiskalna, -Senā cilts-
- GRĪNS, Ervīns — sk.: Richards Rīdzinieks
- GRUZNA, Pāvils (1878—1950) -Dzīmtas apvienība- 43(1976), 57(1947?), 190(1946)
 ----- -Mērnīku laiki-, brāļu Kaudzīšu romāna drāmat.: 43(1958), 267(1951), 268(1959)
 ----- -Pūra lāde-, kom. 3 cēl.: 18(1954), 90(1956), 188(1950), 189(1947), 201(1954), 242(1946)
- GULBIS, Fr. -Caur sidraba birzi gāju- 81(1960)
- GULBIS, Harijs (1926) -Kamīnā klusi dzied vājš- 122(1978)
 ----- -Vilkābele- (agrāk: -Vecīši-): 24(1975)
- GUTMANIS, Andris (1938) -Zem Laimas pulksteņa-, sk.: J. Mazutis
- ĢEĢERIS, M. -Mīkale- 254(1976)
- HARISS, A. -Džonija Belinda- 49(1966)
- HARTOGS, Jans (Jan de Hartog 1914) -Debesgulta- (angliski: The fourposter 1947): 122(1970), 266(1956)
- HAUARDS (Howard), P. -Kāpnes- 23(1969)
- HAUPTMANS, Gerhards (Gerhard Hauptmann 1862—1946) -Nogramušais zvans- (Die versunkene Glocke 1896): 116(1965)
- HINRICHSS, Augusts (August Hinrichs 1879—?) -Kad gaiļi dzied- (Wenn der Hahn kreih 1933) kom. 3 cēl.: 43(1967)
- HJUITA, Doroteja (Dorothy Hewitt) -Saldumi un rozēs Monikai- (Bonbons and roses for Molly): 49(1976)
- HÖLS, V., un K. Voterhauzs -Melīgais Bilijs-, traģikom. 3 cēl., tulk. Lija Veikina: 49(1969)
- IBSENS, Henriks (Henrik Johan Ibsen 1828—1906) -Jons Gabriels Borkmanis- (John Gabriel Borkman 1896): 151(1960)
 ----- -Spoki- (Gengangere 1881) drāma 3 cēl., tulk. Kārlis Štrāls (1880—1970), arī Ieva Celmiņa no norvēģu val.: 49(1960, 1967), 71(1956), 131(1956), 152(1957)
- ISO, H. -Trīs tumšbalti eņģeļi-, tulk. Jānis Miezītis (1900?—1969?): 1(1959)
- JANOVSKIS, Gunārs (1916) -Liftā-, 1 cēl.: 13(1971)
- JANOVSKIS, Jēkabs — sk.: Janševskis.
- JANSONS, Andrejs (1938) komp. -Sarkangalvīte-, dziesmuspēle: bērnu izr. Ņujorkas draudzes nometnē
- JANŠEVSKIS (JANOVSKIS), Jēkabs (1865—1931) -Čapiņa precības-, drāmatizējums: 125(?), 158(1976)
- JAUNSUDRABINŠ, Jānis (1877—1962) -Ansis Auns- 1911: 76(1958), 89(1962), 124(1962)

- -Invalids un Ralla- 1934, 3 cēl.: 20(1954), 24(1957), 62(1952), 168 (1952)
- -Jo pliks, jo traks- 1926, kom. 3 cēl.: 4(1960), 11(1953), 22(1972), 43(1963), 67(1952), 83(?), 84(1957), 89(1957), 106(1957), 109(1957), 113(1952), 114(1954), 124(1954), 132(1971), 133(1951), 151(1960), 161(1961), 166(1949), 184(1949), 195(1948), 218(1952), 235(1953), 259(1957), 265(1952)
- -Latvieši-, kom. 1 cēl., lokāliz. Dzintars Freimanis: 68(1976), 256 (1977)
- -Piemini Latviju- 93(1960), 255(1977)
- JONESKO, Ežēns (Eugène Ionesco 1912) -Degunradzis- (Le rhinocéros 1959) 3 cēl., no franču val. tulk. Emīls Dēliņš: 49(1974)
- -Krēsli- (Les chaises 1952): 49(1962)
- -Olās mūsu nākotne- (L'avenir est dans les oeufs, ou: Il faut de tout pour faire un monde 1953): 49(1964)
- -Plikgalvainā primadonna- (La cantatrice chauve 1950), tulk. Jānis Čečiņš: 49(1970)
- KAIRIS, Anatolijs (Anatolijus Kairys) -Diagnōze- 72(1966)
- KALMANS, Emerichs (Emmerich Kálmán 1882—1953) komp. -Grāfiene Marica- (Gräfin Mariza 1924) operete 3 cēl., tulk. Lūcija Kalniņa: 44(1970)
- -Silva-, operete 3 cēl., tulk. Jēkabs Bernsons: 44(1968)
- KALME, Egils (īstā v. Jānis Ozoliņš 1909) -Ielas mūzikants-, dziesmuspēle 1 cēl.: 196(1946)
- -Tikšanās- 196(1946)
- -Zelts-, 3 ainās, BJ 912: 196(1946)
- KALNIETE, Māra (īstā v. Tamāra Zaļkalna 1918) -Dēka Ilzītes grāmatu plauktā- 24(1973)
- KALNIŅŠ, Nikolajs (1911) -Labākā dāvana- sk. izr. ASV 1978
- KALNIŅŠ, Pēteris -Pārskološana- 166(1948)
- -Tīrības komisija- 73(?), 166(1948)
- KALVE (īstā v. Zaķe, dz. Šmita 1897), Tonija -Ciemiņš-, Eduarda Vulfa noveles drāmat. 1 cēl.: 1(1954), 249(1947)
- KĀPOSTS, Jāzeps -Ziemsvētku bumbieris- ludziņa 3 cēl.: 254(1974)
- KĀRKLIŅŠ, Valdemārs (1906—1964) -Indīgā efeja- 1954, kom. 3 cēl., BJ 951: 5 (1970), 22(1956), 27(1956), 61(1954), 100(1963), 162(1961)
- -Jaunas asinis- 1956, kom. 5 ainās, BJ 952: 4(1969), 22(1969), 24 (1967), 61(1956), 124(1965)
- -Romantiski iemesli-, drāmat., sk.: A. Valdmanis
- -Sarkanvīns- 1947, kom. 3 cēl., BJ 958, 959: 11(1953), 22(1953), 40 (1964), 47(1975), 49(1957), 63(1953), 65(1954), 84(1965), 113(1959), 126(1961), 162(1952), 166(1949), 187(1948), 212(1948), 236(1945—1949), 244(1947), 265 (1948)
- -Teika par septiņiem kuģiem-, drāmat., sk.: D. Olmanis

- KASELLA, Alberto (Alberto Casella 1891) -Nāve atvaļinājumā- (La morte in vacanza 1923) kom. 3 cēl.: 22(1961), 47(1966)
- KAUARDS, Noels (Noel Coward 1899—1973) -Kritušie eņģeļi- (Fallen angels 1925) kom. 3 cēl., tulk. Hugo Kaupmanis: 49(1977), 265(1952)
- -Lietaina diena- (Weatherwise 1923) kom. 2 ainās, tulk. Hugo Kaupmanis: 49(1955)
- -Mīlas virpulis (Hay fever 1926) kom. 3 cēl., tulk. Hugo Kaupmanis: 49(1957)
- -Viss paliek jūsu ziņā- (I'll leave it to you 1920): 24(1961), 106(1963)
- KAUDZĪTES, brāļi Reinis (1838—1920) un Matīss (1848—1926) -Mērnieku laiki-, drāmat., sk.: P. Gruzna un L. Zemgale
- KINGS, Fīlips (Philip King) -Un tā tas viss sākās- (See how they run): 23(1971)
- KIRŠA (?), A. -Riekstiņu mājas problēma-: Toronto pension. apv-ba (1976)
- -Veca mīlestība nerūs-: Toronto pension. apv-ba (1976)
- KIRŠFELDS, L. -Ziedonis septembrī- 61(1962)
- KJARELLI, Luidži (Luigi Chiarelli 1880—1947) -Maska un seja- (La machera e il volto 1917) groteska 3 cēl., tulk. Inārs Brēdrihs: 24(1969)
- KLAUSTIŅA (CELMIŅA), Elza (1885—1971) -Mežs runā-, dziesmu un deju spēle 3 cēl., BJ 1001: bērnu izr. Minchenē
- KLAUVERTS, Spodris (1920) -Augstiene 273 (1962) 3 cēl.: 22(1968), 49(1969)
- -Etīde- 1964, 1 cēl.: 49(1964), 122(1967)
- -Kaleidoskops 1963-, sk.: U. Siliņš
- -Kaleidoskops 1964, 1966, 1974, 1977-, satiras un humora revija: 49(1964, 1966, 1974, 1977)
- , Lija Veikina un Biruta Apene, -Kaleidoskops 1968- 49(1968)
- un Erna Lēmane -Kaleidoskops 1970- 49(1970)
- -Mēs gribam būt kungi-, Raiņa uc. darbu drāmat. 2 cēl.: 49(1972), 141(1973)
- -Spēka dēls- 24(1961)
- -Trimda dimd-, 3 cēl.: 270(1978)
- -Umurkumurs- 1965, dziesmuspēle 3 cēl.: 47(1968), 49(1966)
- KLEISTS, Heinrichs (Heinrich von Kleist 1777—1811) -Saplēstā krūze- (Der zerbrochene Krug 1808): 71(1959)
- KLIEŠMETE (VINKLERE), Anna (1915) -Svētki pakrastē-, drāmat.: sk. izr. Sidnejā 1976
- KOKTŌ, Žans (Jean Cocteau 1889—1963) -Ērglim ir divas galvas- (L'aigle à deux têtes 1947): 22(1965)
- -Svētie briesmoņi- (Les monstres sacrés 1940) 3 cēl., no franču val. tulk. Emīls Dēliņš: 49(1961)
- KOPARDS (Coppard), J. -Mudīte- (A sordid story), tulk. Zaiga Ābele: 23(1966)
- KOPITS, Arturs (Arthur L. Kopit 1937) -Nabaga tētis- (O dad, poor dad 1960): 49(1965)

- KORADI, Marianna -Emigranti- 129(1961)
- KORE (īstā v. Krūmiņa, dz. Zupe), Elga (1894-1963) -Kaķīša dzirnaviņas-, Kārļa Skalbes pasakas drāmat. 5 ainās 1957: 87(1973), 132(1974), sk. izr.
 ----- -Paradīzē-, Rūdolfa Blaumaņa stāsta drāmat.: 76(1959)
 ----- -Salna pavasarī-, Rūdolfa Blaumaņa noveles drāmat.: 76(1963), 228(1947)
 ----- -Senās zintis- 76(1954)
 ----- -Vīndedzēs drīz būs kāzas-, Rūdolfa Blaumaņa stāsta drāmat.: 76(1953)
- KRAUJA, Anna -Palejas ļaudis- 228(1946)
- KRONENBERGS, Alberts (1887-1958) -Sprungulmuižā gadatirgus: sk. izr. Sidnejā 1967
- KRŪKA, Tonija (1918) -Vientulā eglīte- sk. izr. Sidnejā
- KRŪMIŅŠ, Hugo (pseud.: Gunipers, 1901) -Cēli kā dzimtenes dievnamī- 188(1949)
 ----- -Dzintra- 57(1948)
 ----- -Maestro no Rucavas- 43(1964), 62(1964)
 ----- -Sāncenši-, kom. 3 cēl.: 15(1954), 57(1949), 81(1957), 90(1953), 129(1955)
 ----- -Svešnieks sarkanā uzvalkā- (-Maestro no Rucavas- pārveidojums) 90(1965)
 ----- -Vecpuiši precas-, kom. 3 cēl.: 4(1962, 1973), 95(1970)
- KRŪMKALNS, Ēriks -Suliko-, drāmat., sk.: L. Zandbergs
- KRUSA, Fēlikss (1897-1967) -Studentu virtuve- 76(1962)
- KŪLNIECE (KAZIŅA), Guna -Princese Roze un burvju pogas-, pasaka: 24(1969)
 ----- -Vilks un trīs sivēni-, pasakas drāmat.: 24(1967)
 ----- -Zeltmatīte un trīs lāči-, pasakas drāmat.: 24(1967)
 ----- -Zvēri un abru taisītājs-, pasakas drāmat.: 24(1968)
- KEZBERS, Kārlis (1914) -Usmas zēnu dēkas-, BJ 1104, bērnu l. 4 cēl., autora drāmat.: bērnu teātris Čikāgā (1957)
 ----- -Ziemassvētki zaķu mājā, bērnu l. 5 ainās: sk. izr. Čikāgā 1968
- LABIŠS, Ežēns (Eugene Labich 1815-1888), un Edmōns Gudinē (Edmond Goudinet) -Laimīgākais no trim- (Le plus heureux des trois 1870): 31(1978)
- LĀCE, Berta -Jaunais varonis: 49(1968)
- LAGERKVISTS, Pērs (Pār Fabian Lagerkvist 1891) -Laujiet cilvēkam dzīvot (Han som fick leva om sitt liv 1928): 49(1961)
- LAGERLEVA, Zelma (Selma Lagerlöf 1858-1940), rom. -Gēsta Berlings-, BJ 1117, drāmat., sk.: V. Grēviņš
- LAIDSĀRS, Ēriks (Erik Laidsaar) -Jaunais sākums-, tulk. Lonija Kukura: 22(1954)
- LANDSBERĢIS, Aļģirds (Algirdas Landsbergis 1924) -Five posts in the market place- (Penki stulpai turgaus aikštėje): 159(1975)
 ----- -Pieci stabi turguslaukumā- (Penki stulpai turgaus aikštėje), drāma 3 cēl., BJ 4792, no leišu val. tulk. Jānis Zariņš: 151(1968)

- LAPENIEKS, Vilis (1908) -Iebūviešu liksta- 101(1963)
- LAUVA, Laimonis (1902) -Medības priekšpilsētā- 42(1958)
----- -Notikums autobusa pietātnē-, 1 cēl.: 42(1957)
- LEHĀRS, Francis (Ferenc, arī: Franc Lehár 1870-1948) komp. -Carevičs- (vāciski: Zarewitsch 1926) operete 3 cēl.: 44(1973)
----- -Čigāna mīla- (Zigeunerliebe 1910) operete 3 cēl., tulk. Lūcija Kalnīņa: 44(1969)
----- -Jaurā atraitne- (Die lustige Witwe 1905) operete 3 cēl.: 44(1972)
----- -Grāfs Luksemburgs- (Der Graf von Luxemburg 1909) operete 3 cēl.: 44(1971)
----- -Paganini- (Paganini 1925) operete 3 cēl.: 44(1967)
- LEIMANE (prec. PĀRUPE), Ilona (1905) -Leļļu tirgus- sk. izr. Sidnejā
- LEJŅŠ, Jānis (1899) -Bij' man vienas rozes dēl- 3(1961), 62(1954), 205(1955), 217(1959)
----- -Nebrauc tik dikti- 3(1959), 4(1953), 22(1958, 1976), 25(1951), 43(1952), 47(1955), 51(1957), 53(1948), 57(1947), 58(1962), 62(1971), 84(1955), 105(1958), 109(1953), 113(1962), 138(1952), 141(1952), 179(1946), 184(1946), 202(1948), 207(1946), 215(1946), 217(1951), 227(1946), 229(1947), 231(1947), 236(1945-1949), 240(1947), 259(1958)
----- -Skabarga sirdī- 22(1960), 62(1959), 100(1969), 105(1963)
- LĒMANE (SKUJIŅA), Erna (1919) -Kaleidoskops 1970- sk.: S. Klauverts
----- -Kurbi-urbi-u-udī-di- 1965, kom. 1 cēl.: 23a(?), 28(1965), 47(1973)
----- -Opals- 1947: 236(1949)
----- -Solterra- 4 cēl.: 24(1974)
----- -Svētelis- 1963, 3 cēl.: 24(1963), 27(1967)
----- un Uldis Silīņš -Zobgalis 1970- 24(1970)
----- -Zobgalis 1971, 1973, 1975- 24(1971, 1973, 1975)
- LENGIELS, M; -Nakts serenāde- 152(1958)
- LESIŅŠ, Knuts (1909) -Janka mūzikants-, BJ 1245, drāmat., sk.: A. Valdmanis
----- -Vājuma spēks-, drāmat., sk.: A. Valdmanis
- LIEPA, Osvalds (1908) -Dzirkstelītes- 87(1966)
----- -Jāņi Dundagos- 87(1968)
----- -Nevienādās puses- 2 cēl. (-Pēdējā latvieša- pārstrād.) 151(1970)
----- -Sveša nasta- 1946, 5 cēl.: 51(1951)
- LIEPIŅA (VIDOVSKA), Milda (1908) -Pēdējā skolas diena- sk. izr. Sidnejā
- LINDGRĒNA, Astrīda (Astrid Lindgren, dz.: Ericsson 1907) -Brālītis un Karlsons, kas dzīvo uz jumta- 49(1976)
----- -Galvenais ir spirtgums (arī: -Galvenais ir izturība-) 26(1959), 277(1952)
- LINTIŅŠ, Fēlikss -Ūsiņa nakts-, sk.: B. Senkēviča
- LUKSTIŅŠ, Jānis -Ceļojums- 1964?, traģēd. 1 cēl.: 49(1964)
- MANHOFS, Bilis -Pūce un kaķītis-, tulk. Tāļivaldis Lundbergs: 27(1969)

- MARTINSONE (OZOLNIECE), Austra (1904) -Eža kažociņš-, pasakas drāmat.: sk. izr. Sidnejā 1972
 ----- -Kalējdēls-, pasakas drāmat.: sk. izr. Sidnejā 1978
- MARTS, R. -Nepieticīgie-, kom. 1 cēl.: 252(1947)
- MASKANJI, Petro (Pietro Mascagni 1863—1945) komp. -Zemnieka gods- (Cavalleria Rusticana 1890) opera 1 cēl.: 233(1946)
- MAZUTIS, Juris (1940), un Andris Gutmanis -Zem Laimas pulksteņa- jaun. grupa Montrealā 1970
- MEDNIS, Edvīns (1877—1967) -Masku deja- 3 cēl.: 111(1958)
- MĒTERE-OZOLA, A. -Čiko- 20(1956), 22(1952), 47(1965), 71(1952), 88(1963), 166(1948), 195(1948)
- METUZĀLE, Baiba (1942) -Bagātīgā mīlestība- 42(1967)
 ----- -Frater, ave atque vale- (Brāli, labdien un ardievu!): 24(1969)
 ----- -Qui s'excuse, s'accuse-, kom. 1 cēl.: 42(1966)
 - sk. arī: Muzikante
- MEŽARAUPS, Voldemārs (1901—1952) -Augškurzemes mežos- 202(1946)
- MEŽEZERS, Valdis (1910) -Eža un zaķa skriešanās- jaun. izr. Lībekā 1955
- MICHELSONS, Arveds - sk.: Rutku tēvs
- MIEZĪTIS, Jānis (1924) -Kaņazirgs- 4 cēl.: 1(1951)
- MIKELSONE (OZOLIŅA), Konstance (1905—1955) -Dzīves šūpolēs-, sk.: -Uguns-kristības-
 ----- -Slinkā sieva- 1932, 4 cēl., BJ 1424: 3(1953), 5(1958), 22(1958), 24(1959), 67(1952), 81(1958), 91(1956), 124(1960), 126(1959), 153(1952), 184(1949), 192(1947), 212(1946), 221(1947), 248(1946), 249(1947)
 ----- -Ugunskristības- (arī: -Dzīves šūpolēs-) kom. 4 cēl.: 4(1952), 87(1954), 93(1954), 166(1945), 202(1947)
- MIKELSONS, Hugo (1924) -Rūķu nelaime- sk. izr. Torontō 1973
- MILLERS, Arturs (Arthur Miller 1915) -Skats no tilta- (A view from the bridge 1955): 122(1976)
- MILNS, Alans (Alan Milne 1882—1956) -Bufeņu valsts princis-: 212(1949)
- MISIŅŠ, Hugo -Aiz tiem puriem, aiz tiem mežiem-, dziesmuspēle: izr. Melburnā 1977
 ----- -Nāc un sēdies kulbā-, dziesmuspēle: izr. Melburnā 1978
 ----- -Rīga, mana Rīga-, dziesmuspēle: izr. Melburnā 1976
- MITREVICI, Augusts (1898—1964) -Dažādas mīlestības- 1960, kom. 3 cēl.: 76(1962), 79(1962), 83(1961), 84(1964), 110(1962), 129(1960).
 ----- -Nosūtām bagažu uz mēnesi- 1960, 1 cēl.: 129(1961)
 ----- -Zilā kaija- 129(1962)
- MOLJĒRS (Molière, īstā v.: Jean-Baptiste Poquelin 1622—1673) -Ārsts pret paša gribu- (Le médecin malgré lui 1666) kom. 3 cēl., tulk. Kārlis Jēkabsons: 108(1958)
 ----- -Skapēna nedarbi- (Les fourberies de Scapin 1671) kom. 3 cēl., tulk. Kārlis Jēkabsons: 49(1962), 121(1964) 219(1949)

- -Skopulis- (L'avare 1668) 5 cēl., tulk. Ofelija Sprogere (prec. Jansone, 1915): 49(1958)
- -Tartifs (Tartuffe 1664) kom. 5 cēl., tulk. Kārlis Jēkabsons: 49 (1969), 151(1973)
- MOLNĀRS, Francis (Ferenc Molnár 1878—1952) -Spēle pilī- (vāciski: -Spiel im Schloss- 1925) 3 cēl., tulk. Jūlijs Roze, arī Uldis Silinš: 11 (1953), 22(1962), 49(1961), 133(1954), 151(1971), 214(1954), 219(1950)
- MŌMS, Viljams (William Somerset Maugham 1874—1965) -Konstance- (The constant wife 1926) kom. 3 cēl.: 49(1957)
- -Svētā liesma- (The sacred flame 1928) drāma 3 cēl., tulk. Mirdza Ansule: 27(1961), 62(1969), 72(1968)
- -Vēstule- (The letter 1927): 22(1958)
- MONJĒ, K. -Epizods naktī-, 1 cēl.: 27(1965), 49(1962)
- MONJĒ, Tjerijs (Thierry Maulnier, īstā vārdā: Jacques Talagrand 1909) -Māja naktī-, drāma 3 cēl., tulk. Arno Teivens (1905): 68(1961), 259(1955)
- MŌRA, Valda (1902) -Ziemsvētku sapnis-, sk.: F. Ruperts
- MŌRS, V. -Pēdējais piliens- 78(1955)
- MORUKIO, U. -Skaistākā diena- 69(1962)
- MUIŽNIECE, R. -Rudens balle mežā- gaidu un skautu vien. izr. Torontō (1976)
- MUZIKANTE (METUZĀLE), Baiba -Zobgalis 1977- 24(1977)
- NEBOISA (tagad: Vāvere, dz. Vērmāne 1924), Aina -Mačs Priekulis- 1967, drāma 15 ainās, BJ 4946, pārstrād. 1975, 4 cēl.: 22(1972)
- -Mūžīgais vīrietis-, 2 cēl.: 28(1969)
- -Notikums pie nama durvīm- 5(1964)
- -Urāns-, īsluga: 49(1964)
- -Vilkate- 1962, 1 cēl.: 42(1965), 64(1962)
- sk. arī: Vāvere
- NEIMANE (PENČE), Skaidrīte (1901—1976) -Lielais malks- 76(1964), 79(1963), 83 (1961), 84(1961), 141(1962)
- -Vai Tobijam patiks? 1959, kom. 4 cēl.: 49(1962), 63(1959)
- NIEDRA, Andrievs (1871—1942) -Piparkūkas sirds-, drāmat., sk.: J. Plūme
- NOPŪTA, Augusts -Uz maiņām- 141(1955)
- ODENS, Vistans (Wystan Hugh Auden 1907—1973), un Kristofers Bredšovs-Išervuds (Christopher Bradshaw-Isherwood 1904) -Suns smadzenēs- (The dog beneath the skin 1935): 198(1969)
- ODETSS, Klifords (Clifford Odets 1906—1963) -Raķete uz mēnesi- (Rocket to the moon 1938): 151(1955)
- OLMANIS, Dailonis (1924) -Skarbā piekraste-, Valdemāra Kārklīņa rom. -Teika par septiņiem kuģiem- drāmat.: 47(1969)
- ONĪLS, Jūdžīns (Eugene O'Neill 1888—1953) -Anna Kristī-(Anna Christie 1920): 63 (1956)
- -Mīla zem vīksnām- (Desire under the elms 1924): 22(1967)
- -Sapņainais bērns- (The dreamy kid 1918) 1 cēl.: 265(1951)

- OSBORNS, Džons (John Osborne 1929) -Īgnumā atskatoties- (Look back in anger 1956) 3 cēl.: 49(1970)
- OSBORNS, Pōls (Paul Osborn 1901) -Nāve ābelē-, tulk. Ruta Skujiņa (prec. Lāce, 1907-1964): 187(1949)
- OSE (STUNDA), Alise (1894) -Pateicības diena Amerikā-, 1 cēl.: 75(1978)
- OZOLIŅŠ, P. -Lupatas-, 1 cēl.: 178(1946)
- OZOLIŅŠ, R. -Sapnītis Ziemsvētku naktī-, bērnu l.: 252(1947)
- OZOLS, Alberts (1915) -Zaudētā atslēdziņa- sk. izr. Torontō 1953
- PAKALA, Toivo (Toivo Pakkala 1898-1955) -Koku pludinātāji-, sk.: E. Zālīte
- PALEVIČS, Jukums (1873-1900) -Preilenīte- 1903, dziesmuluga: 63(1958)
- PASO, Alfonso (Alfonso Paso Gil 1926) -Bacilis vai niķis-, kom. 3 cēl., tulkojis Ansis Tipāns: 102(1969)
- PATRIKS, Roberts -Tumšā kamera- (Camera obscura), tulk. Viktors Pūpols: 124 (1974)
- PENCE, Skaidrīte - sk.: Neimane
- PĒTERSONS, Jūlijs (1880-1945) -Diplomāti- 1925, kom. 4 cēl.: 90(1960), 106 (1970)
- -Ilgas-, 1 cēl.: sk. izr. Torontō
- -Norietā kvēle- 177(1947)
- -Piekļīdušais kaķēns- 1931, kom. 3 cēl.: 5(1963), 8(1953), 43(1973), 71(1956), 100(1953), 124(1952), 126(1951), 129(1959), 144(1952), 166(1946), 200(1953), 212(1946), 236(1945-1949), 259(1957), 270(1966)
- PLŪME, Jānis -Piparkūkas sirds-, kom. 4 cēl., drāmat. pēc Andrieva Niedras noveles: 22(1956)
- PODNIECE, Mētra -Sprigulītis un Bukurags- 24(1968)
- PORUKS, Indulis (1921) -Dzīve iet tālāk-, īsluga: 19(1962), 27(1963)
- PORUKS, Jānis (1871-1911) -Hernhūtieši- (pirmizr. 1896), drāma 5 cēl.: 49 (1977)
- -Kauja pie Knipskas-, stāsta drāmat.: 254(1971)
- PRIEDE, Gunārs (1928) -Zilā- 1972, drāma 3 cēl.: 49(1976)
- PRĪSTLĪJS, Džons (John Boynton Priestley 1894) -Bīstamais pagrieziens- (Dangerous corner 1932), drāma 3 cēl., tulk. Lūcija Kalniņa: 24(1957)
- -Cilvēki uz jūras- (People at sea) 3 cēl., tulk. Hugo Kaupmanis: 49 (1951, izrādīta arī angļiski)
- -Inspektors nāk-, arī: -Inspektors atnācis- (An inspector calls 1946) 3 cēl., tulk. Jūlijs Roze: 219(1949)
- PUČINI, Džakomo (Giacomo Puccini 1858-1924) komp. -Madāma BATERFLEJA- (Madame Butterfly 1904) opera 2 cēl.: 233(1946)
- RAIMONDS, Freds, komp. -Zilā maska-, operete 3 cēl., no vācu val. tulk. Jānis Sarma: 44(1975)
- RAINIS (īstā v.: Jānis Pliekšāns 1865-1929) -Daugava- 1919, sērdieņu dziesma, BJ 1648(8), 1649-1651: 24(1953), 49(1968), 57(1947), 96(1961), 105(1951),

RAIŅA PIEMINEKLIS RĪGĀ (RAIŅA KAPOS)

- 110(1973), 113(1968), 166(1948), 175(1945), 212(1946), 224(1951), 236(1945—1949), 268(1958), 273(1947), 277(1953)
- -Indulis un Ārija 1911, traģēd. 5 cēl., BJ 1648(12), 1652: 49(1963)
- -Jāzeps un viņa brāļi- 1919, BJ 1653, 5036(13): 101(1964 — uzvedums baznīcā pēc Raiņa lugas)
- -Krauklītis- 1921, 5 cēl., BJ 1648(5): 62(1954)
- -Kurbads-, drāmas fragmenti, BJ 5036(15): 23(1973)
- -Mīla stiprāka par nāvi- 1927, 5 cēl., BJ 1648(9): 43(1957), 184(1947)
- -Pūt, vējiņi!- 1913, 5 cēl., BJ 1648(1): 4(1960), 22(1954), 24(1958), 47(1960, 1974), 62(1961), 88(1969), 105(1959), 113(1974), 124(1956), 134(1955), 151(1970), 152(1953), 184(1945), 186(1945), 193(1946), 202(1945), 212(1946, 1949), 236(1945—1949), 249(1946), 265(1954)
- -Rīgas ragana- 1928, 5 posmos, BJ 1648(6): 49(1971), 154(1976)
- -Spēlēju, dancoju- 1919, 5 cēl., BJ 1648(2): 49(1966), 111(1960), 175(1945)
- -Uguns un nakts- 1907, 5 cēl., BJ 1657, 1658, 5036(15): 22(1957), 52(1946, fragm.), 62(1958), 86(1977), 215(1947, fragm.), 252(1947)
- -Zelta zirgs- 1910, 5 cēl., BJ 1648(4): 43(1954), 49(1973), 57(1947), 84(1965), 90(1978), 151(1965)
- RAISS, Elmers (Elmer Rice 1892—1967) -0 × 0 = 0, rēķini, kā gribi- (The adding machine 1922): 49(1974)
- RAMATS, Eduards (1888) -Sniega karaliene- jaun. kopa Čikāgā 1960
- RATIGENS, Terenss (Terence Rattigan 1911) -Dzilā, zilā jūra- (The deep blue sea 1952): 24(1955)
- -Lidija- (In praise of love) 2 cēl.: 22(1976), 47(1978)
- -Novēlējums tautai (A bequest to the nation 1970): 49(1972)
- RAUDSEPS, Hugo (Hugo Raudsepp) -Mārtiņciems- (Mikumārdi) kom. 5 cēl., tulk. Elīna Zālīte un Richards Valdess: 79(1961), 141(1962), 167(1954), 274(1958)
- REČI, Džons -Mamma, kāda viņa kļuva-, tulk. Viktors Pūpols: 124(1974)
- RĒĶIS, Alberts -Tuksis precas- 95(1974)
- RICHTERE (VECTĒVA), Alma (1901) -Mūsu dzīve- 259(1967)
- -Pelēkās pils mantinieki: 94(1973), sk. izr. 1976
- RICHTERS, Voldemārs (1908) -Atgriešanās- 1956, 1 cēl., BJ 1698: 57(1949), 217(?)
- -Laimīga ģimenes dzīve 1934, 1956, kom. 1 cēl., BJ 1699: 59(1962), 84(1973).
- -Maija- 97(1959)
- -Meistardarbs- 1956, kom. 1 cēl., BJ 1700: 59(1967), 115(1964)
- -Nebēdnieki- (arī: -Es par bēdu nebēdāju-) 1934, kom. 3 cēl.: 4(1955), 8(1951), 22(1952), 25(1952), 27(1954), 57(1948), 80(1951), 87(1959), 91(1954), 96(1953), 109(1957), 114(1954), 115(1963), 124(1950), 135(1956), 138(1954), 141(1954), 177(1946), 192(1947), 202(1947), 207(1947), 217(1952), 255(1951)

- -Pavasara vēji- 1957, kom. 3 cēl.: 15(1958), 79(1960), 106(1957), 109(1959), 126(1957), 129(1958)
- -Pēteris pārveido pasauli- 1969, kom. 3 cēl.: 43(1974), 96(1968), 110(1973)
- -Pīlēns- 65(?), 76(1961), 126(1953), 167(1956)
- -Trakie-, kom. 3 cēl., BJ 1701: 4(1957), 27(1956), 66(1956), 87(1952), 96(1958), 119(1954), 137(1954), 142(1958), 162(1958), 260(1955)
- -Vai tagad pie mums ir citādi?- 121(1973)
- RIDDLEJS, Arnolds -Spoku vilciens-, kom. 3 cēl., tulk. J. Roze: 22(1955), 27(1964), 47(1963), 109(1956), 113(1967), 125(?), 144(1955), 151(1969), 219(1949)
- RĪDZINIEKS, Richards (Ervīns Grīns 1925) -Alģimants jeb nelaime uz 33. ceļa- 270(1974)
- -Spoguļu sienas- 1970, 7 ainās: 22(1978), 270(1971)
- RĪVS, Džēmss -Saules gaisma ar ūdeni trīsreiz dienā- 49(1967)
- ROSINI, Džoakīno (Gioachino Antonio Rossini 1792—1868) komp. -Seviljas bārdzinis- (Barbiere di Siviglia 1816) opera 2 cēl.: 233(1946), 246(1948)
- ROZĪTIS, Juris (1951) -Varbūtības- 37(1976)
- ROZĪTIS, Pāvils (1889—1937) -Jaunā cepure- 87(1971), 161(1967)
- RUBENIS, Arturs (1927) -Balta nāca sērdienīte- 1975, pasaku l. 3 cēl.: sk. izr. 1975
- -Bezballis meklē bailes- 1975, pasaku l. 5 ainās: sk. izr. 1976
- -Dūrīte Maskalijas galmā-, fantast. pasaka 7 ainās: 90(1973, 1975)
- -Es uzkāpu kalniņā- 1976, pasaku l. 5 ainās: sk. izr. 1977
- -Izīrējamais dzīvoklis jeb Psihologijas doktoranda Donāta Puišāna apsasievošanās-, kom. 3 cēl.: 90(1978)
- -Jaunā audze- 1948: izr. Vācijā(?)
- RUBESA, Biruta, un Brunis Rubess (1926) -Pūra talka- un -Mičošana- 254(1971)
- RŪKS, Antans (Antanas Rūkas 1907—1967) -Četri ceļinieki- (Keturi keliaunikai) 5 ainās, tulk. Vlode Butkiene un Arturs Rubenis, BJ 5078: sk. izr. Klīvlendā 1969
- RUPAINIS, Antons (1906—1976) -Aizmirstā zeme-, kom.: 220a(1946)
- RUPERTS, Fricis (1912) -Ziemsvētku sapnis-, V. Mōras pasakas pārstrād. 2 cēl.: 259(1958)
- RUTKU TEVS (Arveds Michelsons 1886—1961) -Inteligentas meitas- 1926, kom. 1 cēl.: Dienvidkalifornijas latv. draudzes izrādē (1976)
- -Sirds draugs Kārlis- 1929, kom. 2 cēl.: 4(1964), 70(1962), 84(1978), 87(1957), 115(1967), 124(1960), 129(1957), 132(1978), 259(1960)
- SAIMONS, Nīls (Neil Simon) -Trīs dienas Plazas viesnīcā- (Plaza suite 1968), tulk. Ingrīda Vīksna: 22(1978), 151(1977)
- SALNAIS, Ģirts (1906—1974) -Meitene ar raksturu- 87(1959), 110(1960), 166(1948), 244(1946)
- SARMA (KALNIŅŠ), Jānis (1884) -Vendo nubes-, kom. 2 cēl.: 24(1966)
- SARTRIS, Žans (Jean-Paul Sartre 1905) -Aiz slēgtām durvīm- (Huis clos 1944) 1 cēl.: 47(1975), 49(1962)

- SĀRTS (APSTĪS), Jānis (1905) -Gredzens-, 3 cēl.: 76(1962), 124(1968)
- SAULESKALNS, Voldemārs (1905) -Kā zaķi pīrāgus sargāja- sk. izr. Sidnejā 1976
----- -Stiprā meita-, 3 cēl.: 196a(1946)
- SAULIETIS (PLIKAUSS), Augusts (1869—1933) -Līgo- 126(1954)
----- -Pašam sava saimniecība- 1912, kom.: 125(?)
- SENKĒVIČA (prec. ZIEMANE), Biruta (1904) -Jāņu vakars- 87(1965)
----- un Fēlikss Lintiņš -Ūsiņa nakts-, dziesmuspēle: Toronto jauniešu drāmas kopa 1959
- SIKSNA, Aina (1934) -Rīgas maize- 1967, jaun. l. 3 cēl.: 49(1968)
- SILIŅA (PAEGLE), Elza (1903—1963) -Iedomīgais princis- sk. izr. Sidnejā 1958
----- un Uldis Siliņš -Karalis Gardēdis-, 4 ainās: 49(1966)
----- un Uldis Siliņš -Kekatas- sk. izr. Sidnejā 1969
----- un Uldis Siliņš -Sakņu karalis- sk. izr. Sidnejā 1960
----- un Uldis Siliņš -Ziemsvētku nakts- sk. izr. Pokipsī 1974
- SILIŅŠ, Uldis (1930) -Avota lieta-, sk.: -Pilsonga Avota lieta-
----- -Didzis un sargeņģelis- 1967?, bērnu l. 2 cēl.: 49(1968), 122(1974),
sk. izr. Klīvlendā 1971
----- -Divpistolū Viljams- 49(1960)
----- -Ganuzēns un Jods- 49(1959)
----- -Intermeco Iļģeciemā-, sk.: -Vēstules no dzimtenes-
----- -Kaleidoskops 1962, 1967, 1969, 1971, 1972, 1975-, humora revija:
49(1962, 1967, 1969, 1971, 1972, 1975)
----- un Spodris Klauverts -Kaleidoskops 1963- 49(1963)
----- -Kaleidoskops 1965-, sk.: L.Veikina
----- -Karalis Gardēdis-, sk.: E. Silpa
----- -Kemeŗmiestiņā- 1966?, 3 cēl.: 49(1967)
----- -Pilsonga Avota lieta- 1974 (1975:-Avota lieta-) 3 cēl.: 49(1974, 1975)
----- -Šur tur, it nekur...-1969, fantaz. 3 cēl.: 49(1969)
----- -Vēstules no dzimtenes- (arī: -Intermeco Iļģeciemā-) 1952?, kom.
3 cēl.: 22(1962), 49(1963), 62(1963), 84(1967, 1974), 93(1965), 132(1975), 256
(1975), 270(1968)
----- -Vilibalds Drosmiņš aiziet karā- 23a(1963)
----- -Zobgalis 1970-, sk.: E.Lēmane
- SIMPSONS, B. -Bobo čūska- 49(1967)
- SINDŽS, Džons (John H. Synge) -Ielejas ēnā-, kom. 1 cēl.: 38a(1977)
- SINGAJEVSKA, Vera (1923), un Valfrīds Eglītis (1906) -Pauks un Šmauks-, dzies-
muspēle bērniem 5 cēl., Enidas Blaitonas stāsta drāmat.: 24(1970), 49
(1962, 1974)
- SKALBE, Kārlis (1879—1945) -Kakīša dzirnavas-, BJ 1842(1), 1845—1847, 2590,
2591, 5142 drāmat., sk.: P. Dūms, I. Grebзде, E. Kore
- SKISGALS, Marejs (Murray Schisgal 1926) -Tīģeris- (The tiger 1963), kom.: 122
(1967)

- SKRIBS, Ežēns (Eugène Skribe 1791—1861) -Glāze ūdens- (Le verre d'eau, ou Les effets et les causes 1840): 244(1947)
- SKRIBS, K., un E. Laguvs -Mīlestības divkauja-, kom. 3 cēl., tulk. Ofelija Jansone (Sprogere): 24(1956)
- SKUJA, Arturs -Vadātājs- sk. izr. Sidnejā
 ----- -Vilki- sk. izr. Sidnejā
- SKUJENIEKS, Emīls (1903—1965) -Dirigents-, kom. 4 cēl., BJ 4165, 4166: 2(1948), 22(1951, 1956), 30(1952), 47(1952), 84(1968), 90(1956, 1977), 113(1954), 114(1956), 120(1953), 129(1953), 152(1952, 1957), 231(1947), 239(1946), 244(1947), 249(1946), 252(1947), 253(1949), 274(1952)
 ----- -Neskaties saulē- (arī: -Neskaties atpakaļ-) kom. 3 cēl.: 91(1954), 217(1963)
 ----- -Robinsons-, bērnu l. 6 ainās: 24(1978), 47(1961), 49(1955, 1967), 137(?), 151(1958), 212(1946), 244(1947)
- SKULTE, Bruno (1905—1976) komp. -Koklētājs un velns-, mūzik. uzvedums 2 cēl.: 159a(1969)
- SPEVAKS, Semjuels (Samuel Spewack 1899—1971) -Skudras un mīlestība-, kom. 3 cēl.: 24(1960)
- SPRICENIEKS, Kr. -Mūzikants-, 3 cēl.: 139(1956)
- STĀRASTE (BARVIKA), Margarita (1914) -Iedomīgā eglīte- sk. izr. Denverā 1969
 ----- -Rūķis Svečulējējs- sk. izr. Sidnejā 1966
- STENDERS, Aleksandrs (Jaunais) (Alexander Johann Stender 1744—1819) -Žūpu Bērtulis-, kom. 5 cēl.: 49(1968); salīdz. 53—55. lpp.
- STOPARDS, Toms (Tom Stoppard 1937) -Kad istabā līst- (Enter a free man) kom. 3 cēl., tulk. Lija Veikina: 49(1971), 157(1973)
- STRAUMANIS, Alfrēds (1921) -Tagad ir citādi- 1972, 3 cēl.: 24(1972), 64(1972)
- STRINDBERGS, Augusts (August Strindberg 1849—1912) -Komtese Jūlija- (Fröken Julie 1888) 1 cēl.: 124(1974), 265(1948)
- SUKUBURS — sk.: Jānis Vainovskis
- ŠAFERS, Pīters (Peter Shaffer 1926) -Dvēseliskā auss un Pasaulīgā acs- (The private ear and The public eye 1962) 2 viencēl.: 49(1965)
 ----- -Piecu pirkstu vingrinājums- (Five finger exercise 1958) 2 cēl., tulk. Mirdza Ansule: 49(1977)
- ŠĒKSPĪRS, Viljams (William Shakespeare 1564—1616) -Divpadsmitā nakts- (Twelfth night 1600) kom. 5 cēl., tulk. Jūlijs Roze: 22(1956), 49(1964), 219(1946)
 ----- -Jautrās vindzorietes- (Merry wives of Windsor, ap 1599) 5 cēl.: 49(1965)
 ----- -Sapnis vasaras naktī- (A Midsummer Night's dream 1596) kom. 5 cēl., tulk. Ruta Skujiņa: 187(1948)
- ŠILLERS, Frīdrihs (Johann Christoph Friedrich von Schiller 1759—1805) -Wilhelms Tells- (Wilhelm Tell 1804) drāma 5 cēl., tulk. Rainis: 219(1948)
- ŠIRMANIS, Jānis (1904) -Meža skola-: Klīvlendas skautu vien. izr. (1977)

- ŠKIPSNA, Ēvalds (1893—1965) -Gājiens tumsā- 112(1958), 113(1957)
 ----- -Zaudētā dzimtene- 1946, 4 cēl., BJ 1989: 176(1946), 182(1947)
- ŠNICLERS, Arturs (Arthur Schnitzler 1862—1931) -La Ronde- (vāciski: Reigen 1897) 10 dialogi: 43(1972)
- ŠŌVS, Bernards (George Bernard Shaw 1856—1950) -Augusts dara savu tiesu- (August does his bit 1916) farss, tulk. Hugo Kaupmanis: 49(1955)
 ----- -Pigmalions- (Pygmalion 1912) 5 cēl., tulk. Oto Krolls: 68(1959), 166(1947)
 ----- -Šokolādes zaldātiņš-, arī: -Ieroči un cilvēki- (Arms and the man 1894), tulk. Emīls Skujenieks: 24(1962), 90(1962), 124(1965)
- ŠUBERTS, Francis -Trejmeitiņas-, sk.: H. Bertē
- ŠVĀBE, Arveds (1888—1959) -Piebalgas audēji- 24(1960)
- TEIVENS, Arno (1905) -Latvijas krustceļi- 277(1949)
 ----- -Pieci uguns kuri- 277(1954)
 ----- -Pirmā skolas diena, atgriežoties dzimtenē- 277(1951)
- TETERE, Marga -Brīnumzālīte-, Rūdolfa Blaumaņa stāsta drāmat., kom. 3 cēl.: 24(1970), 47(1971), 57(1948?), 83(1959), 84(1963, 1977), 111(1962), 152(1955, 1958), 184(1949), 212(1948), 220(1946), 274(1951)
- TĪCMANE (Vītolīpa, dz. Auzāne), Lidija (1913—1972) -Atbalsis-, sk.: -SOS-
 ----- -Mēs prasām brīvību- 1971?, kom. 3 cēl.: 82(1973)
 ----- -Modernie laiki- 1970?, humoreska 1 cēl.: 23a(1973), 92(1971)
 ----- -Sapnis Ziemeļsvētku naktī- sk. izr. Sidnejā 1972
 ----- -SOS- (arī: -Atbalsis- un -Raidstacija-) kom. 3 cēl., BJ 4269: 63(1968), 82(1971), 87(1975), sk. izr. Torontō un Sidnejā 1968
 ----- -Zarāna nedienas- 1971?, Jāņu uzved. 1 cēl.: 85(1972), 123(1970)
 ----- -Zilais tauriņš-, kom.: 77(1971). Sk. arī: Vītolīpa
- TIMMA (prec. Koro), Mirdza (1925—1962) -Aizmirstūtes valsts-; sk. izr. Fīladel-
 fijā 1958 un Sidnejā 1964
 ----- -Karoga teiksma- 245(1948)
 ----- -Leļļu Lauma- 128(1961)
 ----- -Princese un raibais sunītis-, 3 ainās: sk. izr. Sidnejā 1973
 ----- -Zelta atslēdzīņa- sk. izr. Pertā
- TIPĀNS, Ansis (1907) -Medaļiņas divas puses-, kom.: 102(1971)
- TOMASS, Brandons (Brandon Thomas 1856—1914) -Čārlīja krustmāte-, arī: -Ak, šie studenti!- (Charley's aunt 1892): 4(1954), 22(1953), 47(1953), 87(1953), 121(1962), 144(1963), 244(1947)
- TORNHILS, Alans (Allan Thornhill) -Kalnu slepenība-, 3 cēl.: 22(1971)
- TREIMANE, Vanda -Betlēmies stāsts: sk. izr. Sidnejā 1975
- TRIP-TILKA -Vienīgais ceļš- 266(1950)
- ŪDRIS, E. -Mežkungs Siliņš-, dziesmuluga 4 cēl.: 141(1961)
- UŽĀNS, Pēteris (1880—1979) -Lellīte Lollīte slima- sk. izr. Sidnejā 1964
- VAILDS (Wilde), H., un D. Junsens (Eunsen) -Viesis-, 3 cēl., tulk. Jūlijs Roze: 63(1952)

- VAINOVSKIS, Jānis (pseud.: Sukuburs, 1887—1969) -Ārpus dienas kārtības-, kom. 1 cēl.: 79(1945)
 ----- -Speciālists laulību lietās- 93(1968)
- VALDMANIS, Andris (1909—1975) -Janka mūzikants-, Knuta Lesiņa rom. drāmatizējums, mūzik, spēle 16 ainās: 110(1958)
 ----- -Laila no Rīgas-, Alfrēda Dziļuma rom. drāmat. 5 ainās: 115(1965)
 ----- -Līgodama upe nesa- 1958, Pēterļa Aigara rom. drāmat. 3 cēl.: 110(1959)
 ----- -Romantiski iemesli- 1964, Valdemāra Kārklīņa romāna drāmat. 9 ainās: 22(1966)
 ----- -Vājuma spēks-, Knuta Lesiņa darba drāmat.: 61(1962), 110(1963)
- VALDESS (BĒRZIŅŠ), Richards (1888—1942) -Jūras vilki-, drāmat., sk.: E. Zālīte
- VALZERS, Martins (Martin Walsler 1927) -Direktora kungs pamet līkumu (Der Abstecher 1961) kom. 3 ainās, tulk. Emīls Dēliņš: 24(1966), 47(1970)
- VANAGS, Roberts (1895) -Jāņu vakars (arī: -Līgo vakars-) 1 cēl.: 87(1962, 1967)
 ----- -Latviešu čigāni- 87(1961)
 ----- -Mārtiņu budēļu vakars-, 1 cēl.: 87(1958)
 ----- -Tūru kadriļa- 87(1962)
- VAŠARI, Johans (Johann von Vaszary) -Kurš melo?-, arī: -Esmu bez vainas-(?) kom. 3 cēl.: 24(1958), 27(1960), 153(1952), 244(1949)
- VĀVERE (Neboisa, dz. Vērmāne), Aina -Sabrukušais nams-, 3 cēl.: izrādīts Melburnā 1976?
- VEIKINA, Lija, Juris Zemītis un Uldis Siliņš -Kaleidoskops 1965-, humora revija: 49(1965)
 ----- -Kaleidoskops 1968-, sk.: S. Klauverts
 ----- -Kaleidoskops 1973-, sk.: A. Apele
 ----- (tulk. un drāmat.) -Kaleidoskops 1976- 49(1976)
- VEISBERGA, E. -Sirds pārstādīšana-, 1 cēl.: 65(1968)
- VEISBERGS, Arturs (1896) -Bojā ejas ēnā- 65(?)
 ----- -Madam Birk un madam Ēk Amerikā-, humoreska 1 cēl. pēc Rūdolfa Blaumaņa: 65(?), 73(?)
 ----- -Virši zili- 65(?)
- VENS, Satons -Ceļā- (arī: -Uz nezināmo ostu-): 68(1953)
- VERDI, Džuzepe (Giuseppe Verdi 1813—1901) komp. -Traviata- (La Traviata 1853) opera 4 cēl.: 246(1947, 1948)
- VESILO, Agnese -Ceļojums raķetlidmašīnā-, 1 cēl., tulk. A. Ozoliņa: sk. izr. Sidnejā 1967
 ----- -Salatēva viesi-, pasaka 3 cēl., tulk. A. Ozoliņa: sk. izr. Sidnejā 1965
 ----- -Ziemsvētku vakars Ziemeļa un Sniegamātes pilī-, pasaka 1 cēl., tulk. A. Ozoliņa: sk. izr. Sidnejā 1966
- VĒTRA, Mariss (1901—1965) -Divkauja trijatā- (arī: -Nāve un mīlestība-): 100(1958), 143(1957)
 ----- -Slepavība Dzervisa ielā- 143(1957)

- VIESIENS (GULBĪTIS), Jānis (1916)–Jānis Reiters– 151(1975), 259(1960), 270(1977)
 ----- -Kāds iet, jums jāpaliek– 201(1964)
 ----- -Nozaudētais vilķis– 1952: 47(1958), 62(1953), 243(1957), 259(1954),
 262(1952) 275(1957)
 ----- -Viņa pēdējā griba– 1953, drāma 4 cēl.: 27(1968), 90(1968,1975),
 106(1958), 129(1955), 275(1955)
- VĪKSNA, Ingrīda (Īstā v.: Foglele, dz. Reneslāce 1920) -Brāļa atgriešanās–:152(1955)
 ----- -Pilsapulce Čūčiņģā– 143(1961)
- VĪKSIŅA (DAMBERGA), Irma (1922–1976) -Ziemassvētku vakarā– sk. izr. 1975
- VILDE, Aleksis (?) -Pašnāvnieks– 79(1958)
- VILDE, Eduards (Eduard Vilde 1865–1933) -Laimes pūķis– (Pisuhānd), kom. 3
 cēl.: 3(1966), 24(1953), 41(1952), 49(1951), 68(1957), 76(1960), 90(1958), 105
 (1952), 129(1956), 151(1954), 205(1955), 212(1949), 265(1950)
- VĪLIPSONE, Ērika -Princese Saulcerīte– sk. izr. Bredfordā 1971
- VILIŠS, Teds (Ted Willis) -Sieviete rītsvārkā–, kom 2 cēl.: 49(1972)
- VILJAMSS, Hjū (Hugh Williams 1904–1969), un Margareta Viljamsa (Margaret
 Williams) -Nerēgulārais darbības vārds „mīlēt” (The irregular verb to
 love 1963): 24(1963)
- VILJAMSS, Tenesijs (Tennessee Williams, Īstā v.: Thomas Lanier, 1911 vai 1914)
 -Iguānas nakts– (The night of the Iguana 1961) 3 cēl., tulk. Ansis Tipāns:
 102(1965)
 ----- -Trauslā stikla roze– (The glass menagerie 1944) 7 ainās, no an-
 gļu val. tulk. Lija Veikina: 49(1966), 100(1964)
- VILKS, H. -Izpalīdzēšana draugam– 84(1959)
- VITLINGERS, Kārlis (Karl Wittlinger 1922) -Vai zināt piena ceļu?–, arī: -Piena
 ceļš– un -Piena ceļā– (Kennensie die Milchstrasse? 1955) traģikom. 4 cēl.,
 tulk. Uldis Bērziņš, arī Ruta Bergmane: 24(1966), 15(1974), 174(1962)
- VĪTOLIŅA (AUZĀNE), Lidija -Dāmu valsis– 71(1954,1957), 137(1957)
 ----- -Gleznotājs Otiņš–, kom. 3 cēl.: 12(1957), 43(1974), 47(1952), 57
 (1946), 70(1960), 71(1952), 84(1953), 87(1953), 93(1955), 128(1956), 137(1954),
 141(1953), 144(1957), 149(1954), 160(1958), 162(1954), 180(1947), 204(1952),
 210(1946), 218(1956), 229(1948), 239(1946), 249(1946)
 ----- -Jersika– 1956, 3 cēl.: 15(1951,1957), 22(1964), 137(1958), 154(1957)
 ----- -Ložmetēju kalns–, 3 ainās: 3(1967), 87(1973)
 ----- -Raidstacija–, sk.: -SOS– (L. Tīcmane)
 ----- -Septiņi mīlētāji–, sk.: P. Vītoliņš
 ----- -Uz Ameriku–, kom. 3 cēl.: 15(1955), 21(1976), 23a(1976), 70(1962),
 83(?), 84(1958,1966), 104(1967), 152(1954), 274(1957)
 - Sk. arī: Tīcmane
- VĪTOLIŅŠ, Pēteris, un Lidija Vītoliņa -Septiņi mīlētāji–, kom. 3 cēl.: 4(1969),
 15(1965), 153(1965)
- VOITKUS, Arturs (1911) -Cilvēks vērtos– 1955: 25(1959)
 ----- -Skaistuma sacensības– 28(1971)

RAIŅA „PŪT, VĒJINI!”

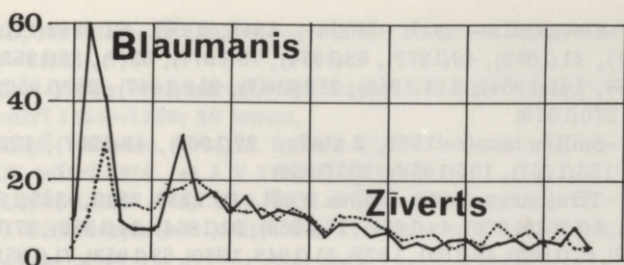
Pertas latviešu drāmatiskās kopas iestudējumā 1974. gadā

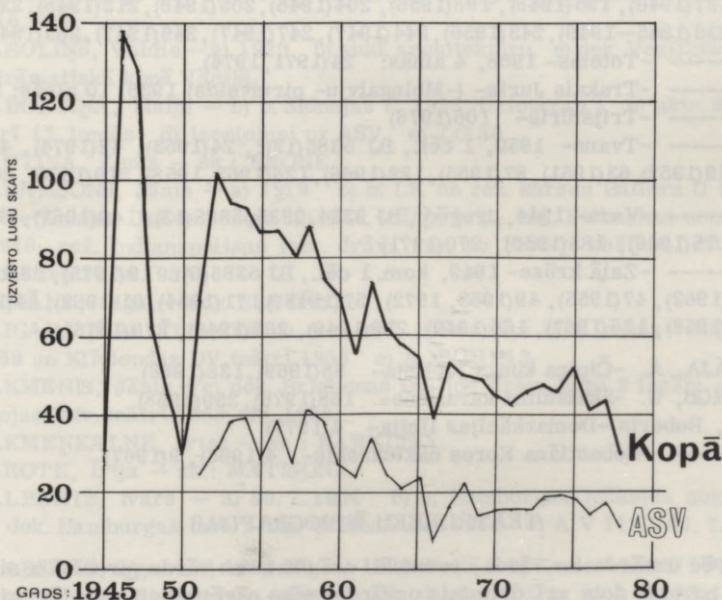
- -Zīmes smiltīs- 1961, drāma 3 cēl.: 22(1964), 43(1963), 65(?), 72(1965), 102(1967), 144(1962)
- Sk. arī: Andrejs Grava
- VOTERHAUZS, K. -Melīgais Bilijs-, sk.: V. Hōls
- VULFS, Eduards (1886—1919) -Ciemīņš-, BJ 5323 drāmat., sk.: T. Kalve
- -Jaunais dakteris- 173(1964)
- -Līdzcietīgais tiesnesis- 1926, kom. 1 cēl.: 87(1972)
- -Līnis murdā- 1918, kom. 1 cēl., BJ 5324: B(1951), 4a(1951), 15(1956), 22(1951), 26(1957), 31(1974), 43(1956), 47(1953), 57(1946), 68(1952), 73(1977), 78(1955), 83(?), 84(1959), 87(1956), 88(1960), 89(1953, 1956), 92(1970), 110(1955), 125(?), 133(1953), 137(?), 144(1958), 148(1953), 149(1953), 169(1946), 195(1947), 200(1953), 210(1947), 212(1946), 213(1951), 224(1951), 242(1946), 255(1950?), 260(1955), 267(1951)
- -Meli- 1916: 71(1957)
- -Pielūdžēji- 1911?, kom. 1 cēl.: 49(1963)
- -Sensācija- (pirmizr. 1916, publ. 1921) kom. 4 cēl., BJ 4174: 27(1957), 47(1969), 49(1954), 133(1952), 187(1949), 207(1947)
- -Svētki Skangalē- (pirmizr. 1918, publ. 1922) kom. 4 cēl., BJ 2235: 3(1954), 43(1952), 49(1956, 1970), 68(1955), 105(1955), 129(1954), 137(?), 147(?), 151(1953), 187(1947), 195(1947), 212(1947), 249(1947)
- -Tapiņa atgriešanās- 1913?, kom. 2 cēl.: 90(1960)
- ZĀLĪTE (prec. ZOMMERE), Elīna (1898—1955) -Bīstamais vecums- 1927?, kom. 4 cēl.: 4(1949), 43(1977), 47(1972), 51(1951), 52(1946), 71(1955), 84(1969), 124(1969), 137(1953), 161(1963), 177(1946), 191(1947), 206(1948), 207(1947), 225(1975), 243(1959), 244(1946), 248(1946), 249(1947)
- -Jūras vilki-, 3 cēl., Richarda Valdesa rom. drāmat.: 43(1969)
- -Koku pludinātāji-, kom. 4 cēl. ar dziesmām, Toivo Pakalas darba drāmat.: 43(1970?)
- -Maldu Mildas sapņojums- 1931, kom. 3 cēl., BJ 4175: 3(1948), 22(1953), 30(1952), 43(1951, 1971), 87(1960), 129(1960), 133(1953), 151(1976), 153(1955), 166(1946), 195(1948), 196(1947), 225(1974)
- -Rudens rozes- 1939: 22(1962), 110(1969)
- -Svešas asinis- 1935?, drāma 3 cēl., BJ 4176: 8(1951), 22(1951), 41(1951), 52(1947), 147(?), 151(1952), 187(1948), 211(1948), 212(1947)
- -Vakarēšana Sprogos- 83(?), 84(1958)
- -Vecais pilskungs-, dziesmu l. 4 cēl., Augusta Deglava stāsta drāmat.: 43(1960), 47(1965), 49(1958), 57(1948?), 83(?), 84(1974), 151(1956), 163(1947), Elza Siliņa restaurējusi tekstu pēc atmiņas), 187(1948), 274(1950)
- ZAJAISKALNA, Māra, īstā v.: Tekla Šrēdere (Schröder), atr. Kurmiņa, -Izcīnītais gandarījums- (arī: -Gandarījums-), 2 cēl.: 153(1969), 157(1972)
- -Precību drudzī-, kom. 2 cēl.: 202(1963)
- -Senā cilts-, Aleksandra Grīna rom. -Zemes atjaunotāji- drāmat.: 201(1964)

- ZANDBERGS, Laimonis (1932) -Suliko-, Ērika Krūmkalna stāsta drāmat.: jaun. izr. Filadelfijā 1959
- ZARIŅŠ, Guntis (1920—1965) -No sienas līdz sienai- 23(1972)
- ZELTIŅŠ, Teodors (1914) -Deguns- 1959, kom. 3 cēl.: 27(1962), 71(1961)
- -Donžuāna pēdējā mīlestība- (arī: -Lielā ilūzija-) kom. 3 cēl.: 72 (1974), 151(1962), 184(1949)
- -Lielā ilūzija-, sk.: -Donžuāna pēdējā mīlestība-
- -Rīgas ģimnazisti-, jautra spēle, drāmat.: 111(1978)
- -Vilks Rīgā- 1947, kom. 3 cēl.: 43(1966), 47(1967), 64(1963), 244 (1948)
- -Vīna raugs-, kom. 3 cēl., BJ 2305, 4178, 4179: 11(1955), 22(1977), 42(1962), 96(1965), 103(1959), 114(1956), 133(1955), 151(1963)
- ZEMGALE (atr. Norīte, prec. Gulberga), Lita -Drošsirdīgais kaņotājs- sk. izr.
- -Homo novus-, 3 cēl., Anšlava Eglīša rom. drāmat.: 49(1970), 87 (1975)
- -Mērnietu laiki-, 4 cēl., brāļu Kaudzīšu rom. drāmat.: 49(1969)
- ZEMGALIS, N. -Gaidi mani atkal mājās- 84(1975)
- ZEMĪTIS, Juris (1932) -Kaleidoskops 1965-, sk.: L. Veikina
- ZIEDIŅŠ, Pēteris (1886—1968) -Modernā kosmētika- 59(1977)
- ZĪLE (Graubiņa, dz. Bergmane 1915), Marianna -Atvasara- 19(1967), 167(1955), 218 (1955)
- ZĪVERTS, Mārtiņš (1903) -Āksts- 1944, drāma 6 ainās, BJ 2328: 22(1959), 24 (1959), 27(1962), 49(1970), 59(?), 100(1961), 122(1967), 153(1960), 184(1947), 212(1947), 236(1945—1949)
- -Ātrlaiva- 143(1957)
- -Carbon monoxide- (-Tvans- angļiski), tulk. Alfrēds Straumanis: 159(1974)
- -Cenzūra- 1951, skumja kom. 3 cēl.: 11(1951), 15(1955), 49(1954), 62(1952), 151(1959), 265(1951)
- -Cilvēks grib dzīvot- 1939, 4 ainās, BJ 5385(16): 11(1958), 22(1969), 24(1955), 72(1976), 100(1959), 105(1952), 110(1976), 147(?), 151(1955), 184 (1947), 196(1947), 212(1947), 236(1945—1949), 265(1952)
- -Čūska- (1931, pārstr. 1954) 3 cēl., BJ 2327(4): 1(1956), 11(1965), 21 (1972), 24(1955), 27(1962), 47(1958), 49(1955), 58(1957), 63(1954), 84(1972), 87(1961), 151(1972), 218(1954), 236(1945—1949), 265(1954)
- -Divkauja- 1946, 1 cēl., BJ 5385(11): 17(1953), 26(1960), 31(1975), 40 (1960), 43(1950), 45(1952, 1957), 48(1950), 49(1966), 57(1946), 64(1962), 83(?), 84(1953), 87(1960), 90(1956), 100(1951), 132(1976), 144(1949), 150(1948), 152 (1951), 153(1953), 161(1949), 184(1949), 204(1952), 210(1947), 212(1947), 219 (1947), 265(1947)
- -Durnā merga- (Joks ir nopietna lieta) 1963, 3 cēl., BJ 5385(15): 24(1965), 27(1966), 47(1971), 64(1965), 254(1965)

- -Fiasko- 1957, 3 cēl., BJ 2327(2): 22(1972), 27(1963), 47(1963), 49(1960), 64(1960), 144(1960)
- -Fiksā ideja- 1960, 1 cēl., BJ 5385(11): 27(1965)
- -Joks ir nopietna lieta-, sk.: -Durnā merga-
- -Kā zaglis naktī- 1961, 3 cēl., BJ 5385(7): 5(1968), 49(1963), 72(1963), 110(1964), 113(1968), 124(1965), 265(1962), 268(1962)
- -Kāds, kuŗa nav- 1947, 1 cēl., BJ 2329, 5385(14): 12(1955), 14a(1948), 27(1957), 45(1954), 47(1956), 51(1952), 55(1954), 57(1947), 60(1959), 84(1952), 86(1977), 87(1978), 121(1961), 150(1948), 151(1953), 154(1953), 166(1949), 177(1948), 210(1948), 212(1948), 214(1954), 265(1947), 270(1972)
- -Kaļostro Vilcē- 1966, kom. 3 cēl., BJ 5385(20): 22(1975), 49(1967), 122(1974), 271(1974)
- -Karātavu komēdija- 1945, 13 skatos, BJ 2330: 87(1963), 109(1952), 114(1958), 121(1958), 184(1949), 187(1946), 231(1947), 262(1946), 265(1948)
- -Kurrpurrū- 1961, 8 ainās, BJ 5385(10): 9(1965), 24(1964), 24(1969), 32(1964), 102(1964), 141(1964), 151(1964), 160(1964)
- -Kūīnas vāze- 1940, kom. 3 cēl., BJ 2331, 5385(19): 3(1955), 5(1955), 12(1957), 24(1966), 25(1953), 30(1953), 41(1952), 47(1957, 1961), 49(1978), 51(1950), 57(1945), 63(1950), 71(1951), 90(1956), 93(1956), 106(1960), 111(1970), 126(1951), 137(1952), 144(1949), 162(1956), 172(1961), 179(1946), 184(1949), 202(1947), 217(1962), 219(1945), 221(1947), 236(1946—1949), 244(1946), 258(1945), 262(1951), 265(1948)
- -Lielo grēcinieku iela- 1953, 1 cēl., BJ 5385(5): 49(1957, 1978), 61(1958), 71(1955), 109(1954), 265(1953)
- -Meli meklē meli- 1952, 1 cēl., BJ 5385(9): 4(1957), 19(1976), 22(1965), 27(1963), 49(1968), 62(1953), 71(1953), 109(1954), 126(1959), 155(1959), 265(1953)
- -Minhauzena precības- 1941, kom. 3 cēl., BJ 5385(8): 4(1972), 22(1963), 24(1954, 1973), 47(1955), 62(1973), 100(1954, 1962), 101(1970), 106(1961), 113(1963), 153(1956), 184(1946), 212(1946), 275(1952)
- -Nauda- 1942, 5 ainās, BJ 5385(17): 22(1966), 110(1968)
- -Partizāni- 1939: 3(1956), 51(1953), 57(1948), 137(1952), 151(1951), 166(1949), 265(1950), 266(1950)
- -Pēdējā laiva- 1956, 1 cēl., BJ 5385(22): 21(1975), 27(1970), 49(1957), 61(1957), 122(1971), 265(1954), 270(1972)
- -Raķete- 1958, 2 cēl., BJ 2327(1): 22(1963), 49(1959), 89(1960)
- -Riebklis- 1946, 1 cēl., BJ 5385(11): 30(1951), 38a(1977), 52(1947), 78(1953), 87(1962), 114(1953), 184(1949), 232(1950), 265(1947, 1963)
- -Rīga dimd- 1966, 2 ainās, BJ 5385(21): 47(1968), 62(1974)
- -Rūda- 1954, groteska 7 ainās, BJ 2327(3): 24(1960), 90(1960, 1963), izr. arī A. Straumaņa angl. tulk. -Mad Christopher, mad- Nujorkas stāta U teātrī Ņupalcā 1968?

UZVESTO LUGU LAIKARINDA 1945 – 1978. g.

Laikā no 1945. līdz 1978. gadam apzināti 296 latviešu teātri brīvajā pasaulē. Skaitot tikai iestudējumu pirmizrādes (t.i., neskaitot izrāžu atkārtojumus un viesizrādes citos centros), pavisam saskaitītas 2170 pirmizrādes, kam uzveduma gads bija zināms (Anglijā 136, Austrālijā 577, Argentīnā 7, Austrijā 9, ASV 664, Beļģijā 1, Brazīlijā 1, Dānijā 30, Jaunzēlandē 12, Kanādā 181, Vācijā 422 un Zviedrijā 130).

Blaumaņa lugas (neskaitot drāmatizējumus) uzvestas 395 iestudējumos (18,3 % no kopskaita), bet Zīverta lugas 342 (16,8 % no kopskaita).

Diagrammas augšējā daļā attēlotas Blaumaņa un Zīverta lugu iestudējumu pirmizrādes pa gadiem, bet apakšējā daļā visu trimdā iestudēto lugu pirmizrāžu skaits pa gadiem visās zemēs, bez tam vēl arī Amerikas savienotajās valstīs atsevišķi.

- -Sievasmāte- (arī: -Mīkla-) 1946, 1 cēl., BJ 5385(11): 29(1976), 30(1951), 41(1952), 49(1972), 68(1974), 73(1977), 83(?), 84(1953), 87(1964), 90(1956), 141(1964), 184(1949), 212(1947), 219(1947), 232(1950), 265(1947, 1950), 270(1976)
- -Smilšu tornis- 1955, 2 ainās: 27(1962), 49(1957), 122(1969), 137(1958), 153(1957), 155(1958), 265(1954)
- -Tīreļpurvs- 1936, drāma 3 cēl., BJ 2332, 2333, 5385(18): 1(1958), 3(1949), 4(1954, 1970), 4a(1951), 17(1953), 22(1954), 24(1956), 27(1955, 1968), 46(1952), 47(1952), 49(1951, 1973), 51(1948, 1950), 63(1953), 71(1951), 84(1951), 90(1964), 100(1952), 126(1951), 151(1951), 157(1973), 166(1946), 167(1952), 187(1946), 195(1948), 198(1956), 204(1946), 205(1948), 212(1948), 221(1947), 236(1945-1949), 243(1956), 244(1947), 247(1947), 249(1947), 265(1947)
- -Totems- 1968, 4 ainās: 24(1971, 1974)
- -Trakais Juris- (-Melngalvju- pirmveids) 1938, 10 ainās: 22(1967)
- -Trijstūris- 106(1976)
- -Tvans- 1950, 1 cēl., BJ 5385(12): 24(1953), 42(1974), 47(1973), 49(1952), 63(1951), 87(1955), 122(1966), 126(1953, 1958), 219(1950), 265(1950)
- -Vara- 1944, traģēd., BJ 2334, 2335, 5385(13): 49(1961), 62(1967), 175(1946), 185(1950), 270(1971)
- -Zaļā krūze- 1949, kom. 1 cēl., BJ 5385(6): 19(1975), 23(1967), 42(1962), 47(1955), 49(1953, 1972), 57(1948?), 71(1954), 81(1962), 84(1957), 93(1958), 126(1967), 166(1949), 219(1949), 265(1949), 270(1976)
- ZNATNĀJA, A. -Čipiņa kunga jubileja- 88(1969), 138(1968)
- ZONBERGS, U. -Skaistuma karaliene- 158(1976), 259(1968)
- ZUĻĢIS, Roberts -Demarkācijas līnija- 4(1977)
- -Sebastiāna Kores naktskreklis- 4(1966), 9(1967)

TEĀTRINIEKU ĪSBIOGRAFIJAS

Pēc uzvārda un vārda, eventuāli arī skatuves vārda (precētām sievietēm iekavās parasti dots arī dzimtais uzvārds) seko pārējie dati, cik tālu ziņas bija piesniedzamas: a) dzimšanas datums (eventuāli arī miršanas gads) un vieta, b) skatuves mākslas vai vispārējā izglītība, c) skatuves gaitas, d) pārējās ziņas, e) norādījumi, kur vēl publicēti kādi dati, f) adrese vai dzīvesvieta.

ĀBELE, Ernests — a) 6. 9. 1910 c) dek. Losandželosas latv. teātrī e) A V 116, 165.

ĀBELE, Zaiga — sk.: SUDRABA.

ĀBELTIŅŠ, Kārlis — a) 1921 Rīgā c) akt. gaitas sācis Voldemāra Pūces drāmas ans., darbojies Rīgas radiofonā; Austrālijā akt. un rež. Adelaides latviešu teātra ans. 1959, vēlāk Sidnejas latv. teātrī — 20 lomas, 12 režijas; drāmaturģis Sidnejas jaun. ansablī 1965.

ĀBIKS, Arvīds — a) 1902—1972 c) rež. Daugavas vanagu drāmā Londonā, Anglijā 1963—1965.

ĀBOLA, Zaiga — a) mirusi 1969 Sidnejā b) māc. dziedāšanu c) aktr. Sidnejas latv. teātrī 1958—1969; 26 lomas.

ĀBOLIŅŠ, Rūdolfis — a) 23. 9. 1909. Rīgā b) arhitekts LU 1944 c) dek. Klīvlendas DV teātrī 1978 e) A V 165, XIII 187.

ĀBOLIŅŠ, Uldis — a) 31. 5. 1923 Rīgā b) māc. priv. stud. Vācijā 1944—1949 c) no 1952 Sidnejas latv. teātrī dek. 21 lugai e) A V 116, 165.

ĀBOLIŅŠ, Valdemārs — a) 1923 Rīgā—1973 ASV b) b. LMA 1939 c) dek. Mineapolisas latv. apv-bas teātrī un Minesōtas DV apv-bas teātrī d) gleznotājs e) A V 116, 165.

ĀBOLIŅŠ, Valdis — a) 1929 b) stud. arhitektūru c) dek. Vesthofenas novietnes drāmatiskā kopā Vācijā.

ĀBOLTIŅA, Maija — b) Sidnejas U 1958 (fizioterap.) c) aktr. Sidnejas latv. teātrī 17 lomās d) izceļojusi uz ASV e) LG 30.

ACTIŅA, Zenta — sk.: KRONE.

ĀDAMSONS, Jānis — a) 1919 b) b. LK un rež. kursus Batlera U Indiānā, ASV c) čellinieks Dailes teātra un Nac. teātra orķ.; akt. Fišbachas nom. teātrī Vācijā 1946; rež. Indianapolisas latv. drām. ans. no 1956 (8 režijas), Minesōtas DV apv-bas teātrī no 1958.

ADIĀNE, Olga — sk.: BRUTĀNE.

AIGARA (ŪBELĪTE), Vilma — c) rež. Klīvlendas latv. b-bas teātra kopā 1954—1959 un Klīvlendas DV teātrī 1956 e) A XVIII 213.

AKMENIS, Jānis — c) dek. Brisbenas DV nod. drām. kopā 2 lugām, dek. paļigs Sidnejas latv. teātrī 1963, akt. 1968.

AKMEŅKALNE, Iriša — sk.: KĀRKLIŅA.

AKOTE, Īrija — sk.: MATISONE.

ALBERTS, Ivars — a) 30. 7. 1934 b) b. Hamburgas mākslas augstskolu 1959 c) dek. Hamburgas latv. b-bas drāmas ans. 1964 e) A V 116, 166, LG 32.

ALBERTS, Uga — a) 1913 Rīgā—1974 Sietlā b) Karlsruhe U 1947 Dipl. Ing. & Arch. c) dek. Sietlas latv. teātra kopā d) gleznotājs e) A V 116, 166, XIII 187, LG 32.

ALCHIMOVĪČS, Georgs — a) 1929 Rīgā b) Ziemeļrietumu U (ASV) 1969 BA (vēst. un biol.) c) lugu autors, LTAZ kasieris e) LG 32 f) 1249 W. Lill St., Chicago, IL 60614, USA.

ALEIDZĀNS, Viktors — a) 29. 6. 1929 Latvijā c) Sidnejas latv. teātrī no 1967 akt. 6 lomās, dek. 14 lugām.

AMATNIECE (SĒJA), Sandra — a) mirusi 20. 10. 1978 c) rež. Vīsbādenes nom. teātrī 1946, Darmštates nom. teātrī 1947, Manheimas latv. darbarotas drām. kopā 1954; ASV: Ņujorkas draudzes jaun. pulciņā 1961.

AMOLS, Gustavs — a) 1891—1955 b) b. Zeltmaša drām. kursus c) darbojies Latvijas provinces teātros, Tautas teātrī Rīgā un radiofonā; Vācijā Fišbachas

latv. teātrī vad., ASV: Viskonsinas latv. b-bas ans. un DV ans. Milvōkī, arī Čikāgas latv. teātrī.

ANDERSONE (REKE), Ilga — a) 27.3.1923 Rīgā b) Viskonsinas U 1952 BS, 1953 MS (mākslas paid. un vācu val.) c) dek. Milvōki aktieģu kopas teātrī d) gleznotāja un grafiķe e) A V 167, XVII 143, LG 34.

ANDERSONE, Judīte — sk.: VĀGNERE.

ANDERSONE, Ligita — a) 20.9.1930 Rīgā b) b. Londonas karal. drāmas akad., līdz 1957 aktr. Anglijas teātros, pēc tam darbojs ASV teātros e) LG 282.

ANDERSONS, Juris — a) 1910—1970 Sidnejā c) akt. Eslingenas latv. operetē Šuberta lomā „Trejmeitiņās”; Sidnejas latv. teātra dibin. un administrātors 1951—1955.

ANNUS, Anna — sk.: HĀGENA.

ANNUS, Jānis — a) 25.10.1935 Rīgā b) Preta inst. 1958 BFA c) dek. dziesmuspēles uzvedumam bērnu vas. nom. 1974 e) A V 167, LG 35.

ANSONS, Jānis — a) 1924 Kazdangā b) b. Klīvlendas mākslas inst. c) dekorātors Klīvlendas DV teātrī d) gleznotājs e) A V 168, LG 35.

ANSULE, Mirdza — a) 29.8.1925 Latvijā b) māc. Nac. teātra drāmas kursos Rīgā c) aktr. un rež. Brisbenas DV latv. teātrī, no 1965 Sidnejas latv. teātrī: 30 lomas

ANTĒNA (AULA), Māra — a) 27.12.1909 b) māc. V. Švarca un Arbeģina stud., arī Birutas Skujenieces stud. c) aktr. Kārļa Brīvnieka trupā (pirms 1921), Augsburgas latv. teātrī Vācijā 1946; rež. Čikāgas latv. teātrī, Čikāgas mazā ans. vad. 1967—1974, arī Čikāgas teātra kopā f) 5045 W. Newport Ave, Chicago, IL 60641, USA.

APELE, Anita — a) 1936 Latvijā c) Sidnejas latv. teātrī no 1962: 45 lomas, 5 režijas; piedal. Sidnejas latv. teātra pasaules turnejā 1972 un 1975, vada bērnu programmu latv. radiatorāģjumos Sidnejā.

APELE, Māra — c) aktr. Sidnejas latv. teātrī 1962—1978: 4 lomas, dek. 2 lugām.

APELIS, Ivars — a) Rīgā c) Sidnejas latv. teātrī no 1962: 62 lomas; piedalģies Sidnejas latv. teātra pasaules turnejā 1972 un 1975.

APENE, Biruta — sk.: KLĀRKA.

APINE, Anita — b) Sidnejas U 1975 BA un Dip. Ed. c) aktr. Sidnejas latv. teātrī 8 lomās e) LG 36.

APŠE, Vineta — b) b. Austr. nac. drāmas inst. (National Institute of Dramatic Arts) Sidnejā 1969 c) darboģusies filmā un austrāl. teātros Sidnejā un Brisbenā.

ATĢĀZIS, Gunārs — a) 1931—1977 b) māc. Sidnejas techn. koll. c) Sidnejas latv. teātrī 1954—1956 dek. 3 lugām d) gleznotāģs e) A V 169.

ATVARA, Dagmāra — sk.: STRAZDģNA.

AUGUSTE (REVELģNA), Valentģna a) 22.9.1902 Mģtrienā b) b. Valsts centr. paid. inst. Jelgavā c) skatuģes gaitas sāģusi Ļaudonas skolģnu teātrģ 1914;

rež. Blaumaņa „Pazudušajā dēlā” Aglonā 1931; ASV: Ilinojas pension. b-bas teātra kopas vad. Čikāgā līdz 1978 f) 116 W. Elm St., Chicago, IL 60610, USA.

AUGUSTS, Gvido — a) 24. 5. 1932 Kuldīgā b) Sanhosē stāta koll. 1956 BCom, stud. glezn. c) dek. Manhetenas teātrī Paloaltō, Kalifornijā 1978 un Mazajā teātrī Sanfranciskō d) grafiķis e) A V 169, LG 38.

AUSTRUMS, Bernhards — a) 1912 c) rež. Ūmahas latv. b-bas teātrī.

AUZĀNE, Lidija — sk.: TĪCMANE.

AVOTS, Jānis — a) 20. 12. 1947 b) Rietummičiganas U 1971 BS (paid.), Bruksa inst. Santabarbarā 1973 BA (filmu nozarē) e) LG 39.

BALODIS, Imants — a) 1931 c) rež. Notingemas un apk. jaun. pulc. 1968 d) koru dirīg., Anglijas dziesmu dienu rīc. kom. loc. e) A XII 63, XVIII 215.

BALODIS, Roberts — a) 30. 8. 1920 Sibīrijā b) māc. glezn. Rīgā c) dek. Džīlongas DV nod. teātrī Austrālijā d) gleznotājs e) A V 170.

BALTPURVIŅŠ (DZELDE), Kārlis — a) 1909 Bērzaunē — 1966 ASV c) režisors Mērbekas latv. teātrī 1950, Čikāgas latv. teātrī 1954, 1961, Kalamazū latv. b-bas drām. ans. 1958 un jaun. drām. sekcijā 1956—1959, 1962 d) rakstnieks.

BEĶERIS, Zigurds — a) Aizputē c) akt. Augsburgas latv. teātrī Vācijā.

BELEVIČA, Helēna — c) Sidnejas latv. teātrī no 1969, teātra suvēja, gatavojusi kostīmus 24 lugām.

BERGERS, Harijs — a) 1914 Liepājā — 1970 Sidnejā b) māc. dzied. LK c) darbojies operā Liepājā un Rīgā; Sidnejas latv. teātrī akt. 2 lomās d) koncertdziedonis.

BERGMANE, Marianna — sk.: ZĪLE.

BERGS, Georgs — c) rež. Anglijā: Boltonas drāmas kopā 1948—1949, Bredfordā 1953—1960, 1969—1975, Stokpōrtas DV nod. 1958.

BERKĀNS, Jānis — a) 12. 7. 1904 Viļķenē b) māc. E. Feldmaņa īsajos drām.ursos c) akt. no 1918, rež. kopš 1924 Latvijas amatieru teātros, Dānijā 1945—1947; tēlojis ap 100 lomās; Austrālijā akt. un rež. Melburnas latv. teātrī no 1953, vadījis režiju arī Melburnas ev. lut. latv. draudzes jaun. pulc. teātra uzvedumos f) 8 Talbot Ave, Oakleigh South, Vic. 3167, Australia.

BERNHARDS, Pēteris — c) Sidnejas latv. teātrī no 1962: 20 lomas; dziedājis mūzik. ansablī Laikmetā.

BERNHARDS, Rūdolfs — c) Sidnejas latv. teātrī no 1964: 5 lomas; darinājis kostīmus 32 lugām.

BERNŠTEINS, Jūlijs — a) 5. 5. 1929 Rīgā c) akt. gaitās no 1939 Darba kameras drāmas ans. Rīgā; Vācijā darbojies Felbachas nom. teātrī, Austrālijā Pertas drām. kopā no 1950: 30 lomas, 3 režijas (kopš 1964) f) 16 Moolyeen Rd, Mt. Pleasant, WA 6153, Australia.

BĒRZIŅA (HERLINGA), Brigita — a) Rīgā b) tēlot. mākslas dipl. Kenterberi U Jaunzēlandē 1959 c) dek. Kraistčērčas drām. kopā e) A V 172, LG 48.

BĒRZIŅA (KUKAINE, dz. KARLSONE), Elfrīda — a) 18. 4. 1904 Rīgā b) b. LK un fiz. audz. inst. Berlīnē c) rež. Londonas latv. teātrī Kanādā e) A VII 105, XII 67, 269, XVII 148, XVIII 216.

- BĒRZIŅA, Ilga — sk.: PUIDE.
- BĒRZIŅA, Milda — sk.: MUIŽARĀJA.
- BĒRZIŅA (KRŪMIŅA), Mirjāma — a) 1922 Saldū — 1978 Torontō c) rež. Latv. apv-bas Minesotā jaun. teātrī, dek. Toronto teātrī d) dziedone.
- BĒRZONE, Elvīra — sk.: BRŪNA.
- BĒRTIŠA (SILKALNA), Māra — a) 1941 c) rež. sk. izr. Pitsburgā 1971 e) A XIV 344.
- BĪČOLIS, Jānis — a) 24.11.1904 b) ģimn. skolot. izglītība c) rež. Baltimoras un apk. latv. teātra kopā 1951, 1952 d) redaktors e) A VIII 213.
- BIEZAITĒ (VUSA), Margarita — a) 30.7.1921 Rīgā b) mākslas skolas dipl. (paid.) c) dek. Rēgensburgas amatieņu drām. ans. Vācijā d) gleznotāja, grafiķe, paidagoģe; Austr. latv. 28. kult. dienu rīc. kom. pr-de e) A V 173, XVII 149.
- BIKŠE, Valentīns — a) miris 1974 c) darbojies Sidnejas latv. teātrī 1955—1974: 7 lomas, iggadīgs techn. darbinieks.
- BIRKMANIS, Jānis — a) 26.3.1906 Rīgā b) beidzis Zeltmaša kursus Rīgā c) darbojies radiofōnā, Pārdaugavas teātrī, Rīgas mazajā teātrī; Vācijā Libekas latv. teātrī 1945—1950, Austrālijā Olberi drāmas kopā 1951, Melburnas latv. b-bas drāmas ans., Melburnas latv. teātrī.
- BIRZE, Ivars — a) 30.11.1937 Liepājā c) Sidnejas latv. teātrī no 1958: 22 lomas; teātra rotkalis.
- BIRZGALE, Rasma — sk.: VĪTOLA.
- BIRZGALIS, Reinis — a) 3.6.1907 Burtniekos b) b. Dailes teātra drāmas skolu c) Dailes teātrī Rīgā 1927—1944; Vācijā Ambergas un Eslingenas latv. teātrī; ASV akt. un rež. Amerikas latv. teātra Bostonas ans. un Latv. jaunajā teātrī Bostonā d) ilustrātors, karikatūrists e) A V 120, 173, VIII 213.
- BISENIĒCE (MĀLERE), Herta — a) 8.10.1903 Valkā c) rež. sk. izr. Melburnā, Austrālijā.
- BISENIĒKS, Ojārs — a) 6.8.1924 Rīgā b) māc. Liepājas mākslas vidussk. un J. Tilberga stud. c) dek. Grēvenes nom. teātrī 1948, Balaratas latv. b-bas drāmas kopā 1953, 1958, Melburnas apvien. latv. teātrī un latv. b-bas drāmas ans. 1952, Austr. latv. teātrī Melburnā 1953—1957, 1961, 1965, 1970, 1972, 1974, 1975, 1977 un Melburnas operešu ans. 1965 d) gleznotājs e) A V 120, 173.
- BLEKTE, Andris — a) 1923 Rīgā b) stud. teātra vēst. Stokholmas U c) rež. Stokholmas latv. teātra mīlotāju trupā 1951, citos Stokholmas latv. teātros 1959, 1962, zviedru Marsijas teātrī Stokholmā 1953—1958.
- BLICAVA (RINGA), Babete — a) 1919 Korvā — 1964 Adelaidē c) rež. Per-tas latv. drām. kopā 1951, 1952, Adelaides latv. teātra ans. 1953, 1954, 1956—1959, 1961 d) rakstniece e) A VIII 213.
- BOBETS, Ojārs — c) akt. Sidnejas latv. teātrī 1955—1962: 9 lomas, arī skatuves meistars.
- BORBALA, Ruta (skatuves vārds: Jill CARSON) — b) Kalifornijas U Los-andželosā 1964 BA (drāmā) e) LG 56.

BORGS, Jūlijs — miris ASV c) rež. Oldenburgas latv. operā Vācijā un Klīvlendas DV teātrī ASV (2 režijas).

BORMANE, Aina — a) 1915 Krievijā c) Sidnejas latv. teātrī no 1963: 15 lomas; no 1976 kostīmu pārzine.

BRANTS, Voldemārs — b) māc. Romana Sutas stud. Rīgā c) dek. Blombergas latv. teātrī Vācijā 1945—1946; Austrālijā Melburnas latv. b-bas drāmas ans. un Melburnas latv. teātrī d) gleznotājs e) A V 175.

BRASTIŅŠ, Vilnis — a) 1928 Latvijā c) akt. gaitas sācis nom. teātrī Vācijā; Kanādā Toronto teātra ans. 24 lomās, arī dek. f) 1399 Willowdawn Rd, Oakville, Ont., Canada.

BREKTE, Paulīne — sk.: DŪMIŅA.

BRĒMANIS, Gerhards — a) 6. 5. 1910 Rīgā b) māc. LU un LK c) Austr. latv. teātra mūz. konsultants, devis noskaņu mūz. un dziesmas sk. izr. uc. d) pedagogs e) A XVII 152.

BRIEDIS, Gunārs — a) 10. 12. 1927 b) Milvōki inženierzin. skolā 1956 BE c) dek. jaun. izr. 1974 e) LG 60.

BRŪKALNS, Alberts — a) 1909 Saldus apk. — 1978 Bostonā b) LU 1927 mag. iur. c) akt. Amerikas latv. teātra Bostonas ans. e) A XI 252.

BROŠS, Jānis — b) Indiānas U (ASV) 1969 BA, 1971 MA (filmas mākslā) e) LG 61.

BRŪNA (BĒRZONE), Elvīra — a) 25. 1. 1907 Barkavā b) b. paid. kursus un sab. lietu min. teātra kursus aizsargiem c) vadījusi sk. izr., draudžu, DV uc. uzved. Latvijā, Vācijā un ASV; rež. Grandrepidsas DV teātra kopā e) A XII 270, XVII 153.

BRUTĀNE (ADĪĀNE), Olga — a) 4. 11. 1921 Rīgā b) māc. Rīgā Zeltmaša drām.ursos un V. Pūces drāmas ans. stud. c) sākusi darboties Vircburgas latv. teātrī, 1945—1948: 12 lomas; Austrālijā Brisbenas latv. teātros 1953—1976, arī rež. (1953 un 1958), tagad Austr. latv. teātrī Melburnā.

BRUTĀNS, Egils — a) 10. 10. 1948 Vircburgā, Vācijā b) māc. ģitaras spēli Kvīnslendas K c) sācis teātra gaitas Brisbenas latv. teātrī 1958; Brisbenas jaun. teātrī 2 lomas, Austr. latv. teātrī Melburnā 1 loma; komp. arī dziesmu un spēlējis pavadījumu izrādei Melburnā.

BRŪVELIS, Gunārs — b) stud. drāmu c) rež. Latv. apv-bas Minesotā jaun. teātrī.

BRŪVERIS, Alfrēds — a) 1922 b) stud. LMA c) dek. Upsalas latv. teātrī e) A V 121, 176.

BRŪVERIS, Gvido — a) 1922 Rīgā c) dek. Argentīnas latv. teātrī d) gleznotājs un ilustrators e) A V 121, 176.

BRUZGULIS, Aleksandrs — a) 24. 4. 1923 Latvijā c) akt. Sidnejas latviešu teātrī 1955—1964: 18 lomas f) Sidneja Austrālijā.

BUDKEVIČS, Ģirts — b) Hofstras U Hempstedā, ASV 1975 BA (radio un televīz. zin. un žurnālistikā) e) LG 62.

BUDĻEVSKA (SVEILE), Rita — a) 18.10.1947 Landhūtē, Vācijā b) Nusautvelsas U 1970 bakalaures grads (soc. aprūpē) c) Sidnejas latv. teātra dek. palīdzē e) LG 62 f) Austrālija.

BUDĻEVSKIS, Arnis — a) 1944 Vācijā b) Nusautvelsas U arhitekts c) Sidnejas latv. teātrī dek. no 1974: 7 inscenējumi e) A XIII 190, LG 62.

BUIVIDS, Normunds — a) 1943 b) b. mākslas skolu Melburnā c) dek. dr. jaun. pulc. izrādēm Melburnā, arī Austr. latv. teātrī 1967, 1968 (5 lugām) e) A V 176.

BUMBIERE (KALNIŅA), Dagnija — a) 18.1.1948 Vācijā c) aktr. Adelaides latv. teātra ans., pirmā loma 1970 Akurātera „Piecos vējos” f) 13 Wellington St., Klemzig, SA 5087, Australia.

BUMBIERE (FREIBERGA), Irma — a) 30.12.1921 Grobiņā c) pirmā loma Vācijā 1947 Akurātera „Piecos vējos”; Austrālijā: Adelaides latv. teātra ansamblī (14 lielākas lomas) f) 2 Copas Drive, Klemzig, SA 5087, Australia.

BUMBIERIS, Indulis — a) 2.12.1947 Vācijā c) akt. Adelaides latv. teātra ans.; pirmā loma 1952 Blaumaņa lugā „Pazudušais dēls”; 8 lielākas lomas, 1 režija (1976); darbojas arī austrāl. „La Mama” teātrī (2 lomas); Induļa Nīča balva par labāko jaunieša tēlojumu f) sk.: Dagnija Bumbiere.

BUMBIERIS, Miervaldis — a) 1.11.1921 Rīgā b) Adelaides U 1978 BS c) pirmā loma Vācijā 1946 J. Lejiņa lugā „Nebrauc tik dikti”; Austrālijā: Adelaides latv. teātra ans. (26 lielākas lomas), rež. no 1958, rež. jaun. teātrī 1976, darbojies arī austrāl. teātros Adelaidē d) lugu autors f) sk.: Irma Bumbiere.

BURĢIS, Vigo — a) 1925 c) akt. un rež. Indianapolisas latv. teātrī ASV no 1951, arī amerikāņu teātrī.

CAKARS, Olgerts — a) 5.5.1924 Rīgā c) dek. Čikāgas latv. b-bas aktieru kopā 1976 e) A VIII 214, XV 156, XVII 155.

CARSON, Jill — sk.: Ruta BORBALA.

CAUKA, Aija — sk.: OZOLIŅA.

CELINSKA (JANSONE), Dace — a) 14.8.1942 Jelgavā b) b. skolot. koll. c) Sidnejas latv. teātrī rež. 1966, dek. 1 lugai e) A XVII 156.

CELMIŅA, Vija — b) Dž. Herona mākslas skolā Indianapolīsā 1962 BFA, Kalifornijas U Losandželosā 1965 MFA c) dek. Indianapolisas latv. drām. ans. d) gleznotāja un grafiķe e) A V 177, LG 66.

CELMIS, Harijs — a) 14.4.1920 Rīgā b) stud. architektūru LU, māc. glezn. c) dek. Grandrepidsas latv. b-bas teātra kopā un Kalamazū latv. b-bas drām. ans. e) A V 177.

CELMIS, Pēteris — a) 1911 Valmierā — 1978 Sietlā c) akt. Valmieras teātrī; Vācijā rež. Vircburgas latv. teātrī 1947, ASV Sietlas draudzes un latv. b-bas Vašingtonas stātā teātrī 1955.

CEPURE, Ansis — a) 1905 Rīgā b) b. LMA dekor. darbnīcu 1935 c) dek. Linkolnas latv. b-bas jaun. teātrī, Linkolnas drām. kopā un ev. lut. draudzes teātrī d) gleznotājs e) A V 177.

CERIŅŠ, Juris — a) 9. 8. 1940 Rīgā b) Melburnas skolot. inst. 1962, karal. tehnol. inst. 1963 c) dek. Melburnas latv. jaun. teātrī 1958 d) gleznotājs, skolotājs e) A V 178, XVII 157, LG 67.

CIEMIŅŠ, Vilnis — a) 5. 5. 1935 Rīgā b) Oberlina koll. (ASV) 1956 BA (mūzikā), Rietumu rezerves U 1960 MD c) komp. skatuves mūz. teātra izr. Klīvlendā d) komponists un diriģents e) A XVIII 218, LG 67.

CIRĪTE, Otīlija — sk.: SKRASTIŅA.

CUKURA, Maija — b) Minesōtas U 1960 BA (drāmā), papildin. drāmas pedagogijā c) Pacifika Palisadu drāmas kopā 1963; daudz lomu amerikāņu teātrī e) LG 69.

CUKURA, Zīle — sk.: DUMPE.

ČEČIŅŠ, Jānis — a) 25. 4. 1950 Pertā, Austrālijā c) Sidnejas latv. teātrī no 1966: 33 lomas, dek. 7 lugām.

ČIMA, Eda — sk.: LAIVIŅA.

DAJEVSKIS, Ēvalds — a) 27. 5. 1914 Valkas apr. b) b. Liepājas mākslas skolu, māc. glezn. Anša Cīruļa vadībā c) no 1934 dek. Rīgas mazajā teātrī, Ziemeļlatvijas teātrī, Valmieras teātrī, Dailes teātrī, Liepājas operā un drāmas teātrī 1940—1944; Vācijā dek. Mērbekas latv. teātrī un Oldenburgas latv. operā 1945—1950; ASV: Amerikas latv. teātra Bostonas, Ņujorkas un Vašingtonas ans. un Toronto apvienotajā teātrī e) A V 123, 180.

DAMBERGS, Juris — b) Adelaides U 1971 BArch c) dek. Adelaides latv. teātra ans. 1963, jaunatnes sekcijā 1967 e) LG 71.

DAMBERGS, Valdemārs — a) 1886 Krievijā — 1960 Kopenhāgenā b) b. Tērbatas U 1916 c) rež. savas lugas izr. Dānijā 1946 d) rakstnieks e) A VIII 215.

DAMROZE, Maiga — a) 10. 8. 1912 Rīgā b) māc. teātra skolā Rīgā 1932—1935 c) aktr. Nac. teātrī 1935—1944, Vācijā Mērbekas latv. teātrī no 1945, no 1950 ASV.

DANGA, Lonija — sk.: MUIŽA.

DANILOVA, Maija — b) Kalifornijas stāta U Nortbridžā 1964 BA (dzied. un drāmā) e) LG 72, 283.

DANKERE, Ināra — sk.: VAILDERA.

DARGEVICA (PRINDULE), Ērika — a) 8. 11. 1909 Jaunlaicē b) māc. Feldmaņa teātra kursos c) aktr. Jelgavas teātrī; ASV rež. Kolorādospringsas latv. b-bas drām. kopā 1961, Denveras latv. drām. kopā no 1964 e) A XIV 281.

DĀRZIŅA (OZOLIŅA), Anna — a) 15. 8. 1911 b) b. LMA 1931 c) dek. Sietlas latv. teātra kopā d) gleznotāja e) A V 123, 181.

DEKSNIS, Kazimirs — a) 24. 11. 1921 Bērzgalē b) b. Rēzeknes skolot. inst. 1941; Sēra Džordža Viljamsa U Montrealā 1958 BME c) dek. sk. izr. Montrealā 1976 e) A VIII 269, XII 270, XV 159, LG 74 f) 6129 Somerled Ave, Montreal, Que. H2X 2A8, Canada.

DELLE, Ruta — c) mūzik. vad. Takomas latv. jaun. pulc. drām. kopā.

DERMANIS, Pauls — a) 2. 8. 1932 Jelgavā b) Vašingtonas U Sietlā 1955 BArch, Masačūsetsas technol. inst. 1959 MArch c) dek. Sietlas latv. teātra kopā 1968 e) A XIII 192, LG 75.

DIKERTS, Kārlis — a) 1903 Liepājā — 1964 Ņudžersijā, ASV c) dek. Ņudžersijas latv. b-bas drām. kopā d) gleznotājs e) A V 182.

DIMZA, Žanis — a) 26. 5. 1908 Dobeles pag. b) Latvijā klausījies Kristapa Lindes lekcijas c) spēlējis skolēnu teātrī Latvijā, ASV akt. un rež. Aiovas latv. b-bas drām. kopā no 1964 e) A XII 56 f) 1027 - 65th St., Des Moines, IA 50311, USA.

DOMBROVSKA, Lilija — c) Sidnejas latv. teātra dibin., darbojās 1951—1957: 7 lomas.

DOMBROVSKIS, Osvalds — c) Sidnejas latv. teātrī no 1960: 7 lomas, skaņu operātors 32 lugām.

DORTIŅA (STAUGIRDA, dz. ZEMĪTE), Vaira — a) 23. 7. 1934 c) Sidnejas latv. teātrī no 1958: 22 lomas; piedal. teātra pasaules turnejā 1975.

DRAVNIEKS, Konstantīns — a) 1914 c) dek. sk. izr. Pokipsī (ASV) 1974.

DREIMANE (REINBERGA), Maira — a) 1935 Rīgā b) b. Masačūsetsas mākslas koll. 1958 c) dek. Bostonas Kārļa Veica teātra ans. un Mazajā teātrī Sanfranciskō e) A V 183, LG 78.

DRONE, Arvīds — a) 1918 b) māc. Liepājas liet. mākslas skolā un F. Milta stud. Lībekā c) rež. un dek. Minesōtas DV apv-bas teātrī ASV d) gleznotājs e) A V 183.

DUCMANIS, Vilis — a) 1901 Rīgā b) māc. Latv. jaun. sav-bas drāmas kursus un LU stud. Arbeņina vadībā c) spēlējis Rīgas kinoteātru divertisimentos, Vācijā Vircburgas latv. teātrī, Austrālijā Sidnejas latv. teātrī: 19 lomas.

DUKĀTS, Jānis — a) 18.10.1885 Kabiles pag. b) māc. Dubura drām. kursus 1908—1911 c) Latvijā akt. Ventspilī un Rīgā, ceļoj, teātra organizētājs; no 1944 Vācijā, no 1950 ASV.

DUKURE, Hilda — b) māc. Feldmaņa teātra kursus Rīgā c) aktr. Liepājas teātrī, Vācijā Vircburgas latv. teātrī, Austrālijā Sidnejas latv. teātrī no 1951, dibinātāja; 25 lomas, 2 režijas.

DUKURS, Juris — a) 1917 Krievijā — 1968 Sidnejā b) māc. LMA c) Sidnejas latv. teātra dibin. 1951, dek. 7 lugām d) grafiķis e) A V 124, 183.

DULBE, Juris — a) 1913 c) dek. Gēteborgas drām. kopā 1953—1968, DV Minesōtas apv-bas teātrī 1972—1976, Latv. apv-bas Minesōtā jaun. teātrī 1975—1977, Mineapolisas jaun. drāmas vienībā 1976—1977.

DULPIŅA (JANSONE), Mērija — a) 25. 6. 1908 Ventspilī b) b. Latv. aktieņu arodb-bas teātra skolu 1937 c) pirmā profesion. loma Rīgas Dailes teātra mazajā ans. 1937 Raiņa lugā „Pūt, vējiņi!"; Latvijā piedal. sab. lietu min. filmās „Skaistās Cēsis” un „Kaugurieši”; Austrālijā aktr. un rež. Adelaides latv. teātra ans. no 1950 un Adelaides latv. drāmas stud. 1971 (6 lielākas lomas, 5 režijas); saņēmts Adelaides latv. b-bas atzinības raksts par darbu latv. skatuves mākslā.

DULPIŅŠ, Visvaldis — a) 4.4.1919 Liepājā b) b. Latv. aktieņu arod-bas teātra skolu 1939 c) teātra gaitas sācis Liepājas teātrī 4 gadu vecumā, profesion. akt. Jelgavas teātrī; režiju sācis vadīt Lībekas latv. teātrī Vācijā; Austrālijā rež. Adelaides latv. teātra ans. kopš 1951 (18 režijas); kopā ar Mēriju Dulpiņu dibin. un vadījis Adelaides latv. drāmas stud. (1971—1976); Adelaides latv. b-bas atziņības raksts par darbu skatuves mākslā.

DULPIŅŠ, Žanis — a) 1888 Edolē — 1972 Adelaidē c) statisti Liepājas tautas teātrī ap 1905, akt. 1908—1914, pēc tam Tallinā Teodora Amtmaņa trupā; Latv. strēlnieku teātrī Pliskavā 1918, Liepājas latv. teātrī 1918—1924, Ceļojošā teātrī 1925, no 1926 Jelgavas teātrī; Vācijā 1946 Lībekas latv. teātrī, pēc tam organizēja un vadīja Volterdingenas JKS teātri; Austrālijā Adelaides latv. teātra ans. akt. un rež. 1951, 1954—1956 un 1960; ap 100 lomu un lielāks skaits režiju.

DUĻEVSKIS, Staņislavs — b) Ziemeļaustrumu U Bostonā 1955 BBA c) rež. Amerikas latv. teātra Bostonas ansablī 1956, 1957 e) LG 79.

DŪMIŅA (BREKTE), Paulīne — c) rež. Ziemeļpudžersijas jaun. pulc. teātra kopā 1952—1956, Ļudžersijas latv. b-bas un Orendžas latv. drāmas kopā 1965.

DUMPE (CUKURA), Zīle — b) Minesōtas U 1959 BA, Kalifornijas U Los-andželosā 1964 MS (sociol.) c) rež. Mineapolisas jaun. drāmas vien. e) LG 79.

DŪŠELIS, Jānis — a) 10. 7. 1948 Vācijā c) Sidnejas latv. teātrī 13 lomas, techn. darbinieks no 1959.

DŪTE, Vera — a) 1923—1968 Sidnejā b) māc. Voldemāra Pūces studijā Rīgā c) aktr. Sidnejas latv. teātrī 1951—1966; 25 lomas.

DZALBE (KALNĀJA), Nora — a) 5. 10. 1916 Rīgā c) skatuves gaitas sākusi Slokā 1932, Ogrē spēlējusi Zeltmaša režijā 1942; Zviedrijā Burosas drām. kopas vad. un rež. 1949—1951, arī tēlotāja 4 lomās; Gēteborgas un Burosas teātra kopā rež. un aktr. no 1974, kopas vad. no 1978 f) Västmannagatan 4, S-502 64, Borås, Sweden.

DZEGUZE, Juris — a) 8. 7. 1917 Rāmuļos b) māc. Cēsu mūz. skolā un LK, Mičiganas U 1965 BEE c) rež. Kanādas latv. kluba teātrī Torontō 1948, Vinipegas latv. b-bas teātrī 1949 d) koŗu diriģents e) A XVIII 220, LG 79.

DZELDE, Kārlis — sk.: BALTPURVIŅŠ.

DZENIS, Eduards — a) 18. 4. 1907 Vecpiebalgā b) b. LMA 1933 c) dek. DV teātrī Torontō d) grafiķis un gleznotājs e) A V 124, 184.

DZIĻUMA (VĀRPA), Irma — c) aktr. Lībekas latv. teātrī Vācijā, rež. Alfrēda Dziļuma teātrī Zviedrijā 1965.

DŽĪTARE, Terēze — a) 25. 1. 1937 Rīgā b) māc. Sidnejas K c) Sidnejas latv. teātrī no 1968; 14 lomas; teātra kostīmu darbnīcas vad. d) koŗa diriģente e) A XVIII 220.

EGLĪTE (JANELSĪNA), Veronika — a) 20. 5. 1910 b) b. LMA c) dek. Los-andželosas latv. teātrī un Pacifika Palisadu drāmas kopā d) gleznotāja, ilustrā-tore e) A V 129, 185.

EGLĪTIS, Anšlavs — a) 14.10.1906 Rīgā b) b. LMA 1935 c) rež. Pacifika Palisadu drāmas kopā Kalifornijā 1963—1964 d) rakstnieks un lugu autors (sk. 9. lpp.) e) A VIII 219.

EGLĪTIS, Arno — c) akt. Sidnejas latv. teātrī 1964—1970: 18 lomas.

EGLĪTIS, Laimonis — a) 1929 Asītē b) Tailera mākslas skolā Filadelfijā 1969 BFA, 1971 MFA c) dek. Amerikas latv. teātra Vašingtonas ans. un Filadelfijas DV apv-bas teātra kopā e) A V 186, LG 82.

EICHMANE, Māra — sk.: ROZĪTE.

EINBERGA, Millija — sk.: VALTERE.

EIZĀNS, Vilis — c) rež. Kaseles Bētenhauzenas nom. JKS latv. teātrī Vācijā 1946—1948; ASV rež. DV Detroitas apv-bas drām. kopā 1952—1953 d) koru dirigents e) A XVIII 220.

ELSINŠ, Pēteris — a) 13.8.1909 Rīgā c) volontieris Nac. teātrī Rīgā 1929—1932 (ap 200 izrādēs), akt. Tautas teātrī un Ziemeļblāzmā 1932—1933 (13 lomas), Ventspils teātrī 1933—1936 (55 lomas), Liepājas operā un drāmā 1936—1944 (71 loma), Lībekas latv. teātrī Vācijā 1945—1949 (24 lomas, 17 režijas), Sidnejas latv. teātrī 1951—1952, dibinātājs (5 lomas, 2 režijas), Austr. latv. teātrī Melburnā no 1953 (41 loma, 31 režija); kopā tēlojis 209 lomas un vadījis režiju 50 lugām.

ELVIGS, Harijs — c) akt. un rež. Adelaides latv. teātra ans. 1966, 1970.

ERDMANE (SPOĢE), Vija — a) 17.6.1939 b) b. Sidnejas techn. koll. mākslas klasi 1961 c) dek. Sidnejas latv. teātrī no 1958 (18 lugām) d) gleznotāja e) A V 186, LG 85.

ĒRGLIS (SMALCOVS), Jānis — a) 2.11.1902 Rīgā b) b. Maskavas baletskolu c) piedal. baleta trupas „Četri Smalcovi” izr. Eiropā un ārpus tās; Zemnieku drāmas baletmeistars Rīgā 1933—1935, Nac. operas baleta solists 1937—1944; Vācijā Eslingenas latv. operetē 1947—1948, pēc tam 15 g. Argentīnā baleta stud. vad. un baleta paidagogs 5 skolās; ASV 1964 ukraiņu baleta trupas vad.

ĒRGLIS, Juris — a) 15.10.1938 Rīgā b) Argentīnas nac. koll. 1957 BA (baleta paid.) c) Pacifika Palisadu drāmas kopā 1964 e) LG 284.

ERIŅA, Rita — sk.: ZĀLĪTE.

EZERGAILE, Aina — sk.: FĪBIGA.

EZERGAILE (MIŠKE), Inta — a) Rīgā b) Kornela U (ASV) 1955 BA, 1957 MA, 1970 Ph.D. (vācu val. un lit.) c) dek. Klīvlendas DV teātrī e) LG 86.

FĪBIGA (EZERGAILE), Aina — a) 10.5.1921 Rīgā b) Aleksandras Feodorovas audzēkne Nac. operā c) balerīna Liepājas operā 1940, Nac. operā 1941—1944, frontes teātrī 1944; Vācijā Latvijas baleta ansamblī 1945—1947; Austrālija Sidnejas latv. teātra deju konsult. 5 lugās 1959—1968.

FĪBIGS, Pauls — a) 11.2.1907 Rīgā b) b. A. Feodorovas baletskolu 1926, baleta solists c) dejojis Nac. operā, Oldenburgas latv. operā Vācijā, Austrālijā iestudējis dejas Austr. latv. teātra izrādēm Melburnā.

FRANKS, Jānis — a) Latvijā — 10.6.1978 Brisbenā, Austrālijā b) b. Liepājas K, stud. LK (tenors) c) dziedājis operā Latvijā un Vācijā; Austrālijā rež.

DV Brisbenas nod. drām. kopā 1962, Daugavas vanadžu izr. 1967 d) koncertdziedonis, tulkojis Oldenburgas latv. operai Pučini „Madamas BATERFLEJAS” libretu.

FREIBERGA, Irma — sk.: BUMBIERE.

FREIDENFELDE, Māra — sk.: SIKSNA.

FREIJS, Juris — a) 17.6.1932 Rīgā b) Nusautvetslas U 1963 MME c) akt. Sidnejas latv. teātrī: 32 lomas; tagad Kanādā e) A XV 166, LG 88.

FREIMANE, Paula — sk.: JĒGERE.

FREIMANIS, Dzintars — a) 1925 Rīgā — 1978 Rodailendā, ASV b) Filipša U (ASV) 1952 BA, Midlberi koll. 1953 MA, Kolumbijas U Ņujorkā 1961 Ph.D. (franču val.) c) akt. un rež. palīgs Bostonas teātros d) dzejnieks; rakstījis un lokālīzējis lugas; mācībspēks kolledžā e) A VII 118, VIII 220, LG 88.

FREIMANIS, Eizens — a) 1906 Rīgā — 1968 Sidnejā b) māc. LK, Sidnejas K 1959(?) LMus c) komp. mūz. 6 lugām Sidnejas latv. teātrī e) A VI 142, LG 90.

FREIMANIS, Kārlis — a) 1911 Rīgā — 1975 Sidnejā b) Sidnejas U 1960 BA (angļu lit.) c) Sidnejas latv. teātra drāmaturģs, tulk. 2 lugas e) A XVIII 221, LG 90.

FREIVALDE, Ilze — sk.: LOKSLEJA.

FREIVALDE (JEKSTE), Māra — a) 30.6.1937 Liepājā b) Ņujorkas U 1959 BS (filmu un televīzijas zin.) e) LG 90.

GAIĶE, Maija — a) 9.4.1922 Rīgā b) māc. Nac. teātra aktieru kursos 1942 — 1944 c) pirmā loma Bernsenas nom. latv. teātrī Vācijā; Kanādā aktr. DV teātrī Torontō: ap 20 lomu, arī pēdējos divos dziesmu svētku lieluzvedumos f) 20 Blake St., Hamilton, Ont., Canada.

GAILIS, Jānis — a) 1903 Pērkonē — 1975 Ņujorkā b) b. V. Purvīša meistardarbnieku LMA 1932 c) dek. Amerikas latv. ceļoj. teātrī 1956, 1960 d) gleznotājs e) A V 126, 188.

GAILĪTE (JANKAVA), Lija — a) 4.12.1901 Trikātā b) māc. Zeltmaša drāmas kursos, no 1923 Dailes teātra trīs gadu drāmas kursos c) aktr. Dailes teātrī Rīgā 20 g., 1940 ceļoj. teātrī, pēc tam atkal Dailes teātrī; Sidnejas latv. teātrī no 1953: 14 lomās, 12 lugu, kā arī literāro vakaru rež.; lugu tulkotāja e) AL 1977. g. 10. jūn.

GAUJA, Mārtiņš — a) 22.4.1915 Rīgā b) māc. Rīgas tautas augstsk. mākslas stud. uc. c) dek. Sidnejas latv. teātrī 1969 d) grafiķis, mākslas kritiķis e) A V 188.

GELSENS, Henrijs — a) 8.6.1922 Rīgā b) Adelaides U 1958 BA, 1964 MA (ģermāņu filol.) c) akt. Adelaides latv. teātra ans. no 1951, rež. 1 lugai 1962 e) LG 93 f) Adelaide Austrālijā.

GĒRIŅA, Aleksandra — c) LTAZ valdes sekretāre un ALA kultūras biroja teātra sekcijas vad. f) 1009 Spring Ave, N. E., Grand Rapids, MI 49503, USA.

GERVE, Vilma — b) māc. pašdarb. ans. drām. kursos Rīgā c) spēlējusi Rīgā, Liepājā un Rēzeknē A. Dumbrāja (Dombrovska) vadībā, rež. Gegingera rūpn. amatieru skatuves grupā; Jaunzēlandē rež. Kraistčerčas latv. liter. un drāmas kopā.

GEŠMANE (KALKOVSKA), Rasma — a) 24. 2. 1927 Liepājā c) aktr. Adelaide latv. teātra ans. no 1950: 10 galvenās lomas f) 16 Glen Stuart Rd, Magill, SA 5072, Australia.

GINTERS, Alfrēds — a) 29. 5. 1910 Kalnciemā b) architekta izgl. c) dek. Lundas latv. organiz. teātra trupā 1946—1952 e) A XIII 193.

GRANTS, Valdis — b) Marketas U Milvoki 1963 BA, 1967 MEd c) dek. Milvoki DV apv-bas teātrī e) A XVII 168, LG 96.

GRASIS, Teodors — a) 18. 12. 1907 b) b. Jelgavas skolot. inst. 1931 c) dek. Ingolšates latv. nom. teātrī Vācijā 1946, rež. Minchenes Ludvigsfeldes JKS teātrī 1956 d) lugu autors.

GRAUBINA, Marianna — sk.: ZĪLE.

GRAUDIŅA, Irma — sk.: KLINKLĀVA.

GRAUDIŅA, Lilija — sk.: KLUCE.

GRAUDS, Gustavs — a) 9. 4. 1917 c) darbojies Jelgavas teātrī no 1941, Drāmas ans. Rīgā un Lībekas latv. teātrī Vācijā rež. Glāznieka, Valtera, J. Zariņa, P. Elsiņa uc. vadībā; tagad akt. un rež. Austr. latv. teātrī Melburnā: 13 galvenās lomas, 10 režijas (no 1956).

GRAUDS, Jānis — a) 22. 3. 1940 Rīgā b) Nusautvelsas U 1962 BEE c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1962: 32 lomas, arī ilggad. techn. darbinieks, piedal. teātra pasaules turnejā 1975 e) A XV 170, LG 97.

GREBŽE, Oto — a) 9. 8. 1910 b) māc. LMA 1934—1940 c) dek. Toronto latv. b-bas drām. ans. 1960 e) A V 126, 189, XV 59.

GRIBUSTA, Rita — b) Mekmāstera (McMaster) U Hamiltonā 1974 BA (angļu val.) c) rež. bērnu izr. Kanādā 1969 e) LG 98.

GRICEVIČS, Harijs — a) 23. 4. 1921 c) Vācijā dek. Hānavas JKS drāmas kopā 1945—1947 un vācu Štutgartes operā, ASV Amerikas latv. teātra Bostonas (1952) un Vašingtonas (1961) ans. d) gleznotājs e) A V 126, 189.

GRIEZE, Gunārs — a) 3. 3. 1926 Rīgā c) akt. Vircburgas latv. teātrī Vācijā 1947, Sanfrancisko DV apv-bas drām. kopā un Sanfrancisko Mazajā teātrī 1969; dek. Sanfrancisko DV apv-bas drām. kopā 1964 d) lugu autors, profesion. zīmētājs e) A VIII 222.

GRĪNBERGA, Benita — sk.: RĪTIŅA.

GRĪNS, Ervīns (pseud.: Richards Rīdzinieks) — a) 1. 1. 1925 Rīgā c) rež. Mārtiņa Zīverta teātrī Stokholmā 1963, Stokholmas DV teātrī 1971, 1974 d) rakstnieks un grafiķis, red. e) A V 128, 190, VIII 245.

GRĪNS, Haralds — a) 5. 7. 1896 Liepājā b) b. Kijevas mākslas skolu 1919, stud. architektūru LU c) dek. Hanoveras nom. teātrī 1947 e) A V 190.

GRUNDE, Atis (Oto) — a) 4. 12. 1907 Baldonē c) dek. Lībekas latv. teātrī 1946—1949, Amerikas latv. teātra Ņujorkas ans. 1951 e) A V 128, 191.

GRUZĪTE, Maija — a) 1940 Latvijā b) Klīvlendas stāta U: BFA, Kentas stāta U: MA (tēlot. mākslā) c) dek. Klīvlendas DV teātrī 1964, 1965, 1975, Milvoki DV apv-bas teātra kopā 1966, Klīvlendas jaun. teātra kopā 1969 e) A V 191, LG 101.

GULBERGA, Lita — sk.: ZEMGALE.

GULBERGS, Kārlis — a) 8.9.1923 Rīgā c) Vācijā akt. Memmingenas latv. teātrī no 1946, Fišbachā 1948, Eslingenā 1949; Austrālijā Sidnejas latv. teātrī no 1951, dibin., 70 lomas, 63 režijas (no 1955) e) LEP.

GULBIS, Vilis — a) 24.10.1942 b) Konektikutas U: BA (angļu val. un filoz.) c) rež. Filadelfijas teātra kopā 1971—1973 e) LG 102 f) 3552 Carey Rd, Philadelphia, PA 19154, USA.

GULBĪTIS, Jānis (pseud.: Viesiens) — a) 3.5.1916 Kalugā, Krievijā b) Upsalas U Zviedrijā 1964 fil. kand., 1966 fil. mag. c) skatuves gaitās no 1933; rež. Lundas latv. organiz. teātra ans. 1951—1952, Upsalas latv. teātrī 1955, Stokholmas DV teātrī 1971—1977, akt. arī zviedru Upsalas pilsētas teātrī 1955—1958 d) rakstījis lugas, apceres, recenzijas; Kultūras fonda godalga par drāmu „Jānis Reiters” e) A VII 204, VIII 259, XIV 294, XVII 171, LG 102 f) Prästgårdsgatan 15A, S-75230 Uppsala, Sweden.

GUTMANIS, Andris — a) 1938 Liepājā b) Mekgila U Montrealā 1968 BMus, Ņujorkas U 1973 MMus c) rež. jaun. grupas uzved. Montrealā 1970 e) A XVIII 222, LG 103.

GUTMANIS, Olgerts — c) rež. Melburnas latv. jaun. teātrī 1962, 1965 un Melburnas ev. lut. latv. draudzes drām. pulciņā 1964, 1965.

ĢENĢERIS, Miķelis — a) 1924 Aulejā b) māc. glezn. techn. koll. Sidneja c) Sidnejas latv. teātrī dek. 4 lugām 1959, 1968 e) A V 192.

ĢĒRMANIS, Jānis — a) 1889 Rīgā — 1965 Stokholmā c) akt. Rīgas jaunajā teātrī un Nac. teātrī; Vācijā rež. Minchenes Lohengrīna nom. teātrī 1946, Zviedrijā Mārtiņa Zīverta teātrī Stokholmā 1947—1948.

HĀGENA (HAGEN, dz. ANNUS), Anna — a) 22.10.1937 Rīgā b) Preta inst. Ņujorkā 1962 BS (mākslas paid.), 1964 MFA c) dek. Amerikas latv. ceļoj. teātrī 1962, Amerikas latv. teātra Vašingtonas ans. 1967 e) A V 192, LG 104.

HARTMANIS, G. — e) dirigents Vircburgas latv. teātrī Vācijā 1948.

HĀZNERIS, Fēlikss — c) komp. dziesmas Klīvlendas DV teātra izr. (1975).

HERLINGA, Brigita — sk.: BĒRZIŅA.

HERMANIS, Valdis — a) 1892 Rīgā — 1969 Čikāgā c) akt. un rež. Latvijā sab. lietu min-jā, Austrijā Glāzenbachas latv. nom. 1947, ASV Čikāgas latv. teātrī 1951—1958.

HERMANOVSKIS, Egils — a) 1918 Vīlandē, Igaunijā b) stud. Rīgā un Štutgartes U c) dek. Amerikas latv. teātra Ņujorkas ans. 1950 e) A V 128, 193.

HILDEBRANTE (LĪDUMA), Skaidrīte — b) Indiānas U (ASV) 1959 BS (mūzikā, radio un televīzijas zin.) e) LG 107.

HŪNA, Agita — sk.: STRAUTNIECE.

INDE, Edgars — a) 19.2.1909 Rīgā b) māc. J. Zariņa vas. drām. kursos c) DV Minesotas apv-bas teātra administr., rež. 5 lugās; LTAZ valdes loc. no 1971, pr-ks no 1977 f) 3740 South 21st Ave, Minneapolis, MN 55407, USA.

IVANSONS, Valdis — a) 29.10.1931 c) dek. Vilmingtonas un apk. latviešu draudzes teātrī 1970—1975.

- JANELSIŅA, Veronika — sk.: EGLĪTE.
- JANKAVA, Lija — sk.: GAILĪTE.
- JANOVSKIS, Gunārs — a) 8.2.1916 Helsinkos, Somijā c) rež. Notingemas un apk. jaun. pulc. 1971 d) rakstnieks e) A VIII 225, XIV 297.
- JANSONE, Dace — sk.: CELINSKA.
- JANSONE, Mērija — sk.: DULPIŅA.
- JANSONS, Andrejs — a) 1938 Rīgā b) Džuljarda mūz. skolā Ņujorkā 1960 BS, Manhetenas mūz. skolā 1973 MMus c) mūzik. un deju uzved. „Koklētājs un velns” mūzik. vad. 1969 un 1970 Torontō, 1970 Ņujorkā e) A VII 144, VIII 225, 264, XVIII 223, LG 112.
- JANSONS, Ivars — a) 1939 Latvijā b) stud. architektūru, māc. glezn. un tēln. c) dek. Adelaides latv. teātra ans. 1971 d) gleznotājs, tēlnieks e) A V 195.
- JANSONS, Raimonds — a) 1920 Rīgā c) akt. Augsburgas latv. teātrī 1945.
- JAUNBĒRZIŅA, Ilze — c) Sidnejas latv. teātrī no 1968: 7 lomas; dek., dziesmu iestudētāja d) vok. ans. Laikmeta daļbniece 1973—1977.
- JAUNBĒRZIŅŠ, Andris — c) akt. un dziedātājs Sidnejas latv. teātrī no 1968: 10 lomas.
- JAUNSUDRABIŅA, Liliija — sk.: ŠTEPLERE.
- JĒGENS, Ojārs — a) 9.12.1924 Rīgā c) dek. Dānijas latv. teātrī 1948(?), Čikāgas teātra kopā 1965, 1966 d) gleznotājs un ilustrators, dzejnieks e) A V 196.
- JĒGERE-FREIMANE, Paula — a) 1886 Vecmokās—1975 Ņujorkā b) māc. Dubura drām.ursos 1910—1912, stud. LU baltu filol. 1919—1924 c) Latvijā teātra kritiķe, Vācijā Lībekas latv. teātra drāmaturģe d) skolotāja, grāmatu autore e) A VIII 225.
- JĒGERS, Jūlijs — a) 1900 Vecpiebalgā — 1954 ASV c) dek. Lībekas latv. teātrī 1946, 1948; ASV: Mineapolisas latv. apv-bas teātrī 1954 e) A V 130, 196.
- JEKSTE, Māra — sk.: FREIVALDE.
- JERUMANIS, Staņislavs — a) 1922 Latvijā b) Luvēnas katoļu U 1956 ķīm. licenciāts, 1959 Dr. (ķīm.) c) rež. Beļģijas latv. nac. komit. teātra trupā 1954 Blau-maņa lugai „Pēc pirmā mītiņa” d) pētnieks, mācībspēks e) A XV 267, LG 114.
- JESIFERS, Herberts — a) 12.12.1915 b) b. LU teol.fak. 1940 c) rež. Lin-kolnas latv. b-bas jaun. teātrī 1953 un ev. lut. draudzes teātrī 1977 d) mācītājs e) A IX 85, XVII 176.
- JURJĀNE (SŪNEKLE), Aina — c) aranž. dejas Austr. latv. teātrim 1967 e) A XII 272, XVII 177.
- JURJĀNS, Gunārs — a) 29.4.1922 Rīgā b) māc. LMA un Dānijas karal. dekor. mākslas skolā c) dek. Kēbekas (Kōbaek) un Jonstrupas latv. bēgļu nom. teātra ans. Dānijā 1945; Austr. latv. teātrī Melburnā dek. 24 lugām d) dek. Aus-trālijas televīzijā e) A V 130, 197.
- JURŠEVSKIS, Ernests — c) bijis akt. Dailes teātrī; Kanādā rež. DV Ha-miltonas nod. drām. ans. 1952, 1953, Toronto latv. b-bas drām. ans. 1976; Toronto DV teātra vad. 1977, LTAZ pr-ka vietn. 1978 f) 240 Lake Promenade, Apt 715, Toronto, Ont. M8W 1B2, Canada.

KADIĶE, Silvāna — c) aktr. Liepājas teātrī; rež. Ļudžersijas drāmas kopā ASV 1951—1955.

KAKTIŅŠ, Ādolfs — a) 1885 Mazzalvē — 1965 Sanhosē, Kalifornijā c) skatuves gaitas sāka Rīgā 1903; kopš 1911 operdziedonis, kļūstot par vienu no redzamākiem solistiem; no 1944 Vācijā, no 1949 ASV, kur piedal. Losandželosas latv. ceļojošā teātrī.

KALĒJS, Oskars — a) 5.3.1911 Adulienā c) rež. Memmingenas teātra kopā un DV drām. kopā 1954 d) rakstnieks, red. e) A X 118.

KALKOVSKA, Rasma — sk.: GEŠMANE.

KALME, Egils (īstā v.: Jānis Ozoliņš) — a) 16.8.1909 Sarkaņos c) rež. un dek. Grōsenbrodes drām. kopā 1946—1947 d) gleznotājs, rakstnieks e) A V 198.

KALNĀJA, Nora sk.: DZALBE.

KALNIETE, Māra — sk.: Tamāra ZAĻKALNA.

KALNIETIS, Jānis — a) 22.1.1906 Drustos b) b. skolot. inst., māc. LK c) rež. skautu un gaidu drāmas pulc. Klīvlendā un sk. izr., harmoniz. dziesmas un dejas skolu izrādēm e) A VI 145, XVII 178, XVIII 224.

KALNIŅA, Dagnija — sk.: BUMBIERE.

KALNIŅA (ZNOTIŅA), Emma — c) rež. Toronto latv. b-bas drām. ans. 1956, Toronto apvien. teātrī 1960, Toronto DV teātrī 1960, 1963, 1972; teātra kritiķe, lektore.

KALNIŅA (STEPE), Lūcija — a) Rīgā b) māc. Zeltmaša un Feldmaņa drāmas stud. un Čehova īsajā drāmas kursā Rīgā, arī Heisa Gordona (Hayes Gordon) īsajā drāmas kursā Melburnā c) pirmā loma Dailes teātrī Rīgā 1935 Valdesa „Jūras vilkos”; aktr. Dailes teātrī, pēc tam Tautas teātrī Rīgā 1941—1944; Vācijā Lībekas latv. teātrī 1946—1948; Austrālijā aktr. un rež. vairākos Melburnas latv. teātros (latv. b-bas drāmas ans., Austr. latv. teātrī), no 1967 Melburnas latv. operēšu ans. (7 režijas), arī Austr. poļu teātrī, austrāl. Sentmartina (St. Martin) teātrī un televīzijā Melburnā e) A XII 284 un sek. f) 3/5 Garden Court, Elwood, Vic. 3184, Australia.

KALNIŅŠ, Alfrēds — a) 1906 Valmierā — 1971 Anglijā b) studējis LMA c) dek. Bredfordas latv. b-bas drām. kopā 1949, 1953 un Ziemeļanglijas drām. kopā 1954 d) gleznotājs un grafiķis e) A V 199.

KALNIŅŠ, Pauls — c) akt. Jelgavas un Ziemeļlatvijas teātrī; Vācijā Rēgensburgas amatieru drām. ans. 1949, ASV rež. Sūfōlsas (Sioux Falls) latv. b-bas drām. kopā 1951—1967.

KALNIŅŠ, Pēteris — c) akt. Jelgavas teātrī, rež. Augsburgas latv. teātrī Vācijā 1947.

KALNIŅŠ, Teobalds — a) 26.4.1916 Rīgā c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1966; 20 lomas e) A XVIII 224.

KALUMS, Edgars — a) 10.7.1911 Daugavpilī b) b. D-pils skolot. inst. 1933 c) akt. Sidnejas latv. teātrī līdz 1958; 7 lomas d) skolotājs, diriģents e) A XII 67, XVII 180, XVIII 224.

KALVE, Tonijs — sk.: ZAĶE.

KAMERGRAUZE, Dzidra — sk.: LAKSA.

KAMPE, Oto — a) 1. 2. 1919 Sibīrijā b) māc. K. Brencēna uc. vadībā Rīgā
c) dek. Melburnas latv. teātrī 1961 d) grafiķis un gleznotājs e) A V 132, 200.

KARIKS, Andris — c) dek. Brisbenas DV nod. drām. kopā 1966, akt. un dek.
Sidnejas latv. teātrī no 1971: 5 lomas, dek. 5 lugu.

KARIŅŠ, Uldis — a) 25. 11. 1929 Salacgrīvā b) Delavēras U 1963 BS (in-
ženierzin.), 1964 MS c) rež. Vilmingtonas un apk. latv. draudzes teātra kopā,
vad. no 1970 e) A XII 86, LG 124.

KĀRKLE, Mirdza — sk.: STILVE.

KĀRKLIŅA (AKMEŅKALNE), Iriša — c) aktr. Sidnejas latv. teātrī 1954—
1965: 20 lomas.

KĀRKLIŅA, Leontīne — sk.: Lonija VASARIŅA.

KĀRKLIŅŠ, Harijs — a) 7. 4. 1925 Slokā c) Melburnas latv. teātrī no 1964
techn. darbinieks, teātra valdes pr-dis no 1966, akt. no 1967 (8 lomas), rež. no
1975 (6 režijas).

KARLSONE, Elfrīda — sk.: BĒRZIŅA.

KASAPCEVS, Jevgenijs (Jāzeps) — c) Sidnejas latv. teātrī dek. 1 lugu
1961 d) gleznotājs e) A V 201.

KAUFMANIS, Fredis — a) 1911—1975 c) Takomas jaun. pulc. drām. kopas
vad. 1956—1958.

KAULIŅA, Brigita — sk.: SILIŅA. KAULIŅA, Irma — sk.: REINFELDE.

KAUPMANIS, Hugo — a) 26. 9. 1906 Liepājā c) Sidnejas latv. teātra drā-
maturgs; tulkojis 11 lugas.

KAZIŅA, Guna — sk.: KŪLNIECE.

KAZIŅA, Māra — sk.: LAVERA.

KAZIŅA, Valda — sk.: RUBE.

KAŽOCIŅŠ, Indulis — a) 8. 6. 1917 c) rež. DVF Vensfordas nod. drāmas
kopā Anglijā 1953 d) DVF jaun. noz. vad., ARCHĪVA pārstāvis Anglijā f) 3B Marl-
borough T-ce, Beckett Rd, Dewsbury, West Yorks WF13 2DA, England.

KELLĻA, Keja — sk.: LINDBERGA.

KĪNA (PĀRUPE), Andra — a) 1952 b) Rietumāustrālijas U Pertā 1974
BArch c) dek. Pertas latv. drām. kopā 1978 e) LG 128.

KIPERTS, Henrijs — a) 18. 11. 1914 c) Minesotas DV apv-bas teātra ad-
ministrātors.

KLĀRKA (CLARK, dz. APENE), Biruta — a) Liepājā c) no 1965 deju kon-
sultante Sidnejas latv. teātrī, iestudējusi 18 inscenējumu dejas, spēlējusi 10 lomās.

KLAUSA, Anita — a) 2. 1. 1959 Melburnā c) Austr. latv. teātrī Melburnā
no 1965: 9 lomas.

KLAUSA (LĪDUMA), Irēna — a) 13. maijā Rīgā c) aktr. Austr. latv. teātrī
Melburnā no 1956: vairāk par 30 lomu.

KLAUSS, Andris — a) 15. 3. 1961 Melburnā c) Austr. latv. teātrī Melburnā
no 1965: 7 lomas un grupu skatos vairākās lugu.

KLAUSS, Gunārs — a) 19.11.1926 Rīgā c) skatuves gaitu sākums Augsburgas latv. teātrī Vācijā 1948; Austr. latv. teātrī Melburnā no 1955, Kraistčērčās drām. kopā 1957, pēc tam atkal Melburnā: ap 70 lomu, 11 režijas; darbojies arī austrāl. televīzijā Melburnā (ap 10 lomu).

KLAUVERTS, Spodris — a) 25.2.1920 Rīgā c) Sidnejas latv. teātra dibin. 1951, liter. sekc. vad., 4 lugu rež. d) drāmatīķis un tulkotājs e) A VIII 229.

KLIMANSKA, Anita — a) 16.8.1958 c) dek. sk. izr. Vilmingtonā 1973 e) A XVII 183.

KLINKLĀVA (GRAUDIŅA), Irma — a) 24.10.1911 Piltenē b) b. Ernesta Feldmaņa teātra skolu 1931 c) darbojusies Nac. teātrī Rīgā un Latvijas radiofonā 1931—1944, tēlojusi arī filmās; Vācijā Eslingenas latv. teātrī 1945—1948; Kanādā 1949 noorganiz. Montrealas latv. teātri; 20 gados tēlojusi ap 100 lomu.

KLUCE (GRAUDIŅA), Lilija — a) 23.3.1910 Stienē b) b. Kaucminde mājtur. inst. c) rež. DV Hamburgas nod. teātrī 1956, 1958, arī Hamburgas latv. b-bas drāmas ans.; aktr. DV jaunajā teātrī Bostonā e) A XVII 183.

KĻAVIŅŠ, Laimonis — a) 19.4.1929 Raunā b) Ilinojas stāta U (Normelā) 1957 BArch c) dek. Čikāgas latv. teātrī 1957 e) A XIII, LG 131.

KNOPE, Arvīds — a) 24.11.1908 Gulbenē c) Sidnejas latv. teātra dibin. 1951; akt. 30 lomās, dek. 4 luguām.

KORE, Valentīns — a) 31.5.1924 Rīgā b) Marketas U Milvōkī 1959 DDS c) dek. jaun. izr. 1974 e) LG 132.

KORNA, Vanda — sk.: TREIMANE.

KRAMS, Elmārs — b) Kvīnslendas U 1954 BArch(?) c) dek. DV Brisbenas nod. drām. kopā e) LG 133.

KRASTA (SKRASTIŅA), Vera — b) māc. aktieņu arodb-bas teātra mākslas skolā Rīgā c) aktr. Augsburgas latv. teātrī 1947.

KRASTIŅA, Inta — sk.: LONGA.

KRASTIŅŠ, Pauls — a) 13.3.1930 Rīgā b) Vašingtonas stāta U Sietlā 1961 BCE c) rež. Takomas latv. jaun. pulc. drāmas kopā e) LG 133.

KRAUJIŅŠ, Edgars — b) Toronto U 1971 BS (biol.) c) rež. DV teātrī Kanādā (Torontō) 1975 e) LG 134.

KRAVIS, Jānis — b) Toronto U 1959 BArch e) dek. Marisa Vētras teātrī Kanādā 1957 e) A XIII 198, LG 134.

KRĪGERS, Gunārs — c) akt. Sidnejas latv. teātrī 1959—1960: 9 lomas.

KRISTOVSKA, Vīta — a) 17.5.1942 Ventspilī b) Sidnejas U 1962 BA (angļu val.) c) aktr. Sidnejas latv. teātrī 1960—1964 un no 1976: 15 lomas; rež. sk. izr. d) skolotāja e) A XVIII 252, LG 135.

KRIŠĀNS, Jānis — b) māc. Čikāgas mākslas inst. c) dek. Milvōki aktieņu kopā 1963, 1965 d) gleznotājs un tēlnieks e) A V 206.

KRĪVA (ZĒGERTE), Gaida — a) mirusi 1963 c) Sidnejas latv. teātrī 1957—1963 sufliere 20 luguām.

KRĪVS, Džēmss — a) 1924 Latvijā b) māc. glezn. Sidnejas techn. koll. uc. c) Sidnejas latv. teātrī no 1955, dek. 18 luguām d) gleznotājs e) A V 206.

KROLLS, Oto — a) 1888 Inčukalnā — 1969 Čikāgā c) Nac. operas inspektors Rīgā 1931; Vācijā Augsburgas (Haunštetenes) latv. teātra darbinieks d) Čikāgas latv. kultūras biroja dibin. un vad., žurn. SKATUVE UN DZĪVE red. 1959—1962, grāmatu autors un izdevējs, lugu tulkotājs.

KRONBERGS, Rūdolfs — a) 1911 Liepājā — 1977 Stokholmā b) b. Liepājas mākslas skolu, papildin. Parīzē c) dek. Stokholmas latv. teātros 1947—1958 e) A V 135, 206.

KRONE (ACTIŅA), Zenta — a) 15.11.1908 Viesienā b) b. Jelgavas skolot. inst. 1930 c) dek. Vilimantikas latv. drām. kopā 1953 e) A XVII 186.

KRONTĀLE, Hermīne — sk.: VALTERE.

KRŪKLIŅŠ, Alfrēds — a) 6.5.1912 Suntažos b) stud. LMA un architektūru LU c) dek. Amerikas latv. teātra Ņujorkas ans. 1959, Ņudžersijas latv. b-bas drāmas kopā 1970, 1974 d) gleznotājs e) A V 207.

KRŪMIŅA, Irēne — a) 18.3.1948 Precā, Vācijā b) b. Adelaides mākslas skolu c) dek. Adelaides latv. teātra ans. 1978 e) A V 207.

KRŪMIŅA, Lilita — sk.: SPURE.

KRŪMIŅA, Mirjāma — sk.: BĒRZIŅA.

KRŪMIŅŠ, Edgars — a) 10.4.1922 b) māc. Liepājas mākslas skolā c) dek. Toronto DV teātrī 1962 d) profesion. dek. Kanādas televīz. raidītājā e) A V 135, 207.

KRŪMIŅŠ, Mārtiņš — a) 2.3.1900 Rīgā b) b. LMA 1942 c) dek. Ziemeļ-ņudžersijas latv. jaun. pulc. drāmas kopā 1955 e) A V 135, 207.

KRŪMIŅŠ, Pēteris — a) 6.6.1930 Rankā c) dek. DVF drāmā Londonā 1958, 1965 e) A V 208.

KRŪMIŅŠ, Voldemārs — c) akt. Jelgavas teātrī un Tautas teātrī Rīgā; rež. Memmingenas nom. latv. teātra kopā Vācijā 1952, Milvōki aktieru kopā ASV 1955, 1956 un Milvōki DV apv-bas teātra kopā 1958.

KRŪMKALNS, Teodors — a) 1915 Kandavā b) māc. Brisbenas mākslas skolā Austrālijā c) dek. Brisbenas DV nod. drām. kopā 1963, 1964 un no 1967, Daugavas vanadžu teātra kopā 1972 e) A V 208.

KRŪMS, Bruno — b) Nebraskas U 1963 BA c) rež. Linkolnas drām. kopā un sk. izr. e) LG 139.

KRUSTĀNE, Maija — sk.: ŠLESERE.

KRUSTĀNS, Vitolds — a) 25.4.1903 c) dek. Kičeneras un Voterlū latviešu b-bas drāmas kopā 1952.

KUDEIKA, Augusts — a) 1916 Kalupē b) māc. R. Sutas vadībā c) dek. Per-tas latv. drām. kopā 1961—1963, 1965, 1967—1969, 1971—1975, 1978 e) A V 208.

KUGA, Jānis — a) 1878 Ikšķilē — 1969 Torontō b) b. Štiglica mākslas skolu, papildin. ārzemēs c) skatuves dek. no 1904 Ziemeļblāzmas teātrī; LMA prof. un rektors, Nac. teātra un Nac. operas dek.; Vācijā darbojies Eslingenas latv. teātrī, ASV: Amerikas latv. teātra Bostonas ans. e) A V 135, 208.

KUKAINE, Elfrīda — sk.: BĒRZIŅA.

KUKS, Edvīns — c) akt. Austr. latv. teātrī no 1973.

- KŪLA, Andris — b) stud. architektūru c) dek. Brisbenas latv. teātrī.
- KŪLNIECE, Antra — a) 24. 9. 1961 Melburnā c) Austr. latv. teātrī Melburnā no 1970: 3 lomās un grupu skatos vairākās lugās.
- KŪLNIECE (KAZIŅA), Guna — a) Rīgā b) Melburnas U 1964 BA (angļu val.), Melburnas karal. technol. inst. 1968 dipl. bibliot. zin. c) pirmā loma Melburnas latv. b-bas drāmas ans. 1953, Austr. latv. teātrī no 1954 (26 lomas), rež. (8 režijas), aktr. arī Melburnas U teātrī un Mūzas teātrī Melburnā (kopā 8 lomās), vairākas lomas Austr. televīzijā d) bērnu lugu autore, bij. Austr. latv. teātra valdes priekšsēde e) A XVII 203, LG 140
- KŪLNIEKS, Ingmārs — a) 23. 2. 1959 Melburnā c) Austr. latv. teātrī Melburnā no 1970: 4 lomās un grupu skatos vairākās lugās.
- KŪMIŅA, Alma — sk.: OZOLIŅA.
- KUNDRĀTS, Aleksandrs — a) 15. 3. 1915 Rīgā c) Latviešu frontes teātra dibinātājs e) LEP.
- KURMIŅA, Dagmāra — a) 1939 b) māc. teātra stud. Latvijā un Vācijā c) aktr. Bambergas un Koblenčas vācu teātrī (Gētes „Faustā” Grietiņas lomā 2 g., Šekspīra „Spītnieces precībās” Katrīna 1 g. uc. lomās), pieteicēja televīz. un aktr. raidāmlugās Hamburgā; Hamburgas latv. b-bas drāmas ans. vad. kopā ar māti Teklu Šrēderi 1961—1963.
- KURMIŅA, Tekla — sk.: ŠRĒDERE.
- ĶAUKE, Ingrīda — sk.: RĒBAUMA.
- ĶAUKIS, Jānis — a) 19. 3. 1937 Rīgā c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1958 un rež. jaun. teātrī: 64 lomas, 2 režijas (1972, 1977), piedal. teātra pasaules tūrnejā 1972 un 1975 d) diriģents e) A XVIII 226.
- ĶEPARA (OZOLIŅA), Maija — b) Melburnas U 1973 BA (vēst. un vācu val.) c) aktr. Austr. latv. teātrī Melburnā 1953—1963 e) LG 143.
- ĶEPĪTE (OZOLIŅA), Sallija — c) rež. DV Nukāslas drām. kopā Austrālijā 1953, 1957, Sidnejas latv. teātrī 1962 d) dziedone.
- ĶERUZIS, Alfrēds — a) 1915 c) dek. Ūmahas latv. b-bas teātrī.
- ĶIKAUĶA, Tālis (Tāļivaldis) — a) 1929 b) Mekmāstera U Hamiltonā 1960 BA c) dek. Hamiltonas DV nod. drām. ans. 1957 e) A VIII 233, LG 143.
- ĶIPSTE, Egils — a) 15. 1. 1952 Melburnā c) akt. Sidnejas latv. teātrī (15 lomas), rež. no 1976 (2 režijas).
- ĶĪSELE (RODZE, pseud.: LEJA), Elga — a) 17. 1. 1923 Rīgā c) rež. Pertas latv. drām. kopā Austrālijā 1962 d) dzejniece e) A VIII 235.
- ĶUNĶIS, Bierants — a) 1877 Nīcā — 1970 Oldenburgā, Vācijā b) māc. Pēterpils K 1912—1914 c) Latvijā Liepājas operas koŗmeistars 1923—1944, Vācijā koŗmeistars Oldenburgas latv. operā 1945 e) A XVIII 227.
- LADUZĀNS, Jānis — a) 1926 c) dek. Austr. latv. teātrī, Melburnas latv. teātrī un sk. izr. Melburnā 1967 d) grafiķis, mākslas amatnieks e) A V 210.
- LAGZIŅA (MELBĀRDE), Ņina — a) 18. 12. 1912 Mazzalvē b) b. E. Feldmaņa drām. kursus c) aktr. Nac. teātrī Rīgā 1931—1944, piedal. filmā „Zvejnieka

dēls²; Vācijā Mērbekas latv. teātrī 1945—1950, pēc tam aktr. un rež. Amerikas latv. teātra Ņujorkas ans.; rež. sk. izr. Ņujorkā 1965.

LĀGZDIŅŠ, Kārlis — a) 1896 Aizupē — 1960 ASV c) darbojies Nac. teātrī no 1919, akt. kopš 1921; no 1944 Ambergas, Mērbekas un Blombergas teātrī Vācijā; ASV darbojies Amerikas latv. teātra Bostonas ansablī.

LAIVIŅA (ČIMA), Eda — a) 16.10.1948 b) b. Gēteborgas mākslas amatn. skolu 1974 (telpu architektūrā) c) dek. Gēteborgas un Burosas teātra kopā 1975, 1977 e) LG 145.

LAIVIŅA, Zigrīda — a) mirusi 1977 c) Sidnejas latv. teātrī 6 lomas; mūzikē.

LAKSA (LUX)-KAMERGRAUZE, Dzidra — b) māc. glezn. c) dek. Melburnas latv. teātrī no 1976 un sk. izr. e) A V 210.

LAMBERGA (VASIĻEVSKA), Valentīna — a) 13.9.1929 Rīgā b) māc. DV latv. jaun. teātra drām. stud. Kārļa Veica vadībā 1953—1957 c) spēlējusi skolēnu teātrī Eslingenā 1947; ASV aktr. DV latv. jaunajā teātrī Bostonā (8 lomas), Amerikas latv. teātra Bostonas ans. (2 lomas) d) DV latviešu teātra krātuves pārzine Bostonā no 1958, Latviskā mantojuma fonda dibin. 1968 e) A XVIII 125 f) 67 Randolph St., Canton, MA 02021, USA.

LAMBERGS, Silvestrs — a) 29.6.1929 Jelgavā b) māc. DV latv. jaun. teātra drām. stud. Kārļa Veica vadībā 1952—1957 c) sācis akt. gaitas Neietingenas nom. Vācijā 1947; ASV: DV jaunajā teātrī Bostonā no 1953: 10 lomas, 1 režija; Amerikas latv. teātra Bostonas ans. 1952—1976: 11 lomas d) Latviskā mantojuma fonda dibin. 1968 e) A XVIII 125 f) sk.: Valentīna Lamberga.

LAMBERTE (ŠĪMANE, dz. LIEPIŅA), Ilze — a) 1928 c) rež. bērnu teātrī Čikāgā 1957 d) laikr. LATVIJA AMERIKĀ red. 1962—1970.

LANGENFELDS, Kārlis — a) 2.8.1925 Aucē c) dek. Zēdorfas nom. teātrī Vācijā 1947, Toronto latv. b-bas drām. ans. 1952, 1954, Marisa Vētras teātrī 1961, Kanādas valsts televīz. stud. Torontō, teātrī, operas un baleta uzvedumos e) A V 136, 210.

LANGMANIS, Arturs — a) 1921 Cīravā b) b. rūpn. mākslas inst. Minesotā c) dek. Sanfrancisko DV apv-bas drām. kopā 1973 e) A V 210.

LAPA (MĒTERE), Astrīda — a) 21.8.1942 Rīgā c) Adelaides latv. teātra ans. no 1962 (4 lielākas lomas), Adelaides latv. drāmas stud.: 4 lomas; apbalvojums teātru festivālā 1969 par jauniešu labāko tēlojumu f) 21 Lyons St., Brooklyn Park, SA 5032, Australia.

LAPENIEKS, Vilis — a) 8.10.1908 Liezērē b) māc. Tautas augstskolas teātra stud. Rīgā, Zeltmaša un Feldmaņa kursos, stud. filmu režiju Berlīnes U c) Latvijā Nac. teātra akt., 1939 filmas „Zvejnieka dēls” rež., 1941 Tautas teātra vad. Rīgā; Vācijā rež. Blombergas latv. teātrī 1945—1946, pēc tam Holivudā, ASV, arī latv. teātrī Losandželosā d) sk. 145. lpp.

LAPENIEKS, Vilis, jun. — a) 10.11.1931 Rīgā b) b. Dienvidkalifornijas U Losandželosā 1957 (filmu noz.) e) LG 147.

LAPKAŠS, Nikolajs — b) Indiānas U (ASV) 1956 MA (retorikā un skatuves mākslā) c) rež. gaidu un skautu drāmas pulc. Klīvlendā d) bibliotēkārs e) LG147.

LAPKOKS, Aleksandrs — a) 1900 c) rež. DV Minesōtas apv-bas teātrī 1958.

LAPSIŅŠ, Arvīds — a) 1904 Latvijā b) b. mākslas skolu ASV c) dekorātors Grandrepidsas latv. b-bas teātra kopā e) A V 211.

LAUDZEVIKA (PLŪME), Vaira — a) 8.10.1912 Rīgā b) māc. teātra kursos c) aktr. gaitas sākusi Oldenburgas nom. Vācijā; Austrālijā Adelaides latv. teātra ans. dibin. un aktr. no 1951: 35 lomas, 7 režijas f) Box 48, Tailem Bend, SA 5260, Australia.

LAURS, Kazimirs — a) 7.11.1923 Makašēnos b) māc. Eslingenas latv. mākslas skolā c) dek. Losandželosas latv. teātrī d) gleznotājs e) A V 137, 211.

LAUVA, Laimonis — a) 9.11.1902 Rīgā b) b. LMA 1941, papildin. Parīzē c) dek. Nac. operā Rīgā, rež. Brisbenas latv. b-bas teātra ans. Austrālijā 1951, dek. televīzijā Melburnā, Melburnas latv. operešu ans., Austr. latv. teātrī un Melburnas latv. teātrī d) gleznotājs e) A V 211, XII 282 un sek.

LAVERA (LAVER, dz. KAZIŅA), Māra — a) Rīgā b) b. Melburnas karal. slimnīcas māsu skolu 1966 c) aktr. Austr. latv. teātrī no 1961 (5 lomas).

LEGZDIŅŠ, Andrejs — a) 11.1.1936 Rīgā b) b. Stokholmas mākslas skolu 1959 c) dek. latv. teātros Stokholmā 1959—1971 d) arhitekts e) A XIII 201, LG 150.

LEISTS, Valdis — a) 1915—1975 Melburnā c) akt. Liepājas teātrī; Vācijā rež. Badmergentheimas nom. drām. kopā 1946; Austrālijā akt. un rež. Melburnas latv. teātrī 1950—1962, rež. Melburnas operešu ans. 1965.

LEITIS, Zigrīds — a) 10.6.1923 Rīgā b) b. Rīgas valsts teknik. c) dek. Balaratas latv. b-bas drāmas kopā 1952 d) skautu darbinieks e) A XII 89.

LEJA, Elga — sk.: KĪSELE.

LEJIŅA, Lolita — b) Masačūsetsas mākslas koll. 1963 BEd c) aktr. Amerikas latv. teātra Bostonas ans. no 1956, Losandželosas ceļoj. teātrī 1965 e) A XVII 192, LG 151.

LEJIŅŠ, Jānis — a) 16.4.1899 Krustpilī b) māc. drāmas kursos Maskavā 1917—1918 un LMA 1921—1924 c) darbojies Nac. teātrī Rīgā 1919—1923, 1926—1933, 1937—1944, Liepājas teātrī 1924—1925, Liepājas drāmas dir. 1934—1936; Vācijā Ambergas un Eslingenas latv. teātra vadībā 1945—1950, ASV no 1951 rež. Amerikas latv. teātra Bostonas ans. un Latv. jaunajā teātrī Bostonā e) A VIII 236.

LĒMANE (SKUJIŅA), Erna — a) 19.4.1919 Rīgā c) teātra gaitas sākusi Latvju drāmas ans. Rīgā 1938; Vācijā spēlējusi Rēgensburgas nom. teātra ans.; Austrālijā: Austr. latv. teātrī Melburnā; pavisam tēlojusi 17 lomās, piedaloties arī grupu skatos d) drāmatīķe e) A VIII 236.

LĒMANE, Rēneka — a) 26.4.1945 Veimārā, Vācijā c) Austr. latv. teātrī Melburnā no 1965; 6 lomās un grupu skatos.

LĒMANIS, Imants — a) 30.6.1952 Melburnā c) Austr. latv. teātrī Melburnā no 1960: 7 lomās un grupu skatos.

LESIŅŠ, Kārlis — a) 30.7.1906 Latvijā b) agronoms LU 1928 un Upsalas lauks. augstskolā 1950; Albertas U Kanādā 1959 DSc c) rež. Upsalas drām. kopā e) LG 152.

LESIŅŠ, Knuts — a) 28.3.1909 Pēterpilī b) b. LK klavieru klasi c) Nac. operas drāmaturģs Rīgā; Kanādā rež. Edmontonas latv. teātrī 1952 d) rakstnieks un komponists e) A VI 147, VIII 236, XVIII 193.

LEŠINSKA (VĪTOLIŅA), Vera — a) 11.10.1925 b) māc. 2 g. Lūcijas Kalniņas drāmas kursos Melburnā c) pirmā loma Codes pag. teātrī Latvijā 1943; Vācijā aktr. Erlangenas latv. teātrī 1947, Austrālijā Balaratas latv. teātrī 1953—1954, Melburnas operešu ans. 1965, Melburnas latv. teātrī no 1968, tagad Austr. latv. teātrī.

LĒVENŠTEINA, Eiženija — sk.: TIKMANE.

LIBERTS, Ludolfs — a) 1895 Tīrzā — 1959 Ņujorkā b) b. Maskavas un Kazanņas mākslas skolu 1917 c) dek. un rež. Nac. operā; Vācijā Eslingenas latv. operetes dir., rež. un dek. d) gleznotājs; LMA klases vad. 1923—1933, prof. 1942—1944, valstspapīru spiestuves vad. 1936—1944; ASV mācībšpēks koll. Ņujorkā e) A V 137, 212.

LĪCE, Valda a) 19.6.1939 Latvijā c) Sidnejas latv. teātrī no 1958: 54 lomas, piedal. teātra pasaules turnejā 1972.

LĪCIS, Imants — c) Sidnejas latv. teātrī no 1955, mūz. konsult. un komp. 40 lugās d) pianists, vok. ans. Laikmeta un Nameja vad. e) A XVIII 228.

LĪDUMA, Irēna — sk.: KLAUSA.

LĪDUMA, Skaidrīte — sk.: HILDEBRANTE.

LIEPA, Osvalds — a) 1908 c) rež. Toronto DV teātrī 1970 d) lugu autors e) A VIII 236.

LIEPA, Zelma — a) 9.12.1906 Liepājā b) b. Zeltmaša drām. kursos Rīgā c) aktr. gaitas sākusi Zeltmaša drāmas stud. 1931, Latvijā spēlējusi Tautas teātrī, Rīgas mazajā teātrī, Jaunatnes un bērnu teātrī un V. Pūces stud.; Austrālijā: Austr. latv. teātrī Melburnā daudzās lomās.

LIEPIŅA, Ilze — sk.: LAMBERTE.

LIEPIŅA, Lidija — sk.: MITREVIKA.

LIEPIŅA (VIDOVSKA), Milda — a) 2.6.1908 Cesvainē c) rež. sk. izr. Sidnejā e) A XVII 195.

LINDBERGA, dz. KELLĻA (KELLY), Keja (Kay) — c) dek. Adelaides latv. teātra ans. d) skolot. Selisberi koll. f) 8 Blackthorne Ave, Hawthorndene, SA 5051, Australia.

LINDBERGS, Ivars — a) 8.9.1932 Rīgā c) rež. Sanfrancisko Mazajā teātrī (dibinātājs) un sk. izr. d) dzejnieks e) A VIII 237.

LINDBERGS, Jānis — a) 30.2.1934 b) Flindersa U Adelaidē 1977 BA c) rež. Adelaides latv. teātra ans. jaun. sekcijā d) skolotājs vidusskolā.

LINGEBĒRZIŅŠ, Uldis — a) 18.3.1935 Latvijā c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1966: 7 lomas.

LODE, Leontīne sk.: Lonija VASARIŅA.

LOKSLIJA (LOXLEY, dz. FREIVALDE), Ilze — a) 1941 Rīgā b) Amerikas U Vašingtonā 1963 BA c) dek. Amerikas latv. teātra Vašingtonas ans. un jaunatnes pulc. izr. 1961 e) A V 214, LG 90.

LONGA (LONG, dz. KRASTIŅA), Inta — a) 12. 6. 1953 Sidnejā b) Sidnejas U 1973 BS (matēm.), Sidnejas skolot. koll. 1974 Dip. Ed. c) Sidnejas latv. teātrī no 1968: 11 lomas d) skolotāja e) A XVII 196, LG 158.

LOŽEŅICINS, Dzintars — a) 2. 1. 1962 Melburnā c) pirmā loma Melburnas latv. teātrī 1976, spēlējis arī Melburnas DV mazajā teātrī, vidusskolas teātra grupā un Austr. latv. teātra jaun. grupā, kopā 12 lomās d) paredz iestāties Sidnejas drāmas skolā.

LUCE, Ilze — a) 1944 Vācijā b) mākslas koll. Sidnejā dipl. glezn. 1971 c) Sidnejas latv. teātrī dek. 1 lugu (1965) d) gleznotāja un grafike f) A V 214, LG 158.

LUCIS, Arvīds — c) akt. Sidnejas latv. teātrī 1952—1970: 8 lomas.

LUDEKA (SINEPE), Maruta — b) māc. Šorvuda teātra stud. un Kingas un Redkofa drāmas klasē c) aktr. Čikāgas latv. b-bas teātrī 1965, Milvōki latv. teātrī, A. Tipāna teātrī un amerikāņu teātros.

LUDEKS, Arturs — a) 25. 9. 1918 Valkā b) māc. F. Milta studijā Lībekā c) dek. Kōrbi drām. kopā 1963 e) A V 214.

LUNDBERGS, Tāivaldis — c) rež. Brisbenas deju kopas Senatnes izr. 1957 un 1966, DV Brisbenas nod. drām. kopā 1962, 1964, 1969.

MAČA, Alma — a) 28. 10. 1894 Rūjienā b) māc. Dubura drām. kursos c) aktr. Nac. teātrī 1919—1928, Dailes teātrī 1928—1944, Vācijā Mērbekas teātrī 1945—1949; Kanādā rež. Montrealas latv. teātrī un Toronto DV teātrī; jau vairāk nekā 20 g. darbojas Toronto televīzijā.

MAJORA, Ira — sk.: TEPFERE.

MĀLERE, Herta — sk.: BISENIECE.

MARGA, Dace — b) ASV 1971 BA c) dek. Filadelfijas teātra kopā 1972, 1973 d) gleznotāja e) A V 215, LG 286.

MĀRŠAUS, Ernests — a) 6. 12. 1907 Jaungulbenē b) Melburnas U 1968 dipl. mūzikā c) diriģents Melburnas operešu ansablī 1968, tēlojis Šuberta lomu „Trejmeitiņās” d) komponējis dziesmas korim un solistiem e) A XVIII 229, LG 163.

MASTIŅŠ, Ivars — a) 1924 Rīgā b) māc. J. Matisona un J. Tilberga stud. un Brisbenas techn. koll. Austrālijā c) dek. Brisbenas latv. teātros 1967, 1969, 1974 e) A V 215.

MATISONE, Astra — a) 15. 1. 1959 Adelaidē c) Adelaides latv. drāmas stud. no 1973 un Adelaides latv. teātra ans.; spēlējusi arī sk. izr. uc. f) 4 McKay Ave, Northfield, SA 5085, Australia.

MATISONE (AKOTE), Īrija — a) Burtņiekos b) māc. Voldemāra Pūces drāmas stud. Vācijā c) aktr. Adelaides latv. teātra ans. no 1953, Adelaides latv. drāmas stud. no 1970 un DV teātra vanadžu uzvedumos; teātra sufliere, drāmas stud. padomdevēja, īsuzvedumu autore f) sk.: Astra Matisone.

MATISONS, Andrejs — a) 15. 1. 1959 Adelaidē c) Adelaides latv. drāmas stud. no 1973, piedal. arī skautu, vas. vidusskolas un Daugavas vanadžu izr. f) sk.: Astra Matisone.

MATISONS, Gunārs — a) 6. 1. 1927 Rīgā c) Adelaides latv. teātra ans. no 1951: 25 lomas f) sk.: Astra Matisone.

MATISONS, Jānis — a) 13. 8. 1955 Adelaidē c) Adelaides latv. teātra ans. kopš 1962: 6 lomas, arī Adelaides latv. drāmas stud., piedal. arī skautu un skolu uzvedumos f) 4 California St., Unit 3, South Brighton, SA 5048, Australia.

MATISONS, Jūlijs — a) 1898 Talsos — 1979 ASV b) b. LMA c) dek. Markt-redvicas nom. latv. teātrī 1946 d) gleznotājs e) A V 138, 215.

MATISONS, Mārtiņš — a) 18. 4. 1957 Adelaidē c) Adelaides latv. teātra ans. no 1970 un drāmas stud., piedal. skautu izrādēs d) raksta un sagatavo ludziņas skautu sarīkojumiem f) sk.: Astra Matisone.

MAZJĀNIS, Roberts — a) 1891 Alūksnē — 1968 Detroitā, ASV b) māc. Štiglica mākslas skolā Pēterpilī c) dek. Fuldas latv. nom. drām. kopā 1947, ASV Detroitas DV apv-bas drām. kopā 1953, 1955 d) gleznotājs un grafiķis e) A V 216.

MAZUTIS, Juris — a) 14. 2. 1940 Rīgā b) Mekgila U Montrealā 1962 BEE c) rež. jaun. grupas uzved. Montrealā 1970 d) divu mūzik. lugu autors e) A XV 198, LG 165.

MEDENIEKS, Jūlijs — a) 1905 Beļavā c) darbojies teātrī Latvijā; Austrālijā rež. Melburnas ev. lut. latv. draudzes jaun. drāmas pulc. 1963.

MEDNE, Elga — aktr. Sidnejas latv. teātrī 1967—1975: 13 lomas.

MEDNIS, Kārlis — a) 10. 4. 1910 Penzā, Krievijā b) māc. R. Sutas stud., papildin. Vācijā c) dek. Melburnas latv. teātrī 1955 d) gleznotājs un paidagogs e) A V 140, 218.

MEDŽVIKA (MADGWICK, dz. ZARIŅA), Dagnija a) 1942 Rīgā b) māc. Sidnejas techn. koll. un Melburnas karal. technol. inst. c) dek. Melburnas latviešu jaun. teātrī 1966 un sk. izr. Sidnejā d) gleznotāja e) A V 218.

MELBĀRDE, Ņina — sk.: LAGZDIŅA.

MELLIS, Aleksandrs — a) 1894 Rīgā — 1968 Deitonā, ASV b) b. Rīgas ķeizarisko mūz. skolu c) diriģents Jelgavas filharm. orķ. uc., Vācijā Štutgartes filharm. orķ. 1946, Eslingenas latv. operetē 1947, 1948, ASV: vācu koŗa „Lieder-kranz” diriģents Deitonā no 1950 e) A VIII 229.

MĒTERE, Astrīda — sk.: LAPA.

METUZĀLE, Baiba — sk.: MUZIKANTE.

MEŽAKS, Imants — a) 7. 6. 1948 Austrijā c) akt. Melburnas latv. teātrī no 1961: 3 lomas, Melburnas operešu ans.: 3 lomas, Mālu ansablī Melburnā (1 loma), Austr. latv. teātrī Melburnā (1 loma) d) darbojas organizācijās.

MIESNIEKS, Reinis (Raimonds) — a) 1930—1970 Torontō b) Minesōtas U 1953 MA (vācu val.) c) rež. Mineapolisas jaun. drāmas vien. 1958; Ziemeļamerikas 2. latv. teātru dienu žūrijas kom. loc. e) LG 170.

MIEZĪTIS, Jānis — a) 3. 2. 1924 Latvijā c) rež. DVF Birmingemas nod. drām. kopā Anglijā 1950—1961 (5 režijas) d) lugas autors un tulkotājs.

MIEŽĪTIS, Zigurds — a) 3.10.1933 Rīgā b) Toronto U 1961 BAsc (inženierzin.); skolot. dipl. 1962 c) rež. un choreografs B. Skultes „Koklētāja un velna” uzved. 1969 e) A XII 274, XV 199, LG 171.

MIKELSONS, Hugo — a) 9.11.1924 Lēdmanē b) beidzis piensaimn. skolu c) skatuves gaitās no 1949: Jāņa Zariņa stud. Londonā; rež. Toronto ģimn. drāmas pulc. no 1964, arī Toronto DV teātrī e) A XVII 200.

MIKELSONS, Ivars — b) Vašingtonas U Sietlā 1971 BA (drāmā) c) akt. Losandželosas latv. ceļoj. teātrī 1966, 1969; rež. Sietlas latv. teātra kopā 1974 e) LG 171.

MILTS, Frīdrihs — a) 21.12.1906 b) b. LMA 1932 c) dek. Amerikas latv. ceļoj. teātrī 1954 e) A V 142, 221.

MINKEVICS, Teodors — c) rež. Vinipegas DV nod. drām. kopā 1952—1961 (5 režijas) un Manitobas DV nod. drām. sekcijā 1958.

MINTIKA (TAURIŅA), Elza — a) 1904 Vecaucē b) b. Zeltmaša kursos 1927 c) aktr. Jelgavas teātrī 1928—1931, 1937—1944, arī Rūjienā, Valmierā, Rēzeknē; Vācijā Eslingenas teātrī; ASV Milvōki aktieņu kopas teātra dibinātāja un aktr.

MIROVICS, Ivars — a) 7. 7. 1932 Rīgā b) Melburnas U 1962 BME c) pirmā loma Melburnas apvien. teātrī 1956, pēc tam spēlējis Melburnas latv. teātrī, Sidnejas latv. teātrī un Melburnas operešu ans., tagad Austr. latv. teātrī; kopā tēlojis 25 lomās e) A XV 200, LG 172.

MISIŅA, Dagnija — sk.: SALTUPE.

MISIŅŠ, Hugo — a) 14. 2. 1907 c) Austr. latv. teātra valdes pr-dis 1973—1975 d) dziesmuspēļu autors, Melburnas latv. b-bas valdes pr-dis 1950—1951.

MIŠKE, Inta — sk.: EZERGAILE.

MITREVIC (LIEPIŅA), Lidija — a) Rīgā b) māc. Zeltmaša drām. kursos c) aktr. Dailes teātrī Rīgā, Jelgavas un Ceļoj. teātrī; 1944 Augsburgas latv. teātrī Vācijā; ASV rež. Vilimantikas latv. drām. kopā 1957—1961, Losandželosas latv. teātrī 1967.

MITREVICS, Ansis — a) 15. 3. 1918 Nevelē, Krievijā b) māc. Zeltmaša drāmas kursos c) 1931 akt. Rīgas radiofōnā, 1941 Daugavpils, 1942—1944 Jelgavas teātrī, 1945—1949 Mērbekas latv. teātrī; ASV Vilimantikas latv. drām. kopā.

MITREVICS, Augusts — a) 1898 Bukaišos — 1964 Losandželosā c) 1918 darbojies Vladivostokā Imantas pulka trupā, Dailes teātrī 1920—1944, pēc tam Vācijā Augsburgas un Eslingenas latv. teātrī; ASV Vilimantikas latv. drām. kopas vadītājs un režisors 1953—1962.

MIZINGA, Ieva — sk.: TAKERA.

MUCENIEKS, Rūdolf — a) 2. 4. 1908 Liepājā b) mācījies drāmas studijā c) akt. Liepājas teātrī 1929—1940, Nac. teātrī Rīgā 1940—1944; Vācijā Mērbekas latv. teātrī 1945—1949; no 1950 ASV, rež. Nudžersijas latv. b-bas drāmas kopā.

MUIŽA (DANGA), Lonija — a) 1916(?) b) b. Latvju drām. kursos 1934 c) aktr. Rīgas mazajā teātrī 1934—1944, Vācijā rež. Augsburgas latv. teātrī 1945.

MUIŽARĀJA (BĒRZIŅA), Milda — a) 4. 2. 1901 c) aktr. Ventpils teātrī, pēc tam Nac. teātrī Rīgā; 1944 Vācijā, 1946 Zviedrijā, 1950 Kanādā; Toronto

ģimn. drāmas pulc. vad. līdz 1964, rež. Toronto latv. nacionālajā teātrī un Toronto apvienotajā teātrī.

MUNCIS, Jānis — a) 1886 Ternejā — 1955 ASV b) māc. Rīgas pilsētas mākslas skolā, Pēterpilī 1916—1918, b. LMA 1926, Rietumu koll. Losandželosā 1932 c) dek. Rīgas jaunajā teātrī 1910, Latvju operā un Interimteātrī no 1912, Dailes teātrī 1920—1926, Losandželosā 1926—1932, pēc tam Dailes teātrī un Nac. teātrī Rīgā; inscenēja brīvdabas uzvedumus 1934, 1935, 1936, 1937; Vācijā rež. Augsburgas latv. teātrī; no 1949 ASV d) sk. arī 144. un 148. lpp. e) A V 142, 222.

MURJĀNS, Osvalds — a) 16. 3. 1902 Rīgā b) māc. Tautas augstskolas un Zeltmaša drām. kursos Rīgā c) akt. Valmieras teātrī un Strādnieku teātrī Rīgā, rež. palīgs; no 1945 akt. un rež. Zviedrijas latv. teātros.

MUZIKANTE (METUZĀLE), Baiba — a) 30. 3. 1942 Valkā b) Melburnas U 1965 BA, Monaša U 1976 MA c) rež. sk. izr.; Austr. latv. teātrī no 1961 d) lugu autore e) A VIII 239, XVII 203, LG 174.

NĀRIŅA, Rasma — a) 1944 Rīgā b) Drēka U Demoinā 1965 BS (grāmatved.), Ziemeļrietumu U Evanstonā 1970 MBA c) Dienvidkalifornijas „KOCE” televīzijas raidītāja sekretāre un personāla direktrese e) A XVI 232, LG 175.

NEIMANE (PENCE), Skaidrīte — a) 1901 Siguldā — 1976 Ņujorkā c) aktr. Latv. strēlnieku teātrī Valmierā 1917, Nac. teātrī 1919—1925, Daugavpils teātrī 1926—1944; Vācijā Eslingenas latv. teātrī, no 1949 ASV: Amerikas latv. teātra Bostonas un Ņujorkas ans. d) lugu autore.

NEIMANIS, Jānis — a) 6. 3. 1906 Vecsaulē b) māc. Zeltmaša drām. kursos c) akt. un rež. Daugavpils teātrī; Vācijā Ingolštates latv. nom. teātrī; ASV rež. Amerikas latv. teātra Ņujorkas un Vašingtonas ansambli.

NĪCE, Zeltīte — a) 17. 12. 1923 Rīgā b) māc. V. Pūces drāmas stud. Rīgā c) aktr. Sidnejas latv. teātrī no 1953: 27 lomas.

NĪCIS, Indulis — a) 1921 Rīgā — 1971 Sidnejā b) Ņusautvelsas U 1970 BE c) Sidnejas latv. teātra dibin. (1951), akt. 52 lomās e) A XV 306, LG 176.

NĪCIS, Kārlis — a) 18. 7. 1888 Viesītē c) Latvijā dziedonis, Nac. operas solists; Sidnejas latv. teātra dibin. 1951.

NĪDENBERĢERE, Īvija — c) aktr. Sidnejas latv. teātrī: 6 lomas.

NĪGALS, Uģis — a) 1948(?) b) b. Kūpera ūnijas mākslas skolu c) dek. Amerikas latv. teātra Ņujorkas ans. 1968, 1969 e) A V 224, LG 177.

NĪTA (STRAUTIŅA), Ilze — a) 14. 6. 1950 Adelaidē b) māc. Sentmartina (St. Martin) teātra skolā Melburnā 1969—1970 un skatuves glezn. kursos Zalcburgā, Austrijā 1973 c) pirmā loma Daugavas skolas absolv. pulc. izr. Melburnā 1967; aktr. un dek. Austr. latv. teātrī no 1970, Adelaides latv. teātra ans. no 1976 d) grafiķe, ilustrātorē e) A V 247 f) 1 Glebe St., Alberton, SA 5014, Australia.

NĪTA (ŠULCA), Irēne — a) 13. 4. 1955 Adelaidē c) teātrī sākusi darboties Adelaides latv. drāmas stud. 1973, tagad Adelaides latv. teātra ans. f) 8 Chrysler Rd, Croydon Park, SA 5008, Australia.

NĪTS, Ansis — a) 4. 2. 1949 Vācijā c) aktiera gaitas sācis 1955 sk. izr. Adelaidē, tagad darbojas Adelaides latv. teātra ans. (2 lomas) f) sk.: Irēne Nīta.

NĪTS, Juris — a) 11. 2. 1952 Adelaidē c) Adelaides latv. teātra ans. no 1975; Induļa Niča balva par labāko jaunieša tēlojumu 1977 f) sk.: Ilze Nīta.

NORĪTE, Lita — sk.: ZEMGALE.

NUNAVS, Kārlis — 1912—1970 Melburnā c) Vācijā baleta grupas vad.; Austrālijā dziesmuspēles diriģents Melburnas latv. teātrī 1959 d) koru diriģents e) A XVIII 231.

ŅUSOMA (NEWSOME, dz. SĀTIŅA), Māra — a) 25. 3. 1939 Rīgā b) Melburnas U 1962 BArch c) dek. Melburnas latv. teātrī 1962 e) A XIII 203, LG 178.

OLINGERA (ROBIŅA), Baiba — a) 1951 b) Minesōtas U 1973 BA (drāmā) c) rež. DV Minesōtas apv-bas un jaun. teātrī 1978 e) LG 179.

OLMANIS, Dailonis — a) 5. 5. 1924 Jaungulbenē c) spēlējis teātri skolā, Valsts elektrotechn. fabr. drāmas kopā un elektrotehniķu arod-bas operešu ansamblī; gūstekņu nom. Beļģijā dalībnieks varietē trupā „Runči sprostā”; no 1966 Pertas austrāl. profesion. teātrī aizskatuves darbos; Pertas latv. drām. kopā no 1951, spēlējis 17 lugās, dek. 8, rež. 5 lugām d) drāmatizējis V. Kārklīņa romānu.

OŠIŅA, Ruta — a) 23. 4. 1938 Rīgā c) Sidnejas latv. teātrī no 1959; 46 lomas; piedal. teātra pasaules turnejā 1972 un 1975.

OZERE, Linda — a) 19. 11. 1953 Sidnejā c) Sidnejas latv. teātrī no 1968; 20 lomas.

OZOLIŅA (CAUKA), Aija — a) 24. 1. 1934 b) b. Melburnas skolot. kolledžu 1955 c) dek. Austr. latv. teātrī un Melburnas latv. teātrī 1970, 1973 e) A XVIII 254.

OZOLIŅA (KŪMIŅA), Alma — c) aktr. Nac. teātrī Rīgā 1922, Jelgavas teātrī 1927—1944; Vācijā Memmingenas un Fišbachas nom. teātrī līdz 1950; ASV deju skolot. Ņujorkā un Klīvlendā 1951—1952, no 1953 rež. Fondulakas (Fond du Lac) latv. teātrī.

OZOLIŅA, Anna — sk.: DĀRZIŅA.

OZOLIŅA, Maija — sk.: ĶEPARA.

OZOLIŅA, Sallija — sk.: ĶEPĪTE.

OZOLIŅŠ, Jānis — sk.: Egils KALME.

OZOLIŅŠ, Pēteris — a) 1. 2. 1923 Rīgā b) māc. Latvijā K. Veica vadībā c) piedal. Dailes teātra uzved. Rīgā, latv. teātros Vācijā un Ņudžersijas drāmas kopā no 1960; tautasdeju un kokļu kopas Dzintara dibin. un vad. līdz 1969; rež. Ņudžersijas latv. b-bas drāmas kopā no 1969 e) A XII 274.

OZOLIŅŠ, Voldemārs — a) 1929 Daugavpilī b) stud. Čikāgas mākslas akad. c) dek. Čikāgas latv. teātrī 1954, 1955, 1957 e) A V 227.

OZOLS (OZOLIŅŠ), Arnolds — b) māc. LMA c) dek. Adelaides latv. teātra ans. no 1952 e) A V 227, XVIII 254.

OZOLS, Pēteris — a) 22. 9. 1893 Cēsīs b) skatuves izgl. guvis Jaunajā teātrī Rīgā 1909—1911, vēlāk rež. kursos Saratovā, Krievijā c) akt. Jaunajā teātrī 1912—1915, rež. latv. bēgļu teātros Krievijā, no 1921 Latvijā; Pārdaugavas teātra dibin. un no 1926 rež. un vad., Mazā teātra dibin., rež. un dir. no 1934, Dailes teātra dir. no 1938; Vācijā rež. vairākos nom. teātros; ASV no 1951 Viskonsinas latv. b-bas teātra vad. un režisors.

OZOIS, Vilhelms — a) 1912 Valmierā — miris Melburnā c) akt. Augsburgas latv. teātrī 1947.

PAEGLE, Elza — sk.: SILIŅA.

PAEGLE, Kārlis — c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1959: 11 lomas.

PAKALNA, Antra — a) 1941 c) dek. DV Minesōtas apv-bas teātrī 1969 un jaunatnes teātrī 1978.

PAKALNS, Alberts — a) 1903 c) dek. Mineapolisas latv. apv-bas teātrī, Latv. apv-bas Minesōtā jaunatnes teātrī 1958 un DV Minesōtas apv-bas teātrī 1959—1962.

PAMPE, Ingūna — c) aktr. un rež., Sanfrancisko Mazā teātra dibinātāja.

PARNICKIS, Olgerts — a) 1921 Rīgā — 1977 Vašingtonā, Kolumbijas apg. b) māc. Nac. teātra kursus c) akt. Nac. (Drāmas) teātrī; Vācijā Fuldā latv. nom. drāmas kopā 1947 un Mērbekas teātrī, ASV Amerikas latv. teātra Vašingtonas ansamblī d) „Amerikas balss” latv. raidījumu redaktors.

PĀRUPE, Andra — sk.: KĪNA.

PĀRUPE, Gunta — a) 1931 Vietalvā b) māc. Vircburgas mākslas studijā Vācijā uc. c) dek. Pertas latv. drām. kopā 1958 d) gleznotāja e) A V 228.

PĀVULS, Arnolds — a) 1902 Rīgā — 1978 Helsingborgā, Zviedrijā c) no 1924 akt. un rež. ceļoj. drāmas grupā Latvijā; Zviedrijā akt., rež. un dek. 1945 Flēnā, 1952—1955 Gēteborgā.

PĀVULS, Gunārs — a) 8. 3. 1930 Rīgā b) b. Gēteborgas mākslas amatn. skolu 1959 (glezn. un grafikā) c) pirmā loma Flēnas latv. teātrī Zviedrijā 1945, pēc tam tēlojis dažas lomas un bijis dek. latv. teātra izr. Gēteborgā un Stokholmā 1952—1955 d) profesion. dek. (scēnografs) Gēteborgas pilsētas teātrī no 1961, galv. dek. Helsingborgas pilsētas teātrī no 1964; kopā izgatavots pāri par 100 lugu metu zviedru skatuvēm, zīmēti arī kostīmu meti; gleznotājs; referējis zviedru sabiedrībai par skatuves glezn. un teātra vēsturi, vadījis kursus; gatavo metus dziesmu dienu uzved. Gotlandē 1979 e) A V 228, XVII 97, LG 188 f) Utmarks-gatan 7, S-252 54, Helsingborg, Sweden.

PELŠS, Jānis — a) 1. 5. 1920 Latvijā c) akt. Sidnejas latv. teātrī: 70 lomas; mūziķis.

PENCE, Skaidrīte — sk.: NEIMANE.

PENIĶIS, Āris (Ārijs) — a) 23. 3. 1938 Jeros b) Viskonsinas U 1961 BFA c) dek. Milvōki aktieŗu kopā 1961 e) A V 229, LG 188.

PĒTERSONS, Vladimirs — a) 1924 Liepājā c) dek. Pertas latv. drāmas kopā 1953, 1955 e) A V 229.

PINCERS, Pēteris — a) 1946 Vācijā c) Sidnejas latv. teātrī no 1974: 6 lomas; teātra kasiēris.

PIRKTIŅA, Ausma — a) 1936 c) rež. gaidu un skautu drāmas pulc. Klīvlendā, arī sk. izr. d) mūziķe, meiteŗu vok. ans. vadītāja e) A XVIII 233.

PLAKANS, Sigords — c) rež. Melburnas latv. teātrī 1952—1956, 1964.

PLATO, Valdis — c) dek. Austr. latv. teātrī un Melburnas ev. lut. latv. dr. jaun. drāmas pulc. 1960 d) gleznotājs e) A V 230.

PLŪME, Vaira — sk.: LAUDZEVICA

PODISS, Edgars — a) 1898 Nauksēnos — 1969 Ķelnē c) akt. un rež. Latgales teātrī Rēzeknē 1921—1944; Vācijā: Mērbekas teātrī, Augustdoras un Vesthofenas teātrī.

POMERS, Juris — a) 11.12.1916 Rucavā c) aranž. dziesmas Melburnas latv. teātrī 1970, Austr. latv. teātrī 1974 e) A XII 66, XVIII 233.

PONE, Valija — sk.: PUIŠE.

PRANDE, Alberts — a) 1893 Dignājā — 1957 ASV c) Latvijā Nac. operas inspektors 1927—1929, dir. 1929—1931; ASV dek. Milvōki aktieŗu kopas teātrī 1955 e) A V 145, 231.

PRIEDĪTIS, Elmārs — a) 1929 b) Minesōtas U 1958 Barch c) dek. Mine-sōtas DV apv-bas teātrī 1958, 1959, 1968 e) A XIII 204, LG 198.

PRIEDĪTIS, Jūlijs — a) 3.3.1891 Aumeisterī b) māc. Štiglica mākslas skolā c) dek. Lauingenas nom. latv. teātra kopā Vācijā 1946, Melburnas latv. teātrī 1956 d) gleznotājs e) A V 145, 232.

PRINDULE, Ērika — sk.: DARGEVICA.

PŪCE, Voldemārs — a) 24.8.1906 Vestienā b) b. Čerepova priv. studiju, māc. Latv. aktieŗu arodb-bas skolā 1932—1934 c) pirmā režija 1922; 1929 darbojas Ventspils tautas teātrī, 1939—1944 vada Latvju drāmas ans., 1936—1944 rež. Nac. operā; 1939—1940 inscenē filmu „Kaugurieši”; 1944 Vācijā rež. Oldenburgas latv. operā un teātrī, 1945—1946 Blombergas latv. teātrī; atgriezies oku-pētajā Latvijā, rež. no 1961.

PUIDE (BĒRZIŅA, dz. UNTIŅA), Ilga — a) 24.9.1935 Rīgā b) Adelaides U 1976 BA; b. Adelaides skolot. inst. c) sākusī darboties teātrī 1957 Adelaidē, Austrālijā; aktr. Adelaides latv. teātra ans.: 29 lomas e) A XVIII 254 f) 20 The Crescent, Crafers, SA 5152, Australia.

PUIKA, Jānis — a) 27.10.1925 Trikātā c) dek. Adelaides latv. teātra ans. no 1954, Babičevas baleta stud. un Austr. latv. teātrī Melburnā — kopā vairāk nekā 16 lugām.

PUIŠE, Valentīne, skatuves vārds: Valija PONE — a) 23.2.1904 b) LK brīvmāksliniece (dzied.) prof. Adas Benefeldes klasē c) pirmā loma 1925 Rūjienas savies. b-bas teātrī: Zane Raiņa lugā „Pūt, vējiņi!” Nac. teātra rež. Augusta Gulbja vadībā; darbojusies LK operas klasē Arbeņina vadībā, tēlojusi māti un raganu Humperdinka „Anšīša un Grietiņas” uzved. Nac. operā Adas Benefeldes režijā; Vācijā aktr. Lībekas teātrī, Melburnā Austr. latv. teātrī (46 lomas).

PUKĀTS, Voldemārs — a) 1927 c) Latvijā spēlējis raidāmlugā radiofōnā 7 gadu vecumā, vēlāk inspicients Rīgas radiofōnā; Anglijā darbojies Lesteras drām. kopā; Kanādā no 1954; Toronto latv. b-bas drām. ans., Hamiltonas DV nod. drām. ans., Toronto apvien. teātrī un Toronto teātrī.

PŪLIS, Valdemārs — a) 1910 c) rež. LBL Bredfordas drām. kopā d) rakstījis ludziņas jaunatnei.

PŪPĒDE (VIDENIECE), Skaidrīte — a) 1924 Latvijā c) aktr. gaitas sākusī Ķīles nom. latv. teātrī Vācijā 1945; Kanādā spēlējusi DV teātrī un Toronto

teātrī — kopā 22 lomas latviski un 3 lomas angļiski f) 43 Millburn Dr., Islington, Ont. M9B 2W8; Canada.

PŪPĒDIS, Dzintars — a) 1925 Latvijā b) māc. Tautas teātra drāmas skolā c) skatuves gaitas sācis Grēvenes nom. latv. teātrī Vācijā 1945; no 1954 Kanādā akt. un rež. DV teātrī, Toronto teātrī un drāmas ans., kopā 26 lomas un 12 režijas f) sk.: Skaidrīte Pūpēde.

PURMALIS, Pēteris — a) 15.12.1938 Rīgā b) b. Minsteres mākslas skolu c) dek. sk. izr. Minsterē e) A V 233, XVII 215.

PURVA (ZĀLĪTE), Inta — a) 1931 c) rež. Toronto DV teātrī no 1964; LTAZ pagaiduvaldes loc. 1965, valdes pr-ža vietn. 1967, pr-de 1974—1977 d) žurnāla MAZPUTNĪŅA 9. nr. red., LNAK kultūras noz. vad. 1975 f) 160 Woburn Ave, Toronto, Ont. M5M 1K7, Canada.

RAIKSTIŅŠ, Jāzeps — a) 1908 c) rež. ? Ōmahas latv. b-bas teātra ans. 1964?

RAUDA, Vera — a) Rēzeknē c) aktr. Augsburgas latv. teātrī 1947.

RĒBAUMA (KAUĶE), Ingrīda — c) aktr. Sidnejas latv. teātrī no 1958: 27 lomas, dek. 2 lugām.

REINBERGA, Maira — sk.: DREIMANE.

REINFELDE (KAULIŅA), Irma — a) 1.12.1906 Sinolē c) rež. sk. izrādēs Adelaidē 1956—1967 e) A XVII 217.

REKE, Ilga — sk.: ANDERSONE.

REKEVICS, Kārlis — b) Vašingtonas U Sietlā 1958 BArch c) dek. Sietlas draudzes un latv. b-bas Vašingtonas stātā teātrī 1955 e) A XIII 205, LG 204.

REVELIŅA, Valentīna — sk.: AUGUSTE.

RICHTERS, Voldemārs (pseud.: SLAVERS) — a) 22.11.1908 Glūdā c) rež. Linkolnas drām. kopā 1958—1961, 1964 d) lugu autors.

RĪDZINIEKS, Richards — sk.: Ervīns GRĪNS.

RIEKSTIŅA, Lilita — sk.: SPURE.

RĪGA (REEGA) — sk.: Aina FĪBIGA.

RINGA, Babete — sk.: BLICAVA.

RINKUŠS, Jānis — b) māc. Čikāgas mākslas inst. c) dek. Kalamazū latv. jaun. kopas drām. sekc. 1953, Čikāgas teātra kopā 1963 e) A V 237.

RĪTIŅA (GRĪNBERGA), Benita — a) 1905—1974 Melburnā c) Vācijā rež. JKS Hānavas drām. kopā 1945—1948, Melburnas latv. teātrī Austrālijā 1955, arī sk. izr. Melburnā.

ROBEŽGRUNTNIECE (ZANDERE), Astrīde — a) 19.9.1926 Rīgā b) māc. L. Svempa stud. un mākslas skolā Kanādā c) dek. Hamiltonas DV nod. drām. ans. 1954 e) A XVII 219.

ROBIŅA, Baiba — sk.: OLINGERA.

ROBIŅA, Daina — a) 1953 b) Mōrhedas stāta U 1975 BA (drāmā un vācu val.) c) rež. DV Minesōtas apv-bas teātrī ASV 1978(?) e) LG 208.

RODZE, Elga — sk.: KĪSELE.

ROGA, Vilma — b) māc. klavierīspēli c) veikusi lugu mūzik. iestudējumu Pertas latv. drāmas kopā d) koŗa diriģente e) A XVIII 235.

ROLLIS, Richards — a) 22.1.1922 Jelgavā b) māc. Jelgavas teātra skolā c) akt. Augsburgas latv. teātrī 1945, rež. Kalamazū latv. b-bas drām. ans. 1958, 1960, Kalamazū DV apv-bas drāmas kopā 1962—1963, Kalamazū teātra grupā 1972.

RONIS, Aivars — a) 1935 c) dek. Linkolnas drām. kopā 1962, 1968.

RONIS, Jānis — a) 27. 9. 1932 Latvijā c) Sidnejas latv. teātrī no 1961: 7 lomas; teātra administrātors.

ROZĪTE, Ance — sk.: Anna STREIPA.

ROZĪTE (EICHMANE), Māra — a) 19.1.1952 Sidnejā b) Flindersa U Adelaidē 1974 BA (drāmā) c) aktr. un rež. Sidnejas latv. teātrī (12 lomas, 2 režijas), Melburnas latv. jaun. teātrī 1971, Adelaides latv. teātra ans. jaun. sekcijā 1972 un 1973 e) LG 210.

ROZĪTIS, Agnis (arī: Pēteris) — a) 22. 1. 1950 Londonā, Anglijā c) Melburnas U 1974 LLB c) rež. Melburnas latv. jaun. teātrī 1970 e) LG 210 f) Adelaide Austrālijā.

ROZĪTIS, Juris — a) 1951 Londonā b) Flindersa U Adelaidē 1974 BA (drāmā, ļoti sekmīgi) c) rež. Adelaides latv. teātra ans. jaun. sekcijā 1973, Mālu ans. Melburnā 1976, Mālu ans. Stokholmā 1978 e) LG 210.

ROZĪTIS, Pēteris — sk.: Agnis ROZĪTIS.

ROŽLAPA, Pēteris — a) 5.11.1906 b) stud. LMA 1924—1927 c) dek. Nac. operā; Vācijā Vircburgas latv. teātrī 1945; ASV: Jaunajā teātrī Bostonā 1953, 1954 e) A V 147, 238.

RUBE, Maiga — b) māc. drāmas kursus Austrālijā c) rež. DV Brisbenas nod. vanadžu un drām. kopā 1971, 1972, 1976; Brisbenas latv. teātrī no 1973.

RUBE (KAZIŅA), Valda — a) Rīgā c) aktr. gaitas sākusī Austr. latv. teātrī Melburnā 1959, spēlējusi 23 lugās; rež. Melburnas latv. b-bas Daugavas skolas uzved. un Veco ļaužu mītnes komit. sarīkojumos e) A XVII 203.

RUBENE, Kordula — b) b. Kolorādo U drāmas fak. 1967 c) darbojas amerikāņu teātrī Denverā, ASV.

RUBENIS, Arturs — a) 5. 6. 1927 Bērzgalē b) Emersona koll. Bostonā 1954 BA (drāmā), Bostonas U teātra fak. 1956 MFA (režijā), Rietumu rezerves U 1958 MS (bibliot. zin.) c) Klīvlendas DV teātra kopas vad. no 1958, rež. Klīvlendas jaun. teātra kopā; akt. vai rež. ap 70 uzved.; LTAZ pr-ks 1966—1972, valdes loc., pr-ka vietn., sekretārs (1978) d) APKĀRTRAKSTA un SKATUVES red., rakstījis periodikā par teātri un izr., izdevis rokasgrāmatu (sk. 151. lpp.), 9 lugu, 2 lugu tulkojumu, kā arī vairāku bērnu lugu autors e) A XVII 220, LG 211 f) 1460 West Clifton Blvd, Lakewood, OH 44107, USA.

RUBIS, Juris — a) 22. 9. 1922 Liepājā b) Kvīnslendas U 1955 architekta dipl. c) dek. Brisbenas teātros 1965, 1971, 1975 e) A XIII 206, LG 211.

RUDZĪTE, Irēne — b) Minesotas U 1966 BS (drāmā) e) LG 212.

RUPAINIS, Antons — a) 1906 Bērzgalē—1976 Viskonsinā, ASV b) b. Rēzeknes skolot. inst., māc. LK un teātraursos c) diriģ. un rež. Latgalē d) rakstnieks; Vācijā Neietingenas latv. jautkā korja diriģents ap 1947 e) A VIII 247.

RUSŌ (ROUSSEAU), Džuta — b) Kvīnsa (Queens) U Kingstonā, Kanādā 1974 BA (angļu val. un drāmā) e) LG 214.

RUTKIS, Fricis — a) 10.9.1899 Saldū c) darbojies skatuvē no 1915 Liepājā un Jelgavā; Vācijā rež. Augsburgas un Kemptenes latv. teātrī; Sietlā (ASV) no 1951 e) sk. 158. lpp.

RUTKOVSKA, Aija — b) b. Sidnejas techn. koll. glezn. klasi c) dek. Sidnejas latv. teātrī 1973 d) gleznotāja e) A V 239, LG 288.

RŪVALDE, Skaidrīte — sk.: ŠTOLCERE.

SAIVA, Alma — b) māc. Arbuzova teātra kursos Latvijā c) aktr. amatiešu ansambļos Latvijā; Sidnejas latv. teātrī Austrālijā no 1954: 39 lomas.

SAIVA, Teodors — a) 23. 5. 1903 Latvijā c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1954: 24 lomas.

SALDUMS, Jānis — c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1959: 42 lomas; rež. 1964.

SALIŅA, Zelma — sk.: SVENNE.

SALMS (SALMIŅŠ), Konstantīns (pseud.:DRŪMAIS) — a) 1909 Pēterpilī — 1961 Koventrī, Anglijā c) akt. un rež. DVF Koventri nod. drām. kopā Anglijā 1953 — 1960 d) autors, feļetonists e) A VIII 217.

SALTUPE (MISIŅA), Dagnija — b) Melburnas U 1965 BA c) dek. Melburnas latv. jaun. teātrī un Austr. latv. teātrī Melburnā 1967 e) LG 215.

SALZIRNIS, Igors — a) 1917—1975 c) dek. DVF Boltonas nod. drām. kopā Anglijā 1959, 1961, 1966.

SĀPE, Osvalds — a) 1905 c) rež. Kolorādospringsas latv. b-bas drāmas kopā 1958, 1959, 1968.

SĀTIŅA, Māra — sk.: ŅUSOMA.

SAUKA, Ilona — a) 30. 4. 1952 Sidnejā c) darbojas Sidnejas latv. teātrī no 1968: 24 lomas, 2 režijas.

SEBRIS, Andrejs — b) Kūpera (Cooper) inst. Ņujorkā 1969 BFA c) dek. Ņudžersijas latv. b-bas drām. kopā 1968 e) A V 241, LG 218.

SEDOLS, Jēkabs — c) dek. Lībekas latv. teātrī 1946, Adelaides latv. teātra ans. Austrālijā 1951, 1952, 1954—1961, 1968, 1972, 1976, DV Adelaides nod. drāmas kopā 1959 e) A V 241.

SĒJA, Sandra — sk.: AMATNIECE.

SIKSNA, Arnis — a) 12. 5. 1938 Rīgā b) Adelaides U 1959 BArch, 1967 MS (pilsētu būv.) c) dek. Adelaides latv. teātra ans. jaun. sekc. d) arhitekts e) A XIII 207, LG 220.

SIKSNA (FREIDENFELDE), Māra — a) 11. 5. 1940 Rīgā b) Adelaides U 1961 BS (matēm.), 1963 Dip.Ed. c) rež. Adelaides latv. teātra ans. jaun. sekcijā 1964—1965 d) skolotāja e) A XVII 224, LG 220.

SILDEGS, Arnolds — a) 10. 1. 1915 Valkā b) stud. LMA c) dek. Fišbachas latv. teātrī, Lohengrīna nom. teātrī Minchenē, Čikāgas latv. teātrī 1954, 1961, Kalamazū latv. jaun. kopas drāmas sekc. 1959 un DV apv-bas drāmas kopā 1969 d) žurnāla LATVJU MĀKSLA redaktors e) A V 241, VIII 248 (jābūt: Arnolds).

SILIŅA (KAULIŅA), Brigīta — c) Sanfrancisko Mazā teātra dibin. un aktr.; spēlē arī Manhetenas amerikāņu teātrī Paloaltō, Kalifornijā.

SILIŅA (PAEGLE), Elza — a) 1903—1963 Sidnejā c) aktr. Sidnejas latv. teātrī 1954—1963; 16 lomas d) skolotāja, jaunatnes lugu autore.

SILIŅŠ, Laimonis — b) māc. E. Feldmaņa, Veras Solovjevas, Ski Saina un Dika Frančota teātra kursos c) akt. gaitas sācis Rīgas radiofona bērnu ansamblī; ASV akt. un rež. DV apv-bas drāmas kopā, Sanfrancisko Mazajā teātrī (dibin.) un amerikāņu Manhetenas teātrī Paloaltō, Kalifornijā, kopš tā dibināšanas 1963; 1965—1975: kopā 45 lomas un 41 režija.

SILIŅŠ, Mārtiņš — a) 30.11.1900 Carnikavā b) māc. diriģ. kursos LK c) Vācijā rež. Altgarges latv. teātrī; Austrālijā Sidnejas latv. teātra dibin. 1951; 38 lomas, 7 režijas; harmonizējis dziesmas lugām d) diriģents, sabiedr. darbinieks e) A XII 140, XVII 225, XVIII 236.

SILIŅŠ, Uldis — a) 26.1.1930 Rīgā c) Sidnejas latv. teātra dibin. 1951 un akt. 65 lomās, kopš 1959 rež. 8 lugām; piedal. teātra pasaules turnejā 1972 un 1975 d) drāmatiķis e) A VII 204, VIII 248.

SILKALNA, Māra — sk.: BĒRZTĪSA.

SILS, Herberts — a) 1912 Rīgā — 1965 Sidnejā b) māc. Rīgas tautas augstskolas stud. Romana Sutas vadībā c) Sidnejas latv. teātrī dek. 1 lugai 1953 d) grafīķis, ilustrātors e) A V 148, 242.

SILĶĒNA, Fomaida — b) Sidnejas U 1957 dipl. medic. technol. c) rež. sk. izr. Sidnejā e) A XIV 344, LG 221.

SILĶĒNS, Alfrēds — c) Sidnejas latv. teātra dibin. 1951; skatuves meistars 1950—1956 un no 1970.

SILĶĒNS, Mikus — c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1971; 12 lomas.

SINEPE, Maruta — sk.: LUDEKA.

SĪPOLŠ, Fricis — a) 11.7.1921 Rīgā b) b. skolot. inst. un komercinstitūtu, Detroitas U 1958 BCom c) rež. sk. izr. Detroitā 1976 d) skautu darbinieks e) A XVI 239, XVII 226, LG 222.

SKĀBE, Verners — a) 1925 c) dek. Pertas latv. drām. kopā 1951, 1957, 1959—1966 e) A V 148, 242.

SKRASTIŅA (CIRĪTE), Otīlija — a) 14.10.1909 Dzērbenē b) māc. Latv. teātra skolā Rīgā 1932—1935 c) profesion. aktr. gaitas sākusī Zemnieku drāmas teātrī Rīgā 1935, aktr. un rež. Jaungulbenē 1937; Vācijā darbojusies Vircburgas latv. teātrī 1945; Austrālijā Adelaides latv. teātra ans. aktr. un rež. 1951—1956, Tasmānijā pedagoge austrāl. teātrī līdz 1971, pēc tam atkal Adelaides latv. teātra ansamblī f) 14 Heathpool Rd, Heathpool, SA 5068, Australia.

SKRASTIŅA, Vera — sk.: KRASTA.

SKUJENIEKS, Emīls — a) 1903 Bauskā — 1965 ASV c) rež. Klīvlendas DV teātrī 1956 d) rakstnieks, lugu autors un tulkotājs no leišu val. e) A VII 204, VIII 250.

SKUJIŅA, Erna — sk.: LĒMANE.

SKUJINŠ, Jānis — a) 1940 b) Minesotas U 1965 BArch b) dek. Latv. apv. Minesotā jaun. teātrī 1960, DV Minesotas apv-bas teātrī 1962—1964 e) A XIII 207, LG 224.

SKULTE, Bruno — a) 1905 Rīgā—1976 Ņujorkā b) b. LK c) Latvijā diriģents Rīgas radiofonā un Liepājas operā, Vācijā Oldenburgas latv. operā; ASV koŗu diriģents d) komponists, uzved. „Koklētājs un velns” autors e) A VI 154, XII 65, XVIII 237.

SLAIDIŅŠ, Raimonds — a) 28.4.1928 Apē b) Nebraskas U Linkolnā 1954 BArch, b. Fontenblo mākslas skolu Francijā 1961 c) dek. Mazajā teātrī Sanfranciskō 1970, 1971 d) ZELTA VĀRTU VĒSTU red. 1965—1966 e) A V 244, XIII 207, LG 225, 288.

SLOKA, Inta — b) Mineapolisas K 1959(?) BMus c) mūz. konsult. Minesotas latv. jaun. teātrī e) LG 288.

SMALCOVS, Jānis — sk.: ĒRGLIS.

SMALKAIS, Edmunds — a) 5. 3. 1921 Rūjienas pag. b) stud. tieslietas LU c) Vācijā dziedājis Oldenburgas latv. operas korī, Austrālijā diriģents Melburnas opereŗu ans. 1965, 1970 un Melburnas dziesmu un drāmas ans. 1977 d) koŗa diriģents e) A XVIII 237.

SNIEDZE, Bernhards — a) 1913 Zaubē—1972 Klīvlendā c) dek. Klīvlendas latv. b-bas teātra kopā 1954—1956, 1959 un Klīvlendas DV teātrī 1956—1963 d) gleznotājs e) A V 244.

SNIKERIS, Tāivaldis — a) 1920 c) dek. Vilimantikas latv. drām. kopā 1957, reŗ. Vinipegas latv. teātrī 1961—1963.

SOIKĀNS, Juris — a) 12. 4. 1920 Ludzā b) stud. LMA 1940—1944 c) dek. Lībekas latv. teātrī 1947 d) grafiķis, ilustrātors e) A V 150, 245, VIII 250.

SPOĢE, Vija — sk.: ERDMANE.

SPRICENIEKS, Alfrēds — b) Voterlū U 1961 BA (geogr.), Veinas stāta U 1963 MA c) reŗ. Toronto latv. kluba teātrī 1948 e) LG 227.

SPRICENIEKS, Kr. — c) bijis Nac. teātra akt.; reŗ. Hānavas drām. kopā Vācijā; Kičeneras un Voterlū drām. ans. Kanādā.

SPROĢIS, Jānis — a) 18. 6. 1933 Krustpilī c) dek. Balaratas latv. b-bas drāmas kopā 1952, 1953 e) A VIII 251.

SPURE (KRŪMIŅA, dz. RIEKSTIŅA), Lilita — a) 1939 Dolē b) Rietumu rezerves U (ASV) 1962 BEd, 1963 MA (mākslā) c) dek. Klīvlendas DV teātrī 1968, 1973, 1975 un Čikāgas teātra kopā 1974, 1976 e) A V 246, LG 228.

SPURIS, Richards — c) reŗ. Čikāgas latv. b-bas teātrī; bijis LTAZ sekretārs 1967 f) Vudēla Ilinojā, ASV.

STABULE, Rasma — sk.: TREKTERE.

STAPRĀNS, Raimonds — a) 13.10.1926 Rīgā b) Vaŗingtonas U 1952 BFA, Kalifornijas U Berklejā MFA c) dek. Sietlas latv. teātra kopā 1950, 1952, Mazajā teātrī Sanfranciskō 1967, 1971, 1973, 1975, 1976, 1978 e) A V 150, 246, LG 229.

STAUGIRDA, Vaira — sk.: DORTIŅA.

DIVI SCĒNOGRAFIŠKI VEIDOJUMI:

augšā: Gunāra Pāvula dekorācijas Helsingborgas pilsētas teātrī Viljama Šēkspīra lugai „Romeo un Jūlija” (1964. g.), apakšā: Pēteris Rožlapas skatuves veidojums Baltijas drāmas studijā Kārbondēlā Aļģirda Landsberģa lugai „Pieci stabi tirguslaukumā” (angļu tulkojumā)

STENDERS, Andris — a) 19.6.1939 Liepājā b) Kvīnslendas U Austrālijā 1964 BArch, Liverpules U Anglijā 1967 MCD c) dek. Brisbenas deju kopā Senatnē 1957, 1959, 1960 e) A XIII 208, LG 230.

STENDERS, Oto — a) 1909 Tadaikšos c) dek. Brisbenas DV drāmas kopā un Brisbenas latv. b-bas teātra ans. 1960, 1963—1965 e) A V 246.

STEPE, Lūcija — sk.: KALNIŅA.

STILVE (KĀRKLE), Mirdza — a) 16. 6. 1920 Madonā c) pirmā loma Melburnas latv. teātrī 1950, darbojas arī Austr. latv. teātrī Melburnā; abos teātros kopā spēlējusi 24 lugās d) bij. Melburnas latv. b-bas valdes pr-de 1971—1976.

STŌKSA (STOKES, dz. STRAUTNIECE), Inese — b) Governesas stāta U ASV 1973 BA (psīchol.), 1975 MA c) rež. sk. izr. Čikāgā 1978 e) LG 288.

STRAUMANIS, Alfrēds — a) 1921 Maskavā b) māc. teātra skolā Latvijā 1944; Longailendas U (ASV) 1962 BBA, Hofstras U 1964 MA (drāmā), Karnegi technol. inst. 1966 Ph.D. (drāmā) c) skatuves darbā no 1945, akt. un rež. Pitsburgas teātrī (Pittsburgh Playhouse) 1964—1966, Ešvilas teātrī (Asheville Community Theatre) 1966—1967 d) bijis mācībspēks piecās U ASV un Austrālijā, no 1973 ārk. prof. Dienvidlinojas U; autors ar pseud. Alfrēds Vilnis, lugu tulk. (M. Zivertā „Rūda” uc.) e) A VII 163, LG 231 f) R. R. 1, Box 213, Murphysboro, IL 62966, USA.

STRAUMĒNA, Karmena — a) 28.4.1957 Bostonā c) rež. sk. izr. Beverīnā (ASV) 1977 e) A XVII 232.

STRAUMĒNS, Gunārs — a) 24.2.1928 Remtē b) b. Vespera Džordža mākslas skolu Bostonā, māc. režiju 1951—1954 Kārļa Veica Latv. jaunā teātra drāmas stud. c) akt. un dek. Latv. jaunajā teātrī Bostonā no 1957: 12 galv. lomas, 2 režijas; dek. 6 uzved., Klīvlendas dziesmu svētku tautasdeju lieluzved. un 6. visp. dziesmu svētkiem Bostonā f) 17 Chatham Rd, Norwood, MA 02062, USA.

STRAUPENIEKS, Jēkabs — c) dek. LBL Boltonas nod. drāmas sekc. 1954 d) gleznotājs e) A V 247.

STRAUTIŅA, Ilze — sk.: NĪTA.

STRAUTMANIS, Edvīns — a) 27.10.1933 b) b. Čikāgas mākslas inst. 1956 c) dek. DV Brisbenas nod. drām. kopā Austrālijā 1954, 1955 e) LG 232.

STRAUTNIECE-HŪNA, Agīta — b) Ilinojas stāta U 1967 BA (runasmākslā), Ziemeļrietumu U 1969 MA (retorikā, vēst., literāt. un drāmā) e) LG 232.

STRAUTNIECE, Inese — sk.: STŌKSA.

STRAZDIŅA (ATVARA), Dagmāra — Sidnejas latv. teātra dibin. 1951.

STRAZDIŅA, Ilga — c) LTAZ revīz. kom. locekle f) 2904 N. Newhall St., Milwaukee, WI 53211, USA.

STREIPA, Anna (skatuves vārds: Ance ROZĪTE) — a) 1903 Cēsīs — 1978 Bostonā b) māc. Zeltmaša kursos 1921—1924 c) Latvijā aktr. Daugavpils, Ceļoj. un Jelgavas teātrī, Vācijā Eslingenas latv. teātrī; ASV rež. Amerikas latv. teātra Bostonas ansamblī.

STREIPS, Valfrīds — a) 8.12.1895 Rīgā b) māc. Tautas augstskolas un Zeltmaša drām. kursos 1921—1925; c) akt. un rež. Daugavpils, Ceļoj. un Jelgavas

teātrī; Vācijā: Eslingenas latv. teātrī 1945–1950, ASV: Amerikas latv. teātra ans. un Latv. jaunajā teātrī Bostonā.

STRĪKIS, Miķelis — a) 30. 6. 1949 Sidnejā c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1970; 17 lomas.

STRODA, Brigita — a) 17. 9. 1956 Melburnā b) b. Viktorijas mākslas koll. drāmas nod. 1978, speciāliz. dekor. un kostīmu zīmēš. un režijā c) aktr. gaitas sākusi Latv. katoļu dr. Ziemeļvētku sarīkojumos un Daugavas skolas izrādēs; laikā kopš 1972 aktr. un dek. Austr. latv. teātrī Melburnā, DV mazajā teātrī, Mālu ans., austrāl. skatuvēs — ģimn., koll. uc. teātros; dek., skatuves meistare, reklāmas vad. d) kopā ar Viktoriju Edgari nodibin. teātra aģentūru „Grabbit Productions” f) 20 Thomas St., Northcote, Vic. 3070, Australia.

STRODS, Jānis — a) 23. 12. 1908 Rīgā c) dek. Čikāgas latv. teātrī 1952, 1953 d) gleznotājs e) A V 248, 249.

STROVALDS, Mārtiņš — a) 1. 5. 1909 Bārbelē b) stud. LMA 1927–1932 c) dek. Špakenbergas nom. drām. kopā Vācijā 1946, Stokholmas DV teātrī 1973–1974 e) A V 151, 248.

STRUNKE, Laris — a) 10. 2. 1932 Rīgā b) stud. Stokholmas mākslas akad. c) dek. Stokholmas latv. teātra mīļotāju trupā 1957 e) A V 151, 248.

STRUNKE, Niklāvs — a) 1894 Polijā — 1966 Romā b) māc. mākslas skolā Pēterpilī c) dek. Mārtiņa Zīverta teātrī Stokholmā 1947–1954 d) gleznotājs e) A V 151, 248.

STUMBRIS, Olafs — a) 26. 2. 1931 Rīgā b) māc. drāmu un sociol. Losandželosas pilsētas koll. c) spēlētājs Losandželosas latv. teātrī, Anša Tipāna teātrī 1964 d) dzejnieks e) A VIII 252, XVIII 239.

STUPĀNE, Ieva — a) 29. 12. 1955 Sidnejā c) aktr. Sidnejas latv. teātrī no 1971; 11 lomas.

SŪCIS, Emīls — a) 22. 3. 1902 Palsmanē b) māc. Jelgavas pilsētas K teātraursos c) pirmo lomu tēlojis 1921 Ventspilī; darbojies Tukuma latv. b-bas teātrī no 1929, Vācijā Eichštetes nom. teātrī; Jaunzēlandē rež. Kraistčērčas dr. teātra kopā 1962–1975 f) 21 Hastings St., Christchurch 2, New Zealand.

SUDRABA (ĀBELE), Zaiga — a) 1938 Rīgā b) b. Balantaina teātra skolu Adelaidē, Austrālijā c) darbojas teātrī no 1955, rež. Adelaides latv. teātra ans. 1967 d) tulkojusi Koparda lugu „Mudīte”.

SUKSE, Guntis — a) 15. 12. 1933 Rīgā b) Mekgila U Kanādā 1960 BAgRSc c) dek. sk. izr. Montrealā 1971 e) LG 235.

SUKĪS, Ēriks — a) 30. 9. 1916 Rīgā b) māc. A. Amtmaņa teātraursos un Nac. operas baleta stud. Rīgā c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1964; 11 lomas.

SŪNEKLE, Aina — sk.: JURJĀNE.

SVARRE, Eduards — b) vijolnieka izgl. c) Latvijā spēlētājs Liepājas filharm. un operas orķ.; Austrālijā diriģ. Melburnas operešu ans. 1971–1975 e) A XVIII 239.

SVEILE, Rita — sk.: BUDĻEVSKA.

SVEILIS, Imants — a) 22. 4. 1920 Liepājā b) b. Grenvilas koll. Austrālijā (mech. inž.) c) Latvijā volontieris Daugavpils teātrī; Sidnejas latv. teātrī rež. 36 lugām, arī teātra pasaules turnejā 1972 un 1975, teātra valdes pr-dis 1953—1979 d) Latv. teātru apv-bas Austrālijā pr-dis, PBLA kultūras fonda teātra mākslas komis. pr-ks e) A XV 227, LG 289.

SVENNE, Kaspars — a) 4. 10. 1911 Somijā b) māc. Rēzeknes tautas K c) komp. skatuves mūz. Adelaides latv. teātra ans. izr. d) mūz. skolotājs, diriģents e) A XVIII 239.

SVENNE (SALIŅA), Zelma — a) 19. 3. 1908 Liepkalnē b) b. Ernesta Feldmaņa teātra kursus 1932 c) aktr. Rīgas ceļoj. teātrī 1932/33, Tautas teātrī Rīgā 1933/34, Latgales teātrī Rēzeknē 1934—1940, Dailes teātrī Rīgā 1940—1944; Vācijā rež. Melles un Volterdingenas nom. teātrī; Austrālijā aktr. un rež. Adelaides latv. teātra ans. izr. 1952, 1953, 1959, 1961, 1963, 1967, 1972 un dažādu organizāciju mazākos uzvedumos.

SVILĀNS, Jānis — a) 11. 6. 1931 Latvijā c) Sidnejas latv. teātrī no 1954: 30 lomas, 1 režija (1968), dek. 25 lugām d) gleznotājs e) A V 250.

ŠĀBERTS, Jānis — a) 1892 Elejā — 1973 Ņujorkā b) b. Dubura kursus 1913 c) darbojies teātros no 1910: Liepājā, pēc tam bēgļu teātros Krievijā, atkal Liepājā un tad Nac. teātrī Rīgā; 1932—1934 Teātra skolas dir.; 1944 Vācijā, 1945—1950 viens no Mērbekas latv. teātra vad. un Teātra draugu b-bas dibin. Ņujorkā, ASV; darbojies Ceļoj. teātrī 1960, 1962; Čikāgas latv. b-bas teātra vad. 1963.

ŠAUMANIS, Kārlis — a) 1905 Liepājā — 1971 ASV b) b. LMA 1931 c) dek. Amerikas latv. teātra Ņujorkas ans. 1950 e) A V 152, 251.

ŠEDRIKS, Andrejs — a) 17. 3. 1941 b) Kanساسas U 1966 BA (vācu val.), 1971 MA (magistra darbs par Blaumaņa „Pazudušo dēlu”), Dienvidlinojas U 1977 Ph.D. (disertācija: „Antiņa rakstura pārveidošanās latviešu drāmā 1909—1973”); māc. tēloš. un režiju Herberta Berghofa drāmas stud. Ņujorkā c) akt. Amerikas latv. teātra Bostonas ans., rež. Minesotas DV teātrī 1976 d) Kanساسas mākslas padomes drāmas dir. Vičītā; tulk. angl. Gunāra Priedes lugu „Zilā”, rakstījis periodikā par drāmu e) LG 237 f) 641 Maine, Lawrence, KS 66044, USA.

ŠĒFERE, Smaida — c) bijusi aktr. Sidnejas latv. teātrī 10 lomās.

ŠĒFERS, Gunārs — bijis akt. Sidnejas latv. teātrī 10 lomās.

ŠĪMANE, Ilze — sk.: LAMBERTE.

ŠĪMANIS, Arnolds — a) 1913 Jelgavā — 1972 Čikāgā b) b. LMA 1941 c) dek. Eitīnas DV teātra kopā Vācijā 1950, Čikāgas latv. teātrī 1952, 1953, 1955, 1956, 1958, 1959, Čikāgas teātra kopā 1965, Milvoki aktieņu kopas teātrī 1968 d) gleznotājs e) A V 251.

ŠKOBE, Elmārs — b) Toronto U 1959 BA (biol.) c) rež. DV teātrī Torontō, Kanādā 1953.

ŠLESERE (KRUSTĀNE), Maija — a) 20. 11. 1934 Rīgā b) Rodailendas mākslas skolā 1958 BFA, 1966 MFA (mākslas paid.) c) dek. Amerikas latv. teātra Bostonas ans. 1969 d) gleznotāja e) A V 252, LG 238.

VILIBERTS ŠTĀLS
(Eduarda Keiņa šaržs)

ŠRĒDERE (SCHRÖDER), atr. KURMIŅA (von KURMIN), dz. ZAĻAISKAĻNA, Māra — a) 4. 7. 1905 c) rež. Hamburgas latv. b-bas drāmas ans. 1961, 1963, 1964 d) autore.

ŠTĀLS, Vilberts — a) 8. 9. 1904 Valmierā b) b. Dailes teātra drāmas kursus c) darbojies Dailes teātrī 20 g.; Vācijā akt. Mērbekas teātrī, rež. Giftenes nom. drām. kopā un Zārštetes nom. teātrī, Austrālijā Sidnejas drām. kopā 1950, Sidnejas latv. teātrī (dibin., akt. un rež.) 1951—1954, Austr. latv. teātrī Melburnā 1955, Melburnas latv. teātrī no 1962, Melburnas operešu ans. 1965 un 1967.

ŠTAMS, Arnolds — a) 13. 10. 1908 Lielvārdē b) b. Tautas augstskolas teātra stud. 1935 c) pirmā loma Strādnieku teātrī 1934, vēlāk akt. Zemnieku drāmā, Nac. teātrī, Dailes teātrī un Tautas teātrī; Vācijā no 1947 vadījis 5 režijas nom. teātrjos (Laufā un Fišbachā); ASV no 1952 Grandrepidsas latv. b-bas drām. kopā 21 režija; pavisam tēlojis 30 lielākas lomas un daudz sīkāku, bez tam dziedājis 6 operetēs f) Lyon N. E., Grand Rapids, MI 49503, USA.

ŠTEINBERGA, Austra — a) 11. 12. 1910 Rīgā b) māc. Zeltmaša teātra kursos un teātra skolā c) aktr. Dailes teātrī 1938—1940, Vācijā Lībekas latv. teātrī 1947—1950, ASV no 1951, darbojas Amerikas latv. teātra Ņujorkas ansablī.

ŠTEINERS, Ojārs — a) 16. 5. 1927 Alūksnē b) b. Čikāgas mākslas inst. 1957 (glezn.) c) dek. Čikāgas latv. teātrī e) A V 152, 252, LG 240.

ŠTEINS, Ilgvars — a) 29. 12. 1925 Rīgā b) b. Ontario mākslas koll. Kanādā 1958 c) dek. Hamiltonas DV nod. drām. ans. 1953 e) A V 152, 253, LG 240.

ŠTENGELE, Lilija — a) 1891 Rīgā — 1958 Vašingtonā, Kolumbijas apg. c) teātra gaitas sākusi 1909 Rīgā, aktr. Krievu drāmā Rīgā, Liepājas teātrī un Nac. teātrī; Vācijā no 1945 aktr. un rež. Eslingenas latv. teātrī; ASV un Kanādā darbojās Teātra draugu b-bas Amerikā ceļoj. ansablī.

ŠTEPLERE (STÖPPLER, dz. JAUNSUDRABŅA), Lilija — a) 1902—1969 Vācijā c) rež. Augustdorfas nom. drāmas kopā 1952 un Bīlefeldes DV teātra kopā 1964.

ŠTERNBERGS, Jānis — a) 19. 2. 1900 Liepājā b) b. LMA 1932 c) dek. Fišbachas latv. teātrī 1946 d) doc. LMA 1941—1944; mācībspēks Kentuki U (ASV) no 1949 e) A V 152, 253.

ŠTOLCERE (RŪVALDE), Skaidrīte — a) 19. 8. 1938 Jelgavā b) Drēka U Demoinā 1961 BA (jaunajās val.) c) rež. sk. izr. Mineapolisā 1978 e) LG 241.

ŠTUBE, Inta — a) 19. 8. 1935 Rīgā c) Sidnejas latv. teātrī 3 lomās; izr. vadītāja no 1974.

ŠTUBIS, Aivars — a) 17. 2. 1957 Austrālijā c) akt. Sidnejas latv. teātrī no 1972; 11 lomas.

ŠULCA, Irēne — sk.: NĪTA.

ŠULCS, Edgars — a) 1903 c) rež. Sūfōlsas (Sioux Falls) latv. b-bas drām. kopā 1954, Latv. apv-bas Minesotā jaun. teātrī no 1958, Minesotas DV apv-bas teātrī 1958—1960, Mineapolisas jaun. drāmas vienībā 1976.

ŠVŪKSTA, Māra — b) Ņujorkas U 1962 BA (fiz. audz.) c) rež. sk. izrādēs Dānijā 1946 e) A XVII 237, LG 243.

GĒTEBORGAS DRĀMATISKĀS KOPAS IESTUDĒJUMI
(augšā Tjerija Monjē „Māja naktī” (1955. g.), apakšā: Jāņa Viesiena „Jānis
Reiters” (1960. g.)

TAKERA (TUCKER, dz. MIZINGA), Ieva — a) 10.5.1943 Rīgā b) Adelaides U 1968 BA c) aktr. un rež. gaitas sākusi Adelaides skolot. inst. austrāl. drāmas ans. 1963; rež. Adelaides latv. teātra ans. jaun. sekcijā 1966, 1969—1971, dažādos teātros 1975, 1976, Melburnas latv. jaun. teātrī 1977, Austr. latv. teātrī 1978, arī Adelaides U teātrī un Ziemeļkarolīnas vas. teātra ans. (ASV) — kopā 16 režijas e) A XVII 237, LG 243.

TĀLIVALDIS, Benno — a) 1930 Rīgā b) b. Čikāgas mākslas inst. 1956 c) dek. Grandrepidsas latv. b-bas teātra kopā 1955 e) A V 254, LG 243.

TAURIŅA, Elza — sk.: MINTIKA.

TEIVENS, Arno — a) 9.3.1905 Tukumā b) architekta izgl. c) pirmo lo-mu tēlojis 1922 Bauskā Brigaderes „Princesē Gundegā...”, 1925 Bauskā vadījis režiju Moljēra „Skapēna nedarbiem”; nodibin. un vad. pirmo studentu teātra grupu Rīgā 1931—1935 (rež. K.Veics), dodot izr. Rīgā un provincē, lai gūtu līdzekļus LU studentu namam; darbojies kā amatieris vairākos teātros 25 galv.lomās, tagad Gēteborgas drām. kopā Zviedrijā e) A XIII 209 f) Hj. Selandersgatan 1A, S - 41674, Götetborg, Sweden.

TEPFERE (MAJORA), Ira — a) 1.4.1938 Rīgā b) Gēteborgas U: fil. kand. c) dek. Gēteborgas drām. kopā e) LG 244.

TĪCMANE (VĪTOLIŅA, dz. AUZĀNE), Lidija — a) 1913 Krievijā — 1972 Kanādā c) rež. DVF Stokpōrtas nod. drām. kopā Anglijā d) lugu autore e) A VIII 210.

TIKMANE, Eiženija (Ženija LĒVENŠTEINA) — c) dejojāja Dailes teātrī un Nac. teātrī; Vācijā rež. Ķīles latv. nom. teātrī 1945—1948, Frīdrichsortas latv. teātrī (pie Ķīles) 1946, Eitīnas DV teātra kopā 1950.

TILGAŠS, Imants — a) 1926 c) dek. Losandželosas latv. teātrī, arī ceļoj. (Anša Tipāna) teātrī 1964 d) skulptors.

TILLERS, Imants — a) 1950 b) BArch c) dek. Sidnejas latv. teātrī 1968.

TIPĀNA (ZAĻUMA), Spodra — b) Latvijā māc. rež. Glāznieka teātra kur-sos Jelgavā un Drāmas ans. stud. c) aktr. V. Pūces ans. Rīgā; ASV: Losandželosas latv. teātrī un A. Tipāna ceļoj. teātrī 1964—1972 d) rakstījusi teātra recenz., mācībaspēks Valdorfa mākslas skolas drāmas nod. Holivudā.

TIPĀNS, Ansis — a) 1907 b) b. Aktieņu arodb-bas teātra skolu Rīgā c) akt. Nac. teātrī Rīgā, Drāmas stud., Rīgas filmā, Rīgas radiofōnā; ASV latv. teātros Losandželosā un Čikāgā, 1963 turnejā ar Anšl. Eglīša lugu „Cīlvēks grib spēlēt”; 1964 dibina Losandželosas latv. ceļoj. teātri; turnejas ASV un Kanādā 1964—1966, 1968, 1969 un 1972 ar 30—35 izr. katrai lugai d) rež. Valdorfa mākslas skolas audzēkņu uzved., no 1952 darbojies televīz. un filmā Holivudā, drāmas sekc. vad. Hailendhōlas (Highland Hall) mākslas skolā.

TRAUCIŅA, Oļija — a) 16. 8. 1911 c) rež. sk. izr. Minsteres latv. skolā 1957—1969 un Minsteres DV teātrī d) skolotāja.

TREIBACHS, Agris — b) Ziemeļlinojas U 1968 BA (drāmā) e) LG 247.

TREIBERGS, Ansis — c) dek. Eslingenas latv. operetē 1947, 1948 d) gleznotājs e) A V 255.

TREIBERGS, Arnolds — a) 1900 Vitebskā, Krievijā b) b. J. Kugas darbn. LMA c) dek. Filadelfijas teātra kopā 1970—1973.

TREIMANE (KORNA), Vanda — a) 24.8.1925 Rīgā c) rež. sk. izr. Sidnejā 1976 e) A XVII 239.

TREKTERE (STABULE), Rasma — a) 1926—1977 c) aktr. Sanfrancisko DV apv-bas drām. kopā 1963 d) skolotāja.

UBĀNS, Māris — a) 4.12.1929 Rīgā b) Sirakūzu U 1954 BS (drāmā), Ziemeļrietumu U 1955 MA (teātra mākslā) c) akt. gaitas sācis Ausekļa ģimn. drāmas kopā Augsburgā 1946, pirmā rež. Sirakūzu U drāmas fak. 1953, pirmās dekorāc. gatavotas Evanstonas bērnu teātrī ASV 1955; akt. amerik. teātros 10 lielākās un 20 mazākās lomās, arī filmās; latv. teātrī 4 lomas; Gaŗezera teātra kursu vad. d) mācībspēks Ziemeļrietumu U 1955—1958, Rietumu koll. Losandželosā 1956—1957, Ziemeļkarolīnas centr. U 1958—1959, ārķ. prof. Kalifornijas stāta U Losandželosā no 1959, mākslin. dir. un teātra mākslas fak. vad., viesprof. Pomonas koll. Kalifornijā 1962; publik. latviski un angļiski e) LG 250 f) 400 Mission Rd, Glendale, CA 91205, USA.

ŪBELĪTE, Vilma — sk.: AIGARA.

ŪDENĀNE, Vija — a) 1953 b) Mičiganas stāta U 1973 BA (televīzijas un radio zin.) e) A XIV 355, LG 250.

ŪDENĀNS, Alfrēds — c) dek. Detroitas DV apv-bas drāmas kopā 1959 e) A XIV 355, XV 235.

UNTIŅA, Ilga — sk.: PUIDE.

UPENIEKS, Andris — c) akt. Sidnejas latv. teātrī 1964—1977: 14 lomas.

UPENIEKS, Kazimirs — c) rež. Sietlas latv. teātra kopā e) A XVIII 241.

UPENIEKS, Visvaldis — a) 9.5.1928 Rīgā b) Toronto U 1954 BArch c) dek. Vinipegas latv. b-bas teātrī d) arhitekts e) A XIII 210, LG 252.

UPERMANIS, Elmārs — a) 1912 c) akt. un rež. Vācijā: Lībekas latviešu teātrī 1946, Rendsburgas nom. drām. kopā 1946, Hamburgas zool. dārza nom. drāmas kopā 1950; ASV: Čikāgas latv. teātrī 1952, 1953, Minesōtas DV apv-bas teātrī 1968.

UPERMANIS, Jānis — a) 1912 Jelgavā—1977 Čikāgā b) māc. teātra kursos Rīgā c) akt. Jelgavas teātrī 30 g., Vācijā Lībekas latv. teātrī, no 1951 Čikāgas latv. teātrī ASV.

UPĪTE, Ziedonis — a) 8.9.1925 Valmierā c) teātra gaitas sācis Augsburgas latv. teātrī 1947, tagad darbojas Toronto DV teātrī; tēlojis 29 lomas f) 20 Blake St., Hamilton, Ont., Canada.

URŠTEINS, Osvalds — a) 18.8.1910 Jelgavā b) māc. E.Feldmaņa drām.ursos 1928—1931, režiju Polijas valsts teātra inst. 1937—1938 c) no 1930 akt. Nac. teātrī, no 1938 rež.; Vācijā rež. un akt. Mērbekas latv. teātrī 1945—1949; no 1950 Ņujorkā organizē latv. ans. un darbojas raidītājā „Voice of America”, līdz 1958 arī Minchenē.

VADZEMNIEKS, Alfrēds — a) 30.5.1909 Užavā c) darbojies Norčepingas drām. kopā Zviedrijā 1947, 1957; DV Upsalas drām. kopas vad. no 1949 (19 reži-
jas).

VÄGNERE (ANDERSONE), Judīte — a) 1936 c) rež. sk. izr. Torontō 1970.

VAILDERA, Ināra? (Ainara WILDER), dz. DANKERE — c) rež. Brigade-
res „Sprīdīša” izr. angliiski Viskonsinā 1969 (?); lugas tulkotāja.

VAIVODS, Jānis — a) 25.12.1904 Rudzētos b) b. Daugavpils skolot. inst.
1927 c) akt. gaitas sācis Spoģu pamatskolas rīkotajā izr. 1932, vēlāk darbojies
Jēkabpils teātra ans., kopā 12 galv. un vairākās sīkākās lomās e) A XVII 241
f) 604 W. Rockwell, Fenton, MI 48430, USA.

VALDMANIS, Andris — a) 1909 Latvijā — 1975 ASV b) māc. E. Feldmaņa
teātra kursos Rīgā c) akt. Dailes teātrī Rīgā; Vācijā rež. Fišbachas latv. nom.
teātrī 1946; ASV rež. Mineapolisas latv. apv.-bas teātrī 1952, 1954 un DV Minesō-
tas apv.-bas teātrī 1958—1964.

VALTERE (KRONTĀLE), Hermīne — a) 2.2.1919 Liepājā c) aktr. un
rež. gaitas sākusi Durbes pilsētas teātrī 1943; Austrālijā darbojas Adelaides
latv. teātra ans.: tēlojusi 54 lugās vairumā rakstura un komiskās lomas f) 18
Glen Stuart Rd, Magill, SA 5072, Australia.

VALTERE (EINBERGA), Millija — a) 25.9.1903 Ainažos b) māc. Zelt-
maša kursos c) 1926—1937 aktr. Valmieras teātrī, no 1937 ceļoj. rež. aizsargu
stābā, 1941 Jelgavas teātrī, pēc tam Liepājas operas un drāmas teātrī; Vācijā
aktr. Altgarges nom., pēc tam rež. Lībekas latv. teātrī; ASV; no 1951 rež. Milvōki
DV apv.-bas teātrī — 12 gadus iestudētas 14 lugas, kas spēlētas 19 izr. Milvōki
un 20 viesizrādēs; LTAZ revīz. kom. pr.-de f) 1557 N. 33rd St., Milwaukee, WI
53208, USA.

VALTERS, Juris — a) 6.1.1944 Liepājā b) Viskonsinas U 1972 BS (drā-
mā), Dienvidilinojas U 1978 MA (teātra mākslā; maģistra darbs: „Anšlavs Eglī-
tis — mainīgs mākslinieks”) d) inspicients amerik. teātros vas. izrādēs; tulk.
latv. lugas angliiski e) LG 255 f) 5819 W. Vliet St., Milwaukee, WI 53208, USA.

VANAGS, Roberts — a) 1895 Vilcē b) mācījies Zeltmaša drām.kursos
c) latv. drām. pulc. dibin. ASV, rež. un dek. Indianapolisas drāmat. ans. no 1951
d) lugu autors.

VĀRPA, Irma — sk.: DZIŅUMA.

VASARIŅA, Lonija (istā v.: Leontīne KĀRKLIŅA, dz. LODE) — a) 16.6.1908
Sesavā b) b. Aktieģu arodb.-bas teātra skolu Rīgā 1935 c) aktr. Ziemeļlatvijas
teātrī Valmierā, 1937—1942 Daugavpils teātrī, 1942—1944 ceļoj. ans. Rīgā; Aus-
trijā Glāzenbachas drām. kopā, 1948 rež. Buenosairesā, Argentīnā (Zīverta „Tī-
reļpurva” izr.), no 1953 Kanādā rež. dažām lugām Toronto latv. b.-bas drāmas
ansamblī 1976.

VASIŅEVSKA, Valentīna — sk.: LAMBERGA.

VEDRINSKA, Marija — c) aktr. Pēterpils ķeizariskajā teātrī; rež. Virc-
burgas latv. operā 1948.

VEICS, Kārlis — a) 21.4.1902 Rīgā c) rež. Ambergas latv. teātra trupā 1945, Eslingenas latv. teātrī 1945—1949, Fišbachas latv. teātrī 1948 e) sk. 160. lappusē.

VEIDE, Dzintars — a) 6.5.1923 Liepājā c) akt. gaitas sācis Austr. latv. teātrī Melburnā 1957 (8 lielākas un citas mazākas lomas); Austr. latv. teātra valdes pr-dis no 1979 d) dziedonis (baritons).

VEIKINA, Lija — a) 6.7.1935 c) Sidnejas latv. teātrī no 1954, rež. no 1965: 62 lomas, 14 režijas, dek. 3 lugām; piedal. teātra pasaules turnejā 1972 un 1975 d) tulk. 12 lugas; PBLA balva par darbību latv. teātrī; piedal. Austrālijas televīzijas raidījumos.

VEILANDS, Ansis — b) Perdjū (Purdue) U Indiānā (ASV) 1972 BBA (rūpn.) c) rež. Indianapolisas latv. drām. ans. e) LG 257.

VEINBERGS, Jānis — a) 1910—1966 c) rež. Upsalas latv. teātrī 1947 un Upsalas latv. teātra amatieru kopā 1957.

VĒRENIEKS, Gunārs — b) Latvijā māc. teātra skolā; stud. drāmu bijušā Maskavas Dailes teātra akt. Anatolija Zacharova vadībā; Sēra Džordža Viljamsa koll. Montrealā 1969 BA (psīchol. un uzņ. vad.) c) profesion. rež. gaitas sācis Liepājas mazajā teātrī 1943/44; Vācijā darbojies Osvalda Lēmaņa baletā, latv. teātrī Eslingenā, vācu Virtembergas teātrī; akt. Kanādas televīz., rež. „Trinity Players” teātrī 1956 (galv. rež. 1957—1961); rež. Montrealas latv. teātrī no 1951, vēlāk Toronto DV teātrī d) profesion. rež. kanādiešu teātrī e) LG 259.

VĒRENIEKS, Jēkabs — a) 25.9.1902 b) b. Zommera teātra stud. Latvijā c) akt. Liepājas tautas teātrī 1925—1935, pēc tam Liepājas operas un drāmas teātrī; organizē frontes teātri; Vācijā organizē Latvijas baletu; ASV: Minesōtas latv. apv-bas teātra vad. un rež. no 1955, rež. jaun. teātrī, DV Minesōtas apv-bas teātrī un Mineapolisas latv. apvien. teātrī.

VĒTRA, Mariss — a) 1901 Tīrā — 1965 Torontō b) beidzis LK (tenors) c) dziedonis Liepājas operā 1921, Nac. operā 1923—1928, Vācijas operās no 1929; Kanādā dibinājis kanādiešu operu Halifaksā; rež. savā teātrī 1957, 1961 d) grāmatu autors e) A VII 204, VIII 258, XVIII 241.

VIDENIECE, Skaidrīte — sk.: PŪPĒDE.

VIDOVSKA, Milda — sk.: LIEPIŅA.

VILDE, Aleksis — a) 24.2.1897 Jaunsvirlaukā c) skatuves gaitās kopš 1919; Latvijā darbojies Sesavā; Vācijā rež. Švarcenbekā 1947 un Eitīnas nom. teātrī; ASV rež. Filadelfijas DV apv-bas, jaun. pulc. un Brīvo latvju b-bas teātra kopā no 1958.

VILENSONS, Jānis — a) 1910 Rīgā — 1972 ASV? c) dek. Milvōki aktieru kopas teātrī 1958 d) gleznotājs e) A V 260.

VILKA, Erna — b) māc. Rīgas tautas augstskolas stud. uc. c) dek. Austr. latv. teātrī Melburnā 1962 d) gleznotāja e) A V 156, 260.

VINKLERS, Ardis — a) 16.7.1907 Valmierā b) b. LMA 1934 c) dek. Liepājas teātrī 1934—1937, Nac. teātrī 1938—1940, Jaunatnes teātrī 1940—1941, Drāmas teātrī 1941—1944; Vācijā Neienburgas drām. kopā 1946, Švarhofenas nom.

teātrī 1946, Nirnbergas (Valkas nom.) teātra kopā 1947; ASV latv. teātros: Bostonā 1953—1964, 1971, Kalamazū, Amerikas latv. ceļoj. teātrī 1957, 1958, Grandrepidsas latv. b-bas teātra kopā (1 lugai) e) A V 156, 251.

VĪTOLA (BIRZGALE), Rasma — a) 1936 b) Velesli (Wellesley) koll. Masačūsetsā 1958 BA, 1960 MCh c) aktr. un rež. Amerikas latv. teātra Bostonas ansambļī e) A VII 107, LG 264.

VĪTOLA, Tatjana — a) 25. 7. 1926 Jugoslavijā c) Sidnejas latv. teātrī no 1963, sufliere 29 lugām.

VĪTOLIŅA, Lidija — sk.: TĪCMANE.

VĪTOLIŅA, Vera — sk.: LEŠINSKA.

VĪTOLS, Vitolds — a) 6. 12. 1932 Rīgā b) Aiovas stāta koll. 1958 BArch, Masačūsetsas technol. inst. 1958 MARCH c) akt. un rež. Amerikas latv. teātra Bostonas ans., arī Bostonas jaunajā teātrī e) A XIII 211, LG 266.

VUSA, Margarita — sk.: BIEZAITE.

ZADZIORSKA, Ruta — a) 5. 5. 1930 Rīgā b) b. Franču liceju, stud. Delavēras U (ASV) c) rež. sk. izr. Vilmingtonā 1973 e) A XVII 246.

ZAĶE (KALVE), Tonija — a) 6. 7. 1897 b) māc. Birutas Skujenieces vadībā, Zeltmaša kursos un Teātra skolā Rīgā c) aktr. Interimteātrī, Jelgavas, Ceļoj. un Dailes teātrī; Vācijā Mērbekas latv. teātrī, ASV rež. Ņudžersijas latviešu b-bas drām. kopā 1961, Amerikas ceļoj. teātrī 1962 d) raidāmlugu autore, drāmātizējusi noveles un stāstus.

ZAĶIS, Jēkabs — a) 1893 Liepājā — 1961 ASV c) akt. gaitu sākums 1913 bēgļu gados Pēterpilī; no 1919 Nac. teātrī Rīgā, arī Dailes teātrī; 1921—1936 rež. Jelgavas teātrī, pēc tam Rīgas radiofonā; Vācijā 1945—1949 Mērbekas latv. teātrī; ASV no 1949 rež. Amerikas latv. teātra Ņujorkas ans., arī Ņudžersijas latv. b-bas drāmas kopā.

ZAĶIS, Margonis — a) 30. 6. 1929 Rīgā b) Adelaides U 1975 BS c) akt. Adelaides latv. teātra ans. no 1970, darbojies arī Adelaides latv. drāmas stud. un Hobartas latv. teātrī: 6 lielākas lomas e) LG 268 f) 13 Nelson St., South Plympton, SA 5038, Australia.

ZĀLĪTE, Inta — sk.: PURVA.

ZĀLĪTE (ERIŅA), Rita — b) b. Nac. operas baletskolu un Dailes teātra skolu c) Rīgā darbojusies Nac. operā, Dailes teātrī, Krievu drāmā un Latvijas radiofonā, Austrālijā rež. Brisbenas DV nod. vanadžu izr. 1965, 1969 un Brisbenas latv. teātrī 1978.

ZAĻAISKALNA, Māra — sk.: Tekla ŠRĒDERE.

ZAĻKALNA, Tamāra (pseud.: Māra KALNIETE) — a) 28. 5. 1918 Valkā c) rež. Austr. latv. teātrī Melburnā 1973 d) rakstniece un teātra kritiķe e) A VIII 227.

ZAĻKALNS, Juris — a) 30. 1. 1923 Tumē b) māc. Rīgā Tautas teātra un Nac. teātra drāmas kursos J. Zariņa vadībā c) pirmā loma Mērbekas latv. teātrī Vācijā 1946; Austrālijā akt. Melburnas latv. b-bas drāmas ans. 1951—1953, pēc tam Austr. latv. teātrī.

ĀDOLFA ALUNĀNA „SEŠI MAZI BUNDZENIEKI”
Amerikas latviešu teātra Ņujorkas ansambļa iestudējumā (1956. g.)

ĀDOLFA ALUNĀNA „KAS TIE TĀDI, KAS DZIEDĀJA”
Austrālijas latviešu teātrī Melburnā 1977. gadā (Piča Lešinska uzņēmums)

ZAĻKALNS, Vilnis — c) 1973 vadījis Minsteres jaun. kopas Mičotāju tur-
neju Amerikā, tēlojot uzvedumā galveno lomu.

ZAĻUMA, Spodra — sk.: TIPĀNA.

ZANDBERGS, Aivars — a) 1940 c) dek. Bostonas latv. jaunajā teātrī 1976
e) A V 262.

ZANDERE, Astrīde — sk.: ROBEŽGRUNTNECE.

ZARIŅA, Dagnija — sk.: MEDŽVIKA.

ZARIŅŠ, Jānis — a) 1893 Āraišos — 1979 Rīgā b) māc. mākslas skolās
un R. Veica aktieru kursos b) akt. Rīgā, Valmierā un Latv. frontes teātrī Krie-
vijā; darbojies Liepājas teātrī un Nac. un Strādnieku teātrī Rīgā; rež. Nac. operā
1932—1938; Vācijā 1945—1950 rež. Augustdorfas, Lībekas un Mērbekas teātrī, no
1951 DVF drāmā Londonā, Anglijā, 1954 Mārtiņa Zīverta teātrī Zviedrijā; 1962
atgriezās Latvijā, kur bija rež. Operas un baleta teātrī.

ZARIŅŠ, Ojārs — a) 1943 Rīgā — 1974 ASV b) Kanzasitijas mākslas inst.
BFA (glezn.) c) dek. Ōmahas latv. b-bas teātra ans. 1961—1963 e) A V 263, LG
271.

ZĒGERTE, Gaida — sk.: KRĪVA.

ZEILE, Edīte — a) 24.10.1946 b) Kōmbsa (Combs) mūz. koll. 1968 BMus,
Kolumbijas U Ņujorkā 1976 MA c) rež. dziesmuspēles uzved. bērnu vas. no metnē
1974 e) A XVIII 242, LG 272, 290.

ZEMGALE, Lita (prec. GULBERGA, atr. NORĪTE) — a) 1917 b) b. teātra
kursus Rīgā c) aktr. Liepājas teātrī un Nac. teātrī Rīgā; Vācijā Fišbachas teātrī;
Sidnejas latviešu teātra dibin. 1951, aktr., rež., drāmaturge: 75 lomas, 4 režijas
d) drāmatizējumu autore f) Sidneja Austrālijā.

ZEMĪTE, Vaira — sk.: DORTIŅA.

ZEMĪTIS, Juris — a) 7.11.1932 Latvijā c) akt. Sidnejas latv. teātrī 38
lomās, vēlāk Austr. latv. teātrī f) Melburna Austrālijā.

ZEPS, Leopolds — b) Perdju U Indiānā (ASV) 1962 BSAE c) rež. Roten-
burgas nom. drām. kopā Vācijā 1946 e) LG 274.

ZEPS, Valdis — a) 29.5.1932 Daugavpilī b) Maiami U Ohaiō 1953 AB
(franču val.), Indiānas U 1960 Ph.D. (lingvist. un sociol.) c) dek. Viskonsinas latv.
b-bas teātra ans. 1952 d) autors, prof. Viskonsinas U e) A VII 176, VIII 263, XVII
250, LG 274.

ZĪLAVA, Milda — a) 1.9.1908 Jelgavā b) b. Zeltmaša teātra kursos Rīgā
c) aktr. Nac. teātrī 1931—1944, piedal. arī filmā; Vācijā Mērbekas latv. teātrī
1945—1950; ASV Amerikas latv. teātra Ņujorkas ansablī.

ZILBERTS, Gunardess — a) 1924 b) stud. LMA c) dek. Melburnas latv.
teātrī 1959, 1960, 1964, Austr. latv. teātrī 1962, Melburnas operešu ans. 1968 e) A
V 265.

ZĪLE, Arvīds — a) 1921 Slokā c) akt. gaitas sācis Vircburgas latv. teātrī
Vācijā c) rež. Pertas latv. drām. kopā Austrālijā no 1951.

ZĪLE (GRAUBIŅA, dz. BERGMANE), Marianna — a) 27.2.1915 Rīgā b) b.
Teātra skolu 1938 c) aktr. Nac. teātrī 1938, Liepājas teātrī 1939, Ceļoj. teātrī

1940, atkal Nac. teātrī 1941, Latv. legionā frontes teātrī 1944; Vācijā Mērbekas latv. teātrī 1945—1950, pēc tam Augustdorfā; rež. Bīlefeldes latv. teātrī 1960, 1961.

ZĪVERTS, Mārtiņš — a) 5.1.1903 Mežmuižā c) drāmaturgs Nac. teātrī 1938—1940 un Dailes teātrī 1941—1944; Zviedrijā sava teātra vad. Stokholmā (viesizrādes arī citās Eiropas valstīs), akt. un rež. arī Sidnejas latv. teātrī Austrālijā 1957, vēlāk rež. Stokholmas DV teātrī d) drāmatiķis e) A VIII 263, sk. arī šī sējuma 158. lpp.

ZNOTIŅA, Emma — sk.: KALNIŅA.

ZUĻĢIS, Roberts — c) rež. DVF Bredfordas nod. drām. kopā Anglijā 1977.

ZVAIGZNE, Gunta — a) 7.4.1956 Adelaidē b) Adelaides U 1976 BMus, 1977 BMus (paid.) c) dek. Adelaides latv. drāmas stud. 1972, 1973 e) A XVIII 255.

TEĀTRINIEKI, PAR KUŅIEM DATU TRŪKST

Atzīmētas personas, kas darbojušās teātrī, bet par kuŅām neizdevās iegūt sīkākas ziņas. Aiz personas vārda seko attiecīgā teātra numurs (sk. sarakstu 178. lpp.) un eventuali gads, kad tā šai teātrī darbojusies.

Režisori

ĀBELE, Ed. 217. AGRUMS, Dāvids 100. ANDERMANIS, F. (Filadelfijas jaun. pulc.). ANDERSONS, F. 79, 81. ANTĒNA, A. (sk. izr. Čikāgā 1978). ANTIŅŠ, Andrejs 65, 66. ARNĪTIS, R. 15 (1954). AUPMANE, N. 250. BALODIS, Arvīds 239. BALODIS, Jānis 43 (1973, 1974). BENDRUPE, E. (jaun. izr. Lībekā 1955). BERGS, A. 70. BERMANIS, V. 53 (1948). BĒRZIŅŠ, A. 66. BĒRZIŅŠ, Valfrīds 174, 204, 205, 208. BLAUMANIS, A. 217. BLUĶIS, Imants 45 (no 1954). BREMPĒLIS, A. 97. BRIEDE, Valda (choreografe 159a). BRŪVERIS, P. 119. BULIS, Aleksandrs 51 (1950—1952). BUTĀNE, Sarmīte (choreografe 159a). CAUNE, Kristaps 206. CĒBERE, A. (sk. izr. Torontō 1976). CINĪTIS, V. 45 (1952).

DAKTERE, M. (sk. izr. Indianapolisā). DAUGAVIETE (LAPUKINA), Elza 270 (rež. un dek.), 271 (dek.). DAUGULE, I. 96. DAUGULIS, V. 141. DUBINSKA, A. (sk. izr. Vašingtonā, Kolumbijas apg. 1976). DŪNA (BALGALE), Līlija 161. DUNCIS, R. 4 (1962—1964). DZINTARNIĒKS, Valdis 249. EKMANIS, Valdis 43 (1964). ERCUMS, M. 215. ĒRGLE, A. (sk. izr. Ņujorkā 1970). FELDMANIS, A. 6 (1957, 1963, 1965).

GAIĶIS, Arturs 72, 89. GALS, Pēteris 57. GRABEŽA, Oskars 104. GRANTS, H. 163. GRĀVĪTE, Berta (sk. izr. Ņujorkā 1970). GRĪNBERGA, Alīde 124, 125. GRĪNBERGS, Ēriks 62. GULBE, R. (sk. izr. Denverā 1969). ĢEIDĀNS, A. (sk. izr. Vācijā 1953). ĢINTERE, Elza 216. HARTMANE, A. 25, 186a. HĀZNERE, E. 185. HERDELS, A. 213. IKSTRUMS, J. 197.

JAKOVICS, P. 213. JANKOVSKIS, A. 211. JANSONS, Herberts 259. JANUMA, Alma 77, 93, 94. JĒKABSONE, H. (sk. izr. Berklejā 1967). JOKSTS, Jānis 3 (1954), 6 (1958—1960). JURŠEVICA, Mudīte 100. JURŠEVSKIS, Juris 153.

KAKIŠ, J. 252. KALĒJA (DAUGULE), A. 218. KALNIŅA, Asja 239. KALNIŅŠ, Eižens 200, 212. KALNIŅŠ, P. 186. KALNIŅŠ, R. 199. KALNĪTIS, Valters (jaun. izr. Milvokī? 1974). KAUGARA, Rita (sk. izr. Klīvlendā 1962). KĒLERE, Zaija (sk. izr. Klīvlendā). KINDĀLE, Iona 269. KĻAVIŅA, Zigrīda 161. KĻAVIŅŠ, A. 150. KOFŠKA, Anna 224 (dek. 228). KONČUS, R. 148. KOPŠTĀLS, A. 188. KRĀDZIŅŠ, O. 144. KRAMA, M. (sk. izr. Vilmingtonā 1973, 1978). KRAULE, E. 241a. KRŪMIŅŠ, I. vai J. 5, 228. KRŪMIŅŠ, Jānis 76. KRŪMIŅŠ, V. 96. KŪLA, B. (sk. izr. Torontō 1973). KŪLAINIS, A. 14a. ŅENIŅA, Irma (sk. izr. Torontō 1978). ŅUZE, Maija (sk. izr. Torontō 1976).

LĀCE, Velta 166 (aktr. 1947). LANSKA, Anna 47 (1971, 1975). LAPSA, Lidija 137. LEIMANIS 165. LEIMANIS, Ēriks 106. LIEĢIS, K. 210a. LIELBEITIŅA, Zelma 23a. LIEPA, Vilis 236. LINDENBERGA, Anna 60 (1959). LINTIŅŠ, Fēlikss 195 (1947), 249 (1947), 4 (1949), 20 (1954), 151. LĪVIŅA, A. 125. MĀGINS, P. 30. MĀLERIS, A. 1 (1954). MANGULSONS, A. 81. MARTINSONS, Valdis 15 (1958). MEDNIS, J.: B (1951). MEIHŪBERE, Rasma 49 (aktr., 3 lomas). MELNE, M. (uzved. bērnu vas. nom. 1974). MILLERE, Ieva (sk. izr. Mineapolisā 1972). MUIŽNIECE, Mirdza 49 (aktr., 5 lomas). MUZIKANTS, T. 4a.

NĀTRIŅA, A. 198, 201. NEIMANIS, Žanis 149. ORTMANIS, U. (sk. izr. Montrealā 1971). OZOLIŅA, Guna 113 (aktr. un rež. 1974). OZOLIŅA (VIDNERE), Marija 84. OZOLIŅŠ, Z. 187. OZOLS, Arnolds 28 (no 1956). OZOLS, Indulis 5 (1956, 1970). OZOLS, J. 83 (dek.), 119 (rež.). PĀVILS, A. 170. PEČATS, Bruno 34 (1956, 1957). PEMPERE, Herta 259. PĪPE, A. (sk. izr. Sidnejā). PONE 55. PRINKALNE, A. 217, 218. PUŅE, Aleksandrs 146.

REINVALDS, H. 121. REVELIŅŠ, Eižens 144. RIŅIS, Vitolds 100, 103. RINKUŠS, Verners 89. RITUMS, O. 76. RITUMS, T. 220a. ROPA, Liesma (gaidu un skautu drāmas pulc. Klīvlendā). ROZE, V. 130. ROZIŅŠ, A. 196a. ROŽKALNS, V. 244.

SAKSE, Mērija 235. SALNA, Lilija 244. SILDEGA, Helēna 88. SILIŅA, V. 123 (1970). SĪPOLA, Irma (sk. izr. Detroitā 1976). SIRMĀ, Elfrīda 5 (1961—1964). SKRAPSTS, E. 144. SKUDRA, Valdis 151. SMALKAIS, A. 163a. SOTNIEKS, P. 15 (1956). SPARINSKA (AVOTIŅA), Zinaīda 71, 73. SPRIŅĢE, Lilija (sk. izr. Vācijā 1952). STABULIS, Laimonis 121. STRAUME, J. 265, 266 (rež. un dek.). STRAUSA, Olga 93. STRAUTNIECE, Verena (jauniešu izr. Čikāgā 1960). STRĒLIS, E. 79. ŠALME, M. 218. ŠŅĒRSTIŅA, A. (skolas izr. Filadelfijā 1958). ŠTŪLMANE, Zelma 4 (1949). ŠUBIŅŠ, Nikolajs 241 (1946), 227 (1947), 229, 84 (1975—1977). ŠVARCA, Olga 125.

TETERE, M. 140 (1951). ULMANE, Katrīna 192, 248. ULMS, Jānis 40, 42. UPĪTE, Milda 78, 169. UPMALIS, A. 25 (1952, 1959). ŪSĀNS-ERTS, Roberts 12. VĀCIETIS, J. 100, 179. VAĻKOVA, Anīta 47 (1972, 1973). VANAGS, Aleksis 19 (1959). VANAGS, Augusts 196. VANAGS, Kārlis 196. VĀRPIŅA, R. 259. VEISBERGA, E. 65. VIDENIEKS, F. 203. VIKELIS, J. 145. VILKANCIS, Ādolfs 151, 153. VILKS, O. 36 (1957). VINTERE, Edīte 32 (1963, 1964). VINTERE, Marija 259.

ZAĶIS, J. 3 (1961—1966). ZANDERSONS, Jānis 262. ZANDERSONS, T. 141, 180. ZARIŅŠ, Nikolajs 115. ZEPE, Elvīra 19 (1962—1975). ZĪLE, B. 93. ZINBERGS, Andrejs 100 (arī dek.). ZNATNĀJA, A. 88. ZOLTE, Jānis 27 (no 1955). ZVAGULIS, P. 141. ZVAIGZNE, Boriss 137, 151, 153 (arī dek.), 155 (dek.). ZVIEDRIS, Oskars 135, 151, 153.

Dekorātori

ĀBOLIŅŠ, R. 52, 53. AKMETS, J. 11. ANCĀNS, P. (bērnū izr. Kanādā 1969). AUGSTKALNS, A. 83. AUZERE, Anna 134. AUZIŅŠ, E. 87. BAUMANE, Ilga 116. BENDRUPS, Rūdolfs 201. BERGHOLDS, V. 76. BERGMANIS, J. 124. BĒRZIŅŠ, J. 78. BĒRZIŅŠ, K.: B (1951). BĒRZIŅŠ, Kārlis 151, 154. BRIČKUS, Viktors 152. BRIEDIS, Andrejs 159a. BUŠMANIS, Albīns 192. CELMS, Oskars 243. CICKOVSKIS, Agnārs 90 (1978)

DADZIS, Voldemārs 65. DAMBERGA, Velta 22. DAMBERGS, Edgars 151. DANKERS, Jēkabs 174. DAUMANTS, A. 142. DAUZIS, Kristaps 22. DĀVIDSONS, Arvīds 84. DEDELIS, L. (jaun. gr. izr. Montrealā 1970). DĪRIĶIS, E. 142. DIŠLERS, T. 205. DRŪMIŅŠ, Edgars 154. DUMPIS, J. 122. DZELZKALĒJS, Valters 49. DZIRNE, Velta 144.

EGLĪTIS, A. 133. EGLĪTIS, Andrejs 105, 106, 107. EGLĪTIS, Fr. 166. ERHARTS, Akselis 106. GALVIŅŠ, Gunārs 121. GECS, Stefans 217, 218. GEIDE, Kārlis 4. GERKLĀVS, A. 95. GRANTS, Fredis 172. GRAUDIŅŠ, Georgs 79, 81. GRIBUSTS, J. 153. GRUZĪTE, Aina 90. HAUSMANIS, Andris 159. IGENBERGS, E. 76. ĪVE, A. 113. JĀKOBSONS, Jānis 57. JANKEVICS, Verners 249. JANSONS, S. 51. JAUNALKSNIS, G. 45. JURJAKS, Voldemārs 102. JŪRMALA (KARIŅA), Rasma 132.

KALNIŅŠ, V. 73. KANTA, Brigita 22 (1968). KARITONS? 163a. KARITONS, Alfrēds 62, 68. KĀRKLIŅŠ, Pēteris 151 (1954), 152 (1953, 1958). KLEPERE, L. 158. KLIMANSKIS, V. (sk. izr. Vilmingtonā 1973). KLUČNIECE, Daina 22, 23. KRASTIŅŠ, Vilis 106. KRASTS 251. KRAUKLIS, Verners 195. KRĒSLIŅŠ, Vilis 133. KRIĶE, Maija 23. ŪEIRE, Maija 42.

LĀCE, Māra 26, 27. LĀCIS, A. 27. LAIVIŅŠ, Viktors 144, 244, 246. LĀNIS, Valdis 111 (no 1958). LAUKERE 128. LEGZDIŅŠ, P. 49 (1975). LEITIS, V. 36. LEJA, H. 17. LĒNMANIS, A. 5. LITVINS, Ivars 47. MEDNE, Biruta (sk. izr. Detroitā 1976). MEDNIS, Arvīds 207. MEIERS, Anatols 84. MUROVSKIS, I. 9. NUKŠA, A. 100.

OZOLIŅŠ, Bruno 144, 202. OZOLIŅŠ, J. 270. PAKRASTIŅŠ, Kārlis 151. PĀRUMS, Ivars 34. PĀRUPS, Egils 47. PELLE, E. 45. PILSKALNE, A. 43. PIŅĶIS, A. 217, 218. PĪTERĀNS, J. 15. PLANCIS, O. 22. PLIKŠĶIS, P. 19. PLĪTS, J. 15. PLUĢE, Anna 121. PRIEDULĀJA, Marta (sk. izr. Čikāgā 1975). PRIEDULĀJA, Sarma (sk. izr. Čikāgā 1975). RACIBARSKIS, Vītauts 124, 125. RANTIŅŠ, Verners 214. RAŅĶE, Sandra (skautu un gaidu drāmas pulc. Klīvlendā). RASMANIS, H. 141. RASTUPERKO, K. 180. RĒĶIS, Alberts 95. RĪTERS,

Augusts 19. ROBERTS, Z. 19. ROZENBERGS, A. 151. ROŽKALNS, Osvalds 246. RŪDOLFA, Ilze 151. RUDZĪTE, Lilija 31. RUDZĪTIS, Adalberts 47. RŪ-
ĶE, Ilze 105. RUŅĶIS, P. 145.

SALIŅA, Anda (sl. izr. Ņujorkā 1965). SILKOVSKIS, B. 137. SKALDE,
Juris 146. SPROĢIS, O. 27. STEPE, L. 57. STRAUTA, Maija 90, 92. STRAUTS,
Jānis 141. SUKURS, Jānis 153. SUKURS, T. (?) 152. ŠICS, Ēriks 274, 275. ŠĪ-
MANIS, Vītauts 71. ŠMERLIŅŠ, Valfrīds 223. ŠMITE 165. ŠTEINS, A. 214.

TĀLS, E. 218. TIDRIĶIS, Āris 274. TOBIASS, Indulis 126. TOMSONS, D.
201 (1955, 1956), (jaun. gr. izr. Montrealā 1970). TREIMANE, L. (sk. izr. Sidnejā).
VARE, Valdis 195 (1947), 143 (1957), 153 (no 1959), 156 (no 1960). VENIŅA (VEI-
CA), Alma 233. VILKA, Indra 19. VILNIS, B. 152. VIŠĶERIS, Valdis 225. ZA-
LAMANIS, J. 22. ZANDERSONS, Alfrēds 22 (1974, 1975). ZELLIS, Herberts 105,
106. ZĪLE 251. ZĪLE, V. 93. ZIRNIS, P. (sk. izr. Čikāgā 1978). ZNOTIŅA (ZĀ-
LĪTE), Velta 30. ZOMMERS, J. 124. ZVANERS, J. (sk. izr. Mineapolisā 1978).
ŽĪGURS, Arvīds 93, 151.

LABOJUMI UN PAPILDINĀJUMI ARCHĪVA XVIII SĒJUMĀ

114. lpp.: „Amerikas balss”: 3) International Communications Agency
(adrese tā pati).

124. lpp.: Mineapolisas un Sentpōlas „WCAL” stacija ir Sentolava kolle-
džas raidītājs. Adrese: Public Radio from St. Olaf College, Northfield, MN 55057,
USA.

148. lpp.: Bambergas nometnes jauktais koris, diriģents Gustavs Krūms
(1945—1946); 45 dziedātāji.

Bruchmīlbachas (Bruchmühlbach) LS 4099. darbotas vīru dubultkvar-
tets (1955—1956), vadītājs E. Rožkalns.

Erlangenas nometnes vīru koris, diriģents Gustavs Krūms (1946—1947);
30 dziedātāji.

Fareles (Varel) veco ļaužu mītnes koris (1950—1959), diriģents J. Bū-
manis; 1952. gadā koris dziedājis 62 sarīkojumos.

149. lpp.: Kaizerslauternas vīru koris (1956—1957), diriģents E. Rož-
kalns.

150. lpp.: Neietingenas (Neuöttingen) latviešu jauktais koris, diriģents
Antons Rupainis; 35 dziedātāji.

Neietingenas latviešu vīru koris, diriģente Marija Lamberga; 18 dzie-
dātāji. 1948. g. koris pārcēlās uz Erlangenu un turpināja darbību ar 35 dziedātā-
jiem kā Erlangenas vīru koris.

160. lpp.: Lēkvudas (Ņudzersijā) latviešu jauktais koris darbojās 1950—
1953, diriģents Alfrēds Sprincis; 32 dziedātāji.

162. lpp.: Mineapolisas latv. ev. lut. Kristus draudzes vokālais sieviešu
ansamblis, dibināts 1972; 16 dziedātājas. Diriģente Biruta Andersone (Sprūde),
priekšiece Velta Laimone (adr.: 3424 Cedar Ave, Minneapolis, MN 55407, USA).

178. lpp.: Kraistčērčas (Christchurch) sv. Māras ev. lut. draudzes jauktais koris Jaunzēlandē darbojās Aivara Gavara vadībā 1960—1968. Bez tam Kraistčērčā 1950—1952 darbojās jauktais koris diriģenta Jāņa Andriksona vadībā un 1953—1955 vīru dubultkvartets Jāņa Blāzmas vadībā.

185. lpp.: Mūzikas ansamblis „Nerātnie” darbojās Lībekā 1965—1968 un Manheimā 1969—1970. Vadītājs: Jānis Vecvagars; 5 dziedātāji.

188. lpp.: Mūzikas ansamblis „Saules brāļi” — Upsalā un Stokholmā 1965—1968; pieci dalībnieki — instrumentālisti un vokālisti; zviedru publikai spēlēja ar vārdu „Lady Killers”.

205. lpp.: Austrālijas un Jaunzēlandes 16. kultūras dienu (Kraistčērčā 1966) rīcības komitejas priekšsēdis bija Oskars Puķīte.

219. lpp.: DANCKOPS, Atis — beidzis Adelaides universitāti; komponists un diriģents; orķestra darbi atskapoti ASV, Francijā un Austrālijā.

226. lpp.: KRŪMS, Gustavs — dz. 13. 3. 1907 Rīgā; beidzis Latv. bapt. savienības diriģentu kursus 1935; ērgelnieks, mūzikas kritiķis. Adrese: 4 Shaftesbury Rd, Elizabeth Vale, SA 5112, Australia.

233. lpp.: PINEPUKS, Augusts — (1876—1942), beidzis Čikāgas konservatoriju; komponists, Ņujorkas latviešu koŗa un orķestra diriģents. Ņujorkas pasaules izstādē 1939 diriģēja savu koŗa dziesmu „Daile un saules stars”.

ARCHĪVA TURPMĀKIE SĒJUMI

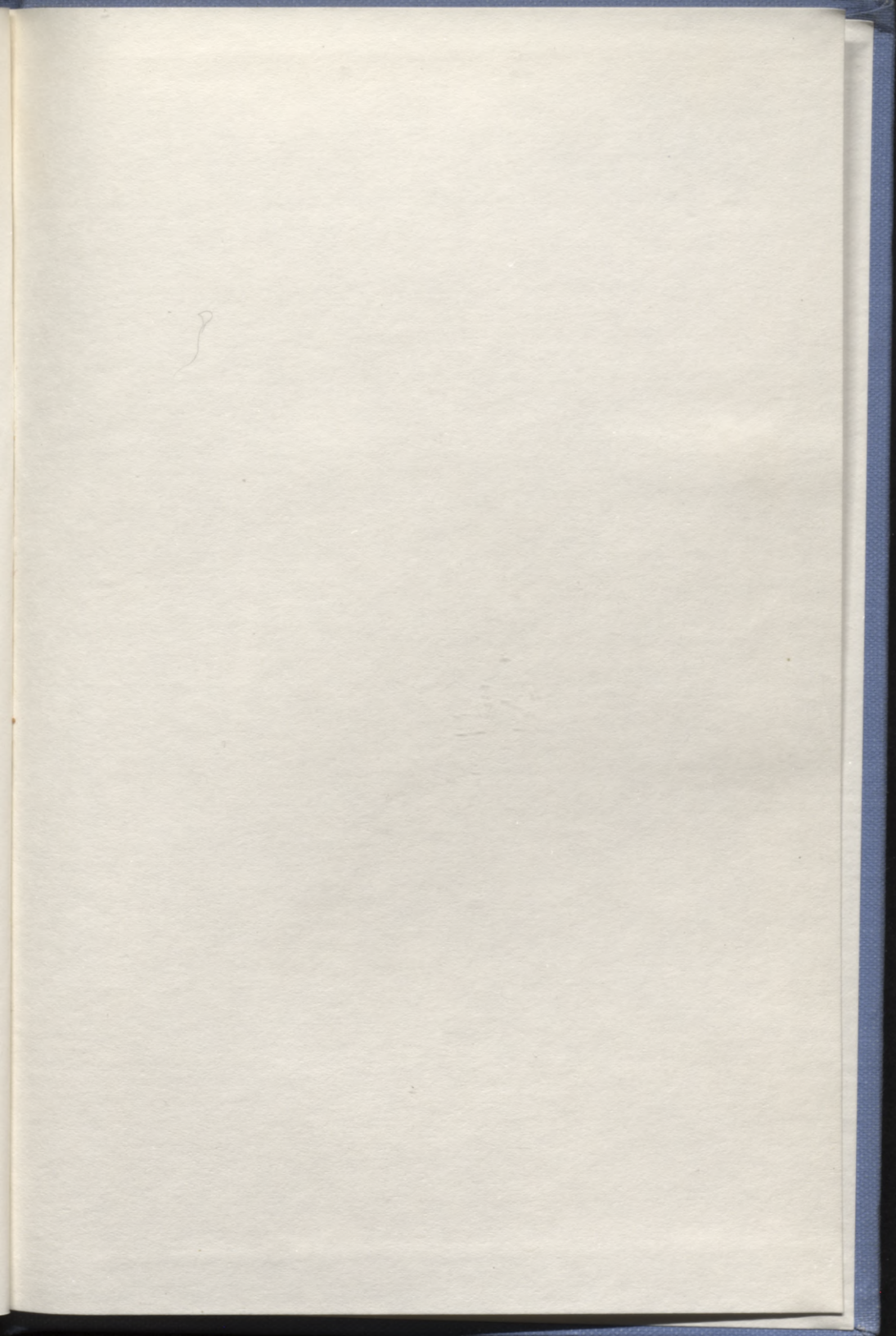
ARCHĪVA XX sējums būs veltīts literatūrai un bibliotēkām. Ikviens latviešu bibliotēkārs (kā brīvprātīgais, tā algotais) aicināts piesūtīt redakcijai savu īsbiografiju pēc parastās ARCHĪVA shēmas.

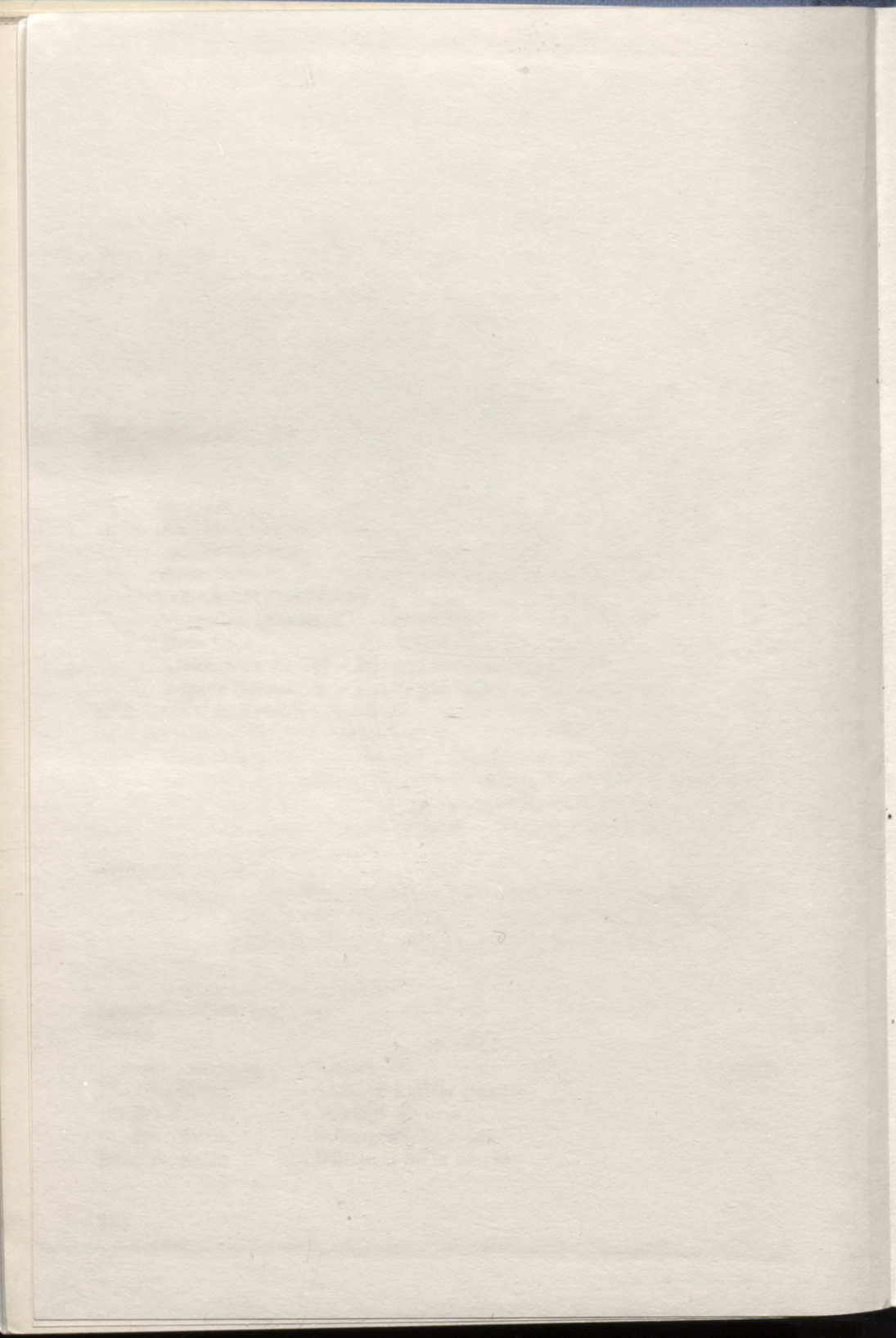
ARCHĪVA XXI sējumu paredzēts veltīt latviešu zinātnei un zinātniekiem brīvajā pasaulē — lūdzam zinātniekus un pētniekus piesūtīt redakcijai savas īsbiografijas un, ja iespējams, iespiesto darbu atsevišķos novilkumus.

SATURS

	Lpp.
Teodors Tomsons - Latviešu trimdas teātrim (dzejolis)	6
Juris Valters - Anšlavs Eglītis - rakstnieks laiku mainā	9
Edgars Dunsdorfs - Teātra sākumi Latvijā	
Pirmā izrāde Rīgā 1205/1206. g. ziemā	37
Pirmā Latvijā sacerētā luga (1527)	40
Pirmā pašu latviešu rīkotā izrāde	44
Pirmā latviešu oriģinālluga (1804)	49
Pirmais zināmais latviešu tautības aktieris	51
Citas gadījuma rakstura agrās latviešu izrādes	53
Žūpu Bērtulis	53
Ādolfs Alunāns	55
Pirmās pastāvīgās skatuves	56

Nina Luce	- Mūsu teātra un drāmas veidošanās Latvijas patstāvības laiks	63 67
Jānis Lazdiņš	- Latviešu sarīkojumi 1976-1977. gadā	75
RĪGAS TEĀTRĪ:		
Bernhards Lamejs	- Rīgas teātri patstāvības laikā	85
Mārtiņš Zīverts	- Ciemošanās Rīgā	86
Juris Rozītis	- Mana pieredze Rīgā	90
TEĀTRU DIENAS UN FESTIVĀLI:		
Inta Purva	- Teātru dienas Amerikā	93
Nina Luce	- Austrālijas latviešu teātru festivāli	96
Laimonis Siliņš	- Sāksim ar ABC	103
TALLJAS UN MELPOMENAS KALPĪBĀ:		
Egils Kalme	- Daugavas vanagu teātra kopa (1944)	107
Inta Purva	- Dažādu tautu teātra apvienība (Kanādā)	108
Alfrēds Straumanis	- Baltijas drāmas studiju centrs Amerikā	110
Arturs Rubenis	- Teātris ASV un Kanādā	118
Arno Teivens	- Trimdas teātra problēmas	124
DRĀMATISKĀ LITERĀTŪRA:		
Valentīna Lamberga	- Lugu krātuve	127
Nina Luce	- Tirannijas lāsts	128
Aleksandrs Zariņš	- Mārtiņa Zīverta lugas	132
Edgars Dunsdorfs	- Raksti par teātri	137
BEZ GRIMA (teātrinieku vēstules)		
		153
JAUNATNES UN SKOLU TEĀTRIS:		
Hugo Miķelsons	- Toronto... sestd. ģimnazijas drāmas pulciņš	165
Gerhards Brēmanis	- Melburnas latviešu biedrības Daugavas skola	167
Jānis Dimants	- Latv. apvienības Minesotā jaunatnes teātris	168
Vīta Kristovska, Eduards Silkalns	- Minsteres latviešu ģimnazija	169
Citi skolu teātri		170
TRIMDAS TEĀTRĪ:		
Teātri (Anglijā 178, Austrālijā 180, Argentīnā 183, Austrijā 183, Beļģijā 183, Brazīlijā 184, Dānijā 184, Jaunzēlandē 184, ASV 184, Kanādā 192, Vācijā 195, Zviedrijā 201)		
Lugas		202
Teātrinieku īsbiografijas		234
Nākošie ARCHĪVA sējumi		
Satars		287
ATTĒLI		
Ludmilla Meilerte	- Ainava	Pret titullapu
Eduards Keišs	- Anšlavs Eglītis (šaržs)	8
Niklāvs Strunke	- Mārtiņš Zīverts	87
Gunārs Pāvuls	- Scēnografiska skice	106
Eduards Keišs	- Vilberts Štāls (šaržs)	273

25.-

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0303018616

